

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
Харківська асоціація політологів

*До 210-річчя Національного
юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

УКРАЇНСЬКИЙ СОЦІУМ: СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ АНАЛІЗ СУЧАСНОСТІ ТА ПРОГНОЗ МАЙБУТНЬОГО

Збірник тез XV Всеукраїнської студентської
науково-практичної конференції
17 грудня 2014 р.

Харків
«Право»
2014

УДК 159.9+316.3(05)

ББК 60.562.2

У45

Редакційна колегія:

А. П. Гетьман, доктор юридичних наук, професор (голова);
М. П. Требін, доктор філософських наук, професор (заступник голови);
Л. М. Герасіна, доктор соціологічних наук, професор; *Г. П. Клімова*,
доктор філософських наук, професор; *Н. П. Осипова*, доктор філософських наук, професор; *В. Л. Погрібна*, доктор соціологічних наук, професор; *І. О. Поліщук*, доктор політичних наук, професор; *В. Д. Воднік*, кандидат філософських наук, доцент; *І. В. Головка*, кандидат політичних наук; *В. О. Даніл'ян*, кандидат філософських наук, доцент; *В. Я. Зимогляд*, кандидат філософських наук, доцент; *Ю. І. Золотарьова*, кандидат філософських наук, доцент; *І. В. Підкуркова*, кандидат соціологічних наук, доцент; *О. М. Сахань*, кандидат соціологічних наук, доцент

Український соціум: соціально-політичний аналіз сучасності та
У45 прогноз майбутнього : зб. тез XV Всеукр. студ. наук.-практ. конф., 17 груд. 2014 р. – Х. : Право, 2014. – 536 с.

ISBN 978-966-458-727-0

У збірнику подані матеріали учасників XV Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Український соціум: соціально-політичний аналіз сучасності та прогноз майбутнього», проведеної 17 грудня 2014 р. Тематика конференції: політична, соціальна та правова сфера українського суспільства, основні історичні етапи розвитку соціально-політичної доктрини, концептуалізація влади у соціально-політичному дискурсі, проблеми розбудови демократичної, правової, соціальної держави і громадянського суспільства в Україні, подолання деструктивних чинників у соціально-політичному житті українського соціуму, національна безпека України, міжнародні відносини в умовах глобалізації, актуальні питання конфліктології та ораторського мистецтва.

Збірник розрахований на студентів вищих навчальних закладів України, які вивчають політологію, соціологію, конфліктологію і ораторське мистецтво.

УДК 159.9+316.3(05)

ББК 60.562.2

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2014

© Харківська асоціація політологів, 2014

© Видавництво «Право», 2014

ISBN 978-966-458-727-0

ФАКТОРИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ

Людський розвиток обумовлений взаємодією багатьох чинників: спадковості, середовища, виховання, власної практичної діяльності людини. Найбільшого впливу таких чинників піддаються підлітки, що дуже часто супроводжується проявами девіантної поведінки. Можна виділити такі основні фактори, що обумовлюють девіантну поведінку неповнолітніх: 1. Біологічні фактори, що виражаються в існуванні несприятливих фізіологічних чи анатомічних особливостей організму дитини, що ускладнюють його соціальну адаптацію: генетичні, які передаються у спадок, порушення розумового розвитку, дефекти слуху і зору, тілесні пороки, ушкодження нервової системи. Така поведінка зумовлюється ще під час вагітності матері неповноцінним і неправильним харчуванням, вживанням нею алкогольних напоїв, куріння; захворюванням матері (фізичні та психічні травми під час вагітності, хронічні і соматичні інфекційні захворювання, черепно-мозкові і психічні травми, венеричні захворювання); впливом спадкових захворювань. Тощо 2. Психологічні фактори, у які включаються наявність у дитини психопатології або акцентуації (надмірне посилення) окремих рис характеру. Ці відхилення виражаються в нервово-психічних захворюваннях, психопатії, неврастенії, що підвищують збудливість нервової системи й зумовлюють неадекватні реакції підлітка. Діти з явно вираженою психопатією, яка є відхиленням від норм психічного здоров'я людини, потребують допомоги психіатрів. У кожен період розвитку дитини формуються деякі психічні якості, риси особистості та характеру. Якщо в сім'ї дитина не відчуває достатньої батьківської ласки, любові, уваги, то захисним механізмом у цьому випадку буде виступати відчуження. Проявами такого відчуження можуть бути: невротичні реакції, порушення спілкування з оточуючими, емоційна нестійкість і холодність, підвищена уразливість, обумовлені психічними захворюваннями вираженого або прихованого характеру, відставанням або затримкою психічного розвитку, різними психічними патологіями. 3. Соціально-педагогічні чинники, що виражаються в дефектах шкільного, сімейного або суспільного виховання. 4. Соціально-економічні

фактори, які включають соціальну нерівність, розшарування суспільства на багатих і бідних, зубожіння значної маси населення, обмеження соціально прийнятних способів отримання гідного заробітку, безробіття, інфляцію і, як наслідок, соціальну напруженість. 5. Морально — етичні фактори, що проявляються, з одного боку, в низькому моральному рівні сучасного суспільства, руйнуванні цінностей, в першу чергу духовних, падіння моралі; з іншого — в нейтральному ставленні суспільства до проявів девіантної поведінки. Не дивно, що наслідком байдужості суспільства, наприклад, до проблем дитячого алкоголізму чи проституції, є зневажливе ставлення дитини до сім'ї, школи, держави, що призводить до бродяжництва, формування молодіжних банд, агресивного ставлення до інших людей, вживання спиртних напоїв, наркотиків, а також до таких дій, як крадіжки, бійки, вбивства, спроби суїциду. Таким чином, девіантна поведінка підлітка постає адекватною реакцією на неадекватні для нього соціальні чи мікросоціальні умови, в яких він опинився, і в той же час вона виступає мовою спілкування з соціумом, коли інші соціально прийнятні способи спілкування вичерпали себе або недоступні.

Адріанов О. В.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОПУ, 2 курс, 5 група

ПРОБЛЕМИ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Ще зовсім в недалекому минулому Україна була складовою частиною однієї держави — Радянського Союзу. Після проголошення незалежності в Україні, як і в інших новоутворених державах, почався процес створення нової політичної системи, яка би задовольнила нові тенденції розвитку демократичного суспільства. Впродовж останніх років зміни, яких зазнає політична система України під тиском зовнішніх і внутрішніх факторів, характеризуються високими темпами. Сучасний стан українського політичного життя має свої характерні риси. Для політичної системи України однією з характерних рис є боротьба за державну владу, яка проявляється у протистоянні політичних партій. Партійна система України за кількісним показником справляє негатив-

не враження — станом на грудень 2012 р. зареєстровано сто дев'яносто вісім політичних партій. Але більшість з них не приймають участі у формуванні державної влади. В наш час рівень довіри до політичних партій серед громадян залишається дуже низьким. Такий стан справ значною мірою обумовлений неврегульованістю та недосконалістю партійного і виборчого законодавства. Тому головною метою держави в першу чергу є удосконалення виборчого законодавства, яке в демократичному суспільстві відображає рівень забезпечення прав людини і громадянина. Крім зазначеного, вдосконалення потребують форми безпосередньої демократії, такі, як вибори, референдуми, право громадян збиратися, проводити збори, мітинги і демонстрації тощо. Політична реформа повинна спрямовуватися на те, щоб форми безпосередньої демократії дійсно забезпечували реалізацію народного волевиявлення і ставали на перешкоді спробам його фальсифікації та маніпулювання громадською думкою. Законодавство України передбачає проведення виборів і референдумів, що відповідає загалом політичній практиці розвинених демократичних країн. Однак для належного використання можливостей цих форм безпосередньої демократії потрібно вирішення складного комплексу питань політико-правового, організаційного, фінансового, інформаційного, матеріально-технічного та наукового характеру. Загалом конституційно-правове забезпечення реалізації форм безпосередньої демократії поки що надто неповне та недосконале. За цих об'єктивних причин не можливе повне дотримання прав людини в управлінні державою.

Суттєвою проблемою в Україні залишається питання регіонів. В Україні закладено конституційні засади діяльності органів місцевого самоврядування, але від часу прийняття Конституції та базових нормативно-правових актів з питань місцевого самоврядування розвиток місцевого самоврядування здійснювався на рівні територіальних громад міст обласного значення. Функціонування органів місцевого самоврядування на сьогодні не створює належних умов для всебічного розвитку людини, її самореалізації.

Існують декілька способів розв'язання цієї проблеми. По-перше, визначення потребують територіальні основи діяльності органів місцевого самоврядування та органів публічної влади. Це дасть доступність та належну якість публічних послуг, що надаються такими органами. По-друге, треба створити належні матеріальні, фінансові, та організаційні умови для забезпечення здійснення органами місцевого самовряду-

вання власних і делегованих функцій. По-третє, потрібне розмежування повноважень між органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування на засадах централізації. Таким чином, можна зробити висновки, що Україна поступово і впевнено прямує шляхом демократії. Але шлях, яким ми йдемо, потребує багато зусиль і терпіння. Саме розв'язання зазначених проблем сприятиме переходу України до більш демократичного суспільства і розвитку держави в європейському напрямі.

Аксенова А. В.
НЮУ імени Ярослава Мудрого,
ИПСКМВДУ, 1 курс, 3 група

ЧАЙЛДФРИ КАК СОЦИАЛЬНОЕ ЯВЛЕНИЕ

Чайлдфри (англ. *childfree* — свободный от детей) — субкультура, характеризующаяся осознанным нежеланием иметь детей. Основная идея чайлдфри — отказ от детей во имя личной свободы и пропаганда бездетного образа жизни. Условно выделяют три группы чайлдфри: *рано определившиеся* — принимают осознанное решение оставаться бездетными еще до 25 лет; *поздно определившиеся* — принимают окончательное решение ближе к 35 годам; *откладывающие на потом* — решение не принимают вплоть до того времени, когда рождасть детей становится уже поздно. Зародилось движение чайлдфри в 1970-х годах в США, а набрало обороты в 1990-х годах, когда школьная учительница Лесли Лафайет создала в интернете сообщество The Childfree Network. На Западе чайлдфри активно отстаивают свои права, например, право не платить часть налога, которая идет на учебные заведения и программы для детей и многодетных семей. В Украине чайлдфри не так много, и они пока что ни за что не борются, а только общаются в специально создаваемых интернет-сообществах. Повышенный интерес к движению чайлдфри во многом спровоцирован серьезными изменениями в обществе. До недавнего времени сотни поколений жили и трудились, исходя из принципа: мы делаем это ради детей. Но в конце XX в. ситуация существенно изменилась. Причин таких изменений можно выделить, по крайней мере, три. Во-первых, сформировалось «общество потребления», которое на первый план выдвигает не моральные, а материальные ценности, свя-

занные с деньгами и карьерой. Во-вторых, активизировалась социальная мобильность, связанная с возможностью менять место работы раз в 2-3 года, сферу занятости, получать дополнительное образование, что вытеснило детей из жизни семьи. И, наконец, в-третьих, сказываются особенности славянского менталитета, связанного с тезисом «я должен дать своим детям все наилучшее», когда стандарты выдвигаются высокие, а возможности их реализовать нет. За нежеланием иметь детей могут скрываться и более сложные причины. Например, боязнь не справиться с ответственностью и глобальный страх перед жизненными трудностями, либо конфликт с матерью, в результате которого формируется негативное представление о родительстве в целом. Также существует точка зрения, что чайлдфри — это просто инфантильные эгоистичные люди, привыкшие быть центром своей собственной вселенной, которые не готовы поставить в этот центр ребенка. Проблема чайлдфри не обошла стороной внутрицерковные дебаты относительно того, подлежит ли образ жизни чайлдфри осуждению. Религиозные консерваторы говорили, что это — восстание против Бога. Папа Иоанн Павел II постановил, что женатые пары, желающие быть бездетными, должны быть осуждаемы. Христианский автор Альберт Мохлер отмечает: «Парам не дана возможность выбора бездетности согласно библейскому откровению. Напротив, нам приказано принимать детей с радостью, как Божьи дары, и растить их с заботой и страхом Божиим». Служители церкви подходят к этой теме так же осуждающе, как к гомосексуалистам, гомосексуальным парам и однополым бракам. Они называют чайлдфри «зараженными» и «бесплодными язычниками».

Сегодня сторонниками движения чайлдфри становятся люди разных мировоззрений и вероисповеданий. Когда одни думают о государственных детских пособиях как о «субсидировании образа жизни», другие соглашаются с необходимостью помощи родителям, но считают, что их образ жизни также нуждается в поддержке. Многие чайлдфри со временем все же перестают быть таковыми — кто-то просто вырастет, кто-то сдастся под давлением общества, а кто-то меняет свою точку зрения в силу определенных жизненных обстоятельств. В любом случае общество не может закрывать глаза на данную проблему, поскольку каждый из нас, в том числе и сторонники движения чайлдфри, когда-то пришел в этот мир потому, что наши родители приняли единственно правильное решение.

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Сучасна політична система України потребує здійснення модернізації. Однак, її здійснення ставить перед дослідниками досить складне завдання — знайти альтернативу того чи іншого політичного розвитку, не відкидаючи здобутків політичної традиції попереднього періоду. Відмінною рисою модернізаційних процесів, які протягом двадцяти трьох років відбуваються в соціально-економічному, духовно-культурному та суспільно-політичному житті України, є те, що вони мають переважно несистемний характер і, закономірно, в цілому мають низьку ефективність. У сучасній суспільній думці термін «модернізація» означає, з одного боку, механізм забезпечення здатності соціальних систем до вдосконалення, а з другого — складну сукупність соціально-економічних, культурних та політичних змін, що відбуваються в суспільстві. В умовах кардинальних змін політичної системи процеси модернізації повинні бути доповнені процесами трансформації. Оскільки зміна природи політичної системи (трансформація) і її перетворення в безперервному процесі розвитку (модернізація) виступають як дві сторони єдиного процесу. Для успішної модернізації вирішальну роль відіграють не зовнішні чинники, а внутрішній потенціал суспільства, що модернізується. Відповідно конкретні способи економічного і політичного реформування не можуть бути нав'язані Україні зовнішніми силами, навіть тими, які надають їй економічну і технічну допомогу. Тактика реформ може бути розроблена із залученням міжнародного досвіду, але визначальними повинні бути специфіка внутрішнього розвитку та інтереси українського народу. Необхідно особливо підкреслити, що вибір Україною сучасних політичних і економічних моделей повинен бути добровільним і відповідати тенденціям її власного розвитку як зараз, так і в минулому. Потрібно підкреслити, що політична система суспільства як система суспільних інтересів та їх складових частин є одним з найважливіших атрибутивних ознак народу як суб'єкта політичного процесу. Для політичної системи життєво важливо постійно адаптуватися до інтересів народу, досягати пев-

ного балансу між власними інтересами і інтересами громадян. Серед негативних якостей розвитку української демократії перехідного періоду фахівці називають значну чисельність і розкиданість партійно-політичних сил, які не мають авторитету і вагомої підтримки електорату, і низький рівень політичної культури владної еліти. Також до проблем, пов'язаних з модернізацією політичної системи в Україні, фахівці відносять вибіркове застосування законів і їх недосконалість, масштабну і тотальну корупцію в органах державної влади, політичну байдужість і пасивність переважної більшості громадян. Все це призвело до національно-патріотичних, протестних акцій в Україні, які отримали загальну назву «Євромайдан». Всім нам відомі тяжкі та жахливі події цього періоду, і напевно чи знайдеться хоча б одна людина, яка б захотіла знову це пережити. Таким чином, реформування політичної системи є однією із складових процесу формування демократичної, правової та соціальної держави, а також забезпечення її стабільності.

Андрійцьо А. М.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОПУ, 2 курс, 5 група

ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА УКРАЇНИ: В ПОШУКАХ ОПТИМАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ДЕМОКРАТІЇ

Після проголошення Україною своєї незалежності 24 серпня 1991 року почався новий етап в історії нашої держави. Перед українським урядом постала низка проблем: економічних, екологічних, соціальних, культурно-освітніх. Але саме зволікання з вирішенням політичного питання в перехідний період від тоталітарної до демократичної моделі загрожував анархією всього суспільно-політичного життя. Ці 23 роки розвитку України як суверенної держави продемонстрували, що вітчизняна політична система є далекою від ідеалу і тому пошук оптимальної демократичної моделі є невідкладним і потребує негайного розв'язання. Поглиблення політичних та економічних проблем є свідченням наявної кризи в сучасній політичній системі України, ускладнює ситуацію щодо поглиблення демократичності й підвищення ефективності влади, зумовленої багатьма чинниками, які перешкоджають утвердженню демокра-

тичних цінностей в Україні та знижують довіру до влади. Це зокрема: відсутність дієвих механізмів політичної відповідальності політичних сил, що її формують, їх підзвітності громадянам; непрозорість управлінських процедур у державній владі й місцевому самоврядуванні через низьку політичну й управлінську культуру її представників та низький рівень дотримання законності; високий рівень конфліктності серед політичної еліти та у суспільстві на ґрунті різновекторних ціннісних орієнтирів; корупція, в тому числі політична, на всіх рівнях влади; низька політична культура населення; відокремлення абсолютної більшості народу від процесу здійснення влади; безпорадність влади в умовах соціально-економічної кризи, що девальвує демократичні цінності і принципи владарювання в очах пересічних громадян. І це є далеко не повний перелік недоліків, які характеризують українську політичну систему. Оптимальна модель демократії, яка була б доцільною для України, повинна мати наступні риси. По-перше, налагоджене нормальне функціонування громадянського суспільства. По-друге, дотримання принципу розподілу влади за умов законодавчого забезпечення процесу узгодження дій виконавчої і законодавчої влади, здійснення ними своїх конституційних компетенцій, оскільки як демократія, так і демократичне врегулювання стають неможливими без права і належних законів. По-третє, належний рівень політичної та правової культури населення, адже саме народ є двигуном, який спрямовує та визначає напрям дій. По-четверте, інститути політичної системи повинні діяти в правових нормах і не виходити за їх межі, у цьому випадку йдеться про верховенства права. По-п'яте, реальне забезпечення прав та свобод громадян, їх юридична рівність, а не декларативне проголошення.

Обов'язково треба наголосити на тому, що процес реалізації та впровадження демократичних засад в політичну систему України, може зайняти не один рік. За оцінками міжнародних експертів втілення даних принципів на практиці, створення належного механізму їх реалізації може зайняти від 5 до 15 років. За цих умов потрібно, щоб громадяни країни не зневірилися в ідеалах демократії і найголовніше, щоб політична еліта належним чином керувала цим процесом. Зокрема, прикладом для нашої держави може слугувати Чехословаччина на чолі з Вацлавом Гавелом.

Отже, можна зробити висновок, що пошук оптимальної демократичної моделі та її впровадження в рамках розвитку української політичної системи є пріоритетним завданням, яке стоїть перед Україною.

ПРОБЛЕМИ ЕТНОНАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Проблема етнонаціональних відносин посідає одне з перших місць серед проблем сучасної політики України. Україна — поліетнічна держава, в якій проживають представники більше 139 національностей. Визначальним пріоритетом сучасної етнонаціональної політики України виступає завдання виробити позиції з усіх аспектів подальшого розвитку етнонаціональних процесів — законодавчих, правових, політичних, економічних та гуманітарних. Її мета — формування громадянського суспільства, в якому гармонійно розвиватимуться всі етноси, етнічні групи, задоволення їхніх культурно-освітніх потреб, забезпечення в державі міжнаціонального миру і злагоди, а етнонаціональна політика буде засобом духовного розвою української нації, її соціального, економічного, політичного розвитку. Україна завжди позиціонувала себе і утвердилася як держава з високим рівнем толерантності і міжнаціональної взаємоповаги. Правову основу у сфері міжнаціональних відносин заклали Декларація про державний суверенітет України та Декларація прав національностей України. Пізніше гарантії прав національних меншин були закріплені і знайшли свій розвиток у Конституції України і в цілій низці законів, одним з них є Закон “Про національні меншини в Україні”. Але українському законодавству не вдалося повністю закріпити і врегулювати низьку проблем пов’язаних з становищем національних менших і їхніми правами.

Етнічні групи не набули рівних прав з громадянами, адже не вирішеним залишається питання з освітою, працевлаштування, громадським захистом, соціальною допомогою та інші. Для вирішення цих питань потрібно доопрацювати такі питання як: передбачивши механізми постійного зворотного зв’язку між найвпливовішими організаціями і об’єднаннями громадян за етнічною, мовно-культурною ознаками та органами виконавчої влади; посилити юридичну відповідальність ЗМІ та окремих громадян за подання неправдивої інформації, «досліджень», що базуються на провокативних або неперевірених даних щодо стану з міжнаціональною терпимістю в Україні та представників інших наці-

ональностей; передбачити режим роботи правоохоронних органів з питань охорони святинь національних меншин, а також надати більшої охорони правопорядку під час проведення масових заходів етнічними групами; передбачити відповідальність за утиски і приниження гідності представників інших націй; оперативно реагувати на будь-які прояви міжнаціональної ворожнечі або провокацій та інші. Обов'язковою умовою забезпечення рівноправності представників різних національностей між собою, а також титульної нації і національних меншин є попередження та подолання дискримінації передусім за ознаками мови, національного, расового та етнічного походження. Розв'язання існуючих проблем в значній мірі залежить від удосконалення координації зусиль і об'єднання фінансово-матеріальних ресурсів органів державної влади, місцевого самоврядування, громадянського суспільства у проведенні системи організаційно-практичних заходів, спрямованих на реалізацію державної етнонаціональної політики, розвиток етнічної, культурної, мовної, релігійної самобутності етнічних спільнот України, забезпечення зміцнення соціально-політичної стабільності, утвердження міжетнічної, міжконфесійної злагоди в українському суспільстві.

Атреш'єва М. Р.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПСКМВСУ, 3 курс, 9 група

ПРАВОВА КУЛЬТУРА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

Правова культура завжди були актуальною для демократичних держав, оскільки правова культура в контексті розвитку політичної не тільки сприяє формуванню зрілого демократичного громадянського суспільства, але й дає змогу реалізовуватись особистості в цьому контексті. Високий рівень правової культури суспільства є однією з важливих ознак правової демократичної держави, яка заснована передусім на принципах верховенства права і правового закону, поваги до основних прав і свобод людини й громадянина. Однією із складових правової культури суспільства є рівень правосвідомості громадян та посадових осіб, тобто ступінь засвоєння ними цінності права, основних прав і свобод, правових процедур вирішення конфліктів. Суспільна правосвідомість визначається

масовістю правомірної поведінки, рівнем правового виховання, якістю юридичної освіти. Правова культура має особливі риси, пов'язані з правом, правовою системою та іншими правовими явищами. Зокрема: 1. Правова культура є ознакою активності суб'єкта права у правовій сфері, здійснення правової діяльності. 2. Відображає стан законності та правопорядку, рівень правосвідомості. 3. Є показником добровільності виконання вимог правових норм, реальності прав і свобод громадян. 4. Рівень досягнутої в суспільстві правової культури значною мірою впливає на ефективність правового регулювання, характер законодавства, форми й засоби забезпечення прав громадян, ступінь визнання загальнолюдських цінностей, норм міжнародного права. 5. Правова культура має таку структуру: знання, цінності та відповідна діяльність. Основні позитивні цілі правової культури досягаються шляхом реалізації індивідами правомірних дій, а також організацією їх уміння користуватися своїми правами в даних галузях відносин. 6. Безпосередній вплив на формування законодавства, юридичної практики, надання суб'єктам прав і свобод та покладення певного обсягу юридичних обов'язків, за рахунок чого вона органічно входить у правову систему держави. На жаль, сьогодення України характеризується низьким рівнем правової, культури, що проявляється в тотальній керованості судової гілки влади та правоохоронних органів певним колом політичної еліти держави, систематичних утисках основних прав і свобод людини та громадянина, небажанні людей дотримуватись законів держави або взагалі відсутність віри в силу закону і в спроможність відстояти свої права в судах. Підняти цей рівень можна лише за наявності відповідної волі держави, оскільки волі окремо взятих індивідів на даній стадії розвитку України як правової держави буде замало.

Бабич Ю. В.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОПУ, 3 курс, 2 група

ВПЛИВ ТЕМПЕРАМЕНТУ НА ПОВЕДІНКУ ОСОБИСТОСТІ У КОНФЛІКТІ

Конфлікти — це невід'ємний елемент функціонування соціуму, необхідна умова суспільного розвитку. В конфліктній взаємодії проявляються різні сторони людської поведінки. Одним з найбільш значущих чин-

ників котрі впливають на поведінку особистості, є темперамент. Під темпераментом варто розуміти індивідуально своєрідні властивості психіки, що визначають динаміку психічної діяльності людини, що однаково виявляючись у різноманітній діяльності незалежно від її змісту, цілей, мотивів, залишаються постійними в зрілому віці і у взаємозв'язку характеризують тип темпераменту. До властивостей темпераменту відносяться: індивідуальні особливості, які регулюють динаміку психічної діяльності в цілому; характеризують особливості динаміки окремих психічних процесів; мають стійкий і постійний характер і зберігаються в розвитку протягом тривалого відрізка часу; знаходяться в строго закономірному співвідношенні, що характеризує тип темпераменту; обумовлені загальним типом нервової системи. Увагою фахівців користується поділ темпераментів на чотири типи: сангвінік (від лат. sanguis — "кров"), флегматик (від грец. — phlegma "флегма"), холерик (від грец. chole — "жовч"), і меланхолік (від грец. — melan chole "чорна жовч"). Так, риси особистості людини проявляються не тільки в зовнішній манері поводження в конфліктній ситуації, а й у сфері спонукання до вступу у конфлікт та виходу з нього. Яскравим прикладом вияву темпераменту в особі є політик Олег Ляшко, з холеричним типом темпераменту. О. Ляшко людина "вибухова", важко справляється із своїми емоціями, його поведінка майже не контрольована. Природно, особливості темпераменту проглядаються в зовнішньому вияві, тобто у рівнях (зовнішньої) можливості психіки (певний одяг, зачіска, прикраси і т. ін., що дозволяють у сукупності з іншими показниками визначити тип темпераменту людини). Але головними є не відмінності за рівнем (зовнішньої) можливості психіки, а у своєрідності її проявів. Зрозуміло, динамічні прояви людини можуть залежати від вимог ситуації, від вихованих установок і звичок.

Цікаво, що вплив темпераменту найбільш яскраво виявляється у особливостях виходу з конфлікту. Так, дослідження показали що більшість холериків обирають такий стиль вирішення конфлікту як суперництво, хоча мали місце і поодинокі випадки обрання компромісу чи співпраці. Шляхи вирішення конфлікту у сангвініків виявилися у обранні компромісу, хоча і були випадки обрання уникнення, співпраці і навіть суперництва (наприклад, П. Порошенко). От флегматики поділяються на тих, які обирають стиль співпраці та стиль уникнення (наприклад, В. Литвин). Меланхоліки схильні до пристосування, як способу вирішення конфлікту, але є випадки надання переваги стилю уникнення (наприклад, А. Мартинюк). Загалом, темперамент певним чином впливає на поведінку лю-

дини в конфліктній ситуації. І як би добре було б завчасно визначити тип темпераменту опонента у конфлікті, це могло б дати можливість вираховувати його наступний хід, але за поведінкою в конфлікті досить важко визначити тип темпераменту, адже він має не лише (зовнішній) поведінковий рівень, а й внутрішній, та до того ж якогось одного типу темпераменту в "чистому" вигляді не існує, є поєднання різних типів в одній особі. У будь-якому випадку, виявлення темпераменту особистості дозволяє зрозуміти, чого слід очікувати від даної людини, як вона може діяти в конфліктній ситуації та на які особливості темпераменту конфлік-танта слід звернути увагу, щоб вдало подолати конфлікт.

Бабій О. Г.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОПУ, 3 курс, 15 група

«ІНФОРМАЦІЙНА ВЛАДА» ЯК ЧИННИК ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Політична сфера суспільства завжди потребувала спеціальних засобів інформаційного обміну, зміцнення зв'язків між суб'єктами політики. У правовому, демократичному суспільстві гілки влади поділяються на законодавчу, виконавчу та судову. Проте, глобальна інформатизація суспільства, стрімке впровадження нових технологій надали підстави для впровадження такого публіцистичного терміну, як «інформаційна влада». Інформація, знання застосовуються не лише для формування владних рішень, а й для гарантування політичної прихильності, впливу на свідомість людей. Глобалізація світових комунікацій, зокрема Інтернет, проклала широкий шлях якісним змінам у різних сферах суспільного життя, вплинувши на розвиток демократичних процесів, розширення відкритості суспільства і свободи особистості. Новітні технології ХХ-ХХІ ст. спричинили радикальні зміни характеру відносин між правлячими і підлеглими. Правителі позбавляються монополії на один із основних ресурсів влади — інформацію. Розширюється сфера доступного в громадській політиці та політичній інформації. З пасивного суб'єкта інформування людина перетворюється в активного, повноправного учасника процесу розповсюдження даних, які практично не підвладні зовнішньому контролю. Це обумовлює послаблення вертикальних владних зв'язків, і, як

наслідок, зміцнення громадської комунікації, сприяє масовій участі громадян в політичному процесі, активній самоорганізації населення. Сучасна модель демократії базується на уявленні про людину як вільну, мислячу, раціональну, активну особистість, наділену широким спектром прав і свобод, реалізація яких є необхідною для розвитку держави у заданому прогресивному напрямку. Свобода засобів масової інформації співвідноситься зі свободою особистості та всього суспільства.

Саме свобода слова є передумовою і підґрунтям для реалізації політичних прав особистості, які є яскраво характеризують демократичне суспільство. Лише у демократичній державі найповніше виражається політична функція інформаційної влади, адже вона сприяє прийняттю важливих рішень більшістю, прояву думки кожного. Об'єктивне висвітлення реальності, розумна організація інформаційної діяльності є дієвою гарантією стабільності, демократичного розвитку держави, ефективного управління. Недотримання інформаційною владою своїх політичних функцій призводить до спотворення суспільних цінностей, перетворення демократії в ілюзію, маніпуляції масовою свідомістю. Країни перехідного типу, в тому числі й Україна, не повністю використовують досвід західних країн щодо інформаційної влади як чинника демократизації суспільства. Для покращення ситуації необхідно, насамперед, розробити сучасну інформаційну політику, основою якої має стати розвиток суспільства побудованого на знаннях і інформації. Для цього наявний достатній інтелектуальний, науковий, технічний потенціал, тому необхідно відповідальніше працювати в цьому напрямку.

Базалія О. В.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 3 курс, 17 група

ЛЕГІТИМАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ВЛАДИ

Політична влада, що панує в тій чи іншій країні та її історичний досвід об'єктивно має свої властивості, зокрема — легітимність. У більшості випадків політична влада може утворитися в результаті вільних демократичних виборів, але може і в результаті військового перевороту чи політичної революції, яка стане жахливою трагедією для багатьох верств населення і понесе втрати людських життів. Тому велике значен-

ня набуває ставлення населення країни до проблеми легітимації політичної влади. Поняття легітимації політичної влади позначає процес набуття політичною владою суспільної значущості. Достатня значущість політичної влади, яка може розумітись як її легітимність, надає можливість носіям влади здійснювати визначальний вплив на суспільно-політичні процеси. Поняття легітимації політичної влади характеризує процес, який містить дві взаємодіючі та взаємоспрямовані складові. Перша складова — це постійна інституціоналізована діяльність суб'єктів політики щодо забезпечення легітимністю своїх претензій на здобуття, реалізацію чи розширення влади. Друга складова — це визнання значущості цих претензій суспільством, його групами чи окремими особами, яка виражається у вірі, довірі, згоді, підтримці ними політичних суб'єктів у боротьбі за владу та її реалізацію. Проблемою легітимності та легітимації влади займалось досить багато вчених, зокрема Ж. Л. Шабо, Д. Істон, О. А. Широков, Б. Вестле та інші. Проте, на мою думку, класифікація легітимності Макса Вебера є найбільш актуальною. Макс Вебер розробив концепцію ідеальних типів (зразків, моделей) політичного панування, на якій ґрунтуються сучасні уявлення політологів про три основні типи легітимності влади: *Традиційна легітимність*, що формується на основі віри людей в необхідність і неминучість підпорядкування влади, яка отримує в суспільстві (групі) статус традиції, звичаю, звички до покори тим або іншим особам або політичним інститутам. *Раціональна (демократична) легітимність*, що виникає в результаті визнання людьми справедливості тих раціональних та демократичних процедур, на основі яких формується система влади. Такий вид легітимності апелює не до віри, не до емоцій, а до раціонально-зрозумілому інтересу. *Харизматична легітимність* заснована на вірі в особисті якості лідера. В харизматичному лідері бачать втілення таких якостей, як мудрість, святість, героїзм. Харизматична легітимність будується на бездумному довірі до вождя. Дієздатність влади багато в чому залежить від її *легітимності*. В легітимності відображається ставлення громади до влади, її можна визначити як *стан влади, коли вона визнається більшістю народу законною і справедливою*. Тож найважливішою метою будь-якої влади і держави, що прагне стати міцною, є досягнення легітимності. Проте часто для цього застосовуються не реальні заходи, а популістські обіцянки. Оскільки потреби і прагнення громадян з різних соціальних прошарків неоднакові, а через обмеженість ресурсів та інші проблеми державна влада не може цілком задовольнити інтереси всіх членів суспіль-

ства, вона задовольняє інтереси більшості (як у демократичних країнах, де "середній клас" становить понад 2/3 населення), або меншості (у країнах, що розвиваються, за умов авторитарних елітських режимів), або взагалі здатна лише частково виконати структуру соціальних вимог. Тому легітимація державної влади, за деякими винятками, скоріше за все не може мати всеохоплюючого характеру.

Балдига Л. О.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 3 курс, 18 група

ПРОБЛЕМА ІДЕОЛОГІЧНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ В УКРАЇНІ

Більшість дослідників посткомуністичних трансформацій партійних систем, зокрема Томас Карозерс, зазначають, що в країнах «третьої хвилі демократизації» політичні партії є об'єктом постійних нарікань, оскільки у них немає чітких програмних засад, не репрезентують широкі інтереси електорату, мають лідерський формат, погано підготовлені для урядування. Доцільно визначити основні проблеми, що виникають при ідейній ідентифікації політичних партій в Україні. Оскільки наші політичні партії скоріше роз'єднують соціум, що негативно впливає не тільки на розвиток держави, але й на саме громадянське суспільство. Невизначеність ідеологічних домінант в діяльності політичних партій, зумовлена історичними (домінування монокультурних концепцій суспільного розвитку) і новітніми реаліями — зобов'язання перед міжнародними організаціями за короткий термін прийняти певні стандарти суспільно-політичного розвитку. Тому політичні ідеології партій змістовно еkleктичні, адже серйозна ідеологічна робота підміняється політ технологічною, внаслідок чого програє політична свідомість суспільства. Формування партійної системи України в період з 1990 — 2000 рр., супроводжувався активним входженням бізнесових і фінансово-промислових груп в політику, що надавало свої наслідки. Цей процес відбувався шляхом прямого впливу на політичні партії, саме тому на перше місце вийшли політичні технології, а не ідеологічні засади, які б мали ідентифікувати та визначати ідеологічну приналежність політичних партій. Якщо політичні партії розмістити за шкалою політичного «поля»,

то їх поділяють на лівих, центристів та правих. В Україні поділ на „лівих" — „правих" проходить не в економічному аспекті, а національно-демократичному і зовнішньо-політичному. Тобто українські праві виступають за рух України до західноєвропейських структур (ЄС, НАТО), підтримку єдиної державної української мови і народних традицій. Ліві прагнуть більш широко інтегрувати Україну з державами пострадянського простору, зокрема з Російською Федерацією. Електоральний розподіл в Україні базується на симпатіях до лідерів, а не на політичній ідеології, а в умовах розчарування в лідерів можливе падіння легітимності політичної сили, яку він представляє. Персоніфікація партійно-політичного життя, надмірна залежність діяльності політичних партій та блоків від особи лідера, використання його імені як ключового електорального ресурсу, саме це стало особливістю українських політичних партій. Проте такого не відбудеться при домінуванні політичної ідеології. Парламентським партіям України часто дорікають, що єдиною ідеологією їхніх політичних лідерів є популізм. Проте, популізм – це не ідеологія, а метод досягнення мети. А метою парламентських партій є влада, котра потрібна їм для задоволення не тільки власних амбіцій та потреб, але і реалізації власного бачення, якою має бути держава. Таким чином, визначення ідеологічної ідентичності партій дозволяє робити прогнози щодо формування коаліцій, як ситуативних, наприклад, голосування за певний закон, так і сталих, які вимагають від учасників принаймні короткострокового узгодження політичних позицій та стратегій. Українські партії повинні стати посередниками між державою і суспільством, стати центрами, які інтегрують суспільство, стати справжнім елементом системи влади. Для цього необхідно досягти в Україні консенсусу щодо базових цінностей та ідеалів суспільного розвитку.

Баранова О. О.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 2 курс, 8 група

ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОЇ РЕКЛАМИ В УКРАЇНІ

У законі України «Про рекламу» вказано, що «реклама — інформація про особу чи товар, розповсюджена в будь-якій формі та в будь-який спосіб і призначена сформуванню або підтриманню обізнаності споживачів

реклами та їх інтерес щодо таких особи чи товару». Зрозуміло, що державі необхідно здійснювати контроль над рекламною діяльністю, а тому в законодавстві України прописані правила створення та розповсюдження реклами. Згідно ст. 7 вищевказаного закону основними принципами реклами є: законність, точність, достовірність, використання форм та засобів, які не завдають споживачеві реклами шкоди. Реклама не повинна містити інформації або зображень, які порушують етичні, гуманістичні, моральні норми, нехтують правилами пристойності. Одним із різновидів реклами є політична реклама, яка здійснює потужний вплив на індивідуальну та масову свідомість, психіку людей, формування їх уявлень про владу, та політику. Політична реклама в ЗМІ є важливим елементом політичної культури суспільства та однією з головних складових виборчих кампаній. Неправдиві та низькоякісні реклами не допомагають людині визначити гідного кандидата, справжнього лідера, який би відстоював не свої власні інтереси, а інтереси народу. І навпаки, реклама високого інформаційного рівня про певний політичний «продукт», що відповідає інтересам та потребам виборців, дозволяє їм не розгубитися в безлічі пропозицій і зробити правильний вибір. Вчені констатують, що політична реклама в Україні має свої особливості. Вона нагадує гру «Гилка». Її суть зводиться до того, що дві команди, в складі яких від 5 до 15 учасників, грають у м'яча круглою палицею («гилкою») на прямокутному майданчику. Гравці команди, що «б'є», вибивають «гилкою» підкинутий м'яч і, поки він летить, біжать до протилежного кінця майданчика й швидко повертаються назад. У цей час гравці команди, що «водить», прагнуть підняти м'яча і «заплямувати» ним одного з тих, які біжать. Якщо їм вдається на льоту зловити м'яча або поцілити ним гравця протилежної команди, то команди міняються місцями. Кожен вдалий пробіг приносить команді очко. Перемагає команда, що набрала більше очок. Наприклад, на позачергових виборах Президента України 25 травня 2014 року, виборча кампанія кожного з кандидатів може бути порівняна з грою м'ячем. Найбільш влучним був Петро Порошенко, який виграв і став президентом. Його передвиборча програма називалася «Жити по-новому», що є дійсно актуальним у наш час і звучить як заклик до активних дій. Рекаламна презентація цієї програми сконцентрована на чотирьох дійсно важливих для українського народу елементах: свободі, добробуті, справедливості та безпеці. Згадано й про Євромайдан, окупований Крим, притиснення української мови, політик торкається й теми збільшення зарплат, пенсій і стипендій, згадує й про соціальні меншини,

обіцяє безвізовий режим з ЄС, хоче вести антикорупційну діяльність, планує модернізацію та посилення Збройних Сил та інших структур, від яких залежить захист від зовнішньої агресії, чіпляє й інші теми, які дійсно турбують громадян. Політична реклама, з одного боку, допомагає виборцям орієнтуватися в безлічі партій та кандидатів, пропонує кращих з них, підказує, кого обрати у владу. З іншого, маніпулює свідомістю громадян, нав'язує потенційним виборцям ті чи інші партії та їх представників. Політична реклама в Україні повинна буди добросовісною, відповідати основним принципам, викладеним у законі та нормативних актах і тоді вона буде справжньою допомогою, а не засобом для маніпулювання свідомістю громадян.

Бейко Г. П.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 2 курс, 8 група

РОЛЬ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ВИБОРЧОМУ ПРОЦЕСІ

У сучасних умовах засоби масової інформації (ЗМІ) відіграють важливу роль у громадянській спільноті. Їх значущість обумовлюється посередництвом у взаємодії між владою та народом. Вони тримають громадськість на «пульсі» сенсацій, аналізують останні події та сприяють розвитку культури у суспільстві. В сучасних умовах проведення виборчої кампанії щодо позачергових виборів народних депутатів Верховної Ради України, які відбудуться 26 жовтня 2014 року, проблема використання ЗМІ та їх вплив на електорат стає особливо актуальною. Кандидати в народні депутати використовують ЗМІ задля отримання бажаного результату, як інструмент політичного впливу на громадян. Адже з наближенням виборів ЗМІ є основними засобами поширення інформації та психологічного маніпулятивного впливу на людину. Передвиборча кампанія — процес комунікації, діалог між політичною партією, кандидатом чи його представниками, з одного боку, та виборцями, з іншого, під час якого відбувається жорстока виборча боротьба між різними політичними партіями задля отримання голосу від електорату. Цей процес неможливий без застосування особливих способів і прийомів впливу через ЗМІ. Використовуючи маніпулятивні прийоми впливу, ЗМІ ство-

рюють ілюзію свободи вибору, насправді ж обмежуючи її. З цією метою можуть бути застосовані технології прихованого тиску на емоційну складову масової свідомості. Так, в теперішніх умовах, під дією емоцій та почуттів, що переживаються суспільством, створюються сприятливі умови для непомітного залучення людей до певних політичних дій, навіювання ідей, думок тощо. Вплив на суспільство, який здійснюють ЗМІ, може мати як позитивні, так і негативні, деструктивні тенденції. Коли ЗМІ контролюються їх роль у суспільстві є двоякою: вони працюють за стандартами, які нав'язуються владою, зацікавленими групами, бізнес — структурами, і ці стандарти не завжди відповідають правовим та моральним нормам, а суспільство залишається в певному інформаційному вакуумі, який характеризується відсутністю об'єктивної інформації, насаджуванням певних установ, не завжди правдивих, спрямованих проти когось або чогось. Вплив вільних від цензури ЗМІ залежить від змісту та якості наданої інформації. Слід зазначити, що зловживання ЗМІ правом на проведення передвиборчої агітації зумовлюється недоліками чинного законодавства. У законах про вибори існує багато положень, які не мають однозначного правового розуміння та використання на практиці. Так, у ст. 68 Закону України «Про вибори народних депутатів України» зазначено, що передвиборчою агітацією є здійснення будь-якої діяльності з метою спонукання виборців голосувати «за» або «проти» певного об'єкта. А політична реклама — це одна з форм передвиборчої агітації, оплачена за рахунок коштів виборчих фондів партій, розміщена за допомогою рекламних засобів, яка спонукає виборців голосувати за або проти певного суб'єкта виборчого процесу. З такого визначення неможливо чітко встановити, чим же політична реклама відрізняється від передвиборчої агітації. Так, реклама на телебаченні — це не елемент демократії, а елемент дорогої технології, розрахованої, в першу чергу, на маніпуляцію. ЗМІ, в свою чергу, повинні надавати можливість вільному конкуруванню політичних поглядів, ідей, уподобань, доводити до виборців об'єктивну інформацію, тобто забезпечувати справжній вибір. Наявність незалежних ЗМІ, що об'єктивно висвітлюють суспільно значущі події, у тому числі політичні, надають інформацію та відомості, необхідні для ухвалення рішень у сфері державної влади, а також здійсненні відповідних дій, формулюють і оприлюднюють громадську думку і обслуговують громадські потреби та інтереси, — це гарантія стабільності держави, ефективності управління суспільством. Таким чином, в сучасних умовах проведення виборчої компанії щодо позачергових

виборів народних депутатів Верховної Ради України, незмінно зростаюча роль ЗМІ повинна відповідати українським національним інтересам, сприяти утворенню незалежної Української держави, консолідації багатоетнічного українського суспільства в єдину політичну націю з високим рівнем національної свідомості.

Бєляй В. О.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 3 курс, 25 група

РОЛЬ ПОЛІТИЧНОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНІЙ ДЕРЖАВІ

Демократичні зміни, що відбулися за час існування молодого української держави, висунули на порядок денний проблему формування відповідної суспільної свідомості. І це природно: чим більше демократизується суспільство, тим гостріше постає потреба в знаннях про людину, історію країни. Однією з умов розбудови демократичного суспільства є достатньо високий рівень освіченості населення. Демократичні свободи тільки тоді дають відчутні плоди і для особистості, і для суспільства, коли спираються на високу компетентність громадян. Відтак демократія без повноцінної освіти неможлива. Ефективність і результативність самореалізації особистості великою мірою обумовлені її політичною освіченістю. Політична освіта — це надання людям знань про їхні права і свободи, способи й механізми їх здійснення і захисту, про улаштування суспільства й інститутів публічного урядування, процедури їхнього функціонування і способи впливу на них, це формування вміння і бажання людей ідентифікувати суспільні інтереси й домагатися їх задоволення. Політична освіта має виконувати функцію трансляції до нових поколінь оптимальних способів суспільної взаємодії, вибираючи світові здобутки та зберігаючи автентичні традиції української культури. Сприяючи соціалізації молоді, політична освіта має навчати її рольовим моделям політичної поведінки. Специфіка політичної освіти полягає в тому, що вона має бути спрямована не лише на відтворення демократичних цінностей в суспільстві, а й на формування нової системи громадських цінностей. За політичної модернізації доводиться культивувати демокра-

тичні цінності, поширювати відповідні процедури, нові правила життя й стилі поведінки в умовах недемократичної дійсності. Коли в суспільному житті бракує демократизму, політична освіта сама здатна стати чинником розповсюдження демократії.

Часто ідеал демократичного громадянина ототожнюють лише з патріотизмом, а політичну освіту обмежують патріотичним вихованням, яке визначають виключно на засадах мілітаризму й войовничості. Аби політична освіта відповідала соціальним вимогам, у демократичному й перехідному суспільствах, вона має бути систематичною й фаховою, спиратися на наукову розробку принципів питань, на коректне визначення її змісту, виходячи з ідеального образу її мети та реального стану й проблем політичної культури громадян. Таким чином, важливого значення у процесі освіти набуває засвоєння молодими громадянами демократичних цінностей та «правил гри» й відповідно поступове включення у новостворювану демократичну політичну систему. Цей процес засвоєння політичних знань має відбитись у повсякденній свідомості через формування відповідної повсякденної звички. Лише тоді можна буде стверджувати про формування в українців нового для них типу громадянської культури, притаманного усім державам з консолідованим і демократичним режимом, за якого будь-яка політична проблема вирішується тільки шляхом досягнення взаємної згоди усіх суб'єктів політики та поваги до інтересів усіх членів суспільства, адже «торжество демократії — це насамперед торжество людської гідності».

Бірюков М. С.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 3 курс, 6 група

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Проблема досягнення оптимальної моделі організації державної влади є однією з найбільш важливих у процесі конституційного регулювання в будь-якій державі світу. Це зумовлено насамперед тим, що від ефективності організаційної структури державної влади та її функціонування значною мірою залежать перспективи розвитку і держави, і суспільства.

пільства. Основоположними принципами організації державної влади юридична наука вважають підпорядкування держави та державної влади народу, її поділ на законодавчу, виконавчу та судову гілки. Ці принципи закріплено і в Конституції України. Це свідчить про надзвичайно важливе значення цих конституційних положень на всі аспекти організації та функціонування держави та державної влади — як її невід’ємної функціональної ознаки. Більшість дослідників сучасної української системи організації державної влади відзначають, що однією з найбільш суттєвих проблем є її безвідповідальність. Адже за результати діяльності влади сьогодні фактично не відповідають ні Президент України, ні Верховна Рада України, ні Кабінет Міністрів України. При цьому слід зазначити, що відповідно до змісту самої концепції поділу державної влади на законодавчу, виконавчу й судову одним із головних завдань державної влади та її основним функціональним призначенням є саме забезпечення її найбільшої ефективності, що вимагає спільної високопрофесійної та відповідальної діяльності різних гілок державної влади в інтересах носія суверенітету і єдиного джерела влади — народу. Це передбачає не лише відокремлення функцій та повноважень різних гілок державної влади, а й їх тісну взаємодію та співпрацю. Більше того, взаємодія гілок державної влади є одним з фундаментальних принципів конституційного ладу України. Тому метою будь-якого реформування системи державної влади насамперед має бути прагнення до усунення суперечностей та конфліктів між державними інституціями, забезпечення їх тісної співпраці та запровадження реальної відповідальності влади за результати її діяльності. Аналіз конституційного закріплення вітчизняної системи поділу державної влади та системи стримувань і противаг не дозволяє вважати чинну модель організації державної влади збалансованою та ефективною. Насамперед це зумовлено невизначеністю місця та ролі в державному механізмі Президента України та відсутністю реальної влади в Кабінеті Міністрів України. Чинна конституційна модель не дає однозначної відповіді на питання про місце інституту Президента України в державному механізмі. Це, з одного боку, призводить до постійних конфліктів і суперечок у взаємовідносинах між різними державними інституціями, а з іншого — дозволяє главі держави виступати в ролі «стороннього» спостерігача та «коментатора» подій, що відбуваються в державі. Президент України на практиці не несе жодної політичної відповідальності. Така внутрішня суперечливість форми

правління та невизначеність місця Президента в державному механізмі вкрай негативно позначається на функціонуванні всієї інституційної системи України.

Отже, Президент України, формально не входячи до жодної гілки державної влади, функціонально перебуває найближче до виконавчої влади й має найбільш широкі можливості впливати на її діяльність. Такий конституційно-правовий статус глави держави призводить до суттєвих непорозумінь у функціонуванні системи державної влади. З одного боку, глава держави формально не належить до виконавчої влади. З другого боку, він органічно вплетений в систему виконавчої влади.

Білоус К. В.

НІОУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОЮУ, 3 курс, 17 група

ДО ПРОБЛЕМИ ОБҐРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ ПЕРЕГЛЯДУ ПОЗАБЛОКОВОГО СТАТУСУ УКРАЇНИ

Наразі Україна продовжує залишатися позаблоковою державою. Однак, чи гарантує цей статус безпеку Україні? Ідеї нейтралітету є доволі популярними в Україні. Існує стереотип, що покладання виключно на власні сили є кращим способом гарантування національної безпеки України, аніж членство в НАТО. Насправді немає жодного прикладу, коли б відмова від участі в системі колективної безпеки допомогла б будь-якій країні у забезпеченні її територіальної цілісності та розв'язанні конфліктів. Під час другої світової війни проголошення нейтралітету не захистило такі країни як Бельгія, Нідерланди та Норвегія — і ці країни були окуповані нацистами. Свого часу, у 1994 році Республіка Молдова, проголосила нейтральний статус, сподіваючись, що це допоможе розв'язати конфлікт у Придністров'ї, вивести російські війська та відновити територіальну цілісність країни. Однак цього не сталося. За роки, що минули з того часу, жодного суттєвого прогресу у розв'язанні даного конфлікту не спостерігалось, і фактично відбулась його консервація. Крім того, нейтралітет Молдови так і не був ніким визнаний через те, що російські війська продовжують базуватись на її території (що несумісним з нейтральним статусом). Зазначимо, що

Україні потрібно відмовитися від позаблокового статусу на конституційно-правовому рівні і взяти курс на вступ до Північноатлантичного альянсу. Отже, можна виділити п'ять об'єктивно обумовлених чинників, які повинні спонукати Україну раз і назавжди позбутися цього статусу:

- 1) відсутність надійних зовнішніх гарантій незалежності, суверенітету і територіальної цілісності України;
- 2) для країни такого масштабу та розташування нейтральність і позаблоковість можуть розглядатися як штучні категорії, адже бути нейтральною означає якоюсь мірою бути політично нерухомою. Для України політична нерухомість рівнозначна стагнації, оскільки вона розташована на перетині ключових шляхів Європи й Азії. Таким чином, нейтралітет може ускладнити можливість політичного маневру, створивши для неї загрозу опинитися в міжнародній ізоляції;
- 3) на рівні окремої держави ефективно протидіяти транснаціональним загрозам (тероризму) досить важко, особливо з огляду на рівень економічного і технологічного розвитку України. Як свідчить досвід країн-учасниць військово-політичних блоків, скоординована загальна політика в сфері забезпечення національної безпеки обходиться державам дешевше, ніж забезпечення власної безпеки самостійно, коли потрібно будувати систему оборони за всіма напрямками;
- 4) недоліком позаблокового статусу є й перспектива перетворення України в буферну зону між Північноатлантичним альянсом та Росією;
- 5) ставши членом військово-політичного блоку, Україна отримає можливість брати безпосередню участь у прийнятті рішень, які стосуються, не лише національних інтересів, але і створюють сучасну модель колективної безпеки в регіоні. Але, іноді політики можуть дискредитувати будь-яку ідею — навіть дуже корисну. Тому громадянам важливо бачити за політичними дискусіями свій власний інтерес. Безпека та порядок — життєво важливі цінності, якими опікується НАТО. Членство в НАТО дисциплінує політиків, змушує їх керуватися законом та поважати власних громадян. І хоча повністю корупції ще не позбулася жодна держава, однак серед двадцятки найменш корумпованих країн світу десять є членами НАТО (дані досліджень «Transparency International»). Як свідчить досвід усіх країн, що вступили в НАТО протягом останніх десяти років, членство в Альянсі веде до оздоровлення суспільства, більшої підконтрольності політиків, зменшення корупції, забезпечення рівності громадян перед законом. А це — принциповий інтерес всіх громадян, незалежно від їх політичних поглядів чи регіону проживання.

СУТНІСТЬ ПОЛІТИЧНОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА УКРАЇНУ

Одним з головних моментів сьогодення є глобалізація. За загальним визначенням під цим поняттям розуміють процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції й уніфікації. На основі цього виділяють три форми глобалізації: політичну, економічну та культурну. Політична глобалізація полягає у більш тісній і широкій взаємодії між державами та міжнародними організаціями, зокрема у вирішенні гострих політичних проблем. На сучасному етапі можна казати про послаблення ролі безпосередньо держав у міжнародних відносинах. Держави делегують все більше повноважень до різноманітних міжнародних організацій: ООН, Європейський Союз, СОТ, МВФ тощо. Важливим аспектом сьогодення стає регіоналізація. Вона полягає у тому, що постійно зростає роль регіональних союзів та блоків, збільшується їх вплив на внутрішні справи держави. Часто вони виникають як об'єднання у певних галузях економіки чи створення зони вільної торгівлі, потім перетворюються на економічні угруповання. Наступним етапом є повна інтеграція, яка полягає у тому, що держави домовляються про спільну економічну політику, створюють наднаціональні органи та узгоджують свою зовнішню політику. Прикладами може слугувати Європейський Союз, АСЕАН, МЕРКОСУР, ЄврАзЕС тощо. Як зазначає Ентоні Гідденс, глобалізація веде й до протилежних результатів породжуючи нові вимоги до автономії на місцях. Загалом, як він зазначає, ми є свідками формування такого нового і безпрецедентного утворення, як глобальне космополітичне суспільство, проте його контури проглядаються доволі важко. Україна не може стояти осторонь процесів глобалізації. Пріоритетним завданням стає визначення місця нашої держави у відповідних процесах. Глобалізація несе як плюси, так і мінуси, ступінь прояву яких для кожної країни може бути різним під впливом різноманітних чинників. До переваг, які отримала Україна, можна віднести розвиток інформаційних технологій, зростання можливостей у реалізації товарів і послуг на зовнішньому ринку, створення реальних можливостей для ефективнішого розподілу коштів та ресурсів. Ще однією важливою перевагою є економія в масштабах

виробництва, що може потенційно зумовити пониження цін та у результаті сприяти економічному зростанню. Україна також отримує широкі можливості у застосуванні нових технологій та передових науково-технічних досягнень, які до цього були недоступними. До негативу відносять посилення політичної та економічної залежності України від інших держав. Основні переваги в результаті глобалізації отримують розвинуті держави, Україні як державі, що розвивається, за цих умов важко знайти своє місце. Ще одним негативним наслідком є зростання безробіття внаслідок втрати ними робочих місць. Як негатив також відзначається поступова втрата культурної самобутності та засилля іноземної масової культури. Загалом, ми є свідками перехідного періоду у історії людства, часу загальносвітових змін під впливом науки та технологій. Жодна держава за сучасних умов не може існувати ізольовано від зовнішнього світу, Україна у цьому плані не є винятком. Для нашої України є необхідним розробити свою модель участі у процесі глобалізації. Важливим завданням з цього приводу є мінімізація негативних наслідків та сприяння позитивним. Ключовим значенням глобалізації є те, що вона виступає засобом вирішення глобальних проблем людства, які світова спільнота може вирішити лише спільними зусиллями.

Галушка И.
НЮУ імени Ярослава Мудрого,
факультет №2, 2 курс, 6 група

ДЕВИАНТНОЕ ПОВЕДЕНИЕ: СОЦИОЛОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ АНАЛИЗА

Под девиантным поведением понимают отклонение от норм, совершение поступков, которые противоречат общепринятым, устоявшимся нормам поведения в обществе. Каждому человеку свойственно отклоняться от устоявшихся норм, традиций, ведь именно на основе возникновения определённого разнообразия, отклонения духовно-нравственном мире осуществляется социальное развитие. Таким образом, девиантное поведение является естественным условием развития жизни всего общества в целом. Социальные отклонения могут иметь для общества различные значения. Позитивные служат средством прогрессивного развития системы, повышения уровня ее организованности. Негативные —

дисфункциональны, дезорганизуют систему, подрывая подчас ее основы. Это — социальная патология: преступность, алкоголизм, наркомания, проституция, суицид.

В социологии выделяются несколько направлений объясняющих данное поведение: 1) теория аномии. Основы теории девиации в социологии были заложены Э. Дюркгеймом. Он разработал идею аномии — состояния общества, при котором все нормы, регулирующие жизнь социума ранее, находятся в упадке. Во время войн, революций, радикальных социальных изменений социальные нормы разрушаются, люди испытывают ощущение запутанности, они дезориентированы. Всё это способствует девиантному поведению. Р. Мертон, опираясь на теорию Дюркгейма, создал свою концепцию аномии, по которой основной причиной девиации является разрыв между целями, одобренными обществом, и возможностями индивида по их реализации. Поэтому он различал 5 видов девиантного поведения: 1) Инновация-тип поведения, при котором человек разделяет ценности какого-либо общества, но для их достижения выбирает неодобряемые этим же обществом пути. 2) Ритуализм — тип девиантного поведения при котором фактически ценности, цели общества отвергаются, а методы и средства их достижения признаются. 3) Ретритизм — это тип девиантного поведения, при котором индивид отвергает и цели с ценностями общества, и методы, способы их реализации. 4) Бунт, мятеж — радикальное отвержение старых норм, целей, средств. 5) Конформист- такой тип считает необходимым приспособиться к господствующим социальным ценностям, выбрать в жизни цель «как у всех»; 2) теория структурной напряжённости. Данная теория объясняет девиации снижением уровня жизни, расовой дискриминацией и подобными явлениями; 3) теория привязанностей. Суть теории состоит в том, что мы пытаемся подражать приятным нам людям, сохранить хорошее мнение о нас у людей, которые нам нравятся; 4) теория стигмации. Согласно этой теории авторитетные, влиятельные группы общества ставят клеймо девианта на некоторые социальные или национальные группы, из-за чего человек в действительности начинает вести себя соответствующим образом. Но, конечно, понимание девиантного поведения не ограничивается лишь этими теориями. Можно заключить, во-первых, нельзя, считать девиантное поведение исключительно негативным видом деятельности человека, во-вторых, стоит учитывать так же и то как его негативные последствия девиации влияют на общество, ведь алкоголизм, наркомания, проституция, суицид, бегство

в другие реальность, уход от реальности -это насущные проблемы нашего века. Именно поэтому должен быть проведён более тщательный анализ девиантного поведения и должны быть предприняты меры борьбы с особо острыми его проявлениями.

Бойко В. О.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПСКМВСУ, 3 курс, 7 група

ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Політична діяльність у сфері безпеки полягає у тому, що держава забезпечує захищеність життєво важливих політичних інтересів суспільства від зовнішніх та внутрішніх загроз, а також виконує превентивну функцію у сфері національної безпеки. Протягом 1994-96 рр. у політичній сфері нашої держави неодноразово виникали загрози порушення стабільності. Визначимо чинники, які становили реальну загрозу виникнення політичної кризи: 1) негаразди в законодавчому апараті (проблеми з прийняття Конституції, суперечностей між Верховною Радою та Президентом України та інше) — партійно-політичні змагання за владу; 2) надто часті відставки уряду; 3) шахтарські страйки. На сучасному етапі можна виділити також деякі чинники, які дестабілізують керуючий апарат і державу в цілому: бурхливі події в період з кінця листопада 2013р. і до теперішнього часу; військові дії на сході України; висока періодичність зміни правлячої верхівки; низький рівень легітимності влади, який, за свідченням соціологів, пов'язаний з проблемами розподілу фінансових і матеріальних ресурсів, бюджетною політикою центру. Вказані обставини були і є серйозним іспитом як для політиків, так і для суспільства, що відбивалося у громадській думці в Україні. Опитування соціологів показали, що лише 2% опитаних відзначили, що законодавча та виконавча гілки влади у своїй діяльності враховують їхні інтереси, 71,3% — що влада у своїй діяльності на їхні інтереси зовсім не звертає уваги. Як свідчать ці дані, державна влада має вкрай низький рівень довіри у населення. Тому в очах громадської думки влада позбавлена сили й авторитету, які могли б стати запорукою подолання кризових тенденцій у суспільстві. Крім внутрішніх загроз політичній безпеці України, були

і залишаються зовнішні. Експертне опитування показало, що найбільш небезпечними у політичній сфері є: 1) посягання на державний суверенітет України та її територіальну цілісність, територіальні претензії з боку інших держав; 2) спроби втручання у внутрішні справи України з боку інших держав; 3) воєнно-політична нестабільність, регіональні та локальні війни (конфлікти) в різних регіонах світу, насамперед поблизу кордонів України; 4) економічна залежність від інших країн; 5) низький рівень правової культури, правовий нігілізм населення України. Для політичної безпеки України загрозу становить все те, що ускладнює або унеможливує реалізацію національних політичних інтересів і притісняє суверенітет держави, права та свободи особистості. Тому на сьогоднішній день, ми повинні сконцентруватись на етапі, можливо, не нового розвитку, а на недопущення погіршення ситуації, недопущенні зворотних тенденцій, а такі загрози існують. Тому абсолютно зрозуміло, що сьогодні час для серйозної, глибокої дискусії. Кризи, які існують, — кризи міжнародного права, економічна та фінансова криза, — це той час коли філософи, експерти, політики мають певну паузу, змушено створену, щоб серйозно подискутувати і подумати про стратегію розвитку і України, і Європи, і світу.

Боковикова Є. О.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет № 10, 2 курс, 3 група

ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ НІГІЛІЗМУ В КОНТЕКСТІ ПОЛІТИЧНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

На сучасному етапі політичного розвитку України особливої актуальності набуває проблема поширення у суспільстві політичного нігілізму як однієї з тенденцій соціалізації особистості, адже негативне ставлення до політичної системи держави, ігнорування можливостей політичного регулювання суспільних відносин може призвести до абсолютного відсторонення громадян від широкої та реальної участі в управлінні справами держави й суспільства. В умовах становлення і розвитку демократичного суспільства політична соціалізація як процес включення індивіда в політичну систему має на меті виховання грома-

дянської зрілості особи, забезпечення її активної участі у політичному житті держави, а тому одним із основних її завдань є пошук шляхів подолання нігілізму. Підґрунтям для формування політичного нігілізму є руйнування усталених соціально-політичних традицій, зміна соціальної структури суспільства та зниження рівня його соціальної ідентичності, тобто верховенство індивідуальних цінностей, що призводить до знецінення групових інтересів не тільки на рівні локальних, побутових проблем, а й на загальнодержавному рівні, наслідком чого є зниження рівня політичної свідомості нації, відсторонення громадян від участі державно-політичному житті. Сьогодні більшість вчених вважають, якщо людина не має якостей, котрі набуваються в процесі політичної соціалізації, це не дає їй адаптуватися в політичній сфері суспільства. В контексті політичної соціалізації особистості нігілізм виявляється у відмові від участі у політичному житті держави, запереченні основного призначення політики як необхідного регулятора соціальних процесів через ігнорування принципу народовладдя.

Причини політичного нігілізму в Україні пов'язані з культурологічними, історичними, політичними, економічними особливостями розвитку країни. Від так, причинами політичного нігілізму є руйнування моральних настанов, занепад духовності суспільства, тривалий економічний спад виробництва, тотальна неповага до законодавства, що породжує недовіру до влади. Основними засобами подолання вище зазначених причин політичного нігілізму мають бути : 1) створення можливостей для самореалізації громадян у політичній сфері; 2) підвищення ефективності функціонування системи громадських організацій, рівень співпраці й комунікацій яких між собою та з органами влади є надто низьким, та залучення громадян до участі у них; 3) активне вдосконалення системи політичної освіти, тобто забезпечення належного теоретичного процесу соціалізації, щоб кожен громадянин, який не має політичної освіти, міг певною мірою орієнтуватися у тій різноманітності політичних партій, мати уяву про напрями розвитку політичних явищ, які мають місце у сучасному суспільстві; 4) забезпечення високого рівня політичної культури шляхом формування та збереження критично важливих гуманістичних цінностей у політичній свідомості громадян, адже вона є норморегулюючою властивістю політичної поведінки; 5) розширення інформаційних ресурсів суспільства, забезпечення відкритості й доступності інформації.

ІДЕОЛОГІЧНІ ПРОЦЕСИ ЯК СКЛАДОВА ПОЛІТИЧНИХ ПРАКТИК

Сьогодні плюралізм ідеологій зумовлює динаміку багатьох політичних процесів. Ідеологічні процеси мають фундаментальну роль у функціонуванні політичних систем. На протязі всієї історії, політику супроводжував такий феномен, як ідеологічний процес, який допомагав контролювати громадську свідомість. Навіть за часів Середньовіччя відбувався плюралізм ідеологій, так званий дуалізм, тобто ідеологія духовної та світської влад.

Сьогодні, розглядаючи це поняття у практичному застосуванні, слід визначити поняття як «ідеологія» та «політична ідеологія». Що ж таке ідеологія? Чи має вона правове підґрунтя, чи це є лише зовнішнім впливом на суспільну свідомість? Тож, як визначається в багатьох джерелах, ідеологія — це система поглядів, ідей, переконань, цінностей та установок, що виражають інтереси різних соціальних груп. Тобто, ідеологія, здебільшого, впливає на ірраціональну свідомість індивіда, закладаючи в неї основи "правильної" поведінки та поглядів на життя. Ідеологія може бути політичною, духовною, культурною тощо. Розглядаючи політичну ідеологію як один з різновидів ідеології, слід зазначити, що вона характеризується, як система концептуально оформлених уявлень, ідей і поглядів на політичне життя, що відбиває інтереси, світогляд, ідеали, настрої людей, класів, націй та суспільства в цілому. Прикладом політичної ідеології є націоналістичне спрямування — ВО «Свобода», або комуністичне — КПУ. Отже, ідеологічні процеси, які проявляються в політиці України, ярко виражені на сам перед саме в ідеологічних спрямуваннях політичних партій. Кожна партія визначає коло основних проблем суспільства, задля вирішення яких, вони будуть прагнути зайняти правлячі верхівки в апараті керування країною. Для цього створюється програма партій, яка містить її основні ідеологічні цінності. При цьому всі позиції мають чітке формулювання та найбільш яскраве та пафосне вирішення, яке нав'язується та пропагандується народним масам. Сьогодні в зв'язку з певними соціально-політичними проблемами в Україні, а саме анексії Криму, відокремлення деяких областей від усталеної форми правління в країні, набувають популярності і питання, які співвідносяться зі сло-

вами «патріотизм», «націоналізм», «єдність» та інші гасла. І саме цей механізм ідеологічного впливу на українців і проявляється у політиці. Дивлячись на ідеологічні процеси крізь іншу призму, можна зазначити, що політичні партії не тільки нав'язують, але й пристосовуються до вже усталеної ідеології цього суспільства. Тобто можна розглядати ідеологічні процеси через сформовану культуру, яка притаманна тій чи іншій групі осіб, нації або суспільству в цілому. На практиці це проявляється у різноманітності питань, до яких звертається партія, проводячи свою ідеологічну лінію у кожному з регіонів. Це означає, що врахування потребують історичні, економічні та інші особливості певного краю. Отже, ідеологічні процеси є складовою політичного життя, які мають вагоме значення у впливі на суб'єктивні враження.

Бондар Є. В.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет №9, 2 курс, 1 група

БІОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА — СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Прийняття світовою спільнотою основоположних базових правових документів таких як: Конвенція про заборону біологічної (токсичної) зброї (1972 р.) і Конвенція про біологічне різноманіття (1992 р.), здавалося б, повинні були покласти край хоча б міжнародним і глобальним загрозам біологічної безпеки (ББ). Однак, на рубежі нового тисячоліття перед Україною постали ряд проблем ББ, що становлять загрозу національній безпеці держави. Основні з них: 1) Небезпечне зростання інфекційної захворюваності населення та погіршення демографічних показників. Загальноновизнано, що прогнози на повну ліквідацію низки соціально значущих інфекцій до кінця ХХ століття не виправдалися. На загальну думку багатьох вчених, що займаються дослідженням життя і здоров'я населення планети, досягнення в галузі науки, техніки, медицини не сприяють зменшенню або зникненню інфекційних захворювань. Крім того, зафіксовано появу так званих емерджентних інфекцій (раптових і створюючих напружену ситуацію). Зростання числа таких інфекцій випереджає і буде випереджати можливості сучасної медицини. Особливу небезпеку являє група інфекцій вірусної природи, проти яких

відсутні ефективні терапевтичні засоби. Зростаюча різноманітність патогенних мікроорганізмів вимагає розширення діагностичних тест-систем і різних імунобіологічних препаратів, що тягне за собою не тільки величезні матеріальні витрати на їх розробку, виробництво та придбання, але й містять проблему їх раціонального застосування; 2) Нерозумна діяльність людини, що містить небезпеку поширення штучно модифікованих організмів і реально збільшує загрозу біозлочинності. Постійно зростаюче біотехнологічне виробництво може становити небезпеку для людини і екосистем, так як навіть ненавмисний вихід в робоче і навколишнє середовище небезпечних біологічних засобів (БЗ) може призвести до важко прогнозованих наслідків. Абсолютної безпеки в біотехнології, як і в інших галузях діяльності людини, досягти неможливо. Витік небезпечних БЗ з науково-дослідних установ при аваріях, використання їх у біозлочинах може привести до виникнення біолого-соціальних надзвичайних ситуацій; 3) Через недооцінки важливості вирішення проблем біобезпеки в Україні продовжують посилюватися наступні дестабілізуючі фактори : а) погіршення екологічної та санітарно-епідемічної ситуації; б) невідповідність централізованої державної системи забезпечення біобезпеки сучасним вимогам; в) недостатня кількість і якість фундаментальних і прикладних біологічних досліджень; г) наростаюче відставання від світового рівня в темпах розвитку наукового та промислового секторів забезпечення біобезпеки; д) недостатня забезпеченість населення країни лікарськими та діагностичними препаратами; 4) Навмисне використання терористами небезпечних БЗ для ураження людей, тварин, рослин та інших об'єктів, тобто — біотероризм, який є найбільшою потенційною загрозою національній безпеці для будь-якої країни. Непередбачуваність біотерористичних атак за часом, об'єктом, мотивами і використаним вражаючим агентом, масштабом наслідків висувають дану проблему сьогодні на перший план. Біологічний тероризм і його потенційні можливості в якості засобу масового ураження є зараз предметом зростаючої стурбованості світової спільноти. З одного боку, це пов'язано зі зміною ролі і місця тероризму в системі глобальних загроз, а з іншого — з бурхливим розвитком біологічних наук, розширюючих число новітніх технологій, які можуть бути використані терористичними організаціями і тоталітарними режимами. Сьогодні недооцінка потенційних можливостей нових технологій в галузі прикладної мікробіології та генної інженерії може призвести до сумного результату, зокрема до виникнення великомасштабних епідемій та епізоотій, викликаних терористичними атаками.

Перевага біотероризму перед іншими видами тероризму пояснюється: 1) вільною доступністю багатьох з перерахованих вище біологічних агентів, які сьогодні можна дістати в будь-якому НДІ, природньо маючи до цього певний «меркантильний інтерес». Не виключається і вільний торг через Інтернет; 2) недостатньою ефективністю системи ББ до протидії та захисту від актів біологічного тероризму; 3) високою скритістю акту біологічного тероризму, затримкою в часі прояву симптомів зараження та визначення виду інфекції (факт виділення і впливу мікробів відбувається абсолютно непомітно — беззвучно, невидимо, без запаху і смаку; наявність обов'язкового інкубаційного періоду при будь-якій інфекції; на визначення конкретного збудника захворювання потрібно час до появи перших типових випадків інфекцій. Так, при використанні збудників сибірської виразки перші хворі, які мають симптоми ГРВІ, з'являються тільки через кілька днів), що дозволяє терористам безперешкодно покинути місце теракту і знищити докази його проведення. Проходить значний час (тиждень — два) на установку факту, що застосування БЗ обумовлено саме терористичним актом; 4) більш серйозними наслідками від теракту з використання БЗ ніж при веденні війни із застосуванням біологічної зброї збройними силами, оскільки завдання терористів не захоплення території і об'єктів, а нанесення максимально можливої шкоди для демонстрації своєї сили, залякування населення та владних структур. Тому ними будуть застосовуватися найбільш небезпечні види БЗ, що викликають максимальні людські втрати. Саме через ці особливості біотероризму більшість аналітиків світової спільноти називають біотероризм найменш контрольованою і небезпечною загрозою людству. Існуючі біологічні загрози (біозлочини, біокатастрофи, біотероризм) призводять до руйнування соціальної моралі, економічної і політичної нестабільності, наносять і будуть наносити величезну шкоду економіці, охороні здоров'я і сільському господарству. Тому, виходячи з окреслених вище проблем, для підвищення рівня ББ для України необхідне проведення першочергових заходів політичного, організаційного, правового, наукового, економічного, медичного, інформаційного, прогностичного та освітнього характеру з наступними основними напрямками: 1. Створення державної вертикально інтегрованої системи ББ країни; 2. Удосконалення законодавчої бази в галузі забезпечення біобезпеки та її гармонізація з міжнародними аналогами; 3. Недопущення відставання в пріоритетних напрямках сучасної біологічної науки та біотехнології; 4. Підвищення інформованості населення країни у сфері

забезпечення біобезпеки; 5. Реалізація комплексу науково-технічних і виробничих програм забезпечення біобезпеки; 6. Розробка та впровадження інформаційно- і прогнозово-аналітичних систем забезпечення біобезпеки; 7. Створення більш досконалих засобів виявлення і захисту від небезпечних БЗ; 8. Інвентаризація та паспортизація біологічно небезпечних об'єктів і територій; 9. Дотримання міжнародних договірних зобов'язань в області ББ та участь у міжнародних програмах нерозповсюдження зброї масового ураження і боротьби з тероризмом.

Аналіз можливостей здійснення терактів із застосуванням БЗ та їх наслідків дозволяє оцінити рівень стану ББ, загальну здатність і готовність України протистояти біотероризму. Підвищуючи готовність до відбиття біотерористичного нападу за рахунок підвищення рівня ББ, можна зберегти життя людей і змусити терористів відмовитися від їхніх намірів. Прийняті в 2013 році законодавчі акти (ПКМУ № 620 від 01.04.2013 р., якою затверджена Державна цільова програма біобезпеки та біологічного захисту на 2015 — 2020 роки; Указ Президента України № 230 / 2013 від 25.04.2013 р. «Про концепцію боротьби з тероризмом»; ПКМУ № 547 -р від 11.07.2013 р., якою затверджено План заходів щодо реалізації Концепції боротьби з тероризмом на 2013 — 2020 роки) взаємозв'язано розглядають проблеми боротьби з тероризмом і проблеми біологічної безпеки. Так, наприклад, в «Концепції боротьби з тероризмом» зазначено, що одним із напрямків забезпечення боротьби з тероризмом є проведення наукових досліджень, спрямованих на розробку сучасних заходів ББ. Головне, що у вищезазначених документах вказані конкретні шляхи, способи і заходи розв'язування проблем боротьби з тероризмом і ББ з урахуванням сучасної ситуації в Україні та світі з вказаними проблемами.

Бондарева Н. М.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 3 курс, 14 група

НАТОВП ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ПОВЕДІНКИ

Протягом історичного розвитку людства народ завжди відігравав значну роль у соціальних змінах або в якості рушійної сили, або як керована харизматичним лідером маса. Частина вчених ігнорувала до-

вгий час роль народних мас в історії, не визнаючи їх суб'єктом соціального прогресу. Ф. Ніцше зазначав, що коли сто осіб знаходяться одна біля одної, то кожна втрачає свій розсудок і отримує чийсь інший. У науковій літературі Нового і Новітнього часів поняття “натовп” використовувалось у широкому і у вузькому значеннях. У *широкому* тлумаченні, під натовпом розуміли соціально-психологічний стан, який передує утворенню народу або характеризує його деградацію. У *вузькому* розумінні, натовпом називали групу людей, які знаходяться у безпосередній близькості або обличчям до обличчя, а не будь-яку спільноту, таку, як нація, каста, клас, яка є настільки великою, що не може зібратися разом у конкретному місці. За характером поведінки виокремлюють випадковий, діючий, конвенційний, експресивний різновиди натовпу. Він завжди діє як психічна цілісність. Тому не кожне скупчення людей є натовпом. Для цього потрібна єдина спрямованість їхніх думок і емоцій, сформована під впливом конкретного збуджувального мотиву. Натовп — відносно короткочасне, контактне, чисельне скупчення людей, які перебувають у стані підвищеного емоційного збудження і об'єднані безпосередньою просторовою близькістю та загальним об'єктом уваги.

Натовпи є асоціальними і являють собою результат тимчасового або безперервного розкладання груп і класів. правосвідомість у натовпу практично відсутня, її можна охарактеризувати поняттям “антиправосвідомість”, орієнтуючись на класичні визначення природного та позитивного права. Разом з тим будь-який натовп шукає справедливості та може хаотично створювати низку вимог. В цілому переважна більшість виступів народних мас пов'язана з певною трансформацією правосвідомості, а саме з усвідомленням необхідності відстоювати свої права або відновити втрачену справедливість та рівність. Натовп здатен утворювати значну негативну асоціальну енергію, але лише на короткий час. Під час реалізації цього потенціалу для натовпу не існує ніяких правових обмежень. С. Московічі, вважає, що натовп — це якісно нова система, а не конгломерат. Тобто натовп тільки на перший погляд є хаотичним утворенням, а насправді він являє собою систему зі своєю структурою та своєрідним керуванням. У натовпі людина не схильна стримувати свої інстинкти, оскільки він безвідповідальний та анонімний. Почуття відповідальності, що стримує від протиправних дій окремих індивідів, майже повністю зникає у натовпі. У натовпі будь-яке почуття є заразливим до

такого ступеня, що індивід дуже легко приносить у жертву свої особисті інтереси на користь колективним. Натовпу відомі тільки прості й крайні почуття: будь-яку думку, ідею, вірування він сприймає з абсолютною вірою або їх повністю відкидає. Натовп за своєю природою ніколи не прагне правди, він відвертається від очевидності, яка не подобається йому і вклоняється помилковим ідеям, що здаються йому вірними. Необхідно зазначити, що натовп є дуже мінливим і здатен моментально реагувати на імпульси, що надходять від лідерів. В сучасних умовах суцільної комп'ютеризації та інформатизації суспільного життя можна вести мову про утворення “віртуального натовпу”. Велика кількість людей може спілкуватися в Інтернеті, не називаючи свого власного ім'я або користуючись вигаданим. Потужний вплив на масову правосвідомість людини здійснювали саме пропагандистські машини тоталітарних режимів. Діючи на індивіда в натовпі і викликаючи в нього почуття слави, честі, релігії і патріотизму, легко можна змусити його пожертвувати навіть своїм життям. Таким чином, натовп є багатофункціональним механізмом впливу на суспільні відносини. Натовп може бути засобом управління державою владою народом, або народом державною владою. В більшості випадків він має хаотичний та безконтрольний характер, тому вимагає особливих методів управління та здійснення контролю за цим явищем.

Бондарчук А. А.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет №7, 3 курс, 4 група

БЮРОКРАТІЯ В УКРАЇНІ: ОСНОВНІ ОЗНАКИ ТА ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Бюрократія характерна для всіх розвинутих суспільних систем. Вона виконує істотну роль у політичній системі суспільства. Втім, в Україні постійно зростає роль чиновників — професіоналів, які володіють певними якостями, знаннями, вміннями, і здатні бути посередниками у вирішенні багатьох конфліктів, що виникають у громадянському суспільстві. Тому для України набуває актуальності як вивчення питання існування бюрократії, так і проблема негативного ставлення суспільства до

неї. Проблеми бюрократизму досліджувалися багатьма зарубіжними та вітчизняними вченими: М. Вебер, Л. Амелехін, В. В Петухов, Н. Є. Тихонова, А. Торіцин та багато інших. Бюрократія (буквально — панування канцелярії, від франц. (французький) bureau — бюро, канцелярія і греч. (грецький) krátos — сила, влада, панування), специфічна форма соціальних організацій в суспільстві (політичних, економічних, ідеологічних та ін.), сутність якої полягає, по-перше, у відокремленні центрів виконавчої влади від волі та рішень більшості членів цієї організації, по-друге, у верховенстві форми над змістом діяльності цієї організації, по-третє, в підпорядкуванні правил і завдань функціонування організації цілям її збереження і зміцнення.

У демократичному суспільстві основні функції бюрократії зводяться до: 1) забезпечення функціонування політичної системи, політичних і соціальних інститутів; 2) здійснення контрольних функцій за діяльністю окремих елементів бюрократичної системи з метою запобігання їх можливого відходу від демократичних принципів політичного і громадського управління, закритості і недоступності для будь-якого громадянина суспільства; 3) керівництва діяльністю спеціальних інститутів з вивчення політичних процесів, які мають місце в суспільстві, узагальнення досвіду і вироблення рекомендацій з поглиблення демократизації політичного життя. Слабкість влади, корупція, безвідповідальність і непрофесіоналізм чиновника — ось що забезпечує негативне ставлення до бюрократичного апарату з боку населення і його різнобічну критику. Єдина сфера, де бюрократія незамінна — це застосування законів у суді. Саме в юриспруденції форма дійсно важливіша змісту, а висока ефективність (у тимчасових рамках розгляду справ, наприклад) має вкрай низький пріоритет у порівнянні, наприклад, з принципом законності. Але виникають проблеми і в цій галузі застосування бюрократії, що підривають її (бюрократії) імідж і лояльність з боку населення. Розмірковуючи про інструменти боротьби з бюрократизмом, слід зазначити наступне: моральні якості чиновництва повинні займати одну з чільних ролей у підборі чиновницького апарату. Слід зазначити, що в розвинених країнах з ринковою економікою величезна увага приділяється проблемам адміністративної, корпоративної моралі. Використання цих інструментів вимагає зрілості громадянського суспільства та уваги до проблеми бюрократизму політичних лідерів.

ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ СЕРЕДНЬОГО КЛАСУ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Становлення середнього класу є головною складовою громадянського суспільства, що у свою чергу є необхідною умовою розвитку України як правової держави. Тому проблема у формуванні середнього класу є важливим питанням для сучасного суспільства. Проблеми середнього класу досліджували багато науковців, зокрема Л. Антошкіна, Н. Борецька, А. Базилко, І. Бондар, В. Васильченко, З. Варналій, В. Гейсць, Е. Лібанова тощо. В Україні, на жаль, нема єдиного підходу до визначення середнього класу, як і масштабних досліджень на цю тему. Водночас держава не надто переймається стимулюванням зростання такого важливого для економіки прошарку суспільства. Поняття середнього класу має міжнародні визначення. Згідно з даними Світового банку за майновим станом до середнього класу у країнах, що розвиваються, зараховують громадян, дохід яких становить від 4 до 17 тисяч доларів на рік. Ці громадяни, як правило, заробляють на життя власною працею, вони є найбільш активними суб'єктами на ринках праці, товарів та послуг. Основними ознаками середнього класу, є: рівень матеріального добробуту та споживання, рівень освіти і професійно-кваліфікаційний статус, економічні та соціальні мотивації праці, спосіб і стиль життя, самоідентифікація, здатність до самоорганізації, вплив на прийняття рішень у сфері економіки та соціальної політики. Серед значної кількості ознак середнього класу в Україні перевага надається доходу. Але середній клас в Україні, попри непогані доходи, взагалі позбавлений ознак громадянської активності.

Основними проблемами у становленні середнього класу є такі: 1) відсутність дієвого механізму розмежування доходів між громадянами (відповідно до рівня освіти, кваліфікації тощо), невизначеність у тому, які особи повинні належати до середнього класу та проблеми щодо цього питання є невизначеними на рівні законодавства; у структурі українського населення є певна частина людей, яка отримує достатньо високі (вищі за середні) доходи, однак не може бути віднесена до середнього класу; 2) поширення „тіньової” моделі суспільно-економічних відносин обумовило обмеженість легальних можливостей зайнятості та доходів, ускладнило розвиток малого

та середнього бізнесу. Тому дані проблеми потребують свого вирішення, що допоможе сформувати в Україні „новий” середній клас, який стане основою для розвитку української держави та суспільства на демократичних засадах. Потрібно здійснити наступні кроки: 1) запровадження обов’язкової диференціації оплати праці в залежності від кваліфікації працівника (рівень освіти, трудовий стаж тощо); 2) збільшення на законодавчому рівні вартості частки праці в одиниці продукції товарів та послуг; 3) створення умов для розвитку малого бізнесу та створення таких умов, у яких людина може бути впевненою у завтрашньому дні: освітні програми, програми з працевлаштування молоді, житлові програми; 4) розгортання програм будівництва соціального та комунального (муніципального) житла із залученням коштів фізичних осіб-забудовників; 5) активізація громадянської активності шляхом удосконалення процедур щоденної прямої демократії.

Таким чином, перспективи створення процвітаючої української держави багато в чому пов’язані з формуванням середнього класу як активної суспільної сили, що виражає і відстоює інтереси всього суспільства. Становлення масового середнього класу повинно йти паралельно з перетворенням інституту держави і формуванням інститутів громадянського суспільства.

Борох Ю. О.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПСКМВСУ, 3 курс, 4 група

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕЛІТИ В УКРАЇНІ

Національна еліта відіграє надзвичайно важливу роль у будь-якій державі, адже на неї покладаються завдання формулювати і реалізовувати національну ідею, формувати культурне середовище, пропонувати стратегічні цілі розвитку країни. Проблема формування національної еліти є особливо актуальною в Україні, яка стала на шлях національного відродження та соціально-економічного реформування українського суспільства. Національна еліта повинна бути носієм національної ідеї. Вершини свого розвитку національна ідея досягає тоді, коли визріває її політична складова — ідея побудови суверенної національної держави як необхідної умови й гаранта вільного та щасливого життя її громадян. Будь-яка наці-

ональна ідея окреслює коло проблем, пов'язаних зі здатністю нації до самоусвідомлення, до обґрунтування національними інтересами своєї соціально-економічної, політичної, культурної діяльності. Відмова від здійснення національної ідеї знеособлює народ, призводить до втрати національних цінностей та ідеалів, до неминучої маргіналізації у глобалізованому геополітичному просторі. У сучасній Україні процес формування національної еліти відбувається у непростих умовах. На даний час українське суспільство є перехідним (транзитним), тобто таким, що знаходиться у стані соціальних змін. У ньому, з одного боку, — посилюються гуманістичні цінності та їхній пріоритет, зростає національна самосвідомість українців, формується правова культура, громадянське суспільство, виникають лінії зворотного зв'язку, які зумовлюють залежність соціальних структур від стану духовного світу особистості, руйнується смуга відчуження між владою і народом, посилюються пошуки ідеї, яка б могла консолідувати суспільство. А з іншого, — «сучасному українському суспільству властиве відчуття браку справедливості. Формування національної еліти — це довготривалий і складний процес. Якість національної еліти багато в чому залежить від способу її формування. Також, є суттєвим, наскільки національна еліта відкрита для найбільш активних й освічених людей з усіх прошарків суспільства, наскільки діють «фільтри» для випадкових і аморальних осіб. До національної еліти зараховують тих, хто, окрім особистих і сімейних цілей, працює заради майбутнього держави і нації; тих, хто, окрім економічних, соціальних і політичних, виконує ще й важливі соціокультурні функції. Шлях до елітарності є дуже важким. Варто усвідомлювати, що бути причетним до еліти — це не тільки влада й посади, а передусім — великий обов'язок і значна відповідальність перед нацією.

Брегед Я. О.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 2 курс, 4 група

ПОЛІТИКО-ПРАВОВА КУЛЬТУРА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

Проблема політичної та правової культури на сучасному етапі розвитку нашої держави є однією з найважливіших. Враховуючи політичні події, що відбувалися в Україні протягом останнього десятиріччя,

а тим більше протягом 2013-2014 рр., очевидно, що актуальність даної теми є безумовною. Цілий ряд вітчизняних та зарубіжних теоретиків досліджували цю проблему, серед них Г. Дж. Берман, Р. Давид, Дмитрієнко І. В., Дмитрієнко Ю. М., Рябой Ю. О., Зимогляд В. Я., Баранов П. П., Окусов А. П. та інші. Політична та правова культура, безперечно, впливає на формування правової держави. По-перше, правова держава може існувати тільки тоді, коли державна влада стримується правом, коли воно панує у всіх сферах суспільного життя: свобода може бути досягнута лише у тому разі, якщо державна влада обмежується правом, ставиться під його контроль. Політична та правова культура прямо впливає на верховенство права в державі а також на утвердження принципу свободи як основоположного у правовій дійсності. Поки суспільство не буде володіти політичною та правовою культурою на високому рівні, усвідомлювати свої права та обов'язки, чітко дотримуючись норм права, держава не стане правовою. По-друге, обґрунтувати важливість політичної та правової культури у формуванні правової держави можна через систему їх функцій. Так, наприклад, регулятивна функція забезпечує відповідність поведінки особи правовим приписам на підставі отриманих правових знань і відповідних правових переконань, що є важливим для формування правової держави, за якої верховенство в усіх сферах життя належить правовому закону; а комунікативна функція дає змогу особі на підставі набутих знань вдало орієнтуватися у правовому просторі з метою забезпечення безконфліктного співіснування з іншими суб'єктами, а оскільки правова держава передбачає демократизацію суспільства, то цей момент є досить важливим. По-третє, варто зазначити, що показником правового прогресу, який є невід'ємною частиною правової держави, є високий рівень правової та політичної культури. Цей аспект є внутрішньо особистим і виявляється в наявності високого рівня правосвідомості громадян, шанобливого ставлення до права, переконаності в необхідності і справедливості правових норм, їх добровільного дотримання. На жаль, в сучасній українській дійсності ця проблема постає досить гостро. Деформація правової свідомості українців виражається насамперед у правовому інфантілізмі та правовому нігілізмі. Існує необхідність в підвищенні правосвідомості громадян шляхом удосконалення правових норм, практики діяльності юридичних інститутів та правовідносин а також покращення правового виховання. Підводячи підсумки вищесказаного, можна зазначити, що існує три головних аргументи значу-

щості правової та політичної культури у формуванні правової держави. Вони полягають у виробленні в суспільстві розуміння про необхідність утвердження демократичних принципів, як одного з головних елементів правової держави, шляхом дотримання прав та обов'язків, виходять із системи власних функцій а також виражаються у внутрішньому, суб'єктивному аспекті. У своїй сукупності ці компоненти допомагають зрозуміти вагоме значення політичної та правової культури у становленні правової держави. Базуючись на зазначених моментах, можна зробити висновок, що становлення правової держави обумовлює потребу в неухильному зростанні і досягненні високого рівня правової та політичної культури як кожного громадянина, так і кожної посадової особи, кожного державного службовця, окремих соціальних груп та суспільства в цілому.

Брожек А. В.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 3 курс, 18 група

ПРОБЛЕМА ЦИРКУЛЯЦІЇ ЕЛІТ

Досить значною є роль циркуляції еліт під час кризи політичної влади, адже у розвинутих державах світу завдяки кризовим станам владних відносин досить часто відбувається оновлення пануючого класу. Проте, в цьому процесі логічно виникає суперечність інтересів еліти та контр еліти, оскільки перші намагаються зберегти в своїх руках владу, а інші отримати її. З цього приводу Г. Моска підкреслював, що всі правлячі меншини прагнуть бути спадкоємними: якщо не за традицією або законом, то фактично.

Не є винятком і сучасна українська політична еліта. Після розпаду колишньої тоталітарної держави Україна стала на шлях розбудови демократії, розпочався якісно новий етап у розвитку країни. Відбулась особлива акцентуація на характерах та особистісних якостях політиків та олігархів, які і визначали правила політичної гри, створюючи їх переважно для себе. Завдяки чому відбувся процес жорсткого розмежування на еліту та інші прошарки населення, олігархізація перших та зубожіння інших. Найвагомим фактором зростання капіталів еліти була прива-

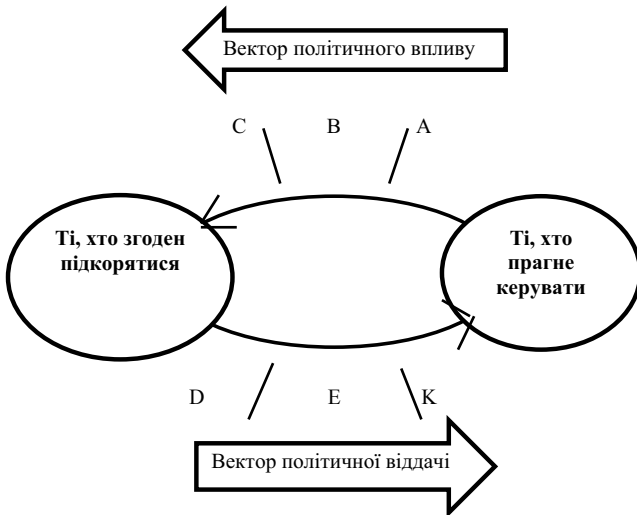
тизація комунального майна, в якості чого поставали навіть стратегічно-важливі об'єкти держав. У зв'язку з цим основним чинником для збагачення ставала латентно-комунікативна сфера життя. Дані процеси породили клієнтелізм в рамках держави, розвиток криміналітету та його злиття з владою. Таким чином, політична криза, яка породила утворення нової Української незалежної держави, по суті, не змінила правлячої політичної еліти. При зміні головних політичних акторів після кризи, появи нових антикризових менеджерів відбувається стабілізація ситуації. Проте, за останні 5 років подібний кругообіг не стабілізував ситуацію або ж стабілізував лише на незначний час, що викликано квазі циркуляційними процесами. Оскільки, відбувається об'єктивне обмеження доступу до влади людей з периферії, одним з небагатьох таких циркуляційних каналів стає лише клановий, окрім того, більшість ключових посад носять політичний, а не професійний характер. Так, для прикладу, навіть Рада національної безпеки та оборони все більше починає відігравати роль внутрішньополітичного фактору впливу.

З точки зору політологічних теорій у демократичному суспільстві елітні групи є відкритими, і там постійно відбувається циркуляція еліт. Циркуляція еліт є демократичним механізмом, який перешкоджає монополізуванню влади, вливає "свіжу кров" (у дійсно демократичній системі не буквально, а в переносному значенні у формі нових людей, нових ідей). Коли в момент трансформації політичної та економічної системи бажання старої еліти утримати владу домінує над економічною та іншими сферами суспільного життя і в особі вищої управлінської бюрократії прослідковується тенденція до формування прообразу специфічного класу новітньої аристократії, то владарювання такого різновиду політичних еліт (можливо успішного за спокійних часів) стає неприйнятним і може закінчитися повним крахом не тільки для носіїв влади, а й для держави в цілому. Тому вихід із ситуації, що склалася, можливий лише через створення нової системи рекрутування еліт, яка має базуватися на конкурентних засадах та інституалізації вимог до ділових і моральних якостей політичних, економічних, адміністративних керівників. Саме моральність, професіоналізм і відповідальність представників влади мають стати основним критерієм їх залученню до керівного прошарку, оскільки соціальні механізми рекрутування всіх різновидів еліт мають великий вплив на трансформаційні процеси на пострадянському просторі.

ПОЛІТИКО-СОЦІОПСИХОЛОГІЧНА КОНЦЕПЦІЯ ВЗАЄМОЗАЛЕЖНОСТІ ВЛАДИ ТА ПІДКОРЕННЯ В СТРУКТУРІ СОЦІАЛЬНОЇ СИСТЕМИ

Протягом всієї історії людства реалії суспільного життя зазнавали численних трансформацій, проте незмінним залишалося одне — бажання одних владно-мотивованих індивідів керувати та суспільна згода інших підкорятися. Неможливо уявити реалізацію теорії «суспільного договору» в об'єктивній дійсності без структурованої та систематизованої суспільної формації.

Дана робота спрямована на аналіз політико-соціопсихологічної моделі «бажання керувати — згода підкорятися», з метою виявлення в ній закономірних взаємозалежних зв'язків, що емпірично можна простежити при розгляді діалектичного розвитку будь-якої окремо взятої держави.

Дана модель наочно демонструє нам дві умовно взяті суспільні групи — «керівників» та «підкорюваних», які перебувають у постійній взаємодії та взаємозалежності. Основою функціонування даної системи

являється соціопсихологічна константа — бажання керувати одних та згода підкорятися інших. Незважаючи на сталість соціо-психологічної складової цієї моделі, прямо протилежною є змістовне наповнення суспільно-політичного аспекта.

Вектор політичного впливу демонструє вплив владних верхів на суспільні маси. Вектор політичної віддачі у свою чергу прямо пропорційно залежить від вектору політичного тиску, а кожен з його змістовних відрізків кореспондує відповідному відрізку протилежного вектору. Взаємозв'язок відрізка «А» та «Д» характеризує якісно прогресивну взаємодію органів публічної влади та суспільних верств. Відповідний стан суспільно-політичного середовища є характерним для розвинених, демократично та соціально орієнтованих держав. Взаємодія відрізків «В» та «Е» характеризується виникненням деструктивних процесів у житті суспільства. На даному етапі розвитку соціум, ще не досяг точки «суспільно-політичного кипіння», а поточна влада, змінивши векторальний тиск своєї політики, має змогу мінімізувати ризики суспільно небезпечних трансформацій. Ми повинні констатувати, що кореспондуючий взаємозв'язок відтинку «С» та «К» може характеризуватися найвищою мірою соціальної напруги. Зважаючи на те, що владно-репресивний ресурс значно поступається суспільно-організованому протесаному руху, ми повинні констатувати невідворотність змістовних змін в суспільно-політичній складовій даної моделі. Отже, дана модель характеризує циклічність суспільно-політичних процесів в історії людства, адже політика, суспільні взаємозв'язки та свідомість народів ніколи не перебувають у статиці.

Бугайова Д. Д.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 2 курс, 6 група

ПОЛІТИЧНА ЕЛІТА СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Перш ніж почати висвітлення питання щодо проблеми легітимації політичної влади сучасної України, слід звернути увагу на слова Соломона, який стверджував: «Коли країна відступить від закону, тоді багато в ній керівників; а при розумному чоловікові — вона довговічна». Питання легітимації політичної влади, що розуміється як політико-правове

поняття добровільного визнання владних інститутів з точки зору правомірності та наділення повноваженнями приймати рішення обов'язкового характеру, завжди цікавило не лише науковців-політологів, серед яких В. Я. Мельник, Ю. І. Авер'янов, М. Н. Марченко, а й безпосередньо політичних лідерів. Особливо яскраво актуальність цієї теми виявилася після набуття Україною незалежності, що здебільшого пов'язується з докорінною зміною суспільної формації: переходом від державної монополії на всі сфери життя до ідеологічної багатоманітності та плюралізму. Головними індикаторами, за допомогою яких можна визначити рівень легітимності влади є: 1) ступінь довіри населення до органів державної влади, 2) суспільно-політичні очікування громадян, 3) інтенсивність та характер прояву громадської активності. Так, станом на 2014 рік можна відзначити наявність сталої тенденції до зниження довіри до інститутів державної влади, що ускладнює процес функціонування політичної системи в цілому. Що характерно, порівняно з 2007 роком ступінь довіри населення до політичної влади значно скоротилася — середній показник змінився з 27,4% до 22,1%. Як результат, 29,3% опитаних провідними механізмами впливу на владу вважають поза електоральні категорії, зокрема, масові акції. В основі причин, які зумовлюють низькі показники легітимності влади, лежать наступні чинники: 1) зниження рівня керованості суспільними процесами за умов переходу до президентсько-парламентської форми правління, що супроводжується модифікацією системи «стримань та противаг» між гілками влади, коли наріжним каменем стає проблема співвідношення політичної (у вузькому розумінні), економічної та військової еліти; 2) скептицизм та незадоволення населення діяльністю як державних органів влади, так і політичних партій, коли рівень недовіри до політичних партій в декілька разів вищий в Центральній та Східній частині країни (хоча на порядок нижчий за рівень недовіри до вітчизняних ЗМІ); 3) відсутність дієвих механізмів політичної відповідальності політичних сил, що формують політику держави; 4) постійний характер конфліктів між представниками політичної еліти; 5) низька інституціональна спроможність громадян впливати на політичний процес, попри відносне існування неполітичних інститутів (громадських організацій, профспілок тощо); 6) зростання рівня політичної корупції; 7) надмірна кількість претендентів на політичне лідерство. Отже, шляхи оптимізації та підвищення рівня легітимності політичної влади в Україні слід розглядати через призму синтезу головних механізмів рекрутування еліти. Зокрема, у контексті правової

держави та громадянського суспільства актуальною стає тенденція поєднання відкритості у доборі кандидатів на вищі посади з високою мірою інституціоналізації такого відбору. Непоганим прикладом є загальні вимоги до народних депутатів, які утворюються простими якостями, як-то громадянство України, віковий ценз в 21 рік та ценз осілості в 5 років. Справедливо вважати, що наведено замало для подібного роду владного діяча, адже об'єктивно виключно при наявності профілюючої вищої освіти — юридичної або економічної — такий суб'єкт зможе оцінювати суспільні процеси та реагувати на них шляхом регулювання та охорони. З цим власне пов'язана проблема колізій з питання політики, коли через відсутність повного розуміння чи структурного складу державних органів, чи об'єму їх компетенції поза сферою впорядкування залишається певна сфера відносин. В свою чергу це викликає ряд негативних наслідків, серед яких слід виокремити зниження рівня визнання України як повноправного учасника країнами міжнародної спільноти. Крім того, перспективною тенденцією є відмова від номенклатурного механізму (в дещо модернізованому вигляді) з відповідним переходом до «понароднення» політичної еліти. Не дивлячись на те, що об'єктивно вимогою сучасності є свобода думки та суспільство без цензури, вважаю за доцільне стверджувати, що питання цензури скоріш пов'язане з проблемою загальної культури. Явища, коли політичні лідери, посада яких за своєю природою має сприйматися як гарант стабільності та регулятор суспільних інтересів, стають головним гумористичним об'єктом соціальних мереж та телебачення, навряд чи можна назвати нормальними. Безумовно, плюралізм думок — категорія важлива, проте питання іміджу держави та характеру стереотипів все ж таки повинно мати місце.

З точки зору багатоманітності можна також охарактеризувати тенденцію так званої гендерної рівності, при якій відбувається повний аналіз політичних явищ та процесів. За даними досліджень, жінки здебільшого сприймають політичні події на емоційному, практично-побутовому рівні, тоді як чоловіки є більш масштабними у політичних орієнтирах. Тому, проаналізувавши вищезазначені положення, доходимо висновку, що проблема легітимації сучасної України потребує особливої уваги, оскільки по праву вважається визначальною. Справедливою є думка: справжній лідер не той, хто подобається абсолютно всім, а той — хто вміє організувати маси з найменшими втратами. Тож головною метою удосконалення інституту політичного лідерства в Україні є поєднання демократії, національної свідомості та єдності з народом.

ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Політичну культуру можна визначити як сукупність типових для конкретної країни способів та форм поведінки людей в публічній сфері, що відображають їх ціннісні уявлення про сенс та цілі розвитку політики та закріплюють усталені в соціумі норми і традиції взаємовідносин держави та суспільства. На формування політичної культури соціуму впливають різні чинники. В Україні на політичну культуру великий вплив здійснюють особливості державного розвитку, тип економічних, соціально-політичних відносин та специфіка політичного досвіду, які носять конкретно-історичний характер. Становлення політичної культури України прийнято розглядати, як складову процесу національно-визвольної боротьби українського народу проти різних форм економічного та політичного тиску з боку тих держав, до складу яких входили в різні часи окремі частини України. Особливо чітко цей чинник виявив себе у роки розпаду СРСР та становлення молодого незалежного України; у наш час, коли Україна виборює право на свою суверенність, незалежність від інших держав, на невтручання у її внутрішні справи і недоторканість кордонів, політична культура українського суспільства стає все більш активістською. Усі ці роки процес становлення політичної культури пов'язаний з відновленням та розвитком демократичних традицій політичного життя, з переборенням рудиментів тоталітаризму у свідомості й поведінці, які ще й досі присутні у певній групі людей в Україні. Розвиток української політичної культури на демократичних засадах наразі є вкрай важливим питанням, адже модернізація держави України сьогодні напряму залежить від рівня політичної культури різних верств населення та суспільства в цілому. Специфіка геополітичного становища України — між Сходом та Заходом — ускладнює трансформації української політичної культури. На шлях сталого формування та розвитку політичної культури в демократичній державі, окрім самої держави, мають виступити ЗМІ, система освіти, громадські та політичні організації тощо. Проте вони мають орієнтуватися не на цінності Заходу або Сходу (що, на жаль, зараз простежується), а мають об'єднатися в зусил-

лі сформувати нову цілісну політичну культуру України, що йде самостійним шляхом розвитку, об'єднуючи в цей складний час усіх громадян Української держави. Наразі ж політичній культурі України притаманна висока фрагментарність, яка обумовлена, перш за все, неоднаковим рівнем економічного розвитку регіонів країни, їх етнокультурними відмінностями та специфікою політичних орієнтацій. Узагальнюючи вищесказане, можна зробити висновок, що політична культура в сучасній Україні ще не є цілісною, а тому зараз для нашої держави важливим є процес оновлення політичної культури в суверенну, демократичну та національну культуру, що має об'єднати наших громадян на ґрунті європейських демократичних цінностей.

Булгакова А. В.
НІОУ імені Ярослава Мудрого,
факультет № 7, 2 курс, 1 група

ПРОБЛЕМА ЕФЕКТИВНОСТІ САНКЦІЙ ЄС ЯК ЗАСОБУ ВПЛИВУ НА ПОЛІТИКУ РФ ЩОДО УКРАЇНИ

Більш як півроку для світового політикуму є актуальним питання стабілізації ситуації у Східній Україні, на Донбасі. Якщо проаналізувати події, які вже відбулися, та ті, що розгортаються сьогодні, можна дійти висновку про численні факти порушення норм міжнародного права його суб'єктом — східним сусідом України — Російською Федерацією. З огляду на це, світове співтовариство, у тому числі Європейський Союз, керуючись Угодою про функціонування ЄС, здійснює політику запровадження економічних санкцій проти РФ, обґрунтовуючи її необхідністю підтримки і відновлення міжнародного миру та безпеки. На сьогоднішній день не існує загальноприйнятої дефініції поняття «санкції». Однак, як зазначає Малишева Ю. В., у найбільш загальному сенсі під ними розуміються примусові заходи, які застосовуються до порушників норм міжнародного права з метою спонукання останніх до виконання зобов'язань, що випливають із правовідносин відповідальності. Санкції, як важіль впливу на політику окремої держави, мають конкретну мету, у чому й полягає їх головна цінність. Але вдаватися до них можна, лише вичерпавши усі мирні засоби розв'язання конфлікту, і з надзвичайною обережністю.

Адже, за умов тісної інтеграції національних економік, санкції чинять взаємний негативний вплив. Відносини, що склалися між РФ та ЄС через політичну кризу на Донбасі, є прикладом того, як лідерам європейських держав, які протягом певного часу керувалися принципом мирного врегулювання ситуації в Україні, неодноразово повідомляючи державу-правопорушницю про можливість застосування санкцій за умов подальшої ескалації конфлікту, все ж довелося вдатися до крайніх заходів. Декілька хвиль економічних санкцій, що запроваджені країнами-членами ЄС, розгорталися з 5 березня 2014 р., коли в офіційному виданні ЄС була опублікована Постанова ЄС №208/2014, якою встановлювалися «обмеження щодо окремих фізичних, юридичних осіб, а також посадових осіб органів державної влади з огляду на ситуацію в Україні». Однак санкції доводилося неодноразово переглядати, щоразу переводячи їх на більш жорсткий рівень, що обґрунтовувалося необхідністю змусити Російську Федерацію припинити міжнародні правопорушення. Процес поступового запровадження країнами Європейського Союзу інших заходів впливу на РФ триває, підтвердженням чого є Постанова ЄС №960/2014 від 8 вересня 2014 р., яка закріплює новий пакет санкцій у зв'язку з переглядом Постанови ЄС №833/2014, що встановлювала «обмеження через дестабілізуючі ситуацію в Україні дії РФ». Будь-які санкції, перш за все, необхідно досліджувати з огляду на їх ефективність як крайнього засобу регулювання міжнародних відносин. Питання ефективності визначає ступінь впливу санкцій на політику держави та обсяг реалізації тих завдань, що були поставлені. Піврічний процес накладення санкцій Європейським Союзом на Російську Федерацію, який розгортався поетапно, не досяг поставленої мети, оскільки ситуація на Донбасі досі не стабілізована. Отже, застосовані примусові заходи виявились неефективними через полеміку, що затягнулась, поміркованість заходів, або з інших причин. Хоча, безумовно, об'єктивні дані щодо падіння вартості національної валюти РФ, цін на акції російських компаній на фондових ринках свідчать про суттєвий негативний вплив, завданий секторальними санкціями, які однак не набули поширення щодо газового сектору економіки РФ. Слід зазначити, що істотного деструктивного впливу, як наслідок ембарго на експортування певної продукції, зазнали й треті країни-члени ЄС, пов'язані торговельними зв'язками з Росією. Таким чином постає питання, яке досі є дискусійним — хто зазнає більших збитків від запровадження примусових заходів: суб'єкт, проти якого спрямовані санкції, або суб'єкт, який їх запровадив. Президент Чеської Республіки Мілош

Земан заявляв: «Застосування будь-яких санкцій є безглуздом та неефективним заходом, тому що за ним послідує контрзаходи». Справедливість цієї тези доведена — 6 серпня 2014 р. Президентом РФ був підписаний указ про застосування окремих економічних заходів для гарантування безпеки Росії. Отже, застосування економічних санкцій з метою примусу до певної позитивної поведінки, визначеної міжнародно-правовими нормами, є дискусійним питанням через відносну ефективність. Крім того, спостерігається прямий деструктивний вплив санкцій на економічні системи всіх країн, залучених у процес врегулювання спору із використанням крайніх заходів. Тому важливо чітко розуміти, що власне запровадження санкцій не вирішує всіх проблем, які постають у відносинах між різними суб'єктами міжнародного права. Більше того, санкції поширюють свій негативний вплив на всіх членів світового співтовариства, які долучаються до процесу їх запровадження, не кажучи вже про країну, щодо якої вони були застосовані. Тому санкції мають бути результатом особливо виважених рішень і накладатися із усвідомленням глибокої відповідальності за наслідки перед суспільством.

Булигіна К. В.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОЮУ, 3 курс, 18 група

РОЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ У РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Зважаючи на події останнього року в Україні, все більшої актуальності набирає тема націоналізму як рушійної ідеології держави та суспільства. Інфляція національної валюти, конфронтація соціальних груп, кризова ситуація в економіці, зовнішня загроза — це все проблеми, які потребують негайного вирішення. Зростає попит суспільства в національній ідеї, яка б стала рятівною від цих проблем та вектором розвитку на майбутнє. Тому дослідження ефективності націоналістичного спрямування в державі в умовах революційно-кризової ситуації є надзвичайно актуальним питанням. Роль і значення національної ідеї особливо зростає в історичні періоди, коли відбувається становлення нової національної держави. Українська держава обрала шлях свого розвитку як демократична й національна. Тому цілком зрозумілий інтерес до націо-

нальної ідеї протягом усіх років незалежності. Однак проблема формування національної ідеї, яка постане не абстракцією, а вплетеною в повсякденне життя категорією, залишається не розв'язаною. До національної ідеї апелюють різні політичні сили, її часто й неоднозначно тлумачать ЗМІ. Досить часто національну ідею поєднують з націоналізмом. Націоналізм — це ідеологія та напрямок політики, ґрунтовним принципом яких є теза про цінність нації, як вищої форми суспільної єдності, її первинності в державо утворюючому процесі. Як політичний рух, націоналізм прагне до захисту інтересів певної національної групи у відносинах з державною владою. Націоналізм передбачує вірність власній нації, політичну незалежність і працю особистостей на благо власного народу, культурне та духовне зростання, об'єднання нації для захисту її умов життя, території проживання, економічних ресурсів і духовних цінностей. Спирається він на національне почуття близьке до патріотизму. Націоналізм включає елементи, що дозволяють йому спрямувати зусилля нації на досягнення певних цілей: 1) Суверенне право нації на самовизначення. Нація має право сформувати свою державу, яка повинна включати в себе усіх членів нації. Для кожної адміністративно-територіальної одиниці політичні кордони повинні співпадати з культурно-етнічними. Таким чином, нація має вищу суверенну владу над чітко окресленою територією, в межах якої проживає достатньо однорідне населення. Тобто націоналізм не розбігається тут з демократичним принципом народного суверенітету, якщо під нацією ми маємо на увазі політичну; 2) Первинність нації в державотворчому процесі. Нація є джерелом всієї політичної влади. Кожен член нації має право безпосередньо брати участь в політичному процесі, що є прямим виявом демократії; 3) Національна само ідентифікація. Націоналізм вважає за необхідне спільність мови та культури для всього населення в межах держави. Це може вберегти від проявів сепаратизму; 4) Солідарність. Монолітність досягається за рахунок об'єднання людей на підґрунті любові та братерства, а не шляхом нав'язування певної культури. Дуже важливо тут, щоб члени нації відчували солідарність і діяли не однаково, а в унісон, порівнювали свої зусилля з прагненнями інших; 5) Нація як вища цінність. Вірність індивіда національній державі домінує над індивідуальними чи іншими груповими інтересами. Задача громадян — підтримувати легітимність своєї держави. Ствердження та розвиток національної держави є головною умовою для загальної свободи і гармонії.

Підсумовуючи все вищезазначене, можемо стверджувати, що націоналізм може існувати без розбіжностей з демократичними принципами та інститутами. Національна ідея утверджує державу в розумах громадян, може слугувати рішенням багатьох проблем в складних політичних ситуаціях. Таким чином, найважливіше, на що має спрямовуватися нині українська національна ідея — це формування на високій моральній основі соціальної злагоди та утвердження інтелектуальної самостійної нації.

Бурич І. В.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет №2, 3 курс, 2 група

ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА ЯК СУСПІЛЬНЕ ЯВИЩЕ

Поняття *культура* містить у собі сукупність матеріальних і духовних цінностей, процес і способи діяльності людини з виробництва цих цінностей тощо. Політична культура є складовою духовної культури особи і суспільства загалом. Вона тісно поєднана з іншими видами духовної культури — моральною, правовою, управлінською тощо. У контексті загальної культури суспільства політична культура постає як культура політичного мислення і політичної поведінки. Вона значною мірою обумовлює ступінь цивілізованості суспільства. Політична культура як соціальне явище виникла раніше, ніж оформилося саме поняття. Свої витоки ця проблема бере в працях стародавніх мислителів, які зверталися до питань звичаїв, соціальної етики, критеріїв ідеального громадянина і правителя. А саме поняття "політична культура" впровадив у науковий обіг німецький мислитель епохи Просвітництва Й. Г. Гердер наприкінці XVIII ст. Проте активне осмислення цього феномену розпочалося лише з 50-х років XX ст., коли американські вчені Г. Алмонд і С. Верба розробили сучасну концепцію політичної культури. Для формування політичної культури необхідні такі знання: 1) про внутрішню і зовнішню політику держави; 2) знання існуючих політичних відносин, подій і явищ у політичному житті суспільства; 3) знання Конституції, законів, норм, принципів, ідей, що лежать в основі управління всіма сферами суспільного життя тощо.

Політична культура виконує певні соціальні функції: 1. *Інтегративна*. Досягнення на базі загальноприйнятих політико-культурних цінностей згоди в межах існуючої політичної системи та обраного суспільством

політичного устрою. Політична культура формує таким чином стабілізуючу основу політичного життя та сприяє підвищенню ефективності управління; 2. *Комунікативна*. Забезпечує ідейно-політичний зв'язок громадянина з політичною системою, іншими членами суспільства; 3. *Пізнавальна*. озброює людей знаннями, необхідними для успішної діяльності в сфері політики; 4. *Прогностична*. Сприяє передбаченню можливих варіантів поведінки суб'єктів політики за певних ситуацій, у перебігу політичних подій; 5. *Виховна*. Її призначення полягає в підвищенні політичної свідомості через безпосередню участь громадян в управлінні, політичному житті, зростанні їх інформованості й компетентності, освіченості.

Високу політичну культуру визначають три основні критерії, що виявляються в політичній поведінці людей: 1) залученість до політичної діяльності; 2) позитивна активність; 3) раціональність. За допомогою участі в політичному процесі і громадянин, і суспільство в цілому набувають нового політичного досвіду, що сприяє подальшому розвитку політичної культури. Кожне нове покоління людей відповідає за збереження політичної культури суспільства і її збагачення новим позитивним досвідом. Цю відповідальність повинна відчувати і розуміти кожна людина, оскільки основою й умовою прогресивного розвитку є саме висока політична культура особистості.

Бурлака Я. А.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІШКОПУ, 3 курс, 2 група

ТЕОРІЯ ЦИРКУЛЯЦІЇ ЕЛІТ ТА ЇЇ ЗАСТОСУВАННЯ В ПОЛІТИЧНИХ РЕАЛІЯХ УКРАЇНИ

В наш час політика відіграє важливу роль у функціонуванні суспільства, вона як сфера відносин з управління є його організаційною основою. Важливим елементом в політиці, що має великий вплив та визначає політичне життя суспільства, є політична еліта. Існує багато теорій, пов'язаних з дослідженням політичних еліт, їх виникнення та розвитку. Однією з перших та основних є теорія циркуляції еліт, засновником якої є Вільфредо Парето, один з найвизначніших представників позитивістської соціології кінця XIX — початку XX століття. За Парето існує два

головних типів еліт, які послідовно змінюють одна одну залежно від нагальних потреб суспільства. Перший тип — «леви», для них характерний крайній консерватизм, грубі, «силові» методи правління. Другий тип — «лиси», майстри обману, політичних комбінацій, інтриг. Держава, де переважає еліта «левів», являє собою суспільство ретроградів, воно нерухоме, «застійне». Натомість, еліта «лисів» динамічна. Політичну еліту в Україні сьогодні можна поділити на дві головні групи: політики, які працюють у вищих ешелонах влади, починаючи з Президента України і закінчуючи найвпливовішими лідерами партійних організацій; політики — вищі керівники економічного рівня, провідні підприємці країни. Політичну еліту в Україні також умовно можна диференціювати на "стару" і "нову". Домінуючою при цьому за кількістю, обсягом влади, повноважень є саме "стара" еліта — колишні партійні лідери, державні службовці, комсомольські працівники й активісти. Ця частина еліти і дотепер має вагомі переваги перед "молодою" елітою, тією, що лише формується, насамперед завдяки своїй теоретико-практичній підготовці, а понад усе — досвіду організації. Особливістю "нової" політичної еліти є те, що на етапі боротьби за незалежність України, її самостійність ця еліта була висунута нагору саме масами, громадянством, а не певними владними структурами, партійно-бюрократичною верхівкою, як то було раніше. Принципове значення для соціального статусу, авторитету і дієвості "нової" української еліти має те, що вона, особливо з часу проголошення незалежності України, формувалася як носій головним чином національно-культурних ідей і цінностей. Великий вплив має так звана політична контреліта, мета якої — послабити владу панівної еліти і поступово перебрати її функції на себе. Вона контролює правлячу еліту, обмежує зловживання владою, порушення законності. Контр еліта в сучасній Україні досить неоднорідна, однак умовно єдиним показником для неї є іноді нестале, тимчасове несприйняття влади, окремих її гілок, діяльності окремих діячів з правлячої еліти. Політична еліта сучасної України надто строката. Це еліта класів, прошарків, різних соціальних груп населення; еліта політичних партій, громадських організацій, об'єднань. Характеризуючи політичне життя України, ми маємо зазначити, що президентство Януковича є яскравим прикладом домінації старої еліти, так званої еліти «левів», адже, по-перше, здійснюючи правління, правляча верхівка спиралася на силові методи, по-друге, загалом політичне життя суспільства характеризувалося відносною стабільністю. Після подій на Майдані у грудні 2013 року ми можемо спостерігати

зміну еліт. Зараз поступово домінуюче становище займають якраз представники нової еліти, еліти «лисів». Вони при здійсненні влади використовують методи переконання і маніпулювання і при здійсненні управління спираються на політичний діалог, що є позитивною тенденцією. Правління «лисів» відповідає нагальним потребам, адже українське суспільство перебуває на порозі великих змін.

Буряк Н. Г.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКООУ, 3 курс, 12 група

ДЕСТРУКЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ВЛАДИ — ПОГЛЯД СЬОГОДЕННЯ

Поряд з феноменом політичної влади постає велика кількість проблем, однією з таких є власне її деструкція. Аналіз політичної влади через призму конструктивності і деструктивності в наукових колах почався не так давно, оскільки необхідне наочне підґрунтя задля розгляду постановленої проблеми було відсутнє. Отже, необхідно проаналізувати причини виникнення та можливі шляхи боротьби з деструкцією в сучасному політичному суспільстві. Категорію політичної влади можливо детермінувати в залежності від концепцій, яких наразі історичний досвід накопичив чимало. Влада як політико-правове явище розглядалась чи то як суцільне зло та вияв аморальності, чи то як принцип організованого порядку життя в людському співтоваристві. Однак, зазначимо, що інститут політичної влади перебуваючи в дихотомії проходить як фазу конструктивності так і фазу деструктивності, а тому абсолютно уникнути деструктивної складової політичної влади неможливо. Враховуючи вищезазначене, зробимо висновок, що найскоріше зменшення тривалості періоду «кризи» є завданням як влади так і соціуму в цілому. Деструкція політики багато в чому визначається особистими якостями й властивостями політичних лідерів та політичних груп. Отже, має значення так званий особистісний фактор — проблема деструкції суб'єкта політичної влади. Проблема особи-лідера зазвичай проявляється в його тяжінні до деспотичного, авторитарного правління, особистісної деградації, бажанні узурпувати владу, використати її як засіб для встановлення власних інтересів, влада стає самоціллю. Наступною причиною динамічного розвитку даного явище є розлад демо-

кратичного устрою, який в свою чергу призводить до деструкції суб'єкта політичної влади. Насамперед, як особа так і суспільство в цілому, не бачать подальших шляхів вирішення проблем та втрачають прагнення до розвитку, що має відображення в таких явищах як де легітимація, абсентеїзм, нестабільність. Наслідками вищевказаної ситуації є насамперед криза в економічній сфері, яка тягне за собою й усі інші складові життя соціуму, а отже виникає потреба боротьби з даним феноменом. Обираючи методи боротьби слід виходити з чинників, що призвели до прогресу деструкції політичної влади в суспільстві. Призначити нового суб'єкта політичної влади виявиться недостатнім кроком на практиці. Звісно, дане рішення скасувало проблему в демократичній державі, однак останніх на сьогоднішній день в їх чистому прояві майже не існує. Отже, слід звернутися до першооснови політичної влади, власне до самого об'єкту — народу. Оскільки, випадкового проводиря, на думку С. Андрєєва, не існує, він завжди «дітище свого часу», своєрідний «відгук на його запит». Необхідним на шляху «викорінення» мають стати: пропаганда влади як способу покращення життя для народу, втілення гуманістичних ідей задля розвитку країни суспільства і світу в цілому через ЗМІ та освітньо-культурні заклади; необхідність зміни представництва в Парламенті, включення саме дієвих осіб, які дбатимуть насамперед про блага народу й держави як цілісної системи. Звісно дані тенденції не викоренять деструктивний феномен, одна в будь-якому випадку послаблять його вплив на становлення держави. Отже, зазначимо, що дана проблема знаходиться на стадії дослідження вченими різних країн, і вже на сьогодні зазначені рекомендації є вагомими, втілення яких хоч і не позбавлять від деструктивного чинника в політичній владі, однак можливо значно зменшать його вплив на формування стабільної демократичної держави.

Бусигіна А. С.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 2 курс, 11 група

ФЕНОМЕН ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРСТВА

Питання політичного лідерства складне і неоднозначне. Лідерство присутнє на всіх етапах соціалізації людини, оскільки людині завжди потрібна організація і направляюча сила. Слід зазначити, що досі не-

має єдиного чіткого визначення цього поняття. Відомі російські фахівці О. С. Виханский і А. І. Наумов дають наступне визначення: "Лідерство — це тип управлінської взаємодії ґрунтований на найбільш ефективному для цієї ситуації поєднанні різних джерел влади і спрямований на спонукання людей до досягнення спільних цілей". Американський дослідник Джоуля Хемпіл визначив лідерство як "послідовність дій, яка забезпечує систему внутрішньо групової взаємодії, спрямовану на рішення загальних проблем". Р. Стогділ визначав лідерство як " процес впливу на діяльність групи, спрямований на визначення і досягнення цілей". Л. В. Карташова дає наступне визначення лідерства " Лідерство — це здатність вести за собою людей для досягнення конкретних цілей". Конструктивніше розуміння цього явища можна отримати, розглядаючи різні психологічні концепції походження лідерства. Так Г. М. Андрєєва відмічає, що відомі три основні теоретичні підходи в розумінні походження лідерства. Перший — "теорія рис" виходить з положень німецької психології кінця ХІХ — почала ХХ ст. і концентрує свою увагу на природжених якостях лідера. Лідером, згідно цієї теорії, може бути лише така людина, яка має певний набір особливих якостей або сукупність певних психологічних рис. Різні автори намагалися виділити ці необхідні риси або характеристики. Другий підхід — "ситуаційна теорія лідерства", в якій стверджується, що лідерство — продукт ситуації. У різних ситуаціях групового життя виділяються окремі члени групи, які перевершують інших принаймні в якійсь одній якості, але оскільки саме ця якість і виявляється необхідним в даній ситуації. Третій підхід був представлений в системній теорії лідерства, згідно з якою лідерство розглядається як процес організації міжособистісних стосунків в групі, а лідер — як суб'єкт управління цим процесом. Також необхідно зупинитися на питанні особистісних особливостей лідера. Він за своїм призначенням повинен мати такі якості, як воля, цілеспрямованість, організаторські здібності, відповідальність. Але реалії сучасного життя вносять свої доповнення. Політичний лідер сьогодні — це людина, яка повинна мати не лише широкий світогляд, вищу різнопланову освіту, він повинен також уміти проявляти гнучкість у сприйнятті постійної нової інформації, високий рівень адаптивності, пізнавальної активності, інтелектуального зростання, відкритість новому досвіду. Отже, наш час і наша країна гостро потребують нове поко-

ління лідерів із стратегічним мисленням, неординарним баченням ситуації, впевненістю в успіх. Поєднання об'єктивних сил, політичних обставин, суспільних традицій політичної дійсності утворює лідера.

Бугчак Р. В.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 3 курс, 7 група

ПОЛІТИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІД ЧАС ВИБОРЧОЇ КАМПАНІЇ

Політичні технології — це сукупність прийомів, методів, способів, процедур, які використовують суб'єкти політичної діяльності (особистості, політичні і суспільні групи, політичні партії, громадські об'єднання, групи тиску тощо). Серед найбільш поширених видів електоральних технологій, що застосовуються сьогодні в українському політичному полі виділяють наступні: Технологія ставки на партію чи блок — зміст впливу на електорат ґрунтується на формуванні у нього образу партії як єдиної політичної сили, яка здатна консолідувати суспільство, зробити вагомий внесок у розбудову держави, подолання кризових явищ і створення ефективної економіки або ефективного управління державою. Технологія ставки на лідера партії — в центрі діяльності команди кандидата ставиться особистість лідера, яка має «притягувати» голоси виборців. Для цього організуються й проводяться заходи, які мають за мету ввести окрему особистість — лідера партії чи блоку — у політичний простір, сформувати у свідомості електорату необхідний його образ. Технологія ставки на лідерів партії — особливість цієї технології полягає у тому, що тут «розкручується» низка лідерів, які в цілому мають відобразитись у свідомості електорату як команда одностайців, що здатна реалізувати будь-які задуми.

Технологія поєднання ставки на лідерів і партію — ця технологія певним чином об'єднує три попередні технології. У ході її реалізації «розкручуються» і окремі лідери, і партія як активний, організований і підготовлений суб'єкт політичної діяльності, як політична сила, яка здатна взяти на себе відповідальність за майбутнє держави. Технологія провідної ідеї та ідеалу — в центр усієї виборчої кампанії ставиться така

ідея, такий ідеал, які здатні, як кажуть, проникнути у серця й душі електорату, запалити маси й повести їх на нові звершення. Технологія міфізації і символу — для досягнення бажаних результатів технологи дуже часто вдаються до створення у свідомості електорату міфів про певного кандидата. Символом може стати будь-яке слово, ім'я, зображення. Технологія ставки на програму партії чи окремого кандидата — в центрі виборчої кампанії є програма партії. В Україні використання цієї технології є досить складним, бо програма ще жодного разу не була головним чинником перемоги на виборах. Технологія використання суперечностей полягає у виборі за основу впливу на електорат саму суперечність, яка має місце у певному регіоні, галузі, місті чи державі. У цьому випадку використовується суперечності між положеннями Конституції і реальним станом їх виконання партіями, лідерами однієї чи різних партій; етнічними спільнотами; різними гілками влади; владними структурами і різними соціальними групами чи іншими суб'єктами соціальної життєдіяльності; рівнем реальних досягнень діючих кандидатів у депутати та їхніми попередніми обіцянками; закликами лідерів та їх справжнім ставленням чи діяльністю. Технологія ставки на проблеми передбачає розгортання передвиборних і виборчих кампаній на основі акцентування уваги на головних проблемах, які перешкоджають руху в майбутнє, гальмують демократичні та економічні процеси, національний чи регіональний розвиток, можуть призвести до втрати незалежності, спричиняють погіршення здоров'я й дієздатності людей. Технологія опозиційності — доцільно поєднані підходи, принципи, форми, алгоритми, моделі, методи і способи, об'єднані установками критики існуючої влади, блокування її активних дій, ініціатив, підходів, обвинувачення в неспроможності ефективно управляти суспільством. А також протиставлення їй своїх шляхів і програми дій. Її використовують як окремі політики, так і партії. А Владу завжди є за що критикувати й звинувачувати, особливо в перехідний період. До того ж у суспільстві завжди є політичне, соціальне, економічне, а значить, і психологічне підґрунття до сприймання опозиційності як боротьби за права громадян. Комбінована технологія — поєднує різні технології та підходи, конфігурація яких змінюється в залежності від особливостей кампанії. Аналіз політичної діяльності, її особливостей засвідчує, що політичні технології застосовуються для досягнення мети в політичній боротьбі не лише як певні засоби і методи, але й відповідні системи, що будуються і базуються на певних управлінських ідеологіях залежно від цілей, які ставили перед собою суб'єкти політики, а також від їх природи.

СПЕЦИФІКА ПОЛІТИЧНОГО МАРКЕТИНГУ В УКРАЇНІ

Шлях України до правової та демократичної держави є досить довгим і тернистим, адже він потребує багато перетворень у всіх галузях суспільного життя, а особливо у політичному, де використовуються певні технології, в тому числі і політичний маркетинг. Термін політичного маркетингу ввійшов у політичну науку не так давно, проте набирає великих обертів серед науковців різних країн, найчастіше демократичних держав. В. Бебик, представник української політичної школи, визначив цей термін як «сукупність форм, методів і технологій дослідження, проектування, регулювання і втілення в соціально-політичну практику тих чи інших установок суспільної свідомості з метою завоювання і утримання контролю над ринком влади». Таким чином, ряд науковців вважає політичний маркетинг ефективним засобом управління, придатним для вирішення окремих соціальних і політичних проблем в ринкових умовах. В сучасних умовах маркетинговий підхід формує політичний клімат України. Саме маркетинг визначає напрямок діяльності партії чи об'єднання, дає прийоми та способи для реалізації суспільних ідей та задоволень потреб виборців. Різноманітність цих прийомів обумовлена саме особливостями завдань та цілей, поставлених перед партіями. Специфіка українського маркетингу полягає у швидкій зміні вподобань електорату, внаслідок державних перетворень (Помаранчева революція 2004 р., Євромайдан 2014 р.) та високому впливу ЗМІ на нього. Мас-медіа перетворилося не лише на прибутковий бізнес, але і поле для політичної боротьби. Також характерною рисою є негативний підхід до організації виборчих кампаній, сутність якого полягає в дискредитації опонентів, протиставляючи їм себе. Історичний фактор теж відбивається на особливостях українського політичного маркетингу. Тому стійкою тенденцією, і водночас, найбільш небезпечною залишається активне, і при цьому достатньо ефективно, використання регіональних суперечностей у виборчих цілях, що є зручним засобом для сегментації електорату. Технології розколу України за регіональним принципом використовуються у виборчих кампаніях давно і свого апогею досягають на прези-

дентських виборах останніх 15 рр. (2004 р., 2010 р. та 2014 р.). Важливим складником політичного маркетингу при виборчих кампаніях є виразність текстів, на що налаштовує електорат. За часи Незалежності нашої держави найбільш ефективними та дієвими виявилися агітації, які наповнені двома відтінками — агресивністю та безнадійністю (найчастіше на початку) та переконливістю у світлому майбутньому (на кінці текстів). Досвід вітчизняних виборчих кампаній, починаючи з 1998 р., свідчить, що агресивні тексти краще впливають на український електорат, у той час, як нейтральна або позитивна риторика часто не приносить бажаного результату. Так, наприклад, переможці парламентських виборів 2006 р. — «Партія Регіонів» і БЮТ, використовували саме агресивні тексти, у той час, як Народний блок Литвина не зміг потрапити до парламенту, великою мірою через невиразність текстів «примирливого» характеру. Звичайно, технології маркетингу будуть змінюватися відповідно до умов, у яких перебуває держава. Зміна ідей та поглядів електорату потребує негайного оновлення маркетингових засобів. Переломні моменти в державному управлінні засвідчують неефективність колишніх прийомів виборчих кампаній, прикладом є Помаранчева революція. Отже, досить важливим для політичного клімату країни є політичний маркетинг. В Україні він є досить суперечливим та має багато своїх особливостей, які зумовлені психологічними та іншими чинниками. Поширення в українському політичному житті прийомів та форм політичного маркетингу, ціль якого — заволодіння владою, потрібно втілювати лише правовими методами на шляху до розбудови демократичної та соціально-правової держави.

Вакуленко Б. А.
НЮУ імени Ярослава Мудрого,
факультет № 7, 2 курс, 3 група

ПОЛИТИКА И СПОРТ

«О спорт — ты мир», — известные слова не менее известного человека Пьера де Кубертена, инициатора современных олимпийских игр. Всего четыре слова, которые знают каждый от малого до велика, но как много вложено в них. Раскрывая идею этих слов можно сказать, что для большинства людей спорт является источником жизненной энергии,

благодаря которой пробуждается человеческое вдохновение, возникает стремление к достижению жизненных целей справедливым путём, а также проявляется уважение к универсальным этическим принципам. Относительно понимания политики хотелось бы привести слова величайшего британского государственного и политического деятеля Уинстона Черчилля: «Политика — так же увлекательна, как война. Но более опасна. На войне вас могут убить лишь однажды, в политике — множество раз». Данное высказывание характеризует политику как действительно сложный и многозатратный во всех ракурсах процесс. Политика, проявляющаяся в поведении общественных масс, управляет социальными отношениями и регулирует их. Политика, благодаря своим механизмам, устанавливает власть в государстве, опираясь на поддерживающий ту или иную партию электората. Справедливость является залогом стабильного политического курса государства, основой консенсуса между государством и обществом. Именно реализация данного принципа привлекает на свою сторону социальные массы. Политика и спорт — две взаимосвязанные социальные сферы. Иногда они неразлучны. Причем политику без спорта представить проще, чем наоборот. Спорт влияет на политику так же, как и политика влияет на спорт. Вмешательство политики в большой спорт произошло не вчера. Данное явление начало себя проявлять ещё на этапе становления профессионального спорта как такового. Тем не менее нельзя сказать, что такое положение может быть по вкусу простому незаангажированному зрителю. Однако, сейчас это воспринимается как должное. Как отмечает Виктор Гусев спорт слишком важная часть нашей жизни, чтобы политика оставалась от него в стороне. Политики пытаются оказывать воздействие на спорт, поскольку это влияет на формирование позитивного имиджа страны. Для ответственных политиков международный имидж государства играет огромную роль, ведь они патриоты своей страны. Для менее ответственных спорт — это средство, чтобы удержаться у власти. И те, и другие используют спорт. В свою очередь, ссылаясь на Вячеслава Лысакова, хотелось бы сказать то, что спорт является лучшим послом, более эффективным, чем институт официальных послов.

Сегодня сложно защищать тезис Международного олимпийского комитета о том, что спорт существует отдельно от политики. В действительности все как раз совсем наоборот, но причиной всего этого является не только желание политиков использовать спорт с выгодой для себя. Некоторые спортсмены тоже не представляют свою жизнь без

політики. Часто, вони виражають свою політичну позицію і осудити їх за це не стоїть, оскільки вони теж мають право на власну точку зору, ґрунтовану на певній ідеології. Нерідко спортсмени її не ховають і зазвичай це викликає повагу. Однак, втручання політики в сферу спорту не може залишатися безслідним. Яскравим прикладом того, що стоїть обмежити вторгнення політики в спорт є тероризм. В даному випадку одразу згадується трагедія, що сталася з ізраїльськими спортсменами в 1972 році в Мюнхені, внаслідок терористичного акту палестинської організації «Чорний вересень» загинув 11 членів ізраїльської олімпійської збірної, а також один західнонімецький поліцейський. Таким чином, помилковим є вторгнення політики в спорт, як і те, що окремі політичні суб'єкти намагаються вирішити політичні проблеми в даній сфері. Спорт — це спорт, а політика — це політика, змішувати їх нецелеспрямовано. Це питання власних поглядів, питання політичної і загальної культури. Оскільки тісне взаємодія політики і спорту періодично спостерігається, слід згадати про ступінь толерантності і культури конкретного політичного діяча. Підводячи підсумок до вищесказанного, з сумнівом доводиться констатувати, що сьогодні спорт є частиною великої політики. Спорт перетворюється в місце боротьби за політичний авторитет в світі.

Васильків І. О.
НУО імені Ярослава Мудрого,
ІІСКМВСУ, 3 курс, 9 група

ЛЕГІТИМАЦІЯ ЯК НАЙВАЖЛИВІШИЙ ФАКТОР ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Актуальність даної теми є беззаперечною, оскільки, від того, чи буде визнана і позитивно прийнята та чи інша влада, а як наслідок її політика, залежатиме економічний, культурний і насамперед соціальний розвиток країни. Саме революції, війни і національні конфлікти є яскравими доказами того, що в процесі становлення чергової влади спостерігалась недостатня легітимованість політики пануючих суб'єктів. Поняття "легітиміаційна політика" безпосередньо відображене у працях

таких вчених як: С. М. Ліпсета, А. Дж. Саймонса, А. Валена, І. Каллана, І. Хоровитца, Дж. Ротшильда, В. Д. Бьорнхама, Ю. Габермаса та інших. Але найвагомійший вклад саме в зіставлення рівня легітимності владних суб'єктів і їхнім вкладом у політичне життя країни було зроблено Максом Вебером. Визначаючи поняття «легітимність» потрібно зазначити походження терміна від лат. *legitimum* — законний, правовий, відповідний, належний, справжній, що надає йому нормативності, погодженості. Легітимність політики визначають як здатність суб'єктів політики за допомогою системи рішень, дій, інститутів та конкретних практичних заходів впливати на відносини у суспільстві для реалізації власних інтересів. Саме ступінь легітимізації прямопропорційно визначає для суб'єкта владних повноважень рівень можливості саме його по впливати на політичні реалії. Легітимізація політики є невід'ємною складовою політичного процесу. В кожній країні, залежно від форми правління, менталітету населення, традицій і, звичайно законодавства, легітимізація політики відбувається по-різному. Якщо розглядати українську політику в історичному розрізі, то яскраво видно, що інститут легітимізації є досить новим і носить саме затверджуючи, поверхневий характер, що не може не відображатися на рівні політичної самосвідомості окремого індивіда. Такий стан речей хоча і є формально неприйнятним у сучасному світі, але в міру допустимим на етапі перехідної економіки і трансформації політичної думки загалом. Здобуття легітимності у соціумі для політичної влади передбачає низку аспектів, таких як: врегулювання суспільних відносин на основі єдиного, чітко визначеного і стабільного законодавства, можливість застосування примусу як інструменту, який дозволений суспільством і відповідає прийнятності його як такого, що має саме санкціонований характер і виконує регулятивну, виховну і превентивну функції. Саме ці фактори найповніше визначають саме фактичне верховенство легітимованої влади. Отже, на нашу думку, встановленню сильної влади повинно передувати активне визнання її в суспільстві, бажання суспільства підкорятися саме цій владі, довіра до неї. На заваді цьому для України сьогодні стоїть неефективна реалізація можливостей держави, мертво законодавство на чолі з Конституцією, заснованою здебільшого на декларативних нормах. Тільки завдяки активним діям можна досягнути змін на демократизацію політичного процесу, соціальний і правовий захист людини, гуманізацію взаємовідносин в суспільстві.

Васильченко О. М.
КНУ ім. Т. Шевченка, Інститут
міжнародних відносин,
2 курс магістратури, спеціальність —
міжнародні відносини, 1 група

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНА ІДЕНТИЧНІСТЬ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Одним з найбільш вагомих питань для України на даному етапі є концептуалізація та втілення національних глобально-орієнтованих стратегій розвитку. Глобалізація ж як процес інтенсифікації взаємодії між різними проявами соціальної організації, що в результаті продукує їхню взаємозалежність, ставить згадану проблему ще гостріше. Саме тому з метою успішного вироблення та розповсюдження вищевказаної стратегії розвитку Україні необхідно модифікувати та укріпити власну зовнішньополітичну ідентичність. Відомо, що зовнішньополітична ідентичність України у період з 1991-2014 рр. мала низку проявів та формулювань, часто достатньо суперечливих. Серед найпомітніших моделей: «європеїзація», «партнерство з Росією», «євроатлантизація», «відхід від Росії». З кожним витком розвитку українського політичного простору вказані моделі набували різної ваги та змісту. Внаслідок такої нестабільності та динаміки у відносинах вагомих для України «інших» (зокрема трикутника «ЄС—Росія—НАТО») в результаті глобальних трансформацій, Україна має визначитися із власним варіантом стратегії національної безпеки та відповідної зовнішньополітичної ідентичності, її базисом. Задля цього з необхідністю звертаємося до цивілізаційної теорії, де, згідно з баченням С. Хантінгтона, Україна знаходиться саме на конфліктогенній межі зокрема західноєвропейської та православної цивілізацій. До того ж, окремо відомо, що взаємодія будь-яких суспільних комплексів, в першу чергу держав, залежить від домінуючого типу культури у таких соціальних системах. А тому, з урахуванням викладеного, пропонується наступний варіант зовнішньополітичної ідентичності України за моделлю «держава-партнер», розширюючи погляд В. Андрусіва. Така модель включала би наступні значущі компоненти. По-перше, проєкцію консолідованого національного проєкту, що органічно об'єднує різні ідентичності під загальноукраїн-

ським знаменником. А, по-друге, образ держави, що може стати дієвим провідником між цінностями різнорідних цивілізацій, синтезувавши унікальний культурний продукт, що дозволяв би всебічну конструктивну між цивілізаційну комунікацію. Досягнення згаданих цілей потребуватиме послідовних індивідуальних зусиль України, а також зваженого використання зовнішніх (екзогенних) ресурсів глобалізаційного процесу, зокрема вчасної та достатньої координації із «вагомими іншими», такими як ЄС, РФ та НАТО.

Васильчук Д. М.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 3 курс, 12 група

КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМ ЯК РЕЖИМ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВИ І ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Поняття «держава» і «громадянське суспільство» відбивають різні сторони життя суспільства, які часто протистоять одна одній. Громадянське суспільство складає сферу абсолютної свободи приватних осіб у стосунках між собою та становить сукупність міжособистісних відносин та сімейних, суспільних, економічних, культурних, релігійних та інших структур, які розвиваються в суспільстві поза межами і без втручання держави. Держава, навпаки, представляє собою простір тотально регламентованих взаємовідносин політично організованих суб'єктів: державних структур, політичних партій, груп тиску і т.п. У сучасних умовах становлення України як демократичної, соціальної та правової держави проблема взаємодії громадянського суспільства і держави є досить актуальною. Конституціоналізм (від лат. *constitutio* — встановлення, устрій) — політико-правова теорія і практика становлення, функціонування і розвитку конституційної демократичної держави та громадянського суспільства, яка належить до тих фундаментальних цінностей світової культури, що вироблялися людством протягом всього його розвитку. Від самого початку конституціоналісти виходили з переконань, що будь-який уряд, яким би

доброзичливим і раціональним він не був, має органічну схильність «дратувати» своїх громадян як політичну меншість, а будь-яка держава прагне обмежити свободу людини, втрутившись у її приватну сферу. З огляду на це, ключовою ідеєю конституціоналізму стає обмежене управління, впроваджене в акті, якому надано характер верховного, і в якому обов'язково сформульовані ідеї про суверенітет народу, вищість прав та свобод людини перед державою, народовладдя, поділу влади, політичного, ідеологічного, економічного багатоманіття, незалежності місцевого самоврядування тощо. Саме тому, у тих країнах, де громадянське суспільство було зрілим, система конституціоналізму ініціювала процес цивілізованого вирішення протиріч між громадянським суспільством і абсолютистською державою та поступового переходу до демократії. В Україні цей процес не завершений і сьогодні. Україну проголошено суверенною, незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою, рівноправним членом світового співтовариства. Таким чином, каркас державності Конституцією був встановлений, однак ще й досі не сформований конституційний порядок як система правових уявлень та традицій, що є вищим імперативом для функціонування всієї суспільно-політичної системи. Зрештою, ще відомий український правник і політолог Б. Кістяківський підкреслював взаємозалежність, взаємну обумовленість правової держави і громадянського суспільства. «Правильне і нормальне справляння державних функцій у правовій державі залежить від самодіяльності суспільності і народних мас. Без активного ставлення до правового порядку і державних інтересів, що виходить із надр самого народу, правова держава немислима». Але так само й громадянське суспільство неможливе без правової держави, яка «неодмінно передбачає широкі громадянські та народні організації, завдяки яким зростає і її власна зорганізованість». Специфіка взаємодії громадянського суспільства і держави в сучасних умовах в Україні виявляється в тому, що в країні склалася певна мережа соціальних інститутів, які сприяють розвитку громадянського суспільства, його співпраці з державою, але для подальшого розвитку даної взаємодії необхідно розробити надійні, ефективні та гармонійні механізми, які дозволять забезпечити участь кожного свідомого громадянина в демократичних процесах, формувати громадянську культуру та громадянську компетентність.

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ЯК НАЙСУПЕРЕЧЛИВІШИЙ ФЕНОМЕН СУЧАСНОСТІ

Глобалізація, її зміст і суперечливий характер, наслідки і широкий спектр сприйняття світовим загалом та наукова рефлексія цього феномену — це найзагальніше явище сучасності. Поява даного терміну пов'язана з іменем О. Робертсона, який уперше використав його в 1983 році. Глобалізація — це форма сучасних міжнародних відносин, яка характеризується поширенням взаємозалежності між країнами в економічній, політичній і культурній сферах практично на всю земну кулю. У наукових працях 1990-х рр. дослідники звертали увагу на розвиток тенденцій глобалізації, що зумовили різноманітні парадигми розуміння цього явища. Серед них, на думку голландського дослідника Яна Пітерса, виділяються: «зіткнення цивілізацій» (автор виходить з того, що фрагментизація світу є неминучою через існуючі культурні диференціації), «макдональдизація» (гомогенізація культур, здійснювана транснаціональними корпораціями під прапором модернізації), «гібридизація» (широкий спектр міжкультурних взаємодій, що призводять як до взаємозбагачення, так і до виникнення нових культурних традицій). Даний процес з діалектичної точки зору має як позитивні так і негативні наслідки. До позитивних наслідків перш за все можна віднести трансформацію старих моделей співучасті між країнами. Схід і Захід, «перший» і «третій світ» не існують «десь», вони співіснують разом у рамках усіх великих міст світу. Феномен великого міста досліджувався багатьма вченими даного напрямку, зокрема Р. Робертсоном, Д. Томлінсоном, У. Ханнерцом, М. Алброу. Ще одним позитивним ефектом є зближення ділової та споживчої культури різних народів і розширення міжнародного спілкування. Це сприяє підвищенню популярності окремих видів національного мистецтва. Також великого поширення набув міжнародний туризм (не лише, як перетин національних кордонів, а й сфера розвитку взаєморозуміння між народами та ознайомлення з досягненнями інших країн в різних сферах). На противагу світовим глобалізаційним тенденціям виникає антиглобалістський соціально-політичний рух, який покликаний змінити існуючі ліберальну капіта-

лістичну систему демократії. Негативними наслідками такої системи можна назвати утвердження товарно-грошових відносин, глобального ринку з його вкрай важкими методами регулювання, підривом моральних норм поведінки, редукцією людини до економічної тварини. У результаті створення єдиного соціоекономічного моноліту, що у свою чергу призводить до уніфікації не лише заробітної плати, соціальної забезпеченості (за мінімальним тарифом), а й митного і податкового законодавства, що зумовлює різке збільшення майнової нерівності населення. У русі антиглобалізму простежується прагнення зберегти автохтонні (такі, які існують там, де вони розвилися) культурні цінності, можливості самостійного обрання шляху розвитку, якої позбавляє глобалізація. Глобалізація загострює боротьбу між внутрішньополітичними та глобальними началами. Зменшується роль політики національних держав, зростає їх залежність від світової спільноти. Рефлексія процесу глобалізації характеризує його, як суперечливий, неоднозначний. Хоча дане явище і має позитивні ефекти, але негативні проявляють себе набагато сильніше. Світ не вступив в епоху гармонії та демократизації, навпаки глобалізація підриває національно-державний суверенітет і призводить до імперського нав'язування цінностей західного світу усім народам. Саме тому течія антиглобалізму стає активним інститутом громадянського суспільства з перспективою включення до інститутів політичної влади.

Венглінський О. О.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 3 курс, 17 група

ПРОБЛЕМИ РЕКРУТУВАННЯ ПОЛІТИКО-УПРАВЛІНСЬКОЇ ЕЛІТИ В УКРАЇНІ

Феномен політичної еліти завжди викликав підвищений інтерес дослідників. Статус у владі поділяє людей на тих, хто керує та управляє, і тих, ким керують та управляють. Перших є небагато, других переважна більшість. Політична еліта — самостійна, відносно привілейована група людей, високого статусу наділена особливими соціальними, політичними і психологічними якостями, яка бере безпосередню участь в здійсненні державної влади (або впливає на неї) та займає провідне становище

в системі політичного керівництва та управління суспільством. Під рекрутуванням еліт у політології розуміють процес відбору і просування людей до активного політичного життя. Кожній країні притаманна своя система рекрутування, яка характеризується національно-політичною своєрідністю. Науковці виділяють два основні механізми рекрутування еліти : “систему гільдії” та антрепренерську систему. У чому ж полягає суперечливість умов формування та трансформації еліти України? Протягом радянського періоду історії України поступово сформувалася владна еліта, що включала партійну верхівку працівників адміністративно-управлінського апарату, як представників влади, частку науково-гуманітарної інтелігенції як допоміжного ешелону ідеологічного забезпечення влади; військових та працівників правоохоронних органів як силовий частини діючої влади. Цю систему рекрутували за “системою гільдії”. Процес формування політичної еліти в незалежній Україні складний і суперечливий. Демократичний розвиток суверенної України неможливий без формування нової власної еліти. За роки незалежності вона поступово формувалася як носій національно-культурних ідей та демократичних цінностей. За усіма ознаками у сучасній Україні домінуючою за ціннісними орієнтаціями та реальними діями склалась “тоталітарно-ліберальна” еліта. З одного боку, — це колишні функціонери, з другого — еліта, безпосередньо пов’язана з соціально-ринковою, підприємницькою діяльністю, бізнесом. Але проведення політичних реформ в Україні потребує дійсно елітарного рівня управління в районних, міських, обласних адміністраціях та у вищих ешелонах влади. Як показує аналіз кадрового складу українських державних службовців, за роки незалежності не вдалося докорінно перебудувати стиль, методи і традиції в управлінні, (де в чому вони стали гіршими, ніж за радянської епохи) і управлінців, які здатні ефективно, без корупції керувати державою в Україні, конче не вистачає. Про це свідчать результати опитувань громадської думки. Представники управлінської еліти мають володіти високими фаховими здібностями, інноваційним мисленням, передбачливістю, підприємливістю. На даний час управлінська еліта в Україні повинна піклуватися не лише про те, як запобігати помилок, а як формувати нову культуру управління, відповідну до потреб державотворення нової епохи ХХІ ст., потреб глобалізаційного розвитку людського суспільства. Таким чином, варто розуміти, що процес рекрутування політико-управлінської еліти в Україні переживає трансформаційний етап, який ще далекий до завершення.

СТАНОВЛЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: В ПОШУКАХ ОПТИМАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ДЕМОКРАТІЇ

Останнім часом більшість населення незалежної України сприймає сучасні демократичні цивілізаційні цінності лише як ідеї, пов'язані, головним чином з матеріальним добробутом, а не з порядком, заснованим на реальному визнанні державною владою суспільної свободи, природних і невідчужуваних прав і свобод людини. Актуальність даної теми полягає у тому, що наразі необхідні не просто зміни в політичній системі України, а передусім зміни у правосвідомості українських громадян, а саме трансформація ідей демократії, справедливості, свободи, права, державності, закону, управління, самоуправління тощо. Принциповою особливістю сучасного етапу суспільно-політичного розвитку є перехід від фрагментарних, недостатньо пов'язаних між собою, а у багатьох випадках і суперечливих, складових пострадянської демократії до системного запровадження демократичних інституцій, які б забезпечували гарантії суспільної стабільності, сприяли динаміці економічного зростання та підвищення добробуту народу, утверджували умови вільного розвитку особистості людини, стимулювали її економічну та громадсько-політичну активність. Чільне місце при цьому повинні посісти питання реалізації конституційних прав і свобод громадян. Наразі можна констатувати проблему незбалансованості механізму реалізації партіями своїх представницьких функцій у Верховній Раді України. Причина такої незбалансованості криється у невідповідності форми правління вимогам більшості політичних партій в Україні та у відсутності загальнонаціонального консенсусу з питання державного устрою. А усунення такої невідповідності ускладнюється тим, що всі партії незадоволені існуючою системою правління, проте шлях удосконалення цієї системи кожна партія вбачає свій. Існуючою системою правління незадоволені також виконавча та законодавча гілки влади, і також кожна по-своєму. Актуальним вирішення даного питання, є створення дієвої політичної системи, яка б дала будь-якій партії, що знаходиться при владі, реалізувати свою програму. Саме діяльність Уряду (тобто виконавчої влади) є визначальною в житті громадян (у

межах тієї ролі, яку відіграє держава в повсякденному житті). Тому контроль народу за допомогою партій над виконавчою владою, можливість впливу на обрання її політики є головною умовою народовладдя. Одним з найвпливовіших факторів трансформаційних процесів у сучасній політичній системі України, безумовно, можна вважати і ті зміни, які обумовлені роллю та місцем західних цінностей та міжнародного права взагалі. Західні цінності пов'язані зі свободою дій і особистою відповідальністю. Але, якими б привабливими не здавалися так звані західні цінності, все ж поспіх і необдуманість, відсутність чітких критеріїв при їх виборі, можуть спричинити і вже спричинили ідеологічні метаморфози. За умов глибокої моральної кризи сучасного українського суспільства було б недоцільно орієнтуватися на якусь певну модель демократії, пам'ятаючи, що Україна вже достатньо поплатилася за ідеологічні експерименти минулого і допущені при цьому помилки. Враховуючи реалії суспільного життя в Україні, важливо чітко визначити і здійснити такі основні напрями поступу її політичної системи. Це подальший розвиток і вдосконалення політичних відносин шляхом відкриття максимального простору демократичним засадам в управлінні суспільством на всіх рівнях його соціально-політичної організації (будівництво справді демократичної, правової, соціальної держави на принципах демократії і політичного плюралізму, формування інститутів громадянського суспільства та інше). Отже, важливим є розуміння того, що політична система є відображенням правового менталітету народу, його самобутнього праворозуміння, правової свідомості та правового мислення.

Власенко В. О.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 3 курс, 16 група

ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОГО ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ

Через час масштабні перетворення владного механізму держави, викликаних нестабільністю політичної ситуації, посиленням різних проявів невдоволення державною владою, у наслідок різкої перестановки політичних сил в Україні, досить актуальним є звернення уваги

на систему організації влади, її тенденційні зміни, а також перепони для нормального розвитку. Однією з основних категорій сучасного розуміння організованості влади в Україні — є політична організація держави. Становлення і розвиток парламентаризму в Україні відбувалися у руслі загальносвітових процесів, втім, генезис українського парламентаризму безпосередньо залежить від розвитку демократії в нашій державі. Парламентаризм — це організація влади, яка базується на активній ролі парламенту в її здійсненні, інститут парламенту є обов'язковим атрибутом демократичної держави, представляючи законодавчу владу в країні. Турбулентність сучасної представницької демократії багато в чому зумовлена дифузією влади, що проявляється в нечіткості розмежування повноважень між вищими органами влади, і викликає кризові ситуації. Одним з головних механізмів державної стабільності є парламент, як легітимна основа установчої влади народу, посилення ролі громадянського суспільства в реалізації влади, актуалізують поняття парламентаризму як основи розвитку демократичної держави. До проблем українського парламентаризму відносять: проблему недостатньої дієвості конституційної юстиції, як провідної при вирішенні неузгодженостей між гілками влади в країні; не ідеальне функціонування передбаченої Конституцією України системи «стримувань і противаг» в державі; рівень реального представництва інтересів народу при вирішенні питань державного управління; питання моральності так званих представників народу, їх освіченості, відданості та ступеня відповідальності перед народом України. Відповідно до позицій Ю. Шемшученка, однією з проблем українського парламентаризму і досі є питання структури українського парламенту. До них, зокрема, належить проблема утворення в Україні двопалатного парламенту. Це питання, як зазначає Ю. Шемшученко, час від часу ініціюється політиками і дискутується в науці. На користь бікамералізму висуваються аргументи, за якими двопалатність буде сприяти забезпеченню кращого представництва в парламенті інтересів регіонів, підвищенню якості законів, поліпшенню зв'язків із виконавчою владою тощо. На даному етапі свого становлення український парламентаризм потребує ефективного вирішення цілої низки питань, які загальмовують його розвиток, перелік таких проблем не є вичерпним на сьогоднішній день і сягає різних аспектів функціонування системи організації представницької влади в країні.

СУПЕРЕЧЛИВИЙ ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК УКРАЇНИ

Процес глобалізації відбувається суперечливо за характером впливу як на економіку держави, також і на розвиток сучасного господарства. Глобалізацію в Україні можна відзначити в політиці, культурі та економіці. У політиці глобалізація через відходженням від держави все більше повноважень до міжнародних організацій, і в результаті стає неможливо проводити самостійну політику у багатьох інститутів політичної системи. Негативним моментом може бути вступ в НАТО й інші міжнародні організації, що зобов'язує взаємні відносини між країнами, які є у членстві та можливість їх втручання у внутрішню політику держави. При культурній глобалізації відбувається наближення ділової та споживчої культур між різними країнами, як приклад застосування англійської мови для міжнародного спілкування і її поширення в середині держави, розповсюдження американських серіалів та інше. Економічні аспекти глобалізації виражаються у вільній торгівлі, вільному руху капіталу, простоті переміщення галузей промисловості між різними державами на користь зменшення затрат на фізичну працю і природні ресурси. Країни котрі розвиваються, мають на меті встановити ціни та зарплатню, як у високо розвинутих країнах. Наступною ознакою є розширення зовнішньоекономічної політики для країн, що розвиваються, є їх приєднання до міжнародних організацій.

Основні переваги глобалізації: 1) вільний доступ до світових ресурсів; 2) загальне зростання світового виробництва і доходу; 3) стимулювання експортних операцій через розширення ринків збуту; 4) збільшення інвестицій, що розвивають проблемні зони галузей економіки. Але глобалізація також призводить до негативних наслідків, зароджуючи певні проблеми. Під час процесу глобалізації спочатку зміни відбуваються у обробній промисловості, сфері послуг, що приводить до збільшення капіталу та кваліфікованої робочої сили галузей, які здійснюють зовнішню торгівлю та експорт. В цей же момент ряд галузей відчуває погіршення від глобалізаційних процесів, втрачаючи власні конкурентні переваги, через розширення ринку. Будуть серйозні соціальні проблеми, через

втрати робочих місць. Інші проблеми пов'язані, за взаємозалежність державних економік на світовому рівні. Наступна небезпека погрожує національному суверенітету, адже з глобалізацією є побоювання жорсткого контролю економіки деяких країн. Четверта проблема — це збільшення рівня заробітної плати кваліфікованих працівників, але й безробіття серед інших, що викликає конкуренцію серед трудовлаштування, хоча це призводить до дешевої не кваліфікованої праці. П'яте — деіндустріалізація економіки. Вона хоча і пов'язане глобалізацією, але відбувається паралельно з нею, через зростання технічного прогресу. Процес глобалізації надає країнам деякі потенційні переваги, якщо вони проводять адекватну політику і мають потрібні інститути на макро і мікрорівнях, здійснюють особливі внутрішні заходи, що спрямовані на зростання пристосування ринку правці, ефективного регулювання фінансового сектору, корпоративний контроль, дотримання екологічних умов і цілеспрямоване створення системи соціальної безпеки. Альтернативи глобалізації на даний момент не має немає. Намагання провести її частино, або відтягнути на потім призведуть лише до зменшення переваг і зростання витрат. Країни, що не пристосуються до умов глобалізації, можуть відстати від тих, які це зроблять. Сучасний розвиток України також залежить від глобалізаційних процесів, тому на мою думку, Україна повинна брати участь в цьому та створювати умови для входження в світове товариство.

Вовк М. М.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет № 10, 3 курс, 2 група

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ ВЛАДИ І НЕЗАЛЕЖНИХ ЗМІ В УКРАЇНІ

Незалежні засоби масової інформації є одним із найважливіших інститутів громадянського суспільства. Їх належне функціонування є запорукою становлення дійсно правої, демократичної держави. В розвинутих країнах ЗМІ виконують дуже важливі для суспільства функції — інформативну, комунікативну, освітню, виховну, соціально-управлінську. Недаремно засоби масової інформації нерідко називають «четвертою владою». Зараз, коли в Україні спостерігається загострення соціально-

політичної кризи, ЗМІ стають чи не єдиним ресурсом влади, який проникає майже в усі сфери суспільного життя. Тому цілком природно, що політичні сили намагаються маніпулювати ними у своїх інтересах. Особливо це відчувається в період передвиборчої кампанії. Тому цілком логічно виникають проблеми, пов'язані з залежністю вітчизняних ЗМІ від влади, потребою недопущення втрати ними своєї основної функції — донесення до народу дійсно правдивої інформації. Перша проблема пов'язана з тим, що, не зважаючи на те, що вітчизняні ЗМІ за час незалежності України на законодавчому рівні отримали свободу від цензури і незалежність від державної влади, говорити про реальне застосування цих основоположних засад на практиці дуже важко. Друга проблема — це ситуація, коли з одного боку виникає велика кількість нових радіо — та телеканалів, друкованих та електронних видань, а з іншого — політичних партій та блоків, які намагаються використовувати ці ЗМІ для впливу на виборців, маніпулювання політичною свідомістю громадян. Рівень такого «маніпулювання» залежить від сукупності чинників, найголовнішими з яких є політичний режим та політична система країни. Звичайно, що в демократичних політичних режимах вплив буде значно меншим, ніж в тоталітарних та авторитарних. Отже, в міру того, як в нашій країні політична система буде трансформуватися вбік демократії, ми зможемо спостерігати процес становлення якісно нових, не узурпованих владою каналів масової інформації. Третю проблему складає те, що ЗМІ самі по собі є важливим інструментом влади, адже вони здатні формувати громадську думку, впливати на вироблення певних настанов як у окремих індивідів, так і у соціальних груп, спонукати їх до певних дій. Тому в керуванні таким «інструментом» зацікавлені як ті, хто зараз мають владу у державі, так і ті, хто прагнуть отримати її у майбутньому. У свою чергу, ЗМІ можуть підкоритися владі, стати залежними від неї, а можуть зайняти нейтральну, і навіть незалежну позицію. У випадку, коли ЗМІ є залежними від держави, вони стають засобом маніпуляції суспільною свідомістю в інтересах влади (навіть коли влада обирає явно антинародну політику), що з неминучістю приведе до соціально-політичної кризи та послабленню суспільних зв'язків як таких. І, навпаки, незалежні ЗМІ, виконуючи важливу роль індикатора суспільних відносин, у разі виявлення помилок, прорахунків влади займають анти владну позицію, мобілізуючи проти неї суспільну думку. Отже, незалежно від державного устрою, політичного режиму влада завжди намагається в будь-які засоби контролювати ЗМІ, адже вона пов'язана з інформацією та спирається на

неї. Саме тому, на даному етапі розвитку нашого суспільства дуже важливо не допустити підпорядкування ЗМІ як владі, так і бізнесу, послабити надмірне залучення ЗМІ у передвиборчий процес, надати їм більшу автономію, створити широкі умови доступу до інформації, і таким чином сприяти підвищенню політико-правової культури населення і правлячої еліти.

Волвенко А. О.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОЮУ, 3 курс, 16 група

ПОЛІТИЧНА АКТИВНІСТЬ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Наразі, у суспільно-політичних перетвореннях, які відбуваються в країні, дедалі більшу роль відіграє молодь. Адже саме молодь активно підтримує політичний курс на здійснення демократичних реформ, бере участь у розбудові демократичного суспільства. Сучасна молодь все частіше ініціює соціально-економічні, політичні і духовні зрушення, адекватні викликам часу. Підвищену увагу до вивчення особливостей політичної активності молоді та форм її прояву обумовили сучасні події в Україні. Де молодь показала, що її політична свідомість готова на прийняття виважених і координальних рішень за для зміни політичної ситуації в Україні. Як наслідок, численні соціологічні дослідження почали фіксувати зріст динаміки політичної активності молоді, де активність молодих людей набула нового спрямування і нових форм прояву. Рушійною силою стало зацікавлення більшості молоді політичною ситуацією в Україні, а саме перехід від побутового інтересу до реальної участі. Аналізуючи вищезазначене, слід наголосити на тому, що за для підвищення політичної активності молоді, держава зі свого боку, повинна брати приклад з європейських країн і запровадити дієві принципи, які спонукали би молодь на ефективні політичні зрушення. До таких принципів можна віднести: 1) *принцип гарантій*. Згідно з ним держава має надавати всім молодим громадянам певний перелік державних соціальних послуг, які стосуються освіти, виховання, духовного і фізичного розвитку, професійної підготовки і працевлаштування. Самореалізацію молоді можна стимулювати різними засобами, в тому числі кредитуванням, системою раціональних пільг, визначенням і заохоченням кращих

і кращої діяльності; 2) *принцип участі*. Даний принцип передбачає, що суб'єктом політичної активності, насамперед, учасником розробки і реалізації державної молодіжної політики, мають бути студенти, молоді громадяни, їх об'єднання, організації. Практика державотворення в Україні потверджує правомірність дотримання такого принципу, бо принцип участі передбачає обов'язкове входження самої молоді у всі владні структури, політичні об'єднання й організації активну роботу в них; 3) *принцип соціальної компенсації*. У даному випадку йдеться про правовий та соціальний захист саме тих молодих людей, які за власним соціальним статусом та станом здоров'я самі не спроможні про себе подбати. Цей принцип може активно спрацювати лише тоді, коли держава, її структури, органи виконавчої влади активно підтримують інновації самої молоді, молодіжні програми і проекти, які молодь реалізує в першу чергу власними силами; 4) *принцип пріоритету*. В ході здійснення державної молодіжної політики мають, в першу чергу, стимулюватися і підтримуватися ті молодіжні проекти, програми, ініціативи, які сприяють розв'язанню найгостріших проблем молоді. Наразі в Україні стосовно цього питання простежуються такі проблеми, як: охорона здоров'я освіти, професійна підготовка, зайнятість, безробіття. Підводячи підсумок слід зазначити, що одним з основних завдань на сьогодні для української держави є визначення принципів формування сучасної молодіжної політики у контексті розвитку громадянського суспільства та подальше їх закріплення на законодавчому рівні з метою перетворення молодіжної активності на дієву складову самоорганізації українського суспільства.

Волошин Г. Р.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет №2, 3 курс, 7 група

ПОЛІТИЧНЕ ЛІДЕРСТВО ЯК ФЕНОМЕН ПЕРСОНІФІКАЦІЇ ВЛАДИ

Надзвичайно часто в сучасному спілкуванні всередині суспільства можна зустріти термін «лідер». Хоч даний термін сьогодні етапі став загальноживаним словом, загалом, люди не володіють достатніми знаннями, щоб окреслити єдине для всіх тлумачення цього феномена. Так чи інакше, кожна особа вкладає певну індивідуальну характеристику

поняття «лідерство», що формується під впливом загальносвітових норм, моральних принципів, ідейних постулатів сформованих не лише під впливом менталітету чи релігії, а й виховання всередині родини та художніх творів. Загальним та найбільш поширеним трактуванням явища лідерства є, на наш погляд, аналіз його із позиції політичного лідерства. Інтуїтивно, люди проводять знак рівності між поняттями «лідер» та «влада». Актуальність вивчення даної теми полягає в тому, що розуміння феномена політичного лідерства дозволяє сформувати правильний образ носія владних повноважень та представників політичної еліти нашої країни. Підкреслимо, що основною метою суспільства вбачається формування політичної управлінської еліти, котре неможливе без правильного розуміння суті політичного лідерства. Лідерство –це універсальний за своєю природою феномен суспільного життя. Лідерство властиво будь-якій сфері людської діяльності, для існування і процесу якої потрібне виділення лідерів і послідовників. Лідерство, як зазначають учені, проявляється в усіх без виключення аспектах суспільного життя : релігія, родинні стосунки, бізнес, органи державної влади. Трактування лідерства змінювалося історично, тому Платон вважав лідером особу, котра була нетерпима до брехні, спокійна. Сучасні автори акцентують увагу на вмінні ефективно спілкуватися й організувати людей. Вагомий внесок у дослідження лідерства, а саме політичного лідерства, зробив Н. Макіавеллі. Одним з перших він дав розгорнений опис лідера-государя, розробив технологію політичної діяльності, лідерської активності. В його трактуванні політичний лідер — це государ, що об'єднує, представляє все суспільство і використовує для збереження свого панування і підтримки громадського порядку будь-які засоби, у тому числі хитрість і силу. В своїй роботі «Государ» Макіавеллі славить сильну особу володаря, непохитно формуючого високу державну мету й інтереси. Теорія лідерства Н. Макіавеллі містить чотири основні положення: 1) влада лідера корениться в підтримці його прихильників; 2) підлегли повинні знати, що вони можуть чекати від свого лідера, розуміти, що він чекає від них; 3) лідер повинен володіти волею до виживання; 4) правитель — завжди зразок мудрості і справедливості для своїх прихильників.

Виходячи із теоретичних доробок науковців можна вивести визначення політичного лідерства як процесу взаємодії, в ході якої одні люди (лідери) знають і виражають потреби своїх послідовників і через це володіють престижем і впливом, а інші (їх прихильники) добровільно віддають їм частину своїх владних повноважень для здійснення цілеспря-

мованого представництва і реалізації власних інтересів. В структурі політичного лідерства можна виділити три основні компоненти: особисті якості лідера, інструменти здійснення влади, ситуацію, в якій діє лідер, і вплив якої випробує. Залежно від комбінації цих трьох компонентів залежить ефективність його діяльності. Політичний лідер повинен володіти певними якостями, котрі дослідники об'єднують в три групи — природні, етичні і професійні. До числа природних якостей відносяться — сила характеру, рішучість, магнетизм особи. До числа етичних — відповідальність, чесність. До професійних якостей учені відносять аналітичні здібності, уміння швидко і точно орієнтуватися в обстановці, компетентність, гнучкість, готовність до компромісів. Тобто, для того, аби особа вважалася політичним лідером не достатньо володіти лише однією із якостей, притаманних лідеру. Історія наводить нам ряд прикладів визначних особистостей, справжніх політичних лідерів : Юлій Цезар, Авраам Лінкольн, Маргарет Тетчер та інші. Ці люди вміли не лише приймати доленосні рішення, а й заворожували оточуючих харизмою, вмінням переконувати, амбітністю, політичною гнучкістю. Отже, формування політичної еліти в сучасній Україні , розбудова країни неможливі без розуміння політичного лідерства. Саме громадянське суспільство має сформувати таке політико-правове середовище, яке б дало змогу викристалізуватися справжньому політичному лідеру.

Волько К. В.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет №2, 3 курс, 3 група

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

В останні роки між науковцями всього світу точаться дискусії щодо нової моделі світового, державного устрою, суверенітету країн та впливу на нього процесів глобалізації. Глобалізація — процес всесвітньої економічної, політичної і культурної інтеграції та уніфікації. Це процес об'єктивний, який охоплює всі сфери життєдіяльності суспільства, характерною рисою якого є поява транснаціональних корпорацій (Газпром, ІКЕА, Samsung), міжнародних організацій (МВФ, ООН, ЄС), світових культурних організацій (ЮНЕСКО, ІСМЕ), тощо. Причинами глобалізації є перехід країн від постіндустріального до інформаційного суспіль-

ства, становлення нової системи економічних відносин між країнами, поява і розвиток міжнародних організацій і інститутів, транснаціональних корпорацій. Однією з причин розвитку глобалізації світової політики є виникнення глобальних проблем (нестача сировини, відсталість країн світу, екологічні катастрофи, катастрофи техногенного характеру, загроза світових війн) та прагнення їх подолання. Так, для сучасних процесів глобалізації наслідками є: інтенсифікація економіки, наявність жорсткої конкуренції, формування світових ринків, інформаційна відкритість та розвиток комунікацій, посилення зв'язків між країнами, їх взаємозалежність, розширення елементів співробітництва та взаємодії, розвиток світової культури. Основною рисою глобалізації є її системність. Глобалізація охопила всі сфери життя сучасного суспільства, побудувала сталі зв'язки між економічною та політичною діяльністю країн, — тепер навіть незначна подія в одній країні може вплинути на перебіг подій в іншій. Проте, глобалізаційні процеси призводять до виникнення не тільки на наднаціональному рівні, а й навіть у середні країни могутніх економічних, політичних структур, які мають коло потреб, інтересів та вимог, на які уряди країни мають реагувати. До цих структур, перш за все, належать транснаціональні корпорації, компанії, що займають монополічне становище на ринку, економічні угруповання, які здійснюють вплив на уряд у процесі формування напрямків державної політики, міжнародні організації, такі як Рада Європи, Ліга Націй, НАТО, тощо. Спостерігається процес ведення конкурентної боротьби за владу серед міжнаціональних структур, передачі владних важелів наднаціональним інститутам, ринковим силам. Суверенітет країн у проведенні власної політики зникає, це право переходить до більш значних та впливових інститутів, до «наднаціональних урядів». Могутні країни присвоюють право на творення глобальної, міжнародної політики, ставлять більш слабкі країни у повну залежність від себе, підкорюючи собі владні структури останніх, як наслідок, бідні стають ще біднішими, а багаті ще багатішими. До того ж для процесу глобалізації характерним є звуження обсягів демократії, натомість, розширюється олігархія, свобода одних реалізується за рахунок подавлення свободи інших, менш могутніх. Сьогодні для боротьби зі світовою глобалізацією утворюються численні рухи, такі які «Грінпіс», «міжнародна федерація прав людини», «Bretton Woods Project» та інші. Проте, треба зауважити, що вони ведуть боротьбу не з самою створеною системою «наднаціонального уряду», а з наслідками її діяльності.

ПОЛИТИЧЕСКОЕ ЛИДЕРСТВО В УКРАИНЕ

Лидерство присуще любой сфере человеческой деятельности для их организации и прогресса, оно предполагает выделение руководителей и ведомых, лидеров и последователей. Важность роли лидерства многократно возрастает в политической сфере, где концентрируются властные интересы граждан, механизмы противоборства или сотрудничества политических лидеров, их соратников и противников. Политический лидер является символом общества, это личность, способная реализовывать его интересы при помощи власти, организовать и направлять их активность, сплотить вокруг себя и повести группу сторонников. Необходимость рассмотрения политического лидерства как научной проблемы обусловлена постоянным усилением личностной природы политики, расширением их ответственности в политическом процессе. Для Украины эта тема является достаточно актуальной, потому что современный этап развития украинского общества характеризуется кризисной ситуацией. Необходимо определиться с тем, какой же политический лидер востребован Украиной?

Существует многообразие классификаций политических лидеров. Но для определения политического лидера Украины можно использовать типологию М. Херманн: 1. Лидер «знаменосец» отличается собственным видением действительности, имеет цель, харизматичен, увлекает за собой людей, определяет характер и темп происходящего, формирует политическую проблематику; 2. Лидер «служитель» выражает интересы своих приверженцев, действует от их имени, задачи приверженцев являются для такого лидера центральными. Он центральный элемент системы управления; 3. Лидер «торговец» основывает свои отношения с избирателями на способности убедить их в своей стратегии, пойти на уступки, тем самым добиться поддержки своей политической программы, как товара на политическом рынке; 4. Лидер «пожарник» реагирует на требования масс, вызванные конкретной ситуацией, что определяет его действия по «тушению пожаров» в кризисный период. Отсюда критериями лидерства являются следующие: 1) Самое необходимое качество — наличие политической программы и способность к ее осуществлению;

2) Решающей способностью лидера является новаторство, способность выдвигать новые идеи, либо комбинировать и совершенствовать старые;

3) Важнейшим качеством должна быть политическая информированность лидера;

4) Чувство политического времени, способность его мышления опережать современный уровень общественной мысли, предвидеть ход политических событий. Важной тенденцией политического лидерства является его институциализация. Исходя из современной политической ситуации в Украине, нестабильной и кризисной, можно прийти к выводу, что добиться успеха может, прежде всего, институализированный и харизматичный политический лидер. Нестабильность усилила историко — культурную склонность украинского народа к сильной государственной власти. Но возрождение харизмы возможно только при условии выхода на политическую арену нового поколения лидеров, которые должны проходить специальную подготовку и отбор, а политическая деятельность станет их профессией. Наконец, идеальный политический лидер для народа Украины должен быть наделен достойными моральными качествами — честностью, порядочностью, заботой о простых людях, самоотверженностью.

Гавриляк Ж. О.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 2 курс, 24 група

ПОЛІТИКА І МОЛОДЬ

На перший погляд ці два поняття є не сумісними, адже здійснювати управління державою та приймати важливі політичні рішення повинні особи, які мають немалий досвід роботи у процесах формування політичного та суспільного життя в цілому. Проте, така тенденція в Україні є не зовсім доречною. Спостерігаючи з екранів телевізорів за тим, що відбувається в нашій країні у кожного формується певна думка та ставлення стосовно політичного життя країни. Винятком не стали навіть діти та підлітки. Молодь хоче висловити свою думку з приводу того, як вони бачать все те, що відбувається в державі та суспільстві. Можливо вони не можуть настільки об'єктивно оцінювати роботу політиків, але вони хочуть вносити свої ідеї та пропозиції для розвитку нашої країни та реалізації тих приписів, які записані у Конституції України. Молоде по-

коління прагне того, щоб зробити своє життя кращим, ніж воно є на даний момент. Ефективне функціонування громадянського суспільства залежить від настроїв, які складаються всередині такого суспільства між певними верствами населення. Багато дослідників вважають молодь специфічною спільнотою, адже думки і позиції молодих людей часто змінюються та удосконалюються. Вони хочуть розвиватись та розвивати і втілювати в життя свої ідеї, розробки, проекти. Але для цього їм потрібно мати фундамент, який закладений старшим поколінням. Сутністю молоді та проявом її головної соціальної якості є міра досягнення нею соціальної суб'єктивності, ступінь засвоєння суспільних відносин та інноваційної діяльності. Молодь, як найбільша складова частина суспільства має найбільший важіль впливу на сучасну політику, так як вона є найбільш енергійною, наполегливою і такою, що здатна боротися за свої права та свободи. У кожного повинно виникати відчуття потреби, тобто коли людина повинна розуміти, що вона не просто існує серед інших людей, а взаємодіє з ними, її погляди та думки завжди готові розглянути, вислухати та врахувати. Можна сказати, що повинен бути досягнутий компроміс між громадянами держави і тими, хто нею управляє. Встановлення такого компромісу допоможе врахувати те, чого потребує суспільство і без чого воно не може обходитись у повсякденному житті. Найпершим чинником, який повинен бути не лише закріплений в нормативно-правових актах, але і реалізований на практиці — це права людини, які не повинні порушуватись за будь-яких обставин і охорона яких повинна бути на першому місці. Молодіжна політика спроможна розробити таку систему заходів, яка забезпечить сприяння соціальному становленню та розвитку тих сфер діяльності, які є цікавими для молоді. Реалізація молодіжної політики повинна передбачати пошук оптимальних шляхів подолання протиріч між інтересами держави і підростаючого покоління. Ігнорування інтересів молоді та маніпуляція її свідомістю призводили до низької ефективності молодіжної політики, яка часто не досягала своєї мети і перетворювалась на фарс. Потрібно дати можливість молодому поколінню вплинути на процеси розвитку суспільства. Важливою передумовою молодіжного суспільства є створення програм, які: 1) забезпечать підтримку основних суспільно-корисних ініціатив молоді, її організацій і рухів, які вирішують як суто молодіжні, так і загальносуспільні проблеми; 2) сприятимуть розвитку і реалізації потенційних можливостей молоді у навчанні, освіті, стосовно набуття професії, при працевлаштуванні, розвитку самостійності та активності; 3)

допоможуть у становленні особистості та громадянина України. На мою думку, в найближчому майбутньому всі ці ідеї повинні бути втілені та реалізовані на практиці у політичних процесах держави.

Гавриш О. К.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКООУ, 3 курс, 2 група

СПЕЦИФІКА ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДІ

Зростання ролі політичної культури — загальна закономірність розвитку сучасної цивілізації. Воно особливо помітне на зламі тисячоліть, коли людство перебуває у стані суперечливих пошуків нової стратегії цивілізаційного розвитку, нових світоглядних і соціокультурних парадигм. Саме поняття «політична культура молоді», як і більш загальне поняття «політична культура», сьогодні вживається в досить абстрактних, а подекуди й суперечливих і не зрозумілих для масової свідомості значеннях. Політична культура — це особливий різновид культури, спосіб духовно-практичної діяльності й відносин, що відображають, закріплюють та реалізують головні національні цінності та інтереси, формують політичні погляди та цінності, знання та навички участі громадян у суспільно-політичному житті України. У процесі виховання суттєве значення має формування індивідуальної свідомості молодої людини, певних почуттів, стійких настроїв, ідей, традицій, що відображають її корінні інтереси. Сучасні молоді люди зростають під впливом перебудови не тільки суспільства, але й свідомості попереднього покоління, їхніх батьків. Водночас відбувається переосмислення і переоцінка політичних ідеалів, шляхів участі в громадсько-політичному житті вузу, міста, області, у розвитку місцевого самоврядування. Стосовно формування політичної культури молоді є низка протиріч. По-перше, самодіяльність молоді, пов'язана з її ініціативою створення певних громадських об'єднань, досить часто наштовхується на деяку її запрограмованість у державних закладах освіти, культури, армійських колективах. Певну ідеологічну спрямованість мають і багато засобів масової інформації. Отже, логічно постає питання про деполітизацію. Тобто молодь має отримувати об'єктивну інформацію плюралістичного характеру.

Проте, спроби деполітизації студентської та учнівської молоді, скеровування їх лише на одержання професійних знань, навичок і вмінь призводить інколи до спаду політичної, громадської активності молодих людей. По-друге, проблеми студентської молоді пов'язується з відсутністю у нашому суспільстві чіткої системи виховної роботи, визначених цінностей та ідеалів, за допомогою яких треба виховувати сучасну молодь в умовах реальної багатопартійності та ідеологічного плюралізму. По-третє — це проблеми соціально-психологічного клімату, між групового спілкування в вузах. Показниками стабільності або нестабільності студентського середовища визначаються наступні: незадоволеність рівнем професійної підготовки; складність працевлаштування; соціальні та політичні протиріччя в країні; матеріальний стан студентів. Зазначені фактори можна розглядати як причину виникнення таких явищ, як соціальна напруга та девіація студентської молоді. Отже, молодіжна політика тієї чи іншої держави має бути складовою загальної цілісної концепції розвитку того чи іншого суспільства. А політична культура в демократичному суспільстві повинна спрямовуватися на виховання молоді, яке неодмінно має опиратися на українські традиції, ментальність, історію, без яких неможливе формування політичної культури молодих громадян.

Галаган О. В.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОЮУ, 1 курс, 12 група

РЕВОЛЮЦІЯ ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ ЗМІНИ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО ЛАДУ

Протягом всього існування людства, суспільство не раз проходило такий період, а саме, стрибок, котрому присвоювали поняття «революція». Тому вчені та суспільні діячі різних епох неодноразово розглядали її причини, риси та можливі результати. Актуальним є це питання й у наш час, саме тоді, коли українці переживають Євроволоцю, що почалася у листопаді 2013 р. Взагалі, що таке революція? Це фундаментальна структурна зміна існуючої природної, соціальної, політичної чи економічної системи, яка зазвичай відбувається раптово або протягом відносно короткого часу. Саме вона є найрадикальнішим засобом вирі-

шення суспільних проблем, коли наявні засоби, методи себе вичерпали і не дають очікуваних змін у суспільстві. Для того, щоб революція відбулася, необхідні певні об'єктивні умови і суб'єктивні фактори. Сукупність об'єктивних умов (економічних, соціально-політичних та інших), які складаються незалежно від волі людей, призводять до виникнення революційної ситуації. Соціальну революцію завжди здійснюють люди (класи, суспільні прошарки). Своїми діями вони й визначають її хід. Звідси є підстави стверджувати, що рушійною силою соціальної революції є найбільш свідомі, передові й прогресивні на той час класи чи верстви суспільства. Такими, для кожної із історичних епох, були прогресивно налаштовані: аристократія, буржуазія та пролетаріат, які відповідно здійснили феодальні, буржуазні та соціалістичні революції. В кожну історичну епоху саме вони рухали революційний процес. Отже, що являє собою саме суспільно — політична революція? Суспільно — політична революція — це радикальна зміна суспільного життя, спосіб переходу від однієї суспільно — економічної формації до іншої, більш прогресивної, а також корінний переворот у політичній сфері суспільства. Прикладами таких революцій є: 1) *Славетна революція в Англії 1688–1689 рр.* — наслідком якої став перехід Англії до парламентаризму. Це був перший переворот, названий революцією; 2) *Американська революція 1775–1783 рр.*, коли колоністи звільнилися від колоніальних пут і встановили суверенну державу; 3) *Французька революція 1789 р.*, коли в результаті дій опозиції і народного повстання була скинута абсолютна монархія; 4) *Російська революція 1917 р.*, під час якої була скинута репресивна монархія тими, хто намагався провести широкі економічні і соціальні зміни за соціалістичною моделлю.

Серед них в Україні: 1) *Українська революція 1917–1921 рр.* У цей період Україна пережила різні форми національної державності (УНР, Українська держава, ЗУНР), але державну незалежність втримати не змогла. Проте, ця революція започаткувала процес формування модерної політичної нації, відродила традицію державності; 2) *Помаранчева революція 2004 р.* в Україні, коли під тиском масових протестів було скасовано результати виборів Президента України та проведено повторний тур виборів; 3) *Єврореволюція або Євромайдан* — політичні та суспільні зміни в Україні в листопаді 2013 — лютому 2014 року, викликані відходом політичного керівництва країни від законодавчо закріпленого курсу на Європейську інтеграцію та подальшою протидією цьому курсу. Однією з головних причин протестів стала надмірна концентрація влади

в руках Президента В. Януковича та його найближчого політичного оточення. Підсумовуючи все, зазначимо, що не всі революції приводять до позитивних та якісних змін. В історії відомі революції, котрі не досягали поставлених цілей або ж навпаки, приводили до зміни суспільно-політичного життя у гіршу сторону.

Галаган О. В.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОЮУ, 2 курс, 12 група

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ЕЛІТИ В УКРАЇНІ

Ми, громадяни нашої держави, дійсно бажаємо жити в суверенній, демократичній, соціальній та правовій державі. У державі, де б створювалися максимально сприятливі умови для самореалізації кожного громадянина, забезпечувався відповідний цивілізований рівень свободи, гарантувався захист прав та свобод людини, де б діяли принципи верховенства права, законності, народовладдя, поділу державної влади, принцип пріоритету прав людини над державою. І саме політична еліта повинна прискорити цей процес, сприяти формуванню демократичного, громадянського суспільства. Найбільш загальне та універсальне визначення політичної еліти, яке дають майже всі політологічні словники та енциклопедії, — це меншість суспільства, що становить собою достатньою мірою самостійну, вищу, відносно привілейовану соціальну групу, наділену особливими психологічними, соціальними та політичними якостями, яка бере безпосередню участь у затвердженні та реалізації рішень, пов'язаних зі здійсненням державної влади або впливом на неї. В Україні, як ніде, були тисячі геніальних, видатних людей, які уславили нашу націю, народ, державу у найрізноманітніших сферах діяльності. Нібито не бракує таких людей і нині. Тоді чому ж уже більше ніж двадцять років розбудови самостійної, демократичної, соборної держави, про яку мріяли покоління наших співвітчизників, стали для нас такими болісними, вкрай складними, а з багатьох питань викликали навіть загрозливе тупцювання на місці? Думок і тверджень з цього приводу існує чимало. Але головна проблема, на мою думку, все ж полягає в особли-

востях діяльності та оновлення нашої сучасної еліти. Роль і можливість оновлення політичної еліти дискутуються постійно, однак особливо активно в перехідні періоди розвитку суспільства. Саме такий період ми переживаємо нині, тому дискусія про зміну політичної еліти та її діяльності в Україні є вкрай актуальною. Багато фахівців вважають досягненням молодшої української демократії — політичний плюралізм, багатопартійність — утворення понад сто політичних партій різного ідейного спрямування. Втім, кількість партій ще не є запорукою існування сильної, консолідованої політичної еліти, та й сам процес зростання багатопартійності в Україні за своїми наслідками скоріше загострює проблематичне становище сучасної еліти. Відбувається внутріпартійна та внутрі парламентська боротьба людей, що належать до тих чи інших партій та фракцій, що представляють соціальні інтереси різних верств населення. Через цю боротьбу вони забувають про найголовнішу властивість політичної еліти: здатність акумулювати і адекватно виражати у своїй діяльності інтереси широких мас. Ці люди ставлять перед собою мету — одержання найбільшої влади. Однак ті, у чиїх руках зосереджена влада, можуть застосовувати її по-різному і зазвичай не на користь суспільству. Тому особливої актуальності набуває проблема пошуку і висування на вирішальні політичні і державні посади нових людей, здатних на еволюційне перетворення держави і на проведення політики, яка поліпшує життя громадянам України. Також потрібно зазначити, що сама діяльність політичної еліти слабо піддається впливу основної частини населення і будується відповідно до правил і норм внутрішньо елітарного характеру, який часто не відповідає ні вимогам часу, ні потребам населення. Тому сучасній українській еліті не вистачає державницької відповідальності за свої практичні дії, а також політичної культури. Ще В. Липинський наголошував, що політична культура — це глибоке усвідомлення елітою свого не просто класового, але національного інтересу і активна творча діяльність з його реалізації в процесі служіння своїй державі та в здобутті політичної влади. Для багатьох представників нинішньої української еліти здобуття влади є само метою, егоїстичним, але не державницько-національним прагненням. Отже, в українському суспільстві сьогодні постала гостра потреба в сильних лідерах, спроможних взяти на себе всю повноту відповідальності за долю нації, які б створили свого роду інтелектуальне співробітництво, що об'єдналося навколо великої мети — відродження країни.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЯКОСТЕЙ ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРА

Роль політичного лідера, особливості формування його якостей, місце політичного лідерства в системі владних відносин досліджували такі науковці, як А. Боднар, Ф. Бурлацький, М. Херманн, Є. Аркін, О. Залужний, М. Михальченко, А. Пахарев та інші. «Лідер» (в перекладі з англійської мови) означає «ведучий», тобто — це член групи, всі учасники якої визнають його першість, керівництво, покладаються на нього у прийнятті серйозних рішень і вирішенні важливих проблем. Явище лідерства відоме на соціальному рівні, де воно ґрунтується майже виключно на особистих якостях лідера, які умовно можна поділити на чотири групи: по-перше, досвід, кмітливість, які мають бути вище за середній рівень тієї групи людей, до якої належить лідер; по-друге, розвинений розум, здатність швидше за інших оцінювати проблемні ситуації та пропонувати оптимальний шлях їх вирішення; по-третє, здатність переконувати оточення у правильності пропонованого, воля та організаторські здібності; по-четверте, моральні якості — здатність слухати і розуміти ближнього, співпереживати з ним, йти на безкорисну допомогу, бути людяним, вірним товаришем. У реальному житті окремі лідери можуть мати певну комбінацію зазначених якостей. Одним із найцікавіших типів є саме політичне лідерство. Вчені по-різному визначають якості політичного лідера і особливості їх формування, адже це дискусійне питання. Ці якості умовно можна поділити на чотири групи: природні, моральні, професійні та політичні. До природних якостей відносять особливий тип і силу характеру (суміщення темпераменту і психічних особливостей), а також наявність сильних вольових рис (потужна внутрішня воля, рішучість, інтуїція, магнетизм особистості, тобто її харизма, привабливість). Моральні якості виражаються в уявленнях людини про чесність, справедливість, благородство, перевазі суспільних інтересів над приватними, піклуванні про людей, добропорядному сімейному житті. У кожного політичного лідера окреслені якості проявляються чітко індивідуально; окремі риси набувають домінуючого характеру, інші відходять на задній план. Професійні риси — це аналітична

здатність, мобільність, політична культура та досвідченість, вміння переконувати (ораторське мистецтво). Ці якості набуваються в результаті постійного навчання, самоосвіти, самовдосконалення, зумовлюються тривалістю та досвідом політичної діяльності лідера. До політичних якостей відносять такі, як акумулятивність (здатність акумулювати і адекватно виражати інтереси певних, соціальних мас); наявність чіткої політичної програми (що має відповідати інтересам їх електорату); інноваційність (здатність генерувати нові ідеї, по-новаторському розвивати старі); велика популярність (поєднання іміджу, симпатій людей); володіння політичними технологіями, що забезпечують бажані політичні результати діяльності. У чистому вигляді політичних лідерів практично не буває, адже портрет будь-якого лідера з часом змінюється. Не можна стверджувати, що відомі політичні лідери своїм над авторитетом завдячують лише певним природним якостям, адже потрібні і зусилля пропаганди, і активно сформована громадська думка. Формування ефективних політичних лідерів — це важливе суспільне завдання. Сьогодні в Україні є певні проблеми стосовно формування політичного лідера, оскільки народ не довіряє владі, не довіряє опозиції, а політичних лідерів вважає несправжніми. Саме тому варто звертати увагу на процес формування відповідальних і кваліфікованих лідерів і створювати належні умови для їх становлення.

Гамаюнова В. О.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОЮУ, 3 курс, 15 група

ПРИЧИНИ СУПЕРЕЧЛИВИХ ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ У 2013–2014 РОКАХ

Наразі в Україні розгортається найгостріший і най триваліший суспільно-політичний конфлікт за всю історію існування держави, серйозна політична криза з ознаками революційної ситуації. Фахівці Українського незалежного центру політичних досліджень ім. О. Разумкова вважають цей конфлікт гострою фазою тривалої кризи, причина якої — неспроможність держави забезпечувати суспільний запит. За показниками довіри до інститутів влади Україна посідає останні місця серед європейських країн. Довіра до парламенту становила 1,99 бали за 10-бальною шкалою (остан-

не місце серед європейських країн), незадоволеність урядом — 2,25 бали, довіра до судово-правової системи — 2,26 бали (останнє місце), довіра до міліції — 2,5 бали (останнє місце). Домінування несправедливих принципів розподілу матеріальних благ та соціальних можливостей, відчай більшості населення внаслідок усвідомлення власної неспроможності забезпечити собі гідні умови життя шляхом професійної самореалізації призвело до загострення почуття соціальної несправедливості. Українську державу можна порівняти з сім'єю, члени якої конфліктують між собою через постійні негаразди та брак необхідних коштів.

Якщо проблеми, що з'являються в державі одна за одною, не вирішуються, то вони поглиблюються та переростають у конфлікти. Відмова команди В. Януковича підписувати Угоду про асоціацію з ЄС масово обурила людей, особливо молодь, яка вийшла з акціями протесту на вулиці. Проте цей масовий протест було розігнано. Цей факт сколихнув увесь світ, бо порушив норми міжнародного права, згідно з якими люди можуть мирно висловлювати свої думки й прагнення. Також події Євромайдану виявили відірваність від політичного життя не лише правлячої верхівки, але й опозиції, намагання якої використати народне незадоволення для партійного піару спричинило появу гасла: «Майдан без політиків!» Саме громадські діячі та активісти, а не політики та парламентарі сформулювали пакет політичних вимог до влади. Серед політичних причин такого становища — нерозвинутість політичних та організаційних структур, відсутність впливових, авторитетних політичних партій; низький рівень політичної культури суб'єктів політики; довготривале нежиттєздатне поєднання елементів парламентської республіки, президентського правління і радянської влади; невизначеність принципів відносин між законодавчою, виконавчою та судовою гілками влади; низький рівень концептуального обґрунтування ідеї державності України та вкорінення її у свідомості населення. Очевидно, що доки в Україні триватимуть протистояння між різними політичними силами, ситуація буде лише ускладнюватися; тільки узгодження всіх позицій і компроміс зможуть вирішити проблеми. Сучасна демократія неможлива без високого рівня розвитку економіки. Наразі в Україні терміново мають бути вирішені проблеми щодо вибіркового судочинства та переслідування опозиції, розпочатися реальна боротьба з корупцією, децентралізація влади. На політичну арену України виходить нове покоління, яке вимагає від кандидата на будь-яку політичну посаду чесності та гідності кожного дня. Можливо, це і є найбільшим досягненням революційних подій в Україні.

ПОДІЛ ТА ЄДНІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В УМОВАХ ДЕМОКРАТІЇ

У сучасній вітчизняній і світовій політологічній науці питанням поділу влади відведено особливе місце. Розподіл влади, як справедливо відзначається в літературі, це одночасно і політико-правова доктрина, і конституційний принцип, покладений в основу організації влади будь-якої демократичної держави. Принцип поділу влади знайшов своє належне закріплення у статті шостій чинної Конституції України, якою прямо передбачено, що «державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову». Але цей поділ влади є основою її єдності. Будучи розділеною, влада в державі повинна залишатися цілісною, єдиною та про мову йде про поділ не влади, а функцій здійснення цієї влади та про взаємодію даних функцій. Єдність державної влади проявляється перш за все у тому, що вона здійснюється єдиною системою державних органів — апаратом держави, — що функціонують на підставі єдиного для усіх законодавства, в межах однієї країни, на засадах єдиних принципів, єдиних принципових цілей і напрямків у діяльності державних органів. Про єдність державної влади можна говорити в трьох різних аспектах. По-перше, у соціальному, який виходить із єдиної сутності соціальних груп, що панують у суспільстві. У демократичній державі принцип поділу влади діалектично пов'язаний із принципом народного суверенітету, тому що суверенітет влади народу — це основа суверенітету державної влади. Однією з ознак останнього є його єдність, яка полягає в тому, що у державі може бути одна суверенна влада, котру здійснює вся система державних органів. Таким чином, поділяючи єдину систему державної влади на три частини і зберігаючи її єдиною, народ забезпечує свій суверенітет в її володінні. По-друге, це єдність принципових цілей і напрямків діяльності державної влади. Узагальнюючи положення чинної Конституції України, можна стверджувати, що призначення цього фундаментального принципу полягає, з одного боку, в недопущенні узурпації державної влади, а з другого — у сприянні миру в суспільстві та державі. По-третє, це організаційно-правова єдність. У демократичних державах вона відкидається, її

протиставляється принцип поділу влади. Цінність принципу поділу влади полягає у можливості раціональної організації державної влади, при якій забезпечується гнучкий взаємний контроль і взаємодія вищих органів держави як частин єдиної влади через систему стримувань і противаг. Якщо єдність державної влади є її властивістю, то поділ влади — теоретико-правовою конструкцією, яка викликана необхідністю зберегти цю єдність. Процес державотворення, в тому числі і в Україні, може ефективно відбуватися, якщо він ґрунтується на узгодженні, а не на конфронтації між гілками влади. Саме система стримувань і противаг у поєднанні з теорією поділу влади сприяє створенню такої державної функціональної системи, яка може ефективно діяти. Через це Ш.-Л. Монтеск'є вважав за необхідне встановити такі взаємовідносини між названими ним гілками влади, щоб вони, самостійно вирішуючи державні завдання, кожна своїми правовими засобами, могли в той же час врівноважувати одна одну, попереджаючи можливість узурпації повноважень верховної влади будь-якою установою. Система стримувань і противаг є невід'ємною і важливою складовою поділу влади, що має на меті забезпечення їх співробітництва як єдиної державної влади. У цілому можна сміливо стверджувати, що неухильне дотримання всіма гілками влади Конституції і законів України є запорукою їх єдності, важливою передумовою стабільності, підтримання громадянського миру і злагоди в країні. Це стає основою для своєчасного і якісного виконання державних програм суспільного розвитку, забезпечення верховенства закону і створення умов для побудови правової держави.

Гапон Ю. О.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОУУ, 3 курс, 4 група

ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Сьогодні під громадянським суспільством розуміють особливу автономну суспільну сферу, відокремлену від держави, економіки та сім'ї, що передбачає створення та функціонування добровільних та самоврядних інституцій, які сприяють громадянам в їх вільному розвитку та самореалізації, формують уявлення про загальне благо та здійснюють гро-

мадський контроль за іншими суспільними сферами. Громадянське суспільство ґрунтується на принципах свободи і рівності, плюралізму. В основі громадянського суспільства знаходиться принцип солідарності, який передбачає здатність поставити себе в становище іншого, визнати індивіда вільним і рівним, уявити його інтереси та потреби, виявити, встановити і підтвердити спільні моменти, колективну ідентичність. Аксиомою є те, що за відсутності громадянського суспільства рухатись у напрямку демократичної соціальної правової держави просто неможливо. Постає питання: чи має Україна потенціал та можливість рухатись у такому напрямку? Становлення в Україні громадянського суспільства та його інституцій набуває дедалі більшої актуальності в контексті орієнтації української держави на європейські цивілізаційні цінності. Але, на жаль, формування відбувається досить повільним шляхом. А сам процес формування можна охарактеризувати як аморфний та нестабільний, за відсутності єдиної односпайної мети. Виходячи з особливостей історичного розвитку, громадянська ідея в Україні підпорядковувалась або соціальній, або національній ідеї, оскільки українці постійно виборювали власну незалежність. З огляду на багатовікову вітчизняну історію є очевидним, що демократичні традиції в Україні реалізовувалися залежно від того, під владою якої держави перебували українські землі. З огляду на економічну та політичну спадщину, яка дісталася незалежній Україні від радянської держави, цілком слушно видається думка О. Г. Чувардинського, що «...впродовж періоду незалежності України та спроб побудувати громадянське суспільство ми водночас будемо і його, і державу». Головною причиною повільного розвитку громадянського суспільств в Україні є те, що частина суспільства просто не усвідомлює необхідність демократичних реформ, а інша значна частина тяжіє до повернення тоталітарного управління радянського зразка. Розбудова громадянського суспільства в Україні має орієнтуватися на європейські стандарти забезпечення та захисту прав і свобод людини, зокрема впровадження практики належного врядування, доброчесності, відкритості, прозорості та підзвітності інститутів влади, створення умов для різноманіття суспільних інтересів, у тому числі економічних, екологічних, соціальних, культурних, релігійних, територіальних тощо, і форм їх вираження (громадські ініціативи, суспільні рухи, асоціації, об'єднання). Наразі спостерігається позитивна тенденція у становленні громадянського суспільства в Україні. Доказом цього є революційні перетворення в країні. Звісно, цивілізована демократична держава повинна гарантува-

ти безпеку своїм громадянам, унеможливити виникнення конфліктів між народом та владою, а тим паче, вирішувати їх збройним шляхом. Але саме завдяки такому протистоянню між суспільством та владою, громадяни України почали долати правовий нігілізм, окреслювати національну ідею, виховувати власну правосвідомість, як наслідок — українці отримали зародок справжнього громадянського суспільства. Таким чином, головна ідея українського сьогодення — не втратити цей зародок, акумулювати всі сили суспільства аби зробити наступний крок у бік становлення громадянського суспільства в Україні, що дасть можливість стати Україні дійсно демократичною правовою соціальною державою європейського рівня.

Гапонова Є. А.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 2 курс, 3 група

ЛІДЕР-ПАТРІОТ — ПОТРЕБА УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Проблема політичного лідерства в Україні вкрай актуальна, ми на підсвідомому рівні очікуємо на прихід до влади сильного лідера — патріота, який би згуртував національні інтереси, реформував би систему державного управління і все ж таки з висоти своєї посади дослухався б до потреб народу. На превеликий жаль, кожні президентські чи парламентські вибори ми слухаємо пусті обіцянки політичних діячів і сліпо віримо їм, а ці особи, яким ми віддаємо свої голоси, лише користуються цим. Слід зазначити, що одноосібне, індивідуальне лідерство чітко вписується в рамки демократії, тому в сучасному світі невпинно зростає роль інституту індивідуального політичного лідерства. Адже нерідко трапляються ситуації, коли криза в країні вимагає чітких, рішучих та негайних дій. Звичайно, важливі рішення мають прийматися колегіально, що й передбачає демократія, але у даному випадку слід діяти оперативно, без зайвих вагань та обговорень, беручи на себе усю повноту відповідальності. Історично склалося, що українці мріяли та шукали сильного незалежного керманіча держави, який би сам-один влаштував життя всього суспільства і “мене особисто”. Наприклад, у часи Російської імперії українські селяни сліпо вірили

в «Батюшку — Царя», який захищав їх від свавілля поміщиків, а деякі навіть, отримавши волю у 1861 році, не хотіли залишати цього ж поміщика, вважаючи його своїм батьком та не знаючи, що їм робити у цьому житті, були не спроможні самостійно розпоряджатися власною долею. Аналізуючи історичні події в Україні, можна відшукати чимало прикладів того, що для збереження або встановлення самостійності потрібен був сильний одноосібний лідер. На межі X й XI століть легендарним керівником Київської Русі був князь Володимир Святославович “Великий”. Його вчинки репрезентували якісно новий рівень управління, в якому талановита військова діяльність поєднувалась із тонкою дипломатією й ефективними реформами, спрямованими на консолідацію країни. Значущий вплив сильного лідера на етнонаціональну самоорганізацію української спільноти розуміла і радянська влада, намагаючись на початку 1920-30-х рр. зберегти і посилити свою централізованість, охороняючись від таких лідерів із кола націоналістів. Особливо небезпечною вважалась харизматична постать М. Грушевського. Однак, наводячи приклади дієвості впливу сильного одноосібного лідера в історії України, необхідно зауважити, що дії окремої особистості можуть стати значущими на рівні цілого суспільства лише в тому випадку, якщо — свідомо чи несвідомо — співпадуть із внутрішніми природними тенденціями самоорганізації цієї соціальної системи. Нині в Україні не кращі часи, однією з причин такого стану є факт невміння та небажання наших державних діячів вирішувати нагальні проблеми суспільства. При цьому ці особи, зосереджуючи в руках усі важелі влади, абсолютно не піклуються про народ, вважають державне управління власним засобом збагачення, не мають достатньої компетенції і досвіду управління державними справами. Тому, я вважаю за доцільне навести риси, які мають бути притаманні справжньому лідеру — патріоту. Лідер України повинен бути моральним, а також відданим ідеї незалежної, єдиної та соборної України. Це має бути на-самперед людина, яка здатна зробити українців щасливими. Ця особа повинна вбити корупцію в Україні, ввести суворий контроль і кримінальне покарання за використання чиновниками лівих тіньових грошей. Лідер повинен бути патріотом — не на словах, а на ділі, згуртувати український народ, щоб він став єдиним незалежно від мовної чи етнічної ознаки. Питання політичного лідерства в Україні залишається відкритим, і громадяни очікують на прихід до влади лідера, який би був фанатом своєї справи і виразником народних ідей.

ПОЛІТИЧНЕ МАНІПУЛЮВАННЯ: СУТНІСТЬ, СТРУКТУРА, ФУНКЦІЇ

У сучасних політологічних дослідженнях проблемі маніпулювання приділяється чимало уваги. В них розглядається специфіка політичного маніпулювання, аналізуються системи маніпулятивних технологій, досліджується їх ефективність. Важливе значення під час аналізу маніпулювання набирає проблема захисту та нейтралізації такого роду негативних впливів. Ситуація, що складається в сучасному політичному просторі щодо психологічної безпеки учасників політичного процесу, свідчить про необхідність пошуку та виявлення можливих методів і прийомів захисту та доведення їх до відома широкого загалу людей, що дасть змогу зменшити чи нейтралізувати негативні наслідки використання маніпулятивних технологій. Як зазначає О. Проскуріна, політичне маніпулювання — це поняття, що охоплює рекламу, PR, усі засоби, що виробляють у людини стійкі соціально-політичні уявлення і спонукаючи її до тієї чи іншої політичної діяльності. Метою маніпуляції є примус діяти в інтересах маніпуляторів, нав'язування волі маніпулятора. Слід зазначити, що політичне маніпулювання небезпечно тим, що «запускає» потужні матеріально-енергетичні процеси, керує ними. Система маніпулювання свідомістю, на думку О. Шипової, впливає як позитивно так і негативно, однак при охопленні великої кількості людей може призвести до масового перекрученого бачення світу і, як наслідок, до непередбачених дій людей, що є загрозою суспільній безпеці. Оскільки ми живемо в епоху інформаційних технологій, то ЗМІ є дуже зручним інструментом політичного маніпулювання. ЗМІ створюють пріоритетність подій, формують у населення певну суспільну думку про ту чи іншу подію, явище тощо. Ще одним елементом політичного маніпулювання є невербальна комунікація. Її сутність полягає у тому, що застосовується мова тіла (поз, жестів, міміки) для впливу на свідомість особи з метою отримання бажаного результату (завоювання, використання та втримання влади). Цей елемент маніпулювання, на думку Т. Житнікової, є найпотужнішим, оскільки значна частина невербальних реакцій обумовлена і визначена дією підсвідомості.

Маніпулювання як специфічна форма політичного впливу виконує ряд функцій: 1) інформаційна функція: отримання, пристрасне інтерпретування, упереджене коментування та розповсюдження відомостей про найважливіші для громадян і органів влади події; 2) функція набуття (посилення) впливу: стимулювання зміни мотивів та установок партнера по спілкуванню з метою трансформації його поведінки та дій; 3) функція встановлення контролю над свідомістю: фіксація у суспільній свідомості необхідних стереотипів, іміджів, міфів тощо, які в потрібний момент включають дію механізмів психічного автоматизму; 4) функція регулювання: спрямування поведінки та дій об'єкта політичного маніпулювання у потрібному для маніпулятора напрямі, відволікання жертви від достовірної інформації і переорієнтація її на сприйняття сфальсифікованої інформації; 5) провокативна функція: інспірування у потрібний момент конфлікту з партнером по політичному спілкуванню або у таборі опонентів; 6) функція маскування: камуфлювання справжніх намірів шляхом замовчування, приховування, перекручування достовірної інформації, яка необхідна партнерові по політичному спілкуванню для прийняття правильних рішень;

Захист від політичного маніпулювання може виявлятися на різних рівнях і в різних формах. Так, на груповому рівні використовуються такі захисні механізми, що покликані стабілізувати ситуацію в групі. Наприклад, групове табу, створення ілюзії невразливості, однодумність, колективна раціоналізація, груповий ритуал тощо. Ефективність групового психологічного захисту залежить від рівня згуртованості колективу, якості керування, наявності усталених і чітких норм поведінки. Для того щоб свідомо захиститися від політичного маніпулювання, необхідно вміти його розпізнавати. Головною ознакою того, що особою маніпулюють, є відчуття емоційного дискомфорту, внутрішньої боротьби. Свідомий захист від політичного маніпулювання може бути пасивним (затримання власних спонтанних реакцій на маніпулятивні дії) та активним (має на меті викрити суб'єкта маніпулятивних дій і завдати удару у відповідь). Таким чином, політичне маніпулювання є негативним чинником, який значною мірою впливає на суспільні та між людські відносини. Маніпулювання здебільшого носить прихований характер, і тому дає людині впевненість у правильності своїх вчинків, які вдало регулюються маніпулятором. Але у той же час, варто пам'ятати, що існують засоби захисту від маніпуляцій, а тому особа не є вже такою беззахисною в руках маніпулятора.

ПОЛІТИЧНЕ ЛІДЕРСТВО

Лідерство — універсальний за своєю природою феномен суспільного життя. Воно існує скрізь — у великих і малих організаціях, в бізнесі і в релігії, в компаніях і університетах, в неформальних організаціях, у вуличних згряях і масових демонстраціях. Лідерство властиво будь-якій сфері людської діяльності, для існування і процесу якої потрібне виділення керівників і відомих, лідерів і послідовників. Платон зображав лідера як людину, відмінну, з природженою схильністю до знання, любов'ю до істини, рішучим неприйняттям брехні. Його відрізняють скромність, благородність, справедливість, душевна досконалість. Таким, на думку філософа, є природжений філософ. Значний внесок в розуміння політичного лідерства вніс Н. Макіавеллі. Теорія лідерства Н. Макіавеллі містить чотири основні положення: 1) влада лідера корениться в підтримці його прихильників; 2) підлегли повинні знати, що вони можуть чекати від свого лідера, розуміти, що він чекає від них; 3) лідер повинен володіти волею до виживання; 4) правитель — завжди зразок мудрості і справедливості для своїх прихильників. В структурі політичного лідерства можна виділити три основні компоненти: особові якості лідера, інструменти здійснення влади, ситуацію, в якій діє лідер, і вплив якої випробовує. Залежно від комбінації цих трьох компонентів залежить ефективність його діяльності. Лідер повинен володіти певними якостями. Якості лідера дослідники об'єднують в три групи — природні, етичні і професійні. Загальновизнаною і зберігаючою свою актуальність є типологія лідерства М. Вебера. Він виділив три типи лідерства: 1) Традиційне лідерство; 2) Харизматичне лідерство; 3) Раціонально-легальне (демократичне) лідерство. Політичні лідери можуть поєднувати в собі відразу декілька типів лідерства. Наприклад, раціонально-правовий лідер може володіти і харизматичними якостями (Ш. де Голль — Франція, Ф. Д. Рузвельт — США).

Виділяють чотири збірні типи лідерів: 1) Прапорносець. Володіє власним баченням реалій і перспектив, здатний визначати мету і способи їх досягнення, впливати на прихильників; 2) Служитель. Виступає в ролі виразника інтересів своїх прихильників, керується їх бажаннями і діє від

їх імені; 3) Торговець. Здатний переконати людей в привабливості своїх ідей і планів, примусити їх «купити» ці ідеї і плани; 4) Пожежник. Здатний відгукнутися на актуальні проблеми і насущні вимоги моменту, адекватно реагувати на них. У ряді країн (Франції, Японії, США та ін.) відбір і підготовка політичних лідерів починається ще в ранньому дитячому і підлітковому віці. Для цього навіть існують спеціальні школи і університети. Доброю школою для підготовки політичного лідера є його участь в суспільних рухах і активне членство в політичній партії. При цьому, разом з професійними здібностями потенційного лідера, велике значення надається його моральним якостям. На жаль, в нашій країні поки що не існує налагодженої системи підготовки, відбору і висунення політичних лідерів. Тому позиції лідерів нерідко займають недостатньо компетентні люди.

Гетьман А. Д.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОПУ, 4 курс, 2 група

СТРАТЕГІЯ ОРАТОРА

Промова — це усний виступ з метою висвітлення певної інформації та впливу на розум, почуття й волю слухачів, характеризується логічною стрункістю тексту, емоційною насиченістю та вольовими імпульсами мовця. По визначенні теми виступу і моделюванні аудиторії важливо розробити стратегію промови (виявити основні її напрями). Стратегічний закон передбачає систему впливу на конкретну аудиторію. За своїм призначенням, стратегія потрібна аби підпорядкувати усю діяльність концепції, уникнути відхилень і успішно досягти мети. Стратегія складається з двох компонентів: • Завдання призначене для роз'яснення аргументів, позицій, тобто воно спрямоване на переконання аудиторії. Надзавдання спрямоване на те, щоб утримувати емоції слухачів протягом усього виступу, спонукати їх до дії (тобто воно має емотивно-спонукальний характер). Стратегія дії становить таку послідовність кроків: 1) визначення цільової установки; 2) виокремлення та аналіз запитань, призначених для кожної аудиторії; 3) формування тез.

Визначення цільової установки означає комплекс настанов, що містять мету — спонукання до дії, поставлені перед аудиторією завдання, які промовець ставить перед собою і тримає в собі. Мета промови — це той ре-

зультат, до якого прагне оратор. Варто підкреслити, що головними цілями оратора є інформування або переконання. Залежно від типу промови мета конкретизується. Предмет промови — це той фрагмент дійсності, з яким співвідноситься промова. На початкових етапах створення промови встановлення її предмета передбачає вибір теми. Часто оратор має справу з тим, що тема пропонується заздалегідь. Проте навіть у таких випадках назву промови все одно треба сформулювати. Вона повинна бути стислою, різною й такою, що привертає увагу. Визначення стратегії оратора завершується формулюванням головних положень — тез. Вони є тим, що повинні з'ясувати слухачі в промовах інформативного характеру, або тим, в чому оратор повинен переконати аудиторію. Це головна думка, що розгортається промовцем у ході спілкування з аудиторією. Наявність тези дозволяє уникнути беззмістовного викладу концепції. Подальша ораторська діяльність становить собою пошук матеріалу, який би розкривав або обґрунтовував ці положення. Таким чином, стратегію можна розглядати як довгостроковий, послідовний, конструктивний план, який супроводжується постійним аналізом та моніторингом в процесі реалізації та спрямований з певною метою на досягнення успіху в кінцевому результаті.

Гипколенко І. А.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 3 курс, 24 група

ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОЗБУДОВИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Рух до громадянського суспільства і правової держави є одним із основних напрямів розвитку світового співтовариства, оскільки громадянське суспільство виступає своєрідною основою правової демократичної держави. Громадянське суспільство як суспільство громадян, що є рівними в своїх правах, суспільство, яке не залежить від держави, але взаємодіє з нею заради спільного блага, є базисом держави, де держава, в свою чергу, захищає демократичні принципи самоврядування всіх недержавних організацій, які безпосередньо формують громадянське суспільство. Для досягнення головної мети розбудови громадянського суспільства в Україні необхідно вирішити ряд важливих питань. Сьогодні першочерговим стає завдання ефективної творчої взаємодії всіх само-

врядних елементів організації суспільства в цілому — і держави, і місцевого самоврядування, і громадянського суспільства. Важливим є забезпечення участі інститутів громадянського суспільства у формуванні та реалізації державної і регіональної політики, зокрема, шляхом створення умов для забезпечення широкого ефективного представництва інтересів громадян в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування, проведення регулярних консультацій із громадськістю з найважливіших питань життя суспільства і держави. Для формування правової демократичної держави і громадянського суспільства в Україні необхідним є збереження громадянської злагоди, організація належного виконання та застосування законів. Необхідним є запровадження механізмів вирішення соціальних конфліктів і суперечностей, гармонізації суспільних відносин і досягнення розуміння різних політичних сил щодо основних цінностей, цілей та напрямів політичного розвитку, формування нової форми соціальної інтеграції на основі інституту громадянства. Важливу роль відіграє утвердження в суспільстві соціальної справедливості як важливої суспільної цінності, без здійснення якої неможливий повноцінний соціальний та економічний розвиток суспільства. Задоволення потреб, інтересів та соціальної безпеки людини, підвищення захищеності громадян і юридичних осіб та усунення обставин, що спричиняють корупцію, зловживання з боку працівників органів державної влади. Розбудові громадянського суспільства в Україні також має сприяти процес розкріпачення свідомості людей, усвідомлення цінностей демократії, неприйняття будь-яких форм диктатури, що дасть змогу здійснювати ефективний контроль за діяльністю владних структур зі сторони громадськості, засобів масової інформації, партій і громадських об'єднань. Діяльність громадських організацій корисна і потрібна для суспільства оскільки вони допомагають людям у повсякденному житті розв'язувати безліч проблем, відкривають широкі можливості для суспільно-політичної ініціативи громадян. Тому необхідно сприяти діяльності громадських організацій, благодійній, волонтерській діяльності, іншим формам громадської активності та громадянської культури. Створення громадянського суспільства, становлення демократичних інститутів для забезпечення прав і свобод людини визначені пріоритетними національними інтересами України. Тому розвиток сучасних суспільно-політичних процесів зумовлює необхідність здійснення цілеспрямованих заходів державної політики щодо активізації побудови в Україні розвинутого громадянського суспільства.

ОЛІГАРХІЧНА КЛАНОВІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ (НА ПРИКЛАДІ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОГО КЛАНУ)

У часи незалежності України особливо яскравою стала боротьба кланів за головні посади у органах влади країни. Основними є два, достатньо потужних, великих олігархічних клани — “донецький”, а також “дніпропетровський”. У залежності від правлячої партії, президента на чолі держави, якраз певний клан і представляв свої фінансові, особисті, політичні інтереси. У даному матеріалі мова піде про пануючий, хоча й з перервами, протягом десятиліть клан з міста Дніпропетровська. Дніпропетровський клан — фінансово-політична група, утворена за принципом дніпропетровського земляцтва. Сформувалася у Радянській Україні. В останні роки існування СРСР майже половина представників виконавчої влади в Україні були родом з Дніпропетровська. Економічною основою цього явища став військово-промисловий комплекс (наприклад — Південмаш), на який припадали значні фінансові потоки. Близькість до цього ресурсу і зумовила виділення «клану» спочатку на основі партійних територіальних об’єднань. Свого роду батьками-засновниками клану стали Леонід Брежнев і Володимир Щербицький. Після краху СРСР і появи незалежної України «дніпропетровський клан» перетворився на олігархічну групу, оскільки від приватизації виграли переважно представники старої партійної номенклатури. Другим Президентом України став колишній генеральний директор Південного машинобудівного заводу Леонід Данилович Кучма, який майже одразу призначив “своїх” людей на перші державні посади, наприклад — Валерій Пустовойтенко, Павло Лазаренко, які почали сходження до державної верхівки саме у Дніпропетровську, обіймали посади прем’єр-міністра України. Корупційні справи другого є матеріалом для багатьох судових засідань судів США. Позиції дніпропетровського клану посилювалися завдяки Помаранчевій революції. За часів президенства Віктора Ющенка, прем’єром була відома до того “газова королева” Юлія Тимошенко. Дана особа стала популярною завдяки великій кількості популістських висловлювань, частою зміною політичної думки — переходу з одного табору у інший.

З 2010-го року й до подій Революції Гідності правлячим був донецький клан, тотально долаючи опір навіть на Дніпропетровщині місцевого олігархату. Одразу після повалення режиму Януковича, країну тимчасово очолює колись права рука Тимошенко — Олександр Турчинов, відомий численними дивними рішеннями щодо проведення Антитерористичної операції на Донбасі, а також відсутністю опору під час анексії Криму російськими військами. А з березня цього року Дніпропетровську обласну державну адміністрацію очолює один з найбагатших бізнесменів України, співвласник групи Приват — Ігор Коломойський. За його ініціативою призначено голів близько десяти інших регіонів. Цікаво, що вперше військові формування існують за рахунок фінансування дніпропетровських багатіїв, що вже є прямим порушенням Конституції. Але, мало хто зважає на такі проблема. Підсумовуючи цілу низку фактів щодо “дніпропетровського клану”, слушно відзначити — український політикум хворий клановими чварами, представники яких будь-якими зусиллями лобіюють свої фінансові інтереси через маріонеткові партії, технічних кандидатів, що може буде фатальним для держави. Окремою задачею постав непотизм, адже часто-густо на важливі посади призначаються недолугі, некваліфіковані особи. Тому, на прикладі досить міцного й потужного клану видно, допоки він буде живитися бюджетними ресурсами, зубожіння країни буде постійною тенденцією.

Гнєтєва А. Ю.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІШКОЮУ, 2 курс, 17 група

ПРИЧИНИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ СЕРЕД ПІДЛІТКІВ

Проблема девіантності є однією з актуальних проблем нашого суспільства. Ріст масштабів злочинності, труднощі корекції девіантного поведіння, наявність безлічі теоретичних концепцій обумовлюють особливий інтерес до вивчення цього явища. Особливої уваги заслуговує девіантна поведінка серед підлітків. Процес інтеграції людини в суспільство завжди відбувається під його пильним наглядом. З метою існування, як злагодженої системи, суспільство в усі часи регулювало соціальну взаємодію через спеціальний механізм підтримання соціального поряд-

ку. Він називається соціальним контролем. Існує також поведінка всупереч тим нормам, що виробило суспільство. Поведінка, конфліктує з виробленими суспільством нормами, тобто відхиляється від них, називається девіантною. Формуванню девіантної поведінки сприяють такі соціальні фактори, як невпорядкованість сімейного життя, труднощі в навчанні, вплив девіантної субкультури і багато чого іншого. Можна зазначити, що в основі девіантної поведінки лежить насамперед соціальна нерівність. Це знаходить вираження в низькому, часом злидарському, рівні життя більшої частини населення й у першу чергу молоді; у розшаруванні суспільства на багатих і бідних; у труднощах, що встають перед молодими людьми при спробі самореалізації й одержанні суспільного визнання; обмеженні прийнятих способів одержання високого заробітку для молоді. Важко позначаються на життєвому рівні «grimasi ринкової економіки»: безробіття, інформаційний тиск, корупція й офіційна неправда «верхів», наростаюча соціальна напруженість «низів». Морально-етичний фактор девіантної поведінки виражається в низькому моральному рівні суспільства, без духовності, відчуженості особистості. В умовах, коли економічне життя суспільства нагадує не ринок, а базар де усе продається і купується, торгівля робочою силою, здібностями і навіть тілом стає рядовою подією. Морально-етична деградація і падіння вподобань знаходять вираження в масовій алкоголізації і бродяжництві, вибуху насильства і правопорушень. Відомий соціолог Р. Мертон автор теорії «подвійної невдачі», вважає, що якщо молода людина не може задовільнити своїх потреб ні в легальній творчій діяльності, ні в активній протиправній, то він компенсує ці вади такою діяльністю, що веде його до саморуйнування як особистості. В умовах, коли частина молоді немає можливості для гідного професійного чи особистого самовираження, «відхід» в алкоголізм, наркоманію стає своєрідним комплексаторним засобом. Несприятливі умови життя і виховання в сім'ї, проблеми оволодіння знаннями і пов'язані з цим невдачі в навчанні, невміння будувати взаємини з оточенням і виникаючі на цій основі конфліктні ситуації, різні психофізичні відхилення в стані здоров'я, як правило, ведуть до кризи духу, до втрати сенсу існування. Підбиваючи підсумки можна виділити основні компоненти проблеми: відсутність психологічного благополуччя в родині і найближчому оточенні; низький ступінь вкладеності в соціально схвалювану діяльність і про соціальні групи однолітків, неадекватність представлень про систему суспільних відносин, норм, правил і санкцій, перекручені представлення про власну особистість і оцінку її соціумом.

ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ЕТНОПОЛІТИЧНОЇ КРИЗИ В УКРАЇНІ

Політична заангажованість української історії, засобів масової інформації, розпалювання деякими політичними партіями та громадськими організаціями теми регіональних відмінностей, відсутність духовної єдності призводить до розколу українського суспільства. В умовах військового конфлікту на сході України, національна єдність — головна проблема сучасного українського суспільства, від вирішення якої залежать майбутні державотворчі процеси в країні. На думку Панфілової Т. О., дезінтеграційним процесам передує етнічний ренесанс з його диференціацією та солідаризацією, а також політизацією етнічності. Вихід на політичну арену «Партії регіонів» з ідеєю «відродження» російськомовної етнічної групи донбаського регіону та просування ідеї федералізації України, а в результаті прагнення приєднання східної частини до Російської Федерації, відмова від курсу євроінтеграції, призвело до етнополітичної дезінтеграції. Водночас, роз'єднанням існуючої етнополітичної спільноти України займаються українські націоналістичні організації шляхом знищення пам'яток соціалістичної культури, через відкидання інтересів інших етнічних спільнот і тяжіння до примусової українізації. Найвищою метою етнополітики України сьогодення має бути створення оптимальних умов гармонійного та перспективного розвитку у складі поліетнічної держави для усіх складових етнонаціональної структури суспільства.

На нашу думку, основними шляхами подолання етнополітичної дезінтеграції в Україні є: 1) Регулярне проведення переговорів; обговорення конфлікту у формі дискусії, пошук спільної мети. Залучення до переговорів міжнародного арбітражу; 2) Для повернення конфлікту у «правове поле», необхідно обрати представницькі органи місцевого самоврядування проблемних територій для політичного врегулювання антагонізмів і пошуку консенсусу; 3) Відновлення довіри населення південно-східного регіону України до центральних органів влади: шляхом проведення публічних виступів на території конфлікту керівниками держави та силових відомств; 4) Проведення люстрації, зокрема,

заборонити діячам високого рангу, які підтримують як націоналізм, так і сепаратизм, впродовж певного часу або по життєво працювати на державній службі; 5) Створення комітету національної етнополітики у ВРУ, для законодавчого закріплення механізмів інтеграційних процесів, що компенсували б зростання регіональної, економічної, культурної, соціальної, лінгвістичної, етнічної диференціації; 6) Розширення та удосконалення культурної інфраструктури країни з урахуванням потреб етнокомпонентів багатонаціонального суспільства з метою забезпечити етнічну і політичну консолідацію етносів на ґрунті спільності культурно-історичного минулого та національних цінностей; 7) Врегулювання мовного питання через забезпечення умов вільного використання мов національних меншин у певних регіонах; 8) Врегулювання питання духовної єдності суспільства шляхом сприяння вирішенню конфлікту між Українською Православною Церквою Київського та Московського Патріархатів.

Для України важливим є удосконалення законодавства та системи органів державного управління відповідно до сучасних реалій політичної та етнополітичної ситуації. При цьому недопустиме протиставлення одного етносу іншим, прояви агресивності, національного егоїзму або зверхності, ксенофобії. Отже, головним чинником національної (етнічної) консолідації є сприйняття України як Вітчизни для всіх громадян, що пов'язали свою долю з українською землею.

Горпенюк А. Д.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 2 курс, 24 група

КЛІЕНТЕЛІЗМ В УКРАЇНІ

Клієнтела, як форма соціальної, персональної чи колективної, залежності, виникає через нерівномірний розподіл владних ресурсів. За допомогою клієнтелізму здійснюється захист партикулярних інтересів на політичному рівні. Клієнтелізм стає домінуючим типом стосунків з приводу захисту інтересів через низький рівень громадянської культури та поєднання високого ступеню соціальної нерівності з високим рівнем незахищеності прав та свобод громадян. Патронажно — клієнтельські стосунки засновані на обміні благами між суб'єктами з неодна-

ковим суспільним статусом і силою впливу — сильний пропонує слабшому протекцію і доступ до дефіцитних ресурсів: землі, робочого місця, просування по службі; клієнт, натомість, надає свої послуги патрону: виборчі голоси, прийняття рішень, що ухвалюються в різних сферах і «гілках» влади в інтересах цих патронів (лобіювання). Сутність цього явища можна виразити через такі ознаки: нерівність суб'єктів у доступі до ресурсів; патронаж як спосіб захисту окремого індивіда; наявність особистих зобов'язань між патроном та клієнтом; боротьба патрона за контроль над політичними і економічними ресурсами з використанням засобів зміцнення його впливу (корупція); партикуляризм інтересів, ігнорування проблем суспільства як цілого; наявність та впливовість прихованих груп інтересів; систематичне порушення громадянських прав та протидія впровадженню відносин громадянського суспільства. Клієнтелізм в Україні характеризується нав'язуванням суспільству кланових інтересів фінансово-промислових груп із застосуванням нелегітимних способів економічної та політичної конкуренції, таких як тіньове лобіювання, корупційні схеми (включно з прямим підкупом чиновників і політиків). За таких умов державна влада стає тісно пов'язаною з політично-економічними кланами: олігархи зосереджують у своїх руках більшість ресурсів власності, а політики (і чиновники) активно використовують адміністративні ресурси і повноваження для свого збагачення. За таких умов корупція пронизує усі соціальні відносини і стає найважливішим ресурсом впливу. В Україні спостерігається феномен приватизації влади, панування клієнтарно — патронажних відносин, персоналізації влади, злиття влади і власності, приватизації суспільних функцій і прагнення владних еліт збільшити владу заради самої влади, щоб використати її для розподілу державних ресурсів, а не для реалізації програм, спрямованих на піднесення рівня життя громадян, що зрештою призводить до тотальної корумпованості останньої. Клієнтела заснована на неофіційних зв'язках, що дозволяє в органах державної влади підмінювати формальні процедури не публічними домовленостями. Клієнтелізм і політична корупція виступають як взаємопороджуючі і взаємодіючі фактори суспільних відносин. Політична корупція не просто руйнує усталені процедури, але й довіру до інститутів влади, де легітимізуючи їх. Важливим моментом у подоланні клієнтелізму є унормування інституту лобізму в Україні: вдосконалення та дотримання процедур ухвалення рішень, забезпечення формальної документальної фіксації домовленостей та їх публічний характер, що дозволило б створити новий

цивілізований порядок просування інтересів ділового співтовариства. Але остаточне скорочення його виявів та руйнування самої його природи пов'язані зі здійсненням системних реформ, формуванням суспільних груп, готових до їх здійснення, усвідомленням ними власних інтересів і їх політичним оформленням. Таким чином, для подолання кризових явищ в країні особливу увагу потрібно приділити боротьбі з таким явищем як клієнтелізм.

Готьван К. Є.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКООУ, 3 курс, 3 група

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Побудова громадянського суспільства — пріоритетне й важливе завдання будь-якої цивілізованої країни. Однією з головних умов належного розвитку громадянського суспільства в Україні є забезпечення прав і свобод людини. Проте наразі в Україні спостерігається зазіхання держави на права і свободи громадян, мають місце порушення конституційних прав і свобод людини. Значна частина населення України має доходи нижчі ніж межа бідності. Не може бути благополучного суспільства в тій країні, де у людей низький соціальний рівень. Зазначимо, що в Україні ще не існує комплексної державної політики щодо сприяння розвитку громадянського суспільства, спрямованої на запровадження сприятливих умов для створення організацій громадянського суспільства та полегшення їх діяльності і забезпечення основних громадянських прав та свобод. Наразі в Україні назріла потреба у виробленні системи заходів і механізмів ефективного партнерства держави та громадського суспільства, щодо забезпечення прав і свобод людини. Проте державні бюрократичні структури поки що не зацікавлені в задоволенні прав людини. Не виявляють інтересу до розбудови громадянського суспільства й політичні партії, хоч їх призначення — бути посередниками між громадянським суспільством і державою, трансформувати в державну політику інтереси громадянського суспільства. Владна еліта повинна ставити та реалізувати такі політичні цілі, які насамперед, не зашкодили б суспільству. Для суспільства це означає суттєву загрозу, тому вирішення усього

комплексу проблем, пов'язаних із становленням механізму саморозвитку соціуму, повинне стати першочерговим завданням українських політичних діячів. Не менш важливою проблемою розвитку громадянського суспільства є робота органів судової влади. Існування незалежного суду у державі сприяє формуванню довіри суспільства до системи здійснення правосуддя, що є важливим чинником розвитку громадянського суспільства в Україні. Судова система повинна буди такою, щоб, особа мала реальну можливість звернутися до неї за захистом свого порушеного або невизнаного права та була впевнена у результаті справедливого, своєчасного розгляду та вирішення її справи. Таким чином, одним з важливіших факторів становлення та розвитку в Україні громадського суспільства є формування системи справедливого судочинства. На нашу думку, для створення повноцінного та благополучного українського громадянського суспільства необхідно: по-перше, налагодити співпрацю між державою та соціумом, для реалізації та захисту прав та свобод громадян; по-друге, забезпечити можливості для перетворення української судової влади на прозору та справедливу судову систему, що буде доступною для всіх громадян, та функціонуватиме ефективно і прозоро стосовно громадян та громадянського суспільства; по-третє сприяти запобіганню й стримуванню корупції для того, щоб вона й далі не підривала довіри громадськості до державного ладу та судової системи, принципів демократії, верховенства права та процесів соціально-економічного розвитку в Україні.

Грабовська Я. Г.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 2 курс, 12 група

СУЧАСНА МОДЕРНІЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Перш ніж почати висвітлення цієї проблеми треба звернути увагу на основні дефініції. Так, політичні технології — це система послідовних дій і засобів, прийомів, методів, способів, процедур, які використовують суб'єкти політичної діяльності (особистості, політичні і суспільні групи, політичні партії, громадські об'єднання, групи тиску тощо) для досягнення необхідного політичного результату, реалізацію політичних цінностей та інтересів. Актуальність проблеми полягає в тому, що сучасне

Українське суспільство перебуває в перехідному стані. У ньому, з одного боку, відбуваються процеси зародження основ інформаційного суспільства, а з іншого — на зміну авторитарному режимові приходить демократичний політичний режим. На цьому шляху воно стикається з комплексом різноманітних економічних, соціальних, політичних, культурних проблем. Однією з найбільш актуальних проблем розвитку системи політичного управління України є розробка та впровадження нових соціальних і політичних технологій. Можна виокремити декілька видів політичних технологій. Кожна з таких технологій має певні особливості використання, завдяки чому створюється відповідний імідж політика, його авторитет і популярність. Індивідуальні політичні технології обов'язково несуть відбиток особистих рис того, хто їх використовує. Загальними технологіями є технології прийняття політичних рішень, що стосуються максимальної кількості людей (загальнодержавні, загальнонаціональні рішення) і технології виборчих кампаній. Але без знання специфіки, особливостей політичних технологій, вміння їх використовувати досягти успіху в політичній діяльності практично неможливо. Основною ланкою і результатом політичної дії зокрема і політичного процесу загалом є політичне рішення. Прийняття рішення — це сам акт вибору. Він може здійснюватися одноосібно і колективно. Відповідно існують директивні технології одноосібного прийняття рішення та технології колективного прийняття рішення. Американський психолог А. Джордж дійшов висновку, що є три типові моделі й відповідно три способи прийняття одноосібного рішення: "формальна", "змагальна" і "колегіальна". Негативно впливає на якість рішень порушення політиками правил професійної етики під час обговорення й прийняття рішень. Для прийняття оптимального рішення потрібно врахувати як інтереси зацікавлених груп, так і протилежні інтереси, позицію експертів та безпосередніх виконавців, зовнішні обставини, що можуть вплинути на його впровадження. Питання прийняття політичних рішень, підготовка законів та інших актів завжди приваблювали дослідників. Неабиякої уваги розробці концепції прийняття рішень приділяв Аристотель, який сформулював вихідний категоріальний апарат і розробив базову концепцію прийняття рішень. Питання раціонального та ефективного прийняття політичних рішень досліджувалися мислителями доби Просвіти (Т. Гоббс, Б. Спіноза, Ж.-Ж. Руссо). Можна виділити низку найбільш розроблених проблем: види державних актів (Гоббс), роль радників при правителях (Гоббс, Макіавеллі), особливості голосування у представницьких органах (Спіноза,

Руссо), врахування ресурсів і чинників соціального середовища (Воден). У працях цих авторів є чимало ідей, які не втратили своєї актуальності і є предметом дослідження для багатьох науковців.

Проаналізувавши проблему прийняття рішень, можна дійти висновоків, що з нею учасники політичних дій зіштовхуються тоді, коли перед ними виникає необхідність вибору оптимального варіанту поведінки, тобто найкращого способу дій, серед багатьох можливих у конкретних умовах. Проте в будь-якому суспільстві діє стихійний чинник. Не завжди знаходяться сили, які здатні усвідомити об'єктивні політичні процеси. Історія містить приклади швидких і непередбачуваних дій, що стають для суб'єкта політики несподіванкою. Також вагомою проблемою на сучасному етапі виступає ризик. Ризик — це діяльність, пов'язана з подоланням невизначеності у ситуації неминучого вибору, в процесі якої існує можливість кількісно й якісно оцінити вірогідність досягнення мети, відхилення від мети і т. ін. На Заході створено авторитетні консультативні фірми, які готові оцінити міру політичного ризику щодо будь-якої країни, у тому числі й України. У США існує Рада з управління політичним ризиком міжнародного бізнесу. У Швейцарії діє фірма "БЕРІ", яка дає оцінки "індексу політичного ризику". Ефективність політичної діяльності залежить від того, наскільки владним структурам вдається переконати населення у правильності прийнятих рішень, мобілізувати його на виконання цих рішень. Політична мобілізація — це форсування підтримки політичних дій значними масами населення. За допомогою технологій, що переконують, мобілізації досягають через створення в індивіда впевненості, що прийняте рішення є доцільним, тобто збігається з його особистою системою цінностей. Немаловажною сучасною технологією виступає імідж. Імідж створюється на ґрунті складного сплетіння інформаційних, емоційно-комунікативних та діяльнісних чинників. Це поєднання раціональних та ірраціональних мотивів впливу на суспільну й індивідуальну свідомість вимагає системного підходу до вивчення окреслених проблем. Отже, виборчі технології в руках фахівців стають потужною зброєю, яка дозволяє помітно змінювати електоральні симпатії тих чи інших груп населення. Проте це стає можливим лише за умови, якщо виборчі технології застосовують комплексно, згідно з науково обґрунтованою стратегією виборчої кампанії, якщо вони враховують поведінку політичних суперників, а також реальні процеси, що відбуваються у масовій свідомості.

ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ШЛЯХОМ ПІДВИЩЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ГРОМАДЯН

Громадянське суспільство — це історичний тип у розвитку людського суспільства, його конкретна якісна характеристика; це сфера самовиявлення і реалізації потреб та інтересів вільних індивідів через систему відносин (економічних, соціальних, релігійних, національних, духовних, культурних); суспільство рівноправних громадян, яке не залежить від держави, але взаємодіє з нею заради спільного блага. Високого рівня громадянського суспільства можна досягти завдяки суспільній активності громадян. Вона є найважливішим чинником, що сприяє становленню правової держави і розбудові громадянського суспільства. Суспільна активність — стан активності окремих осіб, який спонукається внутрішніми суб'єктивними регуляторами поведінки людини (потребами, інтересами, мотивами) або зовнішніми, примусовими факторами під впливом певних обставин конформістського, пристосовницького характеру. У розвинених демократичних країнах громадські організації часто залучаються до вирішення соціальних проблем. Українській державі також потрібно визначити, які соціальні проблеми вона здатна вирішити сама, а які — спільними зусиллями із громадськими організаціями. З досвіду демократичних суспільств відомі різні форми залучення громадян до управління на місцевому рівні: громадські дорадчі комітети; громадські слухання; громадянська просвіта; соціальний моніторинг. Ще однією з форм залучення громадян до участі в прийнятті рішень є місцевий референдум — один із способів реалізації принципу народовладдя. Референдум на місцевому рівні, що проводиться після збору необхідної кількості підписів, є в найбільшій мірі придатним для вирішення питань місцевого самоуправління. По відношенню до актуальних питань місцевого рівня існує велика ймовірність того, що громадяни постануть компетентними, зацікавленими, інформованими з конкретних проблем. Крім названих форм залучення населення до процесу прийняття рішень, в Україні найчастіше використовуються громадські слухання. Науковці вважають, що передача значних владних повноважень на місцевий та

регіональний рівні збільшує можливість держави виховувати в населення громадянський дух. Завдяки цьому, громадян можна виховувати, формувати в них навички громадськості, необхідні для участі в управлінні, підвищуючи рівень суспільної активності громадян, якому сприяють здійснення громадського контролю за прийняттям та виконанням рішень, передача певних владних повноважень місцевому співтовариству. У такому суспільстві менше перешкод для артикуляції та агрегації інтересів, політичної комунікації. Це сприяє виявленню проблем, попередженню конфліктів, а значить і забезпеченню стабільності політичної системи суспільства. На рівень суспільної активності громадян впливає рівень їх політичної культури, партнерська взаємодія держави і громадянського суспільства. Розвитку суспільної активності сприяє поширення інформації про приклади успішної взаємодії органів виконавчої влади, місцевого самоврядування з громадськістю. Така інформація має розміщуватись в офіційних виданнях, обнародуватись через ЗМІ та електронні мережі. Отже, державі потрібно стимулювати громадян до взаємодії з органами виконавчої влади, місцевого самоврядування шляхом розробки програм консультування на етапах вироблення політики, її оцінювання. Таким чином, залучення суспільства до вироблення та впровадження соціальної політики держави сприяє посиленню ролі громадян в демократичних перетвореннях. Участь народу збільшує прозорість процесу прийняття рішень, а також підвищує відповідальність посадових осіб перед своїми виборцями, сприяє підвищенню ефективності діяльності органів влади.

Гриценко В. А.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ПШКОЮУ, 3 курс, 16 група

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ФЕНОМЕНА ДИСПЕРСІЇ ВЛАДИ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Дисперсія влади (англ. *disperse* — розганяти, розсіювати) — одночасне здійснення влади на всіх рівнях її функціонування й виходить за межі офіційно прийнятої системи поділу влади. Дисперсію влади можна розглядати у контексті сутності держави. Залежно від того кому належить влада і в інтересах кого вона здійснюється, виділяють демократичну

теорію, яка стоїть на позиціях народного суверенітету. Теоретики плюралістичної демократії (Гарольд Ласкі, Моріс Оріу) стверджують, що в сучасній державі відбувається дисперсія політичної влади: держава ділить тягар ухвалення рішень із численними інститутами громадянського суспільства (партіями, профспілками, корпораціями). Оригінальність концепції дисперсії влади полягає в тому, що вона змістила акценти від поділу влади за функціональною ознакою на окремі гілки до створення поліцентричної системи влади. Сучасні теорії дисперсії влади не тільки не заперечують проти можливого злиття влад, але навіть частково його заохочують у разі необхідності забезпечення справжньої незалежності органів державної влади. На думку прибічників зазначених положень, загроза узурпації влади не зникає при функціональному розмежуванні влад на гілки. По-перше, у багатьох демократичних країнах існує можливість формування різних гілок влади однією політичною силою (політичною партією). По-друге, система стримувань та противаг не завжди працює достатньо ефективно, оскільки ще ніхто не зміг придумати такого поєднання правових засобів системи стримувань і противаг, які б були дієвими на всі випадки життя. Так, в Україні з моменту проголошення незалежності і по сьогоднішній день все ще не віднайдено ефективних засобів збалансування гілок влади. Щоб запобігти утвердженню домінантного положення однієї гілки влади, прибічники теорії дисперсії влади пропонують розпорозити владу між максимально великою кількістю незалежних державних органів. Ми можемо стверджувати, що в Україні дані положення знайшли свою часткову реалізацію на прикладі організації діяльності органів місцевого самоврядування. За визначенням французького політолога Р. Арона, дисперсія — «розпорозення» влади поміж багатьма суб'єктами справляє неоднозначний вплив на політичне життя суспільства. Так, з одного боку, поділ влади посилює демократичні тенденції в суспільстві, запобігаючи створенню умов для її концентрації в руках невеликої групи осіб, або в руках правлячої еліти, з іншого — «розпорозення» влади веде до зростання впливу й авторитету вищих її представників, і передовсім тих, хто бере на себе відповідальність за остаточне прийняття політичних рішень. Важливо пам'ятати, що теорії дисперсії державної влади були «почерпнуті» з державно — правової практики таких західноєвропейських держав з розвинутими інститутами демократії, якими є Великобританія і Нідерланди. Таким чином, ці теорії ґрунтуються на історичному досвіді, спадковості політико-правової думки та на вдалих прикладах організації державного

життя ряду визнаних демократичних європейських країн з давніми традиціями демократії. У країнах, які сповідують принцип функціонального поділу влади, такі як і Україна, як правило, завжди існують органи, що складно віднести до тієї чи іншої гілки влади. В Україні такими державними органами є Президент, Рахункова палата України, Національний банк, Уповноважений Верховної ради з прав людини, Прокуратура тощо. На нашу думку, в силу гнучкості теорії дисперсії влади, її найповніше повне втілення в державно-правові реалії України стане гарантією збереження і розбудови демократії і забезпечення дійсної незалежності органів державної влади.

Громаков А. С.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 3 курс, 17 група

ЕКОНОМІЧНА ЕЛІТА: РОЛЬ ТА ПЕРСПЕКТИВА

За сферами діяльності, прийнято виділяти наступні види еліт: політична, бюрократична, економічна, духовна, інформаційна, військова, професійна, кримінальна еліта. Найбільш актуальним, на мою думку, є дослідження економічної еліти, тому що вона дуже близько пов'язана з елітою політичною. Це виявляється в тому, що персони, яких традиційно вважають представниками саме економічної еліти, є одночасно потужними “гравцями” в світі політики. Прикладами слугують наступні персоналії: Білл Гейтс, який одночасно займає другу позицію в переліку найбагатших людей світу та шосту в переліку найбільш впливових; Карлос Слім Елу — перша та дванадцята позиція у відповідних переліках; Воррен Баффет — четверта та тринадцята позиція; Джеффри Безос- вісімнадцята та тринадцята сходинка відповідних рейтингів Forbes 2014 року. Такі приклади можна навести і на світовому рівні, і на державних: Президент Петро Порошенко, який очолює українську політичну еліту, є одним з найвагоміших представників еліти економічної. Виходячи з цього, очевидним стає висновок, що часто буває важко відмежувати економічну еліту від політичної, зокрема тоді, коли провідні бізнесмени стають публічними, політиками. Економічна еліта, перш за все, накопичує капітал. На думку одних дослідників, економічна еліта — це “супереліта”, саме вона стоїть на чолі держави, має значний вплив на уряд країни та інші еліти, які лише

керуються вказівками супереліти. Більше того, економічна еліта “купує”, тобто корумпує політиків. Інші науковці дотримуються думки, що економічна еліта впливає на суспільно-політичні процеси в країнах та на прийняття певних рішень урядом, але ці впливи значно гіпертрофовані. На мою думку, вплив економічної еліти на політичну проявляється в тому, що вона підмінює собою певну частину (ту, яка займається економічним розвитком та фінансовим контролем) політичної еліти для посилення своїх позицій, або активно лобіює в парламенті “прибуткові” законопроекти. Ганебним залишається той факт, що через “розвинену” системи корупції своєрідний “бізнес” в Україні — це влада. Перед тими людьми, які підіймаються на вершину владної вертикалі, відкривається грандіозний “ринок”: приблизно \$ 30 млрд. — це держзакупівлі (які освоюють для власного бізнесу), окрім цього — плата за пом’якшення фінансового контролю зі сторони держави, чи навпаки посилення його для своїх конкурентів. Цей т.зв. “ринок” є більш прибутковим, ніж традиційні джерела статків української еліти, такі як металургія, енергетичний комплекс, ЗМІ, машинобудування, фінансові послуги, інвестування та агро — промисловий комплекс. Саме цей негативний фактор став однією з причин останніх політичних змін. Хоча це не є виключно українським явищем, загальновідомим є факт зростання частки приватних підприємців в оборонній галузі, лобювання ними війн та отримання вигідних контрактів на закупівлю озброєння урядами окремих західних країн. Економіка України роками працювала не на інтереси цілої нації, а на фантастичне збагачення і престижне споживання кількох сотень родин, що безумовно гальмувало рівень економічного й соціального розвитку країни. Разом з тим 28% населення проживає за офіційною межею бідності. На даному етапі свого розвитку українська еліта, спираючись переважно на економічний та політичний раціоналізм, збільшує прірву, з одного боку, між політичною елітою та елітою бізнесу і, з іншого боку, інтелектуальною елітою. Проти всі типи еліт необхідні для збалансованого розвитку суспільства. Головне, щоб вони були на рівні актуальних суспільних потреб і ефективно виконували свої функції. Тому українська економічна еліта повинна перейматися не лише зростанням власних статків, а й створенням життєздатної та конкурентоспроможної системи господарювання, забезпечення ефективності модернізації економіки країни. Отже, пріоритетом України має стати «економіка знань», у якій інтелектуальні ресурси приносять більший прибуток, ніж природні. І з цієї причини актуальним буде взаємопроникнення політичної, економічної та інтелектуальної еліти.

ПРАВОВА КУЛЬТУРА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

У соціальному механізмі регулювання правової системи важливу роль відіграє права культура. Права культура формується й реалізується в правовій сфері та впливає на її функціонування. Провідну роль у формуванні соціально-правових відносин відіграють суб'єкти цих відносин, тому рівень їх культури є мірилом рівня усвідомлення ними ролі правових норм у суспільних відносинах. Проблема формування високого або принаймні гідного рівня правової культури є чи не основною при розгляді практично всіх правових питань. Основними ознаками достатнього (або високого) рівня правової культури є такі: повсякденне впровадження в практику суспільного та державного життя принципів верховенства права й правового закону та якісний стан юридичної охорони й захисту основних прав і свобод людини і громадянина; знання та розуміння громадянами правових норм і приписів, повага до права як основної цінності суспільства; дотримання більшістю громадян основних законів і норм, які прийнято в державі; активна громадянська позиція населення щодо запобігання в державі правопорушенням тощо.

На сьогодні культура правознавчої, правотворчої і правозахисної діяльності в сучасній Україні, незважаючи на підвищення рівня правосвідомості громадян, залишається недостатньою для того, щоб забезпечити відповідну правомірну поведінку громадян і нормальний процес правомірної поведінки й діяльності суб'єктів правової системи. Більше того, її низький рівень дестабілізує соціально-правові відносини між громадянами, їх об'єднаннями та державою, деформує в цілому соціальний механізм регулювання правовою системою, що негативно позначається на суспільному житті, призводить до соціального напруження та конфліктності в суспільстві. Права культура населення характеризується також дефіцитом правових знань, особливо конкретних норм, невмінням використовувати норми права, що призводить до частих проявів неправомірної поведінки та діяльності, негативною оцінкою політичних і правових інститутів. Аналіз реальної правової дійсності свідчить про те, що в Україні активізується прагнення громадян захищати свої інтер-

еси шляхом демонстрацій, актів протесту, голодування, інтеграції до різноманітних суспільно-правових рухів, звернення до Європейського суду із захисту прав людини. А це означає, що поступово, але досить повільно підвищується рівень правосвідомості громадян. Напевно, причиною є те, що недостатньо ефективно працюють правоохоронні та правозахисні органи, зокрема судова система, в якій наявні корупція й хабарництво. Низьким залишається рівень довіри населення до них. Фіксуються проблеми в реформуванні правової, у тому числі судової системи. Недостатньо ефективно працює парламент України в прийнятті професійно узгоджених з Конституцією законів. Суб'єкти соціально-правових відносин характеризуються недостатнім рівнем розвитку правової свідомості та правової культури, не усвідомлюють себе повною мірою суб'єктами, можуть протестувати, але повільно формують навички легітимного технологічного впливу на правову ситуацію та взаємодії з органами державної влади й органами місцевого самоврядування з метою реалізації та захисту своїх прав.

Гулаткан Т. В.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 2 курс, 26 група

ІНСТИТУТИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В ГЛОБАЛЬНОМУ КУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ

Глобальна трансформація світу передбачає активну участь в названому процесі не лише держав, їх об'єднань, міждержавних організацій, «нетипових суб'єктів», а також й інститутів громадянського суспільства (релігійних конфесій, політичних партій, ТНК, місцевого самоврядування, міжнародних неурядових організацій та ін.). Відповідно до однієї з наукових концепцій, громадянське суспільство — система незалежних та автономних від держави інститутів та відносин, заснованих на свободі особистості, політичному плюралізмі та демократичній правосвідомості. Громадянське суспільство не може існувати без людей, які і являються носіями суспільних відносин. Воно активізується їх практичною діяльністю і, так чи інакше, задовольняє їх партикулярний інтерес. Таким чином, глобалізація прискорює не тільки зростання чисельності міжурядових організацій, які розвивають процедуру зближення та співпраці

держав, але й також сприяє бурхливому розвитку міжнародних гуманітарних неурядових організацій («Міжнародна Амністія», «Лікарі без кордонів», «Greenpeace», «Міжнародний Червоний Хрест», «Міжнародна конфедерація профкомів», «Всесвітня рада церков», «Всесвітній мусульманський конгрес», антиглобалісти, альтерглобалісти та ін.). Узагальнюючи сучасні наукові дослідження даної теми, можна відмітити такі особливості, що характеризують сучасний стан інститутів громадянського суспільства, як учасників глобалізаційних процесів: неоднорідність інститутів громадянського суспільства, різні рівні їх організації та ступені відкритості; різновекторний характер змісту їх діяльності (від інтеграції — до дезінтеграції, від глобалізації — до антиглобалізму, від демократизації — до антидемократизму); тісний взаємозв'язок з формуванням національної і міжнародної культури (в тому числі, правової культури та правосвідомості суспільства та його окремих індивідів); забезпечення легітимності політико-правових систем (як в межах однієї держави, так і в світовому масштабі); участь у створенні стандартів у сфері прав людини; розвиток та вдосконалення інститутів міжнародного приватного права; інтеграція структур, які здійснюють колективний контроль за діяльністю держав, їх об'єднань, і міжнародних організацій; формування «креативної корпорації», на основі індивідуалізації її суб'єктів; поєднання принципів уніфікації та спеціалізації інститутів громадянського суспільства, національного і наднаціонального начал в їх діяльності; реалізація заходів та громадянських ініціатив, направлених на подолання «витрат» глобалізації, надання даним процесам більш керованого та безпечного характеру. Успішність реалізації громадянських ініціатив в сучасному світі залежить від роботи трьох важливих факторів: глобальних багаторівневих трансформацій, технологічної інфраструктури та розширення національних і транснаціональних соціальних мереж, проте слід відмітити те, що багато науковців робить висновок, що в основі громадянського суспільства лежать такі складові, як приватна власність, правовідносини та впевнені в своїх силах люди. Отже, феномен громадянського суспільства та його актуальна теоретична рефлексія тісно взаємопов'язані з розширенням демократичних рухів в глобалізуючому світі. Ідеї та ідеали громадянського суспільства, так як і реалізація практик громадянського суспільства можуть бути охарактеризовані скоріше як «тенденції», «проекти», «утопії», ніж наявна, емпірична соціально-політична реальність.

ІНФОРМАЦІЙНЕ НАСИЛЛЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ПОЛІТИЦІ

Актуальність дослідження проблеми інформаційного насилля обумовлено важливістю ролі інформації для української політики. В сучасному світі зростає можливість маніпулювання суспільством в цілому і окремою людиною за допомогою подачі та викривленню дійсності ЗМІ. На думку Ж. Бодріяра, мас-медіа посилюють демонстративну природу будь-якої політичної дії, виступають в якості системи, що нав'язує моделі сприйняття соціальної та політичної реальності. Проте існує декілька небезпек для становлення та розвитку мас-медіа, що пов'язані із розширенням впливу на суспільство. Сьогодні мас-медіа не тільки передають інформацію, за їхньої безпосередньої участі створюється цілісна система інтерпретації політичної реальності. Інформаційне насилля — це впливи, які здійснюють ЗМІ: маніпулювання особистістю за допомогою інформації про різні сфери соціального і політичного життя; масовизація, спрямована на стандартизацію всіх можливих аспектів життєдіяльності; духовна наркотизація, проведена шляхом тотального введення в комунікативний напрям масової культури; відчуження свідомості особистості й особистостей одна від одної. Основними формами інформаційного насильства є: інформаційний пресинг, перекручена інформація, недостатня інформація, нелегітимна інформація. Звідси, найбільш загальними механізмами інформаційного насильства є: інформаційний тиск, спотворення інформації, приховування інформації, незаконне здобуття інформації. Використання цих форм інформаційного насилля широко практикується в Україні, зокрема для маніпуляції свідомістю мас, створення політичного іміджу окремих осіб. Інформація подається так, як це необхідно для окремих політичних діячів, можна спостерігати різну подачу тієї самої інформації українськими телеканалами. В Україні особливої політичної гостроти набула проблема залежності діяльності мас-медіа від їх економічних зв'язків з фінансовими групами, які прагнуть використати мас-медіа для здобуття політичного впливу на суспільство. Політичні сили за допомогою інформаційного насильства здійснюють вплив на

внутрішній світ людей, на їх внутрішню свободу. Якщо в “до інформаційну епоху” влада полягала в тому, щоб примусити людей поводитися тим або іншим чином, то новий тип влади полягає в тому, щоб примусити людей поводитися так, як це необхідно владі. Маніпуляція — це, насамперед, частина технології влади, що в інформаційну епоху замінила такі види влади, як насильство і примус. Маніпуляція не тільки спонукає людину, що перебуває під таким впливом, робити те, чого бажають інші, — вона примушує її бажати це робити. Однією з основних умов успішної маніпуляції є той факт, що у сучасної людини, в основному, немає ні часу, ні бажання перевіряти правдивість повідомлень, які надходять через канали засобів масової комунікації. На нашу думку, інформаційне насилля є негативним явищем для сучасної української політики, що спричинило недовіру до вітчизняних мас-медіа. Цю проблему можна вирішити шляхом врегулювання діяльності ЗМІ на законодавчому рівні, необхідно створити конкурентні ЗМІ, особливо комунальні і громадські, які подаватимуть інформацію об’єктивно і різносторонньо. Сьогодні, коли українське суспільство перебуває в стані розколу, інформаційне насилля тільки загострює протиріччя між соціальними групами, спричиняє політичні конфлікти і дезорганізацію суспільства, наносить руйнівний вплив на політичну діяльність.

Гуменюк І. С.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет № 10, 2 курс, 4 група

ПОЛІТИЧНА АКТИВНІСТЬ МОЛОДІ В РЕАЛІЯХ УКРАЇНСЬКОГО СЬОГОДЕННЯ

Процес формування життєвої позиції молоді, її ідеалів, політичної активності відбувається в складних реаліях українського сьогодення. Від рівня соціально-політичної активності цієї частини населення залежить розвиток українського суспільства та майбутнє всієї країни. Тому велике значення має пошук шляхів підвищення політичної активності молоді та розширення її участі в житті країни. В процесі набуття молоддю соціальної зрілості відбувається розвиток її політичної активності через участь в громадських, політичних молодіжних організаціях, в органах самоврядування. Основними принципами формування політичної актив-

ності молоді є: принцип участі, який вказує на те, що суб'єктом політичної активності, реалізації державної молодіжної політики є молоді громадяни, їх об'єднання, організації; принцип гарантій, відповідно до якого на державу покладаються обов'язки надати молоді певні державні соціальні послуги, які стосуються освіти, виховання, духовного і фізичного розвитку, професійної підготовки і працевлаштування; принцип соціальної компенсації, який закріплює правовий та соціальний захист саме тих людей, які за власним соціальним статусом та станом здоров'я самі не спроможні про себе подбати (діти з неповних чи багатодітних сімей, сироти, молоді інваліди тощо); принцип пріоритету, відповідно до якого в ході здійснення державної молодіжної політики мають стимулюватися ті молодіжні проекти, програми, ініціативи, які сприяють розв'язанню найгостріших проблем даної частини населення. Дослідження свідчать, що рівень політичної свідомості молодого покоління людей помітно зріс, проте говорити про високу політичну активність ще зарано. До факторів, які визначають недостатній рівень політичної активності молоді, відносяться: хиткий стан політичної системи України, невизначеність національної ідеї, орієнтація більшості молоді на власну професійну кар'єру, сімейні цінності, а не державні проблеми. Все це зумовлює негативне ставлення молоді до політичної діяльності взагалі. Втім, молодь сьогодні все активніше йде у політику. Чи можна вважати цю тенденцію позитивною? І так, і ні. З одного боку, поява нових, молодих політиків засвідчує демократичність суспільства, його перспективність. З іншого боку, сучасні молоді люди ще не мають достатньої компетенції для прийняття участі у виробленні політичних рішень. В будь-якому випадку, молодь має право не тільки брати участь в політичних процесах, але й повинна це робити, бо від цього залежить майбутнє суспільства. Отже, для вирішення проблем розвитку політичної активності молоді, держава має створити певні умови для подальшого розкриття потенціалу активності молодих людей. Для того, щоб ця частина суспільства брала активну участь в політичному житті, необхідно готувати професійних політиків, надавати допомогу з боку держави, щоб молодь могла увійти в політику на високому рівні. Це дозволить забезпечити соціальне, культурне та економічне відтворення, прискорить розвиток держави та громадянського суспільства. А для цього надзвичайно потрібною є система політичної освіти, яка б підтримувалася державою, що проголосила європейський вибір і прагне поширення європейських політичних цінностей.

ПРОБЛЕМИ ЛЮСТРАЦІЇ В УКРАЇНІ

Сьогодні перед українцями стоїть складна задача — побудувати якісно нову Державу. Для цього потрібні нові люди в урядовому апараті, які будуть сумлінно виконувати свій службовий обов'язок. Тому на сьогоднішній день дуже актуальним є питання про люстрацію. В цілому сутність закону є не стільки люстрація як така, тобто заборона на держслужбу для певних категорій громадян за формальними критеріями, скільки сама процедура люстраційної перевірки. "Під перевірки, які розпочинаються з листопада поточного року, потрапляють прем'єр-міністр, віце-прем'єри, міністри, керівники центральних органів виконавчої влади, які не входять до складу Кабінету міністрів, голова Національного банку, голова Центральної виборчої комісії, члени Національної ради з телебачення і радіомовлення, голова Служби зовнішньої розвідки, Управління державної охорони, глава адміністрації президента, керівник Державного управління справами, керівник секретаріату Кабміну, урядовий уповноважений з питань антикорупційної політики, члени всіх національних комісій", — сказав Арсеній Яценюк. Люстраційна перевірка буде проходити в три етапи. На першому — протягом двох місяців з моменту набрання чинності закону — її пройдуть всі співробітники юстиції. На другому етапі — всі керівники органів влади та їх заступники. І тільки на третьому — звичайні чиновники. Люстраційна перевірка буде складатися з двох частин: по-перше, перевірка достовірності вказаних у заяві чиновника відомостей про незастосування заборон цього закону; по-друге, перевірка достовірності відомостей про наявність майна, відповідність вартості майна, зазначеного в декларації, доходам, отриманим із законних джерел. В реальності тільки незначна частина мільйонерів розганяла євро майдан, одиниці судій виносили рішення проти демонстрантів і мало хто перевіряв підприємства опозиційних депутатів. Цю перевірку 99% чиновників пройдуть успішно. Але виходячи з того, що мало хто із значущих чиновників жив на одну зарплату, майже всі їздять на пристойних машинах і проживають в хороших квартирах, то саме цей майновий ценз може викликати багато питань у громадськості. Але до останнього часу в країні немає інструкції з виявлен-

ня арифметичних або логічних помилок в деклараціях чиновників. Тому це і є однією із найбільших проблем в процесі люстрації. Очоловати люстраційну комісію буде керівник відповідного органу влади, а для міністрів і глав відомств — міністр юстиції. Тобто в рамках люстрації міністр зможе на цілком законних підставах перетрусити весь персонал свого міністерства і звільнити з вовчим квитком всіх, кого вважатиме за потрібне. При цьому «свої» люди зможуть пройти очищення без особливих проблем: при необхідності запит або відповідь на запит в реєстраційну службу або в ДАІ можна втратити або просто проігнорувати, в запиті можна допустити помилку в прізвищі або в імені по батькові люструємого — варіантів можуть бути сотні. В процесі люстрації та після неї в країні з'являться, десятки тисяч вакансій на керівні посади з високим офіційним доходом та дуже широкими потенціальними можливостями тому, що закон про держслужбу ніхто так і не змінив. Місце звільненого із забороною в подальшому влаштуватися на держслужбу чиновника займуть люди частіше без досвіду роботи на держслужбі, які мали раніше невеликий дохід. Але ж треба визнати, що у цих проблемах наша країна не є якимось виключенням. З питанням очищення влади стикалось багато країн, і більшість з них змогла істотно знизити рівень корупції. В Україні складнощі цього процесу пов'язані з тоталітарним минулим і досить значними позиціями попередньої влади у суспільстві. Для успішного подолання корупції треба не тільки помінати чиновників, але і створити умови при яких можливості корупційних дій державних діячів були б значно знижені.

Дебольська А. В.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет № 10, 3 курс, 1 група

МОЛОДЬ В УКРАЇНСЬКОМУ СОЦІУМІ: СУПЕРЕЧЛИВІСТЬ СОЦІАЛІЗАЦІЇ

Сьогодні екологічні, соціальні, політичні, моральні проблеми сучасності, значною мірою впливають на розвиток молоді. Молоде покоління покликане, з одного боку, засвоїти та відтворити досвід, накопичений попередніми поколіннями, а з іншого — накопичити потенціал для його відновлення і перетворення. Отже, вивчення особливостей соціалізації

молоді стає особливо актуальною не тільки теоретичною, але й практичною проблемою. Досліджуючи поняття “соціалізація”, різні дослідники виділяють різні сторони цього процесу. Деякі автори бачать зміст поняття “соціалізація” у входженні індивіда в соціальне середовище, пристосуванні до нього, освоєнні певних ролей і функцій. Інші дослідники вважають процесом соціалізації засвоєння індивідом соціального досвіду, в ході якого утворюється конкретна особистість. У соціальній психології соціалізація — це двосторонній процес. З одного боку, він включає в себе засвоєння індивідом соціального досвіду шляхом входження в соціальне середовище, систему соціальних зв’язків. З іншого боку, соціалізація характеризує процес активного відтворення індивідом системи соціальних зв’язків за рахунок його активної діяльності, включення в соціальне середовище. Молодь — це суспільна диференційована соціально-демографічна спільнота, якій притаманні специфічні фізіологічні, психологічні, пізнавальні, культурно-освітні властивості, що характеризують її біосоціальне дозрівання як здійснення самовиразу її внутрішніх сутнісних сил і соціальних якостей. Тому вона і є специфічною спільнотою, бо її суттєві характеристики, на відміну від представників старших поколінь, знаходяться в стані становлення і формування. Різноманіття й діапазон процесу соціалізації молоді конкретизуються розробкою критеріїв продуктивної соціалізації, до яких відносять сформованість гуманістичних стереотипів, цінностей; досягнутий рівень освіченості; соціальну адаптованість особистості; її громадянську активність особистості; незалежність і самостійність у судженнях, поведінці; духовність як моральний вимір думок, способу життя. Відомо, що сучасні ЗМІ займають в свідомості людини велике місце. Активно формуючи культуру людини, вони здійснюють суттєвий вплив на молодь. Але при цьому не завжди враховуються особливості молодіжної аудиторії, відмінності інтересів різних груп молоді. Молоде покоління потрібно навчати сприймати інформацію, яка зараз перетворюється в соціалізуюче середовище. Освіта, як один із інститутів соціалізації, має сприяти розвитку молодого покоління. Молодь повинна вміти передбачати можливі наслідки здійснених вчинків, навчитися розуміти, що будь-яка дія є результатом попереднього міркування та бути готовою прийняти відповідальність за результати дій. Отже, методологічні підходи до вивчення процесу соціалізації молоді, її потреб, цінностей, структури та соціальних проблем на сучасному етапі полягають у тому, що: молоде покоління необхідно розглядати в контексті конкретних соціальних умов і особли-

востей соціального середовища. Поруч із загальними молодіжними проблемами необхідно виокремлювати ті, що притаманні саме цій специфічній групі, відповідно до її ролі та статусу в суспільстві.

Дзюба Ю. А.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 2 курс, 24 група

КОРУПЦІЯ В УКРАЇНІ

Сьогодні Україна перебуває на шляху демократичних перетворень, розбудови правового суспільства та впровадження європейських стандартів, але корупція в системі органів державної влади гальмує такі зміни. Політична корупція увійшла у сучасну політичну дійсність так сильно, що майже стала системним елементом державного управління. В Україні термін «політична корупція» увійшов до політичного режиму у 2006–2009 рр., які характеризувалися постійними конфліктами між вищими владними інститутами держави та гострими політичними кризами. Політична корупція — це посадові зловживання суб'єктів, наділених політичною владою, спрямовані на досягнення політичних цілей та/або з метою збагачення. Основними складовими цього негативного соціального явища є: 1) суб'єкти — особи, наділені владними повноваженнями, зокрема, керівники та члени вищих органів державної влади, керівники центральних органів виконавчої влади, народні депутати, керівники політичних партій; 2) цілі — отримання особистих вигод, приватних благ; 3) зміст дій — перетворення державних благ і ресурсів у приватні за допомогою влади; 4) характер дій — зловживання, незаконні дії, порушення законодавства.

На міжнародному рівні Україна має репутацію надзвичайно корумпованої держави, про що свідчить її незмінно низький рейтинг за рівнем доброчесності, визначений за результатами досліджень. Згідно з дослідженням Індексу сприйняття корупції у 2013 році, рейтинг України за рівнем корумпованості становить — 25 балів зі 100 можливих. Таким чином, країна посіла 144 місце серед 177 держав, охоплених дослідженням. Корупційна діяльність має загальнонаціональний системний характер, вона впливає на всі сфери суспільного життя, гальмує соціальний прогрес, знижує авторитет владних органів, спричиняє недовіру до них серед населення. Одним із видів політичної корупції є електоральна

корупція, тобто система засобів підкупу виборців і тих, хто проводить вибори. Іншою формою політичної корупції науковці визначають державно — управлінську корупцію, тобто зловживання адміністративними повноваженнями. У такому випадку особа, що знаходиться на державній посаді починає служити не суспільним інтересам, а власним. Сьогодні найбільшу небезпеку державності України, правовим і демократичним засадам її розвитку, конституційним правам і свободам громадян становить корумпована влада. Корупцією зараз вражені майже всі сфери державної політики, гілки влади і державні органи, тому актуальним є питання створення і реалізації дієвих заходів протидії корупції. Загалом ефективна протидія корупції можлива лише за умов системного підходу та наявності у політичного керівництва справжніх намірів реально протистояти корумпованості на всіх рівнях державної влади. Так, першим кроком до змін повинні стати демократичні та чесні вибори, які показують реальні результати волевиявлення громадян. Другим кроком стане забезпечення існування дієвого громадського суспільства і засобів контролю над діяльністю політичних суб'єктів з боку громадськості. А також кроком на шляху до подолання корупції має стати очищення влади від корумпованих чиновників та підвищення морального імунітету суспільства. Як бачимо проблема корупції гостро постала на сучасному етапі розвитку правового суспільства в Україні. Тому є потреба негайного втручання з боку органів державної влади та громадянського суспільства. У той же час державні органи, неохото відступають від особистих інтересів заради загальнодержавних. В таких умовах вихід один — кардинальні якісні зміни на всіх рівнях державних структур, розробка і запровадження антикорупційних законів, забезпечення їх реального виконання та контроль з боку громадськості за діями чиновників.

Діба І. Б.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПСКМВСУ, 2 курс, 8 група

АПОЛІТИЧНІСТЬ ЯК ПРОБЛЕМА СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Дана тема сьогодні є актуальна як ніколи , адже ми знаходимось на межі важкого вибору від якого буде залежить доля всього народу . Саме тому просто не можемо залишатися осторонь подій , як безпосередньо

залежать від нас та нашої участі у суспільному житті. Складне становище у суспільстві яке сьогодні доводиться спостерігати та недовіра до можновладців і їх політичних ігор — все змішалось у голові простого українця. Неможливо скласти об'єктивну думку про нові законопроекти. Забагато фальші у вітчизняній політиці. Бути аполітичним означає погодитись з думкою, що політики краще за тебе знають, чого ти справді хочеш і яким бачиш майбутній розвиток своєї країни. Найчастіше аполітичність громадян проявляється в їх нездатності висловлювати та відстоювати власні інтереси, само організовуватися та вдаватися до колективних дій. Аполітичність є одним з найвагоміших наслідків тоталітарного минулого України, яку було виховано та вкорінено у масову суспільну свідомість жорсткими обставинами життя як звичку «не висловуватися». В основі аполітичності лежить надто низький рівень довіри громадян до існуючих політичних інституцій та діючих політиків. Наслідком цього є низька громадянська культура, домінуючою ознакою якої стає ухилення особи від політичної участі. Також слід зазначити, що наймасовішою та найпоширенішою формою участі населення у політиці також вираження політичної позиції є вибори. Однак з кожним роком рівень явки на виборчі дільниці, особливо під час виборів до місцевих органів влади, стає все нижчим і нижчим. Так, наприклад, на позачергових виборах до Верховної Ради України станом на 26.10.2014 р. проголосували 52,42% виборців, але якщо ми порівняємо цей показник з результатом травня 2014 р. — 59,48% громадян. А проблема полягає в тому, що населення сприймає участь у виборах не як долучення до конструювання та прийняття управлінських рішень чи як інструмент діалогу з владою, а скоріш за все як можливість висловити свою підтримку чи протест владі та політикам. С. Хантінгтон вважає процес обрання осіб, які отримують право приймати загальні рішення, шляхом чесних, справедливих, періодичних виборів, під час яких кандидати вільно змагаються за голоси виборців, а брати участь у виборах має право все доросле населення.

На перший погляд, у демократії як владі народу, має бути присутня висока політична активність громадян. Але у сучасному світі відзначається стала тенденція до зниження явки на вибори. Основною соціально-психологічною причиною аполітичності є те, що люди у процедурі виборів не бачать механізму впливу на своє життя, не завжди здатні розібратися в політичних обіцянках кандидатів та раціонально обумовити свій вибір, саме тому дуже часто взагалі ігнорують вибори. Для сучасної

України притаманна принципова відмінність причин, що породжують аполітичність. Так, якщо на Заході відмова від участі у виборах викликана небажанням змінювати традиційні владні інститути, то в Україні частіше за все є проявом відчуження від влади, недовіри до неї, пасивності та байдужості. Низький рівень явки є серйозною проблемою стабільності політичної системи. Політична рівноправність та політична участь є базовими взаємопов'язаними демократичними принципами. Нерівна політична участь породжує нерівне представництво інтересів і нерівний вплив на політичну систему, що знаходить відображення на рівні політичної стабільності. Значна кількість абсентеїстів на виборах свідчить про нелегітимність тих чи інших виборних органів. Отже, шляхи подолання даної проблеми: формування нової моделі політичної культури та свідомості громадян; підвищення загального рівня політичної обізнаності людей; поширення інформації, яка показує, що вибори проводяться справедливо, в суворій відповідності з законом; створення належних умов для учасників голосування; з метою поліпшення якості безпосередньої демократії та пошуку нових шляхів участі громадян в політичних процесах запозичити позитивний досвід демократичних зарубіжних країн. Все вище сказане стосується добровільної відмови громадянина від участі у виборах. Однак у політичних практиках іноді застосовуються легальні чи нелегальні методи, за допомогою яких людина не допускається до участі у виборах без власної на те згоди.

Донченко В. В.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОЮУ, 1 курс, 5 група

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ СІМ'Ї

Сім'я як соціальний феномен пройшла складний шлях історичного розвитку. Історично змінювались типи й форми сім'ї, ролі чоловіка та дружини, методи виховання дітей. Зміни, які відбуваються у сучасному суспільстві зачепили й інститут сім'ї. Можна визначити наступні тенденції розвитку сучасної сім'ї: збільшення кількості розлучень; збільшення кількості неповних сімей та дітей народжених поза шлюбом; зниження рівня народжуваності; зменшення середньої тривалості шлюбу; відкладання часу вступу до шлюбу; збільшення кількості самотніх

людей, які не одружуються; зменшення кількості повторних шлюбів; проживання подружніх пар без оформлення шлюбу; зміна відносин між дітьми та батьками. Зазначені тенденції певною мірою притаманні й розвитковій сім'ї в Україні. За даними Всеукраїнського перепису 2001 р. в Україні все більшого поширення набуває однодітна сім'я. Майже дві третини українських родин (62,4%) мають сьогодні лише одну дитину, у кожній третій родині — двоє дітей, а сімей з трьома і більше дітьми лише 6,3%. Кожна десята українська родина є неповною. Причому більше таких сімей проживає в місті (12%), в селі — відповідно, менше (6,9%). У більшості неповних родин (88,5%) дітей виховує мати. Збільшується кількість дітей народжених матерями без реєстрації шлюбу (16,7% від загальної кількості новонароджених). Ці явища значною мірою зумовлені погіршенням економічних умов існування. Зубожіння населення унеможлиблює реалізацію господарсько-побутової функції сім'ї. Більшість сучасних сімей не можуть задовольнити свої побутові потреби, зокрема забезпечити дітям культурний розвиток, відпочинок, оздоровлення. Відсутність умов для своєчасного становлення економічної самостійності змушує молодь взяття шлюбу та народження дітей відкладати до кращих часів. У зв'язку з цим набувають поширення неупорядковані форми статевих стосунків, що в свою чергу негативно впливає на сімейно-шлюбну орієнтацію, порушує репродуктивне здоров'я жінок, призводить до "вимушених шлюбів", безшлюбного материнства. Таким чином, у нашому суспільстві можливості реалізації функцій сім'ї вкрай обмежені. Сім'я в Україні потребує серйозної уваги і допомоги. Турбота про сім'ю є проблемою держави, а значні зміни в функціонуванні сім'ї являються стержнем структурних, політичних, економічних, демографічних реформ в Україні. Шлюб сьогодні не є умовою регулярних статевих стосунків між статями та основою економічної діяльності. Сьогодні його намагаються замінити різними альтернативними формами співжиття. Очевидно, що форми співжиття і будуть існувати й надалі. Однак, не дивлячись на всі негативні тенденції шлюб та сім'я залишаються усталеними інституціями суспільного життя. Для вирішення кризових тенденцій сучасної сім'ї наша держава проводить відповідну сімейну політику. Зокрема, найбільш актуальними напрямками сімейної політики сучасної української держави є визначення заходів, спрямованих на зміцнення інституту сім'ї, підвищення рівня шлюбності та запобігання дестабілізації сімей розлученням, створення сприятливих умов для її функціонування як одного з основних захистів соціалі-

зації особистості. Я, впевнена, що зусилля, спрямовані на підтримку сім'ї, підвищення її ролі в духовному, економічному та соціальному розвитку суспільства спроможні забезпечити реальні позитивні зрушення і принести користь в розбудові Української держави. Вирішення актуальних проблем української родини повинно відбуватися на засадах соціального партнерства сім'ї та держави, коли держава надає всебічну підтримку сім'ї, а сім'я несе відповідальність за виховання дітей перед державою.

Дорошенко В. В.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет №7, 2 курс, 1 група

СИЛА ЯК ЗАСІБ У МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

Сила здавна активно використовується як засіб у міжнародних відносинах та інструмент досягнення цілей у внутрішній та у зовнішній політиці. Із силою пов'язана проблема війни і миру як одна з центральних проблем міжнародних відносин. Сьогодні відбувається трансформація поняття сили, повної ясності та узгодженості стосовно його змісту досі немає. Найчастіше під силою мають на увазі здатність міжнародного актора нав'язати свою волю і тим самим впливати на характер міжнародних відносин у власних інтересах. Атрибутивний підхід характерний для представників політичного реалізму. Вони розглядають силу міжнародного актора, насамперед держави, як його невід'ємну властивість. Біхевіористський підхід пов'язує силу з поведінкою міжнародного актора, його взаємодіями на світовій арені. Останнім часом великою популярністю користується структуралістський підхід до розуміння сили, його предтечею можна вважати відомого французького соціолога Р. Арона. Він розглядав силу лише як один із елементів державної могутності. Теоретики взаємозалежності (наприклад, Р. Коен) звернули увагу на перерозподіл сили у взаємодії міжнародних акторів, на переміщення основного суперництва між ними з воєнної сфери у сферу економіки, фінансів тощо та на збільшення у зв'язку з цим можливостей малих держав і недержавних суб'єктів міжнародних відносин. Для ліберальної парадигми сила, в першу чергу, полягає у здатності маніпулювати відносними здобутками в ситуаціях асиметричної взаємозалежності, що

виникають внаслідок нерівного розподілу різного роду ресурсів в світі. Наближується до постмодерністського уявлення сили концепції «м'якої» («soft power») та «розумної сили» («smart power») Дж. Ная. Під «м'якою силою» він розуміє «здатність домагатися бажаного результату через добровільну участь суб'єктів міжнародної взаємодії, а не за допомогою примусу чи виплат. Теоретик виділяє три основні її джерела: культуру, політичні цінності та зовнішню політику. «Розумна» сила — це насамперед здатність комбінувати «жорстку» та «м'яку» сили в ефективну стратегію. Отже, сила в широкому політичному сенсі є складним багатовимірним явищем, що є своєрідним рушієм міжнародних відносин. Підсумовуючи наукові розробки дослідників силового чинника, можна виділити його головні структурні елементи. Геополітичне становище держави є однією з найголовніших детермінант силового потенціалу держави. Факт розташування США на ізолюваному двома океанами материкі сприяв постійній та інтенсивній акумуляції сили, що перетворив їх на одну із найпотужніших держав сучасності. Великого значення з точки зору військової стратегії набув простір, який дозволяє провідним державам розмішувати важливі об'єкти у відповідності до їх цілей та інтересів. Дедалі більшу роль відіграють комунікації. Слід також підкреслити вплив наявності природних багатств. Вагомість енергоносіїв у сучасному світі привела до нового геополітичного укладу, в якому держави Близького Сходу та арабські країни — нафтоекспортери перетворилися на потужних акторів світової політики. Важливим елементом сили є кількість і структура населення. Сюди можна додати ще національний характер народу, національну мораль. Ці кількісні та якісні показники вплинули, зокрема, на суттєві переваги СРСР над Німеччиною в роки II світової війни. Одну з визначальних ролей відіграє економічна потужність. Саме вона багато в чому визначає авторитет суб'єктів, які діють на міжнародній арені та їх здатність здійснювати реальний вплив на світовий політичний процес. Особливого значення набуває даний компонент після розпаду біполярної системи та з економічним розвитком Японії та Німеччини. Зміни у міжнародній економіці останнього десятиліття минулого століття відбилися не тільки на стані та позиції окремих держав, а й на співвідношенні між мілітарною та економічною силою. На зламі 80-90-х років у системі міжнародних відносин розпочалися складні трансформаційні процеси, які тривають і досі. Із зникненням протистояння "схід — захід" конфлікт із застосуванням сили як явище не зникає, і його вплив на міжнародні відносини залишається значним.

Однак разом із трансформацією системи міжнародних відносин видозмінюється практика застосування сили у міжнародних конфліктах. Все ж, варто звернути увагу на таку важливу складову сили як військова потуга. Незважаючи на глобальне переформатування сучасних міжнародних відносин у площину перемовин, співпраці та пошуку консенсусу, існують актори, передусім, так звані, країни-ізгої, які віддають перевагу збройним засобам досягнення своїх цілей перед дипломатичними методами. Гостро постала і проблема ядерної зброї, забезпечення її недоступності до некерованих режимів. Статут ООН передбачає використання засобів невоєнного характеру для мирного вирішення конфліктів. Але військово-силові методи залишаються найважливішим інструментом управління конфліктами. До них охоче вдаються регіональні «центри сили», великі держави, а також міжнародні організації. Слід зазначити, що очевидним є те, що зміст поняття «сила» не є постійним, а залежить від особливостей розвитку і побудови міжнародної системи конкретного періоду, які власне і сприяють виникненню нових параметрів сили. Гуманізація і демократизація міжнародних відносин вимагає також і практичних змін при веденні зовнішньої політики державами. Необхідною є відмова від застосування зброї у міжнародних відносинах і перехід до мирних засобів захисту своїх інтересів. Адже поняття «сила» не є тотожним поняттю «насилля». В нову для людства інформаційну епоху місце зброї має зайняти інформація. Переважна більшість провідних високорозвинених демократичних держав віддають перевагу м'якій силі, поширюючи свої національні ідеї, принципи та цінності з метою здійснення впливу на інші держави та досягнення власних державних інтересів. Щодо сучасних прикладів реалізації американської «м'якої сили», можна назвати такі: США є країною-лідером, яка приймає найбільшу кількість іноземних студентів; США лідирує за кількістю Нобелівських лауреатів; 85% кінофільмів, які дивляться у світі, створені американським Голлівудом. Китай сьогодні також активно впроваджує в дію стратегію «м'якої сили». Прикладами реалізації «м'якої сили» є значна економічна підтримка Китаєм найбідніших країн Південно-Східної Азії; уряд КНР щедро фінансує стажування та мовні курси для представників органів державної влади та неурядових організацій країн Індокитаю та Азійсько-Тихоокеанського регіону; проведення різноманітних акцій культурного характеру, які якнайповніше представляють позитивні ознаки китайської культури з акцентом на економічні здобутки Китаю тощо. Отже, питання змісту поняття «сила» все ще залишається актуальним. Під впливом

сучасних аспектів міжнародного життя держави все активніше застосовують нові способи впливу на інших акторів міжнародних відносин, що зумовлює потребу у дослідженні перспективних джерел сили та здійсненні їх порівняльного аналізу. Це допоможе виокремити найефективніші для міжнародної практики силові ресурси початку XXI століття.

Дроздова В. І.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет № 7, 3 курс, 4 група

ПРОБЛЕМА КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Останнім часом питання корупції в Україні набуває вельми вагомого значення, оскільки це явище загрожує нормальному функціонуванню суспільства і держави, впливаючи на політику, економіку, правосвідомість громадян. У нашій державі корупція відноситься до корупції кризового типу, тобто такої, яка спричинена кризою у суспільстві. Відповідно, розгляд означеного питання є надзвичайно актуальним для його вирішення і подолання. Корупція (від лат. *corruptio* — псувати) — протиправна діяльність, яка полягає у використанні службовими особами їхніх прав і посадових можливостей для особистого збагачення; підкупність і продажність громадських і політичних діячів. Не можна сказати, що Україна не бореться із корупцією, оскільки були прийняті антикорупційний закон, інші законодавчі акти, спрямовані на подолання цієї проблеми. Проте, стверджувати що вони були ефективними, недоцільно, оскільки проблема досі залишається нагальною та потребує вирішення. Адже такі заходи не враховували кризового типу корупції та були спрямовані лише на зміну законодавства, а не на поглиблення і вирішення проблеми в корені.

Причинами, які суттєво погіршують рівень корупції в Україні, є: 1) постійні зміни законодавства в сфері регулювання підприємницької діяльності, прогалини в правовій базі; 2) недосконалість податкової політики; 3) недостатній рівень необхідної перевірки професійних і моральних якостей осіб, прийнятих на державну службу; 4) формальний характер системи декларування доходів держслужбовців, який не відображає справжньої ситуації; 5) існування тіньової економіки. Характерною рисою корупції будь-якої країни є зловживання службовим становищем, що з метою неправомірного отримання відповідних переваг може вклю-

чати в себе будь-яке отримання пільг у результаті необґрунтованого використання офіційного статусу. Ще Ш. Монтеск'є зазначав: "Відомо ще з досвіду віків, що будь-яка людина, яка володіє владою, схильна зловживати нею". Методами боротьби з корупцією можуть стати: розпуск корумпованих органів влади (що зменшило рівень корумпованості в Швеції, Сингапурі, Гонконзі), посилення законів і контроль за їхнім виконанням, розвиток конкуренції, роль ринків. Таким чином, можна дійти висновку, що для подолання корупції в Україні необхідно докорінно змінити ставлення до неї громадськості, оскільки всі бажають щось зробити, але відсутність спільних зусиль не призводить до результату. Варто починати з прищеплення молоді основ розуміння принципів правової держави, створювати спеціальні навчальні курси, залучати молодих кваліфікованих спеціалістів, підвищувати умови праці та заробітну плату аби в жодного з них не виникало бажання десь схитрувати та присвоїти чужі кошти, створити систему електронного документообігу з чітким розподілом справ. Слід також враховувати практику іноземних держав, яким вдалося подолати корупцію, а у разі вчинення протиправних дій застосовувати більш суворі види покарань.

Дронт А. В.
НІОУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 2 курс, 10 група

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНОГО ФАКТОРА У ФОРМУВАННІ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ГРОМАДЯН

Дослідження такого явища як політична культура у наш час стає все більш актуальним. Прийняття законів, указів, постанов недостатньо для того щоб у країні панував порядок, демократичний та стабільний суспільний лад. Для цього потрібні ще й знання та розум, воля та готовність громадян дотримуватись цих законів, високий рівень політичної культури громадянина. Специфіка формування політичної культури та її вплив на сучасне суспільно-політичне життя полягає в необхідності врахування нових його вимірів, які обумовлені глобалізацією, інформатизацією, віртуалізацією основних суспільно-політичних дискурсів та бурхливим політичним розвитком з безліччю форм політичного процесу. Бурхливий розвиток інформаційної революції призводить до того, що інформація

стає основним компонентом нашої політичної організації. Розвиток нових технологій по зв'язкам із громадськістю, чисельні піар-компанії є яскравим прикладом інформаційної революції, що існує та активно розвивається в сфері політики. Процес розвитку відкритого інформаційного суспільства, що досягається завдяки розвитку інформаційних технологій, розширення інформаційного простору, сприяє підвищенню рівня політичної культури громадян та їх політичної активності. Тут важливо віддати належне мас-медіа, завдяки якому формується високий рівень політичної культури та ідеології сучасного суспільства, відбувається впровадження в масову свідомість світоглядно орієнтованих оцінок певних явищ та фактів, які зумовлені сучасними інформаційними процесами. В умовах стрімкого інформаційного потоку, що характеризується всепроникністю у всі сфери суспільно-політичного життя, політична культура вперше в історії людства формується за допомогою високотехнологічних інформаційних та комунікаційних засобів. Інформація миттєво розповсюджується в просторі та часі. Без жодних перебільшень можна сказати, що інформація стає головним, а не просто одним з ресурсів політики. Але варто зазначити і те, що стрімкі потоки інформації стають все більш неконтрольованими. Їх достовірність практично не ким не перевіряється, що на кінцевому етапі може призвести до зміни політичної орієнтації громадян, спотворенню їх політичної культури. Викладені в мережі Інтернет будь-які заклики, політичні гасла, неправдива інформація, здатні посіяти паніку та викликати неадекватні реакції серед громадськості. Інформаційна революція перетворила ЗМІ у віртуальну «четверту» гілку політичної влади, яка за оперативністю та силою свого впливу значно переважає всі три традиційні гілки влади. Базовими для політичної культури є найрізноманітніші інформаційні процеси з їх специфічними механізмами. Кожен зі структурних елементів політичної культури не лише багатогранно пов'язаний з різними інформаційними процесами в суспільстві та у психічній діяльності особистості, але й сам має інформаційну природу. Отже, в процесі руху інформації в суспільстві формується громадська думка, що відображає рівень їх політичної культури і виступає регулятором діяльності. Ця ж думка створюється під великим впливом всіх джерел масової інформації, а також за допомогою певного роду емпіричних знань, науки політики, та навіть забобонів. В сучасному інформаційному суспільстві позитивним для розвитку політичної культури є те, що новітні інформаційні технології надають можливість оперативного доступу до інформації про діяльність держав-

но-владних структур. І саме через вільний доступ громадян до інформації через мас-медіа і відбувається формування громадянської думки та політичної культури громадянина.

Дуплінський С. Є.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІШКОПУ, 3 курс, 1 група

ВІДНОВНЕ ПРАВОСУДДЯ ЯК СПОСІБ ВИРІШЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ КОНФЛІКТІВ

Зважаючи на те, що через кримінальне переслідування не завжди досягаються превентивні цілі кримінального права, у Західній Європі ще у 70-80-х роках почався пошук альтернативних способів вирішення конфліктів, проявом яких серед інших стала і медіація (примирення). Через те відновне правосуддя як новий підхід реагування на злочин розповсюджено у більшості країн вже понад 25 років, зокрема, цей процес успішно розвивається у Європі (Австрії, Бельгії, Великій Британії, Норвегії, Німеччині, Фінляндії, Польщі тощо), США, Австралії, Новій Зеландії та інших країнах. Цей підхід базується на принципах усунення завданої потерпілому емоційної, матеріальної та фізичної шкоди, та прийнятті правопорушником відповідальності за скоєне. Одним із найбільш відомих інструментів відновного правосуддя є програма примирення потерпілих та правопорушників у кримінальних справах, а саме застосування медіації. У кримінальному процесі медіацією між потерпілим і правопорушником є процедура, завдяки якій потерпілий та обвинувачений (підсудний) за обоюсторонньою згодою та за допомогою третьої сторони як посередника — медіатора — можуть досягти згоди щодо відшкодування завданої шкоди та примиритися. Хоча на теперішній час Україна знаходиться лише на етапі формування вітчизняної моделі відновного правосуддя, вже з впевненістю можна констатувати, що необхідність запровадження інституту примирення (медіації) у вітчизняній системі права підтримується широким колом фахівців. Така підтримка ґрунтується, насамперед, на позитивних результатах практики застосування інституту примирення в інших країнах світу, які свідчать про його ефективність. До того ж, це відповідатиме загальній позиції України щодо гармонізації національного законодавства із законодавством Європейського Союзу, адже питанню примирних процедур присвячена ціла

низка рекомендацій і рішень Ради Європи. З іншого боку, З'їзд адвокатів України висловлює думку у приводу того, що у кримінальному конфлікті посередником (медіатором) може виступати лише адвокат, а введення у процес нової особи буде недоцільним, та, можливо шкідливим. Це не зовсім корелює з досвідом країн Європи, тому позиція З'їзду адвокатів залишається як одна з альтернативних точок зору, протилежні з яких представлені двома законопроектами закону «Про медіацію». Проте, не всі діяння можуть бути пробачені потерпілим, але лише ті з них, які допускають вибачення, тобто втрачають суспільну небезпеку в результаті вибачення. Саме при розгляді такої категорії справ повинна використовуватися процедура медіації, оскільки потерпілому іноді достатньо отримання морального задоволення від того, що кривдник публічно вибачиться за участю офіційної особи (осіб). У подібних випадках було б доцільно делегувати повноваження медіатора у кримінальному судочинстві особам, які користуються громадським визнанням і повагою, які мають високий професійний освітній рівень, бездоганну репутацію та заслуги перед суспільством і державою і т.д., а не особам, які досягли вісімнадцятирічного віку і бажають бути медіаторами. Таким чином, становлення медіації в підсумку відповідає інтересам будь-якого правового держави, бо сприяє: створенню ефективної судової системи; зниження обсягу судових справ і витрат, пов'язаних з їх розглядом; забезпеченню швидкого врегулювання конфліктів і погашення їх негативних наслідків; заохоченню такого врегулювання конфліктів, яке відповідає інтересам сторін; забезпечення доступності і різноманітності процесуальних форм; витіснення неправомірних, силових способів вирішення конфліктів. Така гнучка, довірча і творча процедура, як медіація, може стати ефективною частиною вдосконалення механізмів врегулювання спорів, що впливають із кримінальних справ невеликої тяжкості.

Дубровина А. А.
НЮУ імени Ярослава Мудрого,
факультет № 10, 3 курс, 2 група

МНОГОПОЛЯРНІСТЬ МИРА

Термин «многополярність мира» не має устоявшогося визначення. Її межують з «біполярністю» (двополюсна структура світових політичних сил, наприклад — США і СРСР). Також часто

ставят в антипод однополярного мира или гегемонии. С эти термином стоит связать внешний суверенитет государств, основанный на реальном балансе сил и стратегическом потенциале. Современные политические деятели акцентируют внимание на создании многополярного мира, так 22 июля 2009 г. вице-президент США Джозеф Байден во время посещения Украины заявил: «Мы пытаемся построить многополярный мир». По сути, популярная идея демократии основывается на многополярности мира и независимости определения государством векторов развития: экономического, политического, социально — культурного, научно — технологического и информационного. Многие ученые выдвигают разные теории мироустройства одни из них: 1). Гексагональная, шестиярусная модель, в ее состав входят Североатлантический, Тихоокеанский, Евразийский регионы и “Южный”, расположенный преимущественно в районе Индоокеанской дуги. 2). 12 цивилизационных ареалов (XX-XXI вв.), которые объединены в 3 группы: цивилизации Европы (западноевропейская, восточноевропейская и евразийская), цивилизации Азии и Африки (японская, китайская, индийская, буддистская, мусульманская) и цивилизации Америки и Океании (североамериканская, латиноамериканская и океаническая). В каждой группе можно выделить одно или несколько государств, играющих важную роль в геополитике. Геополитические взаимоотношения цивилизаций выражены в пяти формах: столкновение цивилизаций и ведущих стран в открытой форме, противостояние и противоборство цивилизаций без прямого вооруженного столкновения, нейтральные отношения, диалог и сотрудничество между группами стран и цивилизациями, партнерство цивилизаций и ведущих держав как высшая и устойчивая форма геополитического взаимодействия для отдельных групп цивилизаций. Партнерство стран всегда имело продуктивный характер, создавая различные объединения: военно-политические организации, политические союзы и конфедерации, политико-культурные объединения, интеграционные объединения широкого профиля, экономические и валютные союзы, общие рынки, таможенные союзы, зоны свободной торговли, политико-экологические и политико-образовательные объединения, прочие соглашения и партнерство. На сегодняшний день из них можно выделить: ООН, ЕС, НАТО, ЮНЕСКО, ВТО, БРИКС, ШОС, G7, G20 и т.д. Украина в своей внешней политике стоит на распутье двух групп европейской цивилизации — евразийской и западноевропейской. Эта неопределенность породила очень тяжелые последствия для нашей страны. На счет ответственности за эти последствия трудно говорить, но

если бы те два «центра» выбрали форму взаимоотношений диалога и сотрудничества, то можно было бы избежать столь тяжелого выбора. Мир всегда находится в движении, цивилизации переживают подъем и падения, смещения центров мирового влияния, и сегодня мы вновь стоим на пороге геополитической перемены, которая может повлечь за собой разного рода конфликты, которые способны приводить к гуманитарным катастрофам, человеческим бедам и страданиям. Ответственные силы в мировом сообществе призваны предотвратить их.

Дудка О. В.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 4 курс, 3 група

РОЛЬ ОРАТОРСЬКОГО МИСТЕЦТВА В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЮРИСТА

На сучасному етапі розвитку України як суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави все більше уваги приділяється охороні прав і законних інтересів громадян та недопущенню їх порушенню як з боку самої держави, так і з боку інших осіб. Для забезпечення цієї охорони на високому рівні необхідна наявність висококваліфікованих спеціалістів в галузі права, які б взяли на себе цю функцію та з високим професіоналізмом виконували її. Юрист саме і є тією людиною, яка з особливою серйозністю змогла б це зробити, адже він — це професіонал, який має фундаментальні та спеціальні правові знання, глибоко переконаний у винятковому призначенні права і законності для суспільства, кваліфіковано користується юридичним інструментарієм при розв'язанні юридичних проблем в ім'я захисту прав і законних інтересів громадян. Саме охорона прав і законних інтересів громадян, безкомпромісна боротьба з правопорушеннями і є змістом повсякденної діяльності юристів, і разом з тим являється їх професійним обов'язком. Але для того, щоб юрист зміг на високому рівні здійснювати свою діяльність, дійсно стати професіоналом у своїй справі та допомагати людям у вирішенні різних юридичних проблем, йому необхідно відповідати всім вимогам, які перед ним ставляться: як професійним, так і моральним та етичним. Юрист повинен не тільки знати вітчизняне законодавство та досконало володіти юридичним інструментарієм, в першу чергу, йому необхідно ставитись до людей з по-

вагою, ввічливістю, бути чесним, справедливим, серйозним, адже в іншому випадку люди просто відвернуться від нього, тим самим і знизять рівень його професіоналізму та престижу. Досконале володіння ораторським мистецтвом є однією із таких вимог. Як ми знаємо, ораторське мистецтво як прикладна дисципліна являє собою комплекс знань, умінь і навичок оратора стосовно підготовки й проголошення переконуючої промови. Іншими словами, ораторське мистецтво — це діяльність, спрямована на переконання аудиторії засобами живого слова. Юрист фактично під час здійснення своєї професійної діяльності постійно перебуває у контакті з іншими людьми, цим самим виконуючи комунікативну функцію. Тому йому просто необхідно досконало володіти ораторськими навичками та уміньми задля того, щоб правильно вирішити певну юридичну проблему, тим самим допомогти конкретній людині, забезпечуючи її права та законні інтереси. Досконале володіння ораторським мистецтвом в професійній діяльності юриста є своєрідною ланкою, яка з'єднує самого юриста та тих людей, які звернулись до нього за допомогою. Без налагодження відповідного контакту з певною особою юрист просто не зможе вирішити юридичну проблему та допомогти людині. І чим швидше та краще в нього це вийде зробити, тим вищий рівень професіоналізму він досягне в очах людей та завоює в них високу довіру. Тому не даремно юридичну роботу виконують не всі, хто бажає, а лише уповноважені особи, які володіють відповідними знаннями та навичками. Саме юристи, які мають ґрунтовні знання, відповідну професійну підготовку, чітке розуміння своєї відповідальності за долю людей, високу правосвідомість, уміння налагоджувати контакти з людьми й переконувати їх та бути дійсно професіоналом в їхніх очах, наділені владними повноваженнями і здатні ефективно впливати на зміцнення законності і правопорядку у державі.

Дяченко Г. В.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОЮУ, 2 курс, 7 група

ПОЛІТИЧНЕ ЛІДЕРСТВО

У політичній практиці західних демократій вплив політичного лідерства/керівництва є одним з важливих чинників культурного та соціального розвитку спільноті націй. Реалії вітчизняного політичного

життя свідчать про сутнісну відмінність нинішнього стану політичних, моральних, правових, конституційних, управлінських, структурних зв'язків і відносин. Усе це позначається на рівні науково-теоретичної і практичної розробки досліджуваної проблеми в Україні. Ситуація, що склалася, пояснюється різними причинами. Головна серед них пов'язана з незацікавленістю правлячих еліт (як окремих осіб, так і владних органів, структур) у рівних, повноважних політичних опонентах. Наслідком є відсутність соціального замовлення інтегрованого, адекватного, якісно врівноваженого наукового підходу до вивчення зв'язків і дії механізмів інституції політичного лідерства та політичного керівництва, політичного лідерства та політичних еліт як важливих складових функціонування українського соціуму за демократичних умов. Політика неможлива без політичних лідерів. Проте їхня діяльність відбувається за певних умов, відмінних залежно від історичних та географічних чинників, типу суспільства загалом (відкрите-закрите), типу політичного режиму (тоталітаризм, авторитаризм, демократія), парадигми розвитку суспільства, рівня його соціально-економічного і технічного розвитку (доіндустріальне, індустріальне, постіндустріальне, інформаційне), типу культури, міри долучення конкретного суспільства до світового співтовариства. Роль особистості в політиці зазвичай розглядається з огляду на уявлення про суспільство як політичну систему. Держава, яка спрямовує розвиток індивідів з метою їхньої самоорганізації, може зумовлювати таке явище, як етатизм. Та постає питання про яку особистість ідеться? Різні люди виконують неоднакові політичні функції і ролі. Одна справа — політичні лідери чи люди, наділені владою, інша — пересічні індивіди, які становлять переважну більшість у суспільстві. «Хто є акторами світу політики?»,- запитує французький політолог Ж.-М. Денкен і пропонує різні відповіді: «Можна сказати, що діють тільки індивіди. Можна сказати, що у світі політики як суб'єкти виступають такі великі групи, як класи і нації». Але сам Денкен вважає тільки першу відповідь правильною. Складові структури політичного процесу, співвідношення у політичному змісті економіки й моралі та інших реальних істотних проявів суспільного життя у виявах людської природи істотно не змінилися. Відбір осіб за відповідними критеріями, політична боротьба (як усередині окремих груп, так і між ними) впливають на закономірності цілеспрямування в українському суспільстві. Функціонування інституції політичного лідерства — показник динамічності політичних відносин, високого рівня

розвитку суспільства, його політичної системи. Сьогодні в Україні формується загальнонаціональна система політичного лідерства, що має базуватися на набутому політичному (соціокультурному) досвіді усіх попередніх епох, кожна з яких збагатила вітчизняну політичну історію. Зміна змісту та функцій політичного лідерства/керівництва, його моделі визначається динамікою суспільних перетворень і конкретною історичною ситуацією. Подальший розвиток України (не лише в політичній сфері) багато в чому залежить від побудови адекватної системи політичного лідерства, яка на сучасному етапі відповідала б загальним потребам українського суспільства.

Дячук А. В.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет №9, 3 курс, 1 група

ПРОБЛЕМА ЕТНОПОЛІТИЧНОГО КОНФЛІКТУ В УКРАЇНІ

Сучасні політологи вважають, що етнічний конфлікт — це протиборство з ознаками насилля між групами людей, які проживають на території певної держави, але відносяться до різних етносів. Після відновлення державної незалежності України постала гостра потреба у розробці та реалізації етнонаціональної політики для подолання етнополітичних конфліктів. Сьогодні в межах цього процесу в Україні існує проблема подолання мовного фактору, що виступає самостійною причиною посилення національної обмеженості та регіоналізму. Першим законодавчим актом, який проголосив рівноправність усіх етнічних складових українського суспільства, стала Декларація прав національностей в Україні від 01.11.1991 р. Зокрема у Декларації зазначено «Українська держава гарантує всім народам і національним групам право вільного користування рідними мовами в усіх сферах суспільного життя, включаючи освіту, виробництво, одержання і розповсюдження інформації». Як показує практика, етнічний конфлікт рідко існує в «чистому» вигляді, а поєднує елементи різних конфліктів, зокрема, історичного і культурного, який в кінцевому результаті переростає в політичний. Історичний фактор етнополітичного конфлікту характе-

ризується історичною спадщиною у вигляді війн між народами, випадками депортації, образами, що спонукали певні етноси до повстання з метою утворення власної держави, здобуття економічної та політичної незалежності, збереження націоналістичних ідеалів тощо. Культурний фактор конфлікту зумовлюється відсутністю реальних умов для розвитку національної культури. Серйозною перепорою на шляху до національно-етнічної стабільності в Україні є насильницькі конфлікти, в основі яких є прагнення етнічної спільноти возз'єднатися із сусідньою державою та рідним народом. Для українського суверенітету небезпечними є етнотериторіальні спори та суперечки. Прикладом цього є нинішній українсько-російський конфлікт за участю регулярних військ Російської Федерації і України, а також бойових дій озброєних ополченців, який призвів до численних жертв. Етноконфліктологи особливо увагу приділяють типовим стадіям етнополітичного конфлікту: 1) латентна стадія — зростає соціальна напруженість, коли суб'єкти конфлікту не бажають мирним шляхом вирішувати проблему; 2) конфліктна стадія — відбувається найбільш жорстко, за методами протистояння сторін, які задіяні в конфлікті; 3) стадія врегулювання етноконфліктної ситуації — створюються підстави для мирного врегулювання конфлікту. Остання стадія характеризується можливістю досягнення консенсусу, тобто згоди стосовно припинення конфлікту. Найважливішими діями щодо запобігання етнополітичним конфліктам є: 1) забезпечення рівності прав різних етносів шляхом створення політико-правової бази; 2) рівний доступ етнонаціональних меншин до політичної влади в усіх сферах суспільного життя; 3) уникнення застосування силових методів для вирішення міжетнічних суперечностей; 4) облаштування та соціальна адаптація осіб, які повертаються з місць депортації; 5) взаємні гарантії толерантного ставлення до потреб, інтересів і цілей сторін; 6) досягнення порозуміння і згоди між сторонами, подолання ксенофобії тощо. Вважаю, що одним із можливих способів вирішення етносоціального конфлікту є переговори, які є початком розв'язання проблем, кроком для досягнення сумісного вирішення проблем етнічного характеру. Для досягнення позитивних наслідків, передусім припинення ворожих дій на території України, утримання в цивілізованих рамках конфлікту, необхідно розбудувати та укріпити армію суверенної України, посилити міжнародні санкції до агресора для врегулювання ситуації, що склалася в нашій державі.

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

З кінця 1990-х років глобалізація стала домінуючою тенденцією світового розвитку. Процес глобалізації втягує всі держави, ігноруючи їхній суверенітет, типи політичних режимів і рівень політичного розвитку. У процесах глобалізації Україна, як молода незалежна держава, прагне до створення системи міжнародної співпраці, здатної забезпечити її політичну й економічну безпеку. Це прагнення не тільки стимулює інтеграцію України до світового співтовариства, а й сприяє зростанню її впливу в різних регіонах. Перед серйозними викликами глобалізації Україна має, насамперед, забезпечити внутрішню збалансованість інтересів різних прошарків населення і, усвідомлюючи власні національні інтереси, виступати консолідовано перед зовнішнім світом. В умовах глобалізації Україна, позиціонуючи себе як впливовий суб'єкт міжнародних відносин, має шанс використати її переваги для власного розвитку, тоді як залишаючись об'єктом дії зовнішніх сил, отримає лише її негативні наслідки. Але варто розібратись у тому, що ці процеси несуть для України — благо та процвітання чи ще більшу залежність від світових політичних центрів? В якості позитивного впливу глобалізації на Україну слід виокремити наступне: ріст кількості та якості споживацької продукції на світовому ринку; технологічний прогрес, унаслідок якого зменшується собівартість продукції, що випускається, і знижуються ціни на значну частину товарів масового попиту; значно ширший та вільніший доступ до інформації, поширення можливостей та способів комунікації у світовому масштабі; підвищення життєвого рівня, відносно покращення основних соціальних показників у більшості сфер життєдіяльності людини; покращення взаєморозуміння між різними культурами та цивілізаціями внаслідок, з одного боку, інтенсифікації глобального інформаційного обміну, а з іншого — нівелювання відмінностей завдяки розповсюдженню по всьому світі продуктів маскультури. Уніфікація стилю життя і утвердження універсальних культурних стереотипів загрожують поступовому зникненню національної самобутності та самостійності українців

в таких сферах як виробництво, дозвілля, побут, освіта тощо. Щодо негативного впливу глобалізації, на Україну, то до них можна віднести такі моменти: негативні тенденції в тій чи іншій країні або регіоні позначаються в кінцевому рахунку на рівні функціонування українського соціуму; погіршення стану довкілля, яке приноситься в жертву інтересам міжнародного бізнесу; збільшення міграційних потоків. Мобільність інвестицій, індустрій, інформації, індивідів сприяли внутрішній й зовнішній міграції в Україні, певному витоку робітників. По суті, четверта частина українців-робітників (близько 5 млн. з 21,3 млн. працездатних) є частиною соціального капіталу інших країн. Отже, розвиток українського суспільства підпорядкований загальним тенденціям глобалізаційних процесів, вплив яких має різновекторну спрямованість та наслідки на всі галузі життя в нашій державі.

Жук Я. А.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет №9, 3 курс, 3 група

ЗМІ ЯК ЗАСІБ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ

Засобами інформаційно-психологічного впливу є створення та поширення ЗМІ відібраної інформації, що позитивно або негативно впливає на функціонування та розвиток суспільства, психіку й поведінку окремих осіб, політичної еліти та населення загалом. Отже, це вже не просто суб'єктивний вплив на масову свідомість, а й інструмент, яким здійснюється безпосереднє її формування. В такий спосіб ЗМІ створюють свою реальність. Саме тому засоби масової інформації найбільш підходять на роль інформаційної зброї. До інформаційно-психологічних загроз можна віднести: поширення викривленої, недостовірної та упередженої інформації, що завдає шкоди національним інтересам України; використання ЗМІ та Інтернету для пропаганди сепаратизму за етнічною, мовною, релігійною та іншими ознаками, погіршення іміджу військової служби; негативні інформаційні впливи на індивідуальну та суспільну свідомість, в тому числі із застосуванням спеціальних засобів; поширення невласливих українській культурній традиції цінностей

і способу життя, культу насильства, жорстокості, порнографії, зневажливого ставлення до людської і національної гідності. Контроль над ЗМІ зручний і для застосування технології замовчування. Використовують також технології дезінформації, дифамації, створення образу зловмисника. Розвиток інформаційних технологій дає підстави говорити про новий рівень прямого воєнного протистояння. Виникла реальна можливість відповідати на збройну агресію, використовуючи інформацію. Одним із методів “інформаційної війни” є активне проведення інформаційно-психологічних операцій. Яскравим прикладом з історії може слугувати операція США з дезінформації СРСР у сфері розробок космічної зброї в період «холодної війни», після якої керівництво радянського Союзу виділило значні кошти на наукові розробки в галузі космічної зброї. Дезінформацію, звісно, було виявлено, але той факт, що СРСР був змушений відволіктись від розробки основних програм та виділити значні кошти у відповідь на операцію такого роду, вже підтверджував частковий успіх проведення дезінформаційної операції. Необхідно зазначити, що механізм упровадження дезінформації базувався на практичній імітації успішного випробування й розгляді результатів експерименту в державних установах США для можливого витоку цієї інформації до розвідувальних служб СРСР та дружніх із ним держав. Що є не менш цікавим, — ЗМІ було використано як для підтвердження вірогідності «таємної інформації» для розвідувальних служб СРСР, так і для введення в оману власного уряду. Мета психологічної війни — зруйнувати організацію інформаційно-психологічної сфери супротивника, підключити його до оманливого інформаційного потоку, запровадити свої концепції руху в інформаційно-психологічному просторі, паралізувати волю супротивника до боротьби. Аналіз ситуації щодо виявлення інформаційно-психологічних загроз в Україні вказує на те, що вона реагує в’яло, неадекватно та неефективно. Сьогодні кількість інформаційно-психологічних загроз в інформаційній сфері України загострюють ситуацію всередині та ззовні країни. Сучасні технічні можливості дають змогу змінювати суспільно-політичні уявлення та позначатися на свідомості всіх соціальних груп упродовж надзвичайно короткого часу, що збільшує можливості маніпулювання людьми. Стабільність держави, розвиток політичної культури дедалі більше залежить від використання інформації — це зумовлює ретельний аналіз джерел, змісту та характеру інформаційних потоків.

ВПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ

*Ніщо не можна назвати новиною,
доки вона не з'явилась в «Таймс»
Ральф Дікін*

Сьогодні в умовах ведення інформаційної війни кожен зрозумів, який вплив мають засоби масової інформації (ЗМІ) на формування суспільної думки, масової свідомості. Головним інструментом будь-якої влади є ЗМІ, які не дарма вважається четвертим видом влади одночасно із законодавчою, виконавчою та судовою. Медіа перетворилися в надійний інструмент ідеологічної машини, яка робить усе можливе, щоб у звичайної людини не було і думки про недоліки державної структури, корупцію, службові злочини чиновників тощо. ЗМІ стали невід'ємною складовою сучасної комунікації, вони напряму можуть продиктувати суспільну думку, донести певні інформаційні коди. Сьогодні будь-який політик, державний діяч є тим, що і як про нього розповідають (або взагалі мовчать, що також важливо). Та й різноманітні факти набувають у масовій свідомості статусу подій тільки тоді, коли на них звернули увагу поважні усім суспільством медіа. Друга половина ХХ ст. вважається початком активного застосування політиками ЗМІ у своїх інтересах. Оскільки, «будуючи» демократію не можна було насильно втручатися у формування свідомості окремого індивіда, а застосування окремих фактів було найкращим рішенням для формування правильно направленої громадської думки. Результатом став так званий «спин-докторинг» (від англ. spin — вертіння, doctoring — лікування). Тобто, таким чином, ЗМІ «лікується» від непотрібної правди. Розповсюдженими методами «перекручування» інформації є: приховування інформації, зміна способу подачі інформації, особливе компоновання, використання «спеціальних» слів, наведення прикладів тощо. Таким чином, вплив на суспільну думку відбувається у вигляді скритої маніпуляції. Очевидним є той факт, що освіта, інтелект, обізнаність, ерудиція — є знаряддям проти тиску ідеології. На жаль, в Україні не існує абсолютно незалежних медіа. Вони більше існують як засоби масової пропаганди

й агітації, за допомогою яких ті чи інші політичні сили формують суспільну думку. Взагалі існують два основних шляхи запобігання впливу на суспільство через ЗМІ. По-перше, на індивідуальному рівні — кожна людина має постійно розвивати свій світогляд. Головне, що треба врахувати це передумова або перед розуміння. Предрозуміння є наша освіта, яка може вказати на ті чи інші хитрощі, предрозуміння є ерудиція — яка допоможе викрити ідеологічні маніпуляції, « пред » — це саме те, що робить з людини людину, а не просто маріонетку в руках ідеологічної машини, яка нікуди не зникла, хоч так і прописано в законі. По-друге, на рівні держави — держава повинна ініціювати і підтримувати створення єдиного нормативного акту, що регулюватиме діяльність в інформаційній сфері України та створити умови неможливості монополізації медіа.

Заброда Ю. С.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОПУ, 2 курс, 4 група

НАЦІОНАЛЬНО-ЕТНІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

В умовах науково-технічної революції все більш очевидним стає єдність людства, однак, разом із тим, воно лишається дуже складним та багатоманітним за своїм складом. Являючи собою єдину систему, людство в цілому розпадається на багато різноманітних складових. Серед подібних складових важливе місце займають утворення, що в повсякденному житті називають народами, а в науковій літературі — етносами. Введення цього терміну обумовлено полісемічністю поняття «народ». Під саме етнічним розуміється, в першу чергу, національно-специфічне, те, що отримує свій прояв в побутовій культурі, мові, фольклорі, правилах поведінки, традиціях, а також менталітеті певної групи людей, що склалася історично. Найхарактернішою та найважливішою рисою такої групи є самосвідомість, що виражається у самовизначенні. З проголошенням незалежності України та її державного суверенітету дослідження національно-етнічних процесів в нашій країні отримало нову актуальність. Це пов'язано з пришвидшенням процесів національної консолідації українського народу, які, однак, супроводжуються певними проблемами, а також умовами політичної, соціальної та економічної нестабільності. Треба зауважити, що дана

тема завжди була актуальною, адже Україна за етнічним складом населення належить до полі етнічних країн, а також український народ по-різному диференціює себе за ступенем етнічного розвитку. Вивченням даної теми займалися дослідники О. Проценко, В. Лесной, М. Лукашевич, М. Туленков та інші. Наша країна, як вже було сказано, є вкрай неоднорідною за своїм національно-етнічним складом. Ця багатоманітність обумовлена також регіональною етнографічною специфікою. Очевидно, що всі ці фактори не сприяють процесам об'єднання народу України в єдину та цілісну спільноту, отже це вимагає від держави проведення виваженого та ефективного курсу національної політики, яка буде спрямована на врахування та узгодження різних національно-етнічних інтересів, а також на відродження українського народу в умовах збереження та гарантування всім громадянам та національно-етнічним спільнотам рівних соціальних, політичних, культурних та економічних прав. До сучасних проблем України в умовах активних національно-етнічних процесів відносяться протиріччя у відносинах між різними етносоціальними групами на різних рівнях, наприклад, протиріччя між утвердженням державної мови та рівністю інших мов, між єдиним загальнодержавним патріотизмом та регіональним патріотизмом окремих етнічних утворень, між рівністю всіх націй та нерівними можливостями задоволення їх інтересів. Ці суперечності можуть перерости в серйозні проблеми, якщо їх не вирішувати на стадії виникнення. Складність цих процесів виражається у поєднанні етнічного фактору з політичним, економічним, соціальним. Головним завданням влади та держави в цілому є створення монолітної політичної української нації, кожен член якої усвідомлював би себе українцем незалежно від національної, етнічної, лінгвістичної належності. Науковці виділяють два шляхи формування української нації: прагматичний та радикальний. Перший підхід не заперечує культурну самобутність української нації, але її єдиною ідеологічною основою вважає лише український патріотизм. Прихильники другого підходу виступають за формування виключно політичної української нації, яка не обов'язково буде такою за всіма етнічними ознаками. Цей шлях допускає збереження двомовності, а також встановлення конкуренції різних культур. Вирішення всіх перелічених проблем є нагальним обов'язком влади країни. Досягти цієї мети можливо лише керуючись сучасними принципами демократичної національної політики, дотримуючись та забезпечуючи право націй на самовизначення, встановлюючи реальну рівність прав, обов'язків та забезпечення інтересів різних національно-етнічних груп.

ЗАСОБИ ВПЛИВУ ЗМІ НА ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ

В умовах світової інформатизації та глобалізації роль засобів масової інформації продовжує невпинно зростати, що не може не привертати уваги як суспільства, так і органів державної влади, при чому останні все більше зловживають можливостями преси, що особливо стало помітним в умовах інформаційної війни. Можливості незалежної та відкритої преси досить великі, що дає підстави в деяких країнах називати її навіть «четвертою владою», поряд із законодавчою, виконавчою та судовою, але не в розумінні «державна влада», а в сенсі «влада громадського суспільства». Іноді вона стає доволі сильним механізмом впливу на політичну думку. В такому випадку говорити про незалежність ЗМІ не можна, адже вони практично повністю стають залежними від політичної думки власника тієї чи іншої газети, журналу, радіо — чи телеканалу та, обравши певну позицію, починають «війну» з конкурентами за голоси виборців на користь конкретного політика (чи групи політиків), окрім, звичайно, аполітичних ЗМІ, що об'єктивно висвітлюють інформацію, які однак не завжди є в тій чи іншій країні. Питання впливу ЗМІ на формування громадської думки, на прийняття політичних рішень і вплив громадськості на політику через пресу досліджувало багато вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема, В. Бебик, Т. Приступенко, В. Шкляр, Р. Даль, Л. Гроссман та інші, — проте проблема залишається нерозкритою. Вивчаючи політичну роль засобів масової інформації, необхідно розрізняти періоди виборчих кампаній, коли зростає інтенсивність використання мас-медіа політичними структурами і часом між виборами, коли у відносинах між двома інститутами панує відносний спокій. Під час передвиборчої агітації політичні структури прагнуть всіляко контролювати інформацію, маніпулювати громадською думкою, що цілком зрозуміло, оскільки це прямо впливає на результати виборів. Так як їм це вдається? У процесі політичної рекламної кампанії важливо визначити, які саме засоби масової інформації слід використовувати в якості головних. З п'яти органів почуття людини для реклами найбільше значення мають візуальний та аудіальний канали. При цьому зорове сприйняття має активний характер: з моменту сприйняття через ві-

зуальний канал починається розумовий процес обробки інформації людиною. Почуттєвий зміст зображувального образу є носієм значеннєвого змісту. Оскільки більшість прийомів впливу в рекламі розрахована на сприйняття через візуальний канал, а «на телебаченні пальма першості віддається візуальності», телебачення створює найкращі умови для застосування даних прийомів і маніпуляції свідомістю аудиторії, та надає можливість вплинути на свідомість та підсвідомість аудиторії найбільшою кількістю засобів. Психологічний вплив рекламної інформації стосується усіх трьох сфер психологічної діяльності людини: реклама здійснює вплив на когнітивну, емоційну сферу та поведінку людини. Маніпуляцію в ЗМІ ми розглядаємо як інструмент політичних технологій. Засоби масової інформації, як правило, користуються двома основними способами розповсюдження інформації — послідовним та фрагментарним. Перший спосіб частіше використовують друковані ЗМІ, послідовно та різнобічно висвітлюючи в статтях та інших публікаціях ту чи іншу політичну проблему. Другий спосіб — фрагментарна подача інформації — особливо поширений на телебаченні. Він має цілу низку особливостей, викликаючи у глядачів та слухачів чималу кількість труднощів у пізнанні тієї чи іншої події або процесу. Отже, ЗМІ — це один із основних засобів впливу держави на громадську думку та формування політичних поглядів окремих громадян, шляхом за діяння різного роду психологічних прийомів та хитрощів. Проте в демократичній країні незалежні мас-медіа також впливають на прийняття політичних рішень керівниками держави, залучають громадськість до політичних дискусій та обговорення суспільних проблем.

Зайцев В. В.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІШКОПУ, 2 курс, 3 група

ОЗНАКИ ГІБРИДНОГО ПОЛІТИЧНОГО РЕЖИМУ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Україна переживає складний період соціальних і політичних трансформацій на шляху становлення своєї державності. Прагнучи виробити власну модель політичного розвитку, українське суспільство намагається осмислити світовий досвід становлення демократичного врядування з подальшою його імплементацією на українському ґрунті. Базовою функціональною

характеристикою організації влади виступає поняття “політичний режим”, яке окреслює реальну роль тих чи інших інститутів державної влади, дійсний стан демократії та способи владарювання у країні. Досліджуючи особливості пострадянських трансформацій в Україні в аспекті визначення типу політичного режиму, більшість дослідників дотримуються точки зору, що Україні притаманний змішаний або гібридний політичний режим. Гібридні політичні режими являють собою певний симбіоз авторитарних і демократичних тенденцій. Британський політолог українського походження Т. Кузьо, аналізуючи тип політичного режиму, який сформувався в пострадянській Україні, розглядає її як “гібридну державу”, стверджує, що тут сформувався змагальний авторитарний режим. Змагальним авторитаризмом Т. Кузьо вважає режим, у якому поєднуються дві тенденції. З одного боку, домінування олігархів під прикриттям центристських партій у парламенті, з іншого — діяльність опозиції, яка перешкоджає олігархічним групам установити повністю авторитарний режим. Аналізуючи процеси становлення гібридних політичних режимів у колишніх пострадянських країнах, Т. Карозерс виділяє шість характерних для них ознак, а саме: а) інтереси громадян не повністю беруться до уваги або ігноруються; б) рівень політичної участі в період між виборами як при “делегативній демократії” є низьким; в) правові норми часто порушуються; г) результати виборів є неправдивими і тому фактично нелегітимні; д) максимально низький рівень довіри до державних інститутів; е) функціонування держави в цілому є незадовільним. Політичний процес у гібридній державі визначається застоєм, корупцією і домінуванням еліт, що дають мало користі для країни і мають слабку підтримку населення. Політична система сучасної України має такі ознаки: а) відсутність чіткого конституційного розмежування повноважень гілок влади та вищих владних інститутів; б) неспроможність судової гілки влади відігравати роль неупередженого арбітра у конфліктах між іншими гілками влади; в) відсутність єдиного розуміння політичними силами змісту національних інтересів України та спільного бачення шляхів їх втілення; г) високий рівень патерналізму; д) політизація конституційного процесу; е) відсутність рішучої опозиції; є) більшість інтересів громадян до уваги не беруться; ж) домінування при владі олігархів. З приводу вище сказаного, можна підвести підсумок, що в Україні насправді утвердився гібридний політичний режим. Керманічі України повинні поставити за мету вихід з цього режиму, і це багато в чому буде залежати від здатності політичних еліт конструктивно співпрацювати, від ефективності нового уряду в зовнішній і внутрішній політиці, співпраці України з євроатлантичними структурами тощо.

ФЕНОМЕН ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРСТВА

Лідерство – це закономірне соціальне явище. Найбільш масове воно у соціальних групах. Члени соціальної групи, здатні організувати її членів на виконання спільного завдання, є лідерами. Таке лідерство виникає стихійно, воно нестабільне і пов'язане передусім з особистими стосунками між членами групи. Лідер активний, має організаторські здібності, авторитет. Політичний лідер – це людина, здатна згуртувати навколо себе багатьох, завоювати у них авторитет, повести за собою. Відомий український політолог Д. Видрін трактує поняття «політичний лідер» досить своєрідно, а саме: політичний лідер — це будь-який, незалежно від формального рангу, учасник політичного дійства, процесу, який намагається і спроможний консолідувати зусилля всіх, хто його оточує, і активно впливати (в межах території, міста, регіону, країни) на цей процес для досягнення висунутих ним визначних цілей. У різні історичні періоди політичному лідерові поклонялися, боялися його чи просто шанували відповідно до того, як його сприймали. При цьому потрібно зважати на природу культу лідера. У впливі на оточення через деякі досить складні об'єктивні обставини може виявлятися відповідний імідж, культ лідера. Так, останній може бути створений, нав'язаний більшості пасивних громадян згорі шляхом маніпулювання громадською думкою, інтенсивної і дієвої пропаганди. Це не становить труднощів саме тоді, коли в суспільстві низька політична культура, активність громадян, слабо впроваджуються демократичні норми громадського життя. В чистому вигляді політичних лідерів практично не буває. Портрет будь-якого лідера з часом «ретушується», від нього відкидається все, що невигідне. Так, не можна стверджувати, що такі політичні лідери, як М. Робесп'єр, В. Ленін, А. Гітлер, У. Черчилль, Й. Сталін чи інші своїм над авторитетом і популярністю завдячують лише певним вродженим, природним якостям. Крім таких якостей потрібні і зусилля пропаганди, і активно сформована громадська думка, і багато іншого. Проблема формування політичного лідерства є однією з найважливіших політичних проблем сучасного суспільства. Аналізуючи феномен сучасного політичного лідерства в Україні, щодо багатьох лідерів абсолютно неможливо визначити, є вони лідерами загальнонаці-

ональними чи регіональними; інтереси яких соціальних груп захищають; яке їх ставлення до існуючого суспільного устрою — функціональне, дисфункціональне чи стабілізуюче. Сьогодні в суспільстві, як ніколи, висока потреба в політичному лідері, здатному швидко і чітко реагувати на проблеми, що постають перед суспільством, і головне, здатному знаходити ефективні шляхи вирішення позначених проблем. У сучасного політичного лідера мають бути новаторська, зрозуміла програма і стратегія діяльності. По-новаторському він має і діяти. Лідер повинен добре вміти висловлювати і боронити як власну думку і погляди, так і думку і погляди тієї чи іншої суспільної групи. Лідерові обов'язково мають бути притаманні відповідний рівень політичної культури, організаторські здібності та вміння впливати на людей. Він не досягне успіху в політичній діяльності без власної команди — людей, які поділяють його думки, життєву позицію, стратегію. Сьогодні, як ніколи, все більше усвідомлюється необхідність моральної поведінки лідера в сфері політики. На перший план висувуються такі моральні якості, як совість, чесність і благородство. Для політичного лідера честь — це, перш за все, єдність слова і діла; благородство — це толерантність і повага до інакомислячих, у тому числі й до думки політичних опонентів. Політичне лідерство, не дивлячись на деякі недоліки, є позитивним чинником українського суспільства, що розвивається. Дослідження елементів політичного лідерства, зокрема тенденцій формування даного політичного інституту, сприятиме створенню умов для більш ефективного функціонування цього інституту.

Залозна К. В.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет №2, 2 курс, 6 група

ГРОМАДСЬКА ДУМКА ЯК СОЦІАЛЬНЕ ЯВИЩЕ

Громадська думка є одним з явищ суспільного життя, яке викликає постійний та глибокий інтерес. громадська думка є ефективним інструментом соціального управління, регулювання багатьох соціальних, економічних, політичних і духовних процесів. Всебічним аналізом цього соціального феномена займається соціологія громадської думки. Громадська думка — спосіб формування і вияву масової свідомості, що виражає ставлення людей до суспільно значимих подій і фактів, до діяльності соціальних спільнот,

груп і окремих осіб. Громадська думка є думкою, переконанням, а не знанням, бо вона не є обґрунтована науково. В її змісті завжди існує деяка частка непевності, дискусійності, вона допускає розбіжності у поглядах і точках зору. Саме тому громадська думка найчастіше стосується питань, пов'язаних з політикою, економікою, правом, мораллю або мистецтвом, де найбільше суперечливого і такого, що зачіпає інтереси людей. Крім того, громадська думка не може існувати без свого носія. Термін «громадська думка» з'явився досить давно. У 1266 р., коли виник англійський парламент, він відразу ж став місцем жорсткого протистояння англійського дворянства з королівською владою. Саме у процесі цього протистояння, у другій половині XIII ст., і з'явився термін «громадська думка» на позначення моральної підтримки населенням країни дій парламенту. Поступово цей термін став загальноживим. Однак сам феномен громадської думки є давнішим за термін, який його позначає. Громадська думка існує так давно, як і людське суспільство. Адже саме громадська думка формувала й утверджувала традиції, норми, звичаї, форми заохочення і покарання в перших людських спільнотах. Говорити про феномен «громадської думки» в широкому сенсі цього поняття очевидно можна вже з XVIII ст. Хоча і тоді назвати цей феномен «громадською думкою» складно. Тільки думка «освічених еліт» могла втілюватися в декрети, будучи якщо й не безсумнівною, то хоча б універсальною й над особистісною оскільки заснованою на розумі. Протягом усієї першої чверті XVIII ст. «громадська думка» становить, таким чином, меншу мірою думку публіки (в широкому сенсі, який це слово має сьогодні), а більше «перетворену в публічну» думку соціальної еліти. «Громадська думка» була не думкою народу (більшість якого складалася із неписьмених селян), а тих політичних угруповань, які представляли інтереси «освіченої» буржуазії, яка боролася тоді за владу з аристократією. Таким чином, «громадська думка» була чимось на зразок машини ідеологічної війни, яку відродили у XVIII ст. інтелектуальна еліта та буржуазія для узаконення їхніх вимог у галузі політики й ослаблення королівського абсолютизму. В індустріальному суспільстві з демократичними формами правління роль громадської думки значно зростає. В процесі формування громадської думки виділяються визначені взаємозв'язки між його носіями. Інтереси суспільства в цілому можуть не співпадати з інтересами окремих соціальних груп і навіть верств населення. Тому у окремих осіб, колективів, груп населення не завжди формується правильна громадська думка, тобто яка відображала б думку більшості соціальних груп населення. Процес формування громадської думки багатовимірний Він заснований на специфічних інтересах і на

відмінностях в знаннях, культурі, інформованості людей. Формування здійснюється шляхом обміну думками в ході бесід, консультативних зустрічей, дискусій, суперечок. Отже, можна сказати, що громадська думка — це спосіб прояву суспільної свідомості населення, вираженої в думках, рекомендаціях, вимогах. Громадська думка, як правило, є усвідомленням населенням соціально-економічних проблем життя які необхідно вирішувати.

Залюбовський М. Ю.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОПУ, 3 курс, 4 група

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ОСНОВА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Громадянське суспільство є невід’ємною складовою сучасного демократичного суспільства. Воно покликане підвищити рівень безпосередньої участі громадян в розбудові правової та соціальної держави. Особливо гостро стоїть це питання в наших реаліях, адже становлення громадянського суспільства відбувається у досить напруженому протиставленні з владою, яка залишає це питання не вирішеним. Хоча слід зрозуміти, що держава і громадянське суспільство повинні бути рівноправними суб’єктами з єдиною метою, а не конкурентами за владу. На мій погляд, ключове місце в становленні громадянського суспільства в Україні має бути відведене місцевому самоврядуванню. Цей суспільний інститут є похідним від громадянського суспільства, а тому є матеріальною формою вираження його основи — колективного інтересу. Специфіка інституту місцевого самоврядування полягає в тому, що він ґрунтується на трьох опорах: принципі добровільного об’єднання окремих громадян, децентралізації державної влади та делегування частини владних повноважень неурядовим організаціям. Саме через органи місцевого самоврядування бере початок реалізація всього того, що відноситься до поняття місцевої (локальної) демократії. На даний момент, місцеве самоврядування в Україні носить переважно декларативний характер. Ми маємо Закон України “Про місцеве самоврядування” та ще низку актів, що регулюють суспільні відносини в цій сфері, але нормативна база не має реального економічного підґрунтя. Також маємо зазначити, що сучасна система місцевого самоврядування побудована на базі адміністра-

тивно-територіального устрою ще радянського періоду, що не відповідає сьогоденню, і загалом, є продовженням вертикалі державної влади. Саме тому, нагальним питанням є проведення адміністративно-територіальної реформи, що дасть можливість провести модернізацію в сфері місцевого самоврядування. Досить наочним є досвід Франції, яка за територією та населенням подібна до України. У процесі проведення вищезазначеної реформи основну сферу повноважень на місцях перейняли місцеві територіальні громади, а урядові органи стали виконувати наглядові та контрольні функції. Це дало змогу побудувати якісно нову систему міжбюджетних відносин. Тому слід підкреслити особливу роль держави в процесі становлення громадянського суспільства в Україні, адже це відбувається разом із розбудовою держави, але, на жаль, соціокультурним тлом для цих процесів є залишки радянського світогляду. Тому інструментом побудови нового суспільства може бути лише демократична держава. Бо саме діяльність держави є серцевиною організації та трансформації соціуму у громадянське суспільство. Ефективне місцеве самоврядування в Україні дасть можливість створити середовище, в якому зможе сформуватись соціально активний індивід, адже це подолає пасивність населення, сформувавши почуття спільного інтересу та відповідальності місцевих мешканців; підвищить ефективність управління державою, замінивши його командно-адміністративні методи сучасними, демократичними; активізує джерела демократії у формі самоврядної практики місцевої громади; залучить громадян до справ на місцевому рівні, а отже перерозподілить повноваження влади від центру до його джерела — народу, що і є запорукою справжнього суверенітету громадян, а отже і держави в цілому.

Зархіна М. О.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІШКОПУ, 3 курс, 2 група

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ЕЛІТИ В УКРАЇНІ

Проблема еліти — важлива складова суспільно — політичного процесу. На запитання: «Хто є суб'єктом історії?» — можна дати узагальнену відповідь: «люди». Проте не всі люди однаково «суб'єкти».

Хтось проявляє себе справжнім громадянином — державо творцем, хтось пасивний, інший виступає не рушієм, а гальмом соціального прогресу. Різні люди, різні сегменти суспільства володіють і різним рівнем державницької свідомості. Бути взірцем патріотизму, мати високу громадянську позицію покликані усі громадяни. Однак найперше такі риси мають бути притаманні національній еліті, яка й виступає важливим інструментом прогресу, каталізатором нації у її прогресивному розвитку. Протягом всієї історії людства є наявною тенденція розширення можливості для найобдарованіших особистостей, які бажать пробитися в еліту. Вона спостерігається і в наш час. Але зараз особливого значення набуває наявність грошей та влади. Ще гостріше ця передумова окреслюється в перехідних суспільствах, що й спостерігаємо в процесі державотворення в Україні. Система влади формує мотиви, якими користується політична еліта, що прагне оволодіти владою. Тільки розумний перерозподіл владних повноважень між усіма гілками влади забезпечить демократичний розвиток країни. Національна ідея, що є складовою становлення еліти суспільства, повинна бути завжди спрямована на майбутнє. Вдало сформульована й успішно здійснена, вона додає народу сил, підносить його у світовому співтоваристві. У першій половині 90-х років XX ст. політичну еліту репрезентували номенклатурні кадри КПРС. Еліта нова, висунута на етапі боротьби за незалежність України масами населення, а не певними владними структурами, багато в чому потерпіла від тих пасток, що їх полишила стара влада. Наприклад, авторитет нова еліта завоювала серед пересічних громадян критикою бюрократизму та роздутих апаратів управління. Сьогодні у цій сфері відчутних змін на краще не сталося. Те ж саме можна сказати про критику корупції та привілеїв парт номенклатури. Це ті болісні моменти, якими широкий загал населення постійно докоряє новій еліті, звинувачуючи її у бездіяльності. Отже, для нової еліти величезна загроза — якщо не перетворитися в тоталітарну, то набути рис деспотизму й відмежуватися від свого народу. Слід звернути увагу, що процеси, які відбуваються в Україні, суттєвим чином відрізняються від тих, що мають місце в інших посттоталітарних країнах. Значну роль у таких процесах нашої країни відіграє не правлячий клас, чи будь-яка політична сила, а саме політичний лідер, особистість як головна фігура важливих політичних процесів. І це цілком природно, бо наша держава,

фактично, завжди була суспільством лідерського типу. Князі, гетьмани, полководці, провідні політики здебільшого відігравали домінуючу роль у виборі та забезпеченні шляхів суспільно-політичного розвитку країни. Кількість лідерів, які дійсно відстоюють ідею революційних перетворень в Україні на сьогодні ще надто мала, навіть на тлі надзвичайно розвинутого популізму та різноманітних політичних вистав, свідками яких ми є. Аналізуючи феномен сучасної політичної еліти в нашій країні, абсолютно неможливо визначитися з багатьма персоналіями: вони є лідерами загальнонаціональними чи регіональними, інтереси яких соціальних груп відстоюють та захищають, яке в них ставлення до існуючого суспільного ладу? Багато в чому нову еліту повинні формувати політичні партії, але й тут становище не краще. Зараз в Україні зареєстровано понад 200 партій різного ідейного спрямування. Однак саме цей процес уже своєю сутністю є принципово відмінним від того, що діється в світі. У багатьох країнах політики все менше уособлюють себе з відповідними партіями, а виборці роблять свій вибір між конкретними особами, а не між партіями з їх програмами. Справді демократичне суспільство має підстави й існує за умови, коли політичні партії дійсно виконують роль посередника між владою і народом, коли такі партії виникають як волевиявлення громадян. Більшість же партій в Україні створювалася зовсім не за волею мас, а волею одного чи декількох лідерів. Слабкість нової еліти, тобто політичних партій безпосередньо пов'язана з інтенсивним соціальним розшаруванням, стратифікацією населення. При цьому посилення на необхідність мати вагому частку середнього класу в державі цілком об'єктивні. Середній клас зумовлює існування сильного центру, в тому числі й партій, які його підтримують. Ще Аристотель зазначав, що «ті держави мають добрий устрій, де середні люди представлені у найбільшій кількості, коли ж одні мають надто багато, а інші нічого, то виникають або крайня демократія, або олігархія у чистому вигляді, або тиранія саме під впливом протилежних крайнощів». На рівні безсумнівно талановитої, генетично і духовно багатої національної еліти в Україні відсутня стратегічна єдність, котра спрямувала б усіх на розбудову власної держави. У цьому і є трагізм нашого сьогодення, коли здобувши політичний плюралізм, право сповідувати будь яку ідею й ідеологію, маючи понад двісті політичних партій, представники різних політичних партій сперечаються стосовно того, хто більше за усіх любить і дбає про Україну.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПОЛІТИКИ ТЕРОРИЗМУ

Терор, як засіб досягнення певних політичних цілей, ввійшов у новітню історію з середини XIX ст., а відтак усе більше набирає поширення і застосування, перетворюючись на тероризм як відверто жорстку, цілеспрямовану форму насильства у боротьбі проти політичних опонентів, переважно державних органів влади, за реалізацію програмних чи локальних, партійних, групових, у тому числі конфесійних інтересів. Дослідження проблеми тероризму активно ведеться на рівні державних, громадських організацій, наукових інститутів, спеціальних служб, воєнних відомств і органів охорони громадського порядку. Проте теоретичні аспекти цього явища не здобули максимальної розробленості. Наприклад, більшість дослідників сходиться на думці, що тероризм володіє двома істотними рисами, котрі відрізняють його від інших кримінальних злочинів: 1) наявність усвідомлюваної політичної мети (мотивацією терористів виступає не особиста нажива або жага ризику, а прагнення розхитати або зміцнити політичну систему. Тероризм неминуче пов'язаний з владою, її придбанням або утриманням насильницьким шляхом); 2) досягнення психологічного ефекту (тероризм — це стратегія, сконструйована для того, щоб вселити страх в певні сегменти суспільства).

Проте сформулювати єдине для всіх визначення тероризму досить проблематично у зв'язку з тим, що феномен проявляється в кожній країні по-різному, в залежності від культурних традицій, соціальної структури. Формальні ознаки тероризму, фактично, не дають змогу розкрити всю повноту та глибинну суть тероризму. Тероризм в наш час — це не лише повсякденні терористичні акції з великою кількістю жертв, але й велика політика, яка охоплює як окремі райони країн, так і великі регіони планети. Він набуває загрозливих масштабів, стає більш жорстким, а методи — все більш різноманітними. В Україні ще не створена дієва державна система протидії тероризму, існують лише окремі її елементи, розділені міжвідомчими бар'єрами. Важливим завданням суб'єктів антитерористичної діяльності є налагодження взаємодії з метою припинення злочинної діяльності осіб, причетних до тероризму, у тому числі, міжнародного, фінансування, підтримки чи вчинення терористич-

них актів та злочинів, скоєних з терористичною метою. Слід також акцентувати увагу на необхідності розробки теоретичної та термінологічної бази тероризму, концепціях реагування органів влади на терористичну діяльність. Як свідчить історія, прояви терору і тероризм супроводжували цивілізаційний розвиток людства на всіх етапах його історії, хоча й у різних формах, на різних рівнях, у різних сприйняттях та інтерпретаціях. Проте ніколи раніше терористичні акти не були такими скоординованими і не завдавали таких тяжких моральних, матеріальних і фізичних втрат. Досягнувши нового рівня в технічному, інформаційному, координаційному оснащенні своєї діяльності, терористи отримали значні успіхи у подоланні засобів протидії з боку правоохоронних структур. Отже, однією з проблем політичної науки є часта відсутність чітких, всеосяжних визначень сучасних соціально-політичних явищ, зокрема «тероризму». Зростаюча частотність вживання цього терміну в політичному лексиконі, за відсутності уніфікованого розуміння, негативно відбивається на політичній практиці, законотворчій діяльності з профілактики тероризму або навіть організації міжнародного співробітництва з протидії тероризму, може привести до краху міжнародного діалогу з проблем безпеки. Тому урядам окремих країн та усій міжнародній політичній спільноті слід чітко усвідомлювати загрозу, виробляти методи та способи боротьби з, так званою, «чумою 21-го століття».

Зіневич М. А.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 3 курс, 7 група

ВПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА ПОЛІТИКУ

Політика — це одна з областей людської діяльності, що має найгострішу потребу в використанні засобів інформаційного обміну та взаємозв'язків між її суб'єктами. Якщо, наприклад, економіка цілком може функціонувати на основі ринкового саморегулювання за обмежених, переважно безпосередніх, формах взаємодії людей, то політика неможлива без опосередкованих форм спілкування та спеціальних засобів зв'язку між різними носіями влади, а також між державою і громадянами. Політичні рішення суспільства, вибір та позиція залежать

від об'єктивності та неупередженості ЗМІ. Адже навіть випадкове викривлення інформації може призвести до ланцюгової реакції, потягнувши за собою прийняття недоцільного чи неефективного рішення. Навмисним же спотворенням фактів та інформаційних приводів може досягти необхідних політичних преференцій та результатів. Тому засоби масової інформації часто стають заручниками політичних ігор, гублячи при цьому свій авторитет, довіру громадян, самих політиків та владних структур. Важливим механізмом впливу засобів масової інформації на прийняття політичного рішення є так зване встановлення порядку денного (agendasettings) — введення та закріплення у свідомості аудиторії певного набору сюжетів та проблем, що подаються як найважливіші (найпотрібніші) для суспільства у певний відрізок часу. Встановлюючи загальний порядок денний шляхом добору конкретних новин та тем для обговорення, засоби масової інформації створюють особистий порядок денний для кожного окремого індивіда, формуючи у нього уявлення про те, які події чи теми є суспільно важливими. Таким чином здійснюється фільтрування інформації, відкидання менш важливих подій. Однак водночас це створює значне поле для різноманітних маніпуляцій. Одним з найважливіших аспектів впливу ЗМІ на прийняття політичного рішення є артикуляція громадської думки та волі. У демократичному суспільстві масмедіа є зворотним напрямом, що особливо актуалізується у разі, коли відбувається порушення прав та свобод громадян. Таким чином, суб'єкт прийняття рішення має офіційну й неофіційну складові. Офіційна частина складається із законодавчої та виконавчої влад і функціонує за формальними правилами. Неофіційна частина складається із зацікавлених груп, які можуть бути плюралістично багатоплановими або централізовано корпоратизованими. В Україні модель «влада — ЗМІ» формувалася досить складно і проходила багато складних етапів, у цій моделі складові підсистеми здатні реагувати на зміни зовнішнього середовища, при цьому трансформуються самі й модернізують систему в цілому. Події Євромайдану 2014 року в Києві спонукали журналістів загальнонаціональних каналів відмовитися від «темників». Таким чином відбулося саморегулювання, самоочищення журналістської спільноти. Журналістський корпус країни не захотів, за висловом П. Бурдье, «хитрим чином звести те, що називають «новинами», до низки цікавих подій». У цей час саме ЗМІ справляли значний вплив на прийняття політичних рішень у країні. У пострадянських країнах відбувається активне залучення «четвертої влади» до політичної боротьби, адже вітчизняні засоби масової

інформації впевнено трансформувалися в інструменти політичних партій і приватних інтересів. Пост перебудовні ЗМІ позиціонують себе як створені за західними зразками, але випадки поєднання функцій журналіста і представника політичної партії під час виборчих перегонів в одній особі не відповідають світовій практиці. Одним з методів забезпечення прозорості взаємовідносин влади, політичних діячів та ЗМІ повинен стати контроль з боку громадських організацій за дотриманням стандартів журналістської етики, створення інструкцій для держслужбовців з приводу організації їх комунікацій зі ЗМІ тощо.

Іванов Д. В.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПЮКСБУ, 3 курс, 3 група

МАНІПУЛЯЦІЯ СВІДОМІСТЮ ВИБОРЦІВ

Сучасне маніпулювання свідомістю електорату під час виборчих кампаній перетворилося на систему побудови ефективних суспільних комунікацій, своєрідний спосіб соціального управління. Є декілька необхідних умов маніпулювання. Перша — непомітність, природність усього дійства. Заради цього і вибудовується певний фон-контекст, який спрямовує на прийняття «природного» рішення, потрібного маніпуляторів. Другою є спокуса, яка за сутністю є виправданням, що притупляє свідомість і послаблює власні прагнення. Маніпулювання відбулося, лише тоді, коли людина під впливом отриманих сигналів змінила свої погляди, думки, настрої, цілі. Якщо ж вона засумнівалася, захистила свою духовну програму, то жертвою маніпулювання не стає. Тобто, маніпулювання — не насильство, а спокуса. Дієвість спокуси ґрунтується на нерозумінні людьми самих себе. Мистецтво маніпулювання виявляється у вмінні спрямувати процес уяви у потрібному напрямку. Так, ефектне поєднання зорових образів та слова створює рекламу, яка підмінює судження сугестивними наказами, які спонукають, а не констатують. Гра уяви безпосередньо залежить від ступеня задоволення потреб. Справді, штучна зміна стану задоволення головних потреб є засобом контролю над уявою. Маніпулятори прагнуть загострити незадоволеність людей до відчуття пригніченості та безвиході. Такий стан отримав назву «звуження свідомості» і характеризується фіксацією уваги на потребах, що

не задовольняються. Саме в цей період надзвичайно легко нав'язати нову поведінку і примусити людину забажати те, що є у інших, навіть якщо вона цього не хоче. Сфера почуттів реагує швидше і її легше експлуатувати, тому головною мішенню маніпуляторів є людські емоції. Керування свідомістю людини ґрунтується на тих емоційних передумовах, що у цій свідомості вже визначилися. Не потрібно ні в чому переконувати, досить задіяти наявний емоційний потенціал, взяти в руки керівництво «емоційним вибухом». Повідомлення, що надсилає маніпулятор, стає переконливішим, якщо воно асоціюється з сильними позитивними (ефект хорошого настрою) або негативними відчуттями (ефект активації страху). Цілями маніпуляторів можуть бути також пам'ять та увага. При цьому вони використовують такі особливості, як центри інтересу, спрямованість уваги, зосередженість, стійкість та інтенсивність. Штучно розпорошуючи увагу на декілька об'єктів, суб'єкти впливу знижують чуттєвість сприйняття і ступінь усвідомлення. Є значна кількість методів маніпуляції. Наприклад, «наклеювання ярликів» полягає у бездоказовому нав'язуванні суспільству негативних, з погляду більшості, оціночних категорій з метою компрометації кандидатів, партій, суспільно-політичних рухів на зразок «шовініст», «націоналіст» тощо. Техніку «Суспільне несхвалення» використовують для створення ілюзії несхвалення тих чи інших дій кандидата з боку широких верств населення. «Залякування темою і повідомленнями» — один із найефективніших засобів впливу на цільову аудиторію. Контрпропаганда, використовуючи цей метод, має на меті представити обрання того чи того кандидата як загрозу життю, безпеці і добробуту громадян, стійкості соціальної системи тощо. «Псевдо логічні висновки». Сутність методу полягає в тому, що аудиторія робить неправильні висновки на основі отриманої інформації. Наприклад, кандидата вважають комуністом, якщо він, як і комуністи, підтримує ідею про посилення втручання держави в економіку. «Застосовування контрасту». Сутність методу полягає у доборі тих чи інших фактів, образів, на основі яких оцінка певних елементів іміджу набуває необхідного відтінку. Наприклад порівняння закордонного досвіду із ситуацією в нашій країні. Навмисно добираючи такі посилення, формується думка про неправильність тих чи інших дій, невідповідність загальносвітової практиці, або, навпаки, відповідність цій практиці. Отже, маніпулювання свідомістю електорату стало сьогодні неодмінним атрибутом сучасного виборчого процесу, а тому потребує ґрунтовного теоретичного осмислення.

ВЛИЯНИЕ СМИ НА ПОЛИТИЧЕСКУЮ СИТУАЦИЮ В СТРАНЕ

Восприятие и интерпретация важнейших явлений и событий, происходящих в стране и мире в целом, осуществляются через и при помощи СМИ. Еще Наполеон говорил: «Я больше боюсь трёх газет, чем ста тысяч штыков; вы видите меня хозяином Франции, но я не взялся бы править ею и три месяца при свободной прессе». СМИ в политической сфере — один из важнейших инструментов влияния на политический процесс. Но насколько объективна информация отраженная в СМИ? Вопрос необычайно важен в наше время. Экономические интересы СМИ делают их лакомой добычей для банкиров и политиков. Посредством использования экономических рычагов давления на СМИ можно оказывать влияние на ход предвыборных кампаний, развитие информационной войны, формирование политической культуры населения, его гражданской позиции. Содержание СМИ всегда отражает политику тех, кто финансирует прессу, поэтому она не является независимой, объективно отображающей реальность. Сейчас в Украине полным ходом идет информационная война. СМИ отчаянно навязывают населению чуждые цели, распространяют мифы, создают стереотипы. Информационное воздействие содержит искажение фактов или навязывает подвергающимся ему эмоциональное восприятие, выгодное воздействующей стороне. Информационная война на Украине освещается отечественными и иностранными СМИ с выгодных именно им сторон. Прокраинская сторона использовала в СМИ такую лексику — «колорады», «ватники», «титушки», «террористы» — для очернения своих пророссийских оппонентов. Россия сделала акцент на бандеровской символике евромайдановцев и фашистской власти в Киеве, но они практически не упоминали о том, что на Майдане хватало и адекватных людей. Украина описывает референдум в Крыму как аннексию, оккупацию полуострова, Россия — честное волеизъявление народа и присоединение. «Сепаратисты», «террористы» — так называют бойцов на Юго-востоке украинские СМИ. «Ополченцы»- эти же бойцы в интерпретации России. Украинская сторона умалчивает про несогласных с политикой Киева, российская — не показывает жителей,

несогласных с политикой ДНР и ЛНР. Пророссийские СМИ — на Донбассе идет антитеррористическая операция (АТО), пророссийские — против Донбасса идет карательная операция. На украинском телевидении нам не покажут про жителей Юго-востока, массово бегущих в Россию. Российские телеканалы не показывают, как беженцев принимает вся Украина. Становится сложно получить достоверную информацию с любой стороны. Мы даже не знаем уже, кто и за какие идеалы воюет. Как оставаться объективным в данной ситуации? Ответом будет: оценивать ситуацию, подающуюся с двух сторон. Нужно встать на чью-либо сторону? Нет. Мир по своей природе не черно-белый, а люди не делятся на плохих и хороших. Свободно мыслящий человек, должен уважать принцип свободы слова. Сложность и все же необходимость удерживаться от вхождения в тот или иной лагерь участников конфликта — самое трудное в информационной войне. Давайте научимся видеть все стороны конфликта и давать им слово. Очень важно, имея горячие сердца, сохранять холодными головы, не поддаваться на провокации со стороны СМИ, быть человеком со своими, а не навязанными кем-то интересами.

Йосипенко Н. П.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет №7, 3 курс, 3 група

УКРАЇНА НА ШЛЯХУ ДО ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

В сучасних суспільних науках досить поширена проблема визначення поняття громадянського суспільства. Це пов'язано з тим, що саме громадянське суспільство є складним і багатомірним явищем, яке займає визначальну роль в становленні демократичної держави. Визначенні в Конституції України завдання по створенню демократичної, соціальної, правової держави не можуть бути вирішеними без формування громадянського суспільства. Адже відомо, що для транзитивних країн становлення громадянського суспільства — найважливіша умова переходу їх до правової державності та забезпечення прав і свобод громадян. На жаль, у більшості із цих країн, у тому числі і в Україні, проблема формування громадянських суспільств ще далеко не вирішена. Для того, щоб прискорити становлення громадянського суспільства в Україні, необхід-

но чітко розуміти його сутність,закономірності становлення та створити умови для цього. Цьому питанню присвячені наукові праці багатьох вітчизняних учених, зокрема таких, як М. О. Баймуратов, В. Ю. Барков, В. В. Горленко, М. П. Орзіх, В. Ф. Погорілко, Т. В. Розова, Ю. М. Тодика, М. П. Требін та ін. Згадані автори звертають увагу на процеси становлення і взаємодії громадянського суспільства і правової держави. Досить вдалою є характеристика громадянського суспільства,яку дав М. П. Орзіх, який під громадянським суспільством розуміє “по-перше,асоціація людей, в якій кожна людина вільна як така, що має невідчужувані права; по-друге,це поза державні асоціації людей за соціальною, етнічною, релігійною та іншою належністю; по-третє, це формування на зазначених засадах суспільних (поза державних) відносин, що розвиваються і функціонують на самоврядних засадах. Відповідно до ст. 1 Конституції України, Україна є демократичною правовою державою. Проте,фактично на сьогоднішній день Україна не є такою. Це пов’язано насамперед тим,що у нашій державі ще й досі не створено громадянське суспільство. Причина такого стану речей полягає у відсутності досвіду існування громадянського суспільства або хоча б спроб його створення впродовж багатьох століть існування Української держави. Розвитку громадянського суспільства в Україні заважає стала застаріла суперечливість здійснення політичної влади. Але для цього існує досить результативний варіант вирішення цих проблем — враховуючи національну специфіку, необхідно розкрити потенціал власної системи управління та дати можливість поєднати зусилля різних рівнів управління і самоврядування в Україні. Також, необхідним є підвищення політичної культури населення, створення нових можливостей участі громадян в управлінні державними і суспільними справами, формування справжніх інститутів громадянського суспільства, максимальне розширення сфери судового захисту прав і свобод людини, формування поваги до права і закону; зміцнення свободи інформації і гласності, виховання нормального природного патріотизму — національного і державного — на основі поваги до національної історико-культурної спадщини. Отже, побудова громадянського суспільства є необхідною для становлення демократичного суспільства в Україні на сучасному історичному етапі наша держава має підходити до формування громадянського суспільства з огляду на специфічні риси українського менталітету. На законодавчому рівні має бути закладена правова модель організації життя людини і суспільства, відповідно до якої весь державний і суспільний механізм спрямовується на здійснення і захисту прав і свобод людини.

ПОЛІТИЧНА ЕЛІТА В УКРАЇНІ

Політична еліта — це найвпливовіша частина правлячої соціальної верстви, яка активно впливає на реалізацію її інтересів у владі, в політиці та взагалі у суспільному житті. Саме ця частина громадян обирає шлях, яким буде рухатися країна в той чи інший період. Зазвичай, до політичної еліти входить квіт нації — найсвідоміші, найрозумніші та найкращі представники, однак, на жаль, згадані вище ознаки не зовсім притаманні реаліям сьогодення України. Сучасній політичній еліті нашої країни більшою мірою притаманні наступні риси: 1) переважання особистих і групових інтересів в поведінці представників політичної еліти над інтересами суспільними; 2) відносно низький рівень професійної підготовки її значної частини, відсутність необхідного справжній еліті стратегічного мислення; 3) невміння домовлятися, узгоджувати інтереси; 4) низька ефективність політико-управлінської діяльності; 5) відчуження політичної еліти від суспільства, поглиблення соціального розриву між її представниками і пересічними громадянами.

Чому так склалося, не важко здогадатися, варто лише повернути погляд на сторінки історії: протягом 70 років основним джерелом еліти була комуністична партія. Поки політик чи чиновник діставалися до керівного поста, вони тривалий час абсорбували ліві ідеї — в жовтєнях, піонерах, комсомольцях і ще десяток років в самій партії — і це забезпечувало їхню лояльність системі. Проте сьогодні вже не має Радянського Союзу та пройшов період становлення власної української політичної еліти, тоді ж чому ситуація не змінилася? Глибокий і вражаючий суспільний парадокс України полягає в тому, що нова еліта так і не з'явилася — сьогодні здебільшого керують ті ж колишні компартійні лідери, що завели величезну і найбагатшу у світі на природні ресурси країну у глухий кут. Ситуація, яка склалася у нашій державі в наш час дає зрозуміти просту істину: наш час вимагає докорінних змін, це ж стосується політичної еліти. Країною повинні керувати люди, яким не байдужа доля Батьківщини та кожної людини. Наша політична еліта, нарешті, мусить покласти інтереси народу вище власних, таким чином виконавши свій громадянський обов'язок, про який вони зовсім забули. Якими ж рисами повинна бути наділена політична еліта? Більшість

науковців виділяють наступні ознаки політичної еліти: як високі розумові здібності; наявність організаторських нахилів; значний вплив на інші групи; безпосередня участь у здійсненні влади. Так, безперечно, всі вище зазначенні риси надзвичайно важливі, однак, на мою думку, до них варто також долучити ще й: любов до Батьківщини або іншими словами патріотизм. Я вважаю, що лише людина, яка є патріотом, може достойно виконувати свої повноваження, піклуючись про інтереси кожного, а не лишень про власну вигоду. Доля української держави сьогодні залежить від того, якою стане нова політична еліта. Чи уявлятиме вона чітку картину майбутнього та чи матиме достатньо сил та насаги, щоб її реалізувати.

Іващук П. С.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет № 10, 2 курс, 1 група

ЛІБЕРАЛІЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Сьогодні в Україні відбувається розвиток та лібералізація політичної системи, що зумовлюється істотними змінами в політичній системі, пов'язаними з переходом від „радянської” до демократичної форми поділу владних функцій. Першим етапом становлення політичної системи українського суспільства є період з 1990 до 1991рр., змістом якого була боротьба за незалежність. Це дало можливість на правовому рівні провести закріплення державності України. Важливий крок був зроблений для переформатування політичної системи — відбувся перехід роботи органів управління з республіканського на державницький рівень, а також впровадження інституту Президента. Другий етап (з грудня 1991 по липень 1994 р.) був пов'язаний з формуванням конституційних основ політичної системи України — були проведені вибори Президента України та з всеукраїнський референдум про підтримку Акта проголошення незалежності України. До здобутків цього етапу можна віднести впровадження парламентаризму, появу багатопартійності; закладення основ місцевого самоврядування. Третій етап формування політичної системи тривав з 1994р. до 2002 р..Цей період характеризувався ухваленням низки законів, які сформували фундамент сучасної української політичної системи. Характерною рисою цього етапу можна вважати протистояння гілок влади, а також вирішення проблеми, пов'язаної з тим, якою має бути форма

правління в Україні — парламентською, президентською чи змішаною. На цьому етапі розпочалася інтеграція України в світове співтовариство. Четвертий етап характеризується активним реформуванням політичної системи України, який розпочався з ухвалення 8 грудня 2004 р. Закону України № 2222 — IV «Про зміни до Конституції України». Позитивна риса зі змінами до конституційних норм є в тому, що парламент одержав можливість політичного впливу. Відмінними рисами діяльності Верховної Ради України в руслі розвитку парламентаризму стало фракційне унормування, а також збільшення владних повноважень парламенту.

Недоліки розвитку політичної системи України на шляху до лібералізації зумовили майбутню перспективу її реформування. Це не означає, що нам потрібно відмовлятися від здобутків демократії, отриманих упродовж останніх років. Необхідно надати нашій політичній системі більшого динамізму, модернізувати систему державного управління таким чином, щоб вона відповідала потребам сучасності і була орієнтована на розбудову в Україні громадянського суспільства. Таким чином, лібералізації політичної системи України передбачає визначення її чіткої орієнтації на потреби громадян, захист їх політичних прав і свобод, забезпечення зовнішньої і внутрішньої безпеки держави. Для цього потрібно прийняти нові закони й допрацювати старі, провести відповідні реформи тощо. Якщо нам вдасться подолати тенденції неупорядкованої де структуризації старої політичної системи, з одного боку, та реформувати і стабілізувати нові демократичні інститути з другого, утвориться новий політичний формат — політична система демократичних відносин, ефективних правових гарантій діяльності та політичної відповідальності усіх суб'єктів демократичного процесу. Саме такий політичний формат надасть можливість лібералізації політичної системи України.

Ільясова А. Р.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет № 7, 3 курс, 4 група

ПРАВОВА ТА ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА ГРОМАДЯН ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

В Україні тривалий час формувалося підґрунтя для функціонування правової держави: законодавчо закріплено загальні та юридичні гарантії законності, розпочався процес демократизації всіх сторін життєдіяльнос-

ті українського суспільства, державну діяльність переорієнтовано на захист прав, свобод та інтересів особистості тощо. Однак, най достовірнішим показником цього процесу є ступінь практичної реалізації таких прав та свобод громадян. На жаль, у нашій державі наявні порушення закріплених засад, що значно сповільнює вкорінення принципу правового та громадянського суспільства. На нашу думку, однією з важливих ознак, що слід враховувати у процесі становлення правової держави, є рівень правової культури, правової свідомості та правової ідеології суспільства. Важливість формування правової культури обумовлюється функціями, які вона покликана виконувати: 1) право регулятивну (забезпечення стійкого та динамічного функціонування елементів суспільства, правової системи та держави); 2) ціннісну (формування оціночного ставлення особистості до прав, власної діяльності та її результатів); 3) правосоціалізаційну (формування правових якостей особистості); 4) комунікативну (забезпечення ефективної взаємодії громадян в юридичній сфері).

Втім, формування правової свідомості та правової культури не може відбуватися стихійно. Важлива роль у його здійсненні, безперечно, належить правовому вихованню. Основними завданнями та напрямками правового виховання в сучасній Україні є: розробка системи правового виховання населення, підвищення рівня загальної моральності громадян, створення атмосфери поваги до законів та неухильного їх дотримання всіма суб'єктами права (зокрема, боротьба з корупцією), пробудження інтересу населення до правових знань та забезпечення їх доступності, підвищення ролі правової освіти тощо. На сучасному етапі свого розвитку наша держава характеризується слабкістю демократичних навичок, правовим нігілізмом та, відповідно, невисоким рівнем політичної та правової культури. Це пояснюється тим, що ефективне здійснення правового виховання у перехідному суспільстві є досить складним завданням. Низький стан правової свідомості обумовлюється історичними, національно-психологічними та трансформаційними цінностями. Отже, правова культура є якісним станом правового життя суспільства, досягнутим рівнем розвитку правової діяльності, ступенем гарантованості державою і громадянським суспільством прав і свобод людини і громадянина. Немає сенсу розмірковувати про належну правову культуру, якщо на рівні масової свідомості відсутні усвідомлення незаперечної цінності прав і свобод кожного члена суспільства, відсутня повага до правоохоронних органів, а також досить низьким є ступінь юридичної поінформованості громадян. У цілому, зміна пріоритетів у правовому вихованні громадян сприятиме формуванню демократичної політичної культури.

ПРОБЛЕМА ОЛІГАРХІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Кожен з нас, мабуть, вже задавав собі питання: чому Україна за 23 роки своєї незалежності так і не досягла тих цілей, які ставила перед собою? В чому причина таких невдач? Чому ми так і не перейшли до вільного ринку та не змогли створити розвинену політичну демократію? Спробую дати відповідь на ці питання. Україна, подібно до більшості пострадянських країн, не тільки зберегла розвинену систему бюрократії, а ще й побудувала олігархічний капіталізм. Що це значить? — це значить, що бізнесмени, аби не тільки закріпити свій успіх на економічному ринку, йдуть в політику, аби створити якнайкращі умови для того, щоб примножити свій капітал в декілька разів; президентська влада стала авторитарною; всі державні підприємства приватизуються та уходять «в тінь», аби держава не могла отримати свої законні податки. Сьогодні, ми можемо побачити, що виняток складають країни Прибалтики та частково Грузія, які за рахунок дієвих реформ змогли докорінно змінити свою політику. В такій ситуації так звану політичну еліту держави вже становлять заможні прошарки населення — олігархи. Цьому також сприяє монополізація виробництва, яка всупереч міжнародним законам та договорам, створює несприятливі умови для економіки не тільки на національному, а найжахливіше, — на міжнародному ринку. Ми не зможемо казати ані про високий ступінь розвитку громадянського суспільства, ані про правову, соціальну, цивілізовану та високорозвинену державу до тих пір, поки не знайдемо дієвих механізмів руйнування олігархічної системи в цілому. Політичною елітою вже повинен виступати середній клас, активна громадськість, серед якої повинна бути переважно освічена молодь та дієва політична опозиція, яка має чіткий план дій щодо переходу держави на новий рівень — вільної демократії. Я вважаю, що почати потрібно з конституційних норм, а саме з розробки Конституції на всеукраїнському референдумі, що дасть змогу реформувати повноваження гілок влади, спростити систему державної влади, прописати положення щодо створення коаліцій, партій, фракцій, опозиції, враховуючи не лише власний

досвід, а й досвід тих країн, які вже пішли шляхом вільної демократії. Важливо також створити жорсткі та чіткі положення щодо механізму стримувань і противаг між інститутами влади. Це дозволить нам уникнути авторитаризму та безправ'я, яке існувало останні роки. Вважаю за потрібне також урегулювати питання різноманітних привілеїв для представників політичної влади, а саме шляхом їх скасування. Це дозволить нам зменшити рівень корупції серед чиновницького апарату. Зменшити податки з приватних підприємств та заохочувати їх створювати продукцію, яка буде цікава населенню й набуде поширення серед мас. Зменшити контроль за приватними підприємствами. Це дасть змогу бізнесменам виходити з «тіні» та модернізувати виробництво. Не потрібно й обходити стороною питання адміністративного апарату та організації влади на місцях. В цьому випадку я пропоную запроваджувати різноманітні публічні конкурси, які зможуть заохочувати соціально-активну молодь, звісно враховуючи досвід іноземних країн. Це лише невелике коло питань, які Україні вкрай необхідно вирішувати зараз. Якщо ми не зможемо зламати олігархічну систему сьогодні, то безлад та безправ'я в нашій країні залишаться ще на багато років, що взагалі ставить під сумнів існування такої держави як Україна.

Казанська Р. Т.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет №2, 3 курс, 3 група

ЯКОСТІ ПОЛІТИЧНОЇ ЕЛІТИ

Проблема політичних еліт є однією з центральних у політології. Вона безпосередньо пов'язана з характером і якістю політичної влади, з конкретним способом її структурування. В умовах трансформації роль політичної еліти набуває особливої важливості, адже саме від її поведінки залежить якість політичної влади, розвиток суспільства, успіх або поразка реформ тощо. Етимологічно «еліта» походить від латинського слова «eligo» та французького «élite», що означає обраний, добірний, кращий. Єдиного трактування поняття «еліта» в сучасній політичній науці немає, проте підсумовуючи численні інтерпретації, можна стверджувати, що елітою є найбільш впливова група правлячого класу (привідна верства суспільства), що здійснює керівництво в політичному

житті суспільства, приймає участь у прийнятті найважливіших політичних рішень, займає найвищу позицію в суспільстві і володіє певними якостями. Наукові концепції політичних еліт розробляли Р. Міхельс, Г. Моска, В. Парето та інші. Необхідною складовою їх вчення про політичні еліти є якості політичної еліти. Так, Г. Моска вважав, що для того, щоб посісти місце в еліті, треба бути володарем (або вдавати це) кількох атрибутів, високо цінуваних у цьому суспільстві, серед яких можуть бути багатство, походження (народження, сімейні зв'язки), високе становище в суспільстві, турбота про громадянський добробут, військова відважність, статус у релігійній ієрархії (священний сан), знання, досвід управління тощо. В. Парето вказує на такі основні риси еліти: однорідність (усвідомлення того, що еліта є прошарком, відокремленим від суспільства, об'єднана спільністю соціального походження та досвіду, відзначається солідарністю при захисті власних інтересів); зверхність над масами (це виявляється у таких елітарних психологічних якостях, як енергійність, мужність, добродішність. Втрата елітою цих якостей призводять до її занепаду); змінність всередині еліти (так звана циркуляція еліт), під час яких вона допускає у свої ряди нових членів і тим самим зберігає своє панування або чинить опір структурному і кадровому оновленню, що призводить до революцій. Р. Міхельс у своїх працях також визначає таку рису як організованість. Лише та група людей, яка має певні професійні знання та вміння, здатна ефективно керувати людською діяльністю. При цьому, він визнає роль психологічних факторів в утворенні еліт: апатичність більшості людей стосовно політики, підкорюваність, байдужість. Саме ці якості створюють ідеальні умови для тих, хто хоче керувати і має відповідні знання і здібності. Специфіку еліти також продемонстрував Дж. Мізель у формулі трьох «С»: group consciousness, coherence, conspirancy (групова свідомість, згуртованість, спільні спрямування). Сучасний науковий доробок дозволяє виділити такі основні якості політичної еліти: високий рівень продуктивності та ефективності діяльності; високий рівень інтелекту, ерудиції та політичної мудрості; здатність до управління, організаторські якості; почуття обов'язку та соціальної відповідальності; внутрішньо групова згуртованість та наявність загальної цілі. Отже, незважаючи наплинність часу і розвиток суспільних відносин, загальні вимоги до політичних еліт (єдність, спільна мета, професійні знання і вміння, здатність керувати) залишаються незмінними.

СТАНОВЛЕННЯ ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРСТВА В УКРАЇНІ

Серед безлічі людей, залучених в політику, завжди є такі, які знаходяться в центрі уваги. Ними захоплюються, їх обожають, їхні слова сприймають як істину, а потім їх же піддають жорстокій критиці, викрикують у брехні, звинувачують у всіх громадських бідах. Цими особами виступають політичні лідери. Інститут лідерства в Україні має багато сторін, характеристик як у процесі становлення, так і функціонування. Становлення лідерів суверенної України не було процесом розриву з традиціями не тільки народного життя, а й з усіма традиціями попереднього режиму. Значну роль у цих процесах відіграє в нашій державі не правлячий клас чи певна політична сила, а саме політичний лідер, особа як головна фігура, що визначає перебіг найважливіших політичних процесів. І це природно, оскільки Україна, не применшуючи при цьому ролі всього українського загалу, фактично завжди була суспільством лідерського типу. Князі, гетьмани, полководці, провідні політики здебільшого відігравали домінуючу роль у виборі шляхів суспільно-політичного розвитку країни. Кожна нова епоха потребує нового лідера. Випадкового лідера не буває, він завжди з'являється на « потребу часу» . На кожному новому етапі становлення і формування незалежної держави суспільство потребувало «свого» лідера. Це означає, що кожна конкретна ситуація вимагає лідера з певним набором рис і якостей ,особистості. Причому якості придатні для вирішення проблем в одній ситуації, в іншій можуть виявитися не актуальними, а в третій — перешкоджають досягненню цілей. Мінливі проблеми вимагають зміни підходів до їх вирішення, нових стилів і методів лідерства. У залежності від зміни соціального середовища на роль лідера можуть висуватися різні постаті. Серед великої і гідної конкуренції історія вибирає того, хто найбільш відповідає потребам часу і ситуації. Сучасний образ політичного лідера значною мірою зумовлений тими трансформаційними процесами, які відбуваються в Україні, і, певним чином, є віддзеркаленням політичної свідомості мас. В основі цього явища — буденна свідомість, уявлення, які формуються в процесі соціального розвитку людини і містять характеристики найбільш значущих політичних діячів

минулого, актуальні соціальні й економічні цінності суспільства, традиції політичної культури. Становлення інституту політичного лідерства в Україні має свою характерну специфіку. По-перше, вона пов'язана з тим, що наша держава перебувала у стані переходу від тоталітаризму до демократії. Цей перехід відбувається в умовах, коли ще діють стереотипи тоталітарної свідомості, які поняття «сильної влади» пов'язують із жорстокістю політичного керівництва. По-друге в Україні національними лідерами ставали представники партійно-радянської номенклатури і національно-патріотичної інтелігенції. По-третє, на процес відновлення демократичного лідерства в Україні впливає специфіка українського національного характеру. Соціо — психологічні дослідження виявляють його селянську структуру, а отже — схильність до індивідуалізму і малих спільнот. До цього додається анархічний характер ставлення українців до влади. Влада асоціюється з гнобленням, а з авторитарністю, вона розглядається як джерело насильства. По-четверте, пасивність засобів масової інформації України у створенні позитивного іміджу українським політикам. Політичні лідери — це люди, які мають бути професійно, інтелектуально, морально-психологічно та організаційно підготовлені до владної діяльності, спроможні справляти легітимний вплив на все суспільство або його частину. Проте на українській політичній арені за роки незалежності, на жаль, так і не з'явилося особистостей, які були б цілком здатні вирішувати сучасні завдання не тільки розбудови державності, а й формування та функціонування інститутів громадянського суспільства. Навіть найвідоміші українські політичні лідери, спираючись лише на окремі соціальні верстви населення, не мають жодних підстав вважати себе авторитетними лідерами загальнонаціонального масштабу. В кризовій ситуації яка існує на даний момент у нас в країні, народу потрібен загальнонаціональний лідер, у якого його особисті інтереси повністю співпадали б з державними і коли все ж таки він з'являється суспільство повинно усвідомити себе через призму цього лідера, переживаючи в такий спосіб власну цілісність, монолітність і однотайність. Лідер — живе втілення суспільства. Під таким кутом зору вислів французького короля Людовіка XIV: «Держава — це Я», — не пусті слова, а констатація факту. Звідси висновок: лідер існує, бо він потрібен суспільству. Отже, Україні потрібен такий політичний лідер, який би згуртував український народ і який би присвятив себе йому, і ні в якому разі не піднявся над, а розчиняється в ньому, наголошуючи, що українська нація зможе подолати всі негаразди і все ж таки, Україна стане високо розвинутою європейською демократичною державою.

РОЛЬ ПОЛІТИЧНОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДІ У ПОЛІТИЧНОМУ ПРОЦЕСІ

В реаліях сьогодення значне місце в політичній активності суспільства займає молодь. Молодь — це соціально-демографічна група певної вікової категорії для якої характерний певний особливий стан. У суспільно-політичних перетвореннях, що відбуваються в країні, дедалі більшу роль відіграє молодь. Вона активно підтримує політичний курс на здійснення демократичних реформ, бере участь у розбудові демократичного суспільства. Саме молоді люди часто ініціюють соціально-економічні, політичні і духовні зрушення, адекватні викликам часу. Процес формування політичної активності молоді відбувається шляхом впливу як зовнішніх факторів: характером політичного режиму, морально-політичним становищем в країні, добробутом окремої сім'ї, взаємовідносинами в колективі, сімейним станом, так і внутрішніми факторами — наявністю відповідної освіти, власного досвіду, особистих мотивів, переконань, волі окремого індивіда, темпераменту. Значний вплив на дану соціальну групу становлять родина, освітні заклади, ЗМІ, соціальні мережі. До засобів такого впливу можна віднести: знайомство з структурою політики, політичними діями, політичними новинами, участь в політичних дискусіях. Наразі спостерігається формування ціннісної свідомості молоді під впливом негативних явищ: економічної нестабільності, безробіття, інфляції, корупції. Внаслідок чого, молодь виявляється однією з найбільш соціально занедбаних і найменш соціально захищених спільнот держави. В контексті цього, в даній референтній групі виникає критична маса проблем, зокрема підвищення політичної активності молоді. Дане твердження можна простежити в ретроспективі становлення та незалежності України. В 1990 р. відбулася революція на граніті, в якій взяли участь понад 100 студентів, поставивши наметове містечко й розпочавши голодування, в їх підтримку страйкування почали навчальні заклади. Прямим наслідком протестів була відставка голови Ради Міністрів УРСР В. Масола та виконання низки вимог мітингувальників. Досягнувши поставлених цілей політична активність молоді спадає. Підтвердженням цього є результати опитувань, проведених Державним інститутом проблем сім'ї та молоді, Українським інститутом со-

ціальних досліджень та центром „Соціальний моніторинг” в 2012 році, які показали, що серед молоді віком від 14 до 28 років лише 1% бере активну участь у політичному житті. Наступний помітний зсув у політичній свідомості й політичній поведінці молоді у бік зростання як внутрішньої політичної активності був пов’язаний з виборами Президента 2004 року. В динаміці подій «помаранчевої революції» політична зацікавленість молодого покоління перейшла від побутового інтересу до реальної участі. Протягом наступних років, розчарування в змінах та переоцінка ціннісних орієнтирів призводить чергового спаду активності. Про це свідчить проведене влітку 2013 р. опитування Фондом імені І. Кучеріва про зацікавленість громадян політикою. Відповідно до якого найменший інтерес до неї в молоді. 3-поміж людей до 30 років аж 38% заявили, що зовсім не переймаються політикою. А «дуже цікавилися» лише 2%, тоді як серед найстаршої аудиторії таких 14%. Наступним соціальним вибухом стало не підписання президентом України угоди про асоціацію з ЄС у 2014 р., що вивело тисячі мітингувальників (насамперед студентську молодь) на вулиці. Представлені події наочно демонструють характерні ознаки молоді: висока адаптація до нових світових тенденцій, швидка реакція на політично-невигідні умови, активна громадська позиція. Через свої особливі характеристики молодь є чи не найбільш важливою соціальною опорою прогресивних суспільних процесів і одночасно саме вона є однією з найбільш беззахисних соціально-демографічних груп, адже лише інтегрується в суспільство.

Кашаба Д. А.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет №7, 2 курс, 2 група

МЕДІА-СФЕРА УКРАЇНИ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У наш час медіа визначають структуру всього політичного поля, оскільки для більшості населення це єдине джерело інформації та канал зв’язку з владними суб’єктами. Вивчення стану медіа-сфери України, особливо в умовах нинішньої політико-економічної кризи, стає однією з передумов ефективного подолання негативних явищ і започаткування позитивної динаміки всієї політичної системи країни. Предметом нашого аналізу є стан медіа — специфічних засобів опосередкування, які

містять у собі засоби комунікації. Формалізованими типами таких медіа є засоби масової інформації й комунікації, які можна розподіляти за характеристиками носія, — друковані (газети і журнали), електронні (телебачення, Інтернет), та вербальні (радіо). Функціональні особливості цих медіа залежать від цілей діяльності, а також їхнього місця у загальній структурі владного поля. Так чи інакше, головною функцією засобів масової інформації є комунікативна функція, яка полягає у зборі, створенні, опрацюванні і трансляції інформації від громадян до носіїв влади, з одного боку, а з іншого — забезпечує зворотній зв'язок, інформаційну відкритість влади, актуалізацію потреб громади і формування громадської думки. Друковані ЗМІ є традиційним і найдавнішим елементом опосередкування взаємодії в політичній системі. Внутрішня структура ЗМІ цього типу здебільшого вертикально інтегрована і централізована, що передбачає наявність редакційної політики і жорстких вимог до публікацій. Цільова аудиторія досить розпорошена, більшість видань має універсальний характер. Ці ЗМІ характеризуються доступністю для більшості населення, але мають суттєві часові обмеження, пов'язані з періодичністю виходу. Серед друкованих ЗМІ переважають універсальні видання, які здебільшого поєднують розважальні та суспільно-політичні елементи. Таким чином, забезпечується високий рівень політизації населення України і розвиваються та підтримуються основні елементи масової культури. У структурі власників друкованих ЗМІ переважають юридичні особи. При цьому великі медіа — холдинги наявні в структурі бізнесу всіх основних фінансово-промислових груп країни. Важливо, що теоретично засоби масової інформації та комунікації є елементами громадянського суспільства, а на практиці, ЗМІ здебільшого обслуговують інтереси владних команд. Виняткове становище цих ЗМІ ставить їх у пряму фінансову та організаційну залежність від органів влади і об'єктивно створює нерівні умови для функціонування всіх суб'єктів інформаційної сфери. Іншою важливою групою засобів масової інформації та комунікації є електронні ЗМІ, до яких відносять телебачення, радіо та Інтернет. Саме телебачення нині є безперечним лідером за поширенням і впливом на громадськість, ефективно відпрацьовуючи схему «рекламодавець — ЗМІ — споживач» завдяки використанню символів в одночасній візуальній та аудіальній репрезентації і в монтуванні їх у суспільно-політичні та масово-розважальні програми. Розглянемо й деякі тенденції розвитку Інтернету в Україні, який досить умовно відноситься до електронних ЗМІ. Головна характеристика Інтернету —

швидкість, з якою не може змагатися навіть інтерактивне телебачення. В Інтернеті немає «часу новин» — у ньому постійно продукуються нові інформаційні повідомлення та інтерпретації. Як і в телебаченні, в Інтернеті використовуються візуальні та аудіальні техніки репрезентації. Щорічне зростання Інтернет — аудиторії створило умови для популярності соціальних мереж, які використовуються для цільового поширення інформації. Отже, аналіз тенденцій медіа в Україні дає підстави стверджувати, що ця сфера розвивається хаотично і залежить від волі політико-владних суб'єктів. Крім того, правова незахищеність медіа-сфери робить її залежною від зовнішніх (часто антиукраїнських) впливів. У цьому контексті необхідно вдосконалювати інформаційне законодавство і посилювати вимоги до якості інформаційного продукту.

Кеєр О. С.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет № 10, 3 курс, 2 група

ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІТОЛОГА

Політологом вважається спеціаліст, який має наукові знання в галузі політики та політичної влади, вміє майстерно користуватися всіма науково-технічними засобами й має покликання до наукової діяльності. Предметами його вивчення є політична культура і політична поведінка, політичні системи, державний лад, влада і владні відносини. У політологічній літературі зазначається, що роль цієї професії у суспільстві досить велика, бо саме вони можуть кваліфіковано провести аналіз певної політичної події, спрогнозувати її розвиток та довести цю інформацію до широкого кола людей. На жаль, в Україні бракує досвідчених, розумних, незалежних політологів. На мою думку, політологи занадто захопилися політичними технологіями боротьби за владу, бо більшість з них працюють на певні партії, постійно коментують і аналізують у ЗМІ політичні події на користь цих партій. Фактично, вони є провідниками відповідної ідеології, не прагнучи при цьому показати політичну реальність такою, якою вона є насправді. Я вважаю, що фундаментальним принципом етики політолога є спроможність надавати тільки об'єктивну і неупереджену інформацію, а не працювати за принципом: „Хто платить, той і заказує музику”. Через

велику корумпованість нашої держави, проблемою цієї професії є те, що політологи не об'єктивно підходять до аналізу політичних подій, прогнозів, висновків. Оцінюючи діяльність певної партії або політика, політолог має бути максимально неупередженим. М. Рац підкреслює, що треба формувати таке політологічне співтовариство, яке втягувало б в орбіту своїми діями всі здорові політичні сили, котрі шанують такі цінності, як свобода, демократія, громадянське суспільство, правова держава. На жаль, сьогодні держава не зацікавлена в таких фахівцях. Бо сучасні політологи не оцінюють об'єктивно політичні події, не проводять незалежний аналіз, не підносять реальність такою, якою вона є. Це і є однією з головних проблем нашої країни. Для того щоб уникнути такої проблеми, на мій погляд, треба починати з системи політологічної освіти. Викладачам Вузів, що готують політологів, слід не тільки допомагати майбутнім фахівцям опанувати теоретичні знання, а виховувати в студентах якості, що ґрунтуються на таких загально визнаних принципах, як демократизм, гуманізм, свобода світогляду. Отже, фахівцем у галузі політології дуже важко стати. Адже політологи повинні добре розуміти і знати політичні події, оцінювати альтернативи і обґрунтовувати способи переведення ідей у політичну практику, вміти оцінювати певні процеси на високому рівні при цьому діяти неупереджено та незалежно від домінуючих у державі політичних настроїв. Це і складає основу професійної етики сучасного українського політолога. Я сподіваюсь, що майбутні фахівці у галузі політології об'єднають свої зусилля задля успішного, перспективного розвитку нашої держави. Результатом цього може стати підвищення ролі науковців у державотворчих процесах.

Керницька Ю. Ю.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет № 2, 2 курс, 7 група

ПАРАДОКС СВОБОДИ У ПОЛІТИЧНІЙ ПОВЕДІНЦІ НА ОСНОВІ РОБОТИ ЕРІХА ФРОМА «ВТЕЧА ВІД СВОБОДИ»

Актуальність досліджуваної теми очевидна, адже саме поняття «свободи» належить до «вічних тем». Центральна проблема статті — з'ясування психологічного значення свободи в умовах політичного

середовища для сучасної людини. Тому спроба узагальнити роздуми, зважаючи на погляди Е. Фрома, присвячені етичним, політичним та соціально-психологічним парадоксам свободи, до цієї пори зберігає мотивацію для самостійних пошуків. Метою цього дослідження є аналіз чинників у психіці сучасної людини, які спонукають її добровільно відмовлятися від свободи через політичні умови (часто у фашистських державах) і які так широко поширені у мільйонних масах нашого народу. У передмові до двадцять п'ятого видання «Втечі від свободи» Еріх Фром охарактеризував свою книгу як аналіз «феномену людського неспокою, викликаного розпадом середньовічного світу, у якому людина, усупереч усім загрозам, почувала себе впевнено і безпечно». Е. Фром із жalem констатував, що, незважаючи на величезний достаток матеріальних благ і демократичні досягнення, сучасна людина все ще відчуває сильне занепокоєння і спокусу відмовитися від своєї свободи на користь політичної диктатури чи влади ринку «... перетворившись на маленький гвинтик машини: не у вільну людину, а у добре нагодованого і добре одягненого автомата». Проаналізувавши роботу «Втеча від свободи» Еріха Фрома, я прийшла до умовиводу, що емоційний розвиток сучасної людини жахливо відстає від його інтелектуального розвитку. Розглядаючи свободу як психологічну проблему, Еріх Фром звертається до аналізу чинників історичного контексту, що вплинули на процес формування людини у політичному світі. Цікавим є таке спостереження: від епохи Відродження і до наших днів люди сповнені палким прагненням до слави. Те, що здається настільки природним, було зовсім нехарактерним для людини середньовічного суспільства. Можна провести і аналіз динамічних факторів: у цьому визнається заслуга засновника психоаналізу З. Фрейда у постановці проблеми ірраціональних несвідомих сил, які зумовлюють поведінку людини. Однак Е. Фром бачить це питання дещо інакше. Він стверджує, що людський характер виникає не з інстинктивних біологічних сил в людині, а є продуктом соціального (у тому числі і політичного) процесу. На відміну від фрейдівської концепції, суспільство за Е. Фромом є не стільки інстанцією придушення особистості, скільки інстанцією її творення. На основі вищезазначених та інших факультативних факторів можна виділити три типових механізми втечі від свободи, характерних для політичного суспільства: 1) авторитаризм; 2) руйнація (деструктивність); 3) автоматизуючий конформізм. У сучасній політичній сис-

темі є чинники, що виробляють тип особистості, для якої характерне відчуття безсилля, самотності, тривоги і невпевненості. Що ж до сучасної демократії, то, звільнивши індивіда від усіх зовнішніх обмежень, вона призвела до розквіту індивідуалізму. Ми пишаємося тим, що нас «не гнітить ніяка зовнішня влада», що ми вільні виражати свої думки і почуття і впевнені, що ця свобода майже автоматично забезпечує нам прояв індивідуальності. Але право виражати свої думки має сенс тільки у тому випадку, якщо ми здатні мати власні думки. Таким чином, я можу сказати, що свобода від зовнішньої влади стає міцним надбанням. Однак слід не забувати, що це можливо тільки у тому випадку, якщо внутрішні психологічні умови дозволяють нам затвердити свою індивідуальність. Після цього дослідження залишаються питання: «Чи досягли ми цієї мети? Або хоча б наближаємося до неї?».

Кіряєва Ю. Ю.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет № 10, 3 курс, 4 група

ПРОБЛЕМА ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРСТВА В УКРАЇНІ

Лідерство — універсальний за своєю природою феномен суспільного життя. Політичне лідерство — це процес взаємодії, у ході якої одні люди (лідери) знають і виражають потреби і інтереси своїх послідовників і через це володіють престижем і впливом, а інші (їх прихильники) добровільно віддають їм частину своїх владних повноважень для здійснення цілеспрямованого представництва і реалізації власних інтересів. Будь-яке суспільство, особливо у скрутні часи своєї життєдіяльності, має потребу у сильному, розважливому, авторитетному лідері, який не тільки може запропонувати стратегію виходу з кризи, а й здатен консолідувати суспільство на її виконання. Загальнонаціональним лідером в Україні вважається Президент як найвища посадова особа в державі. Але на сучасному етапі на лідерські загальнонаціональні позиції висувається прем'єр-міністр і лідер парламентської опозиції, а також лідери впливових парламентських партій. Президентські вибори в Україні часів державної незалежності свідчать, що на посаду

загальнонаціонального лідера обиралися особи середнього рівня управлінського професіоналізму. Однак, при обранні на «посаду» лідера люди часто керуються не народною любов'ю чи авторитетом, а тим, аби на його місці не бачити іншого конкурента. Проблема політичного лідерства постає в тому, що всі лідери приходять до влади не як вожді чи патріоти та борці за незалежність України, а зовсім з інших причин. Через це відбувається падіння авторитету в усвідомленні людей, які обирали певного лідера, різке зниження довіри до нього та бажання бачити на його місці зовсім іншу людину. Підготовка політичного лідера — тривалий процес державного значення. У ряді країн (Франції, Японії, США) відбір та підготовка політичних лідерів починається ще в ранньому дитячому і підлітковому віці. Для цього навіть існують спеціальні школи і університети. Доброю школою для підготовки політичного лідера є його участь в суспільних рухах і активне членство в політичній партії. При цьому, разом з професійними здібностями потенційного лідера, велике значення надається його моральним якостям. На нашу думку саме цього не вистачає нашим лідерам, адже на українській політичній арені за роки незалежності, на жаль, так і не з'явилося особистостей, які були б цілком здатні вирішувати сучасні завдання не тільки розбудови державності, а й формування та функціонування інститутів громадянського суспільства. Навіть найвідоміші українські політичні лідери, спираючись лише на окремі соціальні верстви населення, не мають жодних підстав вважати себе авторитетними лідерами загальнонаціонального масштабу. Сьогодні в Україні склалася неспокійна ситуація. На нашу думку це сталося через небажання влади прислуховуватися до думок власного народу. Будь-який внутрішній конфлікт між населенням однієї частини України з іншою, або між громадою та владою слід вирішувати лише дипломатичним шляхом без залучення армії, інакше це може призвести до розколу країни. На жаль, сьогоднішні внутрішні проблеми України суттєво відбиваються на довірі до неї та української владної, опозиційної еліти з боку інших країн. Відтак, формування ефективних політичних лідерів є важливим суспільним завданням. Україна перебуває лише на початку процесу формування нового типу реального політичного лідерства. Дослідження механізму формування політичного лідерства, сприятиме створенню умов для більш ефективного функціонування цього інституту.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ КОНФЛІКТОЛОГІЇ

Методологія та зміст конфліктологічних досліджень, як засобу накопичення конфліктологічних знань і спрямування вітчизняної конфліктології в специфічний напрямок соціального пізнання, визначаються, насамперед, характером соціального буття і тими проблемами, які існують для діючих в його умовах соціальних суб'єктів. До числа таких проблем слід, перш за все, віднести, різке загострення соціальної конфліктності, пов'язане зі зломом тоталітарної системи соціального контролю, з переходом до демократичної системи суспільних відносин. Наростання числа і інтенсивності конфліктних протиставлень є загальним правилом для перехідних періодів суспільного розвитку і знаходить своє пояснення і виправдання в тому, що виражає сформованість і готовність певних соціальних сил до трансформації існуючих відносин і структур, до встановлення нового порядку речей. Отже, виникає об'єктивна необхідність поставити наростаючу в суспільстві конфліктність в певні обмежувальні рамки, знайшовши для цього відповідні способи і засоби. В умовах переходу від тоталітаризму до демократії ця загальна закономірність проявляється з особливою гостротою. Бо ескалація соціальних конфліктів набуває тут такого рівня і такого розмаху, що впритул підводить до критичної межі, роблячи реально можливою соціальну катастрофу. У таких умовах суспільство гостро потребує засобів, що оберігають його від надмірного «перегріву», що забезпечують надійний та ефективний контроль за регулюванням і дозволом виникаючих конфліктних ситуацій. Але це вже не можуть бути методи, якими користувався тоталітаризм, прагнучи впоратися, а точніше — розправитися з конфліктами: репресії, залякування, перемикування невдоволення ззовні чи на «ворогів народу», ідеологічне "промивання мозків", організація масового відтворення слухняної особи і т.п. Такі засоби все виразніше виявляють не тільки свою неспроможність (принципово конфлікти не вирішуючи, а навпаки, лише їх накопичуючи і посилюючи), але і зростаючу конфліктогенність, оскільки зустрічають все більш активний опір і моральний осуд у масовій свідомості й поведінці (яскравим прикладом є ситуація, яка склалася та має місце на сучасно-

му етапі Української історії). Єдино надійними та ефективними способами і засобами, що збігаються з завданнями демократизації суспільних процесів і відносин, стають уважне вивчення і оцінка настроїв і поведінки населення, прагнень його різних груп і верств, і адекватне їх вираження у відповідних законодавчих актах, управлінських рішеннях і політичних діях, покликаних їх співвіднести і погодити. Це передбачає осмислення того, чим викликаються і під дією яких детермінант виникають конфліктні ситуації в різних сферах суспільного життя та діяльності. Які їх основні типи, ідеологічні, соціально-психологічні, культурологічні, економічні та інші параметри. Якими особистісними рисами, особливостями свідомості і поведінки відрізняються їх активні учасники. Що сприяє, а що перешкоджає попередженню та профілактиці негативних конфліктних протидій, що гальмує демократичний розвиток суспільства. Що, зі свого боку, здатне підтримати позитивні конфронтації, що допомагають суспільному прогресу. І як ввести будь-який конфлікт, його перебіг і вирішення в якісь більш цивілізовані і гуманні форми, що не принижують прав і гідності жодного з його учасників. Весь цей круг проблем становить предмет конфліктологічних досліджень. Конфліктологія, як сукупність цих досліджень, пропонує на їх основі адекватні та дієві управлінські рішення та практичні заходи, завдяки яким, демократизація суспільства буде проходити у кардинально іншому ключі. Процес і результати перетворення конфліктології в «безпосередню продуктивну силу» можна найбільш чітко бачити на досвіді США, де протягом уже декількох десятиліть робляться дієві зусилля з вивчення та вирішення конфліктних ситуацій, які набувають масовий характер і високу ступінь гостроти. Ще в першій третині століття, коли почали бурхливо зростати кількість і напруженість трудових конфліктів, пов'язаних з «великою депресією», було налагоджено їх вивчення, експертиза та регулювання у рамках Федерального агентства з посередництва та примирення. У 50-60-ті роки, з висуненням на перший план гострих міжетнічних конфліктів, обумовлених широкою імміграцією в країну представників різних етнічних традицій і культур з усіх кінців світу, було налагоджено їх аналіз, концептуальне опрацювання і нейтралізація в рамках сформованої для цієї мети служби общинних відносин. Із загостренням міжнародних конфліктів в середині 70 -х років, — пов'язаних насамперед з нагнітанням «холодної війни» і змаганням у «гонці озброєнь», з одного боку, і виявленню можливості зниження міжнародної напруженості шляхом посередницьких зусиль і переговорів, з другого, — для осмислення і вирішення відповідних пізнавальних і практичних завдань виникла

Академія миру та вирішення конфліктів. Можна з упевненістю стверджувати, що всі теоретичні здобутки та практичні успіхи сучасної американської конфліктології пов'язані з цією постійно розширюючись дослідницькою та інституційною базою і з усвідомленням її суспільної значущості. У зв'язку з цим основне завдання вітчизняної конфліктології на пережитому нею етапі свого становлення полягає в тому, щоб, координуючи наукові дослідження з соціальних конфліктів в сучасному суспільстві, сконцентрувати їх на розробці таких найважливіших стратегічних напрямків конфліктологічного аналізу, які б допомогли здійснювати практичне посередництво між різними групами населення, які беруть участь у конфліктах, а також між владою та населенням, і разом з тим — критично аналізувати та оцінювати характер і результати різних управлінських впливів на ці ситуації з метою їх врегулювання в суспільстві.

Климчук Ю. М.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 2 курс, 23 група

ІДЕОЛОГІЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Майже ціле століття наша держава, будуючи соціалістичне суспільство, жила з єдиною ідеологією. Лунали гучні гасла комунізму, які більшість з натхненням підтримувала, а в деяких випадках була ладна захищати, віддаючи своє життя. Сьогодні ж ситуація змінилася. Україна обрала демократичних шлях розвитку, тому питання щодо правомірності, необхідності та доцільності існування національної ідеології є предметом гострих дискусій. У статті 15 Конституції України зазначено: «Суспільне життя в Україні ґрунтується на засадах політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності. Жодна ідеологія не може визнаватися державою як обов'язкова». Та державною необхідно робити не ідеологію якоїсь однієї групи людей, треба синтезувати нову, всезагальну концепцію принципів, що будуть виступати певною консолідуючою силою та компасом, який допоможе орієнтуватися у світі, розробляти нову «філософію життя», що відповідає історичним умовам розвитку нашої держави та прагненням українського народу. Сьогодні в Україні наявна гостра конкуренція ідеологій, які у багатьох питаннях виступають з діаметрально протилежних

позицій. Це створює додаткову напругу в суспільстві і розкол у ставленні до життєво важливих фундаментальних проблем. Як показують події останній місяців, саме нестача у нас єдиної ідеологічної концепції є однією з причин сепаратизму, поширення бандитизму, підміни загальнонаціональних інтересів регіональними, груповими чи клановими та інших деструктивних явищ. Тому існує реальна потреба у створенні консолідуючої весь український народ ідеї, яка б визначила прогресивний шлях розвитку, принципи і методи розбудови правової, соціальної держави, економічно сильної, незалежної ні від Росії, ні від Європейського Союзу чи США та духовно об'єднала всю Україну. На жаль, на практиці це майже не реалізовується. Адже ідеологія не буде діяти тільки тому, що вона є, вона діятиме тільки тоді, коли для її реалізації докладатимуться зусилля. І що ж як не політикум зможе втілити ці ідеї в реальність (хоча це необхідно було зробити ще 23 роки назад). Але проблема постає в тому, що ніхто «вгорі» не хоче над нею серйозно працювати. Проводити в життя нову консолідуючу націю ідею — означає ризикувати своїм статусом, становищем і кар'єрою, змінюватися самим та докладати значні зусилля для покращення життя народу. Таким чином, у сучасній ідеології України необхідно поєднати демократичні та гуманістичні погляди розвинених країн із специфічними рисами історичного минулого та менталітету нашого народу. Нова ідеологія повинна духовно об'єднати всю Україну, зруйнувати стіну між «заходом» і «сходом», подолати ті протиріччя, що виникли між українцями, внаслідок історичних периферій, підняти дух населення і патріотизм. Обираючи життєві орієнтири нації треба пам'ятати: ідеологія — це ніж. І все питання в тому, в чийх він руках: карного злочинця, переслідуючого корисливі цілі, або хірурга, що робить операцію по спасінню пацієнта.

Ковальчук Б. Ю.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКООУ, 3 курс, 10 група

РОТАЦІЯ УРЯДУ ЯК НЕОБХІДНА ПЕРЕДУМОВА ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ РЕФОРМ В УКРАЇНІ

Політична діяльність, як і будь-яка інша, вимагає високого рівня кваліфікації та професійних теоретичних і практичних навичок від осіб, які її здійснюють, особливо коли йдеться про дії та рішення, що від них

залежить соціально-економічний стан держави та її громадян, проте саме неспроможність національної політичної еліти протягом років незалежності навіть закласти фундамент сучасної державності, так і залишивши Україну державою без будь-якого шляху, призвела до нагальної необхідності її повного викорінення та пов'язаної з цим потреби утвердження якісно нової, справжньої, а не названої, політичної еліти. Безумовно, саме представники законодавчої та виконавчої гілок влади визначатимуть нові вектори розвитку української держави, і якщо депутатський корпус Верховної Ради України громадяни мають можливість сформуванню відповідно до своїх переконань і поглядів на тих чи інших кандидатів, то персональний склад уряду — прерогатива саме парламенту, згідно з положеннями Конституції України. Цілком недоречно хоча б частково брати за приклад історичні постаті, імена яких пов'язані з чисельними людськими жертвами та порушенням прав і свобод людини, проте навряд чи можливо знайти більш яскравий об'єкт для порівняння з сучасною Україною, ніж Республіка Чилі 1973 року. Українська держава сьогодні, як і згадана вище латиноамериканська чотири десятиріччя тому, перебуває в центрі історичних змін, які стали причиною зруйнованої економіки, бідності, недовіри до влади, суперечливого бачення майбутнього різними частинами країни. Постать генерала Піночета і його роль в історії неоднозначні. З одного боку — вбивства і тортури десятків тисяч громадян, що, безумовно, не заслуговує на виправдання, проте з іншого — успішне здійснення ліберальних економічних реформ. Заслуга генерала Піночета полягала в тому, що в питанні реформування економіки він покладався на групу молодих, освічених, вихованих у дусі класичного лібералізму чилійських випускників Чиказького та інших американських університетів, які стали джерелом ідей економічного реформування країни й мали змогу їх практичного втілення, зайнявши керівні посади в уряді. Ними була розроблена програма радикальних економічних реформ, що перетворила Чилі на економічно заможну країну. Кожна держава має безліч національних, соціальних і демографічних особливостей, і Україні слід обирати свій шлях розвитку, більш ліберальний і поміркований, проте не менш ефективний. Головний урок чилійської історії полягає не в сутності самих реформ, а в тому, ким вони розробляються і хто забезпечує їх впровадження. Останній український уряд, що почав працювати з 27 лютого 2014 р., за своїм персональним складом не схожий на всі попередні. Про це свідчить значна кількість безпартійних осіб, а також тих, хто до роботи в Кабінеті Міністрів України не займав-

ся політичною діяльністю взагалі. На початковому етапі роботи Верховної Ради України VIII скликання знову актуалізується питання формування нового складу уряду. Впливові політичні лідери вже сьогодні стверджують, що цей процес відбуватиметься виключно на засадах професіоналізму та високої кваліфікації потенційних урядовців, а не розподілу посад між політичними силами, що будуть представлені в новому парламенті. За роки незалежності сформувався прошарок українців, які здобули вищу освіту в найкращих навчальних закладах України й за кордоном і є достатньо сміливими та впевненими в собі, аби ініціювати та втілювати необхідні для держави реформи в усіх сферах її діяльності. Як свідчить досвід попередніх років та інших держав, саме на них слід покладатися задля отримання бажаного результату.

Ковтун К. В.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОПУ, 3 курс, 6 група

ПОЛІТИЧНА РЕКЛАМА ЯК ЕЛЕМЕНТ ПЕРЕДВИБОРНОЇ АГІТАЦІЇ

Вже понад двадцять років в українському суспільстві відбуваються якісні зміни, розвиваються ринкові відносини, які поширюються й на політику. Важливо відзначити кількісне зростання політичної реклами, зумовлене освоєнням нових шляхів комунікації, використанням різноманітних типів рекламних звернень. Зрозуміло, що перші політичні кампанії характеризувалися в Україні непрофесіоналізмом, сліпим копіюванням закордонного досвіду. Рекламна продукція обмежувалася матеріалами вуличного розклеювання та інколи поштовим розсиланням. Побудова рекламних звернень ґрунтувалася переважно на радянському досвіді. Але вже у березні – квітні 1994 року стали помітними певні зміни в набутті вітчизняного досвіду під час виборів. І хоча відеоматеріали того часу були ще розрізнені й хаотичні, можна стверджувати, що саме відтоді телебачення почало відігравати провідну роль у виборчих стратегіях. З огляду на це, важливо надати наукові визначення феноменам передвиборної агітації та політичній рекламі. Відповідно до Закону України «Про вибори народних депутатів України» передвиборна агітація — це здійснення будь-якої діяльності з метою спонукання виборців

голосувати за або не голосувати за певного кандидата у депутати або партію — суб'єкта виборчого процесу. Передвиборна агітація може здійснюватися в будь-яких формах і будь-якими засобами, що не суперечать Конституції України та законам України. Слід зауважити, що таке визначення є досить широким, адже мотивом, що спонукатиме виборця голосувати «за» або «проти», може слугувати будь-що, наприклад, оприлюднення рейтингів опитувань громадської думки, подача матеріалів негативного або позитивного змісту про ту чи іншу політичну партію (виборчий блок політичних партій), а з'ясувати, як і довести справжність мети здійснення такої діяльності дуже важко. Щодо поняття реклами, то воно різними науковцями визначається неоднаково. Наприклад, Ф. Котлер надає наступне визначення: «Реклама — будь-яка платна форма неособистої презентації або просування ідей, товарів або послуг від імені відомого спонсора». В законі також визначається поняття політична реклама, з якого випливає, що це розміщення або поширення матеріалів передвиборної агітації за допомогою рекламних засобів. Отже, політична реклама — це заходи та способи формування думки виборців шляхом подання загалу об'єктивної інформації, що переконує у перевагах певного кандидата чи політичної організації. Вона складається з об'єктивної і переконливої інформації про конкретну політичну особу чи організацію та емоційно впливового повідомлення. Варто зазначити, що політичними суб'єктами виступають кандидати на виборах, діючі політики, політична еліта, політичні партії, рухи, організації, державні структури (уряд, міністерства) тощо. У той час до політичних об'єктів відносяться політичні ідеї, ідеології, програми, документи, політичні події. Під час сьогоденних передвиборних агітацій все частіше використовуються спеціальні заходи для досягнення особливо значущих політичних цілей. До них відносять не тільки плітки і компромат на опонента, але і маніпулятивні технології в політичній комунікації. В Україні у передвиборних агітаціях активно використовують антирекламу та контр рекламу, прикладами яких можуть бути рекламні ролики, які транслюються у виборчий період на всеукраїнських каналах. Адже, у наш час вважається, що реальні події тільки тоді стають значущими, коли вони знайшли відображення в засобах масової інформації. Події ніби й немає, якщо про неї не написано в газеті чи не повідомлено по радіо (телебаченню). Саме тому політична реклама стає інформаційним містком між електоратом та партіями і є надзвичайно важливим елементом передвиборної агітації.

ПОЛИТИЧЕСКИЙ ПОРТРЕТ АНГЕЛЫ МЕРКЕЛЬ

Современная история знает не большое количество женщин, добившихся успеха в управлении государством. Как говорил известный социолог Макс Вебер: «Самое трудное искусство — это искусство управлять». Всем известно, что управление сверх могучей и экономически развитой державой ФРГ возложено на «хрупкие» плечи канцлера Ангелы Меркель. Немцы называют её «Железная фрау» и часто сравнивают её с другой «железной леди» — Маргарет Тэтчер. Она стала первой женщиной — канцлером и одновременно самым молодым федеральным канцлером за всю историю ФРГ. Эта женщина с невыразительным лицом, неброской стрижкой и тоскливым гардеробом, которую журнал «Форбс» не раз называл самой влиятельной в мире, всегда появляется без опозданий даже на самых скромных встречах с избирателями. И сохраняет при этом свой имидж лидера, умеющего вести разговор с людьми спокойно и откровенно. Ангела Меркель любит и умеет работать, что очень важно для немецкого национального мировосприятия. Она за день отправляет десятки смс-сок своим сотрудникам. Вообще текстовые сообщения — это лучший способ связаться с канцлером, учитывая, что голосовая почта в её телефоне отключена уже многие годы (канцлер опасается, что может пропустить сообщение или забыть ответить на него), а электронной почтой она не пользуется по соображениям безопасности. Фрау Меркель в Германии, где чуть ли не законодательно пытаются установить квоту женщин, как в представительных органах, так и в крупных концернах, играет весьма серьёзную роль. В своё время многие женщины восприняли избрание Ангелы Меркель федеральным канцлером Германии, как личную победу. Она достигла вершины политической карьеры, перешагнув критический для женской карьеры возрастной порог в 50 лет. Внешне Меркель — абсолютное отражение среднестатистического немецкого избирателя, в этом кроется секрет её персональной электоральной привлекательности. Однако амбиции, хватка и работоспособность этой женщины резко выделяют её на общем фоне. В дипломатических кругах канцлера называют «тефлоновой Меркель» — такое прозвище обычно получает политик, умеющий в любой ситуации выходить сухим

из воды. Канцлер известна своим талантом избегать конфликтов. Ни для кого не секрет, что все политические деятели наделены особыми привилегиями в различных сферах жизни, большинство из них пользуются своим положением в личных целях. Меркель отказалась от всего того, что отличает политиков от простого человека. Она дала понять своему народу, что она «своя», она такая же, как и они. И даже только поэтому она заслуживает огромного уважение и восхищения. Именно этим А. Меркель влюбила в себя свой народ, который верен ей, и готов идти за ней.

Вместе со своим мужем профессором физики она живёт (так же, впрочем, как и большинство немцев) в обычной съёмной квартире прямо напротив заполненного туристами берлинского музея Пергамон, хотя ей полагается служебный пентхаус в Ведомстве федерального канцлера. Кстати, в её квартиру ещё ни разу не ступала нога журналиста. Льготы по оплате авиаперелётов не распространяются на её мужа, поэтому он предпочитает летать в отпуск отдельно от супруги — это дешевле, чем платить за место в канцлерском самолёте. Никаких яхт, загородных резиденций и других атрибутов роскошной жизни у Ангелы Меркель нет, да и ей, это, похоже, не нужно. Все подарки стоимостью свыше 150 евро, которые получает канцлер, сдаются в парламент. В 2013 г. А. Меркель была избрана на третий канцлерский срок, а это означает ещё четыре года плюс к восьми уже имеющимся. Немецкий народ, похоже, навсегда полюбил её. Фрау Меркель овладела искусством управления в совершенстве. Как представляется, любой политический деятель может позавидовать А. Меркель, поскольку она добилась уважения и любви миллионов. «Железная фрау» является обожаемой личностью не только среди немецкого населения, но и среди населения всего мира.

Козак Н. П.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 2 курс, 10 група

ПРОБЛЕМА СТАНОВЛЕННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Становлення і розвиток громадянського суспільства в Україні являється актуальною проблемою сьогодення. Процес державотворення, розпочатий в Україні ще у 1990 році, орієнтований на демократизацію,

побудову суверенної, незалежної, демократичної, соціальної, правової держави, передбачає і побудову розвиненого громадянського суспільства. Політична нестабільність української держави, незацікавленість можливо-владців у співпраці з суспільством, корумпованість, недостатній рівень кваліфікації чиновників, нехтування представниками влади положеннями Конституції та законів України, зубожіння населення — це невелика частина проблем, що гальмують функціонування та розвиток громадянського суспільства. В Україні початок процесу становлення громадянського суспільства припадає на 90-ті роки ХХ ст., коли розпочалася «ера» демократичних перетворень. За два десятки років існування незалежної Української держави, зроблені певні кроки до зміцнення цього соціального інституту. Серед останніх напрацювань, затверджена 24 березня 2012 р. Указом Президента України «Стратегія державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні», яка спрямована на створення громадянського суспільства як гарантії розвитку держави, запровадження громадянського контролю за діяльністю влади, створення умов для забезпечення широкого представництва інтересів громадян в органах державної влади та органах місцевого самоврядування. Прийняті інші Закони України, які забезпечують належне функціонування окремих складових громадянського суспільства (наприклад, «Про об'єднання громадян» 01.01. 2013 р.; «Про соціальний діалог в Україні» 23.12. 2010 р.; «Про місцеве самоврядування в Україні» 24.07. 2014 р.). За думкою Ніко Ланге, керівника представництва Фонду Конрада Аденауера в Україні: «В Україні досі поширене певним чином викривлення уявлення про громадянське суспільство: з одного боку є «хороші» — громадянське суспільство, а з другого — «погані» — держава і підприємці. Потрібно усвідомити, що всі організації громадянського суспільства представляють партикулярні інтереси і саме в цьому — суть плюралістичного суспільства. Питання в тому, як ці інтереси репрезентуються та вносяться в політичний процес. У цьому контексті Україна вимагає змін як в органах державного управління, так і в напрямі думок самого громадянського суспільства». Отже, за умов надання можливості громадянам вільно, виходячи із власних інтересів та потреб, єднатися у економічній, правовій, політичній, соціальній та інших сферах, переходу від нормотворчої діяльності до створення і реалізації реальних механізмів практичного втілення норм права, припинення розгляду економіки як самоцілі, адже підприємницька діяльність є основою формування громадянського суспільства і не може опинитися поза його

межами, захисту прав всіх людей, а не лише олігархічного клану, держава поверне довіру населення, яка була втрачена через її політичну діяльність, не виконання покладених на неї зобов'язань. І при зацікавленості, взаємодії громадян і держави Україна досягне поставлених цілей.

Козярин Д. Ю.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 3 курс, 1 група

ФУНКЦІЇ ПОЛІТИЧНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ

Усвідомлення місця людини в системі соціально-політичних відносин потребує розгляду поняття політичної соціалізації, тобто комплексу тих соціально-політичних процесів, які готують людину до активного політичного життя, визначають політичну поведінку індивідів і груп, що приймають рішення. Функції політичної соціалізації дозволяють визначити роль, яку виконує кожен індивід в політичній соціалізації. Активність громадян в політичному житті визначає в якому вигляді існує демократія в державі, в реальному чи абстрактному. Політична соціалізація (від лат. "socialis" — суспільний) — це процес засвоєння індивідом протягом його життя певної системи політичних знань, соціальних норм, політичних цінностей того суспільства, до якого він належить. Політичну соціалізацію як політичне явище почали вивчати ще у 20-х роках минулого століття. Класичну теорію соціалізації розробили чиказькі вчені під керівництвом Д. Істона, вони трактували соціалізацію як процес навчання людини спеціальним ролям, які їм необхідно виконувати в сфері політики. Н. Луман та Ю. Хабермас розглядали соціалізацію як акультуризацію, висуваючи, таким чином, на перший план внутрішньо особистісні, психологічні механізми формування політичної свідомості і поведінки людини. Е. Еріксон, Е. Фромм, Г. Тард розглядали соціалізацію з точки зору психоаналізу і приділяли увагу дослідженню несвідомої мотивації політичної діяльності, пояснюючи політичну соціалізацію як прихований процес політизації людських почуттів і уявлень. Виділяють такі функції політичної соціалізації: 1) інформаційна функція: інформація, без передавання знань про владу й політику, форми і способи участі в управлінні суспільством, у вирішенні політичних питань; без знань і певного досвіду індивіда про його політичне життя, виправдану пове-

дінку через участь у виборах, референдумах, суспільних акціях, політичних партіях, громадських організаціях та ін.; 2) ціннісно-орієнтована функція: у процесі її реалізації людина залучається до системи історично сформованих у даному суспільстві політичних відносин, цінностей та орієнтацій, у неї виробляється певний апарат політичного мислення, власна система ціннісних орієнтацій; 3) установчо-нормативна функція: охоплює процес, спрямований на вироблення в особи певних настанов на сприйняття і споживання політичної інформації, певного ставлення до політичних подій і явищ, до дій інших осіб у сфері політики: на вибір свого стилю, поведінки в політичних відносинах.

Отже, політична соціалізація є двостороннім процесом, де громадяни виступають в ролі об'єктів та суб'єктів політичних відносин. Вони не лише пристосовуються до тих реалій, які диктує влада, а й самі вносять зміни, в залежності від своїх інтересів та цінностей. Внаслідок чого відбувається нагромадження політичних цінностей та цілей, адже політична система оновлюється через участь громадян в діяльності політичних організацій; формується політична свідомість та політична поведінка громадян. Саме свідома участь громадян в політичному житті держави відповідає основній ознаці демократії — народному суверенітету.

Кокта А. О.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОЮУ, 3 курс, 16 група

ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІ В УКРАЇНІ

Політична соціалізація здійснюється в процесі засвоєння людиною панівних культурних норм та орієнтирів, цінностей і моделей політичної поведінки. В свою чергу, політична соціалізація забезпечує відтворення існуючої політичної культури, спадкоємність політичного розвитку суспільства, сприяє встановленню суспільного порозуміння, впорядковує відносини між громадянином та державою. В кінцевому підсумку — гарантується відносна стабільність політичного режиму. Проблеми політичної адаптації людини — сприйняття нею традицій і цінностей — приділяли підвищену увагу ще у 20-х роках минулого століття. У сучасній політичній науці не існує загальноприйнятого уявлення про зміст,

тривалості і стабільності процесу політичної соціалізації. Найчастіше під політичною соціалізацією розуміють процес засвоєння індивідом вироблених суспільством політичних орієнтацій, установок і моделей політичної поведінки, що забезпечують його адекватну участь у політичному житті суспільства. Процеси реформування, що відбуваються в сучасному українському суспільстві, вимагають розглядати проблему політичної соціалізації саме молоді під особливим кутом зору. По-перше, молодь є однією з найбільших соціально-демографічних груп нашого суспільства, по-друге, кожний рік економічно активного населення країни поповнюється випускниками навчальних закладів, які прагнуть знайти своє місце в суспільстві, по-третє, актуальність політичної соціалізації зумовлюється складністю обставин, у яких опинилася сучасна молодь. Починаючи з раннього дитинства, політична соціалізація триває все свідоме життя, оскільки набуті одного разу уявлення, орієнтації, установки не назавжди лишаються незмінними; вони можуть корегуватися, змінюватися в зрілому віці залежно від низки факторів, зокрема під впливом особистого соціально-політичного досвіду. Дослідження процесу політичної соціалізації молодих людей потребує аналізу його специфіки, вплив на який здійснюють: вікові, фізичні, психологічні і соціокультурні якості особистості; її суспільний стан, що передбачає певні права й обов'язки та впливає на рівень прагнень і самосвідомість молоді, зумовлює характер її діяльності. Отже, проблеми, притаманні українському суспільству в період суспільно-політичних трансформацій, формують специфічні довготривалі стратегічні життєві установки і ціннісні орієнтації, і в першу чергу це впливає на молодь. Можна визначити такі показники ефективності політичної соціалізації молоді: політична орієнтованість, яка передбачає, по-суті, все те, що людина чує і знає про політику, може відібрати й адекватно проаналізувати політичну інформацію; проблема прав людини і громадянина, бо процес політичної соціалізації не може відбуватися за межами проблеми прав людини; політична активність, під якою потрібно розуміти безпосередню участь людини в політичній сфері, яка відображає характер її взаємодії з владою. Процес політичної соціалізації молоді в Україні не є лінійним і безконфліктним, він містить складності і суперечності, зумовлені діалектичною єдністю свободи і неодмінності, нового і консервативного, виховання і самовиховання. Пріоритетним у соціалізації має бути підвищення міри політичної свободи, відповідальності молоді, яка в перехідний період розвитку українського суспільства виявилася однією з най-

більш незахищених соціальних груп. Важливим чинником залучення української молоді до участі в суспільних процесах є функціонування громадських молодіжних організацій. Тому без спеціальної організаторської роботи підвищити активність молоді дуже важко, навіть неможливо. Ставлення до молоді має будуватися на основі принципово нової концепції — концепції самореалізації молодого покоління в процесі соціальної творчості, здійснення власних інноваційних проектів при активній підтримці державних і суспільних інститутів.

Колісник Л. Г.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет №7, 3 курс, 4 група

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ПОНЬАТЬ «ПОЛІТИЧНА ЕЛІТА» ТА «ПОЛІТИЧНИЙ КЛАС»: УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ

У наш час політичним процесам в Україні притаманний переважно суперечливий, нестабільний, місцями конфліктний характер. Держава переживає часи формування державотворення, коли окремі ще незабуті з радянських часів тенденції здійснюють деструктивний вплив на політичну систему. Це обумовлює прагнення створення власної моделі розвитку та становлення політичної науки, оскільки нагальною є потреба встановлення ще невідомих, але дуже актуальних концепцій та переосмислення вже існуючих у душі сьогодення. Окреслена проблема стосується і таких понять як «політична еліта» та «політичний клас», яким на думку провідних українських політологів та соціологів, притаманні певні концептуальні відмінності. Проблемою теоретичного визначення понять «політична еліта» та «політичний клас» займалися різні вітчизняні теоретики, зокрема: Н. В. Кононенко, В. М. Бебик, М. Ф. Головатий, Г. І. Зеленько, Ю. С. Ганжуров та інші. Предметом їхніх досліджень став аналіз передумов формування владної еліти, визначення специфіки становлення і тенденцій розвитку політичного класу в Україні у порівнянні з країнами постсоціалістичного простору. Головні риси правлячої еліти впливають з аналізу підходів, що визначають проблему елітарності суспільства (макіавеллівський, ціннісний, структурно-функціональний і ліберальний), а саме: 1) це невелика група осіб, що мають соціальну,

політичну та інші переваги над іншими; 2) представники правлячої еліти посідають ключові позиції у суспільному житті і володіють атрибутами впливу на більшість; 3) усім представникам правлячої еліти властива конкурентна боротьба за політичне лідерство і владу. В ідеалі політичний клас повинен ототожнюватися з політичною елітою суспільства. Але фактично політичний клас включає в себе не лише представників політичної еліти, але й усіх, хто має відношення до управління суспільством. Провідна роль цього управління належить так званим політичним лідерам — особам, які здійснюють постійний і вирішальний вплив на суспільство. У наш час в українському суспільстві сформувалася далеко не найкраща думка про політичну еліту чи політичний клас. Адже під поняттям еліти у нас найчастіше мають на увазі не «найдостойніших», а тих, хто зумів перемогти у конкурентній боротьбі та тих, хто має більше можливостей у матеріальному та соціальному сенсі здійснювати вплив на суспільство. Врешті сталося так, що елітою можуть вважати себе не найдосвідченіші прошарки суспільства, а найзаможніші та найвпливовіші. Таким чином, побудова власної сильної правової держави, яка презентована достойною політичною елітою, консолідація правлячої верхівки, оновлення політичного класу — важливі завдання сучасності.

Колісниченко А. С.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет №2, 3 курс, 7 група

ПРОБЛЕМА СПІВВІДНОШЕННЯ ВЛАДИ І ПРАВА У ПРАВОВІЙ ДЕРЖАВІ

Одним із найважливіших завдань українського суспільства у наш час є побудова справжньої правової держави, яка заснована на верховенстві закону та створює умови для найбільш повного забезпечення прав і свобод людини, а також послідовного обмеження державної влади в цілях неприпустимість зловживань з її боку. Для з'ясування співвідношення влади і права у правовій державі потрібно визначитись, що саме являють собою ці явища. За Вебером, влада — це можливість проводити у даних соціальних відносинах власну волю, навіть всупереч опору, незалежно від того, на чому така можливість ґрунтується. Але якщо влада — це здатність проводити власну волю, то де гарантії того, що ця воля буде

доброю і справедливою, що вона не буде завдавати шкоди іншим членам суспільства і всьому соціуму в цілому? Такою гарантією повинно виступати право, яке є мірою можливої поведінки підвладних суб'єктів і яке не повинно порушуватися владою. У правовій державі право має пріоритет перед владою, виходячи з принципу верховенства права, автономії особистості, народного суверенітету та інших. Кожний громадянин може взяти участь у створенні закону, якому він сам буде підкорятися, він сам установлює владу, контролює її і підкоряється їй. Влада має служити праву і діяти у межах права, тоді вона буде цінною і потрібною. Водночас право є залежним від влади, воно формується і розвивається за безпосередньої участі влади, держави, яка надає його нормам і приписам загальнообов'язкової сили і забезпеченості. Однак як відомо, влада завжди прагне скинути з себе обмеження права. В нормальний час це повинно бути недопустимим, і забезпечити це повинно громадянське суспільство. Але слід зазначити, що існують ситуації, коли загальне благо вимагає встановлення панування влади над правом. Така практика відома ще з часів давнього Риму, коли у період всезагальної небезпеки Рим висував собі захисника, який іменувався диктатором і збирав у своїх руках усю повноту влади, був верховним суддею, мав право вчиняти будь-які заходи для «запобігання шкоди», і не міг бути притягнутий до відповідальності за свої дії. У той же час, влада диктатора не була абсолютною. Диктатор не контролював скарбницю держави і міг витратити кошти тільки за згодою сенату. Він також не міг залишати межі Італії, так як в цьому випадку він міг стати небезпечним для республіки. Крім того, диктатор не міг пересуватися на коні всередині Риму, так як в цьому випадку схожість з царем була б занадто великою. Також повноваження диктатора тривали не більше ніж шість місяців, лише на час існування небезпеки, та зникали після її усунення. У наш час на міжнародному рівні закріплена можливість держави звільнитися від правових обмежень. Так, відповідно до статті 15 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, під час війни або іншої суспільної небезпеки, яка загрожує життю нації, будь-яка Висока Договірна Сторона може вживати заходів, що відступають від її зобов'язань за цією Конвенцією, виключно в тих межах, яких вимагає гострота становища, і за умови, що такі заходи не суперечать іншим її зобов'язанням згідно з міжнародним правом. Аналогічні положення містяться і у законодавстві України. Отже, обмеження влади правом не може мати абсолютний характер. В залежності від гостроти становища, в якому опиняється держава, правові

обмеження повинні слабшати, а повноваження влади — розширюватися. Таким чином, у правовій державі у нормальний час право повинно домінувати над владою, одночасно бути і її обмеженням, і механізмом реалізації. Однак у надзвичайні періоди, коли потрібно вживати термінових дій і заходів влада повинна брати верх над правом, але її свавілля не повинно бути абсолютним та має обмежуватися розумним мінімумом права.

Комарницька М. В.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 2 курс, 5 група

ПРАВОВА КУЛЬТУРА УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТИКІВ

Правова культура українських політиків є невід’ємною частиною правової культури нашого суспільства загалом. Якщо вдаватися до правил, то вона повинна становити систему цінностей, які досягнуті суспільством у правовій сфері, які зберігаються, накопичуються та розвиваються суспільством. Та чи завжди правова культура українського політикуму займає найвищі щаблі культури суспільства? Можливо, вона є передовою серед культур інших держав? Всі прекрасно знають, що це не так. Що ж є причиною цього правового «безкультур’я»?З приводу цього юристи висувають багато гіпотез. Деякі вважають, що сама проблема знаходиться в правових нормах, а інші думають, що вона починається з недосконалості(відсутності) уявлення щодо процедури роботи правових механізмів. Проте, на мою думку, правове безкультур’я починається не з незнанням законів чи їх нехтування — ці аспекти скоріше випливають з основного. Правова культура українських політиків не залежить від юридичного права. Напевно жодні закони, навіть найдосконаліші не зможуть підняти рівень культури шляхом декларування певних норм права. Правова культура не може з’явитися з документа, який ми можемо запозичити у іншої країни, з вищою правовою політичною культурою — це не спрацює. Потрібно виходити зі своєрідних культурно-правових цінностей, сформованих певною національною часово-просторовою дійсністю. Звідси можна зробити висновок, що не менш важливим є загальна правова культура суспільства, яка також впливає і на культуру українського політикуму. Як нам відомо, Україна

перебуває не у демократичному політичному режимі, а у змішаному, в якому інтегровані ознаки усіх основних політичних режимів. В ньому присутні ознаки і автократичного, і охлократичного, і анархічного та навіть тоталітарного режимів. І одним із аспектів політичного режиму в Україні проявляється у певних рисах культури більшості політиків, а саме: впевненість у власній непогрішимості, нетерпимість до політичного інакомислення, догматизм, примітивізація політичної культури тощо. Зрозуміло, що всі громадяни України прагнуть проживати в правовій державі, де реально будуть реалізовані принципи демократії. А через, здавалося б, не надто значиме поняття «правова культура» нам стає важче наблизитися до цієї мети. Наш український політикум декларує такі цінності, як чесність, порядність, принциповість, приймає цілий масив нормативно-правових актів для боротьби з корупцією. Проте всі можуть побачити як по телебаченні, так і в інших засобах масової інформації, як чиновники беруть хабарі, що є неприпустимим для багатьох розвинених країн, проте для всіх це вже стало буденністю. Звичайно, кожен може критикувати проблеми, які існують в нашій державі. Але, як би це банально не звучало, всі члени в українському суспільстві є взаємопов'язані, тому не тільки політики впливають на інших громадян країни, а й навпаки. Потрібно піднімати не тільки культуру політиків, службовців та інших посадових осіб, а також варто звернути увагу на культуру загальну — підвищувати рівень справедливості та свободи; збільшувати участь громадян в управлінні державою, тим самим підвищуючи їх довіру до українського політикуму; підвищувати у представників органів політичної влади почуття громадянської відповідальності перед народом своєї країни тощо.

Кондратенко Т. М.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 3 курс, 24 група

ПОЛІТИКО-ПРАВОВА КУЛЬТУРА — ВАЖЛИВА УМОВА РОЗБУДОВИ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

У сучасному українському суспільстві політичній та правовій культурі надається особливо значна роль у сфері розбудови правової держави. Кожний громадянин України має свідомо та активно брати участь

у проведенні реформи в галузі права, яка потребує високого рівня нашої політико-правової культури. Йдеться про таку культуру, яка б відповідала духовності нашого народу, слугувала б гарантом розбудови правової, демократичної держави. Правова культура виконує одразу декілька специфічних функцій щодо становлення правової держави: а) право регулятивну — забезпечення стійкого та динамічного функціонування різноманітних елементів правової системи, держави і суспільства; б) ціннісну — формування оціночного чи аксіологічного ставлення особистості до прав, а також власних дій та їх результатів; в) комунікативну — забезпечення ефективної взаємодії громадян в юридичній сфері; г) право соціалізаційну — формування правових якостей особистості. Певна сукупність переконань, поглядів, орієнтацій громадян щодо права й політики є якісним станом правового життя суспільства, це досягнутий рівень розвитку правової діяльності, ступінь гарантованості державою прав і свобод людини і громадянина, якість юридичних актів, стан правосвідомості, право виховна робота. Особливе значення у функціонуванні політико-правової культури має принцип верховенства права, що визначає зміст і функції української держави як правової. Будь-яка демократична держава неможлива без втілення принципу верховенства права, правового закону, як і правовий закон, поглиблення державно-правової реформи неможливі без правової держави з її демократичними цінностями, високим рівнем правової культури населення. Особлива роль цінностей, що стосуються взаємних відносин між владою і громадянами проявляється у розв'язанні питання захисту прав і свобод людини, як провідної ознаки правової держави. Права потрібно не лише декларувати, а втілювати в життя, гарантувати їх виконання. Кожний крок на шляху демократизації українського суспільства, підвищення політичної культури населення означає поступ нашої держави у напрямі розв'язання проблеми захисту прав людини. Не можна говорити про дійсно правову державу до того часу, поки громадяни не матимуть відповідних знань у сфері права та політики, самі не зможуть боронити та захищати свої права. Саме від свідомої участі громадян у проведенні правової, політичної реформи, активної та компетентної участі у трансформації державної влади залежить глибина і динаміка демократичних перетворень у нашій державі. Тільки високий рівень політико-правової культури населення спроможний захистити суспільство від радикалізму, політичного популізму та правового нігілізму. Важливою причиною негативної деформації суспільства, що заважає процесу розбудови правової держа-

ви, є нігілізм, який має великий деструктивний потенціал і породжує в суспільстві дестабілізуючі процеси. Саме політична та правова культура спрямована на подолання нігілізму в праві, причин його існування та джерел відтворення. На нашу думку, ідеї правової держави можуть бути втілені в життя тільки за умови високої політико-правової культури кожного члена суспільства, розуміння ними своїх прав і обов'язків та юридичних норм, що їх регулюють. Якщо в суспільстві високий ступінь такої культури, то в ньому такі соціальні інститути, як держава і право, мають високу цінність. Будучи різновидом загальної культури і складаючись з духовних і матеріальних цінностей, що належать до правової дійсності, правова культура має пронизувати саме право, правосвідомість, правові відносини, правотворчу, законотворчу, правоохоронну й іншу правову діяльність.

Коновалова І. О.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОЮУ, 2 курс, 6 група

ПРАВОВА КУЛЬТУРА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

Проблеми розвитку правової, демократичної держави, громадянського суспільства в Україні пов'язані з правовою свідомістю та правовою культурою як окремої людини, так і суспільства в цілому. Правова культура — це система правових цінностей, що відповідають рівню досягнутого суспільством правового процесу і відбивають у правовій формі стан свободи особи, інші соціальні цінності. Першочерговим завданням нашої держави є подолання проблем у сфері правової свідомості людей та створення відповідних умов для розвитку їхньої правової культури. На розвиток України впливає рівень правової культури політичних лідерів, які відіграють важливу роль у вирішенні питань внутрішнього і зовнішнього характеру країни, консолідації людей для здійснення певних цілей. Дуже важливим є те, що політичний лідер виступає прикладом для людей. І відповідно рівень його правосвідомості та правої культури має вже не суто особистий, а загальний характер. Інфантильність їх правосвідомості є вкрай недопустимою. Тим більше, що від рішень політичних діячів залежать долі громадян, справи всього суспільства. На

формування правової свідомості і правової культури впливає увесь процес правотворчості, процес реалізації та застосування правових норм державними органами України, стан законності і правопорядку, розвиток правовідносин. Особа, що володіє достатнім рівнем правової культури, повинна мати знання про чинне законодавство держави, порядок його реалізації та відповідно застосовувати все це на практиці. Але цих знань і умінь недостатньо для людини, яка знається на праві, адже слід визначити його цінність. Сьогодні для України це є, м'яко кажучи, неможливим. Адже існує ціла купа проблем пов'язаних з політичною системою нашої держави. Це проявляється як на державному, так і на місцевому рівнях. Тому наразі необхідно проводити реформування в сфері державної влади, а особливо законодавчої та судової гілок. З цього можна зробити висновок, що правова культура залежить від законодавства. В Україні з цим існують певні проблеми, які потрібно вирішувати. Так, слід провести систематизацію права, тобто , чітко врегулювати всі існуючі нормативно-правові акти в нашій державі. Крім цього, важливим є те, що слід провести адаптацію законодавства України до міжнародних норм і стандартів прав людини, а також гармонізацію законодавства України із нормативними актами Європейського Союзу. Також, головну увагу слід приділити індивідуальним особливостям кожної людини. Тобто, тому як особа відноситься до права, які перспективи розвитку держави вона підтримує і що вона може для цього зробити. Тому для України зараз є необхідним створення протягом короткого часу загальної програми удосконалення правової культури та правової свідомості, яку необхідно впровадити на освітньому та виховному рівні.

Конончук С. Г.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 3 курс, 2 група

КОНФЛІКТ ОСОБИСТІСНИХ ПРИНЦИПІВ ТА АМБІЦІЙ: НЕГАТИВНИЙ ФАКТОР СПІЛКУВАННЯ ЧИ ШЛЯХ ДО ЗНАХОДЖЕННЯ КОМПРОМІСУ

Сьогодні диктує нам зовсім інші правила реальності ніж колись. Ми просто катастрофічно залежні від зовнішніх обставин, від негативного ідеалу суспільної моралі та всього того, що сковує людину як осо-

бистість. Існує думка, що в процесі полеміки народжується істина. Але чи можемо вважати цю істину єдиною правильною? Можливо наш опонент не зовсім обізнаний у спірному питанні і, вступаючи з нами у конфлікт з цього приводу, просто навіює нам залишки своїх глибоких амбітних переконань, які не є адекватними дійсності? Часто, під час конфліктної ситуації, принципова позиція одного суб'єкта конфлікту, помножена на не менш принципову позицію іншого, стає причиною руйнування хороших взаємовідносин між ними, депресивного стану обох, неможливості ними об'єктивно оцінювати ситуацію під впливом зацикленості на лише суб'єктивному баченні того чи іншого питання. Це тягне за собою розрив соціальних зв'язків, зародження егоїзму і нігілізму. У. Мак-Дауголл, який, по суті, висвітлюючи теорію інстинктів, підносить для розуміння проблеми принциповості та амбітності у міжособистісних відносинах зазначав, що конфлікти у людському суспільстві виникають через те, що людям притаманні потреба у самоствердженні та відповідних первинних емоціях, але це самоствердження часто ґрунтується на принципових позиціях особистості, які сформувалися внаслідок амбітного характеру людини, а вищезгадані первинні емоції є своєрідним продуктом переробки сприйняття та вирішення людиною конфлікту. З іншого боку, якщо всі люди будуть думати однаково ми просто станемо «запрограмованими», втрачимо здорову конкуренцію думок, позбудемося креативності і пориву творити. Таке життя стане не цікавим, блідим, адже в ньому переплітається вся палітра барв, і те, які кольори з неї стануть нашим «фоновим малюнком» залежить тільки від нас самих. Доводити свої переконання — це нормально і так має бути, але треба вміти це робити адекватно і без негативу. Спір вимагає глибокого розуміння ситуації і її фільтрування з боку опонентів, адже досягнення максимального результату належить людям толерантним, мудрим і далекоглядним. Не можна не визнавати того, що принциповість — це не так вже і погано, просто потрібно вміти нею оперувати і робити це зважено. Щодо амбітності, то тільки завдяки її поєднанню з розумом деякі люди досягають успіху. Вона надає впевненості і цілеспрямованості, робить нас менш уразливими до зовнішніх факторів. Конфлікт двох амбітних людей схожий на ураган у клітці: з одного боку вирує і розвивається, а з іншого, він не виходить за рамки суспільної моралі і толерантності обох конфліктантів. Не так просто позбутися своїх амбіцій і принципів, навіть коли індивід розуміє, що це дійсно слід зробити. Можливо саме такий важкий для людини крок і робить її особливою з точки зору спілкування взагалі чи, скажімо, її професійних якостей. З цим потрібно або просто змиритися,

або створити з опонентом таку мовленнєву ситуацію, при якій би він підтримав би більш відкритий діалог, що сприяло б досягненню компромісу або переконанню в правоті одного з конфліктантів. Амбіції і принципи — це не негативні явища; ними просто слід навчитися керувати, аби вони не брали гору над здоровим глуздом, бо тільки «здоровий», конструктивний за наслідками конфлікт є виправданим.

Конончук В. С.

НПУ ім. М. П. Драгоманова
Інститут природничо-географічної
освіти та екології, 4 курс 46 ГП група

ТНК — РУШІЙНА СИЛА ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ У СВІТОВУ ЕКОНОМІЧНУ СИСТЕМУ

В умовах глобалізації світової економічної системи значна частина продукції виробляється дочірніми компаніями та філіалами транснаціональних корпорацій (ТНК). За визначенням ООН, «транснаціональні корпорації — компанії, які мають дочірні підприємства будь яких організаційно-правових форм чи сфер діяльності не менші ніж у 6 країнах світу, а річний обсяг продажів повинен становити більше 100 млн. дол.» . Потужні ТНК сприяють виходу національних компаній на зовнішній ринок та більш повному залученню господарського комплексу окремих держав до світового процесу глобалізації. Так, нині ТНК виробляють більше половини світового ВВП, на них припадає 1/2 промислового виробництва, 2/3 міжнародної торгівлі і міжнародного руху капіталу та 4/5 міжнародного обміну технологіями .

Для сучасної України транснаціоналізація підприємств може стати економічним механізмом, який визначить нові пріоритети суспільного відтворення та розвитку, завдання зовнішньоекономічної політики, особливості та умови участі країни в міжнародному поділі праці. Перші ТНК з'явилися в Україні наприкінці 80-х років ХХ століття. В першу чергу вони зайняли ринки товарів повсякденного вжитку, продуктів харчування, нафтопереробки, тютюнових виробів, ринок реклами і телекомунікацій. Серед них були такі світові гіганти, як McDonald's Corporation (США), Coca-Cola (США — Австралія), Procter&Gamble (США), Nestle (Швейцарія), Tetra Pak (Швеція) тощо. Після отримання Україною неза-

лежності ТНК почали розглядати її національну економіку як великий ринок для товарів та послуг. В 2013 р. в Україні функціонували понад 30 світових транснаціональних корпорацій, серед яких можна виділити Alcatel, British American Tobacco, British Petroleum, Coca-Cola, Danone, Hewlett-Packard, Huawei, Kraft Foods (Mondelez International), McDonalds Corporation, Metro Cash&Carry, Nestlé, Nokia, PepsiCo, Procter&Gamble, Samsung, Shell, Siemens, SUN Inbev, Toyota, Unilever, які інвестували у дочірні компанії та філіали понад 20 млрд. дол. Проте, на основну увагу заслуговують ТНК, які займаються виробництвом продукції на території України і як, наслідок, розвивають промисловий потенціал країни та створюють нові робочі місця (Nestlé, Kraft Foods, Danone-Юнімilk, British American Tobacco, Procter&Gamble). Зміцнення Україною своїх позицій на світовій арені не можливо без створення власних транснаціональних компаній. Їх розвиток дасть нашій державі змогу підвищити свій статус на світовій арені, налагодити взаємовигідну співпрацю з більшістю країн світу, закріпити вплив України на розвиток світової економіки. До перших ТНК, що почали формуватися в Україні можна віднести ФПГ «СКМ», «DCH» Холдінг, НВГ «Інтерпайп», ВАТ «Укрнафта», NEMIROFF Холдінг, ЗАТ «ВО «КОНТИ», «КК «ROSHEN». Їх діяльність сконцентрована в таких сегментах економіки як металургія, видобуток вугілля, виробництво електроенергії та харчова промисловість.

Отже, ТНК визначають напрямок розвитку не лише окремих галузей, але й мають значний пріоритет у визначенні стратегічного розвитку країн. Україна не є виключенням в цьому питанні. Основним завданням в контексті даної тенденції є створення відповідної нормативно-правової бази для регулювання діяльності міжнародних компаній та створення українських транснаціональних структур.

Корелова Н. М.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 2 курс, 8 група

ЖІНОЧИЙ ФАКТОР УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ

Політичній історії відомо багато визначних імен, але справжніми прикрасами політичного мистецтва є жінки. Всесвітньовідомі І. Ганді, М. Тетчер, Х. Клінтон зробили великі внески у розвиток своїх країн.

В Україні є свої «залізні леді» такі як Ю. Тимошенко, А. Герман, І. Акімова та інші, але «залізні» вони не тільки через те, що дане словосполучення вже використовується як уособлення жінки, яка займає високе керівне положення, а й тому, що політичний шлях для будь-якої жінки в нашій країні надзвичайно тяжкий і, щоб викувати цю політичну стежку треба прикласти багато зусиль. Гендерна рівність та участь у політичному житті невід'ємні складові сучасного демократичного управління. Відповідно до міжнародних стандартів, чоловіки і жінки мають рівні права на участь у всіх аспектах політичного процесу. Такі положення зафіксовані у Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (1979 р.), Хартії основних прав Європейського Союзу (2000 р.). В нашій країні така засада закріплена в статті 24 Конституції України: «Рівність прав жінки і чоловіка забезпечується: наданням жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти та професійній підготовці, у праці та винагороді за неї». Однак, на практиці, в політичній сфері жінкам набагато важче скористатися цими правами. Ступінь професійного залучення жінок до політики має розглядатись з точки зору того, чи знаходяться жінки на посадах, обіймаючи які, можна ухвалювати рішення або впливати на їхнє ухвалення нарівні з чоловіками. Історично, найбільша частка жінок у складі Верховної Ради УРСР сягала 30% (157 жінок було обрано до ВР УРСР в 1985 році), унаслідок запровадження Комуністичною партією СРСР неофіційної квоти на участь жінок у виборних органах. Схожа система квотування в країнах Європейського Співтовариства призвела до активного залучення жінок в орбіту політичної діяльності, в управлінські структури своїх країн. Так, в європейських країнах представництво жінок в парламентах коливається від 10% (Іспанія, Італія, Польща) до 30-40% (Швеція, Фінляндія, Норвегія, Данія). В Україні подібного механізму, який сприяв би реальному підвищенню політичної ролі жінок, просуванню їх до складу національної еліти поки що не створено. Після відміни принципу квотування, який в радянські часи закріплював за жінками третину місць у Верховних Радах загальносоюзного та республіканського рівнів, представництво жінок у вищих ешелонах влади України, перш за все у парламенті, значно скоротилося. Унаслідок перших багатопартійних виборів 1990 р. кількість жінок в парламенті значно зменшилася в порівнянні з ВР УРСР. Якщо простежити тенденції останніх 20 років, з моменту набуття Україною незалежності, ситуація з представленням жінок в політиці змінювалася на краще дуже повільно, а резуль-

тати останніх виборів до Верховної Ради, навпаки, демонструють погіршення ситуації. Так, у I скликанні ВРУ (1990-1994 рр.) — 3% жінок — народних депутатів, II скликання (1994-1998 рр.) — 5,7%, скликання 1998-го р. — 8,1%, 2002-го — 5,1%, 2006-го — 8,5%, VI скликання (2007-2012 рр.) — 7,5%, VII скликання — 9,7%, тобто 44 жінки — народні депутати. Як бачимо із статистичних даних Офіційного сайту ВР України, попри те, що жінки мають де-юре рівний з чоловіками статус, вони де-факто продовжують піддаватися дискримінації внаслідок гендерних стереотипів глибоко укорінених в суспільстві, зокрема, у середовищі української влади. Але ця проблема не залишається осторонь, її намагаються ліквідувати. Так, в Україні проводиться активна діяльність, спрямована на підвищення політичної участі та політичного лідерства жінок. Проте, гендерні перетворення в політико-правовій системі і в суспільстві загалом є довготривалим та складним процесом. Гендерні стереотипи, так само, як і гендерна нерівність, формувалися в суспільстві протягом тривалого часу, тому і дії, спрямовані на їх подолання, мають бути глибоко продуманими і послідовними.

Корицький В. А.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 3 курс, 1 група

ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО: УКРАЇНСЬКИЙ ВИМІР

Згідно з ч. 1 ст. 1 Конституції Україна є демократичною соціальною і правовою державою. Досягнення цих конституційних стандартів є неможливим без розбудови громадянського суспільства. Це можливо здійснити шляхом проведення політичної і правової реформ в Україні у поєднанні з формуванням правової культури усіх соціальних груп українського суспільства. Без успіху в галузі формування правової культури населення ефективність реформ в Україні буде просто неможливою. З цього вбачається, що соціально-демократичний поступ і соціальна стабільність можливі лише за умови активного функціонування громадянського суспільства та підвищення його правової культури. В цілому, підсумовуючи науково-теоретичну спадщину та сучасні дослідження в цій сфері, можна зазначити, що під громадянським суспільством розу-

міють якісний стан розвитку суспільства, з точки зору його самоорганізації, ступеня розвитку демократії, реалізації прав і свобод людини як громадянина, виконання громадянами своїх політичних, громадянських обов'язків, усвідомлення себе як носіїв суверенітету, джерела влади, свідомих суб'єктів політичної діяльності, людей, відповідальних за наслідки своїх дій, за майбутнє своєї країни і світової спільноти в цілому. Юридична регламентація правового статусу громадянського суспільства в Україні та основних засад його функціонування міститься у ст. 3, 35, 36, 38, 40 Конституції України, де закріплено основні права й свободи людини і громадянина, а також в Законах України “Про громадські об'єднання”, “Про політичні партії в Україні”, “Про молодіжні та дитячі громадські організації”, де законодавцем деталізовані положення Конституції України та закладено структурно-процесуальні аспекти його існування. Проте, наразі, як зазначають науковці, громадянське суспільство як сформований соціальний феномен в Україні відсутнє. Воно перебуває на стадії становлення, і говорити про нього, як про утверджене соціально-політичне явище, ще зарано. Разом з тим, для сучасного громадянського суспільства в Україні притаманні такі риси: *по-перше*, формування нової свідомості та трансформація цінностей як результат глобального зламу політико-правової свідомості громадян в результаті соціально-політичних подій в Україні 2013-2014 рр. Це виражається у як у формуванні та розвитку політичної свідомості та культури, так і у об'єктивації правової культури, яка, є базисом розвитку громадянського суспільства. Поряд з цим і внаслідок цього формується “нова” ідеологічна платформа — “ідеологія вільних людей”; *по-друге*, неконсолідованість і, як зазначають дослідники, відсталість у своєму розвитку від громадянського суспільства європейських країн в цілому та постсоціалістичних країн Центральної та Східної Європи зокрема; *по-третьє*, низький рівень громадянської активності та організаційної спроможності його інституцій.

Зазначені риси сучасного громадянського суспільства в Україні свідчать про те, що перед ним наразі постали виклики, які можливо вирішити тільки шляхом його внутрішньої самоорганізації та саморозвитку, консолідації його інститутів навколо спільних інтересів та цінностей, тобто шляхом створення національної ідеї та активної, ефективної і цілеспрямованої діяльності інституцій громадянського суспільства щодо її досягнення. Узагальнюючи зазначене вбачається, що об'єктивація громадянського суспільства в нашій країні в цілому та формування його інституцій, зокрема, можливі лише за умови формування як політико-

правової культури, так і правосвідомості громадян України, що в цілому є фундаментом для формування демократичного і правового суспільства і держави та їх плідної взаємодії.

Корнієнко К. О.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 3 курс, 2 група

МЕРИТОКРАТІЯ ЯК НОВИЙ ШЛЯХ ДО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Меритократія — суто нове явище для української політики, але з кожним днем це поняття набуває усе більшого значення у суспільстві, коли розмова починає йти про політику. Ідея втілення меритократії вперше проявилася у Китаї, коли за часів династії Сун широко використовувалася триступенева система іспитів, за допомогою якої на роль правителів відбиралися претенденти, які краще за інших розуміли місцецтво, конфуціанство та адміністративні проблеми. Термін «меритократія» походить від лат. *meritus* — достойний та грец. *кратос* — влада, тобто влада достойних або достойновладдя. Меритократія — представляє собою систему суспільних відносин, в якій суспільство і кожна людина оцінюється і отримує визнання виключно за свої особисті досягнення, а владні посади займають тільки гідні та найкомпетентніші люди, незалежно від їхньої партійної належності, статків, зв'язків, релігійних переконань, етнічного чи соціального походження. Особливості меритократії, як режиму полягають в тому, що управління державою здійснюють виключно шляхетні, талановиті, кваліфіковані, працьовиті, досвідчені та відповідальні люди, які знають проблеми держави і чого хоче суспільство. Але на даний момент, якщо звернути увагу на ситуацію в Україні, то вона є прямо протилежною режиму меритократії, а саме є клептократією. Так, наприклад владою починають керувати випадкові «персонажі», неуки, шахраї та злочинці, яких обирають «демократичним» шляхом введенням в оману, підкупом, залякуванням та інформаційним тероризуванням людей. Найбільша відмінність справжнього меритократа від інших полягає у чесному і сумлінному служінні своїй країні і у відсутності бажання використовувати займану їм посаду для особистого збагачення або одержання іншої корисної вигоди. Якісні кадри у нашому світі ви-

рішують усе. Такі країни світу як Сінгапур та сучасна Грузія мають практичний досвід втілення ідей меритократії та — як наслідок — відсутність корупції, компетентне керівництво та успішний розвиток. Якість нашого життя та статус нашої країни дуже тісно пов'язаний з тим, які люди займають владні посади. Якщо владні посади займають гідні, компетентні люди, які люблять нашу країну і щиро служать українському народу, то такий народ буде жити у достатку та комфорті, а країна буде займати провідну позицію у світі. Але, якщо при владі будуть стояти нечесні, неосвічені люди, які будуть діяти переважно у своїх власних, корисних інтересах, то і життя народу буде ставати дедалі гіршим, а країна буде продовжувати занепадати. Першопричиною всіх проблем в Україні є низька якість людей у владі. Ці люди є нечесними та некомпетентними, вони не служать народу України, вони використовують свої владні повноваження для самозбагачення за рахунок державного бюджету, вони використовують свою владну посаду в інших, не добрих справах, які наносять велику шкоду Україні і кожному громадянину, а тим хто хоч щось хоче змінити доволі швидко перекривають кисень. Якщо справді достойні люди отримають владу, вони зможуть швидко провести необхідні кардинальні зміни (реформи), в результаті яких життя людей значно покращиться, а країна стане на шлях розвитку та процвітання. Наше спільне завдання відібрати та привести таких людей до влади. У тому, що очолювати суспільство повинні лише “гідні”, ніхто і ніколи не думав сумніватися. Будь-яка влада повинна буди достойною, і меритократія — це наш шлях до оновлення країни.

Корсун В. В.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет № 10, 3 курс, 1 група

СУЧАСНА ІНФОРМАЦІЙНА ВІЙНА: ВИТОКИ І НАСЛІДКИ

В умовах становлення інформаційного суспільства, розвитку і панування інформаційних технологій, тема інформаційної війни є сьогодні однією із найпопулярніших. Її концептуальне визначення є неоднозначним. Вона розглядається і як вид політичної боротьби, вираженої у формі інформаційно-психологічних операцій із застосуванням інформаційної

зброї і виступаючої неодмінним атрибутом політичного керівництва (А. В. Мануйло, М. П. Требін), і як комунікативна технологія, що ставить за мету досягнення інформаційної переваги в інтересах національної стратегії (М. Ю. Павлютенкова, Д. А. Швець), і як боротьбу сторін із використанням спеціальних засобів і методів впливу на чужі інформаційні ресурси при захисті власного інформаційного капіталу (М. А. Родіонов, В. С. Пірумов). В будь-якому випадку інформаційна війна проявляється у зборі, передачі, захисті, маніпулюванні, спростуванні, запереченні та знищенні інформації, завдяки чому можна встановити перевагу над противником. Збір інформації відіграє велику роль — чим більшим обсягом інформації ми володіємо, тим більша вірогідність того, що наша операція буде успішною. Сучасна ідеологія інформаційних воєн базується на символічному сприйнятті світу, тому інформація дуже швидко з віртуальної перетворюється на матеріальну. Достатньо будь-яку подію, навіть вигадану (дезінформацію) змодельовати, передати в ЗМІ, й інформація, матеріалізуючись, починає справляти вплив, тобто діяти. Одночасне поширення суперечливих та взаємовиключних суджень ускладнює адекватну орієнтацію, породжує байдужість й апатію, викликає соціальну дезорієнтацію, бо у віртуальному світі більше враження справляє не аргументований аналіз, а енергійне, упевнене, нехай і бездоказове, твердження. Інформаційне протистояння було й залишається супутником міждержавного спілкування. Останнім прикладом такого протистояння для України стала інформаційна війна з Росією 2014 р., яка стала реальною загрозою національній безпеці України. На жаль, наша країна програє цю війну.

„На війні, як на війні”, тож необхідно активно вживати відповідні заходи щодо протидії іноземній інформаційній експансії, а саме: 1) активно розробляти власні інформаційні технології; 2) готувати фахівців у сфері ведення інформаційної війни; 3) вдосконалювати методи безпеки інформаційних і телекомунікаційних систем, а також систем та засобів інформатизації озброєння і військової техніки; 4) підвищувати ефективність політики інформаційної безпеки в галузі оборони, для чого потрібно вдосконалити відповідні структури; 5) перешкоджати маніпулятивним впливам на суспільну свідомість; 6) забезпечувати належний захист інформації; 7) попереджувати введення викривленої інформації в потоці правдивих фактів та даних. Отже, сьогодні можна констатувати, що через свою високу ефективність у ХХІ ст. інформаційні війни будуть використовуватися як головний інструмент впливу на міжнародні відносини.

Відстоювати свої позиції в інформаційному протиборстві буде набагато легше тим країнам, які матимуть гармонійно розвинуте і захищене інформаційне суспільство.

Коршак Ю. А.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПЮКСБУ, 2 курс, 1 група

ОСОБЛИВОСТІ ЦИКЛІЧНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Циклічний підхід до розвитку суспільств припускає зміну якостей суспільств і усередині циклу, і між циклами-кругами. Вивчення циклів і хвиль історичного і соціального розвитку було здійснене Дж. Віко, М. Данилевським, О. Шпенглером, А. Тойнбі, Е. Тофлером, Аристотелем та ін. Теорії циклічного розвитку (історичного кругообігу) різноманітні за використанням авторами матеріалом, формою викладу, методами аргументації, баченням всесвітньо-історичних перспектив. Якщо для Дж. Віко основним принципом виступає єдність всесвітньої історії, то М. Данилевський, навпаки, виходить із заперечення цієї єдності і розглядає історію суспільства як сукупність різних культурно-історичних типів. Прихильники такого підходу вважають, що прогресу — як лінійного процесу — не існує, а натомість є цикли, у межах яких повторюється історія на щораз вищому рівні. Однак підсумок завжди той самий — через певний проміжок часу цивілізація гине. Руйнування „соціального організму” не відбувається безслідно: у кожному окремому випадку зберігається певний зв'язок з ним, виниклих на його місці утворень. Так було на території колишньої Римської імперії, де виникли ряд самостійних суспільств, які в епоху відродження і Новий час збагатили багато успадкованих досягнень римської культури. Але в цьому випадку правомірно говорити вже про історичні цикли суспільств, що знову утворилися.

Сучасні вчені виділяють кілька типів циклічних змін: 1) системно-функціональний; 2) історичний; 3) кругообігу; 4) хвильовий розвиток. Системно-функціональний тип відображає соціальні зміни в рамках одного якісного стану. У системі може відбуватися неодноразове чергування підйомів і криз, повторення одних і тих же фаз функціонування. У результаті підтримується відносно стабільний стан суспільства: відтворюються

стійкі форми діяльності людей, їхні традиційні ролі в суспільстві, традиційні економічні відносини, політичні, релігійні та інші суспільні інститути. Типовим прикладом такого „розвитку” є Китай, який зберігав майже незмінний вигляд протягом двох тисяч років і тільки з другої половини XIX ст. став розвиватися за лінійною моделлю. Історичний цикл включає в себе процеси генезису, розквіту і розпаду соціальних систем і відображає той реальний факт, що суспільство, як і будь-яке матеріальне утворення, має певний термін життя і після його закінчення припиняє своє існування. Тобто становлення „нового” супроводжується розпадом старого. На етапі розквіту „нове” здобуває перемогу над старим, асимілює його залишки, але одночасно породжує „найновіше” в суспільстві, яке стає протилежністю нового, поступово перетворюючи його на старе. На стадії занепаду це „нове” починає руйнуватися. І так до безкінечності або до ліквідації в цілому цього суспільства, як нерідко було в історії людства: римляни, ацтеки, татари і тому подібне. Відображенням циклічного типу соціальної динаміки є також теорії кругообігу. Згідно з ними суспільство в цілому або його окремі сфери рухаються по замкнутому колу з постійним поверненням назад, після чого починаються нові цикли відродження і занепаду. Такого роду поглядів дотримувалися Аристотель, Полібій, які намагалися висловити ідею закономірності, повторюваності в історії — за аналогією з природними циклами зміни пори року. Е. Тофлер вважав, що визначальним чинником розвитку суспільства є техніка, вона зумовлює тип суспільства і тип культури, причому цей вплив має хвильовий характер. Отже, говорячи про тип циклічності слід враховувати, що це поняття — відносне, бо воно залежить від масштабу, в якому розглядається соціальна система.

Косовненко І. А.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 2 курс, 9 група

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

У Конституції України зазначені завдання щодо формування демократичної, соціальної, правової держави, існування якої неможливе без становлення громадянського суспільства. Після здобуття Україною незалежності, запровадження ринкової економіки, прийняття Конституції

незалежної та самостійної України, головним скарбом якої стали демократично налаштовані громадяни, почалось формування громадянського суспільства. Проблема формування громадянського суспільства в Україні є, зокрема, те, що частина українців не усвідомлюють ту соціальну цінність, яку має громадянське суспільство для подальшого розвитку державності. В українському суспільстві політичні позиції громадян залишаються нечіткими, що зумовлено, насамперед, первинними (сімейними, родинними) зв'язками. Прості сторонні люди можуть сприйматися ворогами. На таких умовах не можна створити сучасне суспільство, бо воно потребує певного рівня довіри поміж громадянами. Можливість існування сучасних економічних, соціальних і політичних організацій значною мірою залежить від надійності соціальних зв'язків між людьми. Дж. Коулмен називав цей феномен «соціальним капіталом», тобто потенціалом взаємної довіри та взаємо підтримки, що формується в між особовому просторі. За роки тоталітарного минулого, коли держава заохочувала шпигування людей одне за одним, у громадян України сформувалася чітка установка на підозріле ставлення до інших людей. Після падіння комуністичного режиму, на жаль, влада тільки закріпила це почуття, можна сказати, перетворила його на стійке переконання. Нормальний розвиток громадянського суспільства забезпечується лише за умови збігу чи злагоди між розумовою та управлінською елітами. Владна еліта повинна ставити та реалізувати такі політичні цілі, які, насамперед, не зашкодили б суспільству. Зрештою українська інтелігенція і досі не спромоглася виробити політично цінної консолідуючої ідеології, яку б сприймали всі верстви населення. Здійснює помітний вплив на формування громадянського суспільства й історія українського державотворення. Зокрема, це можливість перебрати досвід законодавчих актів минулого, беручи до уваги лише необхідні демократичні положення. Недоцільним було б й ігнорування досвіду зарубіжних країн. У першу чергу тих, які успішно вирішили завдання перехідного періоду, в якому зараз знаходиться Україна. Такий досвід забезпечить формування правової держави, що, за словами М. Дюверже є «нічним сторожем громадянського суспільства». Таким чином, проблема становлення громадянського суспільства в Україні пов'язана з проблемою розбудови демократичної, соціальної і правової держави. І перш ніж мати розвинуте, впливове громадянське суспільство, український соціум має усвідомлювати, що йому необхідно змінюватись самому, сприяти розвитку правової та політичної демократичної культури, формуванню громадянськості.

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЩОДО ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ «ПОЛІТИЧНИХ РАДНИКІВ» В УРЯДІ

Проблемою у впровадженні в Україні ефективної партійної політики є відсутність механізму взаємодії партій та державної виконавчої влади. Політичні партії виражають інтереси різних частин суспільства і прагнуть до їх задоволення шляхом здобуття, утримання і використання державної влади. Партії забезпечують зв'язок суспільства і держави, визначають напрямок політичного процесу та існують своєрідним механізмом врегулювання політичних конфліктів. У своїх працях, питанню взаємодії виконавчої влади і політичних партій приділяли такі вчені як Т. Шмачкова, О. Дем'янчук, І. Горбатенко, Р. Міхельс та ін. Політичні партії, які дотепер майже всі орієнтувалися лише на представницьку (парламентську) діяльність, опинилися в колі обмежених можливостей і досить неефективно впливають на визначення політичного курсу України, їхньою участю у владних структурах є власне участь у виконавчій владі, а прямого впливу на формування останньої сучасні українські партії не мають. Сучасні партії в Україні у своїй більшості не усвідомили своїх завдань на випадок їхньої участі в Уряді та не прагнуть цього. Системний аналіз європейського досвіду управління виокремлює таку окрему посаду як «політичний радник». Дати визначення політичних радників найкраще у порівнянні з двома групами, з якими вони співпрацюють: міністрами та державними службовцями. Вони є асистентами, помічниками міністрів, яким надають поради та підтримку, зазвичай політичного характеру. Їх призначення, по суті, є „призначенням за довірою”, є особистою справою міністра та триває стільки, скільки міністр перебуває на посаді. Політичних радників варто відрізнити від персонального технічного штату міністра (чий посади в деяких країнах також не відносять до державної служби), що відповідальний за складання робочого графіка, логістичну підтримку та інші подібні сфери. Характерною функцією політичних радників є надання консультацій та інформування. Серед провідних функцій «політичних радників» є налагодження партійних зв'язків, а саме контактів з керівниками партії, парламентарями, регіональними та муніципальними радниками, спонсорами

партії, політичними партіями інших країн: за своєю суттю це сфера, в якій державним службовцям заборонено надавати підтримку міністру. Політичні радники відрізняються від звичайних державних службовців таким ключовим моментом: оскільки вони призначаються особисто міністром, на них не розповсюджуються чинні вимоги до тих, хто вступає на державну службу, серед яких, вимога, що висувається до державних службовців, діяти політично неупереджено. За визначенням, політичний радник повинен мати політичну єдність з міністром, на якого він працює. Це не обов'язково означає, що він має бути членом партії, яку представляє міністр, хоча найчастіше саме так і є, але радник має діяти в дусі поглядів міністра, аби надана експертиза не йшла в розріз із загальними політичними перспективами та цінностями міністра. На нашу думку, для інституціоналізації простору між владою та населенням, сучасна українська політична система потребує встановлення правового механізму впливу політичних партій на органи державної виконавчої влади, насамперед на міністерства. Запровадження такого інституту як «політичний радник» допоможе міністрам ефективно здійснювати свої програми та сприяти підвищенню в суспільстві авторитету партій, які відповідають інтересам виборців і впливають на політику держави.

Костюк О. С.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОЮУ, 2 курс, 4 група

РОЛЬ МОЛОДІ В УКРАЇНСЬКОМУ СОЦІУМІ

Молодь вважається енергійною, рушійною силою, що займає важливе місце в політичному житті держави та розвитку суспільства. Вона має особливу роль, що визначається наступними чинниками: молодь є великою соціальною демографічною групою, що займає значне місце у виробництві і виступає основним джерелом поповнення трудових ресурсів, є основним носієм інтелектуального і фізичного потенціалу суспільства та має велику професійну перспективу. Тому важливе значення має соціалізація молоді та її активна участь в політичному житті держави. Соціалізація є досить суперечливим поняттям. З одного боку вона пов'язана із тим, що агітація будь-яких політичних моментів, чи ідеологічних позицій у вузах, згідно закону, є забороненою. З друго-

го боку, саме молодь, яка здобуває освіту, здатна чинити найбільш відчутний опір старим зразкам мислення та поведінки. Держави, що є членами ООН визнають, що молоде покоління у всіх країнах є головним людським ресурсом для розвитку, позитивних змін і технологічних інновацій. Більшість країн світу вважає, що включення молоді у процеси прийняття рішень є основною умовою суспільного розвитку. Соціалізація покликана сприяти самоорганізації та самореалізації молоді, соціальній інтеграції молодих людей, розвитку їх творчого потенціалу, запровадження ініціатив у різних сферах, залученню до процесів реформування суспільства та економіки, формуванню їх відповідальності за сьогодення та майбутнє, включенню молодих людей у процеси прийняття рішень на всіх рівнях державно-громадського управління, забезпечення прозорості виконавчих процедур та рівних можливостей. Без участі молодих людей у суспільному процесі не можливо уявити як розвиток світової спільноти, так і розвиток кожної країни зокрема. У Європейській хартії участі молоді в громадському житті на місцевому та регіональному рівні підкреслюється, що участь у житті суспільства і активна громадянська позиція передбачають наявність прав, засобів, простору і можливостей, а де необхідно — і підтримку для участі в процесі ухвалення рішень і впливу на цей процес, а також участі в будь-яких формах діяльності з метою побудови кращого суспільства. Можна зробити висновок, що світогляд молодих людей, що проживають на теренах України має такі визначальні риси: по своїм соціально-політичним орієнтаціям є демократичним; по відношенню до економіки сучасна молодь зорієнтована на капіталістичну перспективу розвитку; за своїми поглядами та ідейними переконаннями стоїть на позиціях плюралізму; вона є миролюбною; сучасні молоді українці знаходяться в кращих економічних та соціальних умовах ніж старше покоління; молоді люди все більше усвідомлюють себе громадянами нової України, з досить високими показниками патріотизму. Із часу здобуття Україною незалежності молодь незначною мірою виявляла інтерес до політики, була політично пасивною. Проте події спочатку Помаранчевої «революції», а згодом і Євромайдану в Україні, де визначну роль відіграла студентська молодь, довели протилежне — молодь здатна бути вирішальною політичною силою у житті держави. Сьогодні молодь є тією демократичною силою, що здатна приймати вагомі рішення і бути реальним носієм політичної влади в нашій державі.

ПОЛІТИЧНА ТА ПРАВОВА КУЛЬТУРА ЯК ЧИННИКИ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

У Конституції України закріплено, що «Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава», однак, на жаль, сьогодні можна говорити лише про спроби побудови такої держави... Одними з основоположних чинників державотворення є політична та правова культура. Деякі вчені вважають, що для самовизначення особи в соціальній, політичній і правовій сферах велике значення має існуюча правова культура. Своєрідність цього виду культури визначається особливостями дії сфери права і накопичених правових цінностей, юридичної техніки і практики, які належать до духовної культури. Надзвичайно важлива характеристика правової культури — її національно-історичні особливості, традиції, корені. Ця культура тримається на правових цінностях, нормах, знаннях, що становлять результат правового прогресу досягнутого суспільством за певний період часу. Крім цього, правова культура є ще й лакмусовим папірцем для визначення правового розвитку конкретно взятого суспільства, окремої групи або особистості. Таким чином, підґрунтям формування нового українського суспільства виступає правова культура, яка визначає якісний стан його правового життя на кожному етапі розвитку через правотворчість, правозастосування та правове виховання. Виходячи із системного підходу, державне управління та правову культуру можна визначити як взаємодію держави, суспільства та людини. Політична культура пронизує всю сукупність відношень, які складаються між учасниками політичного процесу, здійснює вплив на форми організації державної влади, будову її інститутів, дозволяє ефективно регулювати відносини між державою і громадянським суспільством, забезпечує соціальний консенсус. Політична культура є тим фактором, який може безпосередньо сприяти або перешкоджати демократичному політичному розвитку.

Отже, правова й політична культура є спорідненими явищами нашого життя, основами функціонування політичної та правової систем суспільства. Як найвища сходінка політичної культури існує «грома-

дянська культура», або «культура громадянина», притаманна суб'єктам політичного процесу, які у своїй діяльності надають перевагу інтересам усього суспільства, а не приватним або корпоративним потребам. Діяльність таких суб'єктів, як правило, спрямована на забезпечення громадянського консенсусу через дотримання принципу верховенства права. Одним з проявів верховенства права є те, що право не обмежується лише законодавством як однією з його форм, а включає й інші соціальні регулятори, зокрема норми моралі, традиції, звичаї тощо, які легітимовані суспільством і зумовлені історично досягнутим культурним рівнем суспільства. Демократичне життя є неможливим без високого рівня професіоналізму та культури уповноважених осіб, а також розвиненого громадянського суспільства. Проте на сьогодні спостерігається незрілість українського суспільства, тому що воно не готове обирати тих, хто буде відповідати перед ним; відсутність належної морально-правової свідомості політиків та реального виконання головної функції політичних партій представницької — відображення, реалізація та захист інтересів Українського народу. Держава та кожен з нас особисто має забезпечити розвиток нашого суспільства, підвищити рівень як політичної, так і правової культури, адже між політичними партіями та парламентом, якістю парламенту та якістю суспільства існує взаємозв'язок, а значить має бути і взаємодія. Головний редактор «ZN.UA» Юлія Мостова пише з цього приводу: «Розбираючи кожен з існуючих у нас проблем, ми обов'язково, рано чи пізно прийдемо до пункту «якості людського матеріалу..., самих себе».

Круть В. І.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет № 10, 3 курс, 1 група

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ

Політичну культуру сучасної України можна характеризувати як посткомуністичну або пострадянську, тому великою мірою вона ще продовжує функціонувати за інерцією. Нинішня політична культура українського народу є постколоніальною. Звідси комплекси націо-

нальної меншовартості, нездатність до адекватної оцінки власних національних інтересів, схильність більше розраховувати на зовнішню допомогу, ніж на власні сили. Проте характер сучасних соціально-політичних процесів дозволяє стверджувати, що політична культура українського суспільства стає в якомусь плані національною та незалежною. В умовах суверенного існування розпочинається відродження таких традиційних рис української політичної культури, як народовладдя, толерантність, ліберальне ставлення до держави (не людина і нація для держави, а держава для людини і нації). Основною проблемою сучасної політичної культури можна вважати те, що в суспільстві існує непримиренність будь-яких нетрадиційних поглядів, а також певна зомбованість з боку засобів масової інформації та деяких політичних партій. Це проглядається у навмисному зіткненні груп з різними політичними поглядами, закликах до агресії та постійні пригнічення існуючого в суспільстві політичного настрою. В такому стані дуже легко маніпулювати суспільною свідомістю, тому всілякими способами влада намагається цього досягти. До останнього часу проблемою в сучасній політичній культурі був недостатній розвиток патріотизму, але сьогодні ми спостерігаємо дещо інше явище. Проте чи можна назвати це щирим патріотизмом? Я вважаю, що ні! Це так званний, «ура-патріотизм» або удаваний, який проявляється у демонстративних гаслах перебільшеної, гіпертрофованої любові до держави та народу, а не на конкретній корисній діяльності для суспільства. Такі «патріоти» руйнують пам'ятки культури, трощать машини, будівлі і влаштовують бійки. Ще одним протиріччям є заклик влади до терпимості, єдності, утвердження демократії, але в той же час вводиться заборона на діяльність Комуністичної партії України. Хіба це не є прямим порушенням демократії, хіба це не є повернення до тоталітарного режиму Радянського союзу, від якого правляча еліта намагається позбутися? Відповідь очевидна. З цього випливають й інші проблеми політичної культури, а саме правовий нігілізм, погано розвинений індивідуалізм, невизначеність та нерозвиненість громадських позицій та інше. Політична культура має бути направлена на те, щоб розвивати та виховувати молодь, спираючись на багатотисялітні традиції та історію. Цим повинна займатися влада і на власному прикладі показувати нам це. Але, на жаль, сьогодні правляча еліта вирішенням цієї проблеми не займається.

СОЦІОЛОГІЧНИЙ ПОГЛЯД НА ПРОБЛЕМУ «БАТЬКІВ І ДІТЕЙ»

В усі часи сім'я була і залишається найважливішим інститутом суспільства. Зміни, які відбуваються у сім'ї, змінюють її роль у суспільстві, впливають на його стан і розвиток. Тому кожне суспільство зацікавлене у стійкій, духовно і морально здоровій сім'ї. Найважливішими об'єктами вивчення соціології сім'ї є шлюб і сім'я. Сім'я є більш складною системою відносин, ніж шлюб, оскільки вона, як правило, об'єднує не тільки подружжя, але й їх дітей, а також інших родичів та близьких. Крім того, сім'я виступає як „соціальна клітина” суспільства, є дуже близькою до „оригіналу” моделі всього суспільства, в якому вона функціонує. Проблема наслідування і конфліктів у стосунках „батьків і дітей” може розглядатися як взаємодія зустрічних потоків інформації і діяльності, як особливості передання культурних цінностей від покоління до покоління. Як зазначає арабська народна мудрість, люди завжди більше подібні на своїх сусідів, ніж на своїх батьків, адже із сусідами вони разом виростили, виховувалися і живуть у тих самих історичних і культурних умовах. Саме через різницю у життєвому і культурно-історичному досвіді, проблема наслідування і конфліктів у стосунках „батьків і дітей” існуватиме завжди, але зміст проблеми, гострота суперечностей набуває особливого, конкретно-історичного характеру. Конфліктність у стосунках поколінь найчастіше наростає в революційні епохи руйнування традиційних зв'язків між генераціями батьків і дітей. Способи подолання конфлікту пов'язані зі соціально-класовою неоднорідністю суспільства, з ідейно-духовною роз'єднаністю. Тривалість і особливості між поколінного конфлікту залежать від значущості змін, від швидкості історичного оновлення. Різкі зміни викликають „травматичний ефект”, підсилюють між покоління розходження. На першій стадії соціалізації дитина стикається із зовнішнім світом, починає пізнавати суспільні відносини за допомогою батьків і такого соціального інституту, як дитячі дошкільні заходи. Далека від оптимального і система виховання дітей в них через низьку кваліфікацію вихователів, погану матеріальну базу, примітивне медичне обслугову-

вання і незацікавленість персоналу у високоефективній роботі. Руйнування моральних устроїв веде і до вседозволеності, розпусти в сфері статевих відносин, причому ці відхилення є результатом надмірного вживання алкоголю не лише самими підлітками але і їх батьками. До пияцтва, наркоманії, статевої розпусти досить часто спонукає рання міграція молоді, особливо жіночої, її відрив від звичного соціального середовища сім'ї, анонімність і фактична безконтрольність міського спілкування, безкарність і безтурботність тих, хто будучи відповідальним за інтеграцію молодих мігрантів в трудові колективи, фактично не виконують своїх обов'язків, пускають виховну роботу в молодіжних гуртожитках на самоплив. На поведінку дитини, підлітка впливає і зростання кількості неповних сімей, в яких навіть за інших сприятливих умов знижуються і економічні, і виховні можливості, так як найчастіше після розлучення дитина залишається з матір'ю, в якій досить мало сил і часу для спілкування з дитиною. Вікова психологія підлітка така, що втрата одного із батьків, навіть і поганого, досить часто негативно відбивається на моральному формуванні його особистості. Отже, необхідно зазначити важливість періоду підліткового віку для всього розвитку особистості при вирішенні проблеми „Батьків і Дітей”. При цьому необхідно продовжити всебічне дослідження даної проблеми, постійно підтримувати зв'язок теорії із практикою та підкреслити важливість застосування цих знань у реальному житті.

Кудрявцева В. В.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет №7, 3 курс, 4 група

ПОЛІТИЧНА МІФОТВОРЧІСТЬ ЯК ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ ВПЛИВУ НА СУСПІЛЬСТВО

Політична міфотворчість є невід'ємною частиною суспільно-політичного життя. Інтенсивне посилення глобальної інформатизації в умовах глобалізації світу через поширення інформаційних технологій веде до потреби вивчення політичної ролі міфотворчості та її механізмів впливу на суспільну свідомість. Будь-яка людина в суспільстві у будь-яку історичну епоху знаходиться під впливом тих чи інших історичних подій

чи міфів, які здійснюють вплив на свідомість та підсвідомість особистості. Основним джерелом формування політичної міфотворчості виступає політичний дискурс. Громадська думка, переважно, формується під впливом міфів, духовності, рівня освіченості та інтелектуального середовища суспільства, тощо. Політико-соціальна система пристосовує міфотворчість під свої власні потреби. У політичному дискурсі свідомо продукуються міфи, що перетворює міфотворчість у виробництво певного роду взірців суспільної поведінки, які формують стереотипи, корегуючи систему мотиваційно-ціннісних норм суспільства. Міф вже не є спонтанним утворенням, він стає цілеспрямованим засобом впливу політичного поля на суспільство. Отже, політичне міфотворення перетворюється в так звану політичну індустрію. Більшість досліджень у галузі питання створення міфів свідчать про ідеологічну та ретроспективну спрямованість міфотворення, що набуває важливості для вивчення його причин, механізмів та наслідків. Звідси випливає висновок про те, що міфологічні концепції не змінюються з часом, їх принципи є загальноприйнятими та історично усталеними. Змінюються лише зміст, наповненість та спрямованість тієї чи іншої моделі міфу, і як наслідок — отримання запланованого результату. Мистецтво політичної міфотворчості полягає у природному характері політичних міфів, що передбачає використання усталених концептів, які сприймаються у вигляді системи об'єктивних фактів і є прийнятними для переважної більшості. Це в свою чергу створює підґрунтя для маніпулювання. Політикум у своїй діяльності використовує як політичні міфи, так і соціальні, ідеологічні та пропагандистські. Відомо, що міфотворення особливо активізується в періоди загострення економічної, соціальної, політичної нестабільності, у кризових ситуаціях, що, зокрема, є характерним для сучасної України. Політична міфотворчість є дієвим інструментом впливу на суспільство, причому, іноді з метою маніпулювання масовою свідомістю, підтримання існуючої політичної влади шляхом зміни стереотипів та цінностей суспільства. Очевидно, що метою міфотворення є підтримання існуючого суспільно-політичного устрою, що може бути загрозою принципам демократії та створенню громадянського суспільства. Аналіз, систематизація механізмів і засобів сучасного політичного міфотворення дає можливість виявлення маніпулятивних прийомів, які застосовуються політикумом для впровадження в масову свідомість певних технологій, ідеологій та програм.

НОВІ ТЕНДЕНЦІЇ У ВИБОРЧИХ ТЕХНОЛОГІЯХ В УКРАЇНІ

Як відомо, виборчі технології спрямовані на отримання максимального результату впродовж електоральної компанії. Тому такі прийоми мають мобільно реагувати на зміни у суспільстві, що, в свою чергу, зумовлює постійний розвиток виборчих технологій. Передвиборча кампанія осені 2014 року знаходиться під значним впливом останніх подій в державі, тому доцільним є з'ясування нових тенденцій у виборчих технологіях в електоральному процесі України. Першою характерною рисою нинішньої передвиборчої кампанії є певна «воєнізація» партій, що напряму пов'язано з проведенням АТО на сході країни. Так, усі основні партії та блоки залучили до своїх лав командирів добровольчих батальйонів або відомих країні військових, як-от льотчиця Надія Савченко. Наступна тенденція пов'язана з анексією частини території України. На відміну від виборів 2004 чи 2010 року, коли кандидати спекулювали на темі розколу України за моделлю «Захід-Схід», ці вибори рясніють агітацією, яку можна звести до тези «єдність» (наприклад, лозунг Блоку Петра Порошенка «Час єднатися»). На відміну від попередніх виборів відсутні такі політ технологічні прийоми, як проведення масових заходів за участю діячів культури. На даному трагічному етапі нашої історії це, очевидно, було б просто аморально. Хоча все ж таки в списки окремих партій увійшли співаки, спортсмени та інші відомі особистості (так, до Радикальної Партії Олега Ляшка увійшли співачка Злата Огневич та спортсмен Денис Силантьєв). Під час усіх передвиборчих кампаній в Україні політичні сили невтомно звинувачували своїх «попередників» у всіх невдачах держави. Ця риса, з одного боку, дещо втратила своє значення в нинішній ситуації, а, з другого боку, отримала більш чіткі, конкретні прояви. Перше обумовлено тим, що такі політичні гіганти, як Партія регіонів України і Комуністична партія України дискредитували себе. На основі першої утворилося декілька політичних сил з аналогічною ідеологією, а друга на півшляху до припинення існування. Натомість на політичну арену вийшли нові учасники, які можуть зайняти провідні позиції після цих виборів (Блок Петра Порошенка, політична партія

«Партія «Самопоміч»). Конкретизація ж полягає у тому, що суспільство стало більш прискіпливо ставитись до політиків, що голосували за скандальні законопроекти («диктаторські закони» від 16 січня 2014 р., «мовний» закон Колесніченка — Ківалова тощо), і, навпаки ігнорували голосування за ті закони, на яких наполягало громадянське суспільство. Так, Всеукраїнське об'єднання «Свобода» в якості агітації використовує діаграму «Хто як голосував за люстрацію». Однією з найбільш негативних тенденцій не тільки цієї передвиборчої кампанії, а й взагалі політичних процесів в країні є створення іменних блоків та партій, а також партій, що не є виразниками законних інтересів певних прошарків суспільства. Парламент у демократичній державі є представницьким органом, тому логічно, щоб політичні сили об'єднувалися навколо цілей, ідей та інтересів соціальної групи. Проте в нашій державі частина партій об'єднуються навколо цілей, ідей та інтересів олігархічних груп, які їх фінансують. Тому парламентські вибори з інструменту народовладдя можуть перетворитись на інструмент лобіювання інтересів великої олігархії і не сприяти формуванню справжнього демократичного суспільства. Отже, новий етап розвитку виборчих технологій в Україні є досить суперечливим. З одного боку, виборець в своїй оцінці орієнтований вже безпосередньо на діяльність політика та політичної партії. З іншого наявність великої кількості партій та кандидатів різної направленості пропонує більшу можливість вибору, робить правовий простір більш плюралістичним. Таким чином, негативні тенденції, що визрівали весь період Української державності і сьогодні ставлять нас перед вибором — подолати їх і створити правову державу, або залишити усе як є і не мати майбутнього.

Куриленко С. О.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 2 курс, 10 група

ПОЛІТИЧНИЙ АБСЕНТЕЇЗМ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Дослідження проблеми абсентеїзму в Україні є досить актуальним в наш час. Втрата громадянами інтересу до політики, небажання брати в ній участь, широко розповсюджені в сучасному світі. Даний феномен є характерною рисою багатьох постіндустріальних країн. Ріст числа

абсентеїстів фіксується практично у всіх економічно розвинутих країнах, починаючи від Сполучених Штатів Америки та Великобританії, закінчуючи Японією та Австралією. За даними міжнародного інституту демократії і сприяння виборам (Стокгольм, Швеція), який проводить аналіз активності виборців на всезагальних парламентських і президентських виборах в 163 країнах світу, середньо-статичний показник явки виборців постійно знижується, що ставить під сумнів легітимність влади, несе загрозу демократії. Термін “абсентеїзм” походить від латинського “absent”, “absentis”, що означає відсутній. Існує декілька підходів до розуміння явища. Перший підхід можна означити, як “широкий”. Представники цього підходу трактують абсентеїзм, як прояв байдужого ставлення населення до суспільного життя, ухилення від участі в ньому. Часто його ще називають політичний абсентеїзм. Прихильники другого підходу, який можна охарактеризувати, як “вузький” під абсентеїзмом розуміють ухилення виборців від участі в голосуванні на виборах до представницьких органів державної влади, референдумах. Це явище також називають електоральний абсентеїзм. У ході демократичних змін в сучасній Україні виборчий процес відіграє надзвичайно важливу роль. Однак, з кожним роком рівень явки виборців на виборчі дільниці стає все нижчим, що призводить до сумнівів щодо легітимності влади та нівелювання здобутків представницької демократії. Так рівень явки на вибори Президента України з 1999 року по 2010 рік скоротився майже на 5%, (якщо ж порівнювати вибори 2004 року і 2010 року, то явка виборців знизилася більш ніж на 8%), а на виборах у Верховну Раду активність громадян стабільно зменшувалася з 1998 року і різниця в явці виборців у 1998 та у 2007 роках — майже 12%. Вибори 2012 року до Верховної Ради України зафіксували рекордно низьку явку виборців — 60%. Тому визначення чинників, що впливають на рівень абсентеїзму, дає змогу виробити дієві механізми протидії низькій політичній участі громадян. Серед багатьох класифікацій політичної участі найвагомішою та найдоцільнішою видається її поділ на пряму та опосередковану. Остання, в свою чергу, поділяється на інституційну (участь громадян у різних об’єднаннях) та процесуальну (насамперед — участь у виборах). Чинники, які визначають рівень абсентеїзму, можна поділити на групи: 1) суб’єктивні — чинники, які є характеристиками самих виборців (вік, стать, рівень доходів і статус, місце проживання, рівень політичної культури); 2) об’єктивні — фактори, які характеризують ситуацію в країні загалом, і виборчий процес, зокрема. (фактори, що характеризують стан політики у державі, характеризують особливості

виборчого процесу; технічні фактори); 3) кон'юнктурні — чинники, які складаються під впливом збігу обставин (наприклад, погана погода, смерть близьких людей тощо); 4) ініціативні — чинники, які є результатом впливу на виборців інших суб'єктів виборчого процесу (заклики бойкотувати вибори, тиск, залякування виборців).

Саме від ставлення і сприйняття виборцями політичної системи суспільства, механізмів та особливостей виборчої кампанії залежить рівень електоральної активності. Крім того, поширенню абсентеїзму в суспільстві сприяють низький рівень політичної культури населення країни, нездатність громадян впливати на прийняття рішень, високий рівень недовіри до політичних інститутів. Отже, враховуючи те, що сучасні виборчі процеси показують тенденції до зростання рівня абсентеїзму, виникає об'єктивна необхідність у розробці і втіленні заходів, які б сприяли зростанню електоральної активності. Зокрема, важливою умовою зменшення рівня абсентеїзму є виховання громадян, формування у них високого рівня політичної свідомості. Проте, тут необхідно враховувати специфіку кожної країни і розробляти заходи, які є адаптованими до національних умов. Вирішення проблеми подолання абсентеїзму бачиться головним чином у підвищенні престижу влади, що в свою чергу, вимагає радикального посилення ефективності роботи всієї системи влади, соціальної самовіддачі всіх її структур, а також підпорядкування їх виключно загальним інтересам людей. Таким чином, прагматична взаємодія держави та її громадян є беззаперечною необхідністю та однією з головних умов зниження рівня абсентеїзму в суспільстві.

Куценко О. І.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ПШКОЮУ, 3 курс, 12 група

РОЗБУДОВА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Громадянське суспільство відіграє важливу роль на шляху до розвитку демократії. Зокрема, тому що, завдяки громадянському суспільству в країні встановлюються інститути, які забезпечують кожній людині можливість впливати на формування і здійснення державної політики. Що, є дуже важливим чинником демократизації. Під терміном «громадянське суспіль-

ство» науковці розуміють «суспільство громадян із високим рівнем економічної, соціальної і політичної культур та моральних властивостей, яке спільно з державою утворює розвинені правові відносини». Тобто, сукупність відносин, які розвиваються між соціальними групами, в центрі яких виступає громадянин із своїм переконанням та думкою. Це виступатиме гарантією реалізації громадянського інтересу в державі, що є досить актуальною проблемою в сучасній Україні. Наразі, Україна знаходиться в процесі становлення громадянського суспільства, що являє собою складний багатоаспектний процес, який зумовлює виникнення багатьох проблем, зокрема, до основних проблем розвитку громадянського суспільства в Україні слід віднести: традиційно авторитарний спосіб правління, низький ступінь довіри народу до правлячої верхівки, відсутність надійного правозахисного механізму в країні, стала застаріла суперечливість здійснення політичної влади та відсутність системи державної фінансової підтримки інститутів громадянського суспільства, що впливає на реалізацію завдань державної та регіональної політики та взагалі те, що більша частина суспільства просто не усвідомлює необхідність реформування.

Упродовж усього пострадянського періоду та до теперішнього часу, в Україні становлення та розвиток громадянського суспільства являється досить актуальним питанням. Передусім, слід зазначити, що головним завданням держави, при існуванні в суспільстві вказаного інституту є повне забезпечення реалізації прав і свобод особи. Але попри нормативне закріплення в Україні, права і свободи особи, поки що дійсно не стали вищою соціальною цінністю та мають декларативний характер, що гальмує розвиток громадянського суспільства, та підриває авторитет влади в очах народу. Але існує певний прогрес, у 2013 р. було ухвалено Указ Президента України «Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації» в якому описується стратегія утвердження громадянського суспільства, запровадження громадського контролю за діяльністю влади, проведення регулярних консультацій із громадськістю з важливих питань життя суспільства і держави та ін. Що виступало ґрунтовною нормативною базою для здійснення своїх громадянських прав і свобод для людей. Зазначимо, що для прискорення розвитку громадянського суспільства в Україні потрібно: покращити нормативну базу та забезпечити ретельніший контроль за її виконанням, спрощення процедури реєстрації об'єднань громадян, збільшити фінансування інститутів громадянського суспільства, покращити правозахисний механізм в країні.

Отже, формування громадянського суспільства, є однією з найважливіших умов просування України до правової демократичної держави та наближення до європейського рівня.

Кучін Г. В.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКООУ, 1 курс, 15 група

ПРОБЛЕМА НАРКОМАНІЇ В УКРАЇНІ: СОЦІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

У ХХ ст. з розвитком технічного прогресу та початком лабораторного виробництва алкалоїдів опіуму і кокаїну, проблема наркоманії перейшла в інший вимір — масовість та епідемічне розповсюдження, перетавши бути проблемою однієї особистості, — стала соціальною проблемою. Випадки епізодичного чи помірнього вживання ряду речовин наркотичної чи стимулюючої дії без розвитку залежності від них носять назву «наркотизму», або „періодичної наркотизації”. За статистичними даними, кількість наркоманів зростає в усьому світі, в тому числі і в Україні. Наркоманія в Україні, на думку спеціалістів, давно набула ознак епідемії. Кількість людей, які вживають наркотики близько 100 тисяч (за офіційними даними). Реальна цифра людей, що вживають наркотики, за оцінками МВС, в 10-12 разів більша, і складає 800-900 тисяч. За даними Інтерполу, в Україні зареєстровано 65 тисяч розповсюджувачів наркотиків. Дослідження показали, що середній вік початку прийому наркотиків — 13-15 років, а в деяких містах України ще менший — 9-13 років. В Україні відсутні механізми дослідження кількості наркозалежних. Але незважаючи на відсутність офіційної статистики, останні п’ять років в Україні спостерігається небачене зростання наркоманії. Щорічно близько 150 тис. молодих людей стають наркоманами, а наркозалежність поступово „молодшає”, середній вік людей, які вживають наркотики, знижується. Найбільш „уражена” наркоманією Дніпропетровська, Донецька, Луганська, Запорізька області та Київ. Щоб визначити наскільки наркоманія впливає на суспільство у великому проміжку в часі, можна використовувати певні методи. А саме, джерелом надходження інформації про поширення наркотиків у Харківській області може виступати статистика у кримінальних справах, пов’язаних із незаконним обігом нар-

котиків, а також медична наркологічна статистика. В. О. Соболев досліджував проблеми наркоманії, проаналізував велику базу статистичних даних медичної і кримінальної статистики. Це дозволило вперше застосувати історико — порівняльний метод для аналізу поширення наркотиків. Так, відповідно до отриманих даних, число осіб, які здійснили злочини, пов'язані з незаконним обігом наркотиків, у 1998 р. у порівнянні з 1979 р. зросло приблизно в 1000 разів, і склало 2797 чоловік, число тих, хто захворів на наркоманію в 1999 р. склало 1793 чоловіки.

Соціологічне дослідження наркоманії дозволяє розкрити її соціальні механізми, що не лежать на поверхні (латентні). Соціологічний підхід щодо дослідження наркоманії дозволяє: 1) виявити соціокультурний механізм прилучення людини до наркотиків; 2) визначити соціокультурні чинники, що сприяють і перешкоджають виникненню і розвитку наркотичної залежності; 3) виявити основні тенденції розвитку наркоманії як особливої, головним чином молодіжної, субкультури; 4) з'ясувати відношення різноманітних груп населення і соціальних інститутів до проблеми наркоманії, а особливо — до проблеми споживання наркотиків; 5) проаналізувати мотиви споживання наркотиків серед різноманітних груп населення. Отже, проблема наркоманії — це глобальна проблема усього суспільства, проблема більше соціально — економічна, аніж медична. І боротися потрібно не з наркоманами, а саме з наркоманією як із соціальним явищем. Але українська влада, громадські організації фактично усунулися від вирішення цієї проблеми. Якщо не займатися проблемами наркоманії в Україні ретельніше, можливі ще більш вражаючі наслідки поширення даного явища серед молоді.

Кушнар'ов П. В.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ПШОКСБУ, 2 курс, 2 група

ПРОБЛЕМИ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА ДІАГНОСТИКИ СОЦІАЛЬНИХ КОНФЛІКТІВ

Питання проблеми попередження та діагностики соціальних конфліктів є наразі актуальним, адже конфліктні ситуації існують у всіх сферах суспільного життя та являють собою посилення суперництва та протистояння між людьми, що може призвести до вкрай непередбачуваних та

суспільно-небезпечних наслідків. Проблеми гармонії та спокою у соціальній сфері життя людини завжди примушували шукати шляхи врегулювання конфліктних ситуацій, щоб таким чином попередити настання конфліктних дій, або, за неможливості такого, звести до мінімуму їх негативний вплив. Попередження конфліктів включає в себе таку організацію життєдіяльності суб'єктів соціальної взаємодії, яка виключає чи зводить до мінімуму ймовірність виникнення конфліктів між ними. В той час як діагностика має на увазі визначення основних складових конфлікту, причин, що його породили, а також їх повний та всебічний аналіз. Перша проблема стосовно попередження та діагностики конфлікту стосується його об'єкту, який являється його ядром. Полягає вона в тому, що він має безліч характеристик, а це сильно ускладнює його аналіз. Невідривно від цього постає проблема формування суб'єктивного уявлення про об'єкт конфлікту у кожного з його учасників (можна назвати це моделлю конфлікту яка створюється на підставі отриманої інформації), а отже і неможливість прогнозування їх поведінки, адже кожен суб'єкт окремо веде себе не відповідно до ситуації, яка реально склалася, а відповідно до своєї суб'єктивної моделі. Наступною проблемою є визначення того, яка саме інформація і чому впливає на формування моделі конфлікту, адже частина важливої інформації про об'єкт конфлікту опонентами просто не враховується, причиною чого слугують певні суб'єктивні чинники. Також впливає проблема визначення цих суб'єктивних чинників. Крім того, проблемою можна назвати з'ясування позицій сторін і відносин між цими сторонами, адже в залежності від відносин суб'єктів формуються різні способи та методи вирішення конфліктів. Питанням, прямо пов'язаним з попереднім є складність визначення способів протистояння сторін, адже, як було сказано раніше, вони для кожного індивідуальні та складаються в результаті взаємовідносин опонентів між собою та у суспільстві. Також, проблемою є можливі провокації конфлікту однією із сторін яка постійно підтримує напруження в своїх інтересах та вплив учасників конфлікту один на одного з метою спрямування їх поведінки у необхідному для кожної із сторін напрямі. Можна стверджувати, що всі вищезгадані проблеми прямо впливають із перших двох, адже всі вони є результатом суб'єктивного сприйняття конфлікту сторонами. В деяких випадках проблемою також є складність встановлення чий саме інтереси задіті, а отже і виявлення самих сторін конфлікту. Адже неможливо вирішити питання попередження конфлікту без точного виявлення суспільних груп на які він поширюється. Складністю є визначення методів, засобів та форм попередження

конфлікту, причиною чого є індивідуальність протистояння сторін, яка спричинена унікальністю відносин людей або їх груп між собою та може проявлятися в діаметрально протилежному вигляді у різних суб'єктів. Отже, хоча всі раніше названі проблеми не вичерпують повного переліку складностей які постають при попередженні та діагностиці конфліктних ситуацій у суспільстві, але вони є найбільш суттєвими, та такими, що справляють найбільший вплив на заповільнення розвитку системи попередження та діагностики конфліктів у сучасній соціології.

Кушнарєнко Д. В.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 3 курс, 17 група

УЧАСТЬ МОЛОДІ У ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ УКРАЇНИ

За сучасних умов українське суспільство переживає глибоку кризу у всіх сферах буття, намагається стати на шлях демократичного розвитку, знаходиться в умовах нестабільності. Безперечно в такі часи державі як ніколи потрібні новаторські ідеї для формування громадянського суспільства та правової держави, де всі верстви населення будуть почувати себе впевненими та захищеними. Сучасна українська молодь має безліч інтересів та вподобань. Значна її частина цікавиться політичними процесами в державі та має стійкі погляди на політичне майбутнє нашої країни. Сьогодні без перебільшень молодь можна назвати рушійною силою розвитку суспільства, оскільки саме в такому середовищі найчастіше народжуються перспективні ідеї та новаторські проекти. У вирішенні ряду сучасних проблем в Україні провідна роль належить молоді. Це обумовлюється наступним рядом чинників. Молодь є найбільш динамічною верствою суспільства; порівняно з іншими соціальними верствами, молодь найбільш гостро відчуває на собі соціальну несправедливість, різницю між декларативністю норм законів та суворими реаліями життя, оскільки більша її частина вже має сформовану життєву позицію; саме в молодіжному середовищі найчастіше з'являються бунтарські настрої через низький рівень життя, продажність політиків та несправедливість; політична свідомість молоді не схильна до консервативних ідей, тому ця верства має багато можливостей для створення новаторських ідей та популярних проєктів; молодь відіграє основну роль у побудові нової ідеології та курсу

розвитку суспільства, відходу від застарілих цінностей та переконань, що є неактуальними в наш час. Також слід зазначити, що молодь є найбільш обізнаною щодо способу життя в інших країнах світу і своїми зусиллями може привести Україну до більш цивілізованого рівня життя. Українська молодь часто демонструє суспільству свою сміливість та невдоволеність ситуацією, висуває вимоги до влади, які є актуальними для всіх верств населення. Переваги молодого покоління полягають у тому, що воно не боїться відстоювати свої інтереси і виступає головною рушійною силою суспільних зрушень. Найбільший рівень політичної активності молодих громадян спостерігається в найскладніші періоди політичного життя країни. Тисячі молодих людей виступають проти корупції, несправедливості та безкарності чиновників, що не може задовольняти й інші верстви. Але різниця полягає в тому, що більшість населення не намагається боротися з такими негативними проявами влади, а молодь не може змиритися з ними. Проте, на жаль, не завжди до вимог молоді ставляться серйозно. Це пояснюють її недосвідченістю та необізнаністю у політичній сфері. І, напевне, саме таке ставлення призводить до розчарування у політиці та до індивідуального відношення до політичного життя. Однак останній рік запам'ятовується Україні надзвичайним сплеском політичної активності не лише молодого покоління. На разі можна стверджувати, що молодь демонструє високу стійкість до різних видів маніпуляцій, що не є характерним для всього суспільства; показує, що чітко бачить напрямок європейського розвитку, який є бажаним для впровадження в наше життя. Отже, на сьогодні участь молодого покоління в політичному житті України є надзвичайно важливим чинником, що у майбутньому дасть поштовх для цивілізованого розвитку держави.

Лаврикова Н. С.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОЮУ, 2 курс, 8 група

ІДЕОЛОГІЧНІ ПРОЦЕСИ ЯК СКЛАДОВІ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ПРАКТИКИ

Однією з базових складових політичної практики, на якій акцентують увагу практично всі без винятку теоретики, що фахово досліджують політичні інститути й політичні процеси, є поняття ідеологічного процесу.

Політичні інтереси завжди виникають із суспільного середовища і в подальшому втілюються у політичній практиці, але ідеологія може формуватися штучно, бо для неї основною метою є оформлення суспільних інтересів у певну цілісну доктрину, яка б була спроможною охопити якомога ширшу і впливовішу частину сукупного суспільного інтересу. Згідно статті 15 чинної Конституції України суспільне життя в Україні ґрунтується на засадах політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності. Жодна ідеологія не може визнаватися державою як обов'язкова. Це підтверджує визначення на найвищому державному рівні демократичного розвитку країни, прагнення до побудови правової, соціальної держави, формуванням багатоманітності поглядів, які намітились в Україні у зв'язку з проголошенням її незалежності та відходом від властивої радянської політичної системи моно — ідеологізму. Проте відсутність консолідації населення навколо цілісного бачення подальшого розвитку зумовило зниження політичної активності населення та початок процесу деідеологізації політичної свідомості. Творцем і реалізатором ідеології виступає не суспільство в цілому (розглянуте як сукупний громадянин, що є носієм усіх суспільних інтересів), а окремі групи (в такому сенсі ці групи можна позначити "партиями"), які прагнуть перетворити ідеологію "партії-частини" на ідеологію суспільства, встановити пряму асоціацію між інтересом партійним та інтересом суспільним. На сьогоднішній день в Україні представлено практично всі без винятку класичні політичні ідеології. Крім них, сучасний ідеологічний простір України розвивається також під впливом цілого ряду ідеологічних течій, або, так званих, "нових ідеологій". Характер представлення багатьох класичних політичних ідеологій в Україні у діяльності вітчизняних політичних партій суттєво різниться від аналогічних західних зразків. Більш того, лише одиниці свідомо розбудовують свою політичну діяльність на чітких ідеологічних засадах. Однак наявність подібних розбіжностей жодним чином не свідчить про "неповноцінність" вітчизняного ідеологічного простору, а пояснюється виключно специфікою сприйняття тих чи інших класичних політичних ідеологій у суспільній свідомості, а також рівнем розвитку партійної системи в Україні. Також важливо, щоб у ході здійснення політичної практики відбувався діалог, тобто рівність різних політичних ідеологій. Запобігти зіткненню різних політичних інтересів не вдасться, проте важливо, щоб вони приходили до певної консенсуальної основи розвитку політичних дій та пам'ятали, що головна їх діяльність має бути спрямована на забезпечення та гарантію прав

і свобод людини. Вони повинні усвідомлювати відповідальність за свою діяльність перед людиною. Однією з вад діяльності багатьох політичних сил у сучасній Україні слід визнати недорозвиненість їх ідеологічної бази. Значним чином це дається в знаки у відсутності цілісного концептуального бачення загально національних політичних процесів, їх нездатності сформулювати реальні цілі політичного розвитку для всієї нації. Результатом цього є домінування тимчасових, ситуативних чинників, які, детермінуючи діяльність окремих політичних сил, відсувають на далекий другий план загальнополітичні цінності. Отже, Україна перебуває на перехідному етапі формування своєї ідеології, а отже, й національної ідеї. Суспільство знаходиться в пошуку соціальних, економічних, політичних та соціокультурних пріоритетів. Тому ідеологія української держави за своїм змістом має бути інтегративною, тобто прагнути синтезувати кращі досягнення основних течій вітчизняної і світової суспільно-політичної думки, позитивний досвід націотворення різних народів. Змістовно та функціонально вона має виступити водночас як ідеологією соціального самоствердження, так й ідеологією розвитку громадянського суспільства та самореалізації особистості.

Лазукова Н. В.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 3 курс, 15 група

ВИБОРЧІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЧИННИК ВПЛИВУ НА МАСОВУ СВІДОМІСТЬ ЕЛЕКТОРАТУ УКРАЇНИ

В Україні в наш час спостерігається активна технологізація виборчого процесу. Вітчизняний ринок виборчих технологій дедалі більше заповнюється новими способами впливу на електорат. Це стає сильною зброєю, що дозволяє залучати на бік кандидата значні верстви населення. Значно посилилось використання інформаційних та іміджмейкінгових технологій, спрямованих на маніпулювання масовими настроями і діями, які перетворюють виборців на об'єкт маніпулятивного впливу. Зокрема, широкої популярності серед суб'єктів виборчого процесу набула система методів та прийомів зі штучного формування та впливу громадської думки, яка має сукупну назву «виборчі технології». З кожним роком

зростає науковий інтерес до їх дослідження, адже вони виступають в якості ефективного механізму завоювання і утримання влади. Існує велика різноманітність в розумінні сутності виборчих технологій, що підтверджує багатоаспектність цієї дефініції. Виборчі технології — це сукупність методів, програм та практик впливу на свідомість електорату з боку суб'єктів виборчого процесу і задіяних ними медіа-корпорацій та інших комунікаторів з метою отримати необхідну підтримку виборців через їх голосування на політичних виборах. Головною особливістю виборчих технологій є те, що вони спрямовані на включення соціально-психологічних механізмів регуляції електоральної поведінки виборців. Сучасним виборчим технологіям притаманні універсальність, результативність, оперативність і гнучкість. Виборчі кампанії, що побудовані виключно на використанні політ технологій, прагнуть їх постійної модифікації та видозміни. Серед базових виборчих технологій в електоральному процесі можна виділити наступні: 1) *Іміджмейкінг* (створення іміджу як уявного образу людини в свідомості аудиторії; саме імідж скорочує шлях до електорату, який отримує найбільш привабливі аспекти образу політика); 2) *Агітація в Інтернеті* (на сьогодні всі політичні партії України мають власні сторінки в Інтернеті, необмежену кількість інших сайтів, які доносять позицію політичної сили до виборців); 3) *Теледебати між кандидатами — опонентами*; 4) *Зовнішня та вулична реклама* (найбільш поширений спосіб доведення звернень кандидата до широкої публіки; Листівки: кампанія «від людини до людини», кампанія «від дверей до дверей»); 5) *Масові передвиборчі акції*: мітинги, демонстрації, зустрічі з виборцями, відвідування політиками масових заходів; 6) *Окремий засіб впливу на свідомість виборців у процесі соціологічного опитування* — це маніпуляції з рейтингами — результатами вибіркового опитувань, коли респондент вибирає між варіантами «потрібних» суджень, а не його власних. Такі рейтинги є «штучними» моделями реальної думки населення. Картина суспільної думки, створена на їх основі, закарбовується у свідомості електорату, який завжди підсвідомо ототожнює себе з більшістю, оскільки вбачається, що саме вона є носієм моральної істини.

Сьогодні можна констатувати, що вітчизняні виборці здебільшого виступають як об'єкт застосування маніпулятивних технологій, що є найбільшою небезпекою для масової свідомості. Через недостатній рівень правової й політичної культури, відсутність дієвих механізмів експертно-громадського контролю за учасниками виборів в Україні

кожні вибори перетворюються на «сафарі», під час яких відбувається справжнє полювання на голоси виборців з використанням будь-яких засобів. Діє цинічний, протиправний і антигуманний принцип — ціль виправдовує засіб. Задля досягнення цілей політики використовують багато законних і незаконних ресурсів, дозволених і недозволених технологій, їх вибір залежить від культури самого політика та найнятих політтехнологів. Замість конкуренції виборчих програм ми маємо переважно конкуренцію безвідповідальних політичних декларацій і популістських обіцянок; риторичних і нейролінгвістичних прийомів інтенсивного впливу на масову свідомість; «конкуренцію компроматів» й інформаційного знищення супротивника. В рамках виборчого процесу в Україні відбуваються масові інформаційні фальсифікації й провокації, маніпулювання свідомістю виборців. Розмитість законодавчих норм щодо застосування тих чи інших виборчих технологій зумовила тенденцію до інтенсивнішого розвитку деструктивних технологій, насамперед тих, які за формою легальні, а за змістом — аморальні. У зв'язку з цим, актуальною залишається проблема уніфікації вітчизняного виборчого законодавства.

Левчук Ю. К.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІШКОПУ, 2 курс, 3 група

ВИБІР ОПТИМАЛЬНОЇ ФОРМИ ПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Пошук оптимальної для України моделі форми правління актуалізує необхідність вивчення досвіду конституційно-правової організації розвинених республік Заходу, особливо країн, які у своїй практиці державного будівництва зіткнулися із проблемами, схожими до тих, що мають місце в сучасній Україні. Застосування порівняльного аналізу республіканських форм правління дає можливість з'ясувати, наскільки ефективність відповідних конструкцій влади залежить від типу кожної окремої країни та якими можуть бути наслідки їх впровадження у вітчизняних умовах. У перехідні періоди розвитку державності, коли існує особлива необхідність оперативного прийняття рішень, чого не можуть забезпечити децентралізовані форми правління, та коли успіх демократичних

перетворень, у силу нерозвиненості громадянського суспільства, у значній мірі залежить від особистих характеристик глави держави і його оточення, найбільш ефективні президентські республіки. Парламентаризм характеризує стабільні періоди розвитку державності і є важливою гарантією збереження демократії. Парламентська форма, апробована європейським досвідом, на нашу думку, характеризує суспільство та країну з розвиненими традиціями демократії. Тієї демократії, яка згодом може набувати дедалі більше ознак народовладдя. Президентська республіка в умовах нерозвинутої партійної системи — одна з найневдаліших конструкцій влади, як з огляду на відсутність ефективних інструментів контролю громадянського суспільства за владою, так і з огляду на неспроможність влади бути відповідальною, проводити конструктивну, цілісну й послідовну політику, яка б відображала реальні суспільні інтереси. Адже мало контрольована одноосібна влада глави держави як гарантія демократії — це виключення із правила. А правило полягає у тому, що така влада звичайно авторитарна. В Україні стійкість авторитарних тенденцій розвитку політичної системи загалом, так і окремих її елементів створює особливі ризики руйнування ще нестабільних інститутів демократії в умовах президентської республіки. Це якщо й не завершиться встановленням президентського авторитаризму, обернеться перманентним протистоянням між Главою держави і парламентом. Так само деструктивним (і неможливим) є перехід України до парламентської республіки. Класична форма парламентаризму є неможливою у політично неструктурованому суспільстві, де несформована відповідна партійна система, яка б забезпечувала створення стабільної парламентської більшості, і яка б, у свою чергу, формувала уряд, спроможний ефективно розв'язувати завдання, пов'язані з необхідністю здійснення системних реформ. Таким чином, потенційні переваги парламентської та президентської республік найбільшою мірою виявляються перед загрозою бути нівельованими. Проаналізувавши вище сказане, можна дійти висновку, що Україні необхідна парламентсько-президентська республіка, бо така модель є перехідною формою від президентської як нижчої форми організації держуправління (якщо оцінювати з позицій демократії) до парламентаризму. Парламентсько-президентська республіка в Україні потрібна для подолання узурпації влади, забезпечення прав та свобод громадян, відкриття можливості для розвитку ефективної економіки, гарантування суверенітету держави.

ВОЄННА ДОКТРИНА УКРАЇНИ ЯК ЧИННИК ЗАПОБІГАННЯ ВОЄННИМ КОНФЛІКТАМ

Актуальність цієї теми обумовлена тим, що на сучасному етапі утвердження України як незалежної держави існує чимало загроз зовнішнього і внутрішнього характеру у сфері національної безпеки, на підставі чого виникає потреба у виробленні і реалізації державної політики в тій її частині, яка забезпечує захищеність суспільства і держави від воєнних конфліктів. Крім того, це пов'язано також із прагненням українського народу до європейського шляху розвитку, який характеризується цінностями та пріоритетами життя європейських народів, серед яких важливе місце посідають національна оборона та політика безпеки. Вони, в свою чергу, визначаються національними воєнними доктринами, де прагнення до миру забезпечується передусім зміцненням воєнної складової національної безпеки. Воєнна політика України також знаходить своє концентроване відображення у воєнній доктрині держави, під якою слід розуміти систему керівних поглядів на причини виникнення, сутність і характер сучасних воєнних конфліктів, принципи і шляхи запобігання їм, підготовку держави до можливого воєнного конфлікту, а також на застосування воєнної сили для захисту державного суверенітету, територіальної цілісності, інших життєво важливих національних інтересів. Аналіз сучасних воєнних конфліктів підтверджує потенційну можливість виникнення проти України як зовнішніх (міждержавних), так і внутрішніх воєнних конфліктів, причому небезпека виникнення останніх все більше зростає. Тому головною метою діяльності держави у оборонній сфері є подальше удосконалення Воєнної організації держави (насамперед Збройних Сил України) для забезпечення можливості адекватного реагування на зовнішні та внутрішні загрози, які можуть виникати для України в ХХІ ст. Воєнна доктрина України, затверджена Указом Президента України від 8 червня 2012 р. № 390/2012, у п. 17 перелічує основні шляхи запобігання виникненню воєнних конфліктів, серед яких: участь у міжнародних політичних, безпекових, економічних, культурних та інших організаціях, діяльність яких не суперечить нормам міжнародного права і законодавству України; забезпечення боєздатності Збройних

Сил України та інших військових формувань на рівні, достатньому для стримування потенційного агресора від застосування воєнної сили проти України; участь у міжнародних операціях, пов'язаних з урегулюванням криз, в антитерористичній і анти піратській діяльності відповідно до норм міжнародного права та законодавства України; підвищення життєвого рівня населення та подолання надмірного майнового розшарування в суспільстві тощо. Однак політики та науковці неодноразово звертали увагу на недостатній рівень реалізації таких заходів, особливо у сфері обороноздатності держави, незахищеність її у випадку настання загрози виникнення конфліктів. Враховуючи нестабільну економічну та політичну ситуацію у світі і всередині країни, слід приділити особливу увагу розробці комплексу заходів, спрямованих на втілення положень Воєнної доктрини на практиці. Надзвичайно важливо забезпечити стабільну економічну підтримку з боку держави, зокрема щодо фінансування в достатньому обсязі державних програм в сфері національної оборони. Доцільно було б проаналізувати існуюче становище в країні, передумови виникнення потенційних конфліктів і вжити конкретних заходів для їх запобігання.

Лигун Є. А.
НІОУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОПУ, 2 курс, 8 група

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРА В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Імідж сучасних політичних лідерів має величезне значення у владних відносинах, що особливо важливо на передодні позачергових виборів до Верховної Ради України. На політичну арену виходять зовсім нові гравці, імідж яких сформувався в сьогоденній політичній ситуації, але, разом з тим, залишаються старі діячі, що намагаються «залишитися у грі». Діяльність політичного лідера є невід'ємною від його іміджу. Завдяки своїм виступам, рекламі та іншим засобам інформування про певного лідера в українському суспільстві формується відповідне уявлення про нього. Імідж має підтримуватися та корегуватися постійно, нехтування ним може негативно вплинути на політичний кар'єрі політичного лідера. Імідж як складний стереотип містить комплекс характеристик та компо-

ментів, що визначають ті найголовніші принципи, якими мають керуватися представники владної еліти. Особистісний елемент визначається індивідуальними якостями (зовнішність, міміка, тембр голосу, характер) та вміннями (професійні знання, володіння прийомами риторики), а також на окрему увагу заслуговують фізичні параметри — такі як вік, здоров'я, голос, зріст, вага, зовнішня привабливість (відповідність естетичним стандартам). За думкою деяких вчених — не останнє місце займає й еротична привабливість особи. Особливе значення має харизма політичного лідера, яка складає основу іміджу даного суб'єкту політики. Ціннісний елемент базується для певного суспільства на стандартних образах, фундаментом яких є архетипи політичного лідерства. Поняття архетипу як певного символічного образу, що міститься у колективному несвідомому, використалося в рамках аналізу політичного лідерства (архетипи «героя», «батька», «рятівника», «царя»). Отже, влучно обрана архетипічна основа і є запорукою успіху політичного лідера. Процес формування іміджу лідера відбувається, в основному, під впливом ЗМІ, агітаційних заходів, а також під впливом соціально-економічних умов життя населення. Необхідно враховувати і правильно підібрані психологічні методи впливу на виборчий корпус громадян. Можна уникнути проблем у формуванні іміджу політичного лідера, якщо брати до уваги життєво необхідні прагнення і потреби людей. Останнім часом в Україні та в деяких інших країнах світу люди голосують не за лідера, а за його образ, обираючи «картинку», яка чимось привабливіша, і сподіваються на вирішення своїх проблем та задоволення потреб, якщо їх кумир стане керівником певного владного інституту (держави, уряду, парламенту тощо). Лідер, у свідомості людини, наділяється певними уявними рисами та властивостями, які імпонують виборцю та визначають його вибір. Як не парадоксально, але негативний та суперечливий імідж привертає особливу увагу електорату. Така тенденція спостерігається в цілому світі. Пояснення цьому можливо знайти в постійному незадоволенні населення вчинками діючих «за шаблоном» сучасних політиків, що додає проблем у формуванні іміджу політичного лідера. Треба враховувати, що світ змінюється — змінюються ідеали, погляди, думки, свідомість людей, і разом з ними мають модифікуватися й імідж політичних лідерів. Події, що відбулися в суспільстві останнім часом вимагають появи політиків нового типу — молодих, рішучих, чесних перед собою та суспільством. Час популізму та риторики минає, тому формуючи політичний імідж, варто акцентувати увагу на ефективності дій та досягнення цілей.

ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО В УКРАЇНІ: СПЕЦИФІКА ФОРМУВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Проблеми взаємозв'язку у тріаді «держава — суспільство — індивід» засновані на демократичних засадах є фундаментальними для будь-якої сучасної цивілізованої країни. Вони, безумовно, визначають і процес розбудови української держави, формування у ній суспільних відносин на якісно нових, демократичних засадах. Початок широкомасштабної розбудови громадянського суспільства в Україні був, зокрема, покладений затвердженням у 2012 році Стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та Плану першочергових заходів з її реалізації. Розвиток громадянського суспільства в нашій країні за останні роки характеризується такими тенденціями: з одного боку, громадянське суспільство розвивалося як незалежний, потужний чинник суспільного поступу; з іншого — держава намагалася співпрацювати з громадянським суспільством, формуючи його «зверху». За результатами аналізу громадянської активності в Україні у 2013 р. можна зробити висновок, що основні тренди самоорганізації громадян впродовж цього року визначали такі тенденції: громадська активність, пов'язана із обговоренням євроінтеграційної перспективи України та відповідна позиція громадян щодо її корекції; протидія погіршенню соціально-економічного становища та зловживанням правоохоронних органів, виявам корупції на всіх рівнях. Мобілізація активних громадян для вирішення стратегічних для розвитку українського суспільства проблем, створило унікальні інституційні осередки, які продемонстрували здатність до опору та відстоювання інтересів соціуму. Практика виходу людей на Євромайдан засвідчила, що самоорганізація українських громадян має великий потенціал до консолідації навколо суспільно значущих проблем. Проте, навіть після перемоги демократичних сил організованої громадськості над корумпованою та тиранічною владою, всі ці позитивні зміни були поставлені під загрозу військовою агресією з боку Росії та анексією Автономної Республіки Крим. Однак, і в таких непростих умовах організації громадянського суспільства не лише продовжили

активну участь у демократичних перетвореннях, але й стали важливим чинником суспільно-політичної консолідації, розгортання масового патріотичного громадянського руху, спрямованого на захист Української держави та забезпечення її національної безпеки в умовах зовнішньої агресії. Втім, стан розвитку громадських організацій на теперішній час в Україні є все ж таки досить обмеженим через нестачу фінансової та ресурсної бази для ефективного функціонування. Зростання ж кількості громадських об'єднань вказує на бажання громадян брати участь у життєдіяльності держави та суспільства, створення нових форматів міжособистісної взаємодії для забезпечення прогресу в їхньому розвитку. Успішні приклади діяльності громадських організацій демонструють ефективність моделей самоорганізації громадян, створюючи додаткову мотивацію для самовдосконалення. Упродовж двох останніх десятиліть в Україні здійснювалася програма «побудови громадянського суспільства», основним механізмом якої було фінансування різноманітних проектів вітчизняних недержавних організацій закордонними донорськими організаціями. Проте це не йде в жодне порівняння з тим, наскільки сягнув вперед розвиток українського громадянського суспільства за останні 1,5 роки. Безумовно, за цей час в Україні спостерігаються позитивні тенденції до зростання впливу громадськості на майже всі сфери життєдіяльності в країні. Незважаючи на означені процеси, існує ще багато не вирішених питань, що гальмують розвиток громадянського суспільства в нашій державі. Одним з найвагоміших чинників такого гальмування, на нашу думку, є економічна криза, у якій опинилась Україна наприкінці минулого року. Недостатність фінансування, низький рівень заробітних плат громадян, скасування певних соціальних виплат, девальвація гривні — все це, безумовно, не сприяє розвитку громадянського суспільства, як і те, що в Україні майже не сформовано середній клас. У розвинутих країнах саме цей прошарок становить соціальну основу формування громадянського суспільства. Важливою проблемою розбудови громадянського суспільства в Україні, яка потребує негайного вирішення та постійної уваги, є концептуальне обґрунтування та практична нормативна регламентація взаємодії громадянського суспільства з державою. У межах цієї проблеми необхідним є законодавче удосконалення виборчої системи як основного засобу реалізації народом влади. Таким чином, в Україні вже спостерігаються позитивні тенденції до становлення міцного громадянського суспільства та його взаємодії з органами державної влади різних рівнів, проте існує низка гальмуючих чинників, які потре-

бують негайної уваги та вирішення. В кінцевому підсумку держава має стати офіційним представником громадянського суспільства не лише на словах, а слугувати кожному громадянину.

Лисенко А. В.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОЮУ, 3 курс, 17 група

ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ У ПЛОЩИНІ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПРІОРИТЕТІВ

*Державу Українську може здійснити наша любов до неї,
а не зненависть до її ворогів.
В'ячеслав Липинський*

Проблематика правого та політичного регулювання національної безпеки України пов'язана із зміною ціннісних пріоритетів українського народу. Втілення в життя суспільно-політичних прав і свобод людини, які включають в себе унікальне та своєрідне «право на безпеку», обумовлюється рівнем політико-економічного розвитку, правової та політичної культури суспільства та належними соціально-політичними умовами. Наразі спостерігаються стійкі нігілістичні настрої суспільства щодо проблем національної безпеки України. В баченні національної безпеки спостерігаються залишки технократизму, що є викликом де гуманітаризації підходів до політики та стратегії безпеки. Концепція «національної безпеки» є частиною парадигми безпеки, яку слід розглядати не як окрему статичну ситуацію, а як динамічну — без відриву від процесів її еволюції в бік універсальної, глобальної безпеки, яка базується на засадах стабільності. В цьому можна погодитись із О. Гончаруком в тому, що «європейська політико-інтелектуальна традиція має в своєму розпорядженні величезну перевагу в теоретичних розробках проблем стабільності. Але її побудова скута відкриттями епохи конфронтаційної стабільності. Захід наближається до вияву справжньої ролі динаміки у міжнародних відносинах». Стан стійкості соціальної системи стосовно зовнішніх і внутрішніх несприятливих політичних впливів визначає і характеризує безпеку суспільства, особистості і держави. Відповідно до результатів соціологічних опитувань,

проведених Центром О. Разумкова у 2013 р., переважна більшість громадян України відчують себе незахищеними від великих стихійних лих, техногенних катастроф, терактів, воєнної агресії, епідемій, а також відчують реальну загрозу втрати власності та бізнесу. Це вступає в протиріччя з твердженнями, що «чинна в Україні система забезпечення національної безпеки дає змогу ефективно протидіяти наявним і потенційним загрозам практично в усіх сферах життєдіяльності українського суспільства. Ситуацію ускладнює також велика забюрократизованість державного апарату, помножена на «традиційну» корумпованість чиновництва. Проблемою можна вважати також відсутність національної ідеї як парадигми, здатної консолідувати «політичну націю» шляхом вироблення консенсусної стратегії національно-державного розвитку. Проблемним вбачається також пріоритет соціально-економічних та економічних цінностей перед соціально-політичними та політичними. Тоді як ще А. Тойнбі зазначав: «Парадоксальним, але глибоко істинним та найважливішим принципом життя є те, що для того, аби досягнути якоїсь визначеної цілі, слід прагнути не до самої цієї цілі, але до чогось ще більш возвишеного, що знаходиться за межами даної цілі» Таким чином, заради мінімізації небезпечних політико-стратегічних викликів для України, неважко обрати шлях, якщо людина не керується егоїстичними інтересами групи чи особистості. Таким чином, шлях євро — і євроатлантичної інтеграції України видається і є найбільш логічним з погляду збереження суверенітету, інноваційного розвитку, забезпечення прав і свобод людини.

Литвиненко І. В.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет № 10, 3 курс, 4 група

ПОЛІТИЧНА ЛЮСТРАЦІЯ В УКРАЇНІ

Академічний тлумачний словник розкриває поняття «люстрації» так: процедура перевірки державних службовців на предмет їх співпраці зі злочинним чи окупаційним режимом після зміни влади. В процесі люстрації скомпрометовані особи усуваються з посад із заборonoю займати державні посади в майбутньому; службовцям може надаватися амністія в обмін на інформацію чи добровільну відставку. Люстрація — це лише

невеликий крок до початку реформування всієї політичної системи України. Здійснивши її, ми не усунемо повністю всі проблеми влади, але це буде певна надія на встановлення у людей довіри до влади. Аналізуючи міжнародний досвід інших країн, можна погодитися, що люстрація дійсно допомагає наладити зносини суспільства і держави. Так, у жовтні 2010 р. парламент Грузії прийняв закон, що забороняє займати високі посади в державі особам, які служили в КДБ або перебували на керівних посадах в КПРС. У 1991 році в Чехії розпочався процес люстрації через законодавче поле, зокрема — прийняття Закону «Про незаконність комуністичного режиму» (1993 р.), де Комуністична партія Чехословаччини була визнана організацією злочинною і гідною осуду, так само як і інші організації, засновані на її ідеології. В Польщі, коли влада від комуністів перейшла до опозиції — «Солідарності», — уряд гарантував недоторканність колишнім комуністам. Але суспільство наполягло на прийнятті у 1997 р. Закону «Про люстрацію» аби перевірити зв'язки вищих посадових осіб з органами безпеки в комуністичний період. Закон був застосований до міністрів, депутатів, сенаторів, суддів і чиновників, колишніх співробітників чи агентів органів держбезпеки ПНР. Сьогодні в цих країнах результати люстрації очевидні. Але кожна з них має свої особливості. Ми вважаємо, що існує певна кількість проблем для проведення повної або часткової люстрації в Україні. По-перше, це заміна старого державного апарату на новий, тобто під цим розуміється наявність кадрів (не їх професійні якості, а кількість). Якщо проводити масову ліквідацію верхівок влади, то необхідна велика кількість гідних кандидатів на посади, що звільняються . Де знайти більше мільйона осіб, які б взяли на себе обов'язки сумлінно і професійно виконувати свою роботу? По-друге, хто буде контролювати реалізацію цього процесу? Повинен бути створений неупереджений орган, який не буде підпорядкований жодному державному органу і здійснюватиме політику, що буде направлена на забезпечення встановлення демократичного політичного режиму в державі. При цьому може виникнути брак фінансування відповідної праці (перевірки повинні здійснювати з вищих до нижчих рівнів державних службовців). По-третє, при втіленні цього механізму, потрібне реформування всієї політичної системи, переробка нормативно-правових актів, підзаконних актів, локальних та інших. Це займе достатній період часу і потребує багато уваги. По-четверте, для того, щоб цей процес проходив згідно з нормами закону слід чітко визначити критерії, за якими буде проведено люстрацію, що також потребує тривалої кваліфікованої

роботи. Отже, на нашу думку, люстрація в Україні є вимушеною необхідністю. Вона дасть змогу українцям змінити своє ставлення до влади, допомагати в реалізації державних порядків і забезпечувати гідний політичний, соціальний, економічний, культурний розвиток суспільства, але її підготовка і проведення мають бути не спонтанними, імпульсивними, сформованими на хвилі революційних змін, а ретельно підготовленими.

Літвякова І. О.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 2 курс, 10 група

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНИХ ЛІДЕРІВ В УКРАЇНІ

Процеси модернізації і демократизації в сучасній Україні роблять актуальною потребу формування політичного лідерства, здатного забезпечити компетентність державного управління й реформаторський шлях суспільного розвитку. Спостерігаючи сьогоднішню край складну ситуацію, що відбувається в країні, можна зробити висновок, що формування ефективного апарату політичних лідерів конче необхідно. Цей апарат має не тільки запропонувати стратегію виходу з кризи, а зуміти консолідувати суспільство на її виконання. Можна погодитися з думкою про те, що перший склад політичного керівництва країни цілком заслуговує назви “вербальні лідери”. Прийшовши до влади за допомогою слова, вони свято повірили і абсолютизували силу друкованого і особливо усного публічного слова. Всю політику вони намагалися звести до пошуку потрібного дискурсу критики минулого, суперечки з опонентами чи розмови з виборцями. Але політичне лідерство неможливо звести до політичної декларації. Вочевидь, не лідери керували процесом становлення нових держав, а сам процес, який об’єктивно розпочався, визначив дії, погляди і вчинки цих лідерів. Навмисна дистанція більшості загальноукраїнських політичних лідерів перших років незалежності від політичних партій та рухів сьогодні вже не виправдовується. І це зрозуміло, бо всі вони прийшли до влади не як вожді й борці за незалежність України, а випадково. Наявне падіння авторитету, різке зниження особистого політичного рейтингу примушує шукати політичну опору в політичних партіях і рухах. Але політична перспектива за іншою генерацією полі-

тичних лідерів, які зможуть опанувати і виховати в собі основні риси політичної культури, а також важливі психологічні дані: вміння працювати з людьми, комунікабельність, вміння обирати свою команду помічників та інше. Проте на українській політичній арені за роки незалежності, на жаль, так і не з'явилося особистостей, які були б цілком здатні вирішувати сучасні завдання не тільки розбудови державності, а й формування та функціонування інститутів громадянського суспільства. Навіть серед найвідоміших українських політичних лідерів (державні діячі, керівники політичних партій, громадських організацій, суспільно-політичних рухів та об'єднань), які спираються лише на окремі соціальні верстви населення, так і не знайшлося жодного, хто міг би стати авторитетним лідером загальнонаціонального масштабу. Певні проблеми у процесі формування загальнонаціонального лідера в сучасній Україні впливають на привабливість держави. Розвиток країни, а саме незалежність, нові політичні інститути, заклики до духовного відродження перейшов у непристойне з політичної точки зору. Існують заклики повернути тоталітарне минуле, корупція владних структур, паплюження демократії, комерціалізація культури і занепад духу. Така ситуація має не тільки внутрішньополітичний і економічний ефект, але й міжнародний. Міжнародні організації, фінансово і економічно заможні країни скорочують матеріальну підтримку нашій державі. Це свідчить, що падає довіра до владних еліт і політичних лідерів. Таким чином, формування ефективних політичних лідерів є важливим суспільним завданням. Освоєння ними світового досвіду політичного менеджменту, вміння поєднувати світовий досвід управління з національними традиціями створює умови для становлення відповідальних і кваліфікованих лідерів.

Лук'яненко Н.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 3 курс, 7 група

АБСЕНТЕЇЗМ ТА ПРИЧИНИ ЙОГО ВИНИКНЕННЯ

За минулі роки активність участі громадян у виборах мала тенденцію до зниження, що свідчить про збільшення кількості виборців, які не бачать сенсу брати участь в політичному процесі. Тобто постає проблема байдужого ставлення людей до своїх громадсько-політичних прав. Це і є абсен-

теїзмом. Найхарактерніший прояв абсентеїзму — свідоме ухилення виборців від участі у голосуванні. Також до абсентеїстів відносять тих людей, котрі обрали позицію пасивності, тобто неучасті в політичному житті. Позиція неучасті стосується тільки тих видів політичної діяльності, де особа може будь-яким чином проявити себе як активна особистість: визначити свою належність до будь-якої групи чи організації, окреслити своє ставлення до того чи іншого кандидата в депутати парламенту. Феномен абсентеїзму почали вивчати в ХХ ст., хоча з'явився він значно раніше. Розробкою цієї проблеми займалися такі вчені як Ч. Е. Мерріан, Г. Ф. Госснел, Е. Даус, Д. Істон, Х. Бреди, Г. Алмонд, Р. Даль, А. Лейпхарт. Серед українських вчених внесок у вивчення цієї проблеми зробили Р. Губань, О. В. Лазоренко, О. О. Лазоренко. Залежно від мотивів неучасті у виборах виділяють такі види абсентеїзму: політичний, економічний, соціальний, аполітичний. Виникнення абсентеїзму обумовлено наступними причинами: 1) причини, пов'язані з особливостями конкретної виборчої кампанії, коли в силу певних причин вибори нецікаві; 2) причини, пов'язані із загальною політичною, соціальною й економічною ситуацією у державі; 3) індивідуальні мотиви; 4) вплив дії різного роду інституційних стимулів.

Перша група причин пояснюється висуненням неясних кандидатів, відсутністю справжньої змагальності на виборах тощо. При причинах, пов'язаних з політичною, соціальною, економічною обстановкою у державі, виборець, ухиляючись від участі у виборах, таким чином висловлює свій протест політичним програмам та передвиборним платформам усіх кандидатів, він вважає, що жодна з них не відповідає його власним політичним поглядам та вагається щодо можливості проведення чесних виборів; висловлює протест стосовно складної економічної чи соціальної ситуації, що склалася в суспільстві (безробіття, недостатня соціальна захищеність, погана екологія тощо), він не вірить у бажання та здатність всіх кандидатів боротися з цими негативними явищами. Індивідуальні мотиви проявляються у прагненні заявити політичний протест або, навпаки, повне задоволення своїм становищем, на яке вибори не можуть вплинути. Абсентеїзм як тип політичної поведінки особи є рисою її характеру, життєвою позицією, що виявляється у відсутності потреби, звички, бажання політичної дії та світоглядом. Також серед причин абсентеїзму треба відзначити низький рівень політичної культури, інфантильність або ж усвідомлення власного політичного безсилля, нездатність впливати на прийняття політичних рішень, відчуження власних політичних цінностей і потреб від можливостей їх задовольнити. Абсентеїзм є відбиттям прагнення людей

відсторонитися від політики, в якій частина з них вбачає марнославне й амбіційне змагання групових і егоїстичних інтересів. Це пояснюється невиконанням політиками своїх програмних обіцянок. Деякі вчені пояснюють абсентеїзм виборців менталітетом байдужості. Він характерний для народів колишнього СРСР. Виникнення абсентеїзму пов'язують також з «психологією конформізму», панування якої в суспільстві вивело на політичну арену некомпетентних діячів, що знизило авторитет законодавчих органів і влади взагалі. Отже, рівень явки на вибори залежить від рівня довіри громадян до влади, віри громадян в можливість впливати на владу, типу політичного режиму та економічного стану держави. Дослідження і глибокий аналіз причин абсентеїзму дозволить викоринити це явище на його початковій стадії. Адже неявка громадян на виборчі дільниці знижує демократичний потенціал суспільства. Особливо це стосується таких держав як Україна, де громадянська участь є нагальною потребою через неусталеність політичних режимів, надії певних політичних сил на повернення до вигідної для них недемократичної практики. Саме свідома участь широких верств населення у виборах забезпечує перетворення демократії формальної в реальну.

Луханіна К. Ю.
НІОУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОЮУ, 2 курс, 10 група

ПОЛІТИЧНА РЕКЛАМА ЯК ЗАСІБ ВПЛИВУ НА ВИБОРЦІВ

У наш час не можна остаточно сказати що є політичною рекламою, адже сьогодні вона здійснює не лише комунікацію з виборцями, а й прямий, а іноді і підсвідомий, вплив на них. Для того, щоб засіб впливу на виборців у виді політичної реклами був якомога ефективнішим, використовують теоретичні знання із різних сфер суспільного життя, серед яких: знання з соціології, політології, політичної філософії, політичної соціології, маркетингу, психології тощо. На мою думку, основною функцією політичної реклами є інформативна функція. Проте якщо поглянути на політичну рекламу більш реалістично, то дану функцію можна назвати дезінформативною, адже дані, отримані виборцями з плакатів і листівок, як правило, складаються лише з гучних обіцянок, гасел та

ефемерних досягнень тієї чи іншої політичної сили. Треба зауважити, що найпоширенішою є саме зовнішня реклама: щити, плакати, розтяжки, відео екрани, світлові табло, об'ємні форми тощо. Звернемо увагу на передвиборчі білборди, що стоять ледь не біля кожної зупинки. Для них характерне: яскравість кольорів, чіткість ліній, гра контрастів та обов'язково гучні фрази, що мимовільно залишаються в пам'яті. Так працює політична психологія. Виборець, так чи інакше відкладає в своїй пам'яті відомості про політичну партію чи діяча. До того ж, кожна політична сила має свої певні кольори. Можна навіть не читаючи листівку чи білборд зрозуміти, яка саме партія хоче залишитися в нашій підсвідомості. Щодо передвиборчих гасел, то вони обов'язково несуть позитивний емоційний заряд і пророкують лише світле майбутнє без особливих для того зусиль. Жодний кандидат, жодна політична сила не має гасла в стилі: «Ми матимемо світле завтра, якщо чесно і наполегливо працюватимемо сьогодні». Телевізійна реклама є найдорожчим та найдієвішим видом політичної реклами. Як правило, реклама починається з темних кольорів і закінчується світлими. Так само і з музикою: на початку відео вона сумна, тривожна, в кінці – святкова, радісна. Слова політичного лідера звучать чітко, виразно та з наголосом на емоційно позитивні слова, такі як «щастя», «мрія», «сильний», «віра». Наслідком таких відео є те, що людина починає сприймати бажане за дійсне, тобто той чи інший лідер стає для неї позитивним, не зважаючи на те, що виборець має мізерну, викривлену та поверхову інформацію про політика. Також дієвим видом політичної реклами є безпосередній контакт з виборцями. Першим способом комунікації з виборцями є зустрічі та зібрання. Як правило, протягом зустрічі обговорюється низка питань, що турбують виборців, люди пропонують варіанти вирішення проблем. В кінці зустрічі представник, або ж у кращому випадку депутат чи кандидат у депутати, погоджується з виборцями і говорить, що їх проблема буде вирішена. Варто зазначити, що рідко хто з народних обранців говорить про вирішення проблеми, але навіть якщо мова зайде про конкретну дату дій то це не гарантує, вирішення негараздів або й взагалі здійснення кроків для поліпшення ситуації. Другим способом комунікації з виборцями є рекламні телепередачі та політичні шоу. Політичні зустрічі даного виду існують з метою вирішення актуальних для суспільства проблем. Але насправді подібні телешоу не заходять далі гучних слів та приниження кандидатами один одного. Отже, політична реклама використовує вербальні, образні і звукові засоби. Стати обдуреним в умовах

політичної дезінформації дуже легко. Нерідко громадяни нашої держави починають соромитись свого політичного вибору, вже через місяць-два після виборів. Завдяки «політичній допитливості», аналізу інформації, яку ми отримуємо з телебачення, інтернету та преси можна отримати достатню кількість знань про кандидата або політичну партію. Принцип пізнання Сократа «Піддавай все сумніву» також допоможе зробити свідомий та обдуманий політичний вибір.

Макаренко Д. І.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПСКМВСУ, 2 курс, 6 група

ПОЛІТИЧНЕ МАНІПУЛЮВАННЯ ЯК ФЕНОМЕН СУЧАСНОСТІ

Загострення політичних баталій, яке розгортається на фоні зростання цивілізованості та поширення демократичних принципів зумовлює той факт, що різні політичні сили дедалі частіше та активніше використовують у процесі боротьби за владу, її захоплення та утримання саме комплекс психологічних, ідеологічних та організаційних дій, направлених на приховане корегування масової свідомості. Атаки політичних маніпуляцій бувають досить ефективними. Це обумовлено безліччю технічних прийомів, за допомогою яких інформація досягає поставленої мети. Ще в 1939 р. американськими дослідниками А. Чі і Е. Чі були виділені сім основних принципів маніпуляції: 1. наділення конкретних осіб або їхніх ідей образливими епітетами з метою підриву їх авторитету; 2. використання імен відомих артистів, спортсменів, учених та інших знаменитостей для посилення ефекту популярності кандидата чи передвиборного блоку; 3. проєкція негативних якостей людини, об'єкта, предмета або моральних цінностей на іншу людину або ідею, щоб дискредитувати; 4. отождоження інтересів самого інформатора з інтересами більшості виборців; 5. викривлення реальних фактів за допомогою непомітних для інших засобів; 6. використання звичайних істин, добре відомими всім і водночас абстрактних, над якими ніхто здебільшого не замислюється; 7. формування бажаної реакції нав'язуванням думки про її загально прийнятність. Проаналізувавши явище політичного маніпулювання можна знайти спільні риси з політичною демагогією як формою

свідомого обдурювання широких мас, спекуляції на реально існуючих труднощах та проблемах, потребах і сподіваннях громадян. Проблема існування маніпулятивних впливів ставить на перший план питання щодо захисту чи мінімізації такого впливу. Про способи захисту відомо досить небагато, проте можна виділити наступні групи обмежень: 1. Нормативно-правові обмеження маніпулювання, які передбачають юридичну відповідальність за використання неправомірних технологій у політичних процесах. Однак сьогодні діапазон політичного маніпулювання є настільки широким, що в сучасному законодавстві не прописано ще більшість технологій, що використовуються у політичній практиці; 2. Група особистісно-психологічних обмежень, які являють собою систему методів захисту, якими повинна володіти кожна людина для розпізнавання та уникнення маніпулювання. В цьому випадку основну роль відіграє власний досвід людини, набутий нею у процесі взаємодії з іншими людьми; 3. Група соціально-політичних обмежень маніпулювання, в межах яких визначальну роль відіграє політична культура та способи взаємозв'язку людей у політичній сфері. Отже, проблема політичних маніпуляцій досліджується протягом тривалого часу як вітчизняними так і зарубіжними дослідниками, але все ще залишається актуальною. Політичне маніпулювання небезпечне не стільки саме по собі, скільки тим, що «запускає» потужні матеріально-енергетичні процеси, керує ними. Система маніпулювання свідомістю впливає як позитивно, так і негативно, однак при охопленні великої кількості людей може призвести до масового перекрученого бачення світу і, як наслідок, до непередбачених дій людей, що є загрозою суспільній безпеці та самозбереженню суспільства в цілому.

Максименко А. В.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОУОУ, 3 курс, 8 група

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Державна молодіжна політика в Україні є пріоритетним і специфічним напрямом діяльності держави і здійснюється: в інтересах молодшої людини, суспільства, держави; з урахуванням можливостей України, її

економічного, соціального, історичного, культурного розвитку і світового досвіду державної підтримки молоді. Говорячи про створення молодіжної державної політики незалежної України, то фактично вона почала формуватися ще в останнє десятиліття існування колишнього СРСР. На першому етапі розробки концептуальних засад і перших проєктів законів, що мали обстоювати державну молодіжну політику, було сформовано Тимчасовий молодіжний творчий колектив наукового центру з проблем молоді ЦК ЛКСМУ. Отже, за роки незалежності в Україні була заснована та остаточно сформувалася система державного управління молодіжної сферою. Весь цей час нормативно-правова база державної молодіжної політики формувалася відповідно до зміни соціально-політичної ситуації в країні. Залежно від потреби в підтримці влади з боку молоді як окремої соціальної групи активність органів влади в прийнятті нормативно-правових актів та створенні а також трансформації управлінських структур змінювалися на періоди застою які тривали роками. Таким чином молодіжну політику слід розглядати як один з провідних чинників вирішення стратегічних завдань у сфері забезпечення конкурентоспроможності і національної безпеки України, становлення громадянського суспільства, забезпечення гідних умов життя громадян. У свою чергу, державна молодіжна політика повинна розглядати молодь як базовий стратегічний ресурс держави і суспільства, як суб'єкт соціальної і економічної політики. Це, насамперед, означає підвищення ступеня уваги до проблем молоді, принципова зміна ставлення до неї на всіх рівнях влади, а також оптимізацію системи реалізації молодіжної політики України. Надалі необхідно відмовитися від підходу до молодіжної політики як до засобу, спрямованого переважно на створення привілейованих умов для молоді в порівнянні з останніми соціальними групами і суспільством в цілому. Молодіжна політика України повинна формуватися із врахуванням специфічних інтересів молоді, на відмові від патерналізму. Водночас, основою повинні стати соціальне партнерство, стимулювання активності молоді в різних сферах, вироблення ефективних механізмів участі держави в процесах соціалізації. Такий підхід вимагає прорахованих інвестиційних вкладень, орієнтованих на ефективну віддачу на умовах відповідального опосередкованого повернення. При цьому держава виступає як адресний і системний інвестор, що здійснює цілеспрямоване вкладення коштів в молодь через створення державної системи органів і сучасних інститутів молодіжної політики. Необхідним

є те, щоб молодіжна політика формувалася і реалізувалася на основі гарантій рівних можливостей для молоді. Молодим людям мають бути гарантовані рівні можливості розвитку і участі в громадському і державному будівництві, захист їх прав і законних інтересів. Повинні дотримуватися базові соціальні стандарти забезпечення молоді послугами, формуватися єдиний інформаційний простір для молоді, впроваджуватися загальні механізми економічної підтримки молоді і молодіжних ініціатив. Також необхідне створення інфраструктури реалізації державної молодіжної політики. Безпосередньо має бути сформована самостійна галузь державна молодіжна політика — з відповідними елементами: спеціалізованими установами, стандартами діяльності і методичним забезпеченням, штатом професійних працівників у сфері державної молодіжної політики, фінансово-організаційним механізмом, бюджетними статтями, матеріально-технічним забезпеченням, а також мобілізувати можливості інститутів соціалізації молоді, потенціалу громадянського суспільства.

Мандрікова О. О.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 2 курс, 24 група

ЖІНКА В СУЧАСНІЙ ПОЛІТИЦІ

У сучасному світі важко знайти професію, якою ще досі не оволоділа жінка. Тепер жіноча стать управляє компаніями, керує автомобілями, будує і навіть ремонтує все, що завгодно. Політика не є виключенням, адже все частіше на політичній арені з'являються успішні, незалежні та достатньо амбіційні «володарки кухонь», як їх часто називають чоловіки, котрі звичайно не погоджуються з думкою про те, що жінка взагалі може брати участь у політичному житті. Звичайно, ми не можемо відкинути той факт, що основним призначенням жінки є забезпечення домашнього затишку та виховання дітей, але факти свідчать про те, що сучасна жінка не зупиняється на цьому. Вона бажає будувати кар'єру не тільки вдома, але і бути успішним економістом, юристом, а отже мати всі необхідні елементи для політичної кар'єри. І справді, чи може хтось обмежити право жінки професійно розвиватися? Напевно що ні, окрім звичайно її власних внутрішніх переконань. Але на

мій погляд потрібно розуміти, що головною різницею між політиком-жінкою та політиком-чоловіком є мета такої діяльності. Чоловіки, займаючись політичною кар'єрою передусім ставлять за мету отримати статус, а отже мати фінансову стабільність. А більшість жінок займаються політичною кар'єрою, на мою думку, для самоствердження. Таким чином, отримуємо те, що чоловіки, займаючись політичною кар'єрою успішно виконують своє завдання — утримувати родину. Жінки, які будують політичну кар'єру, як правило, жертвують домашнім побутом, вважаючи, що підтримка родинного затишку є другорядним для них. Не можна однозначно сказати чи є це вірним, а головне раціональним рішенням. Адже жінка, яка має відповідну кар'єру і значний досвід роботи буде «кориснішою» для держави, ніж чоловік, котрий не виконує свої професійні обов'язки, наприклад, не відвідує засідання ВРУ. Якщо ми допускаємо той факт, що жінка може займатися політичною кар'єрою, то наступним кроком є аналіз такої діяльності. Насамперед треба зрозуміти, як же будуть відноситись до жінки політика громадяни. Проведені опитування показують, що довіра до них становить лише 46%. Але важливо розуміти, що це спричинено тим, що жінки висловлюють довіру своїм «колегам», в яких вони вбачають «ідеал», котрий зміг досягти політичного успіху. Чоловіки ж вважають, що вся діяльність жінок в політиці спричинена від втоми «сидіння вдома». Чи існує компроміс між цими двома точками зору? На мою думку існує, а яскравим прикладом є успішні політичні кар'єри Маргарет Тетчер, Ангела Меркель, Хілларі Клінтон, Індіра Ганді, Кондоліза Райс і цей перелік можна продовжувати. Кар'єри цих жінок доводять, що жінка може бути і є успішним політиком, маючи свої переваги та невід'ємні риси. Адже неодноразово було сказано про те, що жінка на природному рівні володіє такими якостями, котрі неможливо здобути чоловікам. XX та XXI століття дало змогу жінкам увійти в світ політики, адже до цього лише одиницям вдавалось «відкрити» потайні двері цього явища. Сьогодні ж леді не лише беруть активну участь у політичному житті, а й іноді є генераторами кардинальних змін. Їх імена стають знаковими в історії, а вони самі — прикладами того, як сучасна жінка може управляти не лише сковорідками та каструлями, а й країнами та арміями! Нікому не відомо як далеко жінки зайдуть, прагнучи самореалізуватись. Можливо вже скоро нас не буде дивувати, що нашою країною керує жінка.

ДЕТЕРМІНАНТИ ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІТИЧНОЇ ЕЛІТИ

Сучасне суспільство характеризується розмаїттям соціальних структур, що дає змогу зробити висновок про нестабільність економічної системи в Україні. В соціальних структурах України існує дві полярні групи — багаті та бідні. Такий поділ є результатом проголошених принципів соціального розвитку в Україні, а також прагнення до розбудови демократичної держави з соціально орієнтованою ринковою економікою, що в кінцевому результаті призводить до нерівності соціальних верств та низької чисельності середнього класу. Актуальність визначення ефективності політичної еліти полягає у тому, що економічна сила олігархів, сучасної політичної еліти в Україні, базується на політичних зв'язках та наближеності даних суб'єктів до правлячих кіл. Таким чином елітарна структура суспільства забезпечує собі сприятливі умови для реалізації свого бізнесу на державному рівні, що сильно розмежує соціальні групи на бідних та заможних і не надає можливості розвиватися середньому класу. В. Рудич дослідив вплив первинної соціалізації політичної еліти на її якісний рівень, що визначається певними параметрами: освітній, культурний, матеріальний рівень; рід занять найближчих родичів; політичний, релігійний, національний світогляд; вид діяльності, що відноситься до політичної тощо. Науковець вважає, що у вихідців із невеликих міст чи сіл не закладена ідея служіння суспільству, тому вони схильні до суспільно-політичної кланової відокремленості. Вчений також наголошує, що такі клани використовуючи свої соціальні зв'язки прагнуть захопити владу в країні чи регіоні або узурпувати її в окремих владних структурах в інтересах своїх представників. Українські вчені Н. Сорокіна і К. Богомаз впевнені, що середній клас є основним соціальним носієм суспільних відносин, гарантом їх збереження та відтворення. Роль середнього класу забезпечується економічною, культурною, психологічною незалежністю його членів. Сьогодні в Україні наявною є патерналістська модель держави, де елітарний клас співвідноситься з іншими шарами суспільства як «батько» та «діти». Участь громадянина у державних та суспільних справах залежить від усвідомлення своїх прав та обов'язків, а також вміння користуватись

ними. Такі навички громадянської розвиненості та освіченості впливали би на якість політичної еліти. М. Бердяєв вивів «коефіцієнт еліти» як співвідношення високо інтелектуальних людей і загальної кількості грамотних. На його думку, якщо коефіцієнт еліти складає 1%, це відображає «застой» у суспільному житті, еліта перетворюється на закрити касту, а наслідком такого стану може стати розпад держави. Якщо еліта створює більше 5%, то суспільство має великий потенціал розвитку. Таким чином, для підвищення ефективності діяльності політичної еліти та спрямування її функцій на збалансований розподіл ресурсів між соціальними структурами треба підвищити рівень політичної культури населення, перевести мову політики на загальнодоступний рівень, сформувати здатність громадян до критичного осмислення політичної реальності, тощо. Результативність діяльності правлячих кіл залежить від рівня довіри населення, що впливає на стан політичної стабільності і становить важливу детермінанту ефективності політичної еліти в українському суспільстві.

Маринич Ю. В.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОЮУ, 3 курс, 17 група

ОСОБЛИВОСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Жодна країна у світі не змогла оминати інтеграційних та глобалізаційних процесів світу. Це стосується і України, яка знаходиться на перехресті між двома абсолютно протилежними «світами» — Сходом та Заходом. Її територіальне розташування зумовлює вплив цих двох просторів як на політичне, так і на економічне та соціальне життя країни. Саме таке положення країни є визначальним чинником для її розвитку. Якщо заглибитися в історію, то досить довгий час Україна була в «розколеному стані», знаходилася під владою, а відповідно й під впливом різних країн з діаметрально протилежним політичним та соціальним життям. Свідомість народу, як і країна, була розділена, не було єдиних національних, політичних інтересів, не було згуртованості духу народу. Це і досі продовжує впливати на нашу країну. Проте, час вже обрати в якому векторі рухатися. Проблема глобалізаційних процесів неодноразово висвітлювалася різними вченими. Це і М. Долішній, Д. Олсєневич, А. Філіпенко, Дж. Стігліц,

С. Хантінгтон та багато інших науковців. Незважаючи на високий рівень розвитку глобалізації у світі, Україна не в повній мірі готова брати участь у такого роду процесах. Важливо, щоб у процесі глобалізації Україна не втратила свою особливість, а досягла певного успіху, вона повинна мати власну, особисту роль у такому процесі. Це має стати поштовхом до розвитку, а не «шоковою терапією». Позитивні моменти процесу глобалізації полягають у тому, що Україні є куди рухатися, є до чого прагнути. Вимога глобалізації швидко орієнтуватися у подіях, що відбуваються загартує, сприяє зміцненню внутрішніх та зовнішніх сил. Також, глобалізація не дає країні ізолювати себе один на один із своїми проблемами. Вона дозволяє проявити свій потенціал у зовнішній сфері, на міжнародній арені. Такого роду процес дозволяє визначитися у якому напрямку країна бажає рухатися, який вектор їй варто обрати. З негативних моментів можна зазначити такі як: 1) значний розрив економічного розвитку країни у порівнянні з іншими; 2) зростання безробіття та бідності, активна еміграція з терен країни у пошуках «кращої долі»; 3) виїзд закордон саме активної частини населення, працездатних людей віком від 18 до 50 років; 4) політичне послаблення країни, оскільки теперішня ситуація потребує рішучих, але не передчасних дій, які не нашкодять; 5) високий рівень криміналізації; 6) внутрішній конфлікт між вимогами глобалізації та можливостями нашої країни, що часто призводить до негативних наслідків. Отже, можна сказати, що Україна має складну ситуацію, коли разом з інтенсивними процесами світової інтеграції, формуванням глобальних економічних, політичних, екологічних і культурних асоціацій, відбувається не менш активний процес фрагментації світу, зростання національної самосвідомості, посилення культурної диференціації світу, відродження етнічно-національних цінностей України.

Марків А. С.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 2 курс, 26 група

ЕТНОНАЦІОНАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ В УКРАЇНІ

Сьогодні, в Україні національно-етнічна сфера стає обов'язковим виміром суспільно-політичних реалій. Через це етнонаціональний розвиток українського суспільства потребує стабільного та адекватного

забезпечення політичними засобами і механізмами та методами. Мабуть, у зв'язку з тим, що Україна майже не має власного досвіду вирішення проблем відносин держави і нації, та її посткомуністичного демократизму, розв'язання національного питання та її етнонаціональний розвиток в умовах перехідного періоду, по суті, не вийшли за межі конституювання даного положення держави. Тобто тільки його формального закріплення. Україна є учасником нижченаведених міжнародних договорів, які регламентують захист прав національних меншин: Міжнародний пакт про громадянські й політичні права, Пакт про економічні, соціальні й культурні права, Конвенція про попередження злочину геноциду й покарання за нього, Конвенція про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти, Конвенція про дискримінацію в галузі праці й занять, Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації, Конвенція про права дитини, Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації відносно жінок, Конвенція про захист прав національних меншин. Згідно зі статтею 9 Конституції України міжнародні зобов'язання, що взяла на себе Україна, стають частиною її національного законодавства. Додержання прав національних меншин, та їх охорона є дуже актуальним завданням насамперед для багато національних країн світу, до яких належить і Україна. Загалом етнонаціональна структура країни включає представників понад 134 національностей. Нинішній етап суспільного життя нашої держави вимагає розроблення необхідного правового документа, який би визначав концептуальні основи державної етнонаціональної політики, містив би адекватне українським реаліям тлумачення термінів, застосовуваних у національному законодавстві, що регулює міжнаціональні відносини. Не слід забувати також про відсутність регіональних програм, тобто програм на місцевому рівні неузгодженість дій місцевих органів виконавчої влади і національно-культурних товариств у процесі прийняття управлінських рішень, що негативно впливає на ефективність реалізації державної етнонаціональної політики та забезпечення етнокультурних потреб представників різних національностей. Зокрема, невирішеною залишається проблема надання приміщень, які перебувають у державній та комунальній власності для проведення громадськими організаціями національних меншин своїх культурно-просвітницьких заходів. Постійно, щорічно не виконується належним чином і стаття 16 Закону України «Про національні меншини в Україні» у якій

говориться, що у державному бюджеті України передбачаються спеціальні асигнування для розвитку національних меншин. Також потребують нагального вирішення питання, пов'язані зі станом забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів України, у яких викладання навчальних предметів здійснюється мовами національних меншин, підручниками, україномовними посібниками та науково-методичною літературою. Важливою та необхідною умовою забезпечення рівноправності представників різних національностей між собою, а також титульної нації і національних меншин є попередження та подолання дискримінації передусім за ознаками мови, національного, расового та етнічного походження юридичним шляхом. Було б доцільним передбачити у Кодексі України про адміністративні порушення адміністративну відповідальність осіб які здійснюють будь-які дискримінаційні дії.

Мартинова А. С.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет №2, 2 курс, 7 група

ДО ПИТАННЯ ПРО СПІВВІДНОШЕННЯ ДУХОВНОЇ ТА ПОЛІТИЧНОЇ ЕЛІТ

На сучасному етапі існування України постає досить важливе питання — Хто стоїть у керма держави? Історично склалося так, що влада в країні належить певній категорії осіб — еліті. Еліта являє собою певну сукупність людей, що виділяються серед інших своїм суспільним становищем, розумом, здібностями. Доречно буде зауважити те, що керування державою здійснює політична еліта. А що ж до еліти духовної? Чи мають доступ представники духовної сфери до управління державою, чи хоча б який вплив вони справляють на українську державність. Актуальністю досліджуваної теми є питання про те, чи можливий взаємозв'язок між цими, на перший погляд, різними за родом діяльності групами людей, та ким є українська еліта на двадцять третьому році незалежності. Слід зауважити, що представник еліти— це завжди компетентна у своїй сфері особистість. Тобто якщо ми будемо говорити про управління державою, то ми будемо стосуватися суто меж

діяльності політичної еліти. Щодо еліти духовної, то основним своїм завданням вона вбачає осягнення принципів буття, пізнання законів суспільного розвитку, збереження і поширення духовності, знань, традицій, етичних норм. Здавалося, що б могло пов'язувати діячів духовної сфери з суто прагматичним керуванням державою? Ключовим ланцюгом, що пов'язує дві, у деяких аспектах, різні за своєю спрямованістю еліти є те, що саме духовна еліта є джерелом світоглядних ідей. Саме вона здійснює національну ідентифікацію культури, а культурна ідентифікація — є стрижнем національної ідеї, що несе в собі основу для майбутнього держави. Хоча основне завдання владної еліти полягає у професійному керуванні державним організмом, у прийнятті мудрих законів та забезпеченні їх виконання, її призначенням є відстоювання національно-державних інтересів. На даному етапі розвитку українського суспільства назріла певного роду криза, яка обумовлюється висуванням ідей деструктивного характеру — живи одним днем, немає нічого святого — гроші понад усе. Світоглядні ідеї духовної еліти не доходять до свого слухача — владної еліти, через те і не відбувається відповідний взаємозв'язок. Доволі часто представники політичної еліти є некомпетентними у сфері своєї діяльності. Тоді до них більш доречно буде застосувати визначення — псевдо еліта, яка зосереджує свою увагу на тактичних, а не на стратегічних цілях. З іншого боку, зі здобуттям Україною незалежності, втілилася в життя основна мета духовної еліти всіх поколінь — незалежність та право на саморозвиток. Таким чином духовна еліта позбулася провідного орієнтиру. Виходячи з цього можна зробити висновок, що духовна та політична еліти повинні разом реалізовувати головну функцію держави — формувати підґрунтя для консолідації народу. Суто владний підхід політичної влади може визначати регулювання суспільних відносин та управління державою, проте не призведе до розвитку державних цілей та орієнтирів. І навпаки, маючи чітку концепцію по розвитку народу в цілому та кожної особистості окремо, духовна еліта не компетентна у своїх діях, щодо реалізації основної функції держави. Головною проблемою сучасної України є недослухання держави до витоків духовності. Інтелігенції важко достукатись до влади, адже їхню думку мало хто враховує, навіть не зважаючи на те, що вони є «мозком нації». Україна повинна спрямувати усі сили для налагодження взаємин політичної та духовної еліт, бо це є найважливішим чинником стабільності держави.

ТРАНСФОРМАЦІЙНА МОДЕЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕМОКРАТІЇ

Загальновідомо, що Україна — це держава пострадянського простору, яка після розпаду СРСР, окрім незалежності, отримала ще ряд проблем, які досі є не вирішеними. На даний момент Україні властиві найбільш характерні інститути демократії, такі як: поділ влади, виборність державних органів і посад, плюралізм, гласність, рівноправність громадян, автономія громадських організацій, існування системи стримувань і противаг, участь населення в діяльності державних органів та прийняті ними рішень тощо. Проте не кожен із цих принципів виконується в тому обсязі, котрий необхідний для побудови успішної демократичної держави. На жаль, можна констатувати, що Україна знаходиться на так званій стадії «трансформації», яка полягає в тому, що нашій державі належить пережити ще багато тяжких випробувань та змін на шляху до справжньої демократії. Вагомий внесок у розробку питань проблеми трансформації та модернізації політичних систем державного управління зробили багато науковців, серед яких найвидатнішими є Г. О. Доннелл та Ф. Шміттер. Їхня модель переходу до демократії передбачає три фази: лібералізацію, яка забезпечує процес інституціоналізації громадських свобод на базі колишнього владного апарату; демократизацію, у межах якої змінюється структура політичної влади, відбуваються вільні демократичні вибори й формуються основи демократичної політичної системи; ресоціалізацію, коли відбувається адаптація громадян до демократичних норм, цінностей, політичних інститутів. Запорукою успіху даної моделі трансформації політичної системи є послідовне вирішення завдань відповідних етапів розвитку. Не можна перескочити через певну фазу й відразу стати демократичною країною. Україна вже в основному вирішила завдання першого етапу — «лібералізація» і, зараз перебуває на стадії «демократизації». Звичайно, цей процес буде достатньо тривалим, оскільки завдання демократизації потребує корінних реорганізацій у всіх сферах суспільних відносин: від економіки — до освіти й культури. Серйозним гальмом на цьому шляху є відсутність національної єдності та продуманої державної стратегії демократичного реформування.

Однак, я вважаю, що не економічний розвиток або характеристики соціальної структури зумовлюють демократію, а культура, яка під впливом економічних та соціальних чинників змінюється так, що сприяє демократизації. Громадянське суспільство, та власне й культура, в Україні перебуває на початковому етапі свого становлення. Їм притаманні слабкість та нерозвиненість структур, відсутність сталих традицій громадянської співпраці й солідарності тощо. На мою думку, Україна потребує розробки власної моделі державного управління, проте, можна сказати, що Україна вже зараз зробила ще один крок на подолання так званої стадії «демократизації». Аргументами на користь моєї думки може виступити те, що недавні події на Майдані стали великим поштовхом до «прозріння» українського суспільства, до повалення міцно закріплених радянських стереотипів. Активізація громадянського суспільства та майбутній прихід до влади демократичної контр еліти (у зв'язку з позачерговими виборами до Верховної Ради) стане великим шансом для України все ж таки подолати всі проблеми пострадянського минулого і нарешті закінчити цей нелегкий, перехідний етап на шляху до демократії.

Масловська Ю. Ю.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 3 курс, 18 група

ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАКРІПЛЕННЯ ЛОБІЗМУ: ЧИ ПОТРІБНЕ ЦЕ УКРАЇНІ?

Лобізмом є одна з форм впливу добровільних об'єднань людей на органи влади та їх посадових осіб в сучасних демократичних суспільствах. На думку британського експерта Каусона, у західній літературі частіше за все вживають два визначення лобізму. По-перше, лобізм — це реалізація права кожного громадянина звертатися із зверненнями до уряду. Згідно другого визначення, лобізм — це професійна діяльність службовців, або спеціальних консультантів, найнятих компаніями, діловими та професійними асоціаціями для представлення інтересів цих організацій у процесі формування державної політики. Лобістами можуть бути представники профспілок, громадських політичних об'єднань, комітетів. Їх метою є задоволення інтересів певних груп людей. Лобізм є важливим інститутом демократичного суспільства. Його представниками зазвичай виступають,

зокрема, висококваліфіковані фахівці, які являються посередниками між інтересами груп людей та прийняття відповідних управлінських рішень. Фактично своєю діяльністю, тобто своїм тиском на ухвалення рішень органами державної влади, вони спрямовують курс розвитку держави в потрібному їм напрямку. В Україні активно розвиваються тіньові взаємовідносини бізнесу і влади. Фактично, влада перетворюється на спосіб успішного ведення свого бізнесу. В умовах становлення молодого держави «завоювання» партій становиться єдиним ефективним способом захисту національного бізнесу (принцип «головне не право на власність, а вміння її відстоювати»). Цивілізований же лобізм характеризується об'єднанням суб'єктів ринку в групи «за інтересами», щоб вирішувати загальні проблеми. Специфікою української практики лобіювання, як стверджують аналітики, є переважання методів лобіювання через Кабінет Міністрів та Адміністрацію Президента. Це підтверджує кількість висунутих та прийнятих законодавчих ініціатив від відповідних органів. Причиною подібної практики є складність механізмів проходження законопроектів через Верховну Раду та ефективність способів «внутрішнього» лобіювання у Кабінеті Міністрів. Традиційно найбільш сильними в Україні вважаються металургійне, вугільне, аграрне лобі. Не менш могутні — алкогольне, тютюнове, цукрове, рекламне і зв'язки. Іншими словами, де гроші — там і лобісти, хто платить — той замовляє музику. Щодо іноземного досвіду законодавчого закріплення лобізму, то, наприклад, в США така діяльність закріплена на законодавчому рівні. У Франції така діяльність є незаконною, хоча фактично і здійснюється. В Італії вона не визнається, а в Індії — прирівняна до корупції. Закони про лобістську діяльність є лише у США, що пояснюється загальною ліберальною атмосферою, прагматизмом політичної культури нації. У багатьох країнах такі закони знаходяться на рівні розробки. Лобістська діяльність повинна бути об'єктом пильного контролю з боку держави та суспільства. Як показує практика, якщо така діяльність безконтрольна, то неминуче стає джерелом численних зловживань. І як наслідок, парламент приймає нормативно-правові акти, задовольняючи таким чином лише свої інтереси, не звертаючи уваги на інтереси навіть свого електорату. Незважаючи на загальноприйнятий стереотип до рівняння лобізму до корупції, в Україні існує нагальна проблема законодавчого регулювання цієї діяльності. Наслідками цього буде по-перше, узаконення діяльності лобістів; по-друге, оподаткування їхньої діяльності; по-третє, в ухваленні управлінських рішень будуть висвітлені інтереси широкого загалу.

Для розвитку саме демократичної держави необхідно уникати лобіювання інтересів великого бізнесу, що в даний період має найбільший вплив на прийняття законів, інших нормативно-правових актів та підвищувати можливість лобіювання інтересів незахищених верств населення. Іншими словами, легалізація лобізму з урахування досвіду інших країн призведе до розвитку в країні народовладдя.

Матвійчук В. В.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКООУ, 3 курс, 12 група

МОДИФІКАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПОЛІТИЧНОГО РЕЖИМУ В УКРАЇНИ

У різноманітних визначення сутності еволюції державного ладу сучасної України найчастіше згадують про перехід від тоталітарного до демократичного політичного режиму. Теперішній стан української держави з точки зору останнього можна визначити як плюралізацію в рамках авторитаризму, яка може привести, а і пригальмувати становлення демократії в Україні. Боротьба за владу і вплив на неї здійснюється в умовах соціально-економічної та духовно-політичної кризи, що є, за визначенням С. Хантінгтона, частиною «великого процесу модернізації» у світі. Таким чином, політичний режим сучасної України визначають як гібридний (змішаний), який поєднує риси : 1) тоталітарного у вигляді формального знищення його на нормативному рівні, але який продовжує існувати на регіональному, секторному, локальному рівнях політичної системи; 2) авторитарного — адміністративно-командний метод управління, відчуження влади від пересічного громадянина; 3) анархічного — ерозія загальної ідеї єдиної політичної системи; 4) охлократичного — відсутність у представників органів політичної влади реального почуття громадянської відповідальності перед народом своєї країни, використання популістських настроїв для реалізації вузько корпоративних інтересів.

Зазначимо, що серед ознак саме демократичного політичного режиму для України є характерними : 1) виборність найважливіших органів політичної влади; 2) хоча і юридична, але все ж рівність громадян; 3) певні гарантії прав меншості і запобігання свавілля більшості. Разом з тим в українській політології існує інша оцінка існуючого в Україні

політичного режиму та вектора його розвитку. Зокрема зазначається про те, що всі аргументи на користь відсутності тоталітарного режиму в Україні не витримують критики. Наявність політичної сили, що продовжує утримувати практично безмежну владу над суспільством, тотальний контроль за самодіяльністю людини, не підзвітність влади громадській думці збережено майже без змін. Водночас відмова від механізму політичного та ідеологічного терору, перехід до іншої економічної системи дають підстави стверджувати про переростання традиційної форми тоталітаризму в новітню, модернізовану й модифіковану. Виходячи з вищеведеного, можна зробити висновок про неототалітарний вектор еволюції політичного режиму сучасної України. Характер взаємодії держави і суспільства зазнав значних «кількісних» змін, але не якісних, що свідчить про відсутність переходу до нового типу політичного режиму. Водночас сам факт наявності трансформації — це вже позитивно. Це дозволяє стверджувати, що, попри значну інерцію свого розвитку, сучасна Україна перебуває у стані протиборства з демократичною альтернативою. Таким чином, політичний режим в Україні наразі є гібридним (змішаним). У формально-юридичному вимірі йому притаманні певні ознаки демократії. Зокрема, на демократичних засадах сформовані вищі органи державної влади, здійснюється розмежування повноважень законодавчої, виконавчої і судової влади виробляються і законодавчо закріплюються механізми їх взаємного контролю, стримувань і противаг. При цьому слід також зазначити, що гібридність політичного режиму в Україні, непевність демократії не означає, що українське суспільство не є перехідним до демократії

Мац М. І.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОУУ, 3 курс, 3 група

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

«Оксамитові» революції кінця 80-х років у Центральній і Східній Європі породили кардинальне осмислення категорії громадянського суспільства. Щось подібне відбулося й в Україні. Важливість громадянського суспільства відповідала намірам значної частини суспільства

сформувати демократичні інститути влади, кардинально змінити відносини держави й громадян, дати людям можливість самим робити вибір. Проте шлях його становлення виявився набагато складнішим, аніж це уявлялося раніше. Адже становлення та розвиток громадянського суспільства нерозривно пов'язані з новими політичними та економічними умовами життя країни. В цьому контексті формування в Україні громадянського суспільства відбувається досить повільним шляхом. Відзначимо, що значна частина громадян не вважають виявом громадської активності участь у виборах і референдумах. Учасниками ж тих подій, які передбачають не „масову”, а свідому індивідуальну участь, є незначне число громадян. Пріоритетними чинниками участі громадян України в громадській діях, зокрема, протестних акціях, є соціально-економічні причини. Водночас, навіть з огляду на останні масові акції протесту, що відбулися в Україні, в суспільстві всеж існує прошарок „абсолютно пасивних” громадян, який становить близько чверті дорослого населення. Головною причиною, що обмежує громадську активність населення, є невіра в результативність своїх дій. Як вважає О. О. Чабан, не на користь становлення громадянського суспільства в Україні являється неконтрольоване зростання нерівності, яке посилює владні позиції небагатьох і перешкоджає участі в політиці більшості, тобто суперечить демократії і сприяє розвитку авторитарних тенденцій: відбувається поляризація суспільства: на одному полюсі концентруються апатія й пасивність, на другому — намагання монополізувати й закрити для громадян сферу прийняття політичного рішення; соціальна нерівність маргіналізує знедолені верстви, підштовхуючи їх до втечі від політики і нелегітимних форм протесту. Вони стають соціальною базою політичного екстремізму, оскільки не мають можливості артикулювати й захищати свої інтереси в публічній сфері; соціальна нерівність культивує в суспільстві атмосферу, що сприяє руйнуванню підвалин соціальної справедливості і загального блага, моральних засад суспільної єдності. Ця ж соціальна нерівність відтворюється в політичному житті, яку повинне подолати — міцна соціальна база громадянського суспільства — стійкий та самодостатній середній клас, який в розвинутих країнах Заходу чисельно складає не менше 60% населення і володіє не менше ніж 30% загальнонаціонального багатства. Як підкреслюється у дослідженнях Центру О. Разумкова в Україні, імовірно, більше 95% загальнонаціонального багатства сконцентровано в руках лише кількох сотень найбагатших людей. За останніми соціологічними даними чисельність середнього

класу в Україні скоротилася з 17% до 10-12%. Цей показник відкинув українське суспільство назад, на початок 2006 р., коли цього прошарку практично не було. Отже, Україна отримала складну посттоталітарну спадщину, яка постійно стримуватиме процес формування громадських інституцій, що виступають фундаментом громадянського суспільства. На думку Ф. М. Рудича, нинішній стан громадянського суспільства в Україні свідчить про ймовірність кількох сценаріїв його розвитку, один з яких — поступовий еволюційний розвиток і зміцнення громадянського суспільства. Хотілося, щоб реалізувався саме він, проте, аналізуючи сучасні реалії розвитку громадянського суспільства, не можна не припускати і реставрації, в тому чи іншому вигляді, тоталітарного режиму або консервації нинішнього становища. Цій невтішній перспективі „сприяють” невирішені проблеми правового забезпечення функціонування громадянського суспільства.

Мельничук С. В.

НІОУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОЮУ, 3 курс, 12 група

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Становлення громадянського суспільства в Україні було і є одним із найважливіших кроків української держави для розбудови демократичної країни, особливої актуальності це питання набуває в контексті орієнтації на європейські цивілізаційні цінності. Відповідно до статті 1 Конституції України — Україна є демократичною державою. Проте фактичний стан справ далекий від закріпленого. Це пов'язано із тим, що в українській державі досі не створено громадянського суспільства, яке є основою демократії. Формування в Україні громадянського суспільства відбувається, але цей процес йде досить повільно. Це пояснюється існуванням ряду найрізноманітніших проблем, які в сукупності і є тим цілим, що стримує становлення справжнього громадянського суспільства. Так наявні проблеми для кращого розуміння можна поділити на декілька груп. Перша група — це проблеми ідеологічні. Так, у частини населення є тяжіння до повернення тоталітарного управління, яке впродовж довгого періоду іс-

торії нав'язувалося. Немає і чіткого усвідомлення необхідності демократичних реформ, бажання стабільності зараз є більшим ніж бажання здійснення демократичних реформ, які б будуть спрямовані на результат в майбутньому. Характерним для українського суспільства є маргіналізація, як загальна так і громадського життя. Значна частина громадян готова брати участь у демонстраціях та мітингах лише за певну винагороду. Та й і діяльність деяких політичних партій теж пов'язана із бажанням збагачення, що веде до недовіри до політиків взагалі. Зазначимо, що важливою складовою громадянського суспільства є ЗМІ. Незаперечним лідером за впливом на громадськість є телебачення. Українські ЗМІ в більшій своїй частині не є самостійними а входять до структури великих фінансових груп. Інформаційне наповнення телебачення і радіомовлення залежить від двох чинників — економічного та політичного. Другою групою проблем є юридичні. Так, зберігаються тенденції до непрозорості та закритості в діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування. Недосконалість чинного законодавства створює штучні бар'єри для утворення та діяльності інститутів громадянського суспільства, прикладом є процедура подвійної реєстрації громадських організацій. Механізм участі громадськості у політичному житті та здійсненні державної політики належним чином не реалізується. Разом із тим, не має доступу до державної фінансової підтримки, і навіть навпаки — є значні податкові навантаження, які не стимулюють розвиток громадянських інститутів. Як підсумок, все це в сукупності призводить до того, що кожного року вітчизняними та міжнародними неурядовими організаціями фіксується низький рівень суспільно значущої активності громадян. Для вирішення вищезазначених проблем, із урахуванням європейського досвіду, необхідно здійснити ряд заходів, серед яких визначальними є: 1) формування реалістичного законодавства та поваги до закону у громадян. Спрощення процедури утворення об'єднань громадян; 2) наближення всієї системи влади до народу, підвищення політичної культури населення, створення можливостей щодо участі громадян в управлінні державними справами, вдосконалення механізму зворотного зв'язку, для здійснення ефективного громадського контролю; 3) формування національної ідеї та патріотизму на основі культурної спадщини; 4) зміцнення свободи інформації і гласності, піднесення рівня суспільної свідомості; 5) розвиток ринкових відносин та збільшення чисельності середнього класу. Таким чином, завдяки втіленню у реальність вищезазначених принципів можливе формування повноцінного громадянського суспільства в Україні.

ПОНЯТТЯ «ЕЛІТА» ТА «ПОЛІТИЧНА ЕЛІТА»

Термін «еліта» ввійшов у наукову термінологію на рубежі XIX-XX століття. У широкому соціологічному контексті ним позначається вищий, відносно замкнутий за чисельністю прошарок суспільства, контролюючий його основні економічні, політичні і культурні ресурси. Творцями теорії еліт були італійські соціологи Г. Моска і В. Парето та німецький соціолог Р. Міхельс. Г. Моска називав елітою коло управлінців. Наголошував на тому, що це найбільш активні в політичному відношенні люди, орієнтовані на владу, які виконують ряд важливих політичних функцій. В. Парето дає визначення еліти, як групи людей, які набрали найвищий індекс в своїй діяльності, та мають особливі політичні, а також соціальні якості. Р. Міхельс вважав, що еліта — це породження самого суспільства. Він доводив природню необхідність керування більшістю над меншістю. Еліта, як необхідна складова присутня в кожному суспільстві. Вона спрямована регулювати різноманітні відносини та вирішувати конфлікти між верствами населення у різних сферах. Еліта є в кожній галузі життя: культурній, науковій, воєнній тощо. Провідне місце в державі займає, як відомо, політична еліта. Вона складається з групи або сукупності груп, яка відокремлюється з суспільства своїм впливом, перевагами, престижем, безпосередньо та систематично бере участь в прийнятті багатьох рішень, пов'язаних з використанням державної влади або впливом на неї. Виділяють ряд конкретно встановлених якостей, які повинні бути притаманні еліті. По-перше, мова йде про соціальні, до яких належать такі вимоги, як: походження, вища освіта, багатство, статус. Щодо психологічних критеріїв, то до них відносять організаційні здібності, волю, рішучість висловити власну позицію. Невід'ємною вимогою є також наявність моральних якостей. На даному етапі розвитку нашої Батьківщини, ми не можемо уявити гармонію, порядок у державі за відсутністю такої групи людей, як еліта. Незалежно від галузі, до якої вона належить, її завдання полягає у вдосконаленні державного ладу. Тільки за допомогою перелічених вище соціальних, психологічних і моральних якостей, верхівка суспільства зможе виконувати покладені на неї функції. Насамперед, входити до групи еліти — це не тільки мати особливий статус та положення в суспільстві, це означає

працювати на користь держави з задоволенням. Однак ця діяльність одна з найскладніших, яка потребує високих професійних здібностей і неймовірного бажання жити заради злагоди усього суспільства.

Мирошниченко Ю. А.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 2 курс, 4 група

ПОЛІТИЧНІ КОНФЛІКТИ: СПОСОБИ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Питання суті політичних конфліктів досліджувалося протягом кількох століть. Д. Істон твердив, що джерелом конфлікту є соціальна нерівність у суспільстві та система розподілу таких цінностей, як влада, соціальний престиж, матеріальні блага, освіта. Російський вчений А. Здравомислов розглядає політичний конфлікт як постійно діючу форму боротьби за владу в конкретному суспільстві. Польський вчений К. Полецький стверджував, що політична влада є причиною протиріч і джерелом конфлікту, основною сферою життя, в якій відбуваються зміни внаслідок конфлікту. Шукаючи справжні причини певного політичного конфлікту, треба дивитися «вглиб» проблеми, а не брати до уваги той факт, що послугував поштовхом до вступу у активну фазу конфлікту (наприклад невдоволення певними діями влади, що сприяло проведенню акцій протесту). Причинами можуть бути масові порушення закладених в Конституції прав і свобод громадян, поглиблення соціально-етнічної напруженості на ґрунті конституційних або територіальних суперечностей, деформація системи цінностей, а також радикальні зміни в соціальній структурі суспільства, що виявляються в стрімкій диференціації населення за рівнем доходів тощо. По суті даного питання французький конфліктолог Ж. Фаве зауважив, що влада в даному випадку може вибрати одну з трьох можливих моделей: ігнорувати виникнення конфлікту, даючи йому можливість яскраво не проявлятися та переміщатися в інші сфери владних відносин; уникати чіткої публічної оцінки його природи, намагаючись у такий спосіб "сподобатися" різноманітним прошаркам населення, що висловлює різні точки зору щодо даної проблеми (спроби взяти під контроль розвиток ситуації будуть у такому випадку дуже боязкими і непослідовними); активно брати участь у врегулюванні чи розв'язанні конфлікту. За теорією Ж. Фаве, найбільш цін-

ною є модель поведінки в якій ефективність дій влади на стадії розвитку конфлікту визначається їхньою здатністю законними методами забезпечити зниження напруженості у відносинах сторін і поворот їх до примирення позицій відображені. Так, правильно організоване розв'язання політичного конфлікту забезпечує мінімізацію неминучих політичних, соціальних, економічних і моральних втрат, оптимізацію певних сфер суспільного життя. Раніше і сьогодні досить розповсюдженим і вдалим засобом досягнення примирення сторін у можливостях його розв'язання є переговори. Переговори дають можливість зрівняти поступки, спокійно розглянути альтернативні ситуації, продемонструвати відкритість позицій, послабити ефективність нечесних кроків суперника. Саме в цих умовах легше знайти суть взаємних претензій. Слід розглянути думку американських фахівців М. Дойча і С. Шикмана, які вважають, що ефективність переговорів, а відповідно і взаємне задоволення сторін, підвищуються, якщо послідовно відокремлювати існуючі проблеми від суб'єктивної зацікавленості людей, що беруть участь у суперечці; зосереджувати увагу не на принципах, а на реальних протиріччях; виробляти декілька можливих варіантів рішень; враховувати об'єктивні критерії співвідношення сил, а не партійні чи ідеологічні позиції. На жаль, сьогодні розв'язання політичних конфліктів спирається не лише на цивілізовані засоби — норми міжнародного права, демократичні принципи управління державами і міжнародними справами. Як і раніше істотне місце в цьому процесі займають найбільш гострі конфронтаційні методи, у тому числі і з використанням збройного насильства, якщо в результаті вжитих заходів урегулювати конфлікт не вдається і його подальший розвиток загрожує суспільству.

Мисловський М. О.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет № 10, 2 курс, 1 група

ВПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ

На порозі ХХІ ст. на зміну індустріальному суспільству приходить суспільство інформаційне. Сьогодні ЗМІ є четвертою владою, існування якої не можливо уникати чи заперечувати. Засоби масової інформації

являють собою установи створені для відкритої, публічної передачі за допомогою спеціального технічного інструментарію різноманітних відомостей будь — яким особам. Їх домінантною рисою є публічність, тобто не обмежене, не персоніфіковане коло споживачів, що робить ЗМІ ідеальним засобом передачі інформації. Від того, яку інформацію, в якій формі і з якими коментарями отримують об'єкти політики, дуже багато в чому залежать їх подальші дії. Дані прийоми ЗМІ часто використовуються в тоталітарних чи авторитарних режимах, де політична пропаганда часто насичується емоційним змістом, використовується психологічне навіювання, засноване на страху чи вірі для розпалювання ненависті чи ворожнечі до певного класу чи групи неугодних даному режиму. Це і є найбільшою небезпекою ЗМІ. Потік інформації в сучасному світі наймовірно різноманітний і суперечливий, тому самостійно розібратися і уникнути впливу чи навіювання з боку певних сторін досить складно. Політичне маніпулювання становить небезпеку для громадян і демократичного державного устрою. Маніпулювання засноване на брехні та обмані полягає в прихованому управлінні політичною свідомістю і поведінкою людей з метою примусити їх діяти (або не діяти) всупереч власним інтересам. Застосування такої практики може звести нанівець офіційно проголошені державою принципи плюралізму та демократії. У сучасній світовій практиці проблема політичного маніпулювання є глибоко дослідженою. Загальний механізм маніпулювання ґрунтується на системному впровадженні у масову свідомість соціально — політичних міфів — ілюзорних ідей, які претендують на роль загальнолюдських цінностей і тому часто сприймаються як щось належне, без раціонального осмислення чи аналізу. Для вкорінення соціальних міфів використовується різноманітний арсенал методів регулювання, серед яких особливої уваги заслуговує так звана «спіраль замовчування», яка полягає в тому, щоб за допомогою посилян на сфабриковані опитування громадської думки або інші факти переконати громадян у підтримці більшістю суспільства бажаної маніпуляторам політичної позиції, в її перемозі. Це змушує людей, які дотримуються інших поглядів, з побоювання опинитися в соціально — психологічній ізоляції або якихось санкцій замовчувати свою думку або змінювати її. На тлі умовчання про позицію опонентів голос справжньої або уявної більшості стає ще голоснішим, і це ще сильніше змушує незгодних чи нерішучих до прийняття «загальноприйнятої» думки або до глибокого приховування своїх переконань. У результаті «спіраль замовчування» закручується ще крутіше, забез-

печуючи перемогу маніпуляторів. Істотною перешкодою для засобів політичного маніпулювання є власний досвід людини, а також найближчі комунікативні зв'язки: сім'я, друзі, родина. Не менш серйозною перешкодою є усталенні в суспільстві переконання, стереотипи, які склалися внаслідок історичного формування народу чи нації. Негативні наслідки діяльності ЗМІ можуть бути ефективно обмежені громадськими організаціями, встановленням принципу плюралізму ЗМІ, що унеможливило їхнє попадання під вплив економічних і політичних панівних груп.

Мірошніченко Д. С.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет №2, 2 курс, 4 група

ПОЛІТИЧНА ЕЛІТА

Людина завжди намагається жити краще, кожен у суспільстві відіграє свою важливу роль. І справді, в будь-якому суспільстві є найбільш освічена, найбільш кваліфікована частина населення — еліта (від французької «*elite*» — краще, добірне). Це так званий правлячий клас, який повинен консолідувати все суспільство, задля покращення умов життя, розвитку та функціонування самої держави. Жодне суспільство не може існувати без еліти, без розумного управління, досвідчених фахівців у керуванні державними справами. Це зумовлено насамперед тим, що вона уособлює найважливіші сутнісні риси політики: владу, авторитет, вплив, керівництво, представництво і відображення суспільно-політичних інтересів. Проте еліта, перш за все, має служити народові і тільки йому. Коли ми кажемо еліта, то як правило маємо на увазі: вишуканість, розумність і як узагальнення попередніх понять — політичну верхівку держави. Звичайно, використовуючи цей термін, ми повинні бути впевнені, що еліта покликана служити народу. Тому ця тема є досить актуальною для дослідження, бо в умовах розвитку правової, демократичної, соціальної держави політична еліта має важливе значення. На сьогоднішній день існує багато різноманітних концепцій еліт, які відображають певні аспекти політичної діяльності, орієнтуються на конкретні історичні періоди та країни. Доцільним буде виділити основні з них. Отже, згідно з М. Вебером, еліта — це особистості, наділені харизмою, за В. Парето, еліта — це люди, що досягли найбільших висот у тій або іншій

сфері діяльності, Г. Моска каже, що еліта — це найактивніші в політичному відношенні люди, орієнтовані на владу, а Хосе Ортега-де-Гассет, пише, що еліта — це особи, що інтелектуально чи морально стоять над масою і володіють найвищим почуттям відповідальності. Відомо, що еліта складається з різних груп і прошарків: економічна еліта, політична, духовна, наукова, освітня, за професіями тощо. Усі ці види еліти існують в Україні, як і специфічна — правляча еліта. Політична еліта, яка входить до складу правлячої еліти являє собою організаційну групу, яка здійснює владу в суспільстві і бере участь безпосередньо чи опосередковано у прийнятті та організації виконання політичних рішень. Отже, проаналізувавши ці концепції, можна вивести, що еліта — це високоморальні, інтелектуальні особи, їх діяльність спрямована на покращення становища, вони приймають активну участь у політичних справах країни, а також вони несуть відповідальність перед іншими. Доцільним буде визначити становище політичної еліти в Україні. У громадській думці України існує декілька точок зору на еліту: еліти в Україні немає, еліта в Україні є, але вона постколоніальна, неякісна і поступається навіть російській; еліта в Україні нічим не гірша, ніж в інших постсоціалістичних країнах, а духовно переважає еліти багатьох країн і т.д. Варто оцінити феномен еліти в Україні об'єктивно і визначити, яке місце вона займає в нашій країні. Сучасна українська еліта перебуває на переломному етапі: закінчується епоха функціонування і володарювання старої партійно — радянської еліти і на історичну арену виходить еліта, яка сформувалась як зріла, самостійна група вже в умовах незалежної України. У ідеальному вигляді політичний клас повинен ототожнюватися з політичною елітою суспільства. Але насправді політичний клас включає в себе не лише представників політичної еліти, а й фактично всіх, хто має відношення до управління суспільством. Провідну роль в управлінні суспільством відіграють політичні лідери — особистості, які здійснюють постійний і вирішальний вплив на суспільство та державу. Але лідери досить часто діють не в інтересах громадян, переслідуючи власні корисні цілі, що спричиняє несприятливі наслідки, які, зазвичай вирішуються з часом, але накладають відбиток, зокрема довіра народу до політичної еліти. Щодо ситуації в сучасній Україні, то політична еліта тільки в процесі формування, звичайно вона існує, але все ж таки потрібно ще багато працювати, щоб досягти тієї мети, якої ми прагнемо. З вищезазначеного ми можемо об'єктивно оцінювати політичну еліту, як кращу складову українського народу, особливо в умовах розвитку правової, демократич-

ної, соціальної держави, адже життєво необхідною є потреба мати лідерів, здатних прискорити процес розбудови такого суспільства, створити максимально сприятливі умови для самореалізації кожного громадянина, максимально підвищити соціальний рівень життя людей, а народ в свою чергу повинен правильно обирати своїх поводитирів, самому вирішувати свою долю, за допомогою правлячого класу.

Міщенко А. С.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 3 курс, 6 група

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ

Політична свідомість є своєрідним різновидом суспільної свідомості. Оскільки політика є доцільною діяльністю, вона потребує формування в громадян відповідних уявлень і знань про політичну дійсність, усвідомлення своїх домагань, визначення цілей і завдань, а також засобів і методів їх досягання. Політична свідомість охоплює широкий комплекс питань духовного осмислення політичних реалій, ключовою серед яких є політична влада, а також питання практичної реалізації інтересів і потреб суб'єктів політики, соціально-політичного розвитку в цілому. Історія світового розвитку засвідчує, що політичне життя суспільства є сферою постійного змагання, боротьби інтересів різних соціальних верств, класів і політичних сил. Саме політичні інтереси є спонукальними мотивами й рушійними силами діяльності громадян і їхніх об'єднань. Прагнення реалізувати свої інтереси й потреби визначає ставлення громадян до влади й політичних інституцій, які здійснюють управління суспільними процесами. Політична свідомість завжди є віддзеркаленням реалій буття. Вона тісно пов'язана з розвитком продуктивних сил, з особливостями політичної системи суспільства та суспільно-політичними відносинами, що існують у цій системі, станом освіти, культури. Як одна з найважливіших характеристик політичного життя суспільства політична свідомість має і певні особливості, умови виникнення та шляхи формування. Передумовою її формування є те, що людина починає усвідомлювати свою групову належність, групову ідентичність і водночас те, що вона не спроможна реалізувати власні та групові інтереси без вступу в певні відносини з по-

літичною владою. У реальному житті політична свідомість притаманна кожній конкретній людині вже тоді, коли вона усвідомлює свій громадянський статус, громадянську позицію, а разом з ними і реальну потребу, а то й необхідність впливати на владу, боротися за неї. Для формування політичної свідомості вкрай необхідні аналітично-критичне ставлення до навколишнього середовища, дійсності та осмислення їх, наявність у людини конкретних норм, цінностей, ідеалів, чітке усвідомлення власної мети та мети політичної сили, структури (групи, партії, об'єднання, організації тощо), до якої людина неформально належить. Політична свідомість також залежить від інформаційного поля, яке створює ЗМІ. Саме ЗМІ формують мислення людей, впливають на їх думки, підштовхують до певних видів поведінки. ЗМІ можуть не лише служити інструментом для маніпуляції масами, а й навпаки, бути допоміжним важелем у захисті прав і свобод людини і громадянина — і особистих, і політичних, сприяти формуванню політичної свідомості громадян. ЗМІ пропонують вибір політичних альтернатив, численних форм і типів політичної участі. Також вони виступають одним із важелів здійснення політичної соціалізації особистості: за допомогою різних методів і способів допомагають особистості формувати свою політичну орієнтацію і погляди на явища навколишнього світу. На даний час в Україні рівень політичної свідомості стрімко зростає, оскільки спостерігається помітна тенденція до розвитку інститутів громадянського суспільства, зокрема незалежних ЗМІ, волонтерських організацій, неурядових громадських організацій, виборчої активності та інших форм політичної участі.

Мищенко Ю. І.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ПШОКСБУ, 3 курс, 4 група

ОСОБЛИВОСТІ ЕТНОПОЛІТИЧНОГО КОНФЛІКТУ В ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

Північно-ірландський конфлікт має тривалу історію. Його витоки лежать в XII ст., коли самостійне ірландське королівство Ольстер було формально підпорядковане англійській короні, хоча фактично влада залишилася в руках вождів кланів. У XVI ст. з встановленням англійського панування на всій території Ірландії територія сучасної Північної

Ірландії увійшла до складу провінції Ольстер. На початку ХХ ст. закінчився тривалий етап боротьби ірландців за незалежність. На території більшої частини країни встановився мир, проте в Північній Ірландії боротьба триває і сьогодні. Існування двох розділених Ірландій, міжконфесійні протиріччя (50,6% жителів Північної Ірландії — прихильники англіканської церкви, 38,4% — католицької) не сприяють встановленню миру в регіоні. Однак тільки релігійним питанням список причин та факторів багатоголового конфлікту в Північній Ірландії не обмежується. Виділимо основні з них. 1) Історичні протиріччя. Історія боротьби за незалежність, протистояння ірландців, в релігійному плані ідентифікують себе з католицькою церквою, і англійців, що належать до протестантської громади, робить величезний вплив на характер етнополітичного конфлікту сьогодні за механізмом історичної пам'яті народів. 2) Територіальні суперечності полягають у прагненні ірландського населення Ольстера об'єднатися з рештою Ірландії, оскільки Північно ірландська територія є її історичною частиною. 3) Політичні фактори являють собою прагнення ірландців до самовизначення, створення власних державних інститутів, бажання певних класів ольстерської еліти, деяких членів ІРА і Шинн Фейн підвищити свій статус за допомогою створення власної державності та отримання доступу до владних ресурсів. 4) Соціально-економічні причини кореняться в домінуванні протестантів — вихідців з Британії в економіці Північної Ірландії і проявляються в дискримінації католиків при проведенні житлової політики, працевлаштуванні, що викликає обурення ірландських націоналістів. Важливу роль у збереженні етнополітичного конфлікту грають і інтереси бойовиків ІРА в злочинному бізнесі, що приносить великі доходи. Триваюча ворожнеча на національному ґрунті виявляється вигідною злочинним організаціям, що підтримує даний збройний конфлікт. 5) Релігійні суперечності полягають у тривалому протистоянні протестантської меншини католицькій більшості. Отже, північно-ірландський конфлікт має безліч причин, але він з повним правом може вважатися етнополітичним за своїм характером, оскільки в основі його лежать міжетнічні протиріччя і проблема сепаратизму.

Що стосується суб'єктів конфлікту, то можна виділити і класифікувати їх. По-перше, це державні інститути, такі як уряд Великобританії і міністерство у справах Північної Ірландії. По-друге, як політичні партії та рухи (демократична Юніоністська Партія (Ольстера), юніоністська партія Ольстера та ін.). По-третє, це релігійні організації (Орден Оранжистів). По-четверте, це терористичні і воєнізовані організації (Ірланд-

ська республіканська армія, Сили звільнення Північної Ірландії та ін.). По-п'яте, бізнес, злочинні організації, які люблять свої інтереси через вищевказані суб'єкти. Отже, політика врегулювання етнополітичного конфлікту в Північній Ірландії в цілому характерна для більшості унітарних держав світу — це поступовий перехід від стратегії придушення однієї зі сторін конфлікту (в даному випадку ірландської католицької) до стратегій досягнення компромісу між учасниками конфлікту, поступок ірландцям у сфері автономізації та самоврядування Ольстера.

Молькіна Є. С.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет № 10, 3 курс, 2 група

ГЛОБАЛЬНІ ПОЛІТИЧНІ ПРОБЛЕМИ: НИЗЬКА ЕФЕКТИВНІСТЬ ООН ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ

Глобальні проблеми — (походить від латинського *globus (terrae)* — земна куля) це сукупність життєво важливих проблем, які охоплюють економічну, політичну, енергетичну, демографічну, соціальну, екологічну та інші сфери людського існування, від розв'язання яких залежить подальше існування усього людства. Отже, глобальні проблеми є всезагальними як за їх об'єктом (земна куля), так і за суб'єктом розв'язання (світова спільнота, держави світу). Однією з ключових проблем людства є недопущення термоядерної війни та забезпечення миру. Однак, кількість дрібних конфліктів на планеті не зменшується, а навпаки, у світі з'являються нові лінії вогню. Сьогодні мають місце 43 збройних конфлікти. Характер таких конфліктів показує, що агресії, з точки зору міжнародного права, поменшало, тоді як кількість постійних конфліктів весь час зростає. Організація об'єднаних націй (далі — ООН) офіційно існує з 24 жовтня 1945 року. Згідно Статуту ООН Рада Безпеки несе головну відповідальність за підтримання міжнародного миру і безпеки, санкціонує будь-які дії щодо його забезпечення. Рада Безпеки відіграє провідну роль у визначенні наявності загрози миру або акту агресії. Вона закликає сторони конфліктів врегулювати їх мирним шляхом і рекомендує методи врегулювання або умови врегулювання. У деяких випадках Рада Безпеки може вдаватися до санкцій або навіть санкціонувати застосування сили

з метою підтримки або відновлення міжнародного миру і безпеки. Однак в ситуації, що сталася в Україні з весни 2014 р., Рада Безпеки повела себе вельми неефективно і нерішуче. Так, у Резолюції 2166 (2014) Радою Безпеки були надані висновки з приводу того, що 17 липня в Донецькій області був збитий цивільний літак авіакомпанії «Малайзійські авіалінії». Зміст цих положень досить узагальнений й зводиться до таких формулювань: «найрішучішим чином засуджує дії»; «вимагає негайно припинити в районах, безпосередньо прилеглих до місця катастрофи, всі військові дії»; «вимагає притягнути до відповідальності осіб, винних у цьому інциденті»; «постановляє продовжувати займатися цим питанням» тощо. Подібні висновки можна бачити і в інших Резолюціях Ради Безпеки ООН. Наприклад, в Резолюції 2178 (2014) щодо загрози для міжнародного миру і безпеки, яка створюється терористичними актами «знову підтверджуючи, що тероризм у всіх його формах і проявах являє собою одну з найсерйозніших загроз миру і безпеці», «висловлюючи занепокоєність з приводу створення терористами і терористичними організаціями міжнародних мереж» засуджує насильницький екстремізм, який може служити живильним середовищем для тероризму і закликає держави — члени зміцнювати міжнародне, регіональне та субрегіональне співробітництво. Отже, на жаль, сьогодні можна констатувати, що діяльність Ради Безпеки ООН виглядає умовною. Рішення цього міжнародного органу є узагальненими і мають швидше дорадчий і консультативний характер, ніж конструктивний. В висновках уникається застосування чітко визначених санкцій. Сучасний світ з постійно зростаючою кількістю глобальних політичних проблем потребує рішучих дій з боку ООН, бо в іншому випадку людство може опинитися перед грозою відкритого військового конфлікту світового масштабу.

Момот О. В.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 2 курс, 8 група

ЧОРНИЙ ШАР ЯК ТЕХНОЛОГІЯ МАНІПУЛЮВАННЯ ГРОМАДСЬКОЮ ДУМКОЮ

На передодні майбутніх позачергових виборів до Верховної Ради України, актуальності набирає питання маніпуляції свідомістю електорату. Боротьба за прихильність виборців набуває все більш аморального

характеру. Кандидати вдаються до різноманітних політичних технологій, вагоме місце серед яких належить технології «чорного PR». Чорний піар являє собою руйнування позитивної і конструювання негативної репутації конкурентів. Він з'являється тоді, коли значно посилюється конкуренція, а особливо — конкурентна боротьба між однаково слабкими опонентами та нетямущими «технологами». По-друге, низький рівень моральності деяких політиків, їх команд, політологів, журналістів, піарників. По-третє, недостатня політична свідомість якоїсь частини виборців, які не можуть розрізнити, що є правдою, а що — ні. По-четверте, відіграє роль переконання тих чи інших політичних сил, що це дієвий, цілком виправданий метод протистояння. Замість боротьби політичних програм, результатів роботи політичних сил, суспільство спостерігає протистояння обіцянок і компроматів. Бажання дискредитувати опонента спонукає політичних лідерів вдаватися до різних технік і прийомів. Провести чітку й однозначну грань між чесними й нечесними методами ведення виборчої кампанії важко, проте цілком зрозуміло: якщо вони і не суперечать закону, то однозначно не відповідають моральним і етичним нормам суспільства. В основі чорного піару лежить дезінформація виборця. Найтипівішим методом дезінформації є поширення компрометуючих фактів. Безумовно, цей викид компромату не ведеться безпосередньо самими політичними лідерами, а здійснюється «випадковими» журналістами, аналітиками, навіть спеціально створеним окремим штабом. Якщо поширювана інформація є достовірною — це можна назвати агресивною атакою, якщо ж неправдивою — чорний піар стає «брудним». Використовується підкуп журналістів, завдяки якому в пресі розміщується інформація, вигідна замовнику. Цей метод застосовується і на телебачення як прямим, так і завуальованим шляхом — за рахунок спеціального підбору матеріалу, специфічної інтонації диктора, що може створювати неприємне враження про конкретних кандидатів. Ефективним є поширення чуток, які можуть стосуватися як нібито замовчуваної інформації, що виправдовує тривожні очікування населення, так і безпосередньо самої особи політика. Мають місце і такі технології як купівля агітаторів проти конкретної політичної сили, поширення листівок із викривленими зображеннями, нічні дзвінки, підкуп виборців (у формі різних гуманітарних програм) тощо. PR-технології можна вважати актуальними виборчими технологіями, оскільки, формуючи імідж певного політичного об'єкту, ми змінюємо картину світу виборця і примушуємо його діяти таким чином, як потрібно нам, що, фактично, і є політичною

маніпуляцією, а, отже, і актуальною виборчою технологією. Більш того, судячи з визначення PR як діяльності та, відповідно, PR-технологій, як засобів цієї діяльності, головним методом роботи тут і є саме маніпуляція свідомістю, що і робить виборчі PR-технології ефективно працюючими у виборчих кампаніях політичних організацій та осіб.

Монзуль Д. О.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет №2, 2 курс, 2 група

ПОЛІТИЧНА СВІДОМІСТЬ МОЛОДІ

Від розвитку політичної свідомості індивіда, правильного чи ілюзорного відображення в людській свідомості політичного буття залежить і рівень його політичної культури. Спонукаючи людей до дії чи бездіяльності, політична свідомість зворотно впливає на суспільне життя. У ній фіксується політичний інтерес індивідуального чи колективного соціального суб'єкта. У суспільно-політичних перетвореннях, що відбуваються в країні, дедалі більшу роль відіграє молодь. Вона активно підтримує політичний курс на здійснення демократичних реформ, бере участь у розбудові демократичного суспільства. Саме молоді люди часто ініціюють соціально-економічні, політичні і духовні зрушення, адекватні викликам часу. Тому необхідно усвідомлювати рівень політичної свідомості сучасної молоді, задля прогнозування майбутнього розвитку держави та завчасного попередження уникнення конфліктних ситуацій. Над проблемою участі молоді в політичному житті країни працювало багато дослідників. Для того аби зрозуміти початкову тенденцію і розвиток її в часі необхідно зробити хронологічний аналіз. Результати опитувань, проведених Державним інститутом проблем сім'ї та молоді, Українським інститутом соціальних досліджень та центром „Соціальний моніторинг” у червні 2002 року, показують, що серед молоді віком від 14 до 28 років лише 1% бере активну участь у політичному житті. Низька політична активність молоді пов'язувалася з явищем політичної відчуженості причинами якої можна вважати брак відповідної мотивації, наявність інших інтересів, індивідуально-психологічні особливості, небажання брати на себе відповідальність, негативне ставлення до політики взагалі, розчарування у певних політичних і громадських лідерах

та ідеях. Підвищену увагу до вивчення особливостей політичної активності молоді та форм її прояву обумовили події, пов'язані з президентськими виборами 2004 р. Вони показали, що в політичній свідомості молодих людей відбувся помітний зсув. Численні соціологічні дослідження почали фіксувати динаміку політичної активності молоді у бік зростання, а політична активність молодих людей набула нового спрямування і нових форм прояву. Дослідники дійшли висновку, що одним з результатів подій „помаранчевої революції” стало зацікавлення більшості молоді політичною ситуацією в країні, перехід від побутового інтересу до реальної участі. Проте напередодні президентських виборів 2009 р. ці ж дослідники відзначають діаметрально-протилежну тенденцію: рівень політичної активності студентської молоді різко знизився і студенти готові практично бойкотувати президентські вибори, адже практично не вірять обіцянкам, даним кандидатами під час передвиборчих перегонів. Розчарована пустими обіцянками молодь ладна відстоювати інтереси будь-якої політичної сили за належну матеріальну винагороду. Президентські вибори 2014 р. відзначились особливою активністю в результаті подій, які сталися в кінці 2013 р. Молодь відчула відповідальність за своє майбутнє та майбутнє країни. У їхній свідомості як ніколи гостро затвердилась думка про те, що вибори — це основна можливість для громадян реалізувати свої політичні права. Молоді люди мали визначитись ким хочуть бути: спостерігачами, від яких, на їх власну думку, нічого не залежить, чи громадянами. І результати виборів підтвердили останнє. На даному етапі розвитку суспільства аби підвищити політичну активність молоді органам місцевого самоврядування необхідно впроваджувати дієві заходи, спрямовані на правову просвіту молоді як учасника виборчого процесу, роз'яснювати їй необхідність участі у голосуванні на місцевих виборах. Також потрібно активніше залучати молодих людей до організації виборів — роботи у складі виборчих комісій, офіційному спостереженні тощо. Для продовження розвитку структур співпраці молоді з органами місцевого самоврядування на кшталт молодіжних парламентів, муніципалітетів, рад, необхідним є становлення договірної форми взаємодії, коли співпраця базується на чітко визначених принципах та процедурах, які закріплюються відповідною угодою між молодіжною структурою та органом місцевого самоврядування. Також реальній участі молоді в ухваленні рішень на місцевому рівні сприятиме подальше запровадження систематичних громадських слухань із проблем, які прямо або опосередковано стосуються

молоді. На даному етапі у свідомості дослідників, і в громадській думці відбулися відчутні зміни в уявленнях про молодь як про соціальну групу, котрій притаманні не лише типові «молодіжні» якості, але й ряд нових ознак («соціальних новоутворень»), у тому числі й прихований внутрішній потенціал політичної активності, який за певних обставин може актуалізуватися і впливати на перебіг політичних подій. То ж не можна не погодитися з тим, що молодь є однією з найперспективніших у політичному плані соціальних груп.

Моржановська А. І.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет №2, 3 курс, 2 група

ЗАСАДИ ПОБУДОВИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Громадянське суспільство як правовий інститут та показник історичного рівня розвитку людського суспільства не втрачає своєї актуальності у XXI ст., оскільки виступає одним із високоефективних засобів забезпечення оптимальної взаємодії держави, суспільства, людини. У політичній сфері громадянське суспільство забезпечує громадянам вільну участь у державних і громадських справах. Головним суб'єктом такого суспільства є людина, у ньому вільно розвивається індивідуальне та колективне життя, децентралізована державна влада і місцеве самоврядування, демократично розв'язуються суспільно-політичні проблеми на основі виважених, консенсусних відносин. Людина як правило керується своїми потребами та інтересами, які становлять основу її життя та нерозривний зв'язок із суспільством. Але соціум — це не проста арифметична сума, а сукупність взаємних зв'язків, які потребують урегулювання, але таким чином, щоб максимально задовольняти кожного. Саме тому виникає громадянське суспільство як організоване суспільство, тобто таке, що не є спонтанним за своєю природою та дає можливість повноцінного життя та розвитку кожному його члену. Громадянське суспільство тісно пов'язане з державою, оскільки остання намагається здійснювати такий регулюючий вплив, але іноді понад обсяг повноважень, які їй делегував народ. Громадянське суспільство — той суспільний соціально-економічний та політико-

правовий феномен, який є інструментом обмеження держави правом та забезпечення прав та законних інтересів громадян. За роки незалежності України було зроблено кроки до розбудови сильного громадянського суспільства, зокрема шляхом прийняття Конституції України, яка закріпила основоположні засади розбудови сильного громадянського суспільства. Визначенням людини найвищою соціальною цінністю та надаючи їй невичерпні права і свободи, право на вільний розвиток своєї особистості, рівність перед законом, право приватної власності, право на працю, право на освіту, свободу підприємницької діяльності, свободу творчої діяльності. Саме такий спектр можливостей дозволяє особі бути повноцінним громадянином і членом суспільства. Встановлення відповідальності держави перед людиною за свою діяльність, принципу верховенства права, республіканської форми правління, політичного плюралізму, і те, що органи державної влади та місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, у межах та у спосіб, що передбачені законодавством України, та детальна ґрунтовна деталізація повноважень кожного з органів є кроком до демократії, поваги до людини та її прав, забезпечення прозорості та відкритості діяльності органів публічної влади. Громадяни України мають право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення інтересів, а також брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, що свідчить про забезпечення умов для активізації участі громадян у процесі підготовки та прийняття управлінських рішень, здійснення ефективного громадського контролю за діяльністю органів публічної влади, зокрема, щодо запобігання та протидії корупції, підвищення прозорості діяльності цих органів. Формування та становлення громадянського суспільства — складний та неоднозначний процес, який потребує значних зусиль з боку усіх учасників. У чинній Конституції України встановлено основні фундаментальні засади для розбудови в нашій державі громадянського суспільства, що свідчить про перші кроки для реалізації цього завдання. Практичне використання цих засад дозволяє працювати в заданому напрямку та забезпечити сильну правову державу та гідне організоване суспільство.

КЛЕПТОКРАТІЯ ПО-УКРАЇНСЬКИ

Поняття «клетократія», що у перекладі з грецької означає «влада крадіїв», зараз здебільше вживається не як політологічний термін, а як емоційна оцінка корумпованої влади. Це явище набуло такого масштабу і викликає такі наслідки, що заслуговує спеціального визначення та аналізу. В політологічній літературі «клетократія» найчастіше визначається як влада, головною метою якої є власне збагачення. Але зводить клетократію тільки до корупції, або тільки до злочинських збочень влади недостатньо. Масштаби злочинства тут надають нову якість влади, вона набуває форми авторитаризму. Загально прийняте в науці пояснення походження клетократії — це відсутність суспільних інститутів, які можуть запобігти захопленню влади злочинцями, або чисто декоративна сутність цих інститутів (так званих незалежних судів, прозорої виборчої системи, парламентаризму, тощо). Політологічних досліджень клетократії в Україні та Росії досить мало. Деякою мірою ця тема розкривається в роботах Б. Зажиґаєва щодо впливу пострадянських клетократій на міжнародні відносини; його статті послідовно розглядають державний устрій України та інших пострадянських країн як клетократичний, але його роботи мають історично-описовий, а не аналітичний характер. Клетократична влада злочинців має перспективу сісти на довго в тюрму. Внаслідок чого виникає намагання встановити ними довічну, абсолютну владу, а отже — боротьба з політичними конкурентами на знищення. Звідси природною політичною формою клетократії стає репресивний авторитарний режим. Звісно, не кожний авторитаризм є клетократією, але кожна клетократія набуває рис авторитаризму чи тиранії. Як українська, так і західна журналістика нерідко владу України характеризує як клетократію. На рівні ж ґрунтовної аналітики небезпеку перетворення України у клетократію було зафіксовано в спеціальній доповіді Freedom House в квітні 2011 року. Ця доповідь була презентована персонально В. Януковичу автором — Девідом Креймером, що можна розцінювати як докір чи іронію, бо перетворення України в клетократію було метою правління В. Януковича.

Джерелом клептократії в Україні є корупція. Всі роки незалежності Україна залишається серед найбільш корумпованих країн світу. З джерел Wikileaks відомо, що американські дипломати в своїй внутрішній кореспонденції владу України називали клептократією ще при Л. Кучмі, і при В. Ющенкові. Але строго кажучи, в ті часи політична корупція ще не набула довершених форм клептократії. Серед топ-політиків до В. Януковича маніакальне прагнення до особистого збагачення було притаманне П. Лазаренку (колишній Прем'єр-міністр України), який зганьбив українську політичну еліту на міжнародному рівні, а зараз взагалі вибув з української політики. Українська клептократія відноситься до екстенсивного типу. У відповідності з теоретичними моделями зміцненню клептократії сприяє бідність суспільства (найнижчий ВВП на душу населення в Європі), а також ріст венчурного та кримінального бізнесу, які напряму стимулюють корупцію та проникнення кримінала до влади. Таким чином, щоб радикально змінити нинішню ситуацію і змусити рахуватися з інтересами суспільства нинішніх господарів країни, немає іншого шляху, крім розвитку соціальної і політичної активності мас, створення нового типу громадянського суспільства, демократизації України.

Мягка А. Г.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет № 10, 3 курс, 1 група

ДЕМОКРАТІЯ В ПОСТРАДІАНСЬКИХ КРАЇНАХ: МІФ АБО РЕАЛЬНІСТЬ?

Події, які відбуваються на разі в Україні, без сумніву увійдуть в підручники історії як один із переломних моментів для нашої країни. Сьогодні Україна стоїть перед складним вибором: або обрати європейський шлях розвитку, або і далі продовжувати політику маневрування між Росією і Європою, що проводила Україна протягом 23-х років. Другий варіант, на відміну від першого, є більш легким, бо не потребує докорінних змін ані в державному устрої, правовій системі, ані в свідомості народу. Якщо все ж таки Україна обере перший варіант, то постає питання, чи готові українці змінитися заради кращого майбутнього. Україна стала незалежною лише 1991 році, до цього часу з 1922-1991 вона була

однією з 15 республік, що входили до складу СРСР. Що ж відбулося з її політичною системою за цей час? Р. Сакве вважає, що політичні системи пострадянських держав — це «не повномасштабний авторитаризм, а, скоріше, синкретична суміш авторитарних, корпоративістських, ліберальних і демократичних елементів, які можна визначити як авторитарну демократію». Отже, після розпаду СРСР перед можновладцями України постала проблема організації власної діяльності в умовах, що склалися. Зокрема, новоутворені держави були ближчими за характеристиками до автократії, оскільки це було умовою, засобом збереження стабільності. Це потребувало негайного налагодження функціонування всіх гілок влади. Втім таке завдання вирішити не вдалося, і управлінська й економічна влада виявилися зосередженими переважно в руках виконавчих органів, а повноваження парламенту й судів помітно зменшилися чи стали лише формальністю. Досвід інших пострадянських республік виявив варіативність вирішення цієї проблеми. Варіантів політичних режимів склалося чотири: 1) демократичні; 2) напівавторитарні; 3) авторитарні; 4) неототалітарні.

До першого типу звернулися Латвія, Литва й Естонія, які увійшли до складу СРСР лише у 1939 році і більшою мірою зберегли у свідомості принципи демократизму. До другого типу тяжіють політичні режими України, Грузії, Азербайджані, Вірменії та Молдові. При цьому напівавторитарний режим не є результатом невдалих спроб впровадження демократії, а являється свідомим вибором керівників цих країн. Таким чином вони просто забезпечили собі досить широкий доступ до влади, а для населення ж створили певну ілюзію демократії. Третій тип представлений такими країнами, як Росія, Білорусь, Казахстан, Киргизія, Таджикистан, в них авторитарні тенденції найбільш відчутні. Четвертий тип міцно закріпився в Туркменістані і Узбекистані. Там сформувався новітній різновид тоталітаризму, за якого тотальний контроль, систематичний примус і насильство здійснюються з боку влади стосовно більшості населення, причому не в жорстких (на відміну від тоталітаризму класичного), а у відносно м'яких формах, із допомогою безлічі стійких залежностей. Отже, демократія закріплюється не в усіх країнах, що розпочинають перехід від тоталітаризму. Деякі з них стикаються з нездоланними економічними, культурними й іншими труднощами та перешкодами і збиваються на шлях авторитаризму — у новій чи старій формі. Інші країни ніби загрузають у стані перехідної невизначеності, не рухаючись ані в бік посилення демократії, ані в бік диктатури. Сьо-

годні ми можемо констатувати, що українці і досі сприймають демократію як результат впливу Заходу. Для людей, які жили та виховувалися за часів СРСР дуже важко сприйняти той факт, що демократія, ринкова економіка може привести Україну до добробуту.

Нагірняк Ю. В.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет №2, 3 курс, 2 група

РОЗБУДОВА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА — ШЛЯХ ДО ДЕМОКРАТИЧНОГО МАЙБУТНЬОГО

Не є таємницею, що сьогодні наше суспільство та держава знаходяться у кризовій ситуації. Взятий ще у 1991 р. курс на демократизацію не втілений у життя і до тепер. Незамінною складовою українського демократичного державотворення є інститут громадянського суспільства. Громадянське суспільство є тим механізмом, що перетворює формальну демократію на реальну. Саме цим і обумовлюється актуальність та нагальність розбудови громадянського суспільства в Україні. Головною проблемою є те, що люди пристосувались до обставин і дозволяють їм собою керувати. Т. Пейн, ідеолог американської політичної думки, вважає, що людині від природи притаманне прагнення громадського життя. Таке прагнення змушує індивідів співіснувати за принципами солідарності та змагання. Громадянське суспільство має право захищати себе від держави, воно створюється людьми для здійснення та захисту прав та інтересів людей, для утвердження «свободи заради свободи». Низький рівень політичної культури, правовий нігілізм, постійний тиск на свідомість громадян зі сторони владолюбної верхівки зводять на нівець всі спроби людини стати громадянином не в розумінні приналежності до українського народу, а в розумінні її становлення активною, свідомою особистістю, яка здатна відстоювати свої права та інтереси, що призвело б до розбудови громадянського суспільства в Україні. Приватна власність, розвинені правові відносини та впевнені своїх силах люди — це ті складові, без яких існування громадянського суспільства неможливе. Поняття громадянського суспільства було предметом дослідження багатьох науковців, які тлумачать його суть дещо по-різному, одні ототожнюють його з усією сферою поза державного життя людей, інші вважають його

сукупністю громадсько-політичних організацій, які є незалежними від держави. Вважаю, що справедливо буде визначити громадянське суспільство як публічну сферу, що функціонує незалежно від держави, є самоорганізованою та саморегульованою і допомагає подолати зловживання владою. Головними противниками громадянського суспільства є диктатура, олігархія та корпоратизм. Історія показала, що в умовах тоталітаризму про громадянське суспільство не може бути і мови. Олігархія на відміну від диктатури не є смертельною загрозою для громадянського суспільства, вона лише сповільнює його розвиток. Тому, подолавши олігархію та корпоратизм (тісну взаємодію громадських організацій з державою), у нас з'явиться реальна основа для розбудови громадянського суспільства. Для справедливості слід зазначити, що громадянське суспільство на сьогодні в Україні розвивається, однак повільно. Чисельність громадських організацій невинно зростає, популяризуються благодійництво та волонтерство. Однак ці показники не є сто відсотковою гарантією подальшого розвитку громадянського суспільства, оскільки показник кооперативних практик громадської самоорганізації залишається невисоким. В той же час ще одна із його обов'язкових складових, а саме ЗМІ, внаслідок недостатнього матеріального забезпечення не є незалежними. Отже, стрімкому розвитку громадянського суспільства у нас перешкоджають правовий нігілізм, низька політична свідомість громадян, нав'язування інтересів владних суб'єктів та пристосування до існуючих обставин. Сьогодні необхідними є вдалі економічні реформи, створення середнього класу та інтелігенції, що допоможе у розбудові громадянського суспільства, а тим самим і у побудові демократичного майбутнього. Таким чином, прискорення розвитку громадянського суспільства було та залишається актуальним та нагальним для здійснення в Україні.

Найдіна В. В.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 3 курс, 10 група

УКРАЇНА ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ

Сьогодні важливим залишається питання з приводу того, чи буде Україна рівноправним членом Європейського Союзу на рівні з іншими членами-державами. З приводу цього слід зазначити, що нашою дер-

жавою вже досягнуто певного прогресу у сфері політичного співробітництва, зокрема Україна приєднується до заяв і позицій Європейського Союзу з питань спільної зовнішньої та безпекової політики, досить активним є співробітництво між Європарламентом та Верховною Радою. Євроінтеграція, як відомо, є цілеспрямованою державною політикою, що має на меті входження України до Європейського Союзу як його повноправного члена. Правовим підґрунтям євроінтеграційних планів нашої держави є адаптація національного законодавства до законодавства Європейського Союзу, метою якої відповідно до Закону України «Про загальнодержавну програму адаптації законодавства Європейського Союзу» є досягнення відповідності національної правової системи правовій системі ЄС. Європейське право має наднаціональний характер, який характеризується тим, що норми Європейського Союзу мають пріоритет щодо норм національного права. У разі невідповідності норми національного права, набувають чинності принципи верховенства права ЄС. Саме адаптоване до Європейського законодавства, національне — стає основою для фундаментальної реконструкції правової системи України. Правову основу відносин між Україною та ЄС становить Угода про асоціацію між ЄС та Україною від 27 червня 2014 року. Документ містить у собі положення про глибоку та всеохопну зону вільної торгівлі (взаємне відкриття ринків, стимуляція конкурентоздатності та інші кроки, потрібні для досягнення відповідності стандартам Євросоюзу і торгівлі на ринках ЄС). Угода про асоціацію є новаторським документом і першою угодою, що ґрунтується на політичній асоціації між ЄС та будь-якою з країн-учасниць Східного партнерства. Також цей документ є безпрецедентним з точки зору свого обсягу (низки сфер, які він охоплює) і глибини (детальності зобов'язань і часових рамок їх виконання), він здатний позитивно вплинути на подальший розвиток та поглиблення правовідносин України із Європейським Союзом. Але при цьому Україна має активно брати участь в дотриманні основних цінностей Союзу. І знову ж таки, яка ціна входження в ЄС? Важко повірити, що Україна коли-небудь увійде в "центр" керівництва ЄС, навіть якщо її депутати будуть голосувати в Європарламенті. Сучасна система виборів до парламенту України не гарантує раціональне представництво інтересів громадян на регіональному рівні, то хіба можна сподіватись на це при представництві в ЄС. Але, як мінімум, можна сподіватись на: а) стимул для перебудови власної економіки у зв'язку з появою ЄС на українських

кордонах; б) покращення інвестиційного клімату шляхом запровадження прозорих і передбачуваних умов ведення бізнесу, спрощених адміністративних процедур та боротьби з корупцією; в) укріплення основ демократії; г) активну підтримку науково-дослідних проєктів; д) найшвидше впровадження нових технологій та захист національного "інтелектуального ресурсу" від посягань інших держав. Протягом останніх років відбувається процес осмислення концептуальних і тактичних проєктів, допущених Україною на євроінтеграційному шляху. Ейфорійні настрої минулих років змінилися реалістичним усвідомленням того, що період адаптації України до політико-економічних вимог ЄС буде довготривалим процесом. Нерівномірний розвиток демократичних інституцій невідповідність стану громадянського суспільства європейським стандартам, низький рівень економічного розвитку, ВВП і доходів на душу населення суттєво віддаляють перспективу повного членства України в ЄС.

Науменко К. В.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОЮУ, 2 курс, 9 група

ПОЛІТИЧНА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ГРОМАДЯН

Розбудова правової держави передбачає виховання особистості з високою політичною культурою, яка здібна до аналізу політичних процесів. Розвиток країни визначається ступенем правової і політичної культури її громадян. Таке викривлення правової свідомості як правовий нігілізм, правовий інфантилізм, конформістська поведінка більшості населення по відношенню до усіх сфер політичного життя стають на заваді здійсненню позитивних перетворень. Тому постає питання покращення системи політичної освіти, яка формує політичну та правову свідомість, віру у можливість здійснення змін кожного окремого громадянина. Політична соціалізація як одна з функцій політичної науки покликана адаптувати громадян до політичних реалій. Вона сприяє формуванню у людей власного чіткого уявлення про стан політичної культури і розуміння місця громадянина у системі політичних взаємин. Нагальною стає потреба подолання уявлення більшості населення про політику як боротьбу за владу та лобювання економіко-політичних інтересів окремих

груп. Треба спиратися на наш науковий потенціал, звертати увагу на нові ідеї політичної науки та молодих вчених. Політична еліта вдається до впливу на особистість через систему організованих інститутів, через вдало нав'язані хибні цінності, тому суспільство не в змозі орієнтуватися у реальному становищі речей. Особи, в яких політичний досвід відсутній, фактично стають жертвами впливу і при відсутності власної точки зору обирають конформістську модель поведінки і не протидіють чітко спланованому механізму маніпуляції ними окремими силами, рухами, організаціями. Потребою сьогодення є поширення серед підлітків і студентської молоді спектру політично соціалізуючих дисциплін, які б сформували в них активну громадянську позицію, а також убезпечили їх від хибних уявлень про призначення політичних партій, сформували б в них світоглядну позицію, яка б пропагувала суспільно активну поведінку на користь усієї нації, сформувала б архетип єдності народу і спільності інтересів на шляху розбудови демократичної, правової, соціальної держави. Потрібним є подальше вдосконалення теоретичної та методологічної бази політичної соціалізації, розробка нових концепцій та робота із населенням. А також унеможливлення впливу на свідомість людей шляхом роз'яснення наслідків такого впливу. Програму ознайомлення з політичним середовищем та долучення громадян до активної політичної діяльності потрібно поширювати усюди. Це дозволить сформувати у нації наявність системи політичних цінностей, загальної ідеї і вектору розвитку країни. Потрібно навчити громадян орієнтуватися у системі влади та їх механізмах впливу на суспільство, навчити робити усвідомлений вибір, формувати активне ставлення до виборів і реальне відчуття того, що він народу залежить його майбутнє, що він є виразником волі й інтересу усієї країни і може протистояти інтересам фінансово-промислових груп, які захоплюють владу для забезпечення власного інтересу.

Зазвичай передача політичної культури відбувається від старшого покоління до молодшого, але що робити у випадку, коли старше покоління не орієнтується і не вважає себе частиною цієї культури? В цьому випадку велику роль грають освітні заклади і їхня робота із молодим поколінням. Отже, підвищення політичної свідомості громадян покладається на навчальні заклади, а також добровільні громадські організації, які шляхом політичної соціалізації і роботи з населенням зможуть досягнути здійснення суспільних перетворень на користь розбудови правової держави і здійснення соціальних перетворень.

АБСЕНТЕЇЗМ: ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОДОЛАННЯ

Носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ. Він здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Однією з найважливіших форм безпосередньої демократії є вибори. Інститут демократичних виборів існує в нашій країні близько двадцяти років, але з кожним роком рівень явки виборців на виборчі дільниці стає все нижчим, що призводить до сумнівів щодо легітимності влади та нівелювання здобутків представницької демократії. На думку вчених, найбільш вагомим фактором зниження рівня явки виборців — є абсентеїзм, який означає: 1) свідоме ігнорування громадянами виборів та інших форм народного волевиявлення; 2) ухилення від участі в громадсько-політичному житті; 3) одну з форм пасивного протесту населення проти існуючої форми правління, політичного режиму; 4) прояв байдужості до виконання людиною своїх прав та обов'язків.

Абсентеїзм присутній в будь-якому суспільстві розвиненому чи не розвиненому, в демократичному чи тоталітарному. Серед причин, які обумовлюють виникнення абсентеїзму слід виділити основні: 1) високий ступінь задоволення особистих інтересів, що призводить до втрати інтересу до політики (стосується олігархів); 2) політична апатія, яка обумовлена почуттям власної безпорадності перед лицем складних проблем, недовірою до політичних інститутів, невірою у можливість впливати на процес вироблення і прийняття рішень, відсутністю політичної сили, що в змозі брати до уваги та захищати інтереси електорату; 3) політичні аспекти (виборець використовує свою неучасть у виборах як політичну демонстрацію, коли його не влаштовують висунуті кандидатури, їх позиції, коли він вважає, що в існуючій ситуації вибори не можуть бути чесними та інше); 4) низький рівень політичної культури громадян; 5) конкретно-ситуативні причини (виборець не йде на вибори тому, що йому щось перешкодило (хвороба, від'їзд, віддаленість виборчої дільниці тощо), або тому, що його це не цікавить); 6) абсентеїзм є також наслідком загального виборчого права, що залучає до виборів ті категорії населення, які не налаштовані на активну участь в політиці, не мають широкого кругозору і ясно усвідомленого політичного інтересу.

Серед наслідків абсентеїзму слід зазначити два головних: по-перше, високий рівень абсентеїзму призводить до обрання органу влади (самоврядування) невеликою частиною виборчого корпусу, що дає підставу сумніватися в легітимності органу; по-друге, може вести до безрезультатності виборчого процесу, якщо закон встановлює обов'язковий мінімум участі у виборах. Через те, що абсентеїзм є вагомою перепорою на шляху до формування демократичної держави, вчені намагаються знайти шляхи подолання цього явища, серед яких зазначають наступні: по-перше, щоб зменшити аполітичний абсентеїзм вводять наступні інститути: голосування поштою, голосування за дорученням тощо; по-друге, у деяких країнах участь у голосуванні розглядається як найважливіший громадянський обов'язок і законодавчо передбачається обов'язковий вотум, тобто юридичний обов'язок виборців взяти участь у голосуванні; по-третє, з метою подолання абсентеїзму нараховуються штрафи, обмежується право на зайняття підприємницькою діяльністю, обмежується право на державну службу, особа підлягає тимчасовому тюремному ув'язненню, навіть позбавлення свободи тощо; по-четверте, доцільним буде розробка і застосування державної програми підвищення правової культури виборців та організаторів виборів, в якій необхідно передбачити роз'яснення норм виборчого законодавства, створення спеціальних теле- і радіопередач, спеціалізоване навчання в старших класах середньої школи. За активної участі всіх державних і громадських інститутів у загальнонаціональному масштабі слід забезпечити високий рівень політичної культури населення, у тому числі й електоральної. Слід зазначити, що абсентеїзм подолати дуже важко. Недієздатність, корумпованість і низький рівень політико-правової культури політичних діячів відіграє найбільш вагомий вплив на існування абсентеїзму в суспільстві. Доки не буде сформована політична еліта, яка буде діяти в інтересах суспільства, подолати абсентеїзм неможливо.

Немеш А. О.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОЮУ, 1 курс, 6 група

ПРОФІЛАКТИКА НАСИЛЬСТВА В СІМ'Ї

Соціально-економічна криза в Україні, розшарування населення за рівнем достатку, невпевненість у завтрашньому дні, погіршення матеріального становища — фактори, що сприяють зростанню напруженості

у суспільстві. Як наслідок, загострюється проблема насильства, від якого найбільше потерпають діти, підлітки, молодь. Статистичні дані свідчать, що найбільша кількість тяжких правопорушень проти особистості скоюються в сфері сімейно-побутових відносин, що обумовлює актуальність зазначеної теми. Вирішенням проблеми насильства в Україні почали займатися ще з 2001 р. Тоді набув чинності Закон України «Про попередження насильства в сім'ї». Вирішенням цієї проблеми займалися соціальні педагоги. У законі зазначається, що: «насильство в сім'ї визначається, як будь-які навмисні дії фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування одного члена сім'ї по відношенню до іншого члена сім'ї, якщо ці дії порушують конституційні права і свободи члена сім'ї як людини та громадянина і наносять йому моральну шкоду, шкоду його фізичному чи психічному здоров'ю». Проблема профілактики насильства в сім'ї набуває особливого значення у зв'язку з тим, що зазначені небажані стереотипи поведінки формуються і закріплюються у молодих людей — потенційних батьків. Як правило, у дитячому, підлітковому та юнацькому віці дитина вчиться відстоювати власні інтереси і позиції, захищати себе і свій соціальний статус. При цьому дитина чи підліток засвоює ті зразки поведінки, що їй демонструють дорослі, сприймаючи їх як поведінкову норму, переносить і реалізує у суспільному житті, а згодом у власній сім'ї. Отже, перш ніж розпочинати профілактичну роботу щодо попередження насильства, зокрема, насильства в сім'ї, необхідно визначити ті фактори й умови, що впливають на формування світогляду майбутніх батьків. Щодо цього, то можна визначити певні соціальні умови насильства в сім'ях: 1) відсутність у соціальній свідомості чіткої оцінки фізичних покарань; 2) демонстрація насильства у засобах масової інформації; 3) недостатнє розуміння суспільством насильства як соціальної проблеми; 4) низька правова грамотність населення; 5) погана обізнаність дітей щодо своїх прав; 6) недосконалість законодавства. Отже, на даний час в Україні існує така проблема, як насильство в сім'ї. Ця проблема формується від багатьох чинників —це наприклад те, що ще у юнацькому віці у людини формуються небажані стереотипи. У людини формується власний зір на життя, власне сприйняття світу і, що саме головне, вона бере приклад зі своїх батьків. Також ця проблема є і на законодавчому рівні. Адже, як було сказано раніше, є недосконалість законодавства, низька правова грамотність населення та ін. Для запобігання цьому, треба щоб суспільство розуміло що насильство — це велика соціальна проблема і як батьки ставляться до своїх дітей, так і їх діти — майбутні батьки будуть ставитись до своїх дітей.

ПАТРІОТИЗМ, НАЦІОНАЛІЗМ, ШОВІНІЗМ: СУЧАСНЕ БАЧЕННЯ

Як на методологічному, так і побутовому рівні сьогодні не існує єдиного розуміння поняття «націоналізм». В політичних практиках його нерідко ототожнюють або з патріотизмом, або з шовінізмом. Серед науковців вперше в якості соціально-політичного поняття його застосували німецький філософ Йоганн Готфрід Гердер та французький церковник-контрреволюціонер абат Огюстен де Барюель наприкінці XVIII ст. На початку XIX ст. воно зрідка зустрічалося в англійській мові, де його вперше вжили 1836 р. у теологічному розумінні в доктрині про богообрані нації. Відтоді термін ототожнювали з національним себелюбством, але зазвичай перевагу надавали іншим термінам, таким як «національність» і «національна належність». В чому ж полягає сутність націоналізму як ідеології? Традиційно націоналізм розглядається як ідеологія, що ставить у центрі своїх інтересів націю і прагне сприяти її розквіту. Але це визначення не є конкретним, бо в ньому не показано, яким чином стає можливим сприяння такому розквіту. Таких способів пропонується три: національна автономія, національне об'єднання й національна ідентичність. На думку націоналістів, нація не спроможна вижити без достатнього прояву всіх трьох шляхів. А це, в свою чергу, дозволило їм запропонувати таке визначення націоналізму: «ідеологічний рух за здобуття й збереження автономії, єдності та ідентичності населення, представники якого вважають, що вони становлять реальну або потенційну націю». Втім, це визначення спирається на спільні складники ідеалів самопроголошених націоналістів, саме тому воно неминуче спрощує сутність феномену й вилучає з більшості різновидів націоналізму ідеали націоналістів, пропонуючи доктрини загального, ідеалізованого характеру. Таке визначення асоціює ідеологію з цілеспрямованим соціальним рухом, саме тому націоналізм пов'язують з конкретними політичними практиками. Однак саме основні поняття ідеології й визначають його завдання, відрізняючи його від решти рухів. Патріотизм зазвичай розглядається як почуття любові до свого народу. Однак почуття любові патріота не обов'язково переростає в дію, коли виникає потреба захисту того, що він

любить. Як приклад, можна навести поширене в Україні явище так званої «кухонної політики», коли вдома «патріоти» із запалом критикують той чи інший антинаціональний, на їх погляд, режим, але, вийшовши за межі домівки, ніякі дій не вживають. На відміну від патріотизму, націоналізм є не тільки почуттям, але й вольовою дією на захист інтересів нації. Бо, за влучним висловом українського політичного діяча, публіциста Степана Ленкавського, «інтереси нації — це не тільки краса пісні і ноші, ... але найреальніші політичні й соціальні справи, від яких залежить буття народу». А тому патріот не обов'язково є націоналістом, але націоналіст є патріотом і націоналізм виростає з патріотизму. Поняття «шовінізм» походить від імені капрала французької армії, якому приписують вислів «Французи кращі за всіх, всі гірші за французів». В сучасному трактуванні цей термін означає зневажливе та вороже ставлення до інших націй і намір нажитися за рахунок їхньої території, ресурсів тощо. Історія свідчить, що українській політичній традиції невідоме явище шовінізму, навіть навпаки, визвольна концепція ОУН передбачала створення широкого антибільшовицького фронту поневолених народів, що було виражено лаконічною формулою «Свобода народам! Свобода людині!». Натомість ворожі прояви шовінізму щодо України, на жаль, мали місце в російській та польській державній політиці. Таким чином, провести певну межу між поняттями «націоналізм», «патріотизм» і «шовінізм» цілком неможливо. Межа між ними — умовна. Залежно від конкретної ситуації «найшляхетніший» патріотизм може перетворитися на шовінізм, який, своєю чергою, заінтересована сторона здатна охарактеризувати як історично зумовлений, прогресивний націоналізм, який, у свою чергу, є виявом патріотизму — і так далі, без кінця.

Новодранова Р.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 3 курс, 18 група

ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА

Політична культура є сукупністю цінностей, установок, переконань, орієнтацій і виражаючи їх символів, які є загальноприйнятими і служать впорядкуванню політичного досвіду і регулюванню політичної поведінки всіх членів суспільства. Вперше термін «політична культура» вжив

в XVIII столітті німецький просвітитель І. Гердер. Політична культура втілює комплекс специфічних для політики засобів регуляції детермінації діяльності. Політична культура служить каналом взаємодії особи і політичної влади. Її основне призначення полягає в здійсненні не відчуження, а приєднання людей до політичної системи і політичної діяльності. До політичної культури можна віднести: 1) знання політики, фактів, зацікавленість ними; 2) оцінку політичних явищ, оцінні думки, що стосуються того, як повинна здійснюватися влада; 3) емоційну сторону політичних позицій, наприклад, любов до батьківщини, ненависть до ворогів; 4) визнання в даному суспільстві зразків політичної поведінки, які визначають, якомога і слід поступати.

В процесі розвитку політичної культури сформувалися і розвиваються її функції. Вони є тими напрямками, по яких політична культура входить в життя і побут людей. Саме за допомогою функцій вона стає реально відчутною, зрозумілою, а, отже, практично значущою і досяжною. Політична культура виконує наступні основні функції: пізнавальну, комунікативну, нормативно-ціннісну, виховну, мобілізаційну, інтеграційну, комунікативну та регулятивну. Будь-яка політична культура відображає інтереси, суспільне положення і особливості історичного розвитку відповідної соціальної спільності, нації, регіону і інших суб'єктів політичного життя. В сучасній політології для аналізу і порівняння політичних культур широко використовується їх типологія, запропонована американськими політологами Г. Алмондом і С. Вербой. Вони виділяють три основні типи політичної культури: 1) Патріархальна політична культура, її основною ознакою служить відсутність в суспільстві, де вона панує, інтересу до політичної системи; 2) Підданська політична культура, що характеризується сильною прихильністю до існуючим в країні політичних інститутів і режиму влади, що поєднується з низькою індивідуальною активністю населення; 3) Активістська політична культура з такими її сутнісними рисами, як зацікавленість в політичній системі і активна участь в ній. У кожній державі існує своя власна політична культура, зі своїми традиціями, нормами поведінки, символами, пантеоном героїв, зі своїми ідеалами і міфами. Не зважаючи на це, у політичних культур різних країн спостерігаються спільні риси. Але високий рівень політичної культури, як правило, може бути лише у тих, хто безпосередньо бере участь в політиці, і ніж більш це бере активну участь, тим рівень політичної культури вище.

ТИПИ КОНФЛІКТНИХ ОСОБИСТОСТЕЙ І ТАКТИКА ВЗАЄМОДІЇ З НИМИ

У вирішенні конфліктів важливе значення має здатність суб'єктів правильно оцінювати й уміти враховувати індивідуально-психологічні особливості свого контрагента. Під *конфліктністю особистості* розуміється її інтегральна властивість, що відбиває частоту вступу до міжособистісних конфліктів. При високій конфліктності індивід стає постійним ініціатором напружених відносин із оточуючими незалежно від того, передують цьому проблемні ситуації чи ні. Одним з таких типів є «*снайпер*». Снайпери «стріляють» у людей різними образливими словами і дотепами і тим самим вносять розлад у колектив. Така людина намагається заподіяти людям неприємності за допомогою махінацій або інтриг. Стратегія спілкування зі снайпером базується на виявленні конкретного факту заподіяння зла і його приховані причини, дати зрозуміти атакуючому, що ви вище цього, сказавши що-небудь на зразок: «Чого Ви домагаєтеся своїми діями (словами)?». При цьому зберігати спокій, щоб не спровокувати відкритого зіткнення. Найефективнішим прийомом впливу на снайперів є пряма атака на них. Однак тут важлива одна деталь: атаку на снайперів слід проводити так, щоб вони не втрачали свого обличчя, інакше вони вибухають або можуть затаїти образу. «*Vama*» — це людина, яка подобається на початку взаємодії з нею та справляє враження приємної і поступливої. Але потім часто виникають проблеми: людина такого типу не виконує обіцяного, погоджується зробити будь-яку роботу і не робить її. У цих людей постійно виникають непередбачені обставини, які заважають виконанню обіцяного. Прояснити з людиною даного типу ситуацію досить важко, тому що вона з усім погоджується. При розмові з «ватною» людиною можна відчути себе незатишно, коли доводиться дорікати начебто доброзичливій і зговірливій людині. Тим не менш, треба згадати кілька вчинків людини даного типу і показати, що її слова занадто далекі від справ. *Нерішучі* або «*стопори*», які не можуть прийняти те чи інше рішення через страх помилитися, тому вони тягнуть і тягнуть з його прийняттям, поки це рішення не буде прийнято без них або необхідність його прийняття не відпаде взагалі. Зазвичай

зустрічаються два підтипи: *аналітики* — ті, що бояться зробити помилку, і *добряки* — ті, що не хочуть наживати собі ворогів. Подібного типу люди роблять так багато пробних кроків перед тим, як що-небудь зробити, що викликають роздратування у оточуючих. Щоб зважитися на будь-який крок, аналітики готові перерити гору документів, виконати масу обчислень. Будучи дуже обачними, вони, якщо вже на щось зважилися, то неодмінно досягнуть успіху. Нерішучі цураються тих, хто на них тисне. Нав'язані їм приписи вони виконують без ентузіазму. «*Мовчун*» або «*тихоня*» — це тип людей, що можуть бути замкнутими з різних причин, причому причини цієї замкнутості оточуючим невідомі. Ключ до вирішення конфлікту в даній ситуації — подолання цієї замкнутості. Стратегія спілкування: задати кілька питань, але обов'язково в такій формі, щоб не отримати на них відповіді односкладові, продемонструвати своє співчутливе і доброзичливе ставлення до людини, свою підтримку і визнання. Рішення проблеми конфліктних особистостей є одним з найскладніших завдань, що виникають перед людиною. Звичайно, може здатися, що найпростіше її вирішення це просто уникати конфліктних людей. Але на практиці це далеко не завжди виявляється можливим, в силу об'єктивних причин. Тому найбільш прийнятним способом нейтралізації негативних впливів з боку конфліктних особистостей є формування морально-психологічного стану власної психіки, здатного надійно протистояти будь-яким негативним проявам.

Новосьолов С. С.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 3 курс, 15 група

ПОЛІТИЧНЕ ЛІДЕРСТВО ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН

Поняття «лідерство» використовується у багатьох соціальних науках, зокрема політологією, соціологією, психологією, психіатрією, економічними та управлінськими науками. Термін «лідер» у перекладі з англійської мови означає «ведучий, той, хто керує іншими людьми». Під лідерством розуміють один із процесів організації та управління малою соціальною групою, що сприяє досягненню групових цілей в оптимальні терміни і з оптимальним результатом. Лідер — це член

групи, що ситуативно висувається на роль неофіційного керівника в конкретній ситуації за наявності відповідних особистих якостей та дії об'єктивних обставин. Феномен лідерства є одним із найбільш досліджуваних явищ у політичній психології. Одним із засновників політико-психологічного підходу до аналізу проблеми лідерства вважають американського вченого Г. Лассуела, представника чиказької психологічної школи політики. Г. Лассуел виокремлює три типи лідерів: адміністратор, агітатор, теоретик. Це не означає, що в житті існують такі лідери в чистому вигляді, однак можна визначити їхні найхарактерніші ознаки. Так, адміністраторові властива ієрархічність у стосунках, він часто приймає компромісні політичні рішення. Агітатор — це здебільшого тип лідера харизматичного, що стає улюбленцем мас за рахунок успішного популізму, вміння декларувати прості та зрозумілі положення. Однак часто такий лідер вдається і до так званих закулісних методів політичної боротьби. Лідер-теоретик — це стратег, який охоче розробляє перспективні плани, займається великою політикою, перекладаючи реалізацію поточних планів і реальних справ на помічників, підлеглих. Лідерство з політико-психологічної точки зору — це система відносин домінування. У психологічних науках поняття «лідерство» означає переваги одних осіб (лідерів) над іншими, завдячуючи особливим індивідуальним якостям. До цих якостей можна віднести вміння впливати на свідомість, підсвідомість, волю людей, що в кінцевому підсумку впливає на діяльність та мислення людей. Сукупність особливих способів впливу складає суть психологічних механізмів лідерства. Таким чином, психологічні механізми лідерства реалізуються у чотирьох формах. По-перше, це емоційний вплив, здійснюваний через передачу певного емоційного стану. По-друге, це навіювання — не аргументований вплив, здійснюваний через передачу некритично сприйнятої інформації і припускає її прийняття і виконання. По-третє, це переконання — вербальний вплив, здійснюваний для досягнення свідомої згоди. По-четверте, це наслідування — вплив, здійснюваний через демонстрацію конкретних, наочних зразків. Феномен лідерства можна пояснити як своєрідну соціально-історичну потребу людей в організації своєї діяльності. Структура механізмів впливу на людей залежить від якостей членів групи. Лідер значною мірою залежний від колективу. Група вимагає виражати її інтереси. Лише за цієї умови послідовники не просто йдуть за своїм лідером, а й бажають іти за ним.

ІНСТИТУТ ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРСТВА В УКРАЇНІ

На даному етапі розвитку української державності, після більше ніж 20 років від дня здобуття незалежності ми зіткнулися з проблемою відсутності в українській політиці особи, яка б могла називатися «лідером» у широкому значенні цього слова. Поняття «лідер» містить у собі велику кількість елементів. Так, лідер — це особа за якою члени певної соціальної групи визнають право приймати рішення, котре є прийнятним для всіх учасників; особа, на яку офіційно покладено керівництво певною галуззю чи спільнотою; той, хто має яскраві індивідуально виражені якості, завдяки чому його діяльність є найбільш ефективною (реакція, красномовство, сміливість та ін.). В Україні даний процес інституціалізації політичного лідерства має специфічний характер, оскільки через великі масштаби держави відбувається розшарування населення за релігійними, соціальними, регіональними, політичними складовими тощо. Консолідувати інтереси всіх цих груп доволі складно. За цих умов не обійтися без загальнонаціонального лідера. Особливістю цього процесу в українському контексті є і те, що внаслідок тривалого підкорення тоталітаризму радянської системи змішалися два таких поняття як лідер і вождь. Вождізм був притаманний всім керівникам радянського союзу. Вождь не піднімає суспільство до свого рівня, він служить не державі чи нації, а певним групам, що висунули і підтримують його на політичній арені. Накази вождя виконуються беззаперечно, не обговорюється з народом їх доцільність і необхідність. Він базує свою діяльність на маніпуляціях поведінкою суспільства, їх підкупом чи залякуванням. Загальнонаціональний лідер повинен задовольняти і погоджувати інтереси всіх соціальних груп. Обговорювати необхідність прийняття чи впровадження тієї чи іншої програми розвитку, проводити полілоги з населенням задля з'ясування відповідних настроїв, що існують у суспільстві. Ще однією проблемою є спосіб формування лідерства в Україні. У більшості демократичних країн лідер формується у публічній конкурентній боротьбі, де важливе місце посідає особа лідера, його якості,

переконання, вміння, навички. Спостерігаючи політичні процеси в нашій державі можна з впевненістю сказати, що лідер формується чітко визначеним вузьким колом осіб, які складають його імідж і створюють певну обкладинку даної особи. Внаслідок таких процесів поширення набули нігілістичні тенденції і зневіра в інституті лідерства. За роки незалежності не вдалося сформувати дійсно загальнонаціонального лідера який задовольняв би інтереси всіх верств і соціальних груп. Розчарування в інституті лідерства породжено також і тим, що нових лідерів за останні роки практично не з'явилося, а старі не змінюються відповідно до сучасних вимог. Нині, на даному етапі існування політичної системи важливим є формування нової генерації політичних лідерів, які б відійшли від радянської схеми управління і діяли відповідно до тих політичних, економічних і соціальних умов, які на даний час потребує громадськість. Такі особи повинні проходити відповідний відбір, у своїй діяльності керуватися законами та демократичними цінностями сучасного світу. І, головне, виконувати роль представництва і захисту інтересів як держави так народу.

Обиух І. С.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет № 10, 3 курс, 2 група

ДО ПИТАННЯ ПРО ТРАНСФОРМАЦІЮ ІДЕЇ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В НАУКОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Процес становлення і розвитку громадянського суспільства є тривалим і досить складним. Проблеми громадянського суспільства свого часу вивчалися багатьма мислителями. Це питання було предметом дослідження в працях Аристотеля, Цицерона, Ш. Монтеск'є, Н. Макіавеллі, Ж. Руссо, І. Канта, Г. Гегеля, Т. Пейна, К. Маркса та багатьох інших. Звертаючись до досліджень різних вчених, доцільно виокремити п'ять найголовніших етапів, які розкривають виникнення, розвиток ідеї громадянського суспільства, характерні ознаки та моменти його становлення в той чи інший період часу. Перший етап історично сформувався в часи античності і продовжувався до XVI ст. Цицерон і Аристотель під громадянським суспільством розуміли таку державу, яка

поєднувала в собі найважливіші елементи суспільного життя: сім'ю, культуру, мистецтво, релігію, освіту. Вони фактично ототожнювали громадянське суспільство і державу. До другого етапу слід віднести дослідження філософів XVI-XVII століть. Так, Макіавеллі визначав у своїй праці «Роздуми про першу декаду Тіта Лівія», громадянське суспільство як всі хороші риси людини: патріотизм, гуманізм, моральність. А тогочасному суспільству, на його думку, була притаманна людська жадібність, меркантилізм, відсутність моральних якостей. Втім, саме в цей період і відбувалося зародження передумов формування громадянського суспільства, бо створення держав було зорієнтоване на забезпечення благ, необхідних для життєдіяльності людей. На третій етап, XVII-XVIII століття, припадає дослідження німецького філософа Г. Гегеля, чий науковий доробок стає основою для розроблення концепції громадянського суспільства його послідовниками. Слова Гегеля: «у громадянському суспільстві кожен собі мета, а решта для нього ніщо» слід розуміти як те, що таке суспільство — це сукупність приватних осіб, інститутів, груп, які не залежать прямо від політичної держави. За Гегелем, суспільство повинно захищати своїх членів, а громадяни, в свою чергу, мають також певні обов'язки перед ним. Наступною сходинкою до розуміння громадянського суспільства можна вважати кінець XIX-XX століття. Громадянське суспільство, в розумінні К. Поппера, повністю демократичне. «Держава повинна існувати для людської особистості — на благо її громадян та їх вільного суспільного життя», зазначав він своїй праці «Відкрите суспільство та його вороги». В основу такого суспільства Поппер ставив можливість вільно обирати варіанти своєї поведінки, незалежність громадян від певної ідеології, демократичні свободи. Останній, тобто п'ятий, етап в системі підходів до розуміння громадянського суспільства починається у XXI ст. Сучасна теорія громадянського суспільства визначає його як суспільство з розвиненими економічними, культурними, правовими, політичними відносинами між самими індивідами, які не опосередковані державою. Відтак, громадянське суспільство створює державу, а не навпаки. Отже, сьогодні держава є частиною громадянського суспільства, виступає інститутом, що забезпечує добробут громадян, ефективне забезпечення і реалізацію їх прав та свобод. Також вона регулює всі суспільні відносини, але так чи інакше таке суспільство повинно мати певну автономію щодо держави як політичного інституту.

ВИТОКИ І СУТНІСТЬ ДЕМОКРАТІЇ

Починаючи вивчення питання, слід сказати, що демократія у її сучасному розумінні виникла і набрала свого розвитку на Заході, проте вона ніколи не була суто західним явищем. «Демократія народжується і вмирає на всіх широтах, отже, немає сенсу визначати її точні географічні координати», — писав свого часу південноафриканський вчений О. Сакс. Ідея демократії вперше була висловлена Геродотом у V ст. до н.е.: це — держава, побудована на рівності. Відповідь на запитання, чим є демократія, не може бути єдиною і однозначною як і, по суті, саме поняття. Вже у стародавньому світі, з'явилася думка про динамічність та не одноманітність її розвитку. Аристотель вважав, що це найдемократичніший устрій тих народів, які живуть у гармонії з природою. Європейський гуманізм ускладнив «прости» давньогрецькі визначення. Поняття демократії співпало тут з демократичною формою правління та з поняттям безпосереднього «народовладдя». Пізніше поняття демократії поширилося на всі форми держави, в якій народу належить верховенство у встановленні влади та контроль над нею. Таким чином, можна зазначити, що термін «демократія» перекладається з грецької мови як народовладдя, або, використовуючи визначення американського президента А. Лінкольна, «правління народу, вибране народом і для народу». Хотілось би зазначити, що існують різні визначення поняття «демократія»:

- 1) Наприклад У. Черчіль говорив: «Демократія — це найгірша форма правління, за винятком усіх інших»;
- 2) К. Поппер зазначав, що наука є найкращим видом знання, а демократія є найкращою формою державного устрою;
- 3) «Демократія — це система правління, за якої правителі публічно підзвітні громадянам. Ті ж, своєю чергою, діють не прямо, а через конкуренцію і кооперацію», — зауважували Ф. Шміттер і Т. Карл;
- 4) Т. Р. Дай і Р. Х. Зіглер вважали, що демократія — правління народу, але відповідальність за нього лежить на плечах еліти.

Характеризуючи сутність демократії, доцільно сказати, що демократія, як політична організація влади народу, має певні риси, до яких відносять: рівну участь усіх і кожного в управлінні державними і суспільними справами; юридичне визнання і інституційне вираження верховної влади на-

роду (народний суверенітет); виборність основних органів держави і законність у функціонуванні всіх суб'єктів політичної системи суспільства; розподіл влади на законодавчу, виконавчу та судову; забезпечення прав і свобод людини і меншості відповідно до міжнародних стандартів; розмежування компетенції центральних і місцевих органів влади; гарантія прав опозиції. Отже, демократія пройшла складний та тернистий шлях формування її спочатку як ідеї, а згодом і як основа певних форм державного правління. Як і все від чого залежить доля усього людства, вона віднайшла своїх прихильників, які були готові віддати життя заради власних переконань, а також ворогів, які стійко протистояли демократизації. Багато називають її вільним правлінням, і це ще раз доводить, що основні засади ідеї, якій налічується вже тисячі років, не змінилися і дотепер, адже поняття свободи і у наші часи асоціюють з уявленнями про демократичну форму держави та мріями про краще майбутнє.

Одоміч А. О.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет № 10, 2 курс, 1 група

ПОЛІТИЧНИЙ ТЕРОРИЗМ

Наша сучасність, як ніколи, змушує нас дивитись на багато речей по іншому, і змушує відчувати на собі те, що раніше здавалось далеким, і зовсім не стосувалось нас, одним з таких є політичний тероризм. Слово “тероризм” є похідним від латинського “terror”, що в перекладі означає “страх”, “жах”. На початку XIX ст. тероризм набув своєї політичної форми в період Великої французької революції, де його застосовували радикальні революціонери як засіб репресій проти політичних опонентів. В залежності від політичних цілей терористів, театром терористичної активності стає весь світ, механізмом терористичних дій — насильство відносно цивільних мешканців, одним із головних об'єктів — суспільство та громадська думка, а одним із найефективніших засобів донесення вимог, погроз та підтримки інтересу — засоби масової інформації, хоч завжди найголовнішим об'єктом та причиною є влада. Причини виникнення: 1) зброя стає більш доступною, виникає ядерна і бактеріальна зброя, поширення нанотехнологій; 2) поширення сектантського фаталізму, розвиток способів подачі чи поширення інформації, відсутність бачення об'єктивної реальності.

Політичний тероризм може виявлятися у шантажі державних діячів, убивствах людей та нанесення їм тілесних ушкоджень, знищенні різноманітних стратегічно важливих та господарських об'єктів, захопленні заручників, злочинному втручанні у роботу транспортної артерії та інших насильницьких діях. Ресурси політичного тероризму можна поділити на два типи: матеріальні та нематеріальні, де матеріальні: фінансові, людські, технічні та силові, а нематеріальні: інформаційний, психологічний, ідеологічний. Головною його метою є не вбивство конкретних особистостей, а саме вплив на почуття широкого кола людей, тобто непрямий дестабілізуючий вплив. Головними рисами є: психологічний вплив, основою якого є створення невротичного страху; публічний характер здійснення; широкий суспільний розголос, оскільки тероризм без відкритого пред'явлення вимог не існує. Видів політичного тероризму багато, але значну декілька найактуальніших і найбільш наявних для України сьогодні є такі як: інформаційний війна — це всеохоплююча, цілісна стратегія, зумовлена зростанням значимості інформації у питаннях командування, управління, політики, економіки та суспільного життя, де інформація розглядається, як окремий об'єкт, потенційна зброя чи вигідна мета та ведення бойових дій передбачається без фізичної участі людини; психологічна війна — це спеціально організований та професійно здійснюваний вплив на свідомість, почуття та волю супротивника для досягнення політичних цілей; консцієнтальна війна — це війна на ураження свідомості. В ситуації ж, коли політична влада стане належати одній тільки політичній партії, неминуче відбудеться «внутрішня розбірка». Вибір шляхів вирішення конфлікту залежить напряму від конфліктуючих сторін.

Ожват М. І.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет № 7, 3 курс, 4 група

БОРОТЬБА З КЛЕПТОКРАТІЄЮ ЯК БАЗОВИЙ ЧИННИК РОЗБУДОВИ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ДЕРЖАВИ

Усе частіше ми стикаємося із різноманітними проблемами, пов'язаними із несправедливістю, незаконністю, брехнею. У цьому контексті постає питання: чи має місце клептократія сьогодні? Як вона про-

являється? Та чи можна з нею боротися? Клептократія — влада крадіїв, основу якої складають корупція та фінансові зловживання державних чиновників та політиків. Підґрунтям цієї проблеми є те, що державні рішення мотивовані, у першу чергу, безпосередньою матеріальною зацікавленістю вузької групи осіб, які ці рішення приймають. Зазначена проблема проявляється у формі корупції, що є протиправною діяльністю, яка полягає у використанні службовими особами їхніх прав і посадових можливостей для особистого збагачення. Крім того, ця проблема проявляється у підкупності та продажності громадських і політичних діячів. Однією зі складових клептократії виступає соціально-політичний феномен лобізму, тобто скоординована практика обстоювання інтересів чи здійснення тиску на законодавців і чиновників неурядовими організаціями, фінансово-промисловими групами чи етнічними спільнотами на користь того або іншого рішення. Та врешті-решт ця проблема постає у нехтуванні виконанням довгострокових цілей. Таким чином, існуючи в демократичному суспільстві, клептократія підриває її основи. 10 серпня 2006 р. Білий Дім оголосив про прийняття Сполученими Штатами «Доктрини боротьби зі клептократією на міжнародному рівні». Під «клептократією» американська адміністрація має на увазі політичний режим у будь-якій країні світу, при якому державні чиновники отримують незаконний прибуток. У цьому документі зазначається, що: «Доктрина стане новим засобом у боротьбі з корупцією в усьому світі». Корупція розкладає демократію, підриває основи правової держави, економічного благополуччя, відлякує інвесторів, уповільнює економічне зростання і призводить до відтоку капіталу. США вважають, що «клептократія — це загроза як для розвинених країн, так і для країн, що розвиваються. Корупція в рядах державних чиновників у виконавчій, законодавчій і судовій гілках влади підриває віру людей у майбутнє». У рамках нової доктрини американська сторона висуває ряд конкретних заходів з протидії та припинення коренів корупції у державному апараті будь-який із країн світу: 1) утворення коаліції світових фінансових центрів із метою припинення корупціонерам доступу до фінансової системи будь-якої країни; 2) судове переслідування у зв'язку з фактами корупційної діяльності та незаконно отриманого капіталу; 3) координація заходів щодо виявлення особистостей клептократів і корупціонерів у державному апараті; 4) координація заходів щодо протидії хабарництву; 5) заходи по виявленню незаконно отриманого майна з правом майбутньої конфіскації та перерозподілу активів на благо населення країни. Слід зазначити, проблема

клептократії має місце у сучасному житті українського суспільства. Із нею необхідно вести нещадну боротьбу, оскільки корупція є перепоною на шляху розбудови демократичних інститутів держави.

Онищенко А. Г.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет № 7, 3 курс, 3 група

ВПЛИВ «РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ» НА ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Громадянське суспільство — це є один з основних елементів становлення демократичної держави. І хоча оцінок того, з чим ми маємо справу сьогодні в Україні, є чимало, констатувати можна лише те, що в державі має місце серйозна політична криза з ознаками революційної ситуації, яку назвали «Революцією гідності». Революція — це насамперед зміна правлячої верхівки, а також серйозні соціально-політичні зміни. Попри різке зростання у громадській свідомості протестних настроїв такий потужний та масовий спалах громадянської непокори все ж таки став явищем несподіваним та неочікуваним. Приводом до розгортання акцій протесту стало не підписання угоди про асоціацію з ЄС. Саме це несподіване рішення вивело тисячі мітингувальників на вулиці. Після брутального побиття бійцями загону «Беркут» мирних протестувальників на Майдані Незалежності акція набрала якісно іншого вигляду — із студентських протестів проти не підписання угоди з ЄС вона перетворилася на масову акцію супротиву владі. Тому актуалізується потреба у суспільно - політичній стабілізації та національній консолідації, дієвим чинником яких є розвиток громадянського суспільства. Однак, ще існує низка серйозних проблем, які гальмують подальше зростання громадської активності та перешкоджають ефективному використанню недержавних організацій для захисту прав та реалізації законних інтересів громадян. Основними з них є : недостатня участь громадських організацій у процесі підготовки, публічного обговорення та прийняття управлінських рішень та відсутність системного інформування населення про існуючі організації громадянського суспільства. Помітних успіхів у просуванні в напрямку формування громадянського суспільства не може бути, поки в самому життєвому світі особи не знайдеться можливостей для про-

сування нових версій суспільного розвитку. Однак постає тоді запитання: а як народу, який є єдиним джерелом влади, змусити у демократичний спосіб застосувати механізми розв'язання політичної кризи й дотримуватися демократичних принципів? Саме для цього і потрібне громадянське суспільство. Серйозне загострення соціально-економічної ситуації, тотальна корупція, планомірне згортання демократичних прав і свобод — це чинники, які підштовхували людей до революційних виступів. Отже, можна говорити про певний сплеск демократичної активності у глобальному масштабі. Люди готові вийти на площі й прийняти участь у революційних діях, не зважаючи на ризики. Громадянське суспільство виступило не проти самих політичних партій, а проти політичних партій у їхньому нинішньому вигляді. Ось чому на порядку денному гостро стоїть проблема повного перезавантаження суспільства, що вимагатиме і наявності добре опрацьованої програми, і її фахових, а головне — моральних виконавців. За даними досліджень, революційний матеріал виявляє найбільшу активність, коли на авансцену виходить третє покоління. Українська молодь, насамперед студенти, через участь в акціях протесту показали себе основним каталізатором «Революції гідності». Вони де-факто задекларували «нову політику», якісно відмінну від попередньої не лише за назвою, формами, але й за змістом. На мою думку, саме це є найбільшим досягненням нинішніх революційних виступів в Україні і початком формування якісно нового, дієвого громадянського суспільства, котре буде підвищувати правову культуру громадян, забезпечувати участь народу у здійсненні державної влади.

Онищенко В. В.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПСКМВСУ, 2 курс, 6 група

СТРАТЕГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОГО ІМІДЖУ

Політичний імідж відіграє значну роль у розстановці політичних сил у суспільстві, нерідко він є визначальним фактором при виборі того чи іншого кандидата на певні державні посади. Дослідники зазначають, що стосовно будь-якого політика, як і організації, можна говорити про кілька типів іміджів: дзеркальний (суб'єктивний); модельований імідж; не-

гативний імідж; поточний імідж. При цьому, для поточного іміджу властиві два способи формування — стихійний та із застосуванням спеціальних технологій. Розробка сильного іміджу вимагає творчого підходу та наполегливої роботи, запорукою успіху якої є вдало обрана іміджева стратегія передвиборчої кампанії, основні положення якої базуються на результатах аналізу політичної ситуації. Іміджева стратегія може включати наступні елементи: декларація причетності, створення міжособистісного контрасту кандидатів, ставка на базову проблему, формування позитивного іміджу кандидата, створення негативного іміджу конкурентам. Іміджева стратегія спирається на певні закономірності, які можна виділити в етапи формування політичного іміджу, кожен з яких має власні методи здійснення. Першим етапом є визначення вимог аудиторії — збирається інформація, на базі якої буде створюватися побудова іміджу. Дані класифікуються за такими категоріями: природні якості, набуті якості, соціальні характеристики, політичні характеристики, дані соціологічних досліджень. Другим етапом є формулювання характеристик, що в сумі складають імідж. Здійснюється конструювання іміджу по таким напрямкам: зовнішня привабливість, комунікативна механіка, ділова риторика, важливим має стати не тільки визначення сильних, але і визнання слабких сторін політика. На третьому етапі — адаптація кандидату до образу, на якому відбувається посилення позитивних рис, які є актуальними для поточного моменту. Четвертий етап — апробація на електораті — здійснюється в два кроки: перший — апробація через посередників, другий — особиста апробація, коли політик виступає в новій ролі. Як посередники можуть використовуватися політичні технології, зокрема політична реклама. Політична реклама є цілеспрямованою діяльністю з організації інформаційного впливу на поведінку виборців, з метою формування у суспільній свідомості позитивного ставлення до кандидату, його політичного, соціального та особистісного іміджу, програми, а також створення соціально-психологічних передумов для голосування саме за цього кандидата у день виборів. Найефективнішим каналом для реалізації політичної реклами є ЗМІ, що продукують та розповсюджують інформацію, засвоєння якої необхідно для свідомої участі громадян в житті держави та суспільства. На п'ятому етапі обрані та апробовані характеристики переводяться в різні контексти — візуальний, вербальний, сімейний та ін. Останнім етапом формування політичного іміджу є корекція основних параметрів іміджу відповідно до вимог цільової аудиторії та неминучими викрив-

леннями, що вносяться каналами трансляції та засобами масового тиражування. Корекція іміджу має головним завданням постійне удосконалення іміджу політика, враховуючи поточну ситуацію. Уся тривала технологія побудови іміджу може бути зведена до чотирьох складових: визначення пріоритетів населення у політичній сфері (етап "інтуїтивного маркетингу"), безпосереднє формування набору рис іміджу політика, політична реклама та продаж сформованого іміджу. Отже, вдало сформований імідж політичного діяча визначає перемогу на виборах, і успіх політичних партій. Створення іміджу політичного лідера має широкий арсенал засобів і методів ціленаправленого впливу на виборців в інтересах конкретної особи або групи осіб, які змагаються за суспільне визнання.

Осіпова А. Ю.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 2 курс, 9 група

ПОЛІТИКА І МОРАЛЬ: ЄДНІСТЬ І ПРОТИРІЧЧЯ

Політика та мораль завжди відігравали роль чи ненайважливіших регуляторів суспільних відносин, адже ці феномени людського буття виникли саме внаслідок необхідності розмежування вічної дилеми між добром та злом, справедливістю та несправедливістю. Проте, слід зазначити, що політика і мораль різняться за способом формування і засобом реалізації. Через це постає актуальним питання про взаємодію та протиріччя вищезгаданих явищ. Політика і мораль –вічні союзники і супротивники. Політика сприяє утворенню мережі соціальних зв'язків людини, спільноти з державою. Мораль, в свою чергу, здійснює духовне єднання суспільства. Варто зазначити, що мораль виникла значно раніше, ніж політика. З появою складних суспільних утворень і ослабленням традиційних форм соціального контролю зросла роль політичних інститутів, які почали здійснювати основні владно-регуляційні функції, а мораль –регулювати етичні норми поведінки. Таким чином, політика була покликана регулювати ускладнені відносини між населенням з використанням механізму примусу, для якого досить складним виявилось гармонійне співіснування з моральними нормами. Співвідношення моралі і політики неоднозначні, оскільки їх єдність і протидія протягом тривалих років розглядалися по-різному, залежно від історичних подій, що мали

місце в той час, а також від сил, які приходили до влади. У тоталітарних політичних системах моральні спонуки у структурі політичної свідомості часто набувають форми протидії, опору владі, зневіри, політичного нігілізму. В демократичних державах ідеологічний і психологічний настрій людей зорієнтований на творчі ідеали, реалізацію принципів гуманізму і соціальної справедливості. Протягом декількох тисячоліть проблема співвідношення політики і моралі гостро турбувала розуми мислителів. Зокрема, питання морального впливу на владу стояли ще перед Конфуцієм і легістами в Давньому Китаї, Платоном, Аристотелем, Н. Макіавеллі, Т. Гоббсом і багатьма іншими видатними вченими.

То ж в чому полягають основні напрями впливу політики і моралі на життя суспільства? В чому їх єдність та протиріччя? Політика заземлена у практичні проблеми, а мораль спрямована у сферу духовних цінностей, які сягають глибин людської душі. Політика навіть у боротьбі за права і свободу спирається на норми права, і її вимоги, в силу цього, є обов'язковими. Моральна людина, навіть зустрівшись з безумовною необхідністю вчинити щось проти власної совісті, демонструє свободу людського духу, право вибору. Різняться вони і способом вираження своїх принципів, правил, нормативів, позаяк політика «розмовляє» із суспільством переважно мовою владних розпоряджень, вимог, державних законів та урядових указів, а мова моралі — це апеляція до совісті з метою розбудити в людях моральні чесноти, які б стали орієнтирами добровільно обраної поведінки. Отже, якщо політика вимагає, то мораль переконує; якщо політика здійснюється за допомогою спеціальних інститутів та організацій, то мораль існує як природна й необхідна атмосфера. Навіть тимчасово відступаючи, політика націлена на практичний результат. Моральна поведінка в основі своїй безкорислива. Питання про владу, її здобуття та збереження — головне для політика. Мораль згасає, як тільки-но пробує керувати. Але, в той самий час, ми можемо констатувати, що моралізація політики, шляхом підвищення громадської активності все-таки можлива. Слід зазначити, що мораль, як і політика теж не статична система і має власну еволюцію, відповідно, її характер взаємодії може змінитися. Політика, що прагне досягнення своїх цілей, не може обійтися без звернення до морального почуття мільйонів людей, використовуючи його в тій чи іншій мірі. Питання про пріоритет політики чи моралі розв'язувалося протягом усієї історії людства і, як правило, на користь політики. З міцністю передсуду закріпилося уявлення про те, що до політики мало застосовні моральні критерії, а політик, котрий керу-

ється моральними нормами, наперед прирікає себе на невдачу. В цьому положенні є певний елемент істини. Справді, в ході досягнення поставленої мети політик, котрий не гребує будь-якими порушеннями норм моралі, абсолютно вільний внутрішньо у виборі засобів, що забезпечують найкоротший шлях до мети, на відміну від свого моральнішого конкурента, обплутаного всілякими догмами добра та людяності. Мораль не може бути засобом досягнення будь-яких політичних цілей, навпаки, саме політика має бути засобом досягнення ідеалів моралі як мети. В гуманному й демократичному суспільстві не політика диктує умови моралі, а саме мораль визначає цілі, методи й характер політики. Справедливість, добросовісність мають перетворитися на стимулюючі мотиви діяльності політиків, державних і громадських діячів. Попри стійкі упередження, суспільство прагне зробити політику моральною, а мораль діяльною. Але це не означає розчинення моралі в політиці, втрати її контролюючих можливостей. Між політикою і мораллю завжди має зберігатися відстань.

Остафійчук В. О.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІШКОПУ, 2 курс, 25 група

ПОЛІТИЧНЕ ВЧЕННЯ НАЦІОНАЛ-СОЦІАЛІЗМУ В НІМЕЧЧИНІ

У 20-х роках ХХ ст. у Німеччині зароджується націонал-соціалістичний рух. Він став вираженням таких проблем: 1. Німеччина потерпіла поразку в Першій світовій війні. 2. Виникли безліч економічних і соціальних труднощів. 3. Країну потрясли політичні й ідеологічні конфлікти. Націонал-соціалістичний рух виступив із власною програмою виходу з кризи. У 1933 р. до влади приходять націонал-соціалісти на чолі з Адольфом Гітлером («фюрером»). Він перебував при владі до травня 1945 р, безпосередньо впроваджуючи в державно-правову практику, у науку про державу і право сповідуванні ним принципи. Ядро націонал-соціалізму — тоталітарна політична влада. Держава — елемент німецької політичної спільності. Вона має потрійне членування. 1. «Рух» — німецька робітничка партія націонал-соціалізму. 2.»Держава» — державний апарат. 3. «Народ» — німці, організовані в різні непартійні

і недержавні об'єднання. Націонал-соціалістична німецька робоча партія (НСДАП) у структурі німецької політичної спільності беззастережно визнавалася елітою нації. Тільки вона мала право керувати країною. Таких головних установок було три: 1. Установка на утвердження в Німеччині нацистської однопартійної політичної системи (НСДАП). 2. Курс на перетворення НСДАП у монопольного власника публічно-владних прерогатив і в інститут, що здійснює монопольне ідеологічне панування. 3. Лінія на встановлення безроздільного контролю нацистської — партії над державою і позбавлення останньої ролі самостійного політичного фактора. Така держава утворювалася на расовій основі, поділялася на стани. Рішення тільки зверху донизу. Культ права сили, а точніше — просто фізичної сили. Керівництво такою державою здійснювалося вождем — фюрером — Гітлером. Далі в ієрархії йшли більш дрібні фюрери і так до самого низу. Фюрер — вождь, унікальний, кращий із кращих, найобдарованіший і доблесніший з усіх. У ньому втілена доля всього народу. Він недоторканий, поза всякою критикою. Фактично — божество. Так націонал-соціалізм створив свій культ вождя. Вождь — харизматичний лідер. Вождь і німецький народ єдині. Націонал-соціалісти з категорії «народ» сформували своє політико-правове розуміння: 1. На махровому расистському переконанні ідеологи нацизму створили і «вдодбали» в голови, що німецький народ є спільністю людей, об'єднаних, головним чином, однією кров'ю. Головна задача народу — зберегти біологічно чисту кров («арійську», «нордичну»). 2. Народ повинен визнати «закон», відповідно до якого він є «великим народом». 3. Німецький народ найбільш монолітний не тільки расово-біологічно, але і політично, світоглядно, в правовому аспекті. Кредо нацистів: «Ти — ніщо, твій народ — усе!». У чому ж усе-таки сутність націонал-соціалістичного праворозуміння, як термін "право" уживався: 1. Визнання правоутворюючим фактором, ґрунтом права раси, національного духу. 2. Заява, що немає ніякого індивідуального належного особистості «природженого права», а існує лише народно-расове, детерміноване расою право. 3. Право є те, що арійці визначають як «право». 4. Вигадування залежності природи права від біологічної матерії особливого роду («раси»), від свободи людей («арійців»), скроєних із подібної матерії, знадобилося «для наукового» обґрунтування концепції «особливого права», розхожой серед нацистських правознавців. 5. Нацисти проголосили: «право є продукт раси». 6. Тільки «третій рейх», його «народна спільність», «народні товариші» могли створити «загальноправову рівність». Нацистські

правознавці всі політико-правові теорії будували виходячи з моделі «фюрер — принцип» і бачили тільки у вожді одноособового творця права. Лише «фюрер» («вождь») міг приймати відповідні рішення стосовно права. Він один формулює «народні закони життя». «Усе, що корисне народу, є правом; усе що йому шкодить, — не право». Спостерігаючи за останніми націоналістичними рухами і політичними подіями в світі, можна зробити висновок, що сьогодні будь-яка країна і її народ може наслідувати нацистську ідеологію і тому це питання є надзвичайно важливим для недопущення цього.

Островець Д. О.
НЮУ имени Ярослава Мудрого,
факультет № 7, 3 курс, 2 группа

ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ СОВЕТСКОЙ ПОЛИТИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ

Будучи по своей природе традиционным, советское государство выработало соответствующую такому обществу систему политических норм, на которых и сформировалась политическая культура. Вначале большая часть принципов и установок, сформировавших советскую политическую культуру, базировалась на нескольких ленинских фразах о ней, высказанных им по совершенно конкретному практическому поводу. Однако они были возведены в абсолют и приобрели характер методологического императива. Новая власть сумела использовать миф «революционного обновления» в полную силу. Следствием этого стало формирование человека особого типа, для которого политическая жизнь является пространством реализации всех его жизненных целей, а также фоном повседневного существования. Неоднозначность в отношении к власти, и нехватка правовой культуры в целом поспособствовала формированию в общественном сознании картины мира в виде комплекса интуитивных неосознанных представлений о советской реальности. Все это привело к формированию ряда качеств: «нового» сознания, «идолопоклонства», обожествления «светлого будущего». Советское общество использовало в своей культуре такие фундаментальные категории мифа, как космологические описания сотворения мира, в форме «добывания» культурными героями элементов природы, борьбы богов и героев с де-

моническими силами, или создание человека нового типа или мифы о силах природы, стихиях, временах года. Все это привело к формированию «календарных» мифов, имеющих большое значение в жизни советского общества. Так, ежегодное празднование дня Октябрьской революции имело аналогию с праздником Нового года — акта «творения» новой жизни, повторение ритуала которого было связано в мифологическом мышлении со страхом перед будущим. Общественные отношения и сознание их участников выступали тем социальным объектом, на который оказывали функциональное воздействие политические нормы и ценности социализма. Важную роль в процессе становления политических норм и ценностей социализма играла критика буржуазных концепций политической культуры, как некоторый способ оправдания самого режима СССР. Опыт распространения же мифологизмов в советском обществе показал, что основной сферой проявления и прагматического использования мифоритуальных конструкций стала особая, сакральная часть обживаемого социумом пространства. Таким образом, советская политическая культура является частично искусственно выращенной в условиях советского проекта государства, частично сформированной стихийно под воздействием различных внешнеполитических и внутреннеполитических факторов. Такой вид политической культуры — это определенный ответ на условия. Попытки перенести без изменений этот реликтовый вид на другие модели и проекты государств не увенчались успехом. Данная форма работает лишь в контексте реалий Советского государства.

Острожна Г. М.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 2 курс, 7 група

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ДИСКРИМІНАЦІЇ ПРИ ФОРМУВАННІ СКЛАДУ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Відповідно до ст. 24 Конституції України Закон України «Про вибори народних депутатів України» від 17.11. 2011 р. №4061-VI закріплює: «Будь-які прямі чи непрямі привілеї або обмеження виборчих прав громадян України за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних

та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками забороняються». У той же час варто звернути увагу, що дискримінація за, наприклад, расовою чи національною ознаками має місце на рівні психології маси. Перш за все, варто зазначити, що навіть не дивлячись на закріплення заборони дискримінації Конституцією, це не дає можливості вплинути на сформовані в населення роками і навіть століттями численні забобони та стереотипи, в яких зараз проявляється той чи інший різновид дискримінації. Соціальна психологія пропонує чимало підходів до виявлення причин появи дискримінації. Розглянемо деякі з них. Теорія виміщення. Вона вбачає причину виникнення дискримінації у тому, що, коли в суспільстві виникають труднощі (економічна криза, тощо), воно шукає шляхи виходу через агресію і співвідносно зростає вплив негативних стереотипів стосовно представників інших рас, національностей. Теорія проєкції (Зігмунд Фрейд): в результаті конфлікту між свідомим та несвідомим небажана інформація не сприймається індивідом як власна і несвідомо проєктується на інший об'єкт. Згідно з «Глибинною психологією та новітньою етикою» Еріха Ноймана, масова особистість (тобто народ) не може сприймати власні негативні якості як належні їй і приписує їх тині — у нашому випадку: представникам інших рас або національностей, що проживають поряд. Важливо, що у суспільстві при цьому існує попередня ворожа установка, спрямована проти будь-яких «чужих», що виявляється у неприйнятті, наприклад, мови, культури, традицій інших рас, націй, тощо. На мою думку, ця точка зору є досить близькою до відповіді на поставлене питання, оскільки історичний досвід нашого народу враховує чимало негативних вражень саме в результаті взаємодії з іншими націями. Достатньо взяти до уваги, що незалежною Україна є всього лише 23 роки, до того століттями її територія входила до складу різних держав, які частіше за все були багатонаціональними. В результаті постійно пригнічуваного становища у складі інших держав, невизнання української культури поряд із підтримкою інших (поляків, євреїв тощо), а також під впливом властивих нашому народу консервативності та закритості сформувалося стійке неприйняття нового, обережне ставлення до іноземців, тощо, що ми можемо спостерігати і зараз. Зрозуміло, що це часто є безпідставним: ми забуваємо, що важливо, що робить людина для країни, а не її раса чи національність. Ще до нашої ери в Афінах надавалося громадянство іноземцям за значний внесок у розвиток цієї держави. Звісно, що неможливо швидко виправити ситу-

ацію, що склалася. Найприйнятніший спосіб подолання дискримінації для нашої держави вказує ст. 95 Декларації ООН про ліквідацію всіх форм расової дискримінації — «освіта на всіх рівнях та для різного віку, враховуючи виховання в родині та освіту в області прав людини».

Павлова Є. С.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКООУ, 1 курс, 6 група

ПРОБЛЕМИ НУКЛЕАРНИХ РОДИН

Нуклеарною називають сім'ю, що складається з подружжя та одного або двох дітей, та характеризується економічною незалежністю, мобільністю її членів. В такій родині кожен має можливість самореалізації, займаючись своєю професією, реалізуючись як особистість в суспільних справах, маючи власне коло спілкування. Зараз такі сім'ї становлять основу суспільства в розвинутих країнах світу, прийшовши на зміну традиційній патріархальній родині, що тісно поєднувала батьків і дітей та могла охоплювати два-три покоління. Це стало можливим в першу чергу завдяки формуванню постіндустріального суспільства, піднесенню рівня життя населення та тим змінам, які відбулися в самому способі життя та світогляді людини. Зараз подібні процеси поступово охоплюють і українське суспільство. За радянських часів нормою вважалося спільне проживання в одному будинку чи квартирі батьків, дорослих дітей, онуків. Їх об'єднувало спільне ведення господарства, розподіл сімейних обов'язків, певна ієрархія в стосунках. Така родина забезпечувала матеріальну взаємопідтримку її членів, без якої, як правило, неможливо було обійтись, виховання дітей, слугувала моральною опорою. Все це ставало можливим за умови міцних та щасливих шлюбів як старших, так і молодших поколінь. В той же час пересічні патріархальні родини існували не тому, що дорослі діти не хотіли мати власне житло чи господарство. В реальності вони не мали такої можливості, доводилося роками, а то і десятиліттями чекати на покращення житлових умов від держави. Соціально-економічні зміни, що попри всі труднощі відбуваються в Україні XXI ст., змінили і пересічну українську родину. Зараз молоді люди з дитинства прагнуть до більшої самостійності, самореалізації, хочуть мати право на власний вибір в усіх сферах життя, починаючи від стилю

одягу і закінчуючи професією і місцем роботи та проживання. В сторону зростання змінився середній вік вступу до шлюбу. Молодь прагне знайти своє місце в житті, побудувати успішну кар'єру, яка відкриє можливість забезпечити власну фінансову стабільність. Тож поступово в Україні формується новий тип сімейних стосунків — нуклеарні родини. Як показує європейський та американський досвід, такі родини є міцною основою суспільних відносин, основою економічної стабільності, відкривають великі перспективи щодо забезпечення потреб та інтересів всіх її членів. Водночас, зрозуміло, що виникають і проблеми особливого характеру. В першу чергу, я б виокремила проблему внутрішньо сімейного спілкування та виховання дітей. Коли чоловік і дружина постійно зайняті роботою, яка потребує самовіддачі і напруження зусиль, то вдома вони потребують відпочинку, розуміння, турботи. А чи є на це час? А хто буде займатися домашнім господарством? Хто приділятиме увагу вихованню дітей? На мій погляд, поки що далеко не всі українські чоловіки готові взяти на себе половину домашніх клопотів, якщо дружина працює і є економічно самостійною. Спрацьовують стереотипи — чоловіча справа і жіноча робота. Це в свою чергу породжує чимало серйозних проблем у стосунках. Ще один аспект проблеми — чимало нуклеарних родин обмежуються тільки однією дитиною, мотивуючи це власною зайнятістю, прагненням якнайкраще матеріально забезпечити свого нащадка, дати йому найкращу освіту тощо. Тож виникає ситуація, яка теоретично здатна створити ще не одну проблему. Можливий варіант, коли єдина дитина насправді дуже добре матеріально забезпечена, але позбавлена безпосередньо батьківської уваги і турботи. Вона відчуває себе не потрібною власним батькам і прагне привернути їхню увагу в будь-який спосіб. Це дуже небезпечна ситуація, що може призвести до важких наслідків. Можливо і інше, коли дитина росте зверхньою, байдужою до всього, з надто завищеною самооцінкою, відсутністю будь-яких моральних орієнтирів. Батьки дивуються як таке могло статися? Адже вони робили все для того, щоб їхній син чи донька мали все найкраще...

Саме тому дуже важливим є надання вчасної допомоги сімейних психологів, які допоможуть побачити і усвідомити проблему, що є початком її подолання. Це підтверджує світовий досвід. Наприклад, звернення за порадою до психолога є звичайним явищем для американських нуклеарних родин. В Україні це швидше виняток. Можливо продовжують діяти певні стереотипи, але світ змінюється, тож ми маємо змінюватися теж, приймати нові виклики і вміти їх долати.

ЕТНОНАЦІОНАЛЬНІ ПРОЦЕСИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Кожна людина ідентифікує свою належність до певної спільноти. Етнічна самоідентифікація є однією з її базових суспільних практик. Почуття етнічної спільноти у давніх суспільствах було першим у розмежуванні на «своїх» і «чужих». Етнічне самовизначення людини є значно суттєвішим за усвідомлення територіальної відокремленості, історії, культури, традицій, тощо. В етнічності відображаються особливості соціальних практик, культурної спадщини тощо. Феномен етнічного, національного вивчають етнографія, соціальна антропологія, історія, філософія, політологія та ін. В Україні тривають складні процеси формування нації. Це етапи врегулювання не тільки соціальних, але й етнічних взаємовідносин у суспільстві. Слід мати на увазі, що в будь-якому сучасному суспільстві серед розмаїття соціальних структур (вікової, статевої, освітньої, класової, професійної, поселенської, майнової тощо) надзвичайно важливою є етнонаціональна. Вона може бути більша бо менш виразно окреслена, але однозначно можна стверджувати, що зовсім етнічно неструктурованих, моноетнічних або, так би мовити, „етнічно чистих” суспільств у нинішньому світі не існує. Із проголошенням Україною свого державного суверенітету, виникло питання що до того, яким шляхом продовжуватиме розвиватися сучасна українська нація. Тому було запропоновано розуміти українську націю як політичну (громадянську) спільноту — "народ України", тобто як певну політико-територіальну групу, яка засновується на солідарності її членів та лояльності громадян до держави, незважаючи на їхні національні відмінності. Цей принцип було реалізовано у Законі України про громадянство, який передбачав після проголошення незалежності України громадянство усім, хто проживає на її території. Згодом в преамбулі Конституції України було зафіксовано формулювання, що український народ складають «громадяни України всіх національностей».

Сьогодні в Україні вирізняють два підходи до розуміння шляху формування української нації як політичної спільноти: 1) прагматичний (ідеологічною основою цього процесу має бути передусім український

патріотизм); 2) радикальний (прихильники цієї позиції обстоюють збереження двомовності чи «вільної конкуренції двох культур» і фактично завуальовано «проштовхують» старі ідеї національного нігілізму та русифікації). Якщо брати до уваги суто етнонаціональні процеси, то їх стрижнем є процес побудови нового типу нації, в рамках кордонів і громадянства при зменшенні питомої ваги в цьому процесі етнічного компонента. Український дослідник В. Степаненко стосовно цього наголошує, що в українському контексті нормативним ідеалом є українська демократична (або громадянська) нація, спільнота, насамперед, громадян України різних за національним походженням, які поділяють у своєму співіснуванні загальнодемократичні принципи. У такому розумінні суспільно-політична ідентифікація відбувається не за сутнісним принципом а радше за функціональним. Учений зазначає, що консолідація, досягнута на основі такого способу ідентифікації громадян, означатиме трансформацію етносів і демосу (населення) України в поліс, політичну спільноту української демократичної нації. З урахуванням викладеного стає зрозумілим, що нині відбувається еволюція чи перехід від стану невизначеної однорідності радянських часів до стану визначеної зв'язаної цілісної різнорідності часів формування української держави, громадянського суспільства та української політичної нації. Так, ми є ще досить різними, але всі ми є громадянами однієї країни, що зветься Україною.

Парапанова Ю. Ю.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет № 10, 3 курс, 1 група

ПОЛІТИЧНА ОПОЗИЦІЯ: СВІТОВИЙ ДОСВІД І УКРАЇНСЬКІ ПЕРСПЕКТИВИ

У суспільному житті будь-якої демократичної країни стосунки між політичними опонентами будуються по лінії влада — опозиція. Термін «опозиція» визначається політичною наукою як протидія, опір певній політиці, політичній лінії, політичній дії; організація, партія, група, особа, які виступають проти панівної думки, уряду, системи влади, конституції, політичної системи в цілому. У політології термін «опозиція» найчастіше вживається для характеристики одного з інститутів сучасного парламентаризму. Наявність опозиції передбачає свободу думок, по-

глядів, діяльність різноманітних суспільних об'єднань, незалежність засобів масової інформації. Сьогодні існування опозиції є необхідною рисою та умовою політичного устрою демократичної країни. Політична опозиція являється ефективним засобом цивілізованого розв'язання суперечностей між інтересами різних соціальних груп, невід'ємною складовою механізму стримувань і противаг у структурі владних відносин. В українському парламенті політична опозиція, представлена окремими політичними партіями, які пропонують альтернативний владі курс розвитку держави.

Наявність політичної опозиції в політичній системі, передбачає публічність політики та робить: багатоваріантність, альтернативність, більш чітку аргументованість у прийнятті рішень органами влади, та формування більш оптимальної політики. Контроль з боку опозиції примушує уряд виконувати свої функції більш ефективно, обмежує зловживання владою, порушення громадянських і політичних прав і свобод населення, також запобігає різкому коливанню політичного курсу уряду, а отже сприяє підтриманню соціальної стабільності. Ефективність діяльності політичної опозиції, належне виконання нею суспільних функцій залежить від багатьох факторів. Серед них: законодавче визначення статусу опозиції; гарантії її прав; наявність механізмів врахування позиції меншості під час прийняття рішень у парламенті; наявність громадської підтримки вимог опозиції, згуртованість сил опозиції, наявність авторитетного лідера. Досвід демократичних держав засвідчує, що надання політичній опозиції повноцінних прав для представлення та обстоювання своєї точки зору, конкуренції з правлячими політичними силами, стабілізує політичну структуру суспільства, запобігає виникненню гострих політичних конфліктів і кризових ситуацій, слугує засобом пом'якшення соціальної напруги та зменшення вірогідності помилок при прийнятті важливих державних рішень. З іншого боку, відсутність дієздатної опозиції або легітимних каналів для реалізації її поглядів спричиняє підвищення рівня соціальної нестабільності, провокує політичну апатію суспільства, або навпаки — розвиток подій за конфліктним, силовим сценарієм. Коли політична боротьба сприймається як зіткнення Добра і Зла, коли партія переможниця прагне почати національну історію з «чистого аркуша», «переграти» її, а переможена партія чекає свого часу, щоб повернути рух історії у зворотному напрямі, така протидія, така опозиція не можуть вважатися конструктивними. Отже, конструктивна опозиція має бути альтернативною, а не антагоністичною політиці, стра-

тегії й тактиці панівної владної еліти. На нинішньому етапі в демократичних державах немає усталеного підходу до унормування інституту парламентської опозиції на конституційному чи законодавчому рівні. Сьогодні в світі існує чотири основні моделі парламентської опозиції: 1) вестмінстерська модель (поширена в Австралії, Великій Британії, Індії, Ірландії, Канаді, Новій Зеландії), за якої роль парламентської опозиції формалізована, але мало впливає на вироблення політичного курсу; 2) французька модель, коли роль опозиції незначна і на практиці, й інституційна; 3) німецька модель (поширена в Німеччині, Австрії та ін.), за якої роль опозиції не настільки формалізована, як у вестмінстерській моделі, проте традиції політичної практики та розвиненість інститутів громадянського суспільства дають змогу опозиції на практиці реально впливати на ухвалення рішень; 4) скандинавська модель (Данія, Норвегія, Швеція) характеризується значно меншими правами опозиції, ніж у всіх інших моделях. Опозиція має право на участь у діяльності законодавчих комітетів та в ухваленні порядку денного. Специфіка української опозиції полягає в тому, що за роки незалежності України вона стала невід'ємною складовою політичної системи. Практично всі провідні політичні сили за цей час встигли побувати як при владі, так і в опозиції. Можна дійти висновку, що українська опозиція є важливим явищем в українській політиці як в демократичній правовій державі. На мою думку, на даному етапі української державності відбувається лише становлення опозиції як політичного феномену, тому цей процес потребує нормативного закріплення, в якому будуть міститися повноваження, права та обов'язки опозиції в українському парламенті.

Пархута Т. Б.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 2 курс, 8 група

ВИБОРЧІ ТЕХНОЛОГІЇ В УКРАЇНІ: СУЧАСНА ПРАКТИКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ

На сьогодні у сучасних демократичних країнах виборчі технології відіграють досить вагомe значення для суспільства. Так як вибори — це основний спосіб легітимації державної влади, джерелом якої та носієм суверенітету є народ, тому саме йому належить право обирати представ-

ників органів публічної влади. Вільні, відкриті вибори кандидатів народом на конкурентній основі є однією з ознак демократичних держав. Кандидати на виборах намагаються різними способами заохотити до голосування виборців і саме тому вони використовують різні виборчі технології. Із розвитком суспільства, технології розвиваються, спочатку це була так звана газетна епоха, потім — телевізійна і на даний момент — «цифрова». За думкою науковців, «виборчі технології є засобом практичного досягнення поставлених цілей, ... вони є специфічним інструментом інновацій й творчості, організації різних видів впливу на електорат, соціальної, політичної, психологічної, економічної та інших видів діяльності і взаємодії у ході виборів. Їх особливістю є те, що з їхньою допомогою моделюються, стають феноменом соціальної реальності процеси впливу на електорат». Виборчі технології в цілому можуть бути типологізованими: ступенем інноваційності (традиційні та інноваційні); витратами (низько, середньо і високо затратні); прогнозованістю результатів (легко або складно прогнозовані); легальністю засобів, які використовуються (легальні і нелегальні); морально-етичним критерієм (конвенціональні і девіантні); характером дії (стратегічні, тактичні, оперативні); рівнем ефективності (високоєфективні, середньо ефективні, низько ефективні). Також існують так звані «чисті» та «брудні» технології. Найбільш коректною вважається класифікація за критерієм відповідності моралі та законодавству. Вони поділяються на три групи: «білі», «сірі» та «чорні». «Білими» технологіями називають ті, що належать до офіційного реєстру дозволених і не суперечать закону. «Сіримі» вважаються такі технології, що не передбачають прямого порушення закону, але суперечать нормам суспільної моралі та прийнятним способам ведення виборчої кампанії. А «чорними» вважають ті політичні технології, застосування яких передбачає пряме порушення чинного законодавства. Поняття «виборчі технології» для України є новим і потребує ще докладного вивчення, так, як наша держава вийшла на демократичний шлях розвитку зовсім недавно, порівняно з іншими державами. Широке використання виборчих технологій в Україні розпочалося під час парламентських виборів 1998 р. Українські виборці вже не так довіряють кандидатам, партіям, блокам, тому що населення зневірилося, адже їхні програми тільки *de jure* залишаються на папері, а *de facto* нічого не втілюється із запропонованих передвиборчих програм, чим і користуються опоненти під час проведення виборів, як аргументами проти своїх супротивників. Отже, потрібно було б закріпити перелік та процедуру

проведення виборчих технологій в нормативно-правових актах, заборони проведення «чорного піару» та брудних технологій, які паплюжать честь та гідність учасників виборчих перегонів. Необхідно дослідити досвід провідних країн світу, щодо використання виборчих технологій та запроваджувати кращі взірці виборів до державних структур влади в законний, демократичний спосіб.

Пастушок Б. М.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет №7, 3 курс, 3 група

ОДНОПАРТІЙНІ СИСТЕМИ: МОЖЛИВІ ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ

Однопартійна система є найхарактернішою для тоталітарних і авторитарних політичних режимів. Правляча партія, яка є єдиною, по суті, зливається з державними структурами, підпорядковує їх собі. Доцільність встановлення режиму єдиної партії зазвичай виправдовується за допомогою трьох основних аргументів. По-перше, єдина партія виступає як засіб інтеграції нації, вона дозволяє гармонійно поєднувати необхідне єдність і реальне різноманіття. По-друге, єдина партія виступає і як інструмент економічної та соціальної мобілізації, яка мобілізує сили суспільства. По-третє, єдина партія відображає соціальну однорідність. З точки зору марксизму, політичні партії є виразниками інтересів суспільних класів. Тому, якщо в суспільстві відсутній антагонізм класів, то може існувати лише одна партія, що представляє одночасно різні класи і соціальні групи.

Перевагою однопартійної системи може вважатися жорстока дисципліна здатна мобілізувати виробничі й людські ресурси в критичні для держави часи. Втім в стабільні часи активно проявляють себе її недоліки. Створюється небезпека потенційної нестабільності і краху системи внаслідок перенапруження і виснаження ресурсів. Створення будь-яких інших партій забороняється законом. Відсутність опозиції в державі прирікає правлячу партію на застій, бюрократизацію. Відбувається зомбування політичної культури і свідомості. Однопартійна система стала першим кроком до тотального контролю над державою і суспільством і насадження їм своїх принципів та ідеалів. Також відбувається зрощен-

ня партійного апарату з державним. Для цієї система притаманна диктатура, де вся повнота влади належить особі або групі осіб, що спирається на насильство, терор і репресії. Спостерігається відчутна криза однопартійної політичної системи. Ця система вважається родовою ознакою недемократичних політичних режимів. Однак практично в усіх країнах, незалежно від політичного ладу, рівня демократизму, однопартійні системи виявились нестійкими і поступилися своїм місцем різним багатопартійним системам. На сьогоднішній день становлення в Україні однопартійної системи неможливо, оскільки наша держава уже пережила цей період. Як і ідеологічний період й партійний плюралізм вже остаточно сформувався. Втім цей партійний плюралізм потребує значного вдосконалення, бо велика кількість існуючих партій «нежиттєздатні», формальні або «фейкові». І тому я вважаю, що нам необхідно скоротити кількість партій і залишити лише ті, які будуть відігравати важливу роль у суспільстві.

Пашкова Ю. Ю.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 2 курс, 24 група

ЗМІ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день велику роль у різних сферах життя суспільства (економічна, політична, соціальна та ін.) відіграють засоби масової інформації (ЗМІ). З огляду на те, що існує поділ влади на три гілки, у наш час ЗМІ можна сміливо називати четвертою гілкою влади, тому що на сьогоднішній день діяльність преси та журналістів займає велику роль у знаннях та свідомості суспільства. Усю важливу інформацію, наприклад, про кандидатів у Верховну Раду України, кожен з нас отримує з новин по телевізору, реклами, із статей газети, з Інтернету, радіо та інше. Таким чином, сучасні ЗМІ має великі можливості впливати і навіть маніпулювати суспільством за допомогою: 1) розповсюдження неправдивої інформації; 2) підтасовка фактів; 3) навішування ярликів для компрометації політичних ідей.

Інформація, яка має суспільну значущість, яку повідомляють ЗМІ повинна бути від незалежних джерел та такою, яка відповідає дійсності. У той же час майже кожен канал, чи газета повідомляють інформацію

з того боку з якого вигідно в першу чергу особам, які приймають безпосередню участь у подіях, які передають журналісти, або тим, хто є спонсором цього джерела інформації, тому народу дуже важко дізнатись правду та зробити об'єктивну оцінку подіям. Якщо роздивляться ЗМІ з точки зору політики, то треба зазначити, що для кожного з учасників політичного життя України є важливим постійно з'являтися у новинах, вести активну роль у політичному житті та фігурувати у “позитивному світі” перед народними масами. Засоби масової інформації формують громадську думку, впливають на психологічний, соціальний стан людей. А це є дуже важливим, тому що сформована думка людини показує ставлення особи до подій, які відбуваються. На сьогоднішній день багато людей можна сказати є “зомбованими” від постійного впливу інформації, яка діє на людину. Бо, як відомо, ЗМІ може повідомляти, як позитивну так і негативну інформацію, яка суттєво впливає на свідомість людини. Також негативним явищем є пропаганда, тобто нав'язування суспільству дуже часто неправдивої та шкідливої інформації, яка відображується на адекватному та свідомому мисленні та діяльності осіб. Тобто дивлячись один і той же канал, читати ту ж саму газету, не намагаючись роздивитись та проаналізувати ситуацію з різних боків, постійне нав'язування однієї думки, призводить до деградації суспільства та «загнання» суспільства під стереотипи. А таким суспільством, яке мислить та діє однаково, легше управляти та в подальшому нав'язувати свою думку та пропандувати, те, що потрібно правлячій еліті та іншим особам. Не можна не розглянути і позитивну роль ЗМІ, бо вони часто підіймають суспільні та політичні проблеми, зокрема проблеми свободи слова, особистості, боротьби з наркотиками, СНІДом, алкогольною залежністю та інші. При цьому багато відомих людей підтримують, та є спонсорами вирішення таких значущих проблем на сьогоднішній день у світі. Отже, з усього вище сказаного можна зробити висновок та визначити місце засобів масової інформації у сучасному житті. Кожному з нас відома думка про те що «хто володіє інформацією той володіє світом», не можна з цим не погодитись, бо це дійсно так, бо та інформація яка надходить у свідомість людей, знаходить там своє місце, формує світогляд та життєву позицію у певних сферах життя. Засоби масової інформації в повсякденному житті стали дуже впливовими і значущими, та в результаті створюють єдиний інформаційний простір, що консолідує думки, почуття, бажання людей в єдину суспільну думку.

ЛЮСТРАЦІЯ ЯК МЕХАНІЗМ ПОДОЛАННЯ ДЕСТРУКТИВНОСТІ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі розвитку української держави особливо гостро постають проблеми в різних сферах суспільного життя, що накопичилися за її історію і не були вирішені за роки незалежності. Вони настільки значні і поширені, що їх подолання потребує неабияких зусиль з боку, по-перше, українського політикуму, а, по-друге, особисто кожного громадянина України. І якщо у готовності народу до боротьби за краще майбутнє не виникає жодних сумнівів, що підтверджують останні події, то цього не можна із впевненістю сказати про осіб, наділених владними повноваженнями. Їх діяльність можна характеризувати як деструктивну, що призводить до порушення прав і свобод людей, відсутності дієвих механізмів їх захисту, дестабілізації суспільного життя, де легітимації влади тощо. Тож цілком логічно постає питання про засоби її подолання та можливість попередження. Люстрація на сьогодні розглядається як єдиний можливий варіант проведення докорінних ефективних змін у лавах політичних еліт. Саме тому ця тема є актуальною і заслуговує неабиякої уваги. Люстрація — це процедура перевірки державних службовців на предмет їх приналежності до злочинного чи окупаційного режиму після зміни влади, що проводиться на основі відповідних законів спеціально уповноваженими на це державними органами. Особи, щодо яких встановлюються факти їх співпраці з попереднім керівництвом, повинні бути звільненні із позбавленням права обіймати державні посади у майбутньому. Зазвичай, їм може бути запропоновано піти у добровільну відставку, за якої компрометуюча інформація не розголошується. До люстрація як засобу подолання деструктивності влади свого часу вже зверталися такі країни як Угорщина, Польща, Болгарія, Румунія та деякі інші. Проте найціннішим для світу й України є досвід Чехії у цьому питанні, якій вдалося провести масштабну і реальну «очистку влади». Цей процес охопив спочатку Службу державної безпеки, згодом суди, прокуратуру та армію. За півтора роки було люстровано близько ста соток тисяч осіб. Колишнього міністра внутрішніх справ, його замісника і голову державної безпеки було заарештовано. Така рішучість і безкомп-

ромісність у проведенні процедури люстрації дала відповідні результати. Нині Чехія — це приклад демократичної країни з високим європейським рівнем життя, де людина є найвищою цінністю. Україна, на жаль, лише зараз стає на шлях заміни «старих скомпрометованих облич» новими перспективними особистостями. Нещодавно було ухвалено Закон «Про люстрацію», який вже активно критикується. Зокрема виникають питання щодо правильності критеріїв, за якими проводитиметься очищення влади. Серед них антикорупційний критерій згадується лише як декларативний, хоча на думку громадськості, саме він повинен бути фундаментальним. Тож багато хто сумнівається, що закон зможе виконати своє основне призначення і нарешті провести чітку демаркаційну лінію між радянським минулим і європейським майбутнім нашої держави. Але, як показує чеський досвід, першорядне у цій справі — бажання, швидкість і безкомпромісність. Головне не зволікати з оновленням державного апарату і не проводити його вибірково. Інакше, за таких умов, деструктивність влади лише поглиблюватиметься. Таким чином, можна зробити висновок, що люстрація є необхідним кроком для подолання кризових явищ в житті нашої держави. Проведена належним чином очистка політичних еліт сприятиме встановленню довіри до влади, її прозорості й відкритості, адже державні посади займатимуть професіонали із бездоганною репутацією. Це, безперечно, підвалина для вирішення низки інших проблем і подолання деструктивності влади в цілому.

Петрушевська Ю. В.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІШКОЮУ, 3 курс, 11 група

ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ МАНПУЛЯЦІЇ ПОЛІТИЧНОЮ СВІДОМІСТЮ

Засоби масової інформації (ЗМІ) усе більше набувають вагомості ролі в сучасному суспільстві, неоднозначно впливаючи на його функціонування і розвиток, та є частиною сучасної дійсності з її протиріччями, конфліктами й політичною нестабільністю. Під засобами масової інформації розуміють газети, журнали теле і радіопрограми, кінодокументалістику, інформаційні агенції, інші періодичні форми публічного розповсюдження масової інформації. Діяльність ЗМІ має важливі суспільно-

політичні наслідки, оскільки характер масової інформації, адресований аудиторії, визначає її ставлення до дійсності і напрям соціальних акцій. ЗМІ відіграють ключову роль у механізмі реалізації державної влади, формують громадську думку, з одного боку, а з другого — вони повсякденно протистоять тиску держави на громадянина і особистість. Особливо їх вплив стає вагомим під час виборчих кампаній. Влада ЗМІ разом із законодавчою, виконавчою і судовою гілками влади утворює систему саморегуляції соціального організму країни, у якій вона виконує роль механізму соціального контролю або зворотного зв'язку. Завдяки розвитку ЗМІ, виник новий вид соціального управління — маніпулювання масовою свідомістю, розробка й удосконалення методів якої оцінюються значно вище, ніж інші види інтелектуальної діяльності. Усе частіше політичні сили застосовують політичне маніпулювання за допомогою ЗМІ, яке засноване на фальсифікації. Політичне маніпулювання розуміється як приховане управління політичною свідомістю та поведінкою людей відповідно до власних політичних інтересів. Маніпуляція свідомістю та поведінкою людини стала наразі досить дієвою у суспільно-політичному житті. Технології маніпуляції стали все проникаючими, вони впливають на психіку кожної людини. Тому ЗМІ не лише виконують інформативну функцію (хоча вона має бути основною), але пропагують ідеї, погляди, вчення, політичні програми і беруть, таким чином, участь у соціальному управлінні. Шляхом формування громадської думки, вироблення певних установок, вони спонукають людину до тих чи інших вчинків, маніпулюючи тим самим її політичною свідомістю. Політична маніпуляція — це система засобів ідеологічного і духовно-психологічного впливу на масову свідомість з метою нав'язування певних ідей, цінностей, цілеспрямований вплив на громадську думку та політичну поведінку для спрямування їх у заданому напрямку. Об'єктом маніпуляції стає масова політична свідомість буденно-емпіричного рівня. ЗМІ впливають на свідомість і поведінку людей використовуючи посилення на авторитети, навішуванням ярликів, технологію залякування, нейролінгвістичне програмування, відволікання уваги тощо. Отже, байдужість людини до політичного життя, низька політична культура сприяють можливості маніпулювання її свідомістю. Суспільство, що бажає зберегти свободу, повинно усвідомити свою відповідальність за власну долю та долю країни в цілому. Щоб протистояти політичній маніпуляції необхідно формування ціннісних орієнтацій, настанов та моделей поведінки, які б відповідали вимогам становлення та збереження демократичної держави.

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

У сучасному світі проблему національної безпеки виділено в окрему галузь політичної науки та політичної діяльності, значення якої постійно зростає. Від рівня національної безпеки залежить саме існування та розвиток людини, суспільства, держави. Процеси глобалізації, посилення єдності світу з одночасним поглибленням його національної різноманітності, революція у військовій сфері призвели до зміни загроз і небезпек для людства, окремих націй і держав, що вимагає нових підходів до глобальної, міжнародної та національної безпеки. Формування та реалізація в Україні державної політики національної безпеки сьогодні є чи не найголовнішою проблемою ефективного управління суспільством, що трансформується. У принципово нових для України та інших пострадянських держав умовах, певний ключ до розуміння сутності змісту та мети державного управління і політики у сфері національної безпеки в перехідних суспільствах дають слова відомого політолога Н. Макіавеллі про те, що «відкриття нового політичного устрою не менш небезпечне, ніж відкриття невідомих земель і морів». Політична безпека — це стан захищеності політичних інтересів особи, соціальних груп, держав від внутрішніх та зовнішніх загроз, а також система заходів щодо забезпечення цієї захищеності. У багатьох випадках вона ототожнюється з державною безпекою, проте її зміст значно ширший. Політична безпека, як центральний елемент національної безпеки, означає безпеку всього політичного життя, захищеність прав і свобод громадян, політичних партій, громадсько-політичних об'єднань, рухів, цілісності та незалежності держави від політичної сваволі й екстремізму в середині держави, політичного тиску та агресивних спрямувань на міжнародній арені. Дестабілізуючими чинниками міжнародної та національної безпеки є такі нові загрози, як зростання кількості локальних конфліктів, міжнародний тероризм, насильницький екстремізм, розкрадання ядерних матеріалів та поширення ядерних технологій, організована злочинність, незаконне поширення наркотиків, надмірне поширення легких озброєнь і стрілецької зброї, гострі економічні проблеми та деградація довкілля, порушення прав людини та основних свобод, зокрема свободи думки, свідомості,

релігії чи віри, прав національних меншин, а також прояви нетерплячості, агресивного націоналізму, шовінізму, ксенофобії, антисемітизму. Отже, національна безпека — це стан захищеності життєво важливих інтересів людини, суспільства і держави та є об'єктивною передумовою становлення та розвитку державної самостійності України. В свою чергу, вирішення політичних проблем національної безпеки є безумовним чинником утвердження і піднесення демократичного суспільства.

Пилипенко О. О.

НЮУ імени Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 4 курс, 5 група

ПРАВИЛЬНОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЖЕСТОВ КАК ВАЖНАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ УСПЕШНОГО ВЫСТУПЛЕНИЯ ОРАТОРА

Правильное использование жестов позволяет оратору на подсознательном уровне эффективно влиять на аудиторию. Продуманная невербальная коммуникация делает слова выступающего убедительными для аудитории, помогает действенно доносить информацию, а главное — достигать своей основной цели — той, ради которой он произносит речь. Жесты выступающего могут увеличить силу его слов, а могут обесценить их и даже вступить с ними в противоречие. Знаменитый оратор древности Демосфен на вопрос, что нужно для хорошего оратора, ответил так: «Жесты, жесты и жесты!». Не случайно с давних времен теории ораторского искусства в своих статьях о лекторском мастерстве также обращали особое внимание на жестикуляцию. А. Ф. Кони в «Советах лекторам» пишет: «Жесты оживляют речь, но ими следует пользоваться осторожно. Выразительный жест должен соответствовать смыслу и значению данной фразы или отдельного слова. Слишком частые, однообразные, суетливые, резкие движения рук неприятны, приедаются, надоедают и раздражают». Хочется заметить, что жесты при выступлении оратора могут быть по-разному оценены аудиторией в зависимости от того, в каком стиле оратор преподносит материал. Безусловно, специфической разговорно-бытового стиля является так называемая «свобода жестов», которая будет выразительнее всего передавать индивидуальность оратора. В свою очередь, публицистический и художественный стили

дают оратору менее широкую возможность использования жестов в своем выступлении. При этом необходимо помнить, что жесты и производимый вами материал должны быть органичными и не чрезмерными. Практика показывает, что научный и официально-деловой стили определяют наличие умеренных, уместных и убедительных жестов, число которых должно быть минимальным. Но, каждый оратор должен помнить, что несмотря на то, какой стиль был избран для собственного выступления, нельзя отказываться от такого дополнительного способа передачи информации как жесты. Поэтому выделю главные правила, которые будут решением вышеизложенных проблем: 1) во время выступления должны преобладать открытые жесты. Руки за спиной демонстрируют авторитарность, нежелание идти на контакт. Руки, скрещенные перед собой, символизируют закрытость и желание оратора защититься, дистанцируя тем самым его от аудитории. Самый простой способ «открыться» перед аудиторией — использовать жестикуляцию рук с открытыми ладонями, что подсознательно воспринимается аудиторией как символ безопасности, открытости, доступности и бесконфликтности; 2) жестикуляция должна добавлять оратору живости и динамичности, а также соответствовать теме выступления; 3) жестикуляция не должна быть непрерывной. Не каждая фраза нуждается в подчеркивании жестом. Итогом вышесказанному является цитата о жестикуляции Д. Карнеги: «Любой жест, позаимствованный из книги, будет, скорее всего, выглядеть именно как позаимствованный. Жест должен исходить от вас лично, из вашего сердца, сознания, диктоваться вашим интересом к проблеме, вашим желанием побудить других людей понять вашу точку зрения, вашими импульсами. Единственные стоящие жесты — это те, которые родились импровизированно, во время выступления».

Пищик К. О.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет № 10, 3 курс, 4 група

«ЧОРНИЙ PR» ЯК ПОЛІТИЧНА ТЕХНОЛОГІЯ

Словосполучення «чорний PR» в українській мові закріпилося вже досить міцно. Почути його можна і на телебаченні, і в газетах, і в інших засобах масової інформації. Особливо часто дане поняття починає вжи-

ватися під час виборів. Цікаво, що у свідомості пересічного громадянина будь-який PR часто асоціюється саме з «чорним PR», але при цьому немає конкретного уявлення про значення даного поняття. Теоретичний аналіз свідчить, що деякі дослідники взагалі заперечують таке поняття, як «чорний PR». Посилаючись на класичне визначення PR, дане Семом Блеком в книзі «Що таке PR?»: «PR — це мистецтво і наука досягнення гармонії із зовнішнім оточенням за допомогою взаєморозуміння, заснованого на правді і повній інформованості», вони вважають, що PR з самого початку несе в собі позитивний сенс, а тому не може бути «чорним». Втім є й інші підходи до дефініції PR. Так, А. Н. Чумікова вважає, що «PR — це система інформаційно-аналітичних і процедурно-технологічних дій, спрямованих на гармонізацію взаємин усередині деякого проекту, а також між учасниками проекту та його зовнішнім оточенням з метою успішної реалізації даного проекту». Як бачимо, в ньому акцент робиться на діях, технологіях і процедурах, що є цілком доречним для визначення поняття «чорний PR». А. А. Чернушенко і В. Д. Федорова в книзі «Чорний PR в політиці» під «чорним PR» розуміють «цілеспрямоване поширення негативної інформації, що стосується будь-якого неживого або одухотвореного об'єкта». Вони зазначають, що «чорною» PR-діяльність стає в тому випадку, коли її метою є поширення брехні і наклепу на адресу конкурентів, причому частіше не від свого імені, а від імені тих самих конкурентів. При цьому «чорний PR» не завжди є брехнею, іноді використовуються реальні факти, але інтерпретують їх так, що це стає незаконним або аморальним. Таким чином, «чорний PR» — це діяльність по усуненню в будь-який спосіб (крім фізичного) конкурентів, що використовує форми і методи, які виходять за межі норм моралі. Цими методами є: компромати (у разі, якщо в них використовується помилкова інформація або інформація, зібрана незаконними методами); підкуп журналістів і розміщення на платній основі інформації, вигідної для клієнта або замовника; технології, спрямовані на те, щоб навмисно «очорнити» конкурента, підірвати його репутацію. При цьому оцінка таких методів не є однозначною. Так, одні політтехнологи компромат вважають «чорним PR» в тому випадку, якщо в ньому використовується помилкова інформація або інформація, зібрана незаконними методами. Інші «чорним PR» вважають саме правдиву, але негативну інформацію. Підкуп журналістів практично одноголосно сприймається як метод «чорного PR». Втім, в усіх варіантах незмінним є висновок, що «чорний PR» виникає в виключно в конкурентному середовищі, бо набагато про-

стіше очорнити противника, ніж довести свою гідність за рахунок власних позитивних якостей. Таким чином, «чорний PR» все-таки існує, причому існує скрізь. Можна навіть сказати, що зараз ми живемо в світі «чорного PR». Проте, варто наголосити на можливих шляхах протидії поширенню даного явища. А саме, необхідно визначити, які технології вважати «чорними» і використання яких методів — неприпустимо. Просто з практичної точки зору слід знати, що ховається під тим чи іншим терміном, як використовувати той чи інший ресурс. Також, необхідне вдосконалення нормативно-правової бази проведення виборчих кампаній. Важливою є інтеграція спільноти політтехнологів для того, щоб встановити загальнозживані моральні норми. І наостанок, варто стежити за дотриманням законодавства під час процесу голосування.

Плевако Я. А.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 3 курс, 14 група

ПОЛІТИЧНІ АСПЕКТИ В ПОЗАБЛОКОВОМУ СТАТУСІ УКРАЇНИ

Щоб відповісти на питання, чи вигідно Україні бути позаблоковою державою, слід розглянути реальні процеси, які відбуваються у сучасному міжнародному середовищі, та проаналізувати їх можливий вплив на таке рішення України. По-перше, однією з особливостей і перспективних тенденцій розвитку сучасного світу є його регіоналізація, тобто формування регіональних систем безпеки і соціально-економічного розвитку. Україна перебуває на межі євразійської та європейської регіональних систем. Реально ці системи функціонують в інститутованих формах СНД та ОДКБ з одного боку, та ЄС і НАТО — з другого. Усі країни цього геополітичного простору вже, якщо не приєдналися до цих структур, то щонайменше однозначно визначили свої перспективи. По-друге, реальністю сучасного світу є факт неподільності національної, регіональної і глобальної безпеки. Це означає, що жодна, навіть найпотужніша держава, одноосібно не може гарантувати свою власну національну безпеку. По-третє, позаблоковий статус для України із позитивними наслідками стане можливим тільки за умов, коли в ньому будуть щиро зацікавлені передусім провідні країни континенту і світу та найближчі сусіди. На-

приклад, Швейцарія могла залишатися нейтральною країною навіть у найкритичніші часи Другої світової війни. Отже, для проголошення Україною позаблокового статусу необхідно, щоб цього насправді бажали євроатлантичний та євразійський воєнно-політичні альянси (НАТО і ОДКБ) і попередньо надали зі свого боку відповідні гарантії безпеки. Але навіть гарантії, беручи до уваги сучасну ситуацію, не вбережуть від агресії держави із значно переважаючим військовим потенціалом. Аналіз нинішньої ситуації показує, що ОДКБ і перш за все Росія бажає не стільки позаблокового статусу України, скільки включення її у сферу свого геополітичного впливу, а НАТО — не стільки приєднання України до Альянсу, скільки недопущення її вступу до ОДКБ. Тому одностороннє проголошення Україною позаблокового статусу може перетворити її у так звану «сіру зону», де великі сусіди будуть розігрувати свої інтереси, а Україна перетвориться із суб'єкта на об'єкт міжнародних відносин. Таким чином, європейські позаблокові країни (Австрія, Швеція, Фінляндія) є членами Європейського Союзу. Він активно розвиває власну безпекову політику, а нещодавно підписаний Лісабонський договір на порядок денний ставить не тільки спільну безпекову, а й оборонну політику.

Плиска Ю. В.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 2 курс, 26 група

РОЗБУДОВА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

При всій різноманітності інтерпретацій феномену громадянського суспільства такими видатними мислителями, як Дж. Локк, А. Фергюссон, Ш.-Л. Монтеск'є, І. Кант, Г. Гегель, А. де Токвіль та ін., українські вчені трактують ідею громадянського суспільства як систему самостійних і незалежних від держави суспільних інститутів і відносин, що забезпечують умови для реалізації приватних інтересів і потреб індивідів і колективів, для життєдіяльності соціальної і духовної сфер, їх відтворення і передачі від покоління до покоління. Якщо на основі такого розуміння громадянського суспільства аналізувати стан речей у нашій державі, то можна казати про те, що в Україні етап його формування ще не завершився. Аналізуючи стан речей на теренах нашої держави, до-

ходимо висновку, що права і свободи особи, незважаючи на ґрунтовне їх закріплення та детальну регламентацію в Конституції України, поки що не стали дійсно вищою соціальною цінністю для держави (ст. 3 Конституції України), що зумовлено тоталітарною історією та перехідним станом українського суспільства. Права і свободи людини і громадянина в Україні носять дещо декларативний характер, оскільки держава і суспільство не в змозі напрацювати ефективні правові механізми їх визнання, легалізації, реалізації, гарантування, охорони та захисту. Причиною цього є не тільки складна історія українського народу, а й нестабільна ситуація перехідного періоду, неналежна правосвідомість громадян. Для розбудови громадянського суспільства потрібно долучити якнайбільшу кількість людей до формування громадських організацій, політичних партій, професійних об'єднань та інших інститутів, що повинні активно функціонувати у правовому суспільстві. В такому разі зменшиться пасивність людей, що приведе до можливості відстоювання суспільної думки і ефективного забезпечення своїх прав громадянами. В результаті проведення соціологічного опитування українці вказали на головну причину низької соціальної активності — невіра в результати своїх дій, чому є щонайменше два пояснення: ігнорування органами влади законних вимог громадян та схильність частини громадян виправдовувати власну пасивність очікуваною безрезультатністю своїх дій. В ході цього ж опитування з'ясувалося, що респонденти схильні до участі у законних акціях протесту: 41% — в разі значного підвищення цін на найнеобхідніше; 34,7% — на знак протесту проти злочинності і беззаконня; 33,9% — у разі невивплати зарплати; 31,9% — через її низький рівень; 27,8% — протестуючи проти свавілля місцевої влади. Наведені дані свідчать, що безумовний пріоритет серед чинників, які можуть спричинити акцію протесту, належить чинникам соціально-економічного характеру, однак свавілля влади, беззаконня також можуть викликати бурхливу реакцію населення країни. Разом із тим, у жодному випадку не готові взяти участь в акціях протесту майже чверть (24,9%) громадян. Цю цифру можна вважати індексом пасивності суспільства, хоча мотиви такої пасивності можуть бути різними (від "повного задоволення" життям до втрати будь-якої надії на позитивні зміни шляхом протестних дій). Як слушно зазначав відомий американський соціолог А. Етц'оні, бути активним — це значить нести відповідальність, бути пасивним — значить бути під контролем. Можна припустити, що за сучасних обставин розвитку нашої держави такий інститут як громадянське суспільство розвиватиметься скоріше через підняття людей на вимушені акції

протесту, що зумовлено погіршенням соціально-економічного життя та порушенням їх прав та свобод. Проте такий розвиток ситуації може мати серйозні негативні наслідки для розвитку інших сфер суспільства та розбудови правової держави.

Погребняк О. О.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІШКОПУ, 3 курс, 1 група

РОЗБУДОВА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

В Україні на порядку денному постало питання розбудови громадянського суспільства. Про це свідчить й бажання нинішньої влади залучити дане утворення до участі у проведенні реформ в різних галузях. Громадянське суспільство можна визначити як суспільство, що характеризується наявністю розвиненої мережі різноманітних відносин між рівними, автономними в своїх діях суб'єктами, які здійснюються без посередництва держави; існуванням суспільних інститутів, які відображають увесь спектр інтересів громадян та соціальних груп, захищають їх у стосунках з державою; усталеною системою цінностей. Основними рисами громадського суспільства є: наявність демократичної правової державності; самоврядування індивідів, добровільних організацій та асоціацій громадян; різноманітність форм власності, ринкова економіка; плюралізм ідеологій і політичних поглядів, багатопартійність; доступ усіх громадян до участі в державних і суспільних справах; взаємна відповідальність держави та громадян за виконання демократично прийнятих законів; наявність розвинутої соціальної структури; розвинена громадянська політична культура і свідомість; цінування прав громадян вище за державні закони; контроль суспільства за діяльністю державних органів. Для нашої країни притаманним є розвиток таких рис громадянського суспільства як: багатопартійність та плюралізм ідеологій і політичних поглядів. Так, в сучасному українському суспільстві ідея багатопартійної політичної системи дістала своє закріплення на конституційному рівні. Згідно зі ст. 36 Конституції України, громадяни мають право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних,

економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, за винятком обмежень, встановлених законом в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей. Політичні партії в Україні намагаються сприяти формуванню і вираженню політичної свободи громадян, беруть участь у виборах. На сьогодні в країні їх нараховується понад 200, проте, чи є це позитивним для українських реалій? Так, усунення з політичної арени КПРС ще недавно уявлялося багатьом остаточним прощанням з минулим, кроком у «світове співтовариство». Проте монополія на владу змінилася владою монополій. Замість єдиної ідеології з'явилося безліч, що претендують на універсальність. Тому склалася досить парадоксальна ситуація, коли в Україні існує велика кількість політичних партій, але жодна з них не має достатнього впливу у загальнонаціональному вимірі. Наразі основними шляхами побудови громадянського суспільства в Україні мають стати: підвищення рівня політичної культури і активності населення, створення нових можливостей участі громадян в управлінні державними і громадськими справами, активізація процесу роздержавлення усіх сфер суспільного життя, максимальне розширення сфери судового захисту прав і свобод людини, формування поваги до права і до закону, підвищення рівня суспільної свідомості, громадянської культури, подолання явищ соціальної пасивності громадян.

Пойдин П. І.

НПУ ім. М. П. Драгоманова
Інститут природничо-географічної
освіти та екології, IV курс 46-
ГП група

СУЧАСНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ КОНФЛІКТІВ У ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Формування етнонаціональної карти будь якої держави є складним процесом, який охоплює значні історичні періоди. Якщо на початкових етапах розвитку людського суспільства формування етносів на території тієї чи іншої країни відбувалося стихійно, то вже в епоху Середньовіччя головна роль у цьому належала політиці, яку вели загарбницькі імперії. Не є винятком і Україна, яка стала незалежною державою менше трьох

десять років тому. Натомість її етнічний і національний склад почав формуватися задовго до отримання суверенітету і має багатовікову історію. На нашу думку, одним із головних чинників, який вплинув на етнічну структуру населення України, є її географічне положення. Розташування на перетині міграційних потоків сприяло створенню потужних общин представників різних етносів. Крім того, перебування України протягом тривалого періоду у складі різних держав, відіграло беззаперечну роль у появі поряд з титульною нацією значних за чисельністю національних меншин, які сформувалися в результаті міграційних процесів, і на той період представляли інтереси держави — загарбника. Такий комплекс чинників помітно вплинув на становлення нашої держави як багатонаціональної. Основною проблемою багатонаціональних держав є міжетнічні протиріччя, які виникають між різними етносами на культурному, релігійному та соціальному підґрунті і потребують врегулювання з боку держави. Вони можуть мати як локальний, так і загальнодержавний характер. Дослідження таких конфліктів має значення і для Закарпатської області, яка є однією з найбільш строкатих у етнічному відношенні. На сучасному етапі важливою проблемою у цьому регіоні є вирішення питання «політичного русинства». Русинство як суспільно-політична течія сформувалося після Першої світової війни. Існування на території Закарпаття особливого народу — русинів, що заперечує свої корені з українським етносом є також суспільно-політичною проблемою. Конфлікт між офіційним Києвом і русинською менщиною Закарпаття з приводу адміністративно-територіальної автономії регіону та надання русинам окремого етнонаціонального статусу є досить неоднозначним. Існування такої автономії відповідає не стільки інтересам населення, що проживає на даній території, скільки політиці Угорщини та Росії, які прагнуть посилити свій вплив у стратегічно важливому Карпатському регіоні. Другим важливим питанням у міжнаціональних стосунках на Закарпатті є періодичні конфлікти між угорським та українським населенням. Це протистояння найбільш активно відбувається в тих районах, де частка угорців кількісно рівнозначна титульній нації, або перевищує її. Проблема полягає в тому, що більша частина угорського населення вважає, що Закарпаття після Другої Світової нерівномірно було передано УРСР. Проте, крім локальних сутичок між українцями і угорцями ситуація ускладнюється внаслідок політики керівництва Угорщини. Поглиблення сепаратистських настроїв відбувається, зокрема, через спроби надання подвійного громадянства населенню, що має угорське коріння. Відомі дві такі спроби у 2004 та 2009 роках. Праг-

нення відокремити Закарпаття і приєднати його до Угорщини посилилося у 2014 році, що проявлялося, насамперед, у підтримці політику уряду Росії щодо незаконного захоплення території АРК. Конфліктом, який позбавлений політичних мотивів і потребує вирішення, є протистояння між циганами та українцями, яке основним чином зумовлене ворожим ставленням українців до циган через їх спосіб життя: постійні крадіжки, жебрацтво. Етнонаціональні конфлікти вимагають нагального вирішення на державному рівні, що на нашу думку, можливо здійснити шляхом ефективною етнонаціональною політики, яка повинна базуватися на регіональному, загальнодержавному та міждержавному рівнях і забезпечити можливість уникнення втручання іноземних держав у динаміку етнонаціональних процесів не лише окремих регіонів, а й усієї України.

Покровська А. О.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОПУ, 2 курс, 8 група

ПРОБЛЕМА ПОДОЛАННЯ АБСЕНТЕЇЗМУ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Байдуже ставлення народу до політичних процесів, що є проявом абсентеїзму, веде до безконтрольності та всездозволеності влади, гальмує розвиток громадянського суспільства в Україні. Подолання цієї проблеми в сучасному громадянському суспільстві є актуальним, таким, що потребує глибокого дослідження задля його вирішення. Термін „абсентеїзм” означає байдуже ставлення людей до використання своїх політичних прав, ухилення від виконання громадянських обов’язків, у першу чергу від участі у виборах. Однією з умов існування демократичної системи в державі є процес обрання осіб, які отримують право приймати загальні рішення, шляхом чесних, справедливих, періодичних виборів, під час яких кандидати вільно змагаються за голоси виборців. Та народна недовіра до представників усіх органів політичної влади є результатом того, що українські можновладці часто не виправдовують надії громадян, що веде до формування абсентеїстського типу поведінки громадян. Майже абсолютна явка громадян також не є свідченням довіри до органів влади, як це було за часи СРСР, бо тоді вибори мали формальний характер, а мобілізована участь в них населення була організована державою.

У будь-якій державі завжди знаходиться частина громадян, що не беруть участі у виборах через різні обставини. В свою чергу, в більшості країн світу участь у виборах приймають ледве половина населення. Явка електорату на виборчі дільниці є своєрідним гарантом демократичності та легітимності обраної політичної влади. Електоральна пасивність призводить до того, що представниками політичної влади стають ті, кому народ з часом починає висловлювати свою недовіру. В сучасній Україні абсентеїзм частини населення може завадити повноцінному проведенню виборів в Парламент, бо народ з побоюванням і недовірою ставиться до представників політичних сил через ситуацію, що склалася на сході країни та через погіршення умов життя населення. Деякі громадяни вважають, що можновладці, як і їх попередники, не можуть та навряд чи будуть працювати для населення, а тому не бачать сенсу брати участь у виборах, що заздалегідь не гарантують поліпшення життя. В умовах стабільного розвитку суспільства пропонується закріпити як обов'язок громадянина України брати участь у голосуванні та встановити санкції за неявку на вибори, що будуть носити превентивний характер. В свою чергу, конституційне закріплення обов'язку голосування на виборах може призвести до обмеження свободи вибору громадянина і тим самим збільшити недовіру народу до органів влади. Отже, це питання потребує доопрацювання. Більш доцільнішим було б незалежне стимулювання виборців до голосування, через виховання політико-правової культури суспільства, для якого природним обов'язком стане вибір гідних членів суспільства до державної влади. Шляхами подолання абсентеїзму в сучасній Україні можуть стати: 1) забезпечення всебічного розвитку політичної освіти, підняття рівня політичної культури суспільства; 2) затвердження критеріїв політичної відповідальності влади, що забезпечить виконання обіцяних програм посадовцями різних рангів та структур, а через невиконання або неякісне виконання своїх обов'язків та обіцянок усування винних від владних повноважень; 3) запровадження дієвих механізмів контролю за владою з боку народу, проведення чесних і прозорих виборів, можливо, введення нових форм голосування, які були б зручними у користуванні, наприклад, голосування через мережу Інтернет, тощо. Головне, щоб новообрана влада створила сприятливі умови для розвитку суспільства, захисту та реалізації прав і свобод громадян. Необхідно кардинально змінити ставлення до влади тих, хто її отримав, щоб виправдати кредит довіри народу та не втратити його підтримку. Тоді проблема абсентеїзму в суспільстві сама собою відпаде.

ПРОБЛЕМА ВІДСУТНОСТІ НЕЗАЛЕЖНОГО СУДУ В УКРАЇНІ

Стан вітчизняної судової системи, зокрема дотримання принципу незалежності суддів, уже давно перейшов у розряд проблем, які особливо турбують українське суспільство. Необхідність виправлення цієї проблемної ситуації ні в кого не викликає сумнівів, однак усі вжиті заходи, в тому числі й виконання відповідних завдань судової реформи, поки що відчутно не вплинули на забезпечення реальної незалежності суддів. Щоб реформування судової системи дало очікувані результати, потрібно цей процес супроводжувати ретельним аналізом стану незалежності суддів і дієвості механізмів для її забезпечення, а також оцінити ефективність нових правових норм, які стосуються діяльності суддів та органів суддівського самоврядування щодо забезпечення їх незалежності. Відновлення авторитету судової влади в суспільстві, а відповідно й належного рівня довіри громадян до цієї гілки влади — необхідна умова забезпечення принципу незалежності суддів у державі. Коли втрачено авторитет судової влади, то не може бути й мови про належне дотримання відповідного принципу правосуддя. Оцінюючи рівень закріплення гарантій незалежності суддів у національному законодавстві щодо інституційного аспекту цієї незалежності, більшість респондентів у 2007-2009 рр. вважала, що конституційні норми в цілому відповідають міжнародним стандартам незалежності суддів (за винятком положення щодо складу Вищої ради юстиції (ст. 131 Конституції України), в якому щонайменше половина членів має бути суддями, обраними своїми колегами). Тривожить той факт, що сьогодні майже третина суддів (28,5%) вважає, що рівень законодавчого забезпечення гарантій їх незалежності незадовільний. Це свідчить про зміщення аспекту в проблемі функціонування правосуддя, а саме про дефіцит підтримки і схвалення діяльності судової влади з боку соціуму. Отже, понад 80% опитаних респондентів висловилися за незалежність суддів як їхню особисту «свободу» від сфери дії правових і моральних норм. Інша проблема — відсутність самокритики з боку служителів Феміди. Тому актуальним завданням сьогодення є ви-

корінення в судовій системі такого чинника, як готовність суддів піддаватися спокусі, впливу, тиску. Але це правова і морально-етична проблема не лише суддівського корпусу, а й усього сучасного суспільства, адже судді є його невід'ємною частиною. Визначальним у сфері забезпечення незалежності суддів за соціально-економічним напрямом виявилося запитання про необхідний рівень оплати праці суддів, який давав би їм можливість бути цілком незалежними під час здійснення правосуддя.

Пономаренко М. В.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет № 10, 2 курс, 1 група

ЖІНКА В ПОЛІТИЦІ

Чи повинна жінка займатися політикою? Коли виникло питання про участь жінок у політиці? Дату можна назвати абсолютно точно. У 1791 р. в розпал Французької революції мало кому відома письменниця Олімпія де Гуж пророчо прорекла: «Якщо жінка має право зійти на ешафот, вона повинна мати право піднятися на трибуну». І тільки майже через 200 років, на початку 80-х років ХХ ст. політична поведінка жінок змінюється настільки різко, що західні соціологи навіть починають говорити про нову жіночу революцію, вона нібито здатна покласти край патріархату, стверджуючи нові відносини між чоловіком і жінкою — відносини, засновані на визнанні їх гендерних відмінностей і взаємодоповнюваності при рівних соціальних можливостях. Проте, за все ХХ століття в світі можна нарахувати всього близько 30 жінок, які були обрані президентами чи главами урядів. Нині тенденція посилення ролі жінок в політиці аж до обрання їх президентами та прем'єрами поступово стає символом часу. Це пояснюється тим, що в умовах інформаційного суспільства, заснованого на «економіці знань», всі сучасні розвинені держави переходять до іншого способу організації соціального життя. Сьогодні, коли пред'являються більш високі вимоги і до впливових політичних акторів, традиційні функції також зазнають змін, статистика свідчить, що держави, які мають у своїх парламентах і урядах менше 25-30% жінок, приділяють недостатньо

уваги проблемам прав дітей, соціального захисту, охорони материнства і дитинства. Тому не дивно, що однією з ознак справжньої демократії вважається паритет жінок і чоловіків у парламентах, урядах та інших державних інституціях, які покликані забезпечувати соціальну справедливість і стабільність у суспільстві. Маргарет Тетчер зазначала: «Будь-яка жінка, яка розуміє, як вести господарство, наблизиться до розуміння того, як керувати країною».

За другу половину ХХ століття відсоток жінок у законодавчих органах влади в країнах, що мають парламенти, виріс у 4 рази. Відомо, що багатьом країнам вдалося добитися представництва жінок у парламентах на рівні однієї третини і більше від загальної кількості депутатів. Але, нажаль, за показником участі жінок в найвищих органах представницької влади Україну залишили далеко позаду не лише європейські країни СНД, але і Білорусь (24%), Таджикистан (17,5%), Узбекистан (17,5%), Туркменістан (16%), Казахстан (15,9%), Росія (14%). За кількістю жінок-парламентаріїв лідирують країни Скандинавії (від 33 до 40% депутатів). У Швеції, починаючи з 1994 р., політичні партії, що йдуть на вибори, включають у свої виборчі списки однакову кількість чоловіків і жінок. Результат проведеної роботи сьогодні вражає: Швеція перша країна у світі, в якій у складі уряду 50% жінок. Як відзначають соціологи, на верхи влади потрапляють жінки, які пройшли жорсткий відбір: освічені, мають за собою підтримку тієї чи іншої політичної партії або сімейну традицію — кар'єру батька, чоловіка; швидше заможні, що володіють неабиякими особистими якостями, найчастіше немолоді. Більше того, жінка, яка йде в політику, повинна бути мужньою. Втім, українське суспільство поки не готове прийняти жінку-політика. Причина цього є не лише у нехтуванні суспільством правами жінок, а й у певному небажанні чи страху самих жінок реалізуватися у доволі «чоловічих» сферах життя, зокрема — політиці. Як наслідок — 8,1% жінок у ВР 6-го скликання. Якими можуть бути наслідки такої ситуації? Аналітичні дослідження свідчать: якщо участь жінок у політиці не активізується, то демократичне суспільство, яке сьогодні формується в Україні, буде демократією без жінок і не для жінок, адже результатом слабкого представництва жінок у політиці є відтворення традиціоналістської «підданської» політичної культури. І політичне життя для більшості жінок так і залишиться другорядною, а то й чужою для них справою.

ПОЛІТИЧНА РЕКЛАМА У ПЕРІОД ВИБОРІВ ДО ПАРЛАМЕНТУ В 2014 РОЦІ

Кількість політичної реклами останнім часом значно зросла, навіть не зважаючи на ті скрутні часи, що переживає нині Україна. Але чи змінилася її якість, форма, спрямованість в період передвиборчої кампанії 2014 р.? Перед кожними виборами в органи державної влади кандидати, їх піар-менеджери, політтехнологи намагаються розробити нові гасла, пообіцяти електорату те, чого він бажає отримати. Фактично, мова йде про маніпулювання виборчою аудиторією. Політологи виділяють такі рівні маніпуляції аудиторією: 1) інформація, 2) інформація та задана емоція (оцінка), 3) інформація, задана оцінка та готовність до дії, 4) бездумна готовність до дії. Переважна більшість політичної реклами подається на двох останніх рівнях. При цьому для виборців практично виключається можливість особисто аналізувати та робити висновки щодо інформації, яка транслюється. За загальним правилом, зміст політичної реклами залежить від попиту та пропозиції. Отже, на ці відносини поширюється закон попиту та пропозиції. На позачергових виборах до парламенту України в 2014 р. майже у кожній партії одноманітні лозунги, наприклад, партія «Сильна Україна» — «Мир. Економіка. Майбутнє», Комуністична партія України — «Мир — українській землі! Благополуччя — кожній сім'ї», Блок Петра Порошенка — «Час єднатись», політична партія «Самопоміч» — «Візьми і зроби», партія «Народний фронт» — «Сильна команда для складних часів», партія «Громадянська позиція» — «Безпека, справедливість, оновлення», ВО «Батьківщина» — «Україна перемаже!» тощо. При цьому кожна з них апелює до найзлободенніших проблем, які постали перед громадянами — мир та єдність держави, а також до почуттів виборців, їх страхів та надій. Таким чином, фактично, відбувається активна «театралізація» політики. Також політична реклама може бути непрямомою. Вона замасковується під інформаційний матеріал або політичне ток-шоу, які надають позитивні відомості про одного кандидата чи негативні про іншого. Така реклама не викликає критики з боку виборця. Наприклад, деякі кандидати в депутати України заявили, що не будуть проводити політичну агітацію, а кошти використовують на потреби АТО. Однією з особли-

востей непрямой реклами є те, що незрозуміло, чи є подана інформація правдивою, бо виборці отримують її з багатьох джерел, які діють в інтересах різних політичних сил. Слід зазначити, що у порівнянні з попередніми передвиборчими агітаціями, які проводилися в 2007, 2012 роках, значно менше використовується «чорний піар». Тільки «Опозиційний блок» («Влада ставить політику вище інтересів людей») та партія «Сильна Україна» («Владі знадобилось тисячі смертей, руйнування економіки, обвал гривні») активно використовують такий метод. ВО «Батьківщина» у своїй передвиборчій кампанії використало «образ героя» — Надії Савченко, навіть зробило її номером один у виборчому списку. Лідер даної партії заявила, що докладе максимум зусиль для звільнення жінки і зробить все, щоб вона увійшла до складу майбутньої української делегації в Парламентській асамблеї Ради Європи. Втім викликає сумнів, що саме ця мета є основною, а не можливість використання імені героїні для вирішення власних завдань. Таким чином, політична реклама, формуючи вибір в громадян, широко використовує різні способи маніпуляції свідомістю виборців. Проте українці сьогодні все менше довіряють політичній рекламі та передвиборчій агітації, що стимулює політтехнологів до створення та використання нових методів, способів та знарядь для отримання бажаного для кожного кандидата — отримання влади.

Постнова Н. І.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОПУ, 3 курс, 16 група

ЗМІ ЯК ЗАСІБ ПОЛІТИЧНОГО МАНІПУЛЮВАННЯ

«Внаслідок того, що наші знання про реальності опосередковані ЗМІ, стало безглуздом відрізнити відображення від відображеного явища».

Н. Больц

Інформація завжди впливала на безпосередність сприйняття людьми певних політичних подій, на їх логічне розуміння. Якщо одні люди здатні сформулювати своє ставлення до почутого у ЗМІ, не піддаючись загальному впливу, то інших повністю поглинула інформаційна пучина і їхнє відношення до політичних реалій — це лише сліпе відображення того, що було сказано чи написано у ЗМІ. Питаннями взаємовпливу понять «політика —

інформація» у свій час займалося багато вчених. Доречно згадати таких зарубіжних вчених, як Д. Белл, О. Тоффлер, З. Бжезинський, А. Турен, Дж. Гелбрейт, Р. Арон, П. Серван-Шрайбер, М. Понятовський, М. Хоркхаймер, Ю. Хабермас, Й. Масуда, Д. Лайон, а також українських політологів — дослідників О. Гриценка, В. Іванова, Г. Почепцова, М. Требіна, О. Чекмишева, А. Чічановського, В. Шкляра. На сьогоднішній день ЗМІ є єдиним джерелом інформації, звідки суспільство черпає знання про політичні реалії. Здавалося б, немає нічого поганого у тому, що мас-медіа справляють вплив на громадян, адже люди отримують необхідні їм відомості. Але проблема полягає у тому, що кожен хоче отримати правдиву інформацію, а на сьогоднішній день — це практично неможливо. Доречно висвітлити думку Юрія Якименка, експерта-політолога, який наголошує: «Проблема свободи слова в Україні полягає у залежності ЗМІ від власників, а ті, в свою чергу, є або провідними політиками або залежать від останніх... Свобода слова необхідна, тому що вона є механізмом донесення до громадян діяльності влади, того, наскільки співпадають декларації і реальні дії».

У реаліях сьогодення бачимо наступне: ЗМІ відображають те, що вигідне їхнім наставникам. Таким чином відбувається незламна триада «від політики (те, що вигідно певному діячу), до ЗМІ (відображення того, що вигідно політику) — до суспільства (беззахисний вплив від політичного забарвлення ЗМІ)». Отже, у людській свідомості будь — який державний діяч, будь — який політик стає тим, що і як про нього говорять в ЗМІ. Проте, невже завдання ЗМІ з самого початку полягало у насадженні певної думки, в узурпації масової свідомості і ущемленні здатності осмислити реалії? Звичайно ні. Слід наголосити на думці Д. Мерріла, який досить правильно окреслив завдання ЗМІ: «Вплив ЗМІ полягає скоріше в тому, щоб вказувати суспільству, про що варто задуматися, а не в тому, щоб говорити йому, що слід думати...». По суті, складно визначити, яким чином слід розв'язувати проблему тотального впливу ЗМІ на громадську думку: адже якщо повністю абстрагуватися від ЗМІ, то ми втратимо зв'язок між потребою у інформації та реальним об'єктивним політичним процесом. Зокрема, можливий такий спосіб «послаблення» даної проблеми. Ст. 6 Основного Закону нашої держави проголошує поділ влади на три гілки, які є незалежними одна від одної. Такий поділ має за мету не допустити зосередження влади в руках однієї особи чи групи осіб. Загальновідомо, що останнім часом ЗМІ проголошують «четвертою гілкою» влади, проте допоки це лише слова, то неможливо говорити про незалежність ЗМІ з боку поділу на гілки і виокремлення

четвертої. Таким чином, доцільно було б внести зміни до Конституції України і дійсно зробити ЗМІ елементом владного апарату, незалежного від будь якого суб'єкта політичного життя. Звичайно викоринити до нуля взаємовплив «ЗМІ — політики» — це ідеальна ціль, але все ж це перший крок до подальшого проголошення дійсно демократичного суспільства.

Приймак Т. А.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОЮУ, 3 курс, 1 група

ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ЕЛІТИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

З проголошенням незалежності 24 серпня 1994 року Україна стала на новий шлях розвитку, взявши на себе обов'язок побудувати демократичну, соціальну, правову державу. Виконання цього складного завдання мала б забезпечити новоутворена політична еліта як засіб ефективного управління державою. Проте на сьогодні, процес формування політичної еліти супроводжується багатьма труднощами, а тому постає проблема визначення того, що являє собою сучасна українська еліта, кого ми, власне, можемо віднести до неї. Визначаючи сутнісні ознаки еліти новітньої доби, слід зауважити, що за всіма домінуючими ціннісними орієнтаціями та реальними діями для неї характерною є класова корпоративність. Це зумовлено якісним складом сучасної політичної еліти, що представлений посадовцями владних структур загальнодержавного й регіонального рівнів, олігархами, бізнесменами, які за допомогою власних фінансових можливостей, незаконних методів якомога активніше проникають у державотворчі, управлінські структури. Натомість усе менше в елітарному прошарку українського політикуму представників культурної сфери життя суспільства з високим рівнем моральних якостей і стратегічного мислення. У зв'язку з неоднорідністю та особистою зацікавленістю кожного суб'єкта правлячої верхівки, можна стверджувати, що на даному етапі розвитку українського політикуму наявне домінування групових інтересів над громадськими з огляду на відсутність однозначної консолідації всього суспільства, а також відсутність загальновизнаної мети щодо політичного майбутнього країни, заради покращення якого нібито й функціонує обрана еліта. Звідси випливають протистояння й боротьба як між представ-

никами елітарних груп, так і всередині основної маси населення, що починає сприймати владу як ворожу зовнішню силу, направлену на дестабілізацію повноцінного, нормального життя всіх громадян. Нині ми не маємо системної відповіді на кадровий виклик часу щодо забезпечення управлінських структур різного рівня дійсно талановитими представниками інтелектуальної еліти, які змогли б перейняти функції з управління соціально-культурної, економічної, політичної сфери життя всієї країни. За подібних обставин видається необхідним створити належні умови, а також можливості для самореалізації енергійної, цілеспрямованої молодого особистості, яка мало пов'язана зі старою ідеологією й прагне спрямувати всі свої сили на користь українського суспільства. Безумовним є той факт, що потреби сучасності вимагають від управлінця, який виступає складовим елементом політичної еліти, розуму в прийнятті рішень, порядності, готовності ризикувати й швидко адаптуватися в непередбачуваних ситуаціях. Лише за умови наявності зазначених характеристик справжнього управлінця можна говорити про становлення й функціонування політичної еліти як відкритої підсистеми, що спроможна: 1) брати на себе відповідальність за прийняті рішення та вчинені дії; 2) ставити громадські інтереси вище групових та власних інтересів; 3) бути свідомою та небайдужою до всіх політико-правових процесів у державі; 4) формувати високий рівень політичної культури, будучи при цьому взірцем для наслідування представникам широких мас населення; 5) будувати справжнє громадянське суспільство в Україні, використовуючи його інститути як інструментарій вирішення політичних проблем. Отже, реалії сьогодення все-таки вимагають створення нової політичної еліти, яка щодня могла б діяти на благо всього суспільства, а не окремого представника правлячої верхівки.

Приймак Є. П.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОЮУ, 3 курс, 8 група

СТАН ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ДЕМОКРАТІЇ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Демократія — це влада народу. В Україні декларативно так і є: кожен повнолітній громадянин має право голосу; існують багатопартійність, вибори на альтернативній основі, можливість відкрито критикувати

владу; наявність недержавних засобів масової інформації, плюралізм думок щодо питань державного будівництва; наявність опозиційних політичних сил; кожен може вільно висловлювати свої думки та міркування щодо того чи іншого явища. Проте ще на початку становлення незалежної України, коли не була запропонована модель демократії, яка б відповідала потребам українського суспільства, з'явилися проблеми подальшого розвитку демократії. Провідною передумовою демократії є побудова відкритого плюралістичного громадянського суспільства, захищеного і підтримуваного суспільно відповідальною державною владою. Наразі потенціал інституцій громадянського суспільства України залишається невикористаним. Відсутня система прозорого бюджетного фінансування, а також загальноприйнята в демократичних країнах система заохочень інвестування коштів вітчизняного бізнесу в «третій сектор». За таких умов ці організації змушені покладатися на зарубіжні джерела фінансування. Значна кількість недержавних громадських організацій — міжнародні. Якщо говорити про свободу слова в Україні, то тут відбулися вагомі зміни. Українські журналісти позбулися політичного тиску і тотальної цензури. Вони отримали можливість самореалізації, можливість працювати відповідно до професійних стандартів, відкрито обстоювати суспільний інтерес. Однак, ситуація в медіа просторі України ще неповною мірою відповідає демократичним стандартам. Стосунки власників і медіа досі залишаються непрозорими, так само як і фінансово-господарська діяльність ЗМІ. Мас-медіа, як і раніше, займаються інформаційними маніпуляціями або політичною пропагандою. Ця тенденція виглядає особливо небезпечною напередодні парламентських виборів, коли жорстке політичне протистояння може спровокувати новий спалах «інформаційних війн». Протиставлення Заходу і Сходу, української та російської мов, розпалювання міжнаціональної та міжконфесійної ворожнечі, провокування різного роду конфліктів — це лише неповний перелік маніпулятивних операцій, що здійснювалися під час останньої президентської кампанії і становили серйозну загрозу національній безпеці держави. Повторення такого розвитку подій неприпустиме в демократичному суспільстві, тому влада і мас-медіа мають усвідомлювати взаємну відповідальність за це. За роки незалежності в Україні відбулися зрушення у сфері судочинства. Зросла можливість доступу до правосуддя. Проте необхідним є підвищення рівня довіри громадян до суду. Змін потребує і система кримінальної юстиції України, яка досі зберігає основні риси моделі, збудованої за радянських часів. Вона де-

кларує прихильність демократичним цінностям, забезпечення прав та свобод громадян, а насправді віддає перевагу практиці застосування репресивних методів. Аналізуючи проблеми розвитку демократії в Україні, слід відзначити, що держава лише на початку шляху. Віри надає те, що існують люди в уряді, і серед громадян, які щиро вірять у демократичне майбутнє України і намагаються запровадити такі принципи в життя.

Присяжнюк Г. В.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет № 10, 2 курс, 4 група

МОДЕРНІЗАЦІЯ ВИБОРЧОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Осінь 2014 р. подарувала Україні політичну несподіванку — вже втретє в країні проводяться позачергові парламентські вибори. Проте вже тепер можна сказати, що виборча система України, попри порушення традиційного графіку її використання, сама перебуває в кризовому стані і потребує модернізації. Виборча система — один з найважливіших елементів демократичного суспільства. Саме шляхом виборів відбувається втілення народного волевиявлення у створення владних інститутів, їх легітимізація. Виборча система тісно взаємопов'язана з партійною системою та формою управління держави, є складовою політичного режиму. Тому саме пошук оптимальної моделі виборчої системи є однією з найактуальніших проблем реформування українського законодавства. Україна, прийнявши курс на розбудову демократичної держави європейського зразку, не врахувала, що реальне життя є строкатим та гнучким, проте негнучкою залишається існуюча політична система. Сьогодні спостерігається дивне поєднання політичного плюралізму з жорсткістю партійних ідеологій. При цьому кількість політичних партій в країні у багато разів перевищує кількість сюжетів світової літератури. Вибори вимагають граничної збалансованості процедур, розумної послідовності дій виборців і персоналу виборчих комісій, але вона залишається побудованою на принципі взаємної недовіри суб'єктів виборчого процесу. Саме тому виборча система України в її нинішньому варіанті приречена на поразку і потребує модернізації. Довіра до «політичної людини» має бути підкріплена належними гарантіями, здатними об'єднати окремі

особистості в політичну спільноту. Виходячи з цього, вважаю, що сучасній Україні для проведення позачергових виборів буде доцільно використати модель виборчої системи з напівжорсткими списками, яка забезпечує компроміс між різними конкуруючими бажаннями і цілями. Крім того, вона може сприяти формуванню стабільного коаліційного уряду, дасть змогу уникнути регіоналізації суспільства, бо партії змушені будуть залучати на свою підтримку електорат усієї України, що забезпечить підзвітність обраних представників перед виборцями. Ще одним важливим моментом модернізації виборчого процесу є проблема парламентської опозиції. Запропонована модель сприяє утвердженню сильних партій, і для того, щоб опозиція сформувалась, таких партій потрібно не менше двох. Важливо також визначити, як вибори можуть забезпечити найбільш оптимальну реалізацію демократичних принципів на практиці. Мова йде про введення відкритих списків, але можна припустити, що така система розподілу голосів виявиться незрозумілою для більшості пересічних українців, що зробить систему пропорційного представництва непопулярною у суспільстві. Таким чином, всі розглянуті варіанти сьогодні на вирішують проблему модернізації в Україні виборчого процесу, ускладнюють його, роблять не надто демократичним, бо актуалізують лише поле власних політичних інтересів впливових акторів. Можна вважати, що результатом таких перетворень стало би послаблення якісного складу парламенту, що тільки збільшуватиме ймовірність його політичної нестабільності. Безумовно, проаналізовані аспекти не вичерпують всього проблемного поля переходу до відкритих списків в пропорційній частині, але й із розглянутих питань можна побачити, що такий варіант не може бути визнаний як сучасний та такий, що відповідає українським реаліям.

Присяжнюк Д. В.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 3 курс, 18 група

ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ

Поняття «глобалізм» (від лат. — куля, тобто такий, що охоплює всю земну кулю) застосовується для визначення стилю у політиці, коли певне питання розглядається і вирішується у контексті загальних для людства проблем, що стосуються всіх і потребують для свого розв'язання

спільних зусиль. Глобалізація сприяє взаємозв'язку і взаємозалежності всіх країн, "спресовує" світ у єдине ціле, перетворює планету на «світле село» із спільними проблемами. На межі тисячоліть людство зіткнулося з надзвичайно гострими проблемами, які дістали назву "глобальні" і під якими розумітимемо сукупність суперечливих процесів, що є змістом сучасної кризи світової цивілізації. Глобальні проблеми створюють загрозу нормальному розвитку і навіть існуванню країн світу, потребують для відвернення цих катастрофічних наслідків спільних зусиль, тобто мають всеохоплюючий, планетарний, глобальний характер. Глобальні проблеми можна поділити на три основні групи: 1) Проблеми, пов'язані із внутрішньополітичною діяльністю країн і насамперед країн — власників ядерної зброї (проблеми роззброєння та конверсії, міжнародний тероризм); 2) Проблеми відносин «людина-суспільство» (проблеми бідності, голоду тощо); 3) Глобальні проблеми в системі «людина-природа» (екологічна, сировинна, енергетична, проблеми освоєння світового океану і космосу тощо).

Глобальні проблеми мають соціоприродний характер і виникають здебільшого як наслідок споживацького ставлення суспільства як до людини (головної продуктивної сили), так і до природи (як до об'єкта експлуатації). Серед глобальних проблем найважливішим залишається попередження ядерного апокаліпсису. Важливим завданням в кінцевому вирішенні глобальної проблеми попередження ядерної війни є ліквідація вже існуючих матеріальних засобів. Разом із ліквідацією матеріальних засобів озброєння буде також вирішена проблема ймовірності виникнення світової війни. Реалістичність здійснення екологічної політики, головною метою якої є заміна антагоністичних відносин між природою і суспільством на відносини доповненості, згармонізованості, залежить від поставлених цілей, завдань, засобів, методів, умов, природоохоронного потенціалу і вибору ефективних шляхів його використання. Отже, причина виникнення й загострення глобальних проблем не лише у різних суперечностях, а й у інтернаціоналізації життєдіяльності сучасної цивілізації. Глобалізація, встановлення лідерами цивілізації загальних правил, стандартів сприяють появі нових глобальних проблем. І хоча інтернаціоналізація суспільного життя породжує великі позитиви, все ж за ними слід бачити й негативи. Спроби "підігнати" всіх під єдині стандарти веде до втрати етнонаціональної, культурної самобутності, зникнення мови, національної культури тощо. Добре, коли такі правила орієнтовані на загальнолюдські цінності і в них не проглядаються подвійні стандарти.

РОЛЬ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Політика — це діяльність, спрямована на управління суспільством. Вона не можлива без зворотніх зв'язків між ним та тим, хто її здійснює, а також без передачі та накопичення інформації. При появі держави виникає потреба в більш надійному засобі для збереження інформації ніж людська пам'ять. У сучасному суспільстві таку роль відіграють засоби масової інформації, які виступають одночасно і каналом вираження думки громадянського суспільства, і способом її формування, й інструментом контролю громадськості за владою. Тому право на інформацію, доступ до неї та забезпечення свободи слова мають важливе значення не тільки для тих чи інших осіб, а й для громадянського суспільства. Не дарма, часто поряд із законодавчою, виконавчою та судовою владою, виділяють ще так звану «четверту» владу — засоби масової інформації. Проблематику ролі незалежних ЗМІ у формуванні громадянського суспільства досліджували у своїх роботах Березенко В. В., Дзюба М. Т., Горлач М. І., Костирев А. Г., Яковлев Д. В., Прилуцький І. О. Підтримка громадянського суспільства є зобов'язанням країн, які вважають себе демократичними. 26-27 червня 2000 року у Варшаві відбулася Урядова зустріч “До спільноти демократій”, в якій взяли участь високі посадові особи з 106 країн світу, у тому числі й з України. Тому перед нами постає питання, що таке ЗМІ сьогодні? Засоби масової інформації можна визначити як соціальні інститути, що існують для відкритого, публічного передавання різних відомостей з допомогою спеціального технічного обладнання. По суті вони є елементами та інструментами громадянського суспільства, а практично — більшість ЗМІ обслуговують інтереси власників, що нерідко представляють владні команди на різних рівнях. Важливим кроком після здобуття Україною незалежності на шляху утвердження свободи слова стала законодавча заборона цензури. Закон України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 р. затвердив основні принципи у цій сфері: гарантованість права на інформацію; відкритість, доступність інформації, тощо. Засоби масової інформації самостійно дають оцінку як внутрішнім так і зовнішнім процесам і явищам. Саме вони відображають

ефективність заходів, уживаних державою. Утворення національної системи засобів масової інформації, що розпочалося після здобуття незалежності України, супроводжувалось переходом державних ЗМІ у нові форми власності: приватну і комунальну. Процес роздержавлення ЗМІ призвів до утворення конкурентного середовища національних та регіональних ЗМІ, що сприяло альтернативності та плюралізму інформування громадян про події. Але процес утворення суспільних ЗМІ залишався на рівні декларації різних політичних парламентських сил, а система державної телерадіокомпанії практично unikла реформування. Можна стверджувати, що в 90-ті роки минулого століття в нашій країні утворилась авторитарна модель відносин між владою і представниками ЗМІ, яка існує і до нині. Виділяються такі ознаки цього процесу: провідні ЗМІ суспільно-політичного спрямування належать державі, або перебувають під впливом невеликої кількості фінансово — промислових груп, які є залежними від влади; влада продовжує використовувати протекціоністські заходи щодо підтримки власних або лояльних до неї ЗМІ; держава здійснює адміністративний тиск та пряме втручання у діяльність ЗМІ; більшість ЗМІ заангажовані, не надають повної та об'єктивної інформації про політиків та значущі політичні події, не забезпечують комунікативного діалогу між населенням та владою, а є інструментом маргіналізації та управління масами в руках можновладців; такі функції, як кореляція, артикуляція, соціалізація, критики та контролю, що визначають демократичний характер ЗМІ, спотворені на користь функціям обслуговування, реклами та розважання; наявна нерівність можливостей доступу до інформації між різними групами населення.

Отже, ми можемо дійти до таких висновків: 1. засоби масової інформації не можливо у прямому розумінні називати «четвертою гілкою влади». Вони повинні розумітися і виступати як комунікації між різними гілками влади, як засіб оцінки їх роботи, контролю над ними з боку суспільства, що впливає із функцій засобів масової інформації; 2. засоби масової інформації можна визначити як інститути, що існують для відкритого, публічного передавання різних відомостей будь-яким особам з допомогою спеціального технічного обладнання. До рис ЗМІ можна віднести такі: 1) публічність, тобто необмежене коло споживачів інформації; 2) розділена у просторі та часі взаємодія партнерів по комунікації; 3) спрямованість передачі інформації в одному напрямку — від виробника до споживача, неможливість зміни цього напрямку; 4) непостійний і розпорошений склад аудиторії споживачів інформації. 3. Одним з основних завдань держави

є вдосконалення та законодавчого базису діяльності ЗМІ. Щоб забезпечило невтручання із боку держави. 4. Необхідним також є збільшення кількості незалежних від впливу влади засобів масової інформації, які не бояться писати й говорити правду. Адже саме незаангажованість мас-медіа сприяє розбудові українського громадянського суспільства.

Прудников Я. В.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 5 курс, 2 група

МОЛОДЬ В УКРАЇНСЬКОМУ СОЦІУМІ

Розбудова української держави ставить на порядок денний надзвичайно важливе завдання — виховання справжнього громадянина і патріота рідної землі. Лише люди, безмежно віддані українській національній ідеї, здані відстояти незалежність, соборність України, вивести її з тимчасових соціально-економічних труднощів на шлях прогресу і процвітання. З огляду на це, побудова нового демократичного, гуманного суспільства, яке орієнтується на високі національні і загальнолюдські цінності, набуває насамперед, виховного характеру. Особливо це стосується молодого покоління, якому в недалекому майбутньому відстоювати та примножувати здобутки нашої незалежності. Така ситуація може скластися лише за умови, якщо молоде покоління відповідним чином підготовлене до життя. Тому дослідження сутності молоді як специфічної соціально-демографічної спільноти, характеру і особливостей її соціалізації має велике теоретичне і практичне значення. Саме молодь є тією силою, яка має величезний потенційний ресурс і за певних соціальних обставин швидко перетворюється в активну силу соціально-економічних, політичних і культурних трансформацій. Молодь розглядається як специфічна, соціально демографічна спільнота, вікові межі якої визначаються віком від 14 до 30 років. Останнім часом набувають поширення поглядів, згідно з якими вік молоді верхньою межею сягає 35 років. В основі цього лежить висловлене науковцями міркування про пролонгацію молодості, збільшення віку вступу в трудове життя, підготовки молоді до праці, досягнення економічної незалежності від батьків і держави. Згідно соціологічних уявлень молодь характеризують як специфічну соціально-демографічну групу, яка є неоднорідною, визначається принципами діяльності, способом життя,

динамічністю та інноваційним потенціалом. Незважаючи на те, що в сучасному суспільстві значно розширилися можливості для власного самовизначення й індивідуального розвитку, молодь як була, так і залишається найбільш вразливою, незахищеною частиною суспільства. Вважають, що вона, порівняно із старшими поколіннями гостріше реагує на суперечності дійсності, мобільніша, швидше засвоює нове, її характеризують і підвищена вимогливість, критичність до старших поколінь, недооцінка об'єктивної зумовленості досвіду старших за віком, переоцінка власної здатності до самостійної діяльності. Саме в молодості динамічно формуються соціальні мотивації, самоаналіз і швидкість реакції, проте значно менше, ніж у дорослому віці, турбують безпека близьких і відповідальність за них. Соціологи виявили існуючі суперечності, які утруднюють процес соціалізації молодого людини. До них, зокрема, можна віднести: рівень освіти і матеріальний стан молоді; потяг до знань і необхідність працювати: прагнення до самостійності й економічна залежність від батьків; професійний статус і потреби сучасного ринку праці; бажання вирішувати власні проблеми самостійно та реальна участь у прийнятті управлінських рішень. Для того, щоб не було дезорганізуючих процесів у системі «суспільство — молодь», варто запроваджувати нову державну молодіжну політику. Головними структурними ланками такої політики повинні стати заходи щодо вдосконалення системи освіти молоді, формування та реалізації її соціальних та економічних інтересів, участь у політичній діяльності, реалізації духовних запитів і потреб. Таким чином, у зв'язку з цим нового значення набуває соціологія молоді як спеціальна наука, що вивчає закономірності формування розвитку і відтворення молодого покоління.

Прудникова Ю. Г.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет № 7, 2 курс, 1 група

ВИБІР УКРАЇНЦІВ: ХАРИЗМАТИЧНИЙ ЛІДЕР ЧИ ІДЕОЛОГІЯ ПАРТІЇ?

Для електорального процесу в Україні 2014 р. став знаковим з огляду на проведення двох дочасних виборчих кампаній — президентської та парламентської. Ці дочасні вибори, відбуваючись у складний та нестабільний час для України, були зумовлені нагальною потребою фор-

мування принципово нової влади. Саме вибір українців у цей буремний період історії набував вирішального значення для подальшого розвитку нашої країни. У радянський період ні про які альтернативні вибори не йшлося, усі голосували за одну партію, за одного кандидата. З проголошенням незалежності України все стало набагато складніше, адже виборцю тепер потрібно думати за кого голосувати. Як наслідок, спостерігаємо нестійку позицію електорату: на одних виборах масово голосують за ліберала, а на наступних — за консерватора. Досліджуючи результати виборів в Україні можна зробити висновок, що вибір українців постійно змінювався: 1) 1994-1999 рр. — перші конкурентні вибори, українські політики отримали перший досвід застосування демократичних виборчих технологій, електорат обирає партію за її ідеологію; 2) 1999-2002 рр. — перехід від «ідеологій» до «технологій» недемократичного спрямування, українці обирають харизматичних лідерів; 3) 2002 р. — наш час — остаточна технологізація виборів, кандидати використовують інформаційні технології, програми різних політичних партій схожі, партії переважно тяжіють до центристських позицій, українці доволі часто обирають лідера не за особисті якості, а за його епатажність, яскраву поведінку, продемонстровану у ЗМІ.

Чому так відбувається? На вибір українців здійснюють потужний вплив численні виборчі технології, які використовують кандидати. Сьогодні політики переважно завойовують голоси виборців саморекламою, а не своєю політичною програмою, часто використовують «брудні» методи ведення виборчої кампанії. Поширення адресних технологій (підкуп електорату: обмін пакета гречаної крупи за голоси) становить загрозу демократичному процесу в Україні, оскільки повністю ліквідує зміст демократичних процедур та свідомого волевиявлення громадян. Сьогодні все більше застосовуються агресивні методи виборчої агітації: поливання брудом опонентів, пошук «ворогів» (сьогодні часто українці голосують не стільки «за» когось, скільки проти того, у кому розчарувалися). Рекламні заходи також є популярними серед політиків: агітаційні пікети біля місць масового скупчення людей, зустрічі кандидатів з виборцями, мітинги-концерти поп-зірок, поштова розсилка рекламної продукції, телевізійні політичні шоу з елементами впливу на свідомість електорату. Також масово використовуються маніпулятивні технології, що характеризуються поширенням серед мас соціальних міфів: навішування ярликів на опонентів (Тягнибок — «фашист», Тимошенко — «крадійка», Гриценко — «перший непрохідний», Ющенко — «пасічник»), Януко-

вич — «бандит» тощо), маніпуляції експертів з рейтингами, метод історичних аналогій. Сьогодні вітчизняний електорат, незважаючи на певні позитивні зрушення в політичній свідомості, здебільшого виступає як об'єкт застосування маніпулятивних технологій. Це призводить до пониження рівня електоральної культури українців, яка у наш час характеризується слабким ступенем обізнаності у сфері політики, політичною апатією, недовірою до державних політичних інститутів. У виборі того чи іншого кандидата домінуючим мотиваційним чинником для виборця доволі часто стає рекламна кампанія претендента на високу посаду, а не раціональне осмислення його політичної програми. Рішення голосувати за певного суб'єкта переважно приймається на емоційній основі. Більшість виборців є необізнаними з програмними документами політичних сил, на основі яких вони діють. Відповідно, значна кількість українських виборців орієнтується на індивідуальний образ політичних лідерів, а не на їхнє ідеологічне спрямування. Через це виникає загроза для становлення України як демократичної правової держави. За часів СРСР не було конкурентної політичної боротьби, тому був відсутнім попит на політичних лідерів. У наш час поглиблюються політичні проблеми, пов'язані з представництвом різних політичних партій, рухів, організацій. Не дивно, що у ролі лідерів іноді виступають особи з невисоким рівнем політичної культури та інтелекту, за яких, на жаль, голосують українці.

Через застосування щодо українського електорату маніпуляційних технологій, наші громадяни переважно ігнорують той факт, що політичний лідер повинен нести персональну відповідальність перед суспільством за реалізацію прийнятих рішень, володіти моральними якостями, етично взаємодіяти з іншими політичними суб'єктами, мати високу політичну культуру. До того ж, найстійкішою та незмінною в структурі іміджу лідера вважається саме ідеологія. У часи Великої Французької революції ідеологію розглядали як силу, що відіграє важливу роль у житті суспільства, а американський теоретик Т. Парсонс відзначав здатність ідеології згуртовувати людей. У цілому, українці поступово почали усвідомлювати важливість власного вибору, стали підходити до нього більш раціонально, перестали довіряти рекламним акціям політиків. Натомість, почали вивчати політичні програми, оцінювати їх дії з моральної точки зору, що ми спостерігаємо в останній час. Якщо така позитивна тенденція буде продовжуватися далі, тоді виборчий процес в Україні стане прозорим, ефективним, справедливим і прогресивним.

МАЙБУТНЄ МЕДІАЦІЇ В УКРАЇНІ ЯК ПОЗАСУДОВОЇ ФОРМИ ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ

На сьогодні переважна більшість правових конфліктів в Україні знаходять своє врегулювання в суді. Проте, недосконалість законів, велика імовірність судової помилки, труднощі в забезпеченні виконання судових рішень, значні судові витрати, які далеко не кожен може собі дозволити, відсутність довіри до правосуддя є лише одними з багатьох чинників, які безпосередньо впливають на появу все більшого невдоволення людей у судових формах вирішення конфліктів. Для того щоб пристосуватися до нових умов, українське суспільство вдається до альтернативних методів вирішення правових конфліктів, новелою серед яких є медіація. У її сучасному розумінні, значення медіації розкривається у Директиві № 2008/52/ЄС Європейського парламенту і Ради про деякі аспекти посередництва (медіації) у цивільних та комерційних справах від 21 травня 2008 р. Даний документ, схвалений 27 членами ЄС, відіграє важливе значення в процесі глобалізації і практичного застосування медіації в усьому світі. Так, у пункті 3 Директиви зазначено, що встановлення основних принципів у даній сфері є необхідним кроком на шляху до розвитку і нормального функціонування позасудових процедур врегулювання спорів у цивільних і комерційних справах, що спрощують і поліпшують доступ до правосуддя. Медіація (посередництво) є однією з форм альтернативного вирішення конфліктів, яка все ще знаходиться в процесі своєї ідентифікації в усьому світі. Однак не можна не відмітити той факт, що за відносно невеликий час медіатори перетворилися в окрему самодостатню професію зі своєю власною специфікою, яка відрізняє їх від представників інших професій, предметом діяльності яких є також вирішення конфліктних ситуацій. Основна відмінність полягає в різних точках зору на подолання конфлікту. Візьмемо до прикладу адвокатів: адвокати аналізують надані клієнтами факти по справі з метою досягнення найбільш сприятливого результату саме для свого клієнта, іншими словами з метою виграти справу,

в той час як нейтральний посередник оцінює ті ж самі факти з метою примирення двох сторін шляхом досягнення такого рішення, яке б мало задовольнити обидві конфліктуючі сторони. Медіатор заохочує учасників конфлікту безпосередньо спілкуватися один з одним на принципах взаємоповаги, допомагає глибше зрозуміти їхні позиції та інтереси. Шляхом успішних конструктивних переговорів сторони укладають медіаційну угоду, яка за своєю природою є мировою угодою і матеріальним закріпленням вирішеного конфлікту. У той самий час свідомість перетворює сформований образ опонента з «ворога» на «партнера», а такі категорії як «переможець» і «переможений» взагалі втрачають свою актуальність. Це є цілковитою протилежністю того, що відбувається, коли справу передано до суду. В суді позивач і відповідач віддають «кермо правління» судді, який згідно з буквою закону виносить відповідне рішення, коли в медіації не третя сторона, а опоненти самостійно і на власний розсуд контролюють хід вирішення конфлікту. Дефакто, судовий процес становить собою не найлагіднішу процедуру розв'язання спорів, але все ж таки це краще, що ми маємо, у випадку, якщо сторони не в змозі залагодити конфлікт будь-яким іншим мирним шляхом. «Чи є майбутнє в медіації?» і «Яким чином ми можемо вплинути на розвиток медіаційної культури?» – ці питання широко обговорюються між юристами та вченими сьогодення. Існує думка, що проникнення концепції медіації до більш глобальних масштабів здатне привести людство до зменшення обсягу та інтенсивності конфліктних ситуацій, позитивно впливаючи на масову культуру цивілізованого світу. Але чи означає це, що розвиток медіації в Україні має такі ж позитивні перспективи? Широко поширена думка про те, що ні українська правова система, ні саме суспільство ще не готові використовувати даний механізм вирішення конфліктів у своїй практиці. Зокрема, дане положення диктується низьким рівнем правової культури населення, більшості якого і досі незнайоме слово «медіація». З іншого боку, розвиток медіації суттєво сповільнюється відсутністю її законодавчого врегулювання як ефективного позасудового способу вирішення певних спорів. Проте, все ж таки деякі намагання зрушити з мертвої точки в цій області мали місце. Так, останній проект Закону України «Про медіацію», зареєстрований під № 2425а-1 від 03.07.2013 р., був внесений народними депутатами України С. В. Ківаловим та В. Й. Развадовським. У законопроекті відповідно до його преамбули пропонується визна-

чити «правові засади впровадження та проведення процедури врегулювання конфліктів за взаємною згодою сторін конфлікту та за участю посередника (медіатора)», принципи та порядок проведення медіації, а також статус медіатора. Як зазначено у Пояснювальній записці до проекту, наслідком його прийняття стане «підвищення ефективності роботи судових органів внаслідок їх істотного розвантаження, удосконалення правових механізмів забезпечення права особи на захист своїх прав і законних інтересів та приведення чинного законодавства України у відповідність до міжнародних стандартів». Крім цього, в нашій країні діє Український центр медіації започаткований при Києво-Могилянській Бізнес Школі з метою створення інституції, яка б стала рушійною силою для розвитку альтернативних способів вирішення спорів в Україні шляхом проведення навчання і надання послуг дійсно незалежних медіаторів. Таким чином, саме через те, що в українському суспільстві медіація і досі залишається новелою у сфері альтернативних способів вирішення конфліктів, Україна володіє багатогранними можливостями для її подальшого впровадження, популяризації та ефективного розвитку.

Путіна О. О.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 3 курс, 1 група

УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ПРОЦЕСІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Сьогодні Україна, як і багато інших країн так званого «третього світу», стоїть перед нелегким вибором: прийняти виклики глобалізації і включитися у жорстку конкуренцію на світових ринках, чи залишитися на периферії глобалізаційних процесів. Глобалізація — це процес посилення взаємозв'язку національних економік країн світу, що знаходить своє вираження в утворенні світового ринку товарів і послуг, фінансів, становленні глобального інформаційного простору, перетворенні знання в основний елемент суспільного багатства, виході бізнесу за національні кордони, впровадженні і домінуванні в повсякденній практиці міжнародних відносин і внутрішньополітичного життя народів принципово

нових і універсальних ліберально-демократичних цінностей. Актуальним питанням для України є вироблення чіткого уявлення про глобалізацію — в оцінках її впливу на країну і розробка власної глобальної стратегії, що повинна гармонійно об'єднати активізацію внутрішніх ресурсів і зміцнювати економічні, науково-технічні і культурні зв'язки зі світовим співтовариством. Така необхідність зумовлена глобальними інтеграційними процесами, зокрема євроінтеграцією, і вимагає постійних змін для прискорення розвитку держави та українського суспільства, зокрема всебічного вивчення соціально-політичних, економічних і культурних надбань країн Європи і світу та розумної імплементації останніх. Основними аспектами, які перешкоджають ефективному здійсненню процесу інтеграції України у світову спільноту є низький рівень технологічного розвитку, відсутність чітко визначеної внутрішньої та зовнішньої політики держави, корупція в органах державної влади внаслідок її поєднання з інтересами власності та бізнесу, відсутність єдиної національної ментальності, загальноприйнятих національних цінностей. Для того щоб увійти в коло розвинених країн, а не залишитися на периферії світового господарства, потрібно в економіці, політиці та культурі відтворювати всі ознаки таких держав, а саме органічну єдність ринкової саморегуляції та державного регулювання економіки, розвинену демократію, забезпечення всіх умов для національної безпеки, політику односторонньої лібералізації зовнішньоекономічної діяльності по відношенню до країн, ринок яких завойовується з одночасним захистом свого ринку та підтримкою національного виробника тощо. Процес глобалізації вказує також на необхідність здійснення економічних реформ, зокрема зміни структури виробництва. Слід ширше запроваджувати принципи вільної міжнародної торгівлі, інтенсивно нарощувати експорт порівняно обмеженої групи товарів, для виготовлення яких існують найсприятливіші умови. Фінансовий ресурс також є важливим чинником успіхів у глобальній конкурентній боротьбі, тому Україна має збільшувати обсяги інвестування і кредитування реального сектору економіки, зокрема залучати більше іноземних інвестицій. Таким чином, важливим стає питання реформування зовнішньоекономічного сектора України, інтеграції її господарської системи у міжнародну економіку, створення розгалуженої інфраструктури, яка б забезпечувала швидку реалізацію ринкових перетворень. Від трансформації зовнішнього сектора економіки залежать подальший економічний розвиток та місце України в системі світового господарства в цілому.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Перед Україною стоїть низка важливих світоглядних, соціально-економічних, духовних, ментальних проблем, і одна з найголовніших — це побудова громадянського суспільства. Як відомо, громадянське суспільство — це суспільство громадян із високим рівнем економічних, соціальних, політичних, культурних і моральних рис, яке спільно з державою утворює розвинуті правові відносини, суспільство рівноправних громадян, яке не залежить від держави, але взаємодіє з нею заради спільного блага. Зміни у політичній сфері життя українського суспільства надали громадянам політичні свободи та альтернативу вибору, однак більшість з них не знає, як ними скористатися. Саме тому відсутні на сьогодні ефективні громадянські неполітичні структури та асоціації. До того ж, більшість політичних партій працюють потужно лише під час виборчої кампанії; виявляють неспроможність сформулювати чітку, переконливу і реалістичну програму, яка б вирізняла їх серед інших партій. І як наслідок — рівень довіри населення до політичних партій залишається невисоким. Ключова роль громадянського суспільства полягає в процесі консолідації демократії, в недопущенні зловживання владою державою, запобіганню концентрації влади в одних руках, заохочення широкої участі громадян та критичному ставленню до діяльності влади. Як зауважив Даймонд — громадянське суспільство є більш важливим для консолідації та дотримання демократії, ніж для її ініціювання. Кодекс кращих практик участі громадянськості, ухвалений на Конференції міжнародних неурядових організацій Ради Європи 1 жовтня 2009 року наголошує, що з метою сприяння встановленню конструктивних відносин, неурядові організації, що представляють інтереси громадянського суспільства та органи державної влади різних рівнів повинні діяти за наступними загальними принципами: участь, довіра, підзвітність і прозорість (діяльність в громадських інтересах вимагає відкритості, відповідальності, ясності, підзвітності та прозорості як від неурядових організацій, так і органів державної влади), незалежність (неурядові організації повинні бути визнані вільними і незалежними органами щодо їхніх цілей, рішень і заходів). Аналіз розвитку громадянсько-

го суспільства в Україні відповідно до «Стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні», затвердженої указом Президента 24 березня 2012 р. свідчить про наявність комплексу проблем, що є актуальними як для суспільства, так і для держави: зберігаються тенденції до непрозорості, закритості в діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування замість налагодження ефективного діалогу з суспільством; недосконалість чинного законодавства створює штучні бар'єри для утворення та діяльності інститутів громадянського суспільства; механізми участі громадськості у формуванні та здійсненні державної політики належним чином не реалізуються; податкове навантаження не стимулює діяльність і розвиток інститутів громадянського суспільства та їх підтримку вітчизняними благодійними організаціями; більшість інститутів громадянського суспільства не має доступу до державної фінансової підтримки та вітчизняної благодійної підтримки; потенціал інститутів громадянського суспільства щодо надання соціальних послуг населенню не використовується. Діяльність інститутів громадянського суспільства характеризується недостатнім рівнем їх інституційної, фінансової та кадрової спроможності. Національна концепція розвитку громадянського суспільства в Україні визначає, що сьогодні громадянське суспільство не є центром впливу, з яким би мусила рахуватися влада; воно не є збалансовуючою протипагою для влади; різноманітні сегменти не відчують один одного спільниками у взаємодії з державою; сегмент політичних партій розпорошений, влада не прозора і не підконтрольна народу; пересічний українець не вірить владі; планка суспільно-політичної культури вкрай занижена.

Радіончик Ю. А.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПСКМВСУ, 3 курс, 7 група

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ УДОСКОНАЛЕННЯ ВОЄННОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВИ

Конституцією України завдання щодо оборони держави покладені виключно на Збройні Сили України. Друга частина завдань Збройних Сил України — захист суверенітету, територіальної цілісності і недоторканос-

ті визначена ще і як найважливіша функція держави, справа всього Українського народу. На наш погляд, формування та реалізація в Україні державної політики національної безпеки сьогодні є чи не найголовнішою проблемою ефективного управління суспільством, що трансформується. В сучасних умовах оборона покликана давати найбільш ефективні рішення сучасних воєнно-економічних завдань захисту держави від будь-яких посягань ззовні, а також швидкої локалізації внутрішніх конфліктів та забезпечення стабільності в країні. Враховуючи стан, що відбувається на східній території України можна з впевненістю говорити про недостатній рівень організації та фінансового забезпечення української армії. Наші політики напевно забули, що існує теорія суспільних благ, згідно з якою основним благом є стан захищеності, що оборонні витрати приносять для суспільства не менше користі, ніж соціальні — вони виступають ціною, за яку купується безпека, і уряди провідних країн світу оголошують їх найважливішою соціальною інвестицією. Хто нехтує безпекою той в кінцевому результаті втрачає державою. І історія долі нашої країни — тому підтвердження. 18 жовтня 2014 року Президент України заявив, що він підготував указ і наступного тижня будуть демобілізовані усі ті, хто бажає записатися на контрактну службу. Для чого? Служи армії, але отримуй більше грошей. Це справедливо. При цьому демобілізують також солдатів строкової служби. Але ще одна значна позиція — солдати строкової служби не будуть спрямовуватися у зону АТО, вони будуть виконувати функції тут, вивільняючи контрактників, які будуть мати можливість захищати Вітчизну. На нашу думку, зараз основною задачею Збройних Сил України є: по-перше припинення свавілля, яке забрало тисячі життів на сході України; по-друге — це забезпечення захисту всієї території України. Ми вважаємо, що зазначений указ про демобілізацію зменшить шанси на реалізацію першого завдання, пояснюючи це тим, що кваліфіковані кадри перейдуть на контрактну службу. Виходить, що ті хто служить на мирній території отримують більше грошей, а ті хто кожного дня ризикують власним життям мають тільки ідею та можливо їм колись скажуть дякую. Ми вважаємо, що це не справедливо. Ми вважаємо, що основним перспективним завданням національної воєнної політики в цьому напрямі вбачається проведення процедур нормативно-правового, організаційного, оперативно-стратегічного та ресурсно-економічного забезпечення процесу військового будівництва. Такий підхід потребує раціонального розподілу ресурсів для підтримання на належному рівні бойових можливостей Збройних Сил України з одночасною модернізацією їх окремих елементів.

РЕФЕРЕНДАРНАЯ ДЕМОКРАТИЯ НА ПРИМЕРЕ ШОТЛАНДСКОГО ПЛЕБИСЦИТА 2014 г.

Со второй половины 2012 г. мировое сообщество наблюдает значительное усиление сепаратистских настроений в некоторых странах ЕС: обострились противоречия между севером и югом стран, которые могут в перспективе привести к изменениям политической карты Европы. В связи с последними событиями в Украине вопросы о референдуме, его принципах и ценностях, современном и достаточном их законодательном закреплении перестали быть сугубо теоретическими. Распространение ценностей локальной демократии, ее образцов на практике способствует привлечению граждан к реализации государственной власти, в полной мере реализует право на политическое участие граждан, а значит, способствует консолидации демократии и мирному разрешению таких острых социально — политических вопросов, присущих постсоциалистическим странам, как распределение компетенции государственной власти и самоуправления, децентрализации власти. Очевидно, что Украине необходимо обратить внимание на многолетний западноевропейский опыт референдарной демократии, и цель нашей работы — показать мирное проведение плебисцита на примере борьбы за независимость Шотландии. На протяжении всего своего существования Шотландия борется за независимость. Шотландское королевство было основано в 843 г. Оно вошло в состав Великобритании в 1707 г. («Акт об унии») и является частью Соединенного Королевства более 300 лет. По результату Референдума 1997 г., Парламентом Великобритании был принят «Акт о Шотландии» 1998 г., по которому был восстановлен шотландский парламент. Парламент Шотландии обладает довольно широкой юрисдикцией в вопросах образования, культуры, здравоохранения, транспорта и окружающей среды. В стране существуют собственная судебная система, государственная церковь, официальный символ — флаг. Единственными вопросами вне компетенции шотландского Парламента, являются внешняя политика и государственная оборона. Однако такая модель ограниченной автономии не удовлетворяла значительную часть шотландского общества. Мотивами для борьбы за полную независимость

стали: собственный голос в ООН, прекращение участия шотландских военнослужащих в «незаконных» войнах, таких как иракская; ликвидация ядерного оружия на территории Шотландии. Политолог Мэтью Харрис отмечает, что «вся концепция Соединенного Королевства поменялась бы, если бы Шотландия ответила «да». Уэльс и Северная Ирландия стали бы придатками Англии». Британское правительство хотело тем самым сохранить лицо унионистов, уважающих свободу воли и самоопределения, поскольку Великобритания остается союзом, а не унитарным государством. Правительство Великобритании делало все, чтобы повлиять на результат референдума через диалог, дебаты и публикацию исследований возможных негативных последствий для Шотландии в случае ее отсоединения. Как известно, такая политика оказалась эффективной: 55,3% проголосовавших выступили против независимости Шотландии, и она осталась в составе Великобритании. Стоит отметить, что даже в таком референдуме, который столь длительно и тщательно организовывался, было отмечено ряд нарушений. Тем не менее, легальность полученных результатов были признаны обеими сторонами кампании, странами ЕС, США, НАТО и другими. Таким образом, плебисцит в Шотландии показал всему миру, что любой вопрос может быть решен путем непосредственной реализации народного суверенитета через референдум, что хотя и допускает возможность манипулирования массовым сознанием, но все же является наиболее демократичным и справедливым путем решения острых социально — политических проблем и при законном проведении наиболее полно выражает волю народа.

Рева Н. М.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет № 10, 2 курс, 3 група

ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ТЕОРІЇ ЕЛІТ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Термін «еліта» (від фр. *elite* — краший, відбірний) увійшов у наукову термінологію на рубежі XIX-XX ст. У широкому соціологічному контексті ним позначається вищий, відносно замкнутий за чисельністю прошарок суспільства, контролюючий його основні економічні, політичні і культурні ресурси. Елітарний підхід до розгляду суспільства був

обґрунтований зусиллями Гаetano Моска, Вільфредо Парето та Роберта Міхельса. Г. Моска зазначав, що до правлячого класу належить група людей, яка володіє певними якостями, ресурсами, має високе становище в суспільстві, гарне знання і досвід управління зосереджує у своїх руках всю владу. Зміна може відбутися внаслідок двох тенденцій: аристократичної і демократичної. Аристократична означає, що влада передається спадково. Еліта «закривається» від іншої частини суспільства, від керованої більшості, з метою передачі влади за спадковістю. Демократична тенденція проявляється у поновленні правлячого класу за рахунок активних представників нижчих верств. На думку В. Парето, еліта — це група осіб, яка володіє вищими показниками у своїй галузі діяльності. Сама еліта не є незмінною, а знаходиться у безперервному русі. Коли контреліта (потенційна еліта) досягає певних показників у своєму розвитку, вона займає місце правлячої еліти. Внаслідок цього еліта переходить в нееліту. Парето назвав такий колообіг «кладовищем аристократій». Зміна еліт дозволяє внести в управління щось нове, невластиве попередникам. У даному випадку, поновлення може бути здійснено у двох формах: поступальній (вибори) та обвальній (революція, різні перевороти). Саме останню ми можемо спостерігати сьогодні в Україні. Р. Міхельс стверджував, що суспільство не може функціонувати без великих організацій. Звичайно, керівництво такими організаціями не можуть здійснювати всі їхні члени, адже більшість з них є некомпетентними, пасивними й байдужими як до повсякденної діяльності організацій, так і до політики в цілому. Отже, потрібна політична еліта, яка візьме на себе управлінські функції у соціумі. Після Революції Гідності Україна цю потребу відчуває особливо гостро. Таким чином, існує проблема, яка буде актуальною для будь-якої політичної системи. Це — проблема пошуку «нових» політичних діячів, які мають креативні думки, свіжі голови і є активними у своїй роботі. Я вважаю, що сьогодні українському суспільству потрібні політичні лідери, які не тільки мають певну харизму і є висококваліфікованими фахівцями, але й являються порядними, чесними людьми. У зв'язку з цим на передній план висувається питання створення ефективної системи освіти й виховання майбутніх політиків. Підвищення «якості» національної еліти безпосередньо пов'язане з її соціальною продуктивністю, яка забезпечується тріадою «професіоналізм — громадськість — справедливість».

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

У сучасній Україні дуже гостро стоїть питання реформування багатьох сфер життя суспільства, вирішення якого є неможливим без належного рівня політичної культури різних соціальних груп, верств населення і суспільства в цілому. Бо ефективність реформування більшою мірою залежить від відповідності рівня політичної культури суспільства тим змінам, які відбуваються в соціально-економічній та політичній сферах, іншими словами, зміни в політичній культурі, економіці, суспільно-політичному устрої повинні відбуватися одночасно, доповнюючи один одного. Необхідність дослідження стану політичної культури пояснюється також високим рівнем невдоволення населення діями влади та опозиції, власною неспроможністю реально впливати на політичні процеси. На розвиток політичної культури України вплинуло те, що одна з найбільших європейських націй протягом своєї історії перебувала в колоніальному і напівколоніальному стані, в результаті чого сформувалися характерні особливості відповідної ментальності підпорядкування — відчужене ставлення до влади як такої, сприйняття громадсько-політичного життя як чогось далекого та відстороненого. Але разом з тим, Україна все ж мала яскраві епізоди суверенної державної традиції, які також внесли свої корективи у становлення політичної культури, а саме конституціоналізм, демократизм, регіоналізм, цивілізаційну маргіальність тощо. Політичну культуру українських громадян також визначає географічне розташування України. Середнє розташування між Сходом і Заходом створює постійну напругу в пошуках культурної самоідентифікації. В результаті цього існують історико — ментальні розбіжності між Західною і Східною Україною; одночасна підтримка як інтеграції країни до Європейського Союзу, так і союзу з Росією і Білоруссю; конфесійна неоднорідність (греко-католики тяжіють до західноєвропейського християнства, пов'язаного з римським правом і поняттям приватної власності, до влаштування вільного особистого життя, а православному населенню характерне колективістське ставлення до життєвих проблем, прагнення над особистісної мети, милосердя, співчуття до нужденних,

поблажливість до людських вад); лінгвокультурна гетерогенність, яка полягає в існуванні приблизно рівновеликих груп російськомовного та україномовного населення; етнокультурна маргінальність. До ознак „незахідного” політичного процесу, які є характерними до політичної культури українського народу відносяться лояльне ставлення до політичних лідерів; наявність опозиційних партій і еліт, що претендують на владу, що часто стають ініціаторами революційних рухів; серйозні відмінності в політичних уподобаннях різних поколінь. Нині для значної частини громадян України характерна повна і безумовна відданість лідерам — харизматикам. Також зберігається тяжіння українців до авторитарного стилю управління. Це відбувається через те, що українська політична культура поєднує в собі дві протилежні системи цінностей — тоталітарну і демократичну. Існуючі в розвитку сучасної політичної культури України тенденції вказують на те, що в подальшому діяльність політичної еліти може визначати характер становлення політичної культури в напрямі авторитаризму або демократичних цінностей. Отже, в сучасній Україні політична культура суспільства є неоднорідною. Ця неоднорідність є більш вираженою через те, що Україна належить до так званих транзитивних суспільств (коли нові уявлення, цінності, ідеї, норми конкурують зі старими), тобто знаходиться на перехідному етапі свого розвитку. Також політична культура українських громадян у більшості випадків залежить від їхнього постійного місця проживання, від соціальної групи до якої вони належать, від віку і багатьох інших факторів, які у своїй сукупності й визначають політичну культуру окремої особистості або українського суспільства в цілому.

Репін К. А.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОЮУ, 2 курс, 9 група

СОЦІАЛЬНІ НОРМИ УКРАЇНСЬКОГО ТА АМЕРИКАНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВ: СПІЛЬНЕ ТА ВІДМІННЕ

Для реалізації численних і різноманітних цілей в суспільстві існує безліч соціальних норм. Вони регулюють усі сторони життя людини і суспільства в цілому, впливаючи на мораль, етику, погляду на світ.

Формування духовного світу людини, має актуальне значення для побудови незалежної Української держави з соціальними відносинами і правовою системою. Одним з найоптимальніших шляхів формування правової свідомості та правової культури молоді є засвоєння основних соціальних норм. Проаналізуємо сутність соціальних норм українського та американського суспільств для порівняльної характеристики. Проблему соціальних норм окреслювали у своїх працях такі видатні вчені, як К. Маркс, Ф. Енгельс, С. Й. Кордон, Л. Коновалова, П. Лебедев, К. Лубенченко, С. Лем, Ю. Малишев та ін. Сучасні науковці визначають соціальну норму як систему уявлень, що становить певний шаблон поведінки, що розділяється членами соціальної групи і необхідний для здійснення сумісних узгоджених дій. Норми являють собою ідеальні зразки (шаблони), які рекомендують те, що люди повинні говорити, думати, відчувати і робити в конкретних ситуаціях. Соціальні норми поділяються на моральні, правові, релігійні, корпоративні, сімейні, естетичні. Також до соціальних норм відносять звичаї та традиції. Впродовж багатьох років українське суспільство, його устрій, населення змінювалися з ходом історії, що відповідно несло за собою і зміну соціальних норм. Так, на сучасному етапі в Україні заявила про себе тенденція перекладати всю відповідальність за долю нації на владу, що є свідченням недостатньої політичної, історичної обізнаності її активних носіїв. Ідеал громадянського суспільства став значно віддаленішим. Усі ці проблеми носять етичний характер, породжують зневіру в існуючу владу, ускладнюють реформи. Головними чинниками народної моралі були та залишаються ідеали добра, милосердя, людяності, такі категорії, як честь, гідність, працелюбність. Передусім шанувалося почуття любові до батьків. Моральним обов'язком дітей була допомога батькам по господарству, догляд за ними у разі хвороби, немічності, вияв повсякчасної уваги, пошани й турботи. Суворо засуджувалась народною мораллю внутрішньо сімейна ворожнеча; родинне життя мало ґрунтуватися на засадах щирої співдружності, краси взаємовідносин, людяності, поваги до свого роду. На відміну від українців, американці мають дещо інше уявлення про суспільство. В результаті американської революції і приходу до влади буржуазії основою американського суспільства стали цінності лібералізму. Лібералізм виступив проти класичної платонівської політичної традиції, в рамках якої держава, що захищає громадян від зовнішніх вторгнень, гарантує правопорядок усередині країни, дотримує права громадян від-

повідно до закону ототожнювалося з цивілізованим або громадянським суспільством. Навпаки, він постулював пріоритет індивіда над суспільством і державою. Громадянське суспільство атомізується і протиставляється державі, право держави на активне втручання в життя громадян заперечується, що обумовлюється автономією індивіда і повагою до його приватного життя. Головна проблема американського суспільства — жадність і матеріалізм. Основа моралі сучасних американців — вигода за будь-який чужий рахунок. Але також в американському суспільстві існує ряд норм та цінностей: патріотизм, діловитість, заповзятливість, цілеспрямованість. Отже, соціальні норми — це правила, вироблені суспільством, чи групою людей у процесі їхньої життєдіяльності. Таким чином, соціальні норми українського суспільства та американського відрізняються між собою тим, що вони виникають і діють по-різному, регулюють суспільні відносини в різних сферах життя, адресовані різним людям як учасникам суспільних відносин.

Репін К. А.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОЮУ, 3 курс, 9 група

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОЛІТИЧНИХ СИСТЕМ США Й УКРАЇНИ

Кінець XX і початок XXI століть знаменувався цілою низкою якісних змін у політичному житті багатьох країн. За таких обставин дослідження політичної системи окремих країн є важливою складовою суспільного розвитку та прикладної політології. Особливо актуальними є аналіз політичних систем країн, які мають значну політичну вагу у світі, і досвід яких може запозичити Україна. Однією з таких держав, без сумніву, являється США. США є ліберально-демократичною, децентралізованою державою, з розвиненими політико-адміністративними інститутами, які забезпечують потужний стимул для розвитку підприємництва, надійний захист прав і свобод громадян. Це класична президентська республіка, для якої характерні такі ознаки: президент є одночасно главою держави і виконавчої влади; відсутній уряд як окремий політичний інститут; глава держави не має права розпустити парламент, президент не є суб'єктом законодавчої ініціативи. Консти-

туція США заклала основу сучасного конституціоналізму, сутність якого полягає у створенні збалансованого механізму розподілу; забезпеченні надійних гарантій захисту прав і свобод громадян; успішному функціонуванні інститутів федеральної держави. Ліберальний режим політичної системи США забезпечує високий динамічний розвиток американської економіки та науки, завдяки чому утримується лідерська позиція країни на світовій арені. Україна є парламентсько — президентською унітарною республікою. Політичні системи України та США схожі. Так, політична система України, як і політичні системи більшої частини світу, в тому числі і США, заснована на принципах лібералізму, демократизму, свободи волі, честі та гідності громадян. Але між тим існують певні відмінності. Так в Україні, як і в інших республіках колишнього СРСР, перехід від авторитарно-тоталітарної системи суспільного устрою до демократичного суспільства і правової держави розпочався зі створення нової політичної системи. В зв'язку з цим країні притаманна певна низка проблем: відсутність чіткого конституційного розмежування повноважень гілок влади та вищих владних інститутів, неспроможність судової гілки влади відігравати роль неупередженого арбітра у конфліктах між іншими гілками влади, високий рівень патерналізму, відсутність єдиного розуміння політичними силами змісту національних інтересів України та спільного бачення шляхів їх втілення. Як можна побачити в Україні з одного боку характерні сильно розвинена державна бюрократія, відсутність дієвого громадського контролю за владою, слабкість громадянського суспільства, “зрощення” влади і бізнесу тощо. А з іншого існує демократичний виборчий процес, розвивається багатопартійність, створюються умови для розвитку сучасної правової держави, формуються змагальні відносини між владою та опозицією. З огляду на це, перспективи розвитку політичної системи України полягають у подальшому вдосконаленні усіх її елементів, зокрема шляхом реалізації нового етапу конституційної реформи та запозицієння стійкого позитивного розвитку політичних систем інших країн, таких як США. Зокрема, говорячи про США, Україні слід звернути увагу на досвід побудови політичної, економічної та гуманітарної системи суспільства, накопичений за роки незалежності Америки та створену систему стримувань і противаг, яка регулює відносини між усіма гілками влади, і робить американську політичну систему однією з найбільш стабільних і ефективних у світі.

ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ ПРОЦЕСІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ДЛЯ УКРАЇНИ

Становлення демократії в країнах, які ми сьогодні відносимо до посттоталітарних, до яких належить і Україна, неможливе без впливу складних процесів глобалізації. Думки науковців щодо цих процесів розділилися, адже одні вважають їх сприятливими, інші—навпаки. Але ні перші, ні другі не можуть заперечувати того, що жодна країна, яка прагне утвердитись на міжнародній арені, не може оминати глобалізації. Як зазначив І. Надольний: "В соціально-економічній сфері глобалізація впливає на вирівнювання життєвого рівня населення, достатнього матеріального забезпечення; у соціально-політичній сфері — розширює демократичні основи управління, зокрема державного; у культурно-духовній — залучення громадян до загальнолюдських цінностей, відповідного звуження сфери національного і розширення космопланетарного мислення, свідомості". Україна розташована в центрі Європи, але внаслідок впливу євразійської культурної традиції розкол у національній свідомості був неминучий, формування єдиної національної стратегії значно ускладнилося, що створило додаткові труднощі в розбудові Української держави. В процесах глобалізації Україна завдяки своєму географічному розташуванню має певні як переваги (розташування України між Сходом і Заходом, відкриті торгівельні шляхи з державами Півночі і Півдня), так і недоліки (близьке розташування країн, для яких Україна в минулому була територією експансії). Позитивними моментами глобалізації для України є можливість поширення швидкими темпами інформаційних технологій, глобального регулювання екологічної ситуації в державі, забезпечення безпеки суспільства від загроз різного характеру, які непереборні для окремої держави (катастрофи широкого масштабу). Вихід України на міжнародні ринки пов'язаний з жорстокою конкуренцією. Наша держава повинна показати, що їй під силу діяти в такому середовищі. На жаль, майже всі вітчизняні товари, навіть маючи високу якість, не відповідають міжнародним стандартам. Позитивним є те, що глобалізація дає можливість економічно підтягнути країну до рівня високорозвинених, підштовхує Україну до необхідності здійснення відпо-

відних реформ, направлених на поліпшення і вдосконалення структури виробництва, а це, в свою чергу, повинно сприяти залученню інвестицій в вітчизняне виробництво. Але в той же час, є негативний момент, пов'язаний з тим, що глобалізація спричиняє ризик росту безробіття, пригнічення національного ринку, економіки, зниження рівня конкурентоспроможності. Також фахівці застерігають, що процеси глобалізації дуже впливають на духовну сферу, а це загрожує втратою національно-культурної ідентичності. Для України важливою є співпраця і з Європою, і з Євразією. Тому політики, які займаються вирішенням цього питання повинні враховувати, що для успішного вступу в процес глобалізації необхідно: 1) спрогнозувати всі можливі негативні наслідки, для створення умов, щоб мінімізувати їх вплив на економіку та населення; 2) вміло максимально мобілізувати внутрішні ресурси країни, не лише економічні, а і соціокультурні, які мають надзвичайно важливе значення; 3) підвищити стійкість банкової системи до кризових явищ і посилити економіку; 4) на психологічному рівні підготували населення до тих негараздів, які можуть бути спричинені цими процесами, а не лише обіцяти створити «рай на землі» і визначити наскільки громадяни готові до цих негативних наслідків.

Рыбалко Е. Д.
НЮУ имени Ярослава Мудрого,
ИПКОЮУ, 3 курс, 3 группа

ПРОБЛЕМА ПОЛИТИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ МОЛОДЁЖИ В УСЛОВИЯХ СТАНОВЛЕНИЯ ДЕМОКРАТИЧЕСКОГО ОБЩЕСТВА

В условиях развития демократического общества, политическая культура молодёжи играет немаловажную, определяющую формирование правового государства, роль. Однако вопрос о том, в чём именно состоят особенности становления и формирования правовой культуры молодёжи и каким образом они влияют на политику — социальные процессы всё ещё остаётся дискуссионным. Отметим, что к молодёжи относят людей в возрасте от 14 до 35 лет, что позволяет рассматривать их с одной стороны — как сформированных личностей, а с другой — индивидов с изменчивыми ценностями и мировоззрениями, подверженным различ-

ного рода влияниям. Именно молодёжь является самой перспективной частью общества, социальной опорой многих прогрессивных общественных процессов. В настоящее время современная молодёжь находится в противоречивом положении: на распутье политико — идеологических стереотипов советской эпохи и утверждения новых, склоняющихся к западно европейским, политико — ценностных ориентаций. Поколение молодых людей, родившихся в независимой Украине, постепенно отходит от авторитарных установок прошлого, тормозящих процесс развития современного демократического общества. При этом это поколение осознаёт, что является движущей силой для внедрения изменений, переоценки политических идеалов путём участия в общественно — политической жизни страны. Однако на данном этапе формирования политической культуры молодёжи и возникает ряд противоречий, обусловленных непродуманной молодёжной политикой государства, а также различного рода идеологическим воздействием. Речь идёт, например, об установках студенческой и учащейся молодёжи на получение лишь профессиональных навыков и знаний, исключая поощрения политической и общественной активности молодых людей. Вместе с тем, государство всё же пытается проводить мероприятия по формированию политической культуры юношей и девушек, которые в большинстве случаев являются сугубо теоретическими, а также абстрактными и оторванными от реальной жизни. Таким образом, данное игнорирование интересов молодёжи, связанное с инициативами по созданию определённых общественных объединений; попытки манипулирования её сознанием приводят к разочарованию молодых граждан в существующих политических процессах, полному недоверию к властным структурам, нигилизму и абсентеизму. Такое индифферентное отношение молодых людей к любым формам социально — политической деятельности не способствует активному построению правового государства. Исследования, которые проводились Институтом социальной и политической психологии АПН Украины (2013 г.), доказали, что преобладающим мотивом деловой активности молодёжи является материальное благополучие. 56% школьников и 54% студентов уверены, что самым важным в будущем для них должна стать материальная обеспеченность. Это означает, что в процессе маргинализации политико — культурного пространства формируется качественно другая молодежная культура, образуется класс предпринимателей, возникновение которого с самого начала прожигает фундаментальное противоречие между собственными интересами и общественно — значи-

мыми цінностями. Все́ это значительно усложняет формирование качеств сознательного гражданина в политической культуре молодого индивида. Таким образом, политическая культура молодёжи является эффективным средством дальнейшего изменения сфер общественной жизни на пути развития демократического, правового украинского государства.

Рибалов О. О.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПСКМВСУ, 3 курс, 2 група

ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

На сьогоднішній день можна зробити висновок, що політична культура впливає в значній мірі на становлення правової держави. Для того щоб визначити цей вплив по перше треба визначити, що ми називаємо «політичною культурою» та «правовою державою» Вперше термін «політична культура» вжив у XVIII ст. німецький просвітитель І. Гердер. Він визначав її як сукупність цінностей, установок, переконань, орієнтацій та символів які їх виражають, які є загальноприйнятими і служать впорядкуванню політичного досвіду і регулюванню політичної поведінки всіх членів суспільства. Політична культура включає не тільки політичні ідеали, цінності і установки, але і діючі норми політичного життя. У наш час термін «політична культура» став одним з найбільш уживаних як серед політиків, так і серед науковців, соціологів, психологів. У дослідженнях багатьох науковців умови очна культура визначається як система феноменів суспільної свідомості, а в більш широкому розумінні — як загальна національна культура, яка впливає на функціонування та розвиток державних і політичних інститутів і надає значимість і напрям політичним процесам і політичному життю загалом. Тобто політична культура є свого роду сукупністю певних позицій, цінностей і кодексу поведінки, що стосується взаємних відносин між владою і громадянами, а отже способом формування громадянина. Що до правової держави, то вона являє собою таку форму організації діяльності державної влади, при якій сама держава, всі соціальні спільності, окремі індивіди поважають право і знаходяться в однаковому ставленні до нього. Право в цьому випадку виступає способом взаємозв'язку держави, суспільства і індивіда. Суспільство справжньої,

демократичної, правової держави є таким, що в ньому, здійснюється влада права, з яким узгоджується діяльність усіх державних органів аж до самих вищих. В цьому полягає суть правової держави, в якій кожен громадянин захищений чинним правом і реалізують його державними органами. Рівень політичної культури у державі завжди вказує наскільки вона права, наскільки закон в ній неухильний, а суспільство захищене. В тих державах де рівень політичної культури низький, суспільство завжди страждає від негативних наслідків цього стану. Для прикладу можна привести Гватемалу, де рівень політичної культури знаходиться на дуже низькому рівні, як наслідок цього ця держава має криміногенну обстановку. Інший приклад, на цей раз позитивний можна привести з Данією. Це права і демократична держава з високою політичною культурою і звісно, виходячи з цього, правомірною поведінкою більшості членів суспільства, високим рівнем політичної свідомості та рівнем життя. Тобто можна зробити висновок, що країна, яка дає можливість ефективного впливу громадян на політичний процес, організовує їх на рішення певних політичних і соціальних задач, має необхідні умови функціонування правової держави і тому має значні переваги.

Ріпка Л. Ю.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет №7, 3 курс, 3 група

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНИ

Сучасні суспільно-політичні, соціально-економічні, інформаційні та духовно-культурні зрушення в усіх сферах життя актуалізують пошук українським етносом власної духовно-культурної ідентичності. Це обумовлено, зокрема, феноменом глобалізації як системної трансформації соціально-політичної, господарської та культурної сфер життя всіх без винятку суспільств, а також основ їх життєвдтворення та розвитку. У контексті аналізу проблем глобалізації не можна не звернути увагу на питання вступу України до Європейського Союзу. По-перше, складність полягає в тому, що нинішня зовнішня політика України не відповідає повною мірою ані потребам країни, ані ситуації у світі. По-друге, й досі не налагоджені стабільні економічні відносини з потенційними партнерами країнами-членами ЄС у поєднанні з неспроможністю адекватно

відстоювати національні інтереси на міжнародній арені. І по-третє, в самому Євросоюзі існує велика кількість внутрішньо економічних проблем самого Євросоюзу. Враховуючи останній досвід розширення, коли Румунія і Болгарія не виправдали покладених на них сподівань, а також економічну ситуацію в Греції, можна сміливо сказати, що ЄС втомився від розширення та й взагалі ціна вступу до нього підскочила в кілька разів. Нині Європейський Союз просто змушений діяти більш виважено, обережно й продумано. Деякі європейські експерти стверджують навіть, що після прийому Хорватії двері ЄС зачиняться на досить тривалий час, не виключаючи, що для вирішення своїх внутрішніх проблем Євросоюзу буде потрібно щонайменше років десять. Тому виходячи з цих обставин, цілком очевидним є той факт, що з урахуванням зовнішніх чинників, нинішньої внутрішньої турбулентної політики та економічної нестабільності, реалізація Угоди про асоціацію України та ЄС видається буде надто складною. Отже, Україні варто наразі зробити все можливе, щоб довести Євросоюзу, що країна є гідним, економічно надійним партнером. Дійсно, відносини України з Європейським Союзом складаються не так, як у попередніх кандидатів на вступ. Але все ж змістовна перспектива необмеженого розширення економічної співпраці України з ЄС існує, з'явилися обнадійливі кроки поступу в євроінтеграційних процесах держави. Складна ситуація з інтеграцією до ЄС на сьогодні у значній мірі провокується економічними факторами. Україна опинилась у міжнародному конкурентному середовищі, до якого національна економіка виявилася невідповідною. Неконкурентоспроможність вітчизняної продукції, нерациональна структура виробництва, неефективне використання факторів виробництва, низький внутрішній попит, незадовільна мотивація щодо підвищення ефективності виробництва, несприятливий інноваційно-інвестиційний клімат, нерівномірний розвиток регіонів — ці основні чинники зумовили незадовільний стан зовнішньоекономічних зв'язків. Для України підвищення конкурентоспроможності вітчизняних виробників, інтенсивний розвиток зовнішньої торгівлі мають особливе значення, адже це сприяє завершенню ринкової трансформації економіки й ефективній інтеграції у світовий економічний простір. Отже, процеси глобалізації відбуваються на різних рівнях — політичному, економічному, етносоціальному тощо. Особливого значення в Україні на сьогодні набувають економічні чинники як такі, що є найбільш проблемними для повноцінної інтеграції України до міжнародного співтовариства і, зокрема, до ЄС.

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНОГО ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРА В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Завдяки авторитету й особистому впливу, політичний лідер відіграє визначальну роль у здійсненні влади над організацією, до якої він належить і яку очолює. Він є символом спільності та зразком політичної поведінки групи, здатний реалізувати її інтереси за допомогою влади. Проблема пошуку загальнонаціонального політичного лідера, який би належним чином зумів виконувати покладені на нього повноваження та уміло реалізовувати поставлені цілі, має суттєве значення для сучасної України. Дана проблема є предметом теоретичних і прикладних дискусій, і вже постала для країни як гостро актуальна, адже саме зараз готується історичний ґрунт для того, щоб з'явилися якісно нові політичні лідери. Три вирішальні і обов'язкові якості для лідера визначав М. Вебер: пристрасть, почуття відповідальності, окомір. Пристрасть виражається у розумінні орієнтації на сутність справи, проте, самої пристрасті для лідера буде недостатньо. Безкорисливе служіння справі водночас повинно поєднуватися з відповідальністю, яка і має стати ключовим моментом діяльності лідера. А от відхід від сучасності справи, безвідповідальність, відсутність дистанції, Вебер розглядав як три смертні гріхи будь-якого політика. Тому, ефективність дій політика залежить від уміння поєднати пристрасть з холодним розрахунком та відповідальністю. Яким же повинен бути політичний лідер в сучасній Україні? Взагалі, політичний лідер повинен бути наділений багатьма визначальними рисами. Лідер повинен мати здібність “відчувати політичний час”, адже вважається, що той, хто іде на компроміс раніше ніж треба, втрачає авторитет, а той, хто іде на компроміс пізніше ніж треба, втрачає ініціативу. Зрозумілим є також і те, що політичний лідер повинен мати власну політичну програму, втілення якої у життя стане головним його завданням. Серед атрибутивних якостей політичного лідера можна виділити: вміння приваблювати до себе увагу, організаторські та ораторські здібності, готовність брати на себе відповідальність, аккумуляційність, тобто вміння накопичувати, обдумувати і виражати інтереси людей, мати “підхід” до їхніх проблем, що потребують вирішення. Головним же кри-

терієм політичного лідера є ефективність його дії, результативність, задоволення запитів та інтересів спільноти, до якої він належить. Проте, реалії вітчизняного політичного життя дають зрозуміти, що далеко не всі українські політики є лідерами, не всі з них професійно, інтелектуально, морально-психологічно та організаційно підготовлені до владної діяльності та часто є неспроможними легітимно впливати на суспільство. Можна погодитися з висновком Д. Видріна, що склад політичного керівництва країни цілком заслуговує назви “вербальні лідери”, оскільки приходять до влади за допомогою слова, але не підтверджують свою політичну позицію діями. На жаль, на українській політичній арені за роки незалежності, так і не з’явилося особистостей, які були б цілком здатні вирішувати сучасні завдання не тільки розбудови державності, а й формування та функціонування інститутів громадянського суспільства. Потреба в авторитетному лідері особливо зростає під час складних кризових ситуацій. Тому, проблема формування ефективних політичних лідерів є важливим суспільним завданням, оскільки формування морально й інтелектуально розвиненої особистості сьогодні — це високоякісна демократія і цивілізована державна політика завтра.

Романченко Д. І.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 3 курс, 10 група

ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Для нашої країни характерний демократичний характер розвитку політичної системи суспільства, що визначено в Конституції України. На сьогодні політична система характеризується постійними процесами модернізації та реформування. Зміст і головне спрямування модернізації політичної системи в Україні визначає забезпечення реального народовладдя, створення ефективного механізму виявлення політичних інтересів народу, різних соціальних груп, регулювання політичних відносин за кращими зразками цивілізаційного досвіду країн усталеної демократії. Політична система — це цілісна і динамічна сукупність однотипних, доповнюючих один одного ролей, відносин та інститутів влади, що взаємодіють на основі єдності норм і цінностей, домінуючих в системі со-

ціальних груп, що задовольняють інтерес і дозволяють їм реалізувати свої цілі і наміри Одними з її важливих підсистем є інституційна (організаційна) та нормативна підсистеми. Основу інституційної підсистеми складають політичні інститути — формалізовані явища і процеси політичного життя суспільства, до яких належать як самі політичні установи — держава та її структурні елементи (парламент, уряд і т.п.), політичні партії, суспільно-політичні організації, органи місцевого самоврядування, так і процеси їх упорядкованого функціонування. Її характерними рисами в Україні є: а) формування багатопартійності; б) відсутність цілісності, єдності та узгодженості елементів політичної системи; в) створення нової мети організації влади. Нормативна підсистема виступає як сукупність різних політико-правових норм та інших засобів регулювання взаємозв'язків між суб'єктами політичної системи (конституція, закони, нормативні акти, історичні та національні традиції і звичаї, мораль). У нашій країні за останній час вона виражається у: а) прийнятті нової Конституції; б) створенні нових законів. Проте механізм їх реалізації не завжди працює чи працює неефективно. І на сам кінець на сьогодні можна виокремити такі основні напрями (шляхи) становлення і розвитку політичної системи України: 1) подальший розвиток і вдосконалення політичних відносин шляхом відкриття максимального простору для самоврядування суспільства на всіх рівнях його соціально-політичної організації, сприяння якнайповнішому вияву ініціативи громадян, представницьких органів влади, партій, об'єднань, рухів, трудових колективів; 2) побудова дійсно демократичної соціально-правової держави з ефективно діючим парламентом, професійним висококваліфікованим урядом, незалежними судовими органами; 3) формування громадянського суспільства як сукупності вільних людей та їхніх самодіяльних організацій, політичних партій, рухів, профспілок, кооперативів, асоціацій, покликаних виражати і захищати інтереси громадян; 4) зростання політичної свідомості та політичної культури суспільства й особи; 5) забезпечення необхідних умов для вільного розвитку нації в цілому та кожного етносу зокрема, формування національної самосвідомості, національної культури; 6) удосконалення засобів масової інформації, зміцнення їх ролі в регулюванні політичних відносин, управлінні суспільством, формуванні політичної свідомості, політичної культури суспільства й кожного громадянина, особливо в досягненні владно-політичної інтеграції українського суспільства; 7) своєчасне самооновлення політичної системи України з урахуванням внутрішнього і міжнародного становища, тобто її постійна адаптація до змін.

ІНФОРМАЦІЙНА ВІЙНА В УМОВАХ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Інформаційні війни, як соціальне явище, існували в тій чи іншій мірі з давніх давен. Здійснення інформаційних впливів з використанням інформаційної зброї було зафіксовано літописцями на теренах України ще за часів Київської Русі. Відомий український дослідник інформаційних впливів та спеціальних інформаційних операцій О. Литвиненко свою монографію починає таким епіграфом: «Якщо військо могутнє, нападай на його командира. Якщо командир мудрий, впливай на його почуття. Коли його бойовий дух слабне, сила війська розтане сама». Отже, інформаційна війна — це, фактично війна за «бойовий дух». У науковій літературі інформаційна війна розглядається як: 1) дії, спрямовані на досягнення інформаційної переваги шляхом завдання шкоди інформації; 2) нефізична атака на інформацію; 3) найвищий ступінь інформаційного протиборства. При цьому основними методами інформаційної війни є блокування або спотворення інформаційних потоків та процесів. Як і будь-яка війна, інформаційна війна використовує зброю — сукупність спеціалізованих методів і засобів тимчасового або безповоротного виводу з ладу функцій або служб інформаційної інфраструктури в цілому або окремих її елементів. До її видів можна умовно віднести п'ять відповідних груп засобів, які можуть бути застосовані для деструктивних інформаційних впливів. Це — засоби масової інформації і агітаційно-пропагандистські, електронні, електронно-обчислювальні, лінгвістичні та психотропні засоби. Вони зазвичай використовуються з метою блокування або спотворення інформаційних потоків та процесів прийняття рішень супротивника. Сьогодні, коли Україна прагне віднайти та посісти гідне місце на міжнародній арені, декларуючи та відстоюючи власні національні інтереси, необхідно враховувати важливість інформаційної складової при вирішенні цих завдань. Втім, інформаційні війни мають не лише зовнішнє спрямування. Існують також внутрішні інформаційні війни — війни, за словами В. Карпенка, проти свого народу. Головний засіб такої війни — інформаційний ресурс. Зараз на інформаційному полі України триває безперервна війна за збереження ідеологічного впливу

на всій території країни. При цьому інформаційні атаки, які ведуться на нашу державу, негативно впливають на формування внутрішньо- та зовнішньополітичного іміджу країни. Як можна перешкодити цим атакам? Відома інтернет-газета «Українська правда» оприлюднила методи, що допоможуть припинити інформаційний контрнаступ, а саме: 1. почати працювати з населенням Донбасу в інформаційному полі, аби схилити його на бік України; 2. примусово заборонити до показу на телеканалах російські фільми про війну, серіали про різних «ментів — прокурорів», аби не пропагувати серед українського населення чужі йому цінності й перемоги країни-ворога, аби не вирощувати в наших людях сумніви й не плекати комплекс неповноцінності порівняно з північним сусідом; 3. український ефір треба наповнювати вітчизняним пропагандистським матеріалом, фільмами про козацтво, про УПА, документальними стрічками про Революцію Гідності. Натомість на більшості каналів зараз ми бачимо лише розважальні шоу та низькопробні серіали. Отже, чи є дієвими ці методи, покаже час. Втім, розуміння того, що зараз існує термінова необхідність вироблення загальнодержавної стратегії та тактики ведення боротьби в інформаційному полі і створення структури, яка безпосередньо займатиметься збором та аналізом необхідної інформації не викликає сумніву.

Романюк А. О.
НІОУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОПУ, 3 курс, 6 група

«ЦИРКУЛЯЦІЯ» ПОЛІТИЧНОЇ ЕЛІТИ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕМОКРАТИЧНОГО РЕЖИМУ У ДЕРЖАВІ

Історія людства — це історія постійної зміни еліт, одні підносяться, інші ж — занепадають. Політична еліта оновлюється завдяки ротації під час виборів, шляхом руху за рангами держслужби, через вихід у відставку, смерть тощо. Складна структура політичної еліти стимулює утворення всередині неї різних груп інтересів, які впливають на динаміку еліти, зміст і характер її діяльності. Крім того, у суспільстві (поза елітою) завжди є особи, які прагнуть увійти до складу існуючої еліти або сформувати нову — контреліту, використовуючи при цьому різноманітні засо-

би — від суперництва на виборах до насильницького (революційного) захоплення влади, а також, керуючись різними мотивами — від особисто егоїстичних до глобально громадських. Механізм соціальної рівноваги функціонує нормально, якщо політико-правовим шляхом забезпечується пропорційне поповнення еліти представниками як першої, так і другої категорії. Припинення ж циркуляції призводить до деградації правлячої еліти та збільшення впливу контреліти, представники якої часто є вихідцями з простих мас, таким чином виникає процес “масової циркуляції еліти чи просто революції”. Поповнення еліти новими членами (рекрутування) зазвичай відбувається як добір із нижчих верств суспільства найбільш талановитих і корисних осіб. Політична наука виявила два основні механізми рекрутування еліти: за “системою гільдій” та антрепренерською системою. “Система гільдій” властива закритим елітам і за сучасних умов наявна у традиційних суспільствах і в консервативних режимах та інституціях. Одним із типових варіантів такої системи був номенклатурний механізм формування партійно-бюрократичної еліти за часів СРСР: конкурентна боротьба відсутня у відкритому вигляді, домінує висока політизація та ідеологізація всіх елементів адміністративної системи. Антрепренерська система притаманна відкритим, демократичним елітам і характеризується: 1) прозорістю, дійсними можливостями для представників різних соціальних груп увійти до еліти; 2) реальним конкурсом при відборі; 3) широким колом електорату, вибір якого легалізується; 4) великим значенням індивідуальних якостей претендента (фахові якості, досягнення, перспективність та ін.). Даний механізм добору політичної еліти відповідає динаміці сучасного життя та застосовується в ліберальних і плюралістичних демократіях. Циркуляція еліт тягне за собою “циркуляцію ідей”. Це можливо лише за умови, що правлячий клас відкритий і визнає необхідність постійного оновлення. Якщо ж суспільство не має досить розвинутих і міцних демократичних традицій, закріплених у праві процедур, які можуть запобігати зловживанням владою з боку політичної еліти, то це призводить до де легітимації еліти та до зниження якості державного апарату в цілому. На жаль, політичний режим в Україні поєднує демократичні інститути, норми і цінності з авторитарними, тому виникає чимало проблем у здійсненні модернізаційних процесів. Формування української національної еліти — одна з найболючіших проблем сьогодення. Отже, жодна держава не може бути демократичною, якщо процес “циркуляції еліт” у ній не відбувається. Політична еліта виступає носієм прогресивних ідей у державі, що забезпечує

розвиток держави. Закритість еліти призводить до консервативності поглядів і гальмує прогрес. Це обумовлено тим, що належність до еліти не успадковується, еліти мають загальну тенденцію до занепаду, вони втрачають свою енергію та резерви утримання влади, а не еліти здатні виробляти елітарні елементи, тобто для розвитку суспільства необхідний обов'язковий обмін між двома частинами соціуму — елітою та іншим населенням. Лише завдяки механізму “циркуляції еліт” можна забезпечити легітимність політичної еліти і прогресивний розвиток держави.

Руденко А. М.
НІОУ імені Ярослава Мудрого,
ІПСКМВСУ, 3 курс, 2 група

РІВЕНЬ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ ГРОМАДЯН ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ВИБОРІВ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

Рівень політичної культури був і залишається одним з основних показників за яким можна оцінити становище держави на світовій арені. Основою політичної культури є насамперед напрямок її спрямованості, в даному випадку такою основою є суспільство. Не слід також залишати поза увагою той факт, що саме політична культура є одним із найважливіших елементів політичної системи суспільства, а це безперечно свідчить про їх взаємозалежність. Оскільки, рівень політичної культури відображає політичну та юридичну компетентність громадян та політичних діячів, їх політичну поведінку, то це, в свою чергу, виступає однією з першооснов формування правової держави. Слід зазначити, що рівень політичної культури посідає не останнє місце в проведенні виборів. На нашу думку, саме вибори є одним з факторів, який надає можливість громадянам правильно оцінювати ситуацію в суспільстві, адже за допомогою виборів політичні діячі приходять до влади, для того, щоб у подальшому керувати державою. Тому перед виборцями стоїть надзвичайно важливе завдання — обрати гідних представників, від яких залежатиме стабільність їхнього життя в майбутньому. Жодна виборча кампанія не буде повноцінною без проведення передвиборчої агітації. Саме передвиборча агітація надає широке поле для так званого політичного маркетингу, застосування якого дозволяє досягти популярності, перемоги на

виборах та утриматись на вершині політичного олімпу внаслідок формування бажаної громадської думки, щодо образу (іміджу) політика. Важливою характеристикою політичного маркетингу є формування тактики і стратегії проведення передвиборчої агітації, основною метою якої є завоювання голосів виборців будь-якими засобами не забороненими законом. До таких засобів слід віднести використання емоційних та психологічних імпульсів у формі гасел, яскравих символів, використання ЗМІ, які за допомогою безмежних можливостей «політичної реклами», кіно, радіо, телебачення та друкарської преси якнайкраще підкреслять харизму кандидата. Але чи принесе це користь виборцю? В даному випадку це є ключовим аспектом у висвітленні поставленого питання, адже обираючи кандидата, особа перш за все покладає на нього певні надії, як на основного виразника її права на достойне життя в державі. Дуже прикро, коли громадяни з легкістю потрапляють «на гачок» різноманітних психологічних прийомів під час проведення виборчої кампанії, внаслідок недостатнього усвідомлення при виборі політичного лідера. В той час як дійсний образ кандидата, який користуючись недостатнім рівнем орієнтації особи в політичній ситуації швидко бере владу в свої руки, показуючи при цьому увесь спектр свого «антихаризматизму» під час управління державними справами. Дане явище показує як недостатній рівень політичної культури є «наріжним каменем» на шляху до формування правової держави.

Рудь О. О.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет № 10, 3 курс, 3 група

МАНПУЛЯТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВЛАДИ

Політична еліта завжди використовує маніпулювання суспільною свідомістю громадян задля легітимації власної влади. Вона повинна переконати громадян у доцільності того проекту соціальної дійсності, який вона пропонує. Отже, її завдання — нав'язати людям, що вони хочуть саме того, що їм пропонують. Відомий фахівець у галузі управління С. Паркінсон сказав: «В динамічному суспільстві мистецтво управління зводиться до вміння спрямовувати у потрібному напрямку людські бажання. Ті, хто досконало оволодів цим мистецтвом, зможуть досягти нечуваних успіхів». Таким чином, головною стратегією управління стає

формування норм поведінки за допомогою впливу на свідомість громадян, тобто маніпуляції. Технологія маніпулювання ґрунтується на систематичному впровадженні в масову свідомість соціально-політичних міфів, ідей, цінностей, які сприймаються без критичного осмислення. Таким чином, політичний лідер підкріплює свою позицію підтримкою громадської думки. Історія знає достатньо маніпуляторів — психологічно сильних, неординарних особистостей. Вони вміло впливали на великі групи людей завдяки особистісним якостям та професійно використаним технологіям у власних або корпоративних інтересах. Це — і Наполеон, і А. Гітлер, і Й. Сталін, і М. Горбачов. Фактично, політичні маніпуляції — це не що інше, як спекуляція на людських емоціях і почуттях. Саме вони можуть спровокувати релігійні війни, глибокі національні сутички і конфлікти, фанатизм, екстремізм, тероризм та інші соціально небезпечні явища і процеси. У політичній маніпуляції використовується все: виразна мова жестів (М. Горбачов); окремі характерні звички (сигара У. Черчилля, люлька Й. Сталіна); красномовна на рівні акторства риторика (Ф. Кастро); різні іміджі, образи тощо. Однак найсильніше і найрезультативніше політичне маніпулювання здійснюється за допомогою ЗМІ — преси, радіо, телебачення, інтернету реклами та інших інформаційних засобів. Слід зазначити, що в українських реаліях, більшість телеканалів належать «олігархам», абсолютна більшість яких або уособлюють владу, або реалізують через неї свої корпоративно-політичні інтереси. Маніпулювання пов'язане з цілеспрямованим спотворенням інформації. При цьому особливу роль відіграє її символізування, що безпосередньо спричиняє створення «уявних світів», і, як наслідок, соціальне насильство.

Отже, політична маніпуляція впливає на вибір та дії громадян. У світли останніх подій в Україні, а саме, під час виборчої кампанії 2014 р. простежується жорстока конкуренція «брудних» технологій, які використовувалися виборцями. Це і спекулятивне використання військової ситуації в країні у вигляді матеріальної допомоги силовикам та добровольцям, які беруть участь у Антитерористичній операції на Донбасі. І втручання у виборчий процес шляхом знищення агітаційних матеріалів, здійснення нападів на спостерігачів і кандидатів. Також, використання чорного піару — обливання брудом опонентів у рекламних роликах. Однак, українці — не маріонетки, не безвольні об'єкти, не пасивні споживачі політичних гасел, а тому здатні оцінювати реальні можливості влади та робити правильний вибір.

ПРОБЛЕМИ ПОБУДОВИ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ

Якщо оцінити сучасну політичну систему в Україні, її подальший розвиток і шлях до демократизму, враховуючи світовий досвід, перевагу слід надавати власним фундаментальним цінностям та ідеалам, притаманним українській демократичній культурі. Фундаментальні цінності та ідеали варто шукати у власній, українській політичній культурі, а прямуючи за ідеалом, пам'ятати: не існує моделі демократії, придатної для будь-якого суспільства, а існують лише загальні принципи її функціонування. Сьогодні ми переживаємо багато труднощів не через принципову несумісність демократичних ідеалів із національною політичною культурою та менталітетом, а через напівзаходи і спроби нав'язати відразу готову модель зрілої демократії, незважаючи на історичний досвід, умови і національну специфіку. Демократизація — дуже тонкий процес; він може стати конструктивним лише тоді, коли для цього сформовано міцний фундамент. Історією доведено, що демократія утверджується в суспільстві лише тоді, коли вона виростає з його глибинних підвалин, з економічних та соціальних передумов, демократичних традицій народу, світосприйняття та ментальності громадян. Наївно думати, що Україна може у цьому бути винятком. В цілому курс України на демократизацію, в принципі, відповідає світовим цивілізаційним процесам. Щодо особливостей побудови демократії в Україні, то можна виокремити наступні проблеми: 1) демократичні зміни розпочалися на тлі не сформованості багатьох передумов переходу до демократії: в економіці, соціальній сфері, культурі, політиці; 2) гетерогенність українського суспільства (структурованість за соціально-економічними, ідеологічними, етнічними, релігійними, регіонально-культурними, мовними ознаками, відмінності у зовнішньополітичних орієнтаціях тощо) ускладнює побудову стабільної демократії; 3) драматизм ситуації посилює те, що Україні необхідно одночасно розв'язувати два складних завдання: долати безліч негативних наслідків авторитарного минулого, розбудовуючи демократію, і одночасно

вирішувати складні соціально-економічні проблеми; 4) безпорадність влади в умовах соціально-економічної кризи девальвує демократичні цінності і принципи владарювання в очах пересічних громадян; показником розчарування у демократії можна назвати тенденцію до "полівіння" електорату, зростаючу аполітичність молоді; 5) не сприяє зміцненню демократії і політична еліта, яка не спромоглася встановити між собою консенсус навіть заради визнання спільної та рівної зацікавленості в забезпеченні демократичних інститутів і виробленні спільної програми демократичних реформ; 6) відсутність всенародного обговорення комплексних проектів демократичних перетворень, нерозвиненість форм контролю за владою та посадовими особами відводить населенню роль пасивного спостерігача кулуарних зіткнень та соціально-економічних експериментів у суспільстві, посилюючи цим масове соціальне відчуження; 7) демократія формується протягом тривалого часу і брак в українському суспільстві реальних позитивних змін породжує масове соціальне нетерпіння, фрустрації. Для вирішення цих проблем потрібно прийняти нові закони й допрацювати старі, провести кілька невідкладних реформ тощо. Якщо нам вдасться подолати тенденції невпорядкованої де структуризації старої політичної системи, з одного боку, та реформувати і стабілізувати нові демократичні інститути, з другого, утвориться новий політичний формат — політична система демократичних відносин.

Рябуха В. В.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 2 курс, 4 група

ЄВРОПЕЙСЬКА РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА

На сьогодні важливість і актуальність впровадження регіональної європейської політики в Україні викликана розширенням впливу Європейського Союзу і процесів глобалізації (процесу всесвітньої політичної, культурної та економічної інтеграції). Як зазначено у брошурі «Європейська регіональна політика: натхнення для країн, що не входять в ЄС?» за редакцією Рафаеля Гуле, існують політичний і еко-

номічний принципи, на яких базується Європейська політика регіонального розвитку. Економічний принцип полягає в тому, що нижчі обсяги виробництва як в країнах з високим рівнем безробіття, так і в бідних країнах-учасниках і регіонах, є втратою потенціалу та можливості для Європейського Союзу в цілому. Політичний принцип базується на тому, що багатші країни і регіони повинні забезпечувати солідарність з біднішими. У свою чергу позитивний розвиток слабких регіонів відкриває цінні нові ринки та розширює економічний потенціал всіх країн-учасників. Це забезпечується за допомогою інвестування в сучасну інфраструктуру та інноваційну діяльність, краща освіта і професійна підготовка для людей у тих самих слабких регіонах. Для ефективного розвитку регіональної політики існує необхідність постійної її зміни чи корегування, реформування. Сама ж регіональна політика спрямована на зниження рівня відсталості регіонів з несприятливими умовами розвитку. Оскільки на даному етапі розвитку цієї проблематики дуже низький рівень наукових розробок європейської інтеграції, існує потреба в створенні держаних центрів з подібних питань для їх подальшого розгляду, вивчення і аналізу. Також існує необхідність створення певної нормативно-правової основи для кращого врегулювання розвитку міжрегіонального співробітництва. Поки що це питання не є достатньо врегульованим, тобто не має необхідної нормативно-правової бази. На сьогоднішній день однією з основних перепон, що стримують розвиток регіонального співробітництва України та країн Європейського Союзу є відсутність інституційного забезпечення на регіональному рівні. Тобто відсутність необхідних інститутів в органах місцевого самоврядування, які б дозволили більш успішно здійснювати цю політику. Отже, не дивлячись на всі переваги даної політики вона має і свої певні недоліки, тобто певні проблеми, які поки що не дозволяють ефективно впровадити європейську регіональну політику в дійсність. Серед найбільших перепон називають: низький рівень наукових досліджень з цього питання, відсутність необхідної нормативно-правової бази та інституційного забезпечення на регіональному рівні. Але все ж таки європейська регіональна політика має великі перспективи розвитку, тому що має своїм завданням забезпечення подальшого розвитку слабких країн та регіонів, які не мають необхідних умов для нормального розвитку. Вона дає можливість цим країнам та регіонам розвиватися, тим самим створюючи нові можливості і для розвинених країн.

СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК ЕТНОНАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Зараз розвиток України у національно-етнічній сфері стає невід'ємною частиною суспільно-політичного життя. Через це етнонаціональний розвиток українського суспільства, якому потрібне адекватне забезпечення політичних засобів та механізмів. До головних потреб відносяться: 1) наукове осмислення радянської етнонаціональної самоорганізації, проблем національної державності й управління національною структурою; 2) пошук соціально-політичних вирішень суперечностей у сфері етнонаціональних стосунків; 3) різносторонній аналіз дійсних форм національного об'єднання і моделювання нових, їх реалізація разом з фундаментальними цінностями українського демократичного самовідродження.

Вирішення національних конфліктів в Україні на даний момент можна визначити як: 1) суверенізацію особистості, втілення ужиття національних прав та обов'язків людини; 2) політико-правове закріплення демократичного розвитку українського суспільства; 3) забезпечення правами етнічних меншин. Модернізація життєдіяльності української нації на сучасному етапі розвитку нашого суспільства передбачає повне національне буття, гармонійний розвиток і ефективне функціонування української мови, культури, фольклору, етнографічного елемента. Національне відродження — це своєрідна форма утворення можливостей для реалізації індивідуальності й самодостатності людини, як особистості. Етнонаціональна політика в Україні являє собою відродження й збереження духовної та культурної спадщини усіх з етносів, що проживають на території України. На даний момент, концепція національної політики наближена до західної етнополітики, основою якої є ставлення державної нації до етнічних меншин. Це — значна проблема, що може завдати значних затрат духовно-культурному розвитку української нації, її соціальному, політичному, економічному розвитку. Дане розуміння сутності етнонаціональної політики відображає відділення держави від нації, протиставлення державних інтересів з національним, державної ідеї та національної. Головною метою сучасної етнонаціональної політики повинна стати вироблення позиції з усіх принципових аспектів

розвитку етнонаціональних процесів –законодавчих, правових, політичних, економічних та ідеологічних. Її мета — формування системи суспільства, у якому будуть розвиватися всі етноси, етнічні групи, а етнонаціональна політика стане засобом духовного вдосконалення української нації, її соціального, економічного, політичного розвитку. Це відповідно передбачає: 1) сприяння ефективному місцевому етнолідерству й ініціативі, збільшенню управлінських знань представників нової адміністрації, політичних та громадських діячів, доступ національної еліти до прийняття рішень та контролю над ними; 2) забезпечення етнічної злагоди, народовладної множинності, багатоманітності культур, подолання етнічної недовіри; 3) підхід до етнонаціональних проблем, який сприятиме виробленню нових законопроектів у сфері національно-державного будівництва, конституційного права, міжетнічних стосунків, розвитку державного ладу, управлінської сфери; 4) зміцнення державності, територіальної цілісності, демократії, недопущення етнічних протистоянь. Зараз законодавство України намагається зберегти індивідуальність культурної особистості національних меншин відповідає найкращим стандартам. Але поряд з нормами законодавства щодо розвитку українського етносу, захисту національних меншин, залишаються нереалізованими Конституційні положення щодо корінних народів, про що також не потрібно забувати, адже піклуючись про інших, пам'ятай про себе.

Савенко Є. О.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 3 курс, 12 група

РОЗБУДОВА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Розбудова громадянського суспільства є стратегічною метою нашої держави. В умовах демократизації, вибору європейського шляху розвитку дана ціль набуває особливого значення. Громадянське суспільство — це сфера самовиявлення вільних громадян та їх добровільних об'єднань, яка незалежна від прямого втручання й довільної регламентації з боку державної влади. Основними рисами громадянського суспільства є: наявність демократичної, правової держави, багатопартійність, ідеологічний плюралізм, різноманітність форм власності, ринкова економіка,

доступ всіх громадян до участі у державних і суспільних справах, взаємна відповідальність держави і громадян за виконання законів, соціально спрямована політика держави, розвинена громадянська політична культура, цінування прав громадян вище за державні закони, всезагальна інформованість, контроль суспільства за діяльністю державних органів, наявність розвинутої соціальної структури. На мою думку, для оцінки рівня розвитку громадянського суспільства в нашій державі необхідно визначити, як риси цього явища проявляються в ній. Відповідно до ст. 1 Конституції, Україна є демократичною, правовою державою. Однак, реально ці положення мають програмний характер, вони визначають трансформаційні перспективи розвитку держави. Зараз в Україні можна спостерігати боротьбу між елементами автократії і демократії. З одного боку, в країні наявні демократичні інститути, наприклад, вибори, референдуми, місцеве самоврядування, поділ влади, політична багатоманітність, а з другого боку, присутні ознаки авторитаризму: корупція як системне явище, непрозорий і не публічний порядок ухвалення рішень, практика неконкурентного призначення кандидатів на посади різного рангу тощо. Правова держава характеризується, насамперед тим, що вона обмежена діючими в ній правовими нормами, незалежністю суду, високим рівнем політичної, правової та загальної культури громадян і посадових осіб. З огляду на вищевказане, можна зробити висновок, що Україна навряд чи є правовою державою, оскільки ряд важливих ознак або носять чисто декларативний характер (наприклад, незалежність правосуддя), або взагалі відсутні (високий рівень політичної, правової та загальної культури громадян і посадових осіб). Що стосується ознаки багатопартійності, то в Україні вона наявна. Право громадян на свободу об'єднання у політичні партії для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів визначається і гарантується Конституцією України. Встановлення обмежень цього права допускається відповідно до Конституції України лише в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей. Проте хоч сьогодні в Україні зареєстровано 228 політичних партій, вони є нерозвиненими і не здатними сформувати і виразити реальну політичну волю громадян, що є їх основною функцією. Отже, принцип багатопартійності не повною мірою розкриває свій зміст в нашій державі. Ознака ідеологічної багатоманітності з усіх перерахованих, на мою думку, в Україні проявляється найбільше. Зміст ідеологічного плюралізму реалізується завдяки тому, що жодна ідеологія не може визна-

ватися державою як обов'язкова (ч. 2 ст. 15 Конституції України); заборона цензури (ч. 3 ст. 15 Конституції України); кожен має право на свободу світогляду і віросповідання (ч. 1 ст. 35 Конституції України). Отже, підводячи підсумки, можна сказати, що громадянське суспільство в Україні перебуває в процесі становлення.

Салдан Г. М.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОЮУ, 2 курс, 11 група

СВІТОВА ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА УКРАЇНА

В сучасному світі існує дуже складна система взаємних відносин між різними країнами та народами. Тому надзвичайно важливою задачею України на даному етапі державного будівництва є встановлення її місця на арені міжнародних відносин, яке обумовлюється низкою різноманітних факторів: політичним статусом, економічними силами, географічним положенням та історично-культурною спадщиною. Глобалізація — це специфічна форма міжнародних відносин, яку можна характеризувати підвищенням взаємної залежності між державами в політичній, економічній, соціальній та культурній сферах майже на всій земній кулі. Головним фактором поширення глобалізації називають науково-технічну революцію, зокрема наявність розгалуженої інформаційної системи світу, розвиток інтернету, завдяки якому людству став доступний зв'язок між людьми, що знаходяться в будь-яких куточках світу, і, як наслідок, це призвело до усунення перешкод на шляху поширення будь-якої інформації. Сьогодні в світі немає такої країни, яка може існувати в ізоляції від іншого світу, яка б вона не була сильна і потужна. Також на сучасному історичному етапі немає такої держави, яка хоча б якоюсь мірою не потерпає від проблем розвитку людства глобального характеру, а саме: різкого погіршення екології, міграції, демографічних вибухів і криз, незаконного транспортування наркотичних і токсичних речовин та зброї, торгівлі людьми, соціального розшарування, поширення тероризму і фінансових криз. І перед Україною, як перед частиною глобалізованого світу, постають ці глобальні проблеми. Але жодна країна не в змозі вирішити ці проблеми самотужки, тому людство мобілізує свої зусилля і ресурси для того, щоб подолати ці проблеми. І при цьому глобалізацій-

ні процеси несуть як позитивні, так і негативні наслідки для України. Можна виокремити наступні позитивні риси впливу світової глобалізації на Україну: 1) зростання кількості якісної продукції для споживачів на ринку світу; 2) швидке поширення інформаційних технологій, їх загальнодоступність; 3) розвиток комунікацій в міжнародному масштабі; 4) відносне покращення соціальних умов життєдіяльності людей; 5) можливість вчитися і працювати за кордоном.

Негативними рисами глобалізації в Україні є такі: 1) значно посилюється залежність від наддержав у політичній, економічній, військовій, культурній сферах; 2) поступово втрачаються національно-культурна ідентичність і самобутність через добровільне делегування певних функцій держави міжнародним організаціям (ООН, ОБСЄ, ЄС); 3) посилюється вплив на внутрішньодержавні процеси головних суб'єктів глобалізації, наприклад, держав «Великої Сімки» (Канада, США, Велика Британія, Німеччина, Італія, Франція, Японія) і транснаціональних компаній; 4) утворюються наднаціональні інститути і перехід в їх повноваження цілого ряду функцій, що раніше виконували органи національних держав. Таким чином, уніфікація більшості сфер життєдіяльності людей в контексті сучасної глобалізації та впровадження універсальних культурних стереотипів ставлять під загрозу збереження національно — культурної самобутності українців. Але в цілому, на мою думку, глобалізація може створити найсприятливіші умови для розвитку всіх сфер суспільного життя в Україні, реалізації українцями своїх можливостей з приводу доступу до світових інформаційних технологій та ресурсів, поліпшення соціальних умов. Але для цього Україна має мобілізувати свої сили та сприяти розвитку свого економічного, політичного, соціокультурного потенціалу.

Салтиков С. М.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ПШОКСБУ, 3 курс, 2 група

ПІДВИЩЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЯК УМОВА ДОВІРИ НАСЕЛЕННЯ ДО ВЛАДИ

Політична відповідальність — одна із основних умов становлення, розвитку та досконалого функціонування демократії як ідеального врядування, до якого прагнуть держави та їх політичні діячі. Під політичною

відповідальністю зазвичай розуміють вид публічної відповідальності (перед громадськістю, парламентом), що настає за неспроможність органів державної влади та посадових осіб розробити та втілювати в життя політику, яка відображає прогресивні напрями розвитку суспільства (становлення ефективно діючих владних структур, чи визначення стратегії зовнішньої політики тощо), максимально корисні для блага людей. Цей вид відповідальності визначається рівнем народної підтримки (легітимації) діяльності суб'єкта здійснення державної влади. В свою чергу, для визнання будь-якої влади легітимною потрібно визнання та схвалення її діяльності серед населення, що наділяє владу кредитом довіри, легітимує її. Довіра — це важливий механізм політичної участі, демократичного розвитку, що забезпечує можливість сталих відносин у політичній, правовій та інших сферах. Тому актуальним є саме посилення ролі політичної відповідальності серед суспільства для підвищення рівня довіри населення до представників політичної влади. Основні порушення відповідальності, що напряду пов'язані із втратою довіри, полягають у проголошенні нереальних планів і нездійснених програм, а також у некомпетентності та неефективності політики. Особливого значення щодо завдання підвищення відповідальності та з метою забезпечення демократизації системи державного управління в Україні набуває проблема впровадження принципів об'єктивності, прозорості та гласності в діяльність органів виконавчої влади. Не можна не сказати й про те, що, певною мірою гальмує процес посилення відповідальності органів державної влади й управління і чинне в Україні виборче законодавство. На особливу увагу заслуговує підвищення політичної відповідальності виконавчої влади, оскільки саме її структурами здійснюється процес державного управління. У ряді країн можливим є імпічмент міністра, процедура якого аналогічна до процедури імпічменту президента. Зважаючи на викладене, можна констатувати, що політична відповідальність в Україні потребує удосконалення механізму її забезпечення, та розширення її структури та суб'єктів.

Основними напрямками розвитку інституту політичної відповідальності повинно бути: 1) скасування партійно — квотного принципу формування органів виконавчої влади, що здійснюється на підставі тінювих домовленостей; 2) встановлення більш ефективних засобів контролю над діяльністю органів влади з боку інститутів громадянського суспільства; 3) закріплення на законодавчому рівні відповідальності партій за своїх представників в органах виконавчої влади; 4) розробка і впровадження

системи об'єктивного оцінювання ефективності і результативності роботи органів влади і місцевого самоврядування на кожному етапі прийняття управлінських рішень та їх реалізації. Специфічними повинні бути і форми контролю за органами державної влади, до прикладу: публічні звітування, процедури відкликання, громадські збори. Отже, можна зробити висновок, що підвищення політичної відповідальності сприятиме зростанню довіри населення до влади. Проте, розвитку цього інституту повинні передувати суттєві зміни, перш за все, на законодавчому рівні та створення ефективної системи застосування даного виду відповідальності.

Самоїленко М. С.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 3 курс, 14 група

ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

Осмислення української політичної культури набуває надзвичайної актуальності, зумовленої існуючими реаліями політичного життя України. У суспільстві відбулися значні зміни, свідомість нової генерації українців, уже не обтяжена старими догмами, здатна сприймати і засвоювати нові зразки і норми політичної поведінки. Політична культура є одним із найважливіших суб'єктивних чинників, що обумовлюють особливості та рівень громадянського суспільства. Важливою умовою функціонування політики, насамперед, держави, є формування політичної культури молоді, набуття нею політичних знань і навичок політичної поведінки. Розвиток демократичної держави та становлення громадянського суспільства неможливі без самостійного мислення, демократичної правової свідомості, які і є продуктом політичної культури, що панує в певному суспільстві. Українська політична культура поєднає різні системи цінностей, часом несумісні політичні орієнтації та діаметрально протилежні типи політичної свідомості, містить у собі раціональні та ірраціональні чинники. Разом з тим, переважна більшість її характеристик концентрується навколо такої якості, як демократія, народовладдя заради свободи і незалежності. Демократична політична культура — це система відношень і одночасно процес відтворення демократичного про-

цесу; це принципи цивілізованої політичної поведінки, норми та ідеали, що забезпечують єдність і взаємодію інститутів та організацій, а також цілісність та інтегрованість у політичній сфері; демократична політична культура є виразом ідей множинності соціуму та політичного життя, широкою палітрою правових форм політичного протистояння; водночас демократична політична культура є ідеалом — метою суспільного розвитку. Сутність демократичної політичної культури полягає в діалозі між особистістю, суспільством і владою. Процес формування політичної культури та змін у ній іде дуже повільно, нагромаджуючи в собі весь соціально-історичний, політичний досвід нації. Розвиток суспільства великою мірою залежить від стану політичної культури народу та тих політичних традицій, на основі яких вона формується. У нерозвиненості демократичних засад політичної культури, у її традиційній стереотипності і схематичності полягає одна із головних перешкод на шляху демократичного, цивілізованого розвитку української держави. Основні напрями формування демократичної політичної культури в Україні полягають: по-перше, наповнення реальним змістом правових засад громадянського статусу індивідів, створення таких механізмів, які б передавали владні повноваження під час прийняття рішень обраним і підконтрольним населенню представникам. Тільки за таких умов громадянин зможе відчувати себе повноправним учасником політичного процесу, а не формальним «статистом» під час виборів. По-друге, супроводження економічних і політичних реформ, розширення умов для вияву різних форм самоорганізації й самодіяльності населення (економічної, громадсько-політичної). По-третє, деідеологізація освітньо — виховної діяльності з боку владних структур, створення умов для мирного співіснування різних ідеологій і стилів громадянської поведінки, які об'єднують, а не роз'єднують суспільство, так званий «політичний консенсус». По-четверте, поширення через освітню систему, засоби масової інформації соціально-політичних знань, знань про історію, традиції й демократичні цінності українського народу; заохочення громадян до самостійного аналізу явищ і процесів політичного життя як у країні, так і за її межами. По-п'яте, зростання і підтримка національної науково-технічної, культурної еліти суспільства, яка, з одного боку, формує майбутню політичну еліту, а з іншого — сама бере активну участь у політичному житті суспільства, часто рекрутуючись у його політичні структури, а головне — еліта виступає носієм демократичної політичної культури.

ОСОБЛИВОСТІ КЛЕПТОКРАТИЧНОГО РЕЖИМУ В УКРАЇНІ

Сучасний світ — це багатолика сукупність розвитку, взаємодії, еволюції, втрата одних та здобуття інших характерних рис. Тому у світовій науці політичні режими вивчають у рамках багатьох теоретичних шкіл та напрямів. Класифікація політичних режимів досить різноманітна. Загальноприйнятим є розмежування політичних режимів на авторитарні, тоталітарні та демократичні. На сьогоднішній день науковці також спробували виділити зовсім інші види політичних режимів, що в точності б відображали динаміку розвитку сучасного суспільства. Тому в політичній науці почали виділяти такі політичні режими як мафіократія, бюрократизм, клептократія тощо. Дані питання є досить актуальними, оскільки ситуація сьогодення дуже далека від ідеальної, і все частіше у повсякденному житті ми на власні очі бачимо всі недоліки суспільства і, зокрема, політики як особливої частини суспільства. Із довідкових джерел дізнаємося, що клептократія — це влада злочинців, але це скоріше публіцистичний термін, ніж науковий, яким позначають систему влади, в умовах якої корупція та фінансові зловживання державних чиновників та політиків стають одним з основних стрижнів життя суспільства. Клептократія — це швидше ідеологічне кліше, що позначає такий політичний режим, при якому основні державні рішення мотивовані, в першу чергу, безпосередньою матеріальною зацікавленістю вузької групи осіб, що ці рішення приймають. Для клептократії характерна корупція, лобізм та нехтування виконанням довгострокових цілей, вона за своєю суттю підриває основи демократії. Що стосується української клептократії, то вона в першу чергу виражається у підриві засад демократичного режиму та процвітанні корупції на усіх рівнях суспільства. На початку 2004 р. відомо у всьому світі антикорупційна неурядова організація «Transparency International» опублікувала список, в якому представлено, на її думку, десять найбільш само збагачених політиків за останні роки. За величиною вкраденої суми українські політики посідають восьме місце в рейтингу, зокрема колишній український прем'єр-міністр Павло Лазаренко, обсяг самозбагачення якого станом на 2004 р. склав \$ 114 млн. — \$

200 млн. Корупція в Україні — це хвороба державного масштабу. У зв'язку з цим постає питання стосовно протидії корупційним операціям. Чи можемо ми стверджувати, що українська правляча верхівка намагається стримати розповсюдження даної «хвороби», чи все ж таки сприяє її поширенню?! Держава намагається усіма силами протидіяти корупції у тих рамках, наскільки це можливо, тому відповідно до Указу Президента України від 5 жовтня 2011 р. на Міністерство юстиції України тимчасово було покладено функції спеціально уповноваженого органу з питань антикорупційної політики. Кожного року не пізніше 15 квітня Міністерство юстиції зобов'язане оприлюднити звіт про результати проведення заходів щодо запобігання і протидії корупції в країні, у якому відображаються дані про результати діяльності спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції. Зокрема, наводиться статистика щодо кількості порушених кримінальних справ за фактами корупції, наводиться сума збитків, заподіяних корупційними злочинами тощо. Проаналізувавши ці звіти, ми впевнено можемо говорити про існування та значне поширення корупційних операцій в Україні. Особливості клептократичного режиму в Україні полягають в тому, що цей режим у нашій країні розвивається в основному лише завдяки корумпованості, яка, наче хвороба, вражає усі сфери життя суспільства, усі рівні його розвитку. Дійсно, існує законодавство, що врегульовує окремі аспекти та намагається протидіяти утвердженню клептократичного режиму, проте на сьогодні причини такої проблеми як корупція укорінені в менталітеті та звичному способі життя більшості громадян.

Святокум А. Ю.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 3 курс, 16 група

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ У СУСПІЛЬСТВІ

На різних етапах становлення держави, політичного життя, розстановки пріоритетів у владному апараті і безпосередньо у суспільстві система політичних цінностей змінювалася. Актуальність даної теми зумовлена тим фактором, що на Україні залишився відбиток цінностей минулого, які гальмують важливість подальшого руху у напрямку впро-

вадження нових політичних ідеалів. На проблемах політичних цінностей, їх змісту, у свій час зосереджували увагу такі політологи, як Вебер М., Жабінець М., Семенченко Ф., Скрипник О. та ін. Поняття політичних цінностей доцільно сформувавши, як сукупність провідних принципів, які стоять на сторожі добробуту в суспільстві чи соціально-політичних групах щодо їх головних завдань. В Енциклопедії з політології, то вищезазначене визначення трактується таким чином «політичні цінності це сукупність ідей, уявлень і відповідних соціопсихологічних утворень (настанов, орієнтацій, переживань, стереотипів), що визначають цілеспрямування, стратегію і тактику політичної діяльності». Виходячи з наданого визначення, можна стверджувати, що політичні цінності повинні бути орієнтиром суспільства і держави у процесі прийняття рішень, постановки планів розвитку держави, удосконалення і покращення наявних механізмів владного управління. До таких цінностей відносять мир, свободу, правопорядок, демократію, суверенітет, права людини, рівність. Але, в наш час політичні цінності залишаються лише ідеалами, адже повсякчас можемо спостерігати розчарування людей у попередній системі цінностей, апатію та небажання брати участь у соціально-політичному житті суспільства для створення нових. Поняття нові цінності не можна тлумачити буквально, адже для суспільства немає вищих ідеалів ніж мир, справедливість, добробут, рівність, забезпечення прав людини. Дані ідеали давно проте, завдання сучасних політиків — розвинути ці цінності, пристосувати до сучасних реалій, що можна зробити доклавши неабиякі зусилля. Сьогодні в Україні, на жаль, ми не можемо пишатися забезпеченим миром, правопорядком, правами людини тощо. Відбувається це через те, що політичні цінності є невід’ємним компонентом структури політичного інтересу, а це мотивує суб’єкта політики брати участь у політичних процесах. Коли ж політичні цінності –лише закріплені у нормативних актах провідні ідеї, які ніяким чином не реалізуються на практиці через нестачу знань чи бажання, то і пересічний громадянин немає впевненості у тому, що його участь якимось чином може посприяти їх реалізації. А коли ж політична верхівка не хоче виступати лідером суспільства, а постійно націлена на задоволення власних інтересів, то про жодні політичні цінності йти мова не може. Звичайно, дана проблема може бути вирішена лише титанічними і довготривалими зусиллями політиків, які приходячи до влади мали б за мету дійсно створити суспільство миру, добробуту і злагоди. Проте, кожен прекрасно розуміє, що на сьогодні це важко досяжна мета, тому новими шляхами вирішення проблеми реалі-

зації політичних цінностей в Україні займається «Центр дослідження політичних цінностей» на чолі з народним депутатом О. Донієм, в розробках якого наголошується на тому, що спочатку треба створити систему виховних цінностей, які б показали суспільству правдивий шлях, на який треба ступити задля досягнення вищих ідеалів.

Селецкая Е. А.
НЮУ имени Ярослава Мудрого,
ИПКОПУ, 3 курс, 17 группа

В ПОИСКАХ УКРАИНСКОЙ ЭЛИТЫ

В политическом лексиконе используют понятие «политическая элита», обозначающее социально-политический слой, выделяющийся из остального общества влиянием, привилегированным положением и престижем, непосредственно и систематически участвующий в принятии решений, связанных с использованием государственной власти или воздействием на нее. Один из создателей теории элит итальянский юрист и социолог Г. Моска утверждал, что на всех этапах истории власть всегда находится в руках меньшинства. Другой итальянский ученый В. Парето писал, что, кроме правящей элиты, в обществе образуется оппозиционная элита. Так как же формируется элита? Как происходит отбор её новых членов? В политологии различают «закрытая» и «открытая» системы отбора. При первой, характерной для традиционных, авторитетных и тоталитарных режимов, отбор элит осуществляется узким кругом высших руководителей; при этом учитываются возраст рекрутируемых, образование, их социальное происхождение, успешная карьера на нижних этапах государственного аппарата. Эта система ведет к отрыву элиты от народа, превращению ее в привилегированную касту. Открытый механизм, присущ демократическим государствам, и характеризуется большой ролью выборов в различные органы власти, возможностью продвижения в политическую элиту выходцев из любых социальных слоев, высокой конкурентностью и значимостью личных качеств. Ученые объясняют активную роль правящей элиты психологическим, социальным и интеллектуальным неравенством людей; политической пассивностью широких слоев населения; общественной значимостью профессионального управленческого труда; возможностями для

получения привилегий, открываемых управленческой деятельностью. Подчеркивая ценность профессиональных деловых качеств современной политической элиты, исследователи отмечают, что эти качества не обязательно сочетаются с другими достоинствами, в том числе и с моральными. Если для одних людей вхождение во власть связано со стремлением служить общему благу, то для других на первом плане нередко оказываются эгоистические мотивы. Этапы становления и развития политической элиты Украины четко совпадают с избирательными циклами. Причем на модернизацию украинского политического истеблишмента главным образом влияют парламентские выборы, формируя большую часть политической элиты. Этапы развития политической элиты Украины можно представить так: 1990-1994 гг. — становление политической элиты Украины: избранный в 1990 г. состав Верховной Рады стал, по сути, политической «пред элитой», именно она провозгласила суверенитет Украины; 1994-1998 гг. — на этом этапе началась трансформация политической элиты Украины, из хозяйственно — бюрократической верхушки, вынужденной также выполнять и политические функции, она стала превращаться в профессиональную политическую элиту; в 1994 г. состав Верховной Рады обновился на 84; в том числе произошло её поколенческое омоложение; 1998 г. — по настоящее время: главная тенденция этого этапа — олигархизация политической элиты, сращивание бизнеса и власти, которое пока не преодолено. Сегодня актуален вопрос: «За счет чего можно улучшить качество политической элиты Украины?». Ключевую роль должны играть механизмы внутриэлитной селекции. Особое внимание должно быть уделено процедуре отбора элит, её демократичности и прозрачности, повышенной требовательности к профессиональным и моральным качествам претендентов на выборные должности. Повысить свой качественный уровень должна сама политическая элита, иначе она будет вынуждена уступить место контрэлите.

Немаловажным является вопрос, касающийся миссии политической элиты Украины, хотя это понятие является несколько претенциозным. Ведь свою общественную миссию нужно осознавать, и в процессе ее выполнения многим жертвовать. Самое слабое место — нежелание жертвовать личными и групповыми интересами во имя интересов национальных, а также — неспособность договариваться во имя реализации стратегических задач. Так что же понимать под миссией национальной элиты? В начале 1990-х гг. — это было обретение и сохранение государственной независимости Украины. Вторая важная миссия — кардинальное улучшение

уровня и качества жизни украинского общества. Третья миссия, осуществление которой смогут оценить будущие поколения — правильный стратегический выбор геополитической траектории развития украинского общества. Итак, в Украине существуют яркие представители политической элиты, но весь «правлящий класс» переживает кризис, поэтому необходимы кардинальные политические перемены, новый импульс в развитии.

Семенюк Т. В.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПСКМВСУ, 2 курс, 8 група

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ СУЧАСНОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ЕЛІТИ В УКРАЇНІ

*«Лише зміцнення позицій незалежності держави, стане надійною основою сильною, повноцінною національною еліти, здатної прогресивно мислити і діяти в інтересах народу...»
Райт Міллс «Владна еліта»*

Процес формування української політичної еліти ще далеко не завершений, й досі є предметом пильного суспільного контролю, правової дискусії та наукових досліджень. Термін «*еліта*» (від фр. *elite* — кращий, відбірний), ввійшов у наукову термінологію на рубежі XIX-XX ст., коли розрізнені ідеї елітарності систематизували й узагальнили відомі соціологи Г. Моска, Р. Міхельс та В. Парето, які і є засновниками теорії еліт. У широкому соціологічному контексті ними позначається вища, відносно замкнута за чисельністю група суспільства, яка контролює його основні політичні, економічні, соціальні та духовно-культурні ресурси. В Україні, виходячи з особливостей її історичного розвитку, сформувався власний набір чинників, які вказують на параметри правлячої політичної еліти і, звісно, потребують детального аналізу. А інтегральне поєднання дії всіх цих чинників, призвело до можливості констатації правлячої політичної еліти України як певного системоутворюючого ядра політичної еліти і політичної системи загалом. Беручи до уваги досвід прогресивних науковців та деяких представників засобів масової інформації в іноземних державах у цій сфері, прийнято вважати, що основною проблемою суспільного розвитку є турбота перш за все про власне бла-

го. А для України, це питання порушує одну з найгостріших проблем на сьогодні. Для того щоб підтвердити чи спростувати вищезазначену інформацію, протягом 2013-2014 рр., було проведено опитування у Харкові, Києві та Львові. Ми мали на меті дізнатися ставлення громадян України, стосовно особливостей формування та діяльності української політичної еліти, а також перспектив її розвитку в сучасних умовах.

Результатом нашого дослідження стало те, що ми дізналися, що в уявленнях громадян нашої держави, сучасна політична еліта України — це швидше, не політики, а бізнесмени, які вклали значні гроші в отримання влади та намагаються максимально швидко повернути їх, і отримати певний прибуток. Також потрібно зазначити, що у переважній більшості випадків респонденти стверджували, що представники так званого «елітарного кола», найпріоритетнішим завданням бачать максимальне вирішення власних чи корпоративних інтересів за час перебування у владі. Отже, підсумовуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що з часу коли Українська держава отримала незалежність, значно активізувалися державотворчі процеси, і як результат виникли десятки політичних партій, громадських об'єднань, організацій, фондів, рухів, ініціативних груп, кількісно зросла національна політична еліта, яка прагне залишитися при владі за будь-яку ціну. Проте, в сучасних умовах, ті ж самі «народні лідери», політики, які реально здатні прискорити процес розбудови нашого суспільства, не отримують не лише народної довіри, а й звичайного визнання. Тому, на нашу думку лише консолідованість сучасного громадянського суспільства України, його стратегічна єдність, а також виважена й активна позиція політичної еліти, в перспективі можуть впливати і цим самим посилювати процеси перетворення України в дійсно суверенну, демократичну, соборну державу.

Сергєєва К. С.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет №7, 2 курс, 1 група

ЗНАЧЕННЯ ТЕОРІЇ ХАРТЛЕНДУ ДЛЯ МАЙБУТНЬОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Поняття «хартленд» було вперше згадано 100 років тому в доповіді відомого геополітика Хелфорда Маккіндера. Згодом вчений присвятив його концептуалізації дві значні праці — «Демократичні ідеали та реаль-

ність» (1919) та «Кругла земля і здобуття миру» (1943). У період розробки теорії Хартленду та після цього в світі відбулися процеси (світові війни, холодна війна та ін.), які яскраво підтверджували правильність позицій Х. Маккіндера. Сучасні події в Україні та невпевненість у майбутньому знову повертає нас до теорії Хартленду, як ключової для розуміння подальшого розвитку України. Х. Маккіндер, запровадивши поняття «хартленду», вклав у нього досить глибоке та символічне значення. В 1904 р. вперше згадується таке словосполучення, як «the heart-land of the Euro-Asia», що означає «серце землі Євро-Азії». Тобто «хартленд» — це серцевина, серце землі або серединна земля. Втім, саме значення поняття Хартленд як «серце землі» найбільш повно відображає те його осмислення, яке притаманне для геополітики та для нашого подальшого розуміння означеної концепції. Перш за все, Хартленд за Х. Маккіндером — це територія, кордони якої приблизно співпадають з передвоєнними кордонами СРСР на заході (Україна без західних областей), та з територіями європейської частини Росії на сході. У різні часи, а також різними науковцями, кордони Хартленду визначались по новому, проте Східна Україна ніколи не виключалась з «осьової території» (тобто, «хартленду»). Крім «осьової території», Х. Маккіндер увів ще два поняття: «внутрішній півмісяць» та «зовнішній півмісяць». До «внутрішнього півмісяця» були віднесені Західна Європа, Близький та Середній Схід, Індокитай та Південно-Східна Азія. До «зовнішнього півмісяця» входили Британські острови, Північна і Південна Америка, Африка на півдні, Австралія та Океанія. Головна ідея полягала в тому, що території Хартленду не мають прямих виходів до Світового Океану, а отже дві світові морські держави Велика Британія та США зі своїми колишніми колоніями не мають прямого доступу до «серця землі». Також, Х. Маккіндер наголошував, що, розвинувши якісну систему залізничних доріг на осьовій території, країна, що контролює Хартленд, може претендувати на світове панування. Україна володіє тією частиною Хартленду, що є найближчою до так званих «воріт», тобто, до Західної Європи, яка є єдиним шляхом Великої Британії та США до контролювання Хартленду. Звідси і столітні війни на території України, постійні спроби знищити, асимілювати нашу націю задля мінімізації можливості усвідомлення українцями свого потенціалу не тільки в культурному, але й в економічному плані. Сьогодні деякі політологи стверджують, що Східна Україна є лише перехідною ланкою на шляху до бажання контролювати реальний Хартленд — територію РФ, і сама по собі не представляє жодного інтер-

есу для країн півмісяців. Проте, такі твердження більше схожі на ті ж самі спроби зменшити наше усвідомлення самоцінності, ніж на обґрунтовані теорії, оскільки територія України завжди сама по собі була цінним здобутком, на чому наголошували навіть Наполеон та Гітлер. Амбіції могутніх держав постійно так чи інакше стосувалися Хартленду і сучасна ситуація в Україні знову і знову доводить це. Ми бачимо вічне протистояння США та РФ, боротьбу за право контролювати цінні території. Для Америки — це можливість розширити своє панування на Євразійському континенті, для Росії — небажання втрачати начебто завжди їхні території та амбіції щодо відродження імперії і колись могутнього «руського світу». Необхідно зрозуміти, що те, чого не існує, не намагаються знищити, а отже український Хартленд є важливим геополітичним об'єктом з огляду на останні події. Правильне використання ідеї Хартленду в інтересах українського народу, а не олігархії — це реальна можливість економічного, культурного та соціального розвитку. Коли з'явиться усвідомлення цього, потреба до вступу, підпорядкування чи співробітництва не невігідних умовах з іншими країнами відпаде, бо шлях до розвитку і добробуту вже у нас є.

Сердечний В. В.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОЮУ, 2 курс, 1 група

СУТНІСТЬ І ЗАГАЛЬНІ ОЗНАКИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ

В усі часи суспільство прагнуло подолати небажані форми людської поведінки. Як небажана вважається поведінка: злодіїв і геніїв, лінивих і занадто працелюбних. Різні відхилення в соціальній поведінці і діяльності від середньої норми — як в позитивному, так і в негативному напрямку — загрожували стабільності суспільства, яка завжди цінувалася більш за все. Відхилення поведінки діяльності від норм в соціології прийнято називати девіантним, тобто це такі дії та вчинки людей, соціальних груп, що суперечать соціальним нормам чи визнаним шаблонам і стандартам поведінки. Сутність девіантної поведінки полягає у недотриманні вимог соціальної норми в різних ситуаціях, що призводить до порушення взаємодії особистості і суспільства. Життя будь-

якого суспільства характеризується наявністю девіацій. Девіантна поведінка — це система дій і вчинків людей, що суперечать соціальним нормам або визнаним у суспільстві стандартам поведінки. Її суть полягає в тому, що людина не дотримується вимог соціальної норми, вибирає відмінний від її вимог варіант поведінки в тій чи іншій ситуації, що веде до порушення міри взаємодії особистості та суспільства. В основі відхилень в поведінці переважно лежить конфлікт інтересів, цінностей, деформація засобів їх задоволення, помилки виховання, життєві невдачі, порушення емоційної сфери. Залежно від виду норми, з якою співставляються особливості поведінки, та її негативних наслідків виокремлюють такі види девіантної поведінки: антисоціальну (делінквентну і кримінальну) поведінку, асоціальну (аморальну) поведінку, аутодеструктивну поведінку тощо. До форм (видів) девіантної поведінки відносяться наркоманія, алкоголізм, гомосексуалізм, проституція, психічні розлади, лудоманія, суїцид. Алкоголізм, наркоманія, суїцид, злочинність можна визначити як основні форми негативної девіантної поведінки. Всі девіації схожі і кожна з них має свою специфіку. Основним мотивом такої поведінки стає активне прагнення до зміни незадоволеного психічного стану, який видається нудним, одноманітним і монотонним. Навколишні події не викликають інтересу і не є джерелом приємних емоційних переживань. Початок формування адиктивного процесу відбувається завжди на емоційному рівні. Існує емоційний стан, що об'єднує різні (фармакологічні і нефармакологічні) адикції. В основі його знаходиться властиве людині прагнення до психологічного комфорту. Особливістю девіантної поведінки є те, що вона супроводжується різними проявами соціальної дезадаптації. Така поведінка зовсім не обов'язково призводить до хвороби або смерті, але закономірно викликає або посилює стан соціальної дезадаптації. Стан дезадаптації, в свою чергу, може бути самостійною причиною девіантної поведінки особистості. На індивідуальному ж рівні девіантна поведінка виглядає більш проблематично, оскільки вона пов'язана з такими негативними феноменами, як реальна шкода для життя самої особистості або оточуючих людей, конфлікт девіантної особи з соціальним оточенням, її соціальна дезадаптація. Отже, на особистісному рівні девіантна поведінка — це соціальна позиція особистості, яка виступає у формі девіантного стилю і способу життя. Як відомо, більшість людей при бажанні цілком можуть змінити свою позицію по відношенню до суспільства.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ ВЛАДИ ЯК ЧИННИК ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТІВ

Інтеграційно — глобалізаційні перетворення в Україні та нестабільність висхідного розвитку держави супроводжуються значними протиріччями у суспільно-політичному житті, що виражаються підвищеною напруженістю і загостренням воєнної ситуації в країні та перманентно здобуває форму гострого політичного конфлікту. Політичний конфлікт зазвичай визначається як боротьба за вплив у системі політичних відносин, за доступ до прийняття загальнозначущих рішень, за монополію своїх інтересів і визнання їх суспільно необхідними, тобто за все те, що становить зміст влади і політичного панування. Найістотнішою відмінністю політичного конфлікту є те, що діючі суб'єкти цього конфлікту (особи, групи, еліти, держави) протистоять чи протидіють один одному з головного, базового, приводу — влади, її поділу чи володіння нею. Якщо розглядати політику як боротьбу за владу, то політичні конфлікти виступають у вигляді протистояння двох або більше сторін (конкуруючих партій, груп, спільнот та їхніх інтересів) щодо розподілу та утримання владних ресурсів, повноважень і благ. Тому для попередження та розв'язання політичних конфліктів слід використовувати різноманітні ресурси та джерела влади. Термін «ресурси влади» використовують як у широкому, так і у вузькому розумінні. У широкому розумінні ресурси влади є всім, що суб'єкт (індивід, група) може вживати для впливу на інших, а у вузькому розумінні — це засоби, застосування яких забезпечує вплив суб'єкта на об'єкт влади. Останнім часом фахівці фіксують зростання впливу культурно-інформаційних ресурсів. Так, наприклад, О. Тоффлер переконаний, що в постіндустріальних країнах знання вже підкорили силу й багатство, ставши визначальним чинником функціонування влади. Серед них суттєву роль відіграють засоби масової інформації у здійсненні такого способу попередження конфліктів, як «створення образу ворога», сенс якого полягає у покладанні відповідальності за невирішені проблеми на інші політичні сили (наприклад, на опозицію), що відволікає увагу населення від гострих політичних та соціальних проблем. Як правило, засоби масової інформації в основному знаходяться в руках панівних у суспільстві полі-

тичних сил, саме тому їхня діяльність орієнтована на стабілізацію існуючої політичної системи. В політичному конфлікті ЗМІ виступають як учасником конфлікту, так і засобом впливу на суспільну думку. Слід зазначити, що частина провини у виникненні цього конфлікту належить саме представникам мас-медіа. В суспільствах, які є динамічно стабільними, пересічні громадяни практично не приділяють значної уваги проблемам політики, тому і маніпулювати масами досить складно. Нестабільність сприяє вищому ступеню заполітизованості — політичні події та процеси стають предметом уваги різних вікових груп і верств населення, суспільство активізується, гостріше реагує на виклики опонентів, не завжди об'єктивно оцінює ті політичні сили, прибічниками яких вони являються. Відповідно створюється сприятливе поле для маніпулювання політичною свідомістю засобами масової інформації. На сучасному етапі у суспільстві сформований своєрідний стереотип, що вітчизняні мас-медіа не розглядаються як політичний інститут, який наділений власними ресурсами впливу на політичний процес — ЗМІ в Україні виступають у ролі інструменту маніпуляції масовою свідомістю та провідника поглядів політичної та економічної еліти. Тому, від якості інформаційного простору залежить, яким чином відбуватиметься, наприклад, виборчий процес, наскільки збереженими залишаться політична культура та толерантність.

Символокова А. С.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет №2, 3 курс, 1 група

ПРОБЛЕМИ ВИКОНАННЯ ПОЛІТИЧНИМИ ПАРТІЯМИ СВОЇХ ФУНКЦІЙ В УКРАЇНІ

Відповідно до ст. 2 Закону України «Про політичні партії в Україні» політична партія — це зареєстроване згідно з законом добровільне об'єднання громадян — прихильників певної загальнонаціональної програми суспільного розвитку, що має своєю метою сприяння формуванню і вираженню політичної волі громадян, бере участь у виборах та інших політичних заходах. Розвиток українського суспільства за 22 роки показав, що багато нагальних проблем, вирішення яких забезпечує модернізацію суспільства і держави закріплено в партійних програмах. Разом з тим, політико-правовий процес показує, що вони системно не вирішу-

ються, тобто політичні партії не реалізують в повній мірі притаманні їм функції. В українському законодавстві відсутня регламентація реалізації функцій політичних партій. В західноєвропейських країнах і США можна спостерігати подібний стан речей, однак у зазначених країнах наявними є накопичені політичні традиції, які забезпечують реалізацію політичними партіями своїх функцій. На відміну від них, в Україні таких традицій поки що немає. Тому на мій погляд, що конституційно-правове регулювання реалізації політичними партіями своїх функцій є певним компенсатором відсутності політичних традицій. Функціями політичних партій є наступні: виявлення, формування та обґрунтування інтересів відповідних соціальних груп (функція політичної артикуляції); створення політичних програм та доктрин (ідеологічна функція); участь у боротьбі за владу та політичне управління державою; політичне виховання суспільства в цілому або окремої його частини; формування суспільної думки; підготовка та висування кадрів для державного апарату, професійних союзів, громадських організацій; внутрішньопартійна організація діяльності; На відміну від інших елементів правового статусу партій, які чітко встановлені в українському законодавстві, регламентація цього феномену є опосередкованою. Для України характерним є часткова (неповна) регламентація функцій політичних партій, тобто визначаються лише деякі функції, але не дається повний їх перелік. Ст. 2 Закону України «Про політичні партії в Україні» встановлює такі функції політичних партій: формування та вираження політичної волі громадян, участь у виборах. Подальше викладення та конкретизація цілей, завдань і функцій повинні відобразитися, на думку законодавця, у їх програмах. Оскільки політико-правовий інститут «впізнають» за характером здійснюваних функцій, то можна з впевненістю стверджувати про те, що з точки зору політичної системи, політичні партії в Україні не існують, оскільки не виконують формальні функції, які визначаються такими, що мають реалізовуватись ними структурою політичної системи. Натомість, в Україні функціонують партійні субінститути, які не є засобом артикуляції інтересів електорату, а виражають інтереси окремих соціальних груп. Політична еліта в Україні формується не за рахунок інтелектуальної еліти, а за рахунок осіб, які в силу різних обставин, таких як капітал, зв'язки потраплять до верхівки партій. Базовою причиною подальшого функціонування політичних субінститутів є відсутність достатнього рівня політичної культури у населення, оскільки саме народ є єдиним джерелом влади в Україні і саме він має здійснювати вплив на співвідношення по-

літичних сил, які функціонують у нашій державі. Мається на увазі здійснення населенням аналізу політичних програм партій, які борються за владу, аналіз попереднього досвіду перебування цих представників від політичних сил при владі та не голосування за тих кандидатів від партій, які не виконують задеклароване в їх програмах. Таким чином з політичного поля будуть ліквідовані всі ті політичні партії, які не реалізують своє призначення, визначене політичною системою, і єдиним шляхом до влади буде реальне виконання політичними партіями їх функцій.

Сичук С. Ю.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІШКОПУ, 2 курс, 1 група

ПРОБЛЕМА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ПОЛІТИЧНОЇ ПРОПАГАНДИ ТА PR

Питання про взаємозв'язок і спадкоємність політичної пропаганди і PR (англ. public relation), механізми і форми впливу на громадську думку і суспільство сьогодні все ще залишаються дискусійним. Наприкінці ХХ століття термін «паблік рілейшнз» швидко і міцно увійшов в наш лексикон, в сутності, витіснивши звичне для багатьох слово «пропаганда» і близькі, споріднені до нього поняття. Але, незважаючи на це, пропаганда, видозмінюючись і трансформуючись, як і раніше пронизує все наше життя. Політична пропаганда є цілеспрямоване поширення й утвердження в суспільній свідомості тих чи інших ідей, поглядів, суджень та оцінок. В повоєнних конфліктах пропаганда, виступаючи під різними термінами, розширила своє поле діяльності настільки, що стала сприйматися як наступальна зброя, яка потребує фахівців, для яких поле битви — свідомість людей. Ряд дослідників визначає пропаганду як психологічну війну — сукупність різних форм, методів, і засобів впливу на людей з метою зміни в бажаному напрямку їх психологічних характеристик, а також групових норм, масових настроїв, суспільної свідомості в цілому. В ХХ столітті розгорнулася боротьба різних ідейно-політичних сил за вплив на суспільство. Вона виражалася в прагненні формувати суспільну свідомість, грати вирішальну роль в процесах масової комунікації. Пропаганду Х. Лассуел визначав як «контроль за громадською думкою за допомогою соціальних символів», задля забезпечення мобі-

лізації та консолідації мас навколо єдиної мети. Е. Роджерс бачить в пропаганді спосіб переконання мас, хоча і уточнює, що пропаганда односторонній процес, а переконання — двосторонній, тобто роль аудиторії в цьому випадку також існує. У будь-якому випадку всі визначення пропаганди зводяться до одного й того ж: вона здійснює вплив на маси, а отже без неї жодна ідеологія не може існувати. В Україні комунікаційну технологію «public relations» називають «зв'язками з громадськістю». При цьому це поняття в теорії зв'язків з громадськістю має велику кількість визначень і трактується дуже широко. Зв'язки з громадськістю розглядають як універсальну теоретичну і прикладну дисципліну, що вивчає закономірності взаємодії суб'єкта суспільних відносин з громадянами, громадськими організаціями, фірмами, партіями, органами влади та управління, асоціаціями і т.п.; мистецтво і науку досягнення гармонії за допомогою взаєморозуміння, заснованого на правді і повній інформованості; як управлінську функцію, яка покликана встановлювати і підтримувати взаємовигідні відносини між організацією та громадськістю, від якої залежить її успіх або, навпаки, невдача. Отже, характеризуючи визначення пропаганди і PR, з різних точок зору, можна звернути увагу на той факт, що розглядати PR виключно як пропаганду, покликану переконувати інших не вірно. На відміну від пропаганди, «паблік релейшнз» передбачає не тільки вплив, але і взаємодію, і, тому, мова йде вже про двостороннє спілкування і взаємозв'язках, які на відміну від пропаганди, вже не носять односторонній характер. На сьогоднішній день політична пропаганда входить складовою частиною в більш широке поняття «паблік релейшнз», яке стрімко перетворюється в високорозвинену галузь «індустрії свідомості».

Сікорська В. В.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 2 курс, 5 група

ПРОБЛЕМИ ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Етнополітика особливу увагу приділяє взаємовідносинам між державою і нацією, а загалом вирішує питання нації в політичному спектрі. Сьогодні в Україні національно-етнічні процеси стають невід'ємною

частиною суспільно-політичної сфери. Основними цілями, на які спрямовані етнонаціональні процеси є: встановлення на якісно новому рівні та вдосконалення етнонаціональних відносин; ефективне забезпечення і реалізація гарантованих Конституцією та законами України прав і свобод громадян, які належать до тих чи інших етнічних спільнот; створення нових умов для оптимального співіснування представників різних етнічних груп; раціональне співвідношення інтересів різних етнічних груп і етнічних спільнот. Але з урахуванням перелічених пунктів, етнонаціональні процеси в сучасній Україні все ж мають свою специфіку. Система етнонаціональних відносин в Україні є надзвичайно розгалуженою, оскільки в процесі їх розвитку постають питання щодо з'ясування головних аспектів української ситуації у порівнянні з досвідом інших країн, адже кожна з них населена представниками різних націй і позначається своєрідністю виникнення і співіснування різних етносів, етнічних груп, тощо. Однією з найголовніших специфічних особливостей етнонаціональних процесів в українському сьогоденні є те, що Україна знаходиться на етапі переходу від посттоталітарного режиму до встановлення на його розвалинах засад демократизму. Також важливим елементом розвитку етнонаціональних процесів є їх міцний зв'язок з державою та громадянським суспільством. Проблема полягає в тому, що громадянське суспільство в Україні залишається неконсолідованим та значно відстає у своєму розвитку від громадянського суспільства європейських країн в цілому та постсоціалістичних країн Центральної та Східної Європи. Складність етнонаціональних процесів в Україні полягає у тому, що побудова багатонаціональної держави, що керується положеннями демократизму та громадянської нації ґрунтується на етнічно однорідному складі населення. Населення України, а саме його етнічний склад не є однорідним, а демократія знаходиться лише на перших етапах свого процвітання. Тому для вирішення завдань з урахуванням всіх складностей етнополітика повинна спрямувати свою діяльність на: зміцнення національної свідомості українського суспільства; створення сприятливих умов саме для здійснення свого внеску усіх етнічних спільнот для розвитку українського суспільства; підтримання на належному рівні діалогу між різними етнічними спільнотами та етнічними групами; забезпечення рівності усіх громадян, що належать до етнічних спільнот, груп у реалізації права на соціальний та культурний розвиток; рівний доступ до всіх благ незалежно ні від яких приналежностей. Довгі роки Україна не мала можливості проводити етнонаціональну політику само-

стійно. Вона приділила особливу увагу лише стартовим проблемам, які постали перед нею на етапах її становлення. На кожній стадії поставали нові завдання, розбудова української громадянської нації є однією із них. З урахуванням вищесказаного стає зрозуміло, Український народ має лише один шлях для зміцнення та забезпечення єдності своєї держави — толерантне ставлення та повага до представників інших етнічних культур. При застосуванні всіх методів, засобів буде досягнута основна мета етнонаціональної політики в Україні — звільнення від минулого історичного досвіду та завершення формування зі збереженням позитивних здобутків української громадянської нації, як основи незалежності держави, її єдності і цілісності.

Сільвестр І. О.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 3 курс, 20 група

СУЧАСНА УКРАЇНЬСЬКА ПОЛІТИЧНА ЕЛІТА: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ОНОВЛЕННЯ

Сучасна Україна переживає складний і досить неоднозначний період своєї історії. Саме зараз вирішується питання про те, чи стане вона на шлях демократичного розвитку як правова, незалежна та суверенна європейська країна чи погрузне у проблемах минулого та сучасності, навіки залишившись лише недосяжною мрією української нації. Запорукою прогресивного демократичного розвитку нашої держави є в першу чергу формування власної, нової, національно зорієнтованої еліти. Особливість нинішньої української еліти в її нестабільній політичній орієнтації, яка виявляється в непрогнозованих змінах її представниками політичних таборів. Прикрим є той факт, що демократичні сили в Україні за всі роки незалежності так і не спромоглися поставити загальнонаціональні інтереси вище від партійних, поступитися політичними амбіціями на користь національному інтересу. Перехід від мажоритарної до пропорційної системи виборів ще більше загострив цю проблему. Якщо дотримуватися точки зору італійського соціолога й економіста В. Парето щодо кругообігу еліт, де існують два типи еліт: «левів» і «лисиць», то в сучасній Україні домінує саме другий тип («лисиці»), які є майстрами політичного обману, ведення політики шляхом маніпуляцій, хитрощів тощо. Це природно, оскільки не-

стабільне суспільство якраз і потребує еліти прагматичної, мінливої, спроможної «вибити» із суспільства максимум вигоди. Чому взагалі постала проблема формування еліти нового гатунку? Тут досить слушною видається думка українського вченого-управлінця Г. Щокіна, який зазначає, що після зруйнування тоталітарної системи кадрова робота в Україні взагалі була занедбана, людей було кинуте у вир недорозвинутого політичного ринку, коли на хвилі популізму, використовуючи демократичні процедури, до влади подекуди прийшли демагоги, які виявилися спритнішими за колишніх представників компартійної еліти. З перших років незалежності великі надії в країні поклалися на «нову» українську еліту, переважно як носій національно-культурних ідей і цінностей. За таких обставин потенційно наріжним каменем творення новітньої української держави мала стати тисячоліттями нереалізована національна ідея. Але поступово на ключові посади, в тому числі й президентську, прийшли лідери господарського, економічного типу, підприємці, власники, банкіри, які насамперед прагнули до задоволення власних, а не загальнонаціональних інтересів. Вихідними були й лишаються дві проблеми. По-перше, формування національної еліти на принципах пріоритету високого рівня професіоналізму та прагнення до прогресивних змін. Поки що українська еліта об'єктивно такого прагнення не демонструє; корпоративні, власницькі інтереси у її діях були і є домінуючими. Друга проблема пов'язана з неузгодженістю дій еліти загальнонаціональної і регіональної, що суттєво посилює федералістські настрої, тенденції, а відтак ставить під загрозу національну єдність унітарної української держави. Доля нашої країни залежить від того, якою стане нова політична еліта. Чи уявлятиме вона чітку картину майбутнього, чи матиме стійкі принципи діяльності й відповідальності. Вочевидь, нова еліта не зможе повноцінно сформуватися самотужки. В інтересах самих політичних партій України — приділяти належну увагу формуванню молодіжних підрозділів, діяти які мають не лише з піар-метою. Нині налічується понад 150 молодіжних всеукраїнських громадських організацій. Проте експерти не раз зазначали, що рівень їхньої співпраці й комунікацій між собою та з органами влади надто низький. Як наслідок — так зване електоральне болото, тобто частину населення, що традиційно не бере участі у виборах, становлять особи віком 18–30 років. Утім, дарма українські політики не сприймають їх як серйозну суспільну силу й у передвиборних програмах приділяють набагато більше уваги проблемам пенсіонерів, аніж молоді. На нашу думку, істотно вплинути на якість еліти можна, зробивши жорсткішими правила при-

ймання на державну службу. Це має сприяти приходу у сферу державного управління найкращих представників молоді. Слід також запровадити механізм якісної селекції всередині самої політичної еліти.

Сластьон І. А.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКООУ, 3 курс, 2 група

«ЧОРНИЙ» PR ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ВИБОРЧИХ КАМПАНІЙ

*«Політика стала таким дорогим заняттям, що навіть провалитися на
виборах коштує чималих грошей»
Боб Едуардз*

Вибори, як і для будь якої розвиненої країни світу, так і для України є вирішальним етапом у виборі нової влади. Аналіз сучасних піарівських ресурсів у пострадянській політиці дає змогу зробити висновок, що сучасний піар у багатьох своїх виявах є чорним. Політичне життя України неможливе без «піару», а найголовніше без так званого «чорного піару». «Чорний піар» існує давно і добре розвинений в іноземних державах. До чорного піару вдаються всі найбільші корпорації світу та світові політики. Природно чорний піар активізується під час виборів. «Чорний» PR — це створення, розповсюдження інформації направленої на формування у людей негативних поглядів на певного політика, партію, організацію чи подію. Перш за все, він направлений на психіку людину та покликаний викликати у неї почуття зневаги, злості та недовіри до певного політика чи партії. «Чорний» PR, як це не дивно, придумали не політтехнологи. Просто вони помітили певні властивості людської психіки і навчилися їх використовувати на свою користь та користь своїх клієнтів. На думку Д. В. Ольшанського «чорний» PR — це спроба скомпрометувати конкурента-політика, партію чи організацію в очах громадської думки і налаштувати проти них думки людей. Як правило, для цього використовується правдоподібна чи, навпаки, абсолютно неправдоподібна брехня і наклеп. У більшості випадків це провокація, спрямована проти масової свідомості і конкурентів. Боротися з ним досить складно: по-перше, в Україні ще не створене відповідне законодавство (на відміну від західних країн, де подібне вирішується в судовому порядку); по-друге, «Чорний» PR побу-

дований на принципах сугесії, а змінити ідею, зафіксовану на підсвідомому рівні, досить складно. При подібному розумінні суті «чорного» PR неправда розглядається як суттєвий компонент сугесії й прагматична основа «чорного» PR. Неправда — це й приховання правди, і підміна тези, й необ’єктивна аргументація, і напівправда. Неправда в «чорному» PR — особливий феномен: вона прикривається фактичністю, викликає безумовну довіру. Неправда «розмиває» суспільну свідомість, впливаючи на психологію людини і підриває довіру до влади. Провести чітку грань між чесними і нечесними методами ведення виборчої кампанії важко — як й границю між добром і злом. Перекручування вільного волевиявлення через погрози, підкуп, дезінформацію, порушення свободи агітації, підтасовування результатів виборів однозначно слід відносити до брудних методів ведення виборчих кампаній. Щось подібне можна заявляти щодо політичних партій чи організацій. Неважливо що, головне щоб заяви були гучними та направленими на велику кількість людей (маси), а щодо достовірності поданої інформації, то це не має значення, «маси» ніколи її перевіряють, вони сліпо в це вірять. А. Коваленко зазначає, що найкращою протидією «чорному» PR — є завчасна профілактика і превентивні «спецоперації». Практика демонструє, що спроби виправдатись і знайти (донести) правду рідко бувають ефективними. Найкраща непряма протидія — створення настільки серйозного і величного іміджу політика, що ніякий «чорний» PR у відношенні нього не буде сприйматися. Як і всі зустрічні обвинувачення у «чорному» PR.

Слюсар Д. Ю.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 3 курс, 16 група

ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА СУСПІЛЬСТВА

Надзвичайно важливим чинником і необхідною умовою функціонування політичної сфери суспільства є політична культура як складова загальної, зокрема психологічної, культури суспільства, окремих соціальних груп та індивідів. Теорія політичної культури (Г. Алмонд, С. Верба) дала змогу, на відміну від інституціонального аналізу, пояснити політичну активність людей, чому однакові за формою органи державної влади в різних країнах функціонують абсолютно по-різному. Заглибившись у мотиваційне коріння політичної поведінки, вона змогла пояснити

деякі речі, що лише чекали на *грунтовне роз'яснення*. Характер і рівень політичної культури суспільства значною мірою визначають зміст його політичного життя. Як засіб політичної соціалізації людини, спосіб організації та розвитку політичних практик суспільства, політична культура завжди формується на певному рівні політичної ідеології та соціальної психології. Вона містить ідеї, переконання, орієнтації та погляди, способи діяльності, індивідуальний та суспільний досвід, традиції, звички і почуття людей щодо політичних процесів. Інакше кажучи, політична культура поєднує в собі об'єктивні соціально-нормативні компоненти політичної поведінки й суб'єктивні стани, що відбивають відчуття відповідності цих нормативів реальному життю. У науці сформувалися два основних підходи до тлумачення структури політичної культури: 1. *Суб'єктивний зміст політики*: а) сукупність духовних явищ (Г. Алмонд, С. Верба, Д. Дивайн, Ю. Краснов); б) сутність політичних символів (Л. Дітмер); 2. *Суб'єктивний ракурс політики*: а) прояв нормативних вимог (С. Вайт); б) сукупність типових зразків поведінки (Дж. Плейно); в) спосіб політичної діяльності (У. Розенбаум) тощо. Крім того, у структурі політичної культури можна виокремити, по-перше: рівень розвитку та співвідношення усталених правових, соціальних, моральних і психологічних норм — регуляторів суспільних відносин; по-друге, когнітивні (інформаційні), емоційно-комунікативні та практичні (поведінкові) компоненти формування суспільної свідомості засвоєння їх окремою особистістю чи соціальними групами. Зрештою, оцінюючи явище політичної культури, слід сказати про вагомую роль в її функціонуванні загальної, національної культури, культури суспільних станів, регіонів та ін. Ці «кола» культури впливають на той результативний чинник, який визначає організацію та культуру політичного життя суспільства.

Соколов М. В.

НЮУ імени Ярослава Мудрого,
ИПКОПУ, 3 курс, 23 група

ПОЛИТИЧЕСКОЕ МАНИПУЛИРОВАНИЕ СОЗНАНИЕМ ЛЮДЕЙ

В современном обществе резко возросли возможности применения технологий информационного обмана в сфере политики. Это связано не только с появлением высокоэффективных технических средств и научных

методов воздействия на людей, но и с разрушением преимущественно стихийных, неконтролируемых властью традиционных общинных, семейных и других коммуникаций, ограничивающие возможности манипулятивного воздействия. Под «манипулированием» понимается процесс воздействия с помощью определенных средств на сознание, чувства, психику, волю человека с целью изменения его стереотипов мышления и поведения. Особенно актуально сейчас политическое манипулирование, которое понимается как скрытое управление политическим сознанием и поведением людей, чтобы заставить их действовать (или бездействовать) вопреки собственным интересам. В основе любого манипулирования лежит обман, причем не ради благих целей, а ради корысти. Манипулирование массовым сознанием — важнейший инструментальный в арсенале средств получения власти и политических дивидендов. При этом в избирательной борьбе сам избиратель усилиями политиков и политтехнологов превращается из субъекта политического процесса на объект целенаправленного психологического воздействия. Манипулирование сознанием электората во время избирательных кампаний переросло пределы узко прикладных технологий и превратилось в своеобразный способ социального управления, который имеет значительные преимущества по сравнению с административно — правовыми и экономическими методами воздействия на общественность, поскольку осуществляется незаметно для объектов управления, не требует значительных экономических затрат и жертв для установления контроля над обществом. В связи с тем, что сейчас, во время информационного противоборства, становится часто непонятно, какая информация является истинной, можно вспомнить высказывание Н. Лумана: «Все, что мы знаем о нашем обществе и даже мир, в котором живем, мы знаем через СМИ... И, наоборот, мы знаем так много о СМИ, что не способны им доверять как источнику информации». С одной стороны, СМИ играют важную роль в познании окружающего мира большинством граждан, с другой — СМИ является мощным разрушительной силой и основным инструментом осуществления манипулирования. Объект манипулирования — чувственная и иррациональная составляющие сознания, влияние на которые, является более эффективным. Такое влияние приводит к изменениям психологического состояния индивидов, делает его возбужденным, напуганным и, таким образом, легко управляемым. Как же можно противостоять политическому манипулированию общественным сознанием? Прежде всего, стоит усовершенствовать избирательное законодательство,

которое четко будет определять ответственность за все виды нарушений в ходе избирательного процесса. Как считает В. Фальков, «в такой ситуации закон должен не только не отставать от применения технологий «черного пиара», но и предупреждать их появление. Такие законы должны содержать ответственность за виды технологий «черного пиара», применение которых можно предположить». Важное значение имеет уровень политической культуры общества, который стоит повышать через механизмы политической социализации. Усиленный контроль может проявляться в привлечении международных и общественных организаций. Итак, манипулирование политическим сознанием является составляющей профессиональной деятельности как каждого отдельного современного политика, так и политического истеблишмента в целом. Дальнейшее активное использование в политике манипуляций общественно — массовым сознанием во имя получения политических преференций, мало ограниченной власти и возможностей материального обогащения способно углубить социальный, политический, экономический кризис и помешать национальному самоопределению украинцев, что в свою очередь обусловит неспособность нашей страны занять достойное место в европейском культурном ареале.

Сосонна Ю. К.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 2 курс, 10 група

ПОЛІТИЧНА РЕКЛАМА ЯК МЕТОД ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТИКІВ

В умовах інтенсифікації інформаційно-технологічних процесів боротьба за владу в Україні набуває нових рис. Наразі політична реклама, як найефективніший метод популяризації політика, вбирає у себе комплекс креативних заходів: створення досконалого іміджу, ідеалізованої «картинки» про особистість, забезпечення сприятливого психологічного мікроклімату між політиком та електоратом. В умовах виборчої кампанії щодо проведення позачергових виборів в український Парламент, відбулася актуалізація дослідження особливостей політ реклами на теренах нашої держави. Історія світової політичної реклами сягає корінням у часи античності, коли переважаючим методом популяризації політика були примі-

тивні вербальні засоби, які, однак, не втрачають своєї ефективності і досі. Для України ж явище політичної реклами є інноваційним через гальмування поширення інформації в радянські часи, коли роль електорату була суто декоративною. Таке перешкодження потоку гласності спричинило ряд наступних проблем, в т.ч.: низький рівень маркетингової техніки, брак кваліфікованих кадрів та ідеологічна одноманітність реклами, яка не дозволяє диференціювати пересічному громадянину різних політичних діячів. Найпоширенішими засобами популяризації є ЗМІ, мережа Internet, друковані листівки, плакати та слухи. З чого можна зробити висновок, що українські політтехнологи використовують переважно пряму політичну рекламу, тобто раціоналістичний вплив на цільову аудиторію через свідомі реакції «реципієнтів». Українській політрекламі не вистачає легкості, лаконічності та оригінальної подачі, яка б встановлювала стійкий комунікативний зв'язок між виборцями та політичним діячем. Таким чином, вдалий політичний маркетинг виступає своєрідним вектором у середовищі політичної конкуренції, що спрямовує увагу електорату на власний об'єкт з числа інших, це вказує на соціально-орієнтовану та ідеологічну його функцію. Проте задля впровадження високої стабільності та ефективності політичної реклами необхідно оцінювати соціальні, економічні та інформаційні чинники, розробити стратегію виборчої кампанії, яка б відповідала специфіці політико-правових та культурно-ідеологічних цінностей потенційних виборців. Адже обираючи вірну тактику, політична реклама наближається до первинної своєї мети — чіткої визначеності її завдань і предмету, в активному, «силовому» характері її комунікативної дії. Політична реклама — свого роду акумулятор стратегічних ідей і розробок рекламної кампанії, регулятор електоральної поведінки. На сучасному етапі спостерігаються позитивні зрушення в бік концептуалізації та нарощення креативної маси такого методу популяризації політичного діяча через високий рівень вжитку сучасних гаджетів та засобів комунікації, що спричиняє насичення інформаційного поля різними відомостями. Політичні маркетологи мусять вдаватися до радикальних засобів задля створення політичного продукту, що запам'ятовується та ідентифікується у виборчих списках. Можна погодитися із думкою про те, що надалі політична реклама в Україні набуватиме рис інтерактивності, інформаційності, впроваджуватиме непрямі та невербальні засоби популяризації, стане менш нав'язливою та більш неординарною. Наразі відбуваються якісні перетворення політичної реклами, які пов'язані з аксіологічним переворотом у суспільстві. Тобто можна казати про відхід від традиційних

«провізійно-агітаційних» способів реклами та переходу до прогресивних медійно — інформаційних заходів, які започатковують нову еру політ реклами в Україні.

Срібна Л. М.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет № 7, 3 курс, 3 група

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Проблема формування громадянського суспільства існувала ще з античних часів і залишається актуальною і в наші дні. Слід зазначити, що громадянське суспільство — це основа, фундамент, які є необхідними для формування демократичної держави. Нерозвинене громадянське суспільство — це одна з основних причин існування тоталітарного та авторитарного режимів. Існування громадянського суспільства в державі, певним чином, забезпечує виконання соціально-політичних проблем, а також законних прав та інтересів людини. Права і свободи людини і громадянина, які закріплює Конституція України, відповідають міжнародно-правовим стандартам, але, на жаль, на практиці не завжди дотримуються. І це зумовлено нерозвиненістю деяких інститутів громадянського суспільства. Відсутня дієва та ефективна судова система. Внаслідок цього велика кількість справ, щодо захисту особистих прав та гідності людини, вирішуються некваліфіковано, а також розгляд деяких справ є досить довгим, що інколи захист втрачає будь-який сенс. Гарантією дотримання прав громадянина є розвинена матеріальна та духовна база, також високий рівень засобів культури, преси, громадських організацій. У той час, як державні інститути мають матеріальну і політичну підтримку, основні інститути громадянського суспільства, такі як наука, культура, освіта, переживають, досить, нелегкі часи. Відносини між державою і громадянином ґрунтуються на, так званому, «удаваному» демократизмі, який виник внаслідок несформованих інтересів громадян, з одного боку, а з другого — небажання правлячої еліти створити правила, які були б загальними та обов'язковими для громадян і для них самих, тобто на всіх членів суспільства розповсюджувались одні правила поведінки. Низький рівень політичної культури багатьох українців також є проблемою формування громадянського суспільства в нашій дер-

жаві. Сьогодні політичні позиції деяких громадян є недостатньо чіткими. Це може бути пов'язано з традиційною міцністю первинних (родинних) зв'язків, коли люди, які не є членами сім'ї, нерідко сприймаються як потенційні вороги. На таких психологічних переконаннях неможна створити сучасне суспільство, члени якого довіряли б один одному. Тому значною мірою актуалізується проблема консолідації, об'єднання зусиль законодавчої та виконавчої влади, партій і рухів, усіх громадян незалежної України. Отже, сучасна українська національна ідея повинна ґрунтуватися на засадах пріоритету прав і свобод людини і громадянина, що призведе до становлення і розвитку демократичної України, в якій буде існувати цивілізоване суспільство з високomorальними цінностями. Але, незважаючи на всі існуючі проблеми, можна виділити й позитивні моменти. Для українців особиста свобода завжди була на першому плані. Як зазначав Ю. Левенець: «Лібералізм у співвідношенні з моральністю, чітким відокремленням добра та зла — це саме українська ідея, яка здатна сьогодні позитивно вплинути на процес досягнення громадянської злагоди».

Старжинський В. В.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 2 курс, 25 група

СПІВВІДНОШЕННЯ ФАШИЗМУ ТА СОЦІАЛ-НАЦІОНАЛІЗМУ

Як організований рух фашизм виник 1919 р. в Італії на чолі з Беніто Муссоліні і згодом став універсальним поняттям для означення численних відносно подібних та споріднених за ідеологією та політичною практикою організацій і груп, що почали виникати і діяти практично у всіх європейських країнах у міжвоєнний період, а також встановлених ними режимів там, де вони прийшли до влади. Фашистська диктатура — режим правління Муссоліні між 1922–1943 в Італії. У Німеччині подібною організацією з власною специфікою стала Націонал — соціалістична німецька робітничка партія, яка на чолі з Адольфом Гітлером 1933 року захопила владу і втягла світ у Другу світову війну. Націонал-соціалізм був створений на основі фашизму, але мав досить багато відмінностей від італійського фашизму, самі представники цього режиму ніколи не називали себе «фашистами». З цього виходить, що поняття «фашизм» часто вживається в широкому сенсі, який в себе включає безпосередньо

націонал-соціалізм. Слово «фашизм» італійського походження і формально означає «в'язка хмизу», а по суті символізує згуртованість людей певного типу. Як ідеологія фашизм означає, що нацією мають правити особливі люди. Може б, воно й нічого, бо ж і ми намагаємося вибрати у владу особливих, найкращих людей. Але біда в тому, що фашисти самі себе вважають особливими і самі себе вибирають. Вони створюють організацію орденського типу, а це призводить до диктатури і тоталітаризму з усіма негативними і страшними наслідками. Характерно, що фашизм властивий для будь-якої спільноти і може виникнути в будь-якій країні. Слово «нацизм» виникає як скорочення від «націонал-соціалізм» з приходом Гітлера до влади. Основа ідеології походить від ідеології фашизму.

При розгляді цих політичних режимів в порівнянні слід сказати про спільне: 1) схожі умови виникнення (важке соціально-економічне становище після Першої світової війни); 2) подібність організації публічної влади — «культ особи»; 3) загальнодержавний мілітаризм; 4) недемократичність політичних режимів; 5) ідея постійної війни; 6) антикомунізм; 7) антилібералізм.

Також було багато відмінних ознак, до яких можемо віднести наступні:

Нацизм (Німеччина)	Фашизм (Італія)
Нація первинна	Держава первинна
Расизм, антисемітизм	Відсутність расових теорій та антисемітизму
Послаблення ролі церкви	Підтримка та розвиток церкви
Державно-монополістичний капіталізм	Корпоративізм

Схожість і різниця цих політичних режимів перш за все необхідні для аналізу фактів минулого, які нам необхідні для побудови майбутнього. Питання про співвідношення фашизму і нацизму є досить актуальним в наш час, так як обидва режими є «пухлинами на тілі» патріотизму, але між ними є суттєва різниця в їх обсягах і методах. Про дані режими необхідно пам'ятати при формуванні національно свідомого суспільства, тому що завжди є ризик певного «крику» народу, який необхідно контролювати і придушувати на початковому етапі, адже історично відомо, що результати такого явища є небезпечними для всього світу. Спостерігаючи за останніми політичними подіями в світі, можна зробити висновок, що сьогодні є реальна загроза створення подібних політичних режимів і тому це питання є надзвичайно важливим для їх відвернення.

КЛЕПТОКРАТІЯ В УКРАЇНІ

З огляду на останні події як в Україні, так і в інших країнах пострадянського простору, політологи і аналітики для характеристики сучасної системи політичної влади достатньо часто звертаються до терміну «клетократія». Клетократія — це публіцистичний термін, яким позначають «владу крадіїв», систему влади в умовах якої корупція та фінансові зловживання державних чиновників та політиків стають одним з основних стрижнів життя суспільства. Є результатом специфічного поєднання у політичному житті низки країн, зокрема, у пострадянських державах, елементів анархічного та охлократичного, а нерідко й автократичного режимів. У сучасних реаліях політичного життя України, особливо після революційних подій грудня 2013 — лютого 2014 рр., якісно новим чином аналізується система влади, що склалася впродовж останніх п'яти років і характеризувалася корумпованістю, криміналізацією, непотизмом, узурпацією державно-владних повноважень. У зв'язку з наведеним, дослідження проблеми клетократії в Україні стало актуальним і викликає все більший інтерес науковців-правників, соціологів, політологів. На рівні ґрунтовної аналітики безпеку перетворення України у клетократію було зафіксовано в спеціальній доповіді Freedom House в квітні 2011 р. Ця доповідь була презентована персонально автором — Девідом Креймером, який слушно зазначив, що на шлях докраної клетократії Україна остаточно стала в 2010 р. В тому ж 2011 р. Ірина Бекешкіна розповіла про соціологічні дослідження, що показують зміни характеру корупції в Україні: вона перестала бути хаотичною, а стала системною, що є характерною ознакою клетократії. Однак, ґрунтовних політологічних досліджень з питань клетократії в Україні існує достатньо небагато, принаймні науковці часто уникають порушення цієї проблеми прямо, зазвичай лише торкаються в колі інших актуальних проблем. Деяке відношення до теми мають роботи Бориса Зажигаяєва про вплив пострадянських клетократій на міжнародні відносини. Його статті послідовно розглядають державний устрій України і інших пострадянських країн як клетократичний, але його роботи мають історично-описовий, а не аналітичний підхід до нашої теми. В. Новіков у статті «Клетократія. Час-

тина 3. Український досвід» зазначає, що найбільша кількість робіт зараз присвячена темі виявлення та повернення вкраденого kleптократами. Проблема дуже складана, позитивних результатів дуже мало. Всю сукупність та складність проблем можна побачити, наприклад, в доповіді Transparency International «Повернення вкрадених активів», опублікованому в 2011 р. На мою думку, дійсно підстави говорити про kleптократію в Україні протягом останніх років, причому не буде справедливим пов'язувати це лише з однією політичною силою, наслідки діяльності якої нанесли найбільшої шкоди. Свій «внесок» у побудову так званої влади крадіїв зробила переважна більшість представників політичної еліти як опозиції, так влади. Я впевнена. Що без викоренення kleптократії і корупції в Україні здійснення будь-яких реформ приречене на поразку і будь-які зусилля щодо розбудови правової і соціальної держави так чи інакше зійде нанівець. Отже, для подальшого розвитку демократії в Україні необхідно ліквідувати паростки kleптократії в системі політичної влади. А для цього необхідно акцентувати увагу науковців на дослідженні теоретичних аспектів цієї проблеми, оскільки для вироблення ефективних механізмів боротьби треба поглибити вивчення проявів, масштабів kleптократії, а також міжнародний науковий і практичний досвід у цій галузі. Як не сумно це визнавати, наслідки kleптократії в Україні протягом останніх років, імовірно, вже стане об'єктом дослідження не політологів, а істориків, оскільки усталені корупційні схеми є настільки складними, кількість підставних фірм за кордоном настільки велика, а «кругова порука» охоплює таке численне коло осіб, що виконати таку оцінку наразі дуже непросто.

Стеценко Я. М.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 2 курс, 1 група

ПОЛІАРХІЯ ЯК МОДЕЛЬ ПЛЮРАЛІСТИЧНОЇ ДЕМОКРАТІЇ

Питання щодо найкращої форми правління є актуальним на протязі вже багатьох тисячоліть. Від того, який у державі спосіб організації влади, залежить і подальший шлях її розвитку. Термін «поліархія» вперше був введений у науковий обіг як політологічна категорія у 1953 р.

у книзі Р. Даля та Ч. Ліндблома «Політика, економіка і добробут» («Politics, Economics, and Welfare»). Цей термін означає «правління багатьох». Характерними ознаками поліархії є наступні: 1. Верховним джерелом влади є велика кількість суб'єктів права, які реалізують її в державі особисто або через обраних ними представників, які формують складові форми правління: органи законодавчої та виконавчої влади. 2. Поділ влади в державі між декількома її гілками (законодавчою, виконавчою і судовою), здійснення влади декількома владними інститутами — главою держави, парламентом, урядом. Єдиного органу влади, як це існує при монархії, немає. 3. Органи державної влади наділяються певними повноваженнями, які притаманні лише їм (наприклад, лише органи законодавчої влади можуть приймати закони). 4. Вищі державні органи обираються на певний строк, таким чином реалізується можливість зміни влади після закінчення строку її повноважень. 5. Відповідальність державних органів, а точніше, їх посадових осіб, за вчинення порушень законодавства. 6. Можливість громадян вільно висловлювати свою думку, свобода самовираження. 7. Виключне виборне право, можливість участі осіб у обранні органів влади. 8. Організаційна самостійність — можливість громадян формувати політичні партії та громадські організації.

Слід відрізнити поняття «поліархія» від «демократії», адже вони не є тотожними за своїм значенням і мають низку відмінностей. Демократія є ідеалом суспільства, а поліархія характеризує реально існуючий стан, не ідеалізуючи його при цьому. Згідно твердження Р. Даля, жоден політичний режим у країнах світу не можна назвати демократичним, оскільки він не є досконалим, тому вчений запропонував використовувати термін «поліархія», як такий, що найбільш відповідає існуючим реаліям, і в якому зосереджені найбільш важливі демократичні принципи та гарантії. Ці гарантії включають в себе право голосу, право обирати та бути обраним, можливість осіб отримувати інформацію з альтернативних джерел, тобто заборона цензури, політичний плюралізм (можливість громадян вільно висловлювати свою думку та виражати свої погляди і переконання, засади політичної багатоманітності — участі багатьох політичних партій в управлінні державою). Отже, для повноцінного існування поліархії в суспільстві, необхідно досягнення певного консенсусу між політичними лідерами в державі, адже саме таким чином можливе створення діючого механізму врегулювання конфліктів в державі і подальшого їх усунення завдяки компромісу інтересів політичних

лідерів (органів влади, партій). Але це питання потребує подальшого дослідження щодо можливості застосування поліархічної моделі демократії на практиці.

Стонога О. А.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПСКМВСУ, 2 курс, 11 група

ПОЛІТИЧНА СВІДОМІСТЬ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Політична свідомість громадян являє собою світоглядну основу поведінки суб'єкта політичного процесу, яка ґрунтується на політичній грамотності і визначає систему поглядів й морально-етичних норм щодо участі у політичному процесі. Вона охоплює загальнолюдські ідеї та уявлення, обумовлені універсальними інтересами людини. Політична свідомість формується під соціо — культурними, національними, регіональними, демографічними та багато іншими факторами. Також впливають глибокі структурні та якісні зміни в системі суспільних, соціально-економічних і міжнародних відносин. Ступінь впливу загальнолюдських та індивідуальних переконань і орієнтирів у політичній свідомості відображає характер політичної свідомості, тобто спроможність до сприймання чужого соціального досвіду. Розглянемо деякі з функцій, які притаманні політичній свідомості. Основною функцією політичної свідомості є *пізнавальна*. Вона спрямована на здобуття і розширення наукових знань про політичні явища, їх характерні ознаки, сутність, форми, принципи, інститути тощо. До вирішення всіх проблем політичного життя людина підходить, орієнтуючись на певні уявлення, в яких відбитий досвід у вигляді певних знань і оцінка з позицій моральності та інших норм. Оцінюючи ситуацію, політичні ідеї, явища, людина змушена фіксувати своє ставлення до дійсності й завдяки цьому виділяти себе як суб'єкта такого ставлення, усвідомлювати себе носієм ідей і певної мети. *Оціночна* функція сприяє орієнтації у політичному житті на основі оцінювання політичних подій. Події, політичні процеси і явища, які трапляються в кожній державі на певному періоді її розвитку, дає можливість людині не тільки пізнати політичні відносини, але й дати свою суб'єктивну оцінку. До одних

політичних явищ людина ставиться позитивно, до інших, навпаки — негативно: внаслідок цього виробляються норми поведінки особистості. Політична оцінка повинна бути науковою, глибокою і всебічною. *Прогностична* функція дає можливість передбачити особливості наступного розвитку політичних явищ, подій, факторів, що йому сприяють чи гальмують, досягнення певних результатів. *Регулятивна* функція політичної свідомості відображається в регулюванні і відображенні соціальних процесів. Важливим моментом регулятивної функції виступає визнання певних цінностей, принципів та ідеалів, зумовлених потребами індивідів, соціальної спільності, верстви, групи, класу та суспільства. Отже, політична свідомість виконує багато різних функцій в сучасному суспільстві. Ступінь і спосіб реалізації політичною свідомістю вказаних функцій залежить від багатьох чинників, зокрема від того, в яких суспільних умовах вони реалізуються. Виконуючи дані функції, політична свідомість стає основним чинником спонукання до певної поведінки суб'єктів політики.

Стороженко А. В.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОЮУ, 3 курс, 9 група

ОЛІГАРХІЯ ЯК ПОЛІТИЧНИЙ ФЕНОМЕН

Олігархія (від грец. *oligarchia* — «влада небагатьох») — це політичний режим, при якому влада належить невеликій, закритій та тісно згуртованій групі осіб, і, часом, обслуговує їх особисті та групові інтереси, а не інтереси всіх громадян. Давньогрецький філософ Аристотель вважав олігархію більшим злом, ніж демократію, головні негативні риси якої він вбачав у її двоякому відношенні «сварки олігархів між собою» і «нега-разди з народом», а також «підкуп бідних верств населення, що мають право обирати, при поповненні влади людьми з громадянського населення» та « фактична покупка влади при майновому цензі». Окремо хотілося б зупинитися на сварках олігархів між собою, коли два олігархічні клани направляють певні фінансові ресурси один проти одного, керуючись особистісними інтересами, внаслідок яких страждаю безпосередньо звичайні люди, які виступають в якості виконавців їхньої волі. Крім того, олігархії притаманна майже повна безконтрольність. Законодавчі органи

влади в умовах панування олігархів перетворюються на свого роду «декоративні»; виконавча влада, включаючи особу, що займає вищий державний пост в країні, прямо або опосередковано контролюється олігархами. Олігархи використовують різні методи для підтримки свого панування: від підкупу чиновників до збройного придушення протесту населення. Прикладами країн з розвинутою олігархією є країни Латинської Америки, наслідками якої став величезний розрив у доходах між багатими та бідними верствами населення, корупція і тіньова економіка. Жорсткий контроль економіки обмеженою групою людей призводить до обмеження конкуренції, встановлення монополії на ринку, а також зниження підприємницької активності, внаслідок чого економіка країн характеризується низьким рівнем розвитку, технологічною й інфраструктурною відсталістю. Варто відзначити, що саме протиріччями між різними групами олігархів часто пояснюються причини Другої світової війни. Великі фінансово-промислові групи Німеччини активно підтримали Гітлера. Більш того, в «третьому рейху» була створена система, коли інтереси олігархії повністю обслуговувалися усією міццю репресивного апарату. На економіку працювали мільйони полонених, німецькі компанії отримували преференції на завойованих територіях. В свою чергу, щедро фінансував нацистів олігархічний капітал (не тільки німецький, але й американський), самі його представники займали високі пости в гітлерівській ієрархії. В даний час світова олігархія править саме через ТНК (Транснаціональні корпорації). Суперечності між державами (де немає олігархічних режимів) і міжнародними ТНК становить один з головних конфліктів сучасності. Олігархічні групи у тій чи іншій формі існують у більшості країн, де економіка базується на приватній власності. Однак відмінності між країнами полягають якраз у мірі політичного домінування олігархічних груп та у ступені збігання розподілу влади й власності. Таким чином, на підставі вищевикладеного можна виділити основні негативні риси олігархії: обмеженість влади в руках невеликої та закритої групи громадян; стимулювання розриву доходів між багатими і бідними верствами населення; синхронізація не гласної державної ідеології з особистісними інтересами олігархів; безконтрольність олігархії з боку формального законодавчого та виконавчого органів влади; зниження економічних показників, зростання корупції, відкриття тіньових ринків; в окремо взятих випадках, олігархія породжує військові конфлікти.

СОЦІАЛЬНИЙ ВИМІР ГЛОБАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Одним із явищ, яке сьогодні набуло всесвітнього масштабу і все глибше проникає в усі сфери життєдіяльності суспільства є глобалізація, вплив якої не оминув і Україну. Глобалізація — це процес взаємопроникнення різноманітних економічних, соціальних, культурних явищ, який супроводжується поширенням загальносвітових тенденцій на конкретні суспільства. Серед таких видів глобалізації як економічна та соціокультурна, виділяють ще соціально-політичний вид. Він передбачає запозичення досвіду розвинутих країн щодо становлення громадянського суспільства, яке керується загальноновизнаними правовими принципами та нормами. Під впливом цих процесів поширюються ідеї максимізації індивідуальної свободи, забезпечення державою прав людини та громадянина. Глобалізація надала людству безліч можливостей, зокрема уможливила всесвітній обмін інформацією, реалізувала взаємодію в гуманітарній сфері, активізувала обмін досвідом державно-правового будівництва. Найяскравішими прикладами є впровадження та поширення електронних засобів масової інформації та комунікації, а також рівень масових міграцій. На думку директора ЮНЕСКО, бурхливий розвиток інформаційно-комунікативних технологій приводить до появи глобального суспільства знань, яке має забезпечити всьому світові пошук нових шляхів використання на практиці накопиченого потенціалу знань та нових технологій у руслі вирішення завдань світового розвитку. Незважаючи на все вищезазначене, явище глобалізації може нести реальні загрози. По-перше, всесвітньо-інтеграційні культурні процеси можуть заважати збереженню самобутності різних акторів цих процесів, що веде до уніфікації соціально-культурного життя. По-друге, надмірна пропаганда цінностей «західного світу» в тому числі для пострадянських країн може призвести до зниження соціальної активності, правового нігілізму, знецінення власних державних досягнень. По-третє, розчарування у соціальних та економічних можливостях країни має своїм наслідком відтік інтелігенції та провідних спеціалістів у багатьох галузях, що ще простіше відбувається за умов глобалізації. В умовах України процеси глобалізації почали відбуватися в період кардинальної соціаль-

но-політичної трансформації, зламом ціннісної системи суспільства, що викликало крах старої (радянської) системи соціальних стандартів за відсутності позитивних результатів нової системи. Через погіршення соціально-економічного становища населення внаслідок перехідного етапу, необґрунтовані очікування суспільства від прискореної демократизації та пропаганду ідей сучасного лібералізму та конституціоналізму розвиненими країнами, Україні загрожують ще більші хвилі обурення населення та масові виїзди за кордон. Отже, виникає нагальна потреба у реформуванні соціальної політики України на фоні невпинних глобалізаційних процесів. Провідними напрямками майбутніх реформ для України мають стати: досягнення політичної стабільності шляхом зміни стратифікаційної системи суспільства та набуття легітимності політичними інститутами, підвищення рівня освіченості суспільства, зокрема щодо питань політичної та правової культури, вдосконалення конституційного регулювання суспільних відносин тощо. Таким чином, можна зробити висновок, що процеси глобалізації, які не оминули й Україну, характеризуються як позитивним впливом, так і безліччю негативних моментів, для подолання яких доведеться дещо змінити соціальну політику Української держави.

Стрюк М. П.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОЮУ, 1 курс, 13 група

ПРИЧИНИ ТА СОЦІАЛЬНІ НАСЛІДКИ РОЗЛУЧЕНЬ

Проблема розлучення — є однією з важливих соціологічних проблем. Наразі, розлучення є однією з найскладніших соціальних проблем в Україні. Перед тим, як перейти до самої проблеми, визначимо, що таке „розлучення” і чому воно є одною з найпоширеніших проблем в Україні? Розлучення — це розірвання подружніх стосунків між чоловіком та дружиною. Важливість даного питання полягає в тому, що розлучення негативно впливають як на сім'ю, так і на суспільство в цілому. У сучасному суспільстві спостерігається різноманітність причин і мотивів розлучень: різниця у віці при вступі в шлюб, рівень доходу і освіти, релігійна та національна приналежність; відомо також,

що ранні шлюби найчастіше закінчуються розлученням. Соціальні наслідки розлучень: низька народжуваність; збільшується кількість неповних сімей, у яких дитина виховується одним із батьків; із зростанням кількості розлучень зросло число людей, які не бажають після розлучення вступати у повторний шлюб; розлучення важко позначається на моральному стані дітей; після розлучення людина починає вести себе в протиріччі з загальноприйнятими нормами; зниження трудової активності; висока ймовірність нервових стресів, психічних розладів. Щодо наслідків розлучень, то перш за все слід сказати, що люди, які розлучилися, переживають глибоке емоційне потрясіння, вони втрачають відчуття захищеності та стабільності. Люди, які не зустріли розуміння в близьких людей у цей критичний період життя, значно гірше переносять навантаження й проблеми. Психологи говорять, що депресія, пережита людиною після розлучення, може бути більш важкою й довгою, ніж після смерті чоловіка. Соціологи дослідили, та виявили, що в Україні розпадається 40% шлюбів, їх тривалість залежить від тривалості дошлюбного знайомства, так, 1-2 роки були знайомі — 33, 2% респондентів, інші від 3 до 11 місяців. Нетривалі (до трьох місяців) близькі стосунки привели до шлюбу 16, 7% пар. Люди, що мали такі стосунки протягом 1-2 років стали подружжям у 7, 2% випадків. Лише 0,5% пар створили сім'ю після п'яти років близького знайомства. Встановлено також, що шлюби, укладені до 30 років, у середньому вдвічі стійкіші до розлучень, ніж шлюби, які виникли, коли дружинам було за 30 років. Це пояснюється тим, що у більш пізньому віці, членам подружжя набагато важче змінювати свій спосіб життя, пристосовуватися до звичок іншої людини і входить у сімейні ролі. Фактично всі розлучення відбуваються у віці від 18 до 35 років, при чому різкий їх ріст спостерігається після 25 років. Зазначимо, що проблема розлучень актуальна в Україні, тому з метою зменшення розлучень, соціологи рекомендують звертатися до сімейного психолога, чи до спеціального консультанта. Але, на жаль, в Україні цей метод ще не є поширеним. Як висновок, можна сказати, що розлучення — це серйозна соціальна проблема, наразі розпадається кожен третій шлюб. Основні причини розлучень — зради і алкоголізм. Також додамо, що перед тим, як вступати у шлюб, люди повинні зрозуміти всю важливість їх дій, сімейних стосунків та подальшого життя. Тому, що сім'я — це один, з найважливіших соціальних інститутів держави і грає дуже важливу роль в житті кожної людини.

ЩОДО ПОНЯТТЯ БЮРОКРАТІЇ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО ЯВИЩА

Проблеми вивчення бюрократії як соціально-політичного явища полягають у невизначеності самого поняття бюрократії. На сьогодні існує багато теоретичних підходів, прихильники яких визначають поняття бюрократії по-різному. Проблема є досить актуальною, особливо у наш час, адже для того, щоб створити ефективний механізм протидії бюрократизму, потрібно детально визначити сутність бюрократії та специфіку її функціонування. До того ж, дослідження даного питання почалося лише в кінці 80-х років, так як в СРСР було заборонено розглядати поняття бюрократії з наукової точки зору. Якщо це питання і обговорювалося, то лише на рівні газетних публікацій. В основному серед науковців, які досліджували це питання, сформувалося декілька напрямів щодо трактування поняття бюрократії. Деякі з них визначають бюрократію як систему державної організації, яка є необхідною для здійснення функцій управління. Інші говорять про бюрократію в негативному значенні, — як про відсталість та тяганину в політичній діяльності. Відповідно до третього підходу бюрократія — це певний суб'єкт політики — прошарок осіб, пов'язаних з відповідною системою. Крім цього, на сьогодні існує чотири концепції бюрократії. Деякі із цих концепцій розглядають бюрократію як позитивне явище, а інші — навпаки. Наприклад, відповідно до раціональної концепції, яку називають ще веберівською концепцією, бюрократія здійснюється компетентними виконавцями згідно з вимогами закону, вона є інструментом здійснення державної влади, і ні в якому разі не перетворюється в єдину панівну силу. Існує також східна концепція, або азіатська, яка за деякими ознаками збігається з веберівською, але за основними рисами є протилежною останній. Бюрократія відповідно до цієї концепції не сприяє повноцінному функціонуванню державного апарату. Марксистська концепція, яку ще називають нігілістською, є повністю протилежною концепції М. Вебера, так як К. Маркс вважав бюрократію злом. Четвертою є реалістична концепція, яку ще називають сучасною. Вона виникла внаслідок того, що фундаментальна концепція М. Вебера потребувала модернізації з урахуванням різних факторів со-

ціально-економічного прогресу. При розгляді питання слід також розмежовувати такі поняття як бюрократія та бюрократизм. Бюрократизм являє собою патологічну форму бюрократії, її крайній прояв. В перекладі з французької мови бюрократизм буквально означає владу «бюро». Якщо розглядати бюрократизм у політичній площині, то він характеризується безвідповідальністю виконавчої влади, у соціальній — відірваністю влади від суспільства, від народу. Основним ресурсом бюрократів виступає влада, якою вони можуть зловживати; бюрократи мають також можливість отримувати вигоду обіймаючи ту чи іншу посаду. Саме можливість маніпулювати різносторонніми інтересами є основною причиною існування бюрократизму. В деяких сферах бюрократія є просто необхідною. Поки існує апарат державного управління, буде існувати і бюрократія. Але зловживання владою чиновників, які відходять від раціональної бюрократії задля корисливих цілей, становить загрозу суспільству.

Стужук А. Ю.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 3 курс, 24 група

ПОЛІТИЧНА ТА ПРАВОВА КУЛЬТУРА ЯК ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ДЕРЖАВИ

Сучасна Україна розвивається на конституційно визначених засадах демократичної, соціальної і правової держави. Така держава неможлива поза правовою і політичною культурами більшості її громадян. Адже вони обумовлюють загальну повагу до права в суспільстві, виступають засобами зв'язку громадян з політичною системою держави, співробітництво всіх членів суспільства у вирішенні завдань національного відродження і соціального прогресу. Політична культура розкриває наскільки людиною освоєні загально значимі зразки політичної діяльності і політичного мислення, сприймання досвіду і традицій володарювання, що одержали загальне визнання. Саме політична культура найбільш істотно впливає сприйняття людьми зовнішніх і внутрішніх політичних явищ, оцінка ними правлячих політичних партій і політичних лідерів. Слід зазначити, що політична культура також виступає як характеристика самої людини, як міра її духовного, морального, професійного розвитку. Оскільки, у суспільному житті політична культура є засобом взаємо-

дії особистості і політичної влади, то її основне призначення полягає здійсненні приєднання людей до політичної діяльності.. формуючи таким чином правову державу. Кожна людина повинна знати свої основні права й обов'язки, пов'язані зі здійсненням ними у суспільстві своїх постійних соціальних ролей. Усвідомлення та сприйняття людьми універсальних культурно-історичних правових цінностей, традицій здатне зробити реальними такі соціально-правові цінності, як гідність та висока значущість особистості в соціумі. Усе це є характерним вираженням правової культури кожного індивіда, що в своїй сукупності складає один із найістотніших чинників формування правової держави. Отже, правомірна поведінка громадян, їх правова активність — слугують показником вміння та навичок додержуватися заборон, застосовувати права, виконувати обов'язки, націлювати правові настанови не лише на правомірну, а й на правову активність у різних сферах суспільного життя. Сьогодні Україна характеризується низьким рівнем як правової, так і політичної культур, тому одна проблема ще тривалий час буде актуальною. Це обумовлюють потребу в неухильному зростанні і досягненні високого рівня культурної обізнаності кожного громадянина, кожної посадової особи, кожного державного службовця. Лише тоді кожен зможе відчутти власну приналежність до правового життя країни і буде активним учасником правового процесу, а відтак з впевненістю називати свою державу правовою.

Таран Д. О.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 3 курс, 20 група

АКСІОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО РОЗУМІННЯ ПОЛІТИКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

В основі взаємовідносин, взаємодії та можливих суперечностей між складовими системи національної безпеки слід виділяти дві взаємопов'язані складові, як перебувають у взаємній залежності і чинять вплив одна на одну в рамках певної сфери національної безпеки: внутрішня та зовнішня. Цінність кожної з них є високою, що і зумовлює незамінність і неможливість підміни як внутрішньої безпеки зовнішньою, так і безпеки одного об'єкта, суспільства, безпекою іншого — безпекою особи. На сьогодні існує нагальна проблема пошуку надійних теоретич-

них засад організації системи стратегічного планування у сфері національної безпеки. З огляду на ієрархічну сутність самого поняття «стратегія», пропонуємо розглядати цю галузь управління з точки зору застосування найзагальніших політико-правових методів та інструментів діяльності держави, побудованих на базових принципах комплексності та системності і спрямованих на досягнення найвищого рівня національної безпеки. Іншими словами, відповідне українському законодавству поняття «національна безпека», обумовлює таку державну політику у цій сфері, яка має враховувати поточний стан і перспективи розвитку всіх внутрішніх та зовнішніх чинників і компонентів, а не протиставлення однієї частини людей іншій, а в глобальному плані — роздухування ворожнечі і спрямування держави у ручище розбрату і нестабільності. Саме це, обумовлює актуальність розгляду ключових політичних проблем національної безпеки. Зараз в українському законодавстві не визначено понять внутрішньої та зовнішньої безпеки, а в наукових дослідженнях дані питання носять суперечливий характер. Так, одна група дослідників вважає за необхідне виділяти окремо внутрішню та зовнішню безпеку. Проте, ми надаємо перевагу думкам дослідників, які переконані, що національну безпеку доцільно досліджувати як цілісний і неподільний феномен. Аналіз «безпекового» законодавства дозволяє твердити про нагальну необхідність перегляду і реформування усіх складових національної безпеки. Оскільки нинішня нормотворчість перетворюється на правову загрозу, бо чисельні нормативні акти суперечать один із одним, що значно шкодить повномасштабній реалізації національних інтересів. З цього випливають об'єктивні потреби у диференціації національної безпеки відповідно до потреб у реалізації національних інтересів, а не до потреб правлячих партій. Допоки Україна перебуватиме у вирії вирішення внутрішніх питань, ми споконвічно будемо стикатись на кожному кроці з питаннями зовнішніми, які матимуть свої прояви в усіх сферах життєдіяльності. Аксиологічний підхід надає можливість нового розуміння змісту політики національної безпеки, котра спрямована на створення таких умов, за яких би загрози і небезпеки не могли значно впливати на реалізацію національних інтересів. Цей підхід повинен мати наступну модель: 1) національні інтереси, що складаються з трьох елементів: інтересів особи, інтересів суспільства, інтересів держави; 2) напрями державної політики національної безпеки; 3) загрози національним інтересам у конкретній сфері; 4) правовий режим забезпечення національної безпеки; контроль і нагляд за реалізацією державної політики.

ПРОБЛЕМАТИЧНІСТЬ РОЗБУДОВИ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ

Термін «демократія» в перекладі з грецької мови (demos — «народ» і kraton — «володарювання») означає «влада народу». У політичній науці головними ознаками демократичного режиму вважаються: народ — як джерело влади у державі; рівність громадян при прийнятті важливих рішень в управлінні державою та в регулюванні прав і свобод; ефективна участь громадян у суспільному житті; прийняття рішень на користь більшості але з урахуванням інтересів як більшості, так і меншості громадян; розподіл влади на незалежні гілки — законодавчу, виконавчу, судову; силові структури знаходяться під контролем закону і громадян; Україна сьогодні долає шлях розбудови ефективних демократичних інституцій, зокрема, у сферах рівня захисту громадян, задоволення їхніх інтересів, забезпечення прав і свобод, тощо. Конституція України вважається однією із найдемократичніших у світі. Ту кількість прав і свобод, що закріплено у нашому Основному Законі, навряд чи забезпечує якась інша Конституція світу. В Конституції України закріплено: розподіл влад, основи, на яких базується контроль-наглядний орган країни (прокуратура), функціонування місцевого самоврядування (що є важливою ознакою демократії), засадничі принципи діяльності Президента країни та інше. В державі створений Конституційний Суд України — спеціальний орган, що контролює створення та реалізацію законів, перевіряє їх на відповідність Основному Закону держави та керівним принципам і засадам демократичної держави. Ознаками України як демократичної держави виступають: 1) принцип народного суверенітету, що закріплений в Конституції; 2) поширення на всіх громадян країни обов'язку — дотримуватись законів та виконувати певні дії або утримуватись від них; 3) правління більшості з урахуванням дотримання та забезпечення прав меншості; 4) закріплюються принципи рівності та свободи громадян (межа свободи однієї людини регулюється межею свободи іншої); 5) участь народу в здійсненні державної влади та виборах (Президента країни, депутатів як міського рівня, так і загальнонаціонального). Влада в державі розподіляється на законодавчу, виконавчу й судову гілки. Це є забезпеченням механізму стримувань і противаг,

що унеможливило зосередження державної влади в одному органі чи узурпацію її однією особою; 6) принцип політичного та ідейного плюралізму, згідно з яким політичне життя має включати багато різних взаємозалежних і водночас автономних політичних груп. Безперечно, в Україні наявна багатопартійність. Плюралізм передбачає також політичне суперництво, наявність та офіційне визнання існування опозиції до влади. Україна безумовно є молодою державою. Ті основні засади демократії, що закріплені та реалізовані в країнах, які мають тривалий досвід функціонування демократичних інститутів, нашій державі важко забезпечувати на найвищому рівні. Багато прав і свобод людини не реалізуються належним чином. Це, насамперед, обумовлюється політичною культурою українців, яка до сих пір не позбавилася рудиментів радянського тоталітарного режиму. Таким чином, Україна повинна поступово забезпечувати реалізацію прав і свобод, що закріплені в нормативно-правових актах; виробити певну стратегію своєї діяльності (яка буде ґрунтуватися на історичному досвіді створення та розвитку української державності) як всередині держави, так і у світовій спільноті, що зможе забезпечити стабільність в усіх сферах життя індивіда.

Тітова А. Д.
НІОУ імені Ярослава Мудрого,
факультет №9, 1 курс, 3 група

СОЦІАЛЬНІ І ПСИХОЛОГІЧНІ ПРИЧИНИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ТА СПОСОБИ ВПЛИВУ НА ЇЇ ДИНАМІКУ

Девіантною називають нестандартну поведінку, таку що відхиляється від норми. Кожному суспільству властиві такі форми соціальних відхилень і в тих масштабах, які випливають із конкретно-історичних умов його існування — соціальних, економічних, політичних, моральних та ін. Обсяг соціальних відхилень дозволяє судити про моральний клімат даного суспільства, рівні законності і правопорядку, ступеня згуртованості соціальних груп. Оцінка будь-якої поведінки має на увазі її порівняння з якоюсь нормою.

Існують загальні причини девіантної поведінки: 1. соціальна нерівність. Це знаходить прояв у низькому, часом злидарському рівні

життя більшої частини населення, у першу чергу молоді; у розшаруванні суспільства на багатих і бідних; у безробітті, інфляції, корупції та ін.; 2. морально-етичний фактор девіантної поведінки проявляється в моральному рівні суспільства, бездуховності, відчуженості особистості. Життя суспільства з ринковою економікою нагадує базар, на якому все продається, усе купується, торгівля робочою силою і тілом є буденною подією. Деградація і падіння цінностей знаходять свій прояв в масовій алкоголізації, бродяжництві, поширенні наркоманії, “продажній любові”, насильстві і правопорушеннях; 3. байдужість навколишнього середовища до проявів девіантної поведінки. Молоді девіанти походять здебільшого з неблагополучних родин. Несприятливі умови життя й виховання в родині, проблеми оволодіння знаннями і пов’язані із цим невдачі в навчанні, невміння будувати взаємини з оточуючими і виникаючі на цій основі конфлікти, різні психофізичні відхилення в стані здоров’я, вони, як правило, ведуть до кризи духу, втраті сенсу життя. Що стосується психологічних причин девіантної поведінки, то перш за все зауважимо, що до основних суб’єктів девіантної поведінки можна віднести осіб, що страждають певними формами психічної патології і схильних до аморальної поведінки, спробам покалічення й самогубствам. Розлади у вигляді акцентуацій виникають у молодих людей з ряду причин: 1. часті психічні розлади обумовлені тим, що до молодої особи суспільство висуває завищені вимоги. Якщо на вроджені відхилення в характері накладаються хворобливі негативні переживання то формується комплекс неповноцінності і виникає необхідність у штучних компенсаторах — алкоголі, наркотиках, агресивній поведінці; 2. труднощі перехідного віку, тобто перехід в “доросле” життя, воно супроводжується перебудовою психіки. Перебудовуються такі важливі процеси як: мислення, відчуття, сприйняття, змінюється світ ілюзій, відчуття, повною мірою проявляються риси темпераменту, здібностей, задатків; 3. перебудова “Я — концепції”. “Я — концепція” — це стійка й неповторна система індивіда, на основі якої він будує свої відносини з оточенням і з самим собою

Друга форма психічних розладів, має свій прояв в наступному. *Відчуження* — проявляється в тому, що людина опинившись у конфліктній ситуації не може самостійно з неї вийти. Щоб уникнути конфлікту вона зобов’язана розірвати зв’язок між своїм “я” і середовищем, в якому вона існує. Цей розрив створює дистанцію між людиною і оточенням, а пізніше вона переростає у відчуження. *Деперсоналізація* має місце, коли

відчужується саме “я”, втрачається відчуття власного тіла, притуплюються емоції, байдужість у всьому. *Депресія* — стан афекту з негативним наслідком. У стані депресії час як би сповільнюється, настає швидка стомлюваність, знижується працездатність. Приходять думки про власну неспроможність, можливі спроби самогубства.

Основні психологічні фактори впливу на девіанта: 1. Методи і засоби соціального контролю. 2. Істотне зменшення репресивних заходів впливу. 3. Створення гнучкої й розгалуженої системи психологічної допомоги, що включають державні, суспільні, благодійні й інші структурні ланки. 4. Жорсткий контроль за надходженням відеозаписів, що містять сцени насильства, жорстокості. 5. Зміна менталітету громадян, що виростили в умовах тоталітаризму. 6. Підготовка й перепідготовка кадрів, які були б здатні працювати із представниками “соціального дна”.

Ткач О. І.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОЮУ, 3 курс, 18 група

СЕРЕДНІЙ КЛАС ЯК РУШІЙНА СИЛА СТАНОВЛЕННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Ефективне функціонування держави можливе лише за умови консолідації абсолютної більшості суспільства, соціально-економічної та політичної стабілізації. Такі процеси, у свою чергу, неможливі без наявності міцного середнього класу, його активної позиції у всіх галузях життя. Поширеною є думка, що середній клас виконує специфічну функцію стабілізації суспільних відносин. Чим численнішим є середній клас, тим нижчою — вірогідність того, що суспільство торкнеться революції, міжнаціональні конфлікти, соціальні катаклізми. Існування середнього класу не тільки є необхідною передумовою побудови громадянського суспільства, ефективного державно-правового режиму та механізму держави, але й запорукою її стабільності в цілому. Становлення середнього класу відноситься до числа фундаментальних соціальних процесів в трансформаційних суспільствах. Це одне з головних завдань переходу від планової економіки до ринкової. Зазначається, що розвиток громадянського суспільства і формування середнього класу —

майже синоніми. Слід зазначити, що в структурі українського суспільства середній клас складає від 25% до 30%, що свідчить про його невелику кількість та неможливість орієнтування влади на нього. До чинників незначної наявності середнього класу можна віднести: приватизація, оскільки вона підштовхнула процес нагромадження, що значною мірою призвело до диференціації населення, наявність «тіньової економіки», основна маса кваліфікованих кадрів сформувалася за радянських часів і тому не змогли пристосуватися до нових капіталістичних відносин і збідніли, найактивніша частина населення залишає Україну через те, що не в змозі працевлаштуватися на Батьківщині. Основними принципами формування середнього класу в Україні є: визначення спрямованості процесу формування середнього класу; визначення основних принципів структуризації суб'єктів, що мали б стати домінуючими елементами середнього класу; визначення природи та принципів використання інструментів економічної політики, які б забезпечили утримання та концентрацію потенційних суб'єктів протосереднього класу, зростання їхньої чисельності за бажаними для суспільства ознаками, збільшення впливу представників цього класу на процеси, які відбуваються в державі; забезпечення орієнтації законодавчої діяльності, бюджетної, освітньої, науково-технічної політики на послідовне формування та концентрацію ознак у представників протосереднього класу з позицій його функціональної ролі у постіндустріальному суспільстві; держава повинна проводити широку програму зі скорочення безробіття; орієнтація молоді на ті професії, забезпечення кадрами яких є недостатніми; радикальне реформування податкового законодавства, яке у такий спосіб буде перетворено із «гальма в двигун» малого підприємництва, що також дозволить поповнити лави українського середнього класу; реформа виборчого законодавства у напрямку створення реально діючого механізму політичної відповідальності депутатів усіх рівнів перед своїми виборцями. Таким чином, із зростанням у державі середнього класу має підвищуватися рівень життя населення. Середній клас повинні поповнити не лише підприємці та бізнесмени, а й творча і технічна інтелігенція. Збільшення середнього класу, неполітичних громадянських організацій неодмінно сприяє прискоренню становлення в Україні громадянського суспільства — незмінного компонента правової, соціальної держави, утвердженню демократичного політичного режиму.

ПРОБЛЕМА БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ: СОЦІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Наразі українська економіка характеризується поступовим переходом до економіки, яка базується на ринкових відносинах. Також, відмітне становлення і розвитку ринку праці. Праця виступає основою функціонування та розвитку людського суспільства. Праця розглядається не лише як сутність економічна, але й як соціальна. Як будь-яке поняття, праця має характерні лише їй ознаки, а саме: людина, яка працює, не тільки створює матеріальні та духовні блага, а й розвиває здібності й нахили, виробляє соціально необхідні якості, формує себе як особистість; вона є фундаментом, на якому базуються соціальні процеси, формуються соціальні відносини; змінює становище, формує соціальний та професійний портрет особистості. Отже, праця — базис, на якому ґрунтується сучасне суспільство. Отже, працю можна розглядати як активну дію, а як відомо «на всяку дію є рівна протидія» (третій закон Ньютона) — такою «протидією», в даному випадку, виступає такий соціальний феномен як безробіття. Проблема безробіття є ключовим питанням у ринковій економіці, до якої так прагне Україна. Не розв'язавши його неможливо налагодити ефективну діяльність економіки. Безробіття виникає внаслідок таких основних проблем: втрата роботи (вимушене звільнення з різних причин); звільнення за власним бажанням; повторне входження на ринок праці; нові учасники ринку праці.

Згідно з даними Державної служби зайнятості в Україні на 1 вересня 2013 р. кількість зареєстрованих безробітних становила 435,4 тисяч людей, серед яких: жінки — 247,8 тисяч осіб (56,9%); молодь — 183,3 тисяч осіб (42,1%); особи, що проживають у сільській місцевості — 157,4 тисяч осіб (36,2%) . За вісім місяців 2013 р. Державна служба зайнятості працевлаштувала понад 15 тисяч осіб. Станом на 1 січня 2014 р. кількість безробітних, зареєстрованих в центрах зайнятості, становить 487,7 тис. осіб (на 1 січня 2013 р. — 506,8 тис. осіб). Роботу отримали 270 тис. осіб з числа інших категорій громадян, це і люди, які вчаться або хочуть змінити роботу, а також пенсіонери. Кількість працевлаштованих безробітних з числа осіб, які мають додаткові гарантії у сприянні працевла-

штуванню, в порівнянні з 2012 р. зросла вдвічі і склала 154,5 тисячі . Директор соціологічної служби Центру ім. О. Разумкова, А. Биченко переконаний, що офіційні дані про безробіття не відображають справжню ситуацію. «Рівень реального безробіття у шість-сім разів вищий, налічує понад три мільйони не працевлаштованих», — стверджує він. Експерт наводить приклади того, як державні служби намагаються не ставити безробітних громадян на офіційний облік, щоб не виплачувати допомогу з безробіття: «Для цього пропонують тимчасову роботу, працевлаштування за трудовим договором. Отримавши невеликий дохід, безробітний одразу ж втрачає статус та соціальну допомогу. Безробіття приховують і в такий спосіб: працівників переводять на 75% ставки або й на половину. Не зважаючи на дохід нижче прожиткового мінімуму, такий громадянин вважається зайнятим». Величезний економічний спад в Україні, розвал промисловості не міг не торкнутися ринку праці. Досягнення високого рівня зайнятості — одна з основних цілей економічної політики держави. Економічна система, що створює додаткову кількість робочих місць, ставить задачу збільшити кількість суспільного продукту і тим самим у більшому ступені задовольнити матеріальні потреби населення. Отже, зазначимо, що існує два проблемні питання, на які повинна звернути увагу діюча влада: рівень безробіття зростає — перше, і друге — офіційні дані про безробіття не відображають справжню ситуацію, тому що багатьох людей не ставлять на офіційний облік в центри зайнятості.

Ткаченко Р. О.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІШКОПУ, 3 курс, 2 група

ВПЛИВ СОЦІАЛІСТИЧНОГО МИНУЛОГО НА ПОЛІТИЧНУ СИСТЕМУ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Політичне життя в Україні на сьогоднішній день складається у впорядковану систему, яка має свої особливості, притаманні тільки їй. Але цей шлях розвитку має певні проблеми, пов'язані з минулим нашої держави, її політичною системою. Політична система — впорядкована, складна, багатогранна система державних і недержавних стосунків соціальних (суспільних та політичних) інститутів, що виконують певні політичні функції. Підсистемою політичної системи є інституційна (організаційна), яка включає такі інститути як державу власне, політичні партії, суспільно-

політичні організації та рухи та інші. Внаслідок відходу нашої держави від тоталітарного політичного режиму характер елементів організаційної підсистеми змінився. Перехід до демократичних цінностей зумовив децентралізацію зв'язків між інститутами, що виконують політичні функції. Конституція України у статті 1 проголосила шлях України на досягнення ряду високих цінностей. Інститути політичної системи повинні змінити свій напрям руху у зв'язку з цим. Але виникли певні проблеми. 1. *Держава*. Вплив соціалістичного минулого простежується у взаємодії гілок влади. Поділ влади у радянській Україні фактично не існував. Логічним наслідком є складність взаємодії сучасних гілок влади. Така взаємодія часто буває конфліктною. Кожна гілка намагається “тягнути ковдру на себе”. З часом гілки влади повинні почати працювати злагоджено, адже цей інститут є прямо залежним від часу його існування. 2. *Партії*. Раніше була одна партія, одна ідеологія. Зараз в Україні нараховується понад 200 партій. Однак велика кількість партій є лише кількісним показником сформованості, якісний же показник наразі залишає бажання бачити його кращим у майбутньому. “Низька якість” партій характеризується відсутністю чіткої ідеології та мети, низьким рівнем правосвідомості партійців, не сформованістю конкретної політичної програми. Часто викликана намаганням старих кадрів “натягнути” старі цінності на сучасні умови, що свідчить про неможливість боротьби партій на ідеологічному рівні й призводить до передвибірчих спекуляцій. Вибірчі програми партій мало чим відрізняються одна від одної (відрізняються хіба що ставленням до ЄС та НАТО, хоча останнім часом і це перестало бути відмежувальною лінією між програмами). 3. *Суспільно-політичні організації та рухи*. Політичним рухом є особлива форма суспільного руху, що визначає в найбільш загальному вигляді спільне прагнення людей до реалізації загальної політичної мети та політичної програми. За радянських часів впливовою суспільною організацією була професійна спілка, яка не була де-факто відділена від держави. Зараз метою українського суспільства є формування широкого кола суспільно-політичних організацій та рухів для адекватного відображення прагнень і цілей українського народу. Це має стати підґрунтям для розбудови громадянського суспільства. Громадянське суспільство є суб'єктом, що може протистояти державі. Невміння громадян бути самостійними (самозаконними індивідами за Кантом), пошук опори у державі зумовлює патерналістські настрої в суспільстві. “Революція свідомості” була необхідна українському суспільству. Погляд на себе як на суб'єкта вирішення проблем — переворот від патерналізму до автономії. Мабуть,

поштовхом до такого стануть події, що сталися протягом останнього року. А наразі ми маємо одного суб'єкта — державу, якій немає гідного опонента. Таким чином, перспектива вирішення українських проблем у інституціональній підсистемі (а це лише один аспект політичної системи) не є очікуваною в найближчі часи — на це підуть роки, десятиліття.

Ткаченко К. О.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКООУ, 3 курс, 12 група

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ БАГАТОПАРТІЙНОСТІ В УКРАЇНІ

Партії є одним із базових інститутів сучасного суспільства. Представництво соціальних інтересів, примирення конфліктних інтересів держави і людей, комунікація між соціальними групами й державою, забезпечення соціальної інтеграції, тобто включення в політичну систему різних груп — зовнішні функції політичних партій, що забезпечують зв'язок між державою і суспільством (населенням). Отже, політична партія — це спільність людей, об'єднаних ідеологічно та організаційно з метою завоювання (внаслідок виборів або іншим шляхом), утримання і використання державної влади для реалізації інтересів певних соціальних груп, верств, етнічних та інших спільностей. Для цього партія має стати правлячою, зайняти в політичній системі становище, яке дає змогу визначати політику держави. В історії становлення багатопартійності в Україні виокремлюють три етапи: 1) 1988-1989 рр. — створення умов багатопартійності. У цей час в Україні розгортають активну діяльність Українська демократична спілка, пізніше перейменована в Українську народно-демократичну лігу, Українська Гельсінська спілка, Народний рух України за перебудову; 2) 1989-1990 рр. — етап безпосереднього створення початкової багатопартійності. За цей час створено понад 20 партій; 3) початок 1991 р. — наш час. — кардинальні зміни у становленні багатопартійності. Відмітне розширення спектра багатопартійності (наразі в Україні зареєстровано більше 200 політичних партій), посилення розколів та дроблення політичних сил, періодичне перегрупування сил, створення політичних блоків для боротьби за владу (ця тенденція особливо була помітною в період виборчих кампаній 1999, 2014 рр.)

Отже, становлення і розвиток багатопартійності в Україні пройшли досить за короткий термін починаючи з 1988 року. Формуючись як багатопартійна слабо інституціоналізована система, партійна система України з часом не стала стабільною, не набула спроможності бути якісним ресурсом формування органів державної влади. Процес розвитку багатопартійності відкрив простір для партій досить різнобарвного політичного спектра, але всі вони фактично належать до трьох класичних політичних напрямів — лівого, правого та центристського. Така кількість партій свідчить про молодість української демократії, незавершеність структуривання українського суспільства. Партії в Україні організуються здебільшого під конкретного лідера, вони мало чисельні і не мають достатнього впливу в масштабах держави. Їхні осередки на місцях ведуть посилену пропагандистську й організаційну діяльність, активізуючись, як правило, в період виборчих кампаній. У цей час відбувається формування блоків партій. Наразі партії в Україні не стали політичною силою, яка виражає інтереси народу і консолідує суспільство. Вони не мають чітких ідеологічних орієнтирів, не усвідомлюють, не розробляють і не несуть «в маси» національну ідею, не розробляють інноваційні політичні технології, не йдуть на легітимні компроміси, не толерантні до своїх політичних опонентів, не допускають організаційний та ідеологічний плюралізм. На думку фахівців, стратегічним пріоритетом сучасного етапу суспільно-політичного розвитку України є утвердження на її теренах партійної системи європейського зразка. Процес формування багатопартійної системи в Україні і надалі буде тривати. Отже, як підсумок, політичні партії повинні ефективно сприяти формуванню і вираженню політичної волі громадян, задоволенню їхніх політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, утвердження в Україні ефективної, політично відповідальної і демократичної влади.

Ткачова Є. Ю.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет №2, 3 курс, 1 група

СТАНОВЛЕННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА УКРАЇНИ

Термін «громадянське суспільство» бере свій початок від латинського *civitas* (цивільна громада, спільнота римських громадян). Проте цивільна громада типу *civitas* і громадянське суспільство Нового часу —

це, по суті, різні феномени. В Україні становлення громадянського суспільства має свої особливості. На сьогоднішній день воно ще не сформоване, а ті намагання закріпити його гарантії на юридичному рівні виявляються слабкими та неспроможними задовольнити сучасний стан розвитку суспільних відносин та існування соціального ліфта. Цей феномен є суто політичним, його становлення і розвиток неможливий без функціонування правової держави. В Основному Законі України вказано, що Україна саме є правовою, соціальною, демократичною державою. Тільки там., де панує верховенство права, повага до прав і свобод людини і громадянина можливе ефективна діяльність громадянського суспільства. Постає звідси питання, чому Україна, демократична, соціальна і правова держава не спроможна більш як за 20 років створити своє неповторне громадянське суспільство? Відповідь доволі проста: навіть в протогромадянському суспільстві, що набуває усамоствійненості через «невтручання» держави, не обов'язково перетвориться в демократичне. Функція держави і громадянського суспільства повинна виходити у взаємну підтримку, а не конфронтацію. Тільки в такому разі громадянське суспільство може стати передумовою політичної демократії. На сьогоднішній день Україна іде шляхом західноєвропейських традицій становлення громадянського суспільства, запозичуючи досвід зарубіжних держав. В Україні ми бачимо зовсім інший шлях розвитку моделі громадянського суспільства. Можна стверджувати, що в принципі початок його формування в сучасній формі починається зі становлення української младабуржуазії. Але тут ми стикаємося з низкою не схожостей та проблем його утворення. Розпочинаючи з XIX ст., більшість українських політичних партій в своїх творах і політичних програмах, поряд з метою набуття Україною державної самостійності, містили основні положення політико-правового складника західноєвропейського конституціоналізму, внаслідок перебудови СРСР прискорилися деградація й розпад командно-адміністративної системи управління економікою, з набуттям України державної незалежності і початком ринкових реформ формування буржуазії, яка в сучасній науковій літературі називається економічною елітою, набуло прискореного, наприкінці 90-х — на початку 2000-х років ще напіввідкритого, характеру а рахунок так званої «номенклатурної» приватизації державної власності, певна частина керівних кіл політичних партій тобто політичної еліти, що представлена у Верховній Раді України, інших органах державної влади та місцевого самоврядування, є одно-

часно частиною економічної еліти. Нова буржуазія має багато недоліків серед яких: відсутність патріотизму, низький рівень моральних якостей, надвисокий рівень корумпованості, зневага до закону, розсипчастість, аморфність і кишенько вість політичних партій, брак у них відповідної соціальної бази та інші.

Можна виокремити п'ять основних, тісно пов'язаних між собою небезпек, які викликані відсутністю в Україні розвиненого громадянського суспільства: політичний популізм, відсутність в Україні середнього класу, значна строкатість українського населення, ірраціональність української політики та схильність до політичного моралізування, специфічна українська ментальність. Основна проблема слабкості розвиненості громадянського суспільства є вертикальні зв'язи в суспільстві. Слабкість соціального ліфту та відсутність справжньої младабуржуазії дає наслідок утворення та діяльності «псевдополітики», що гальмує органічний розвиток демократії. Таким чином, щоб не допустити розколу суспільства та створити концепцію українського громадянського суспільства, необхідно створити на конституційному рівні консолідуючу організуючу ідеологію, що позитивно впливатиме на правосвідомість громадян, посилити фінансування з державного бюджету діяльність різноманітних молодіжних і громадських організацій, створити систему пільг та заохочень вступу до таких організацій, відзнаки за «активну громадянську позицію» тощо.

Требіна О. М.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКООУ, 5 курс, 2 група

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПУ НЕРОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЯДЕРНОЇ ЗБРОЇ ЯК УМОВА ІСНУВАННЯ СУЧАСНОГО СВІТУ

Найважливішою передумовою існування сучасного світу є виконання всіма державами світу принципу нерозповсюдження ядерної зброї. Це принцип діяльності держав, що підписали Договір про нерозповсюдження ядерної зброї (1968), суть якого полягає в тому, щоб не передавати кому б то ні було ядерну зброю або інші ядерні вибухові пристрої,

а також контроль їх ні прямо, ні побічно; жодним чином не допомагати, не заохочувати і не спонукати певну державу, що не володіє ядерною зброєю, до виробництва або придбання будь-яким іншим чином ядерної зброї або інших ядерних вибухових пристроїв. Згідно Договору про нерозповсюдження ядерної зброї (пункт 3 статті IX): «державою, що володіє ядерною зброєю, є держава, яка створила і підірвала ядерну зброю або інший ядерний вибуховий пристрій до 1 січня 1967 р.». У зв'язку з цим ООН вважає легітимними членами «ядерного клубу» тільки США, Росію, Велику Британію, Францію та Китай, поява можливих майбутніх членів «ядерного клубу» вважається незаконною. 190 країн світу підписали даний Договір, у тому числі Україна. Поза договору залишаються Ізраїль, Індія і Пакистан; у 2003 р. КНДР стала першою країною, яка скористалася правом згідно зі статтею X.1 вийти з Договору про нерозповсюдження ядерної зброї (ДНЯЗ).

Проблема нерозповсюдження ядерної зброї і на цей час залишається дуже складною. За даними журналу «Bulletin of the Atomic Scientists» (видається з 1945 р. американськими фізиками, які створили атомну бомбу) найбільша кількість ядерних боезарядів на 2014 р. була у Росії (8000), на другому місці США (7315), у Франції — 300, Китаю — 250, Великобританії — 225. Крім членів «ядерного клубу» стверджується, що є ядерна зброя у Ізраїлю (80-200), Індії (90-110), КНДР (10), Пакистану (110-120). За експертними оцінками, максимальна сумарна міць ядерних потенціалів світу була досягнута у 1974 р. — 25 000 МТ — в 1,6 мільйона разів більше потужності атомної бомби, скинутої на Хіросіму в серпні 1945-го. А за кількістю ядерних боеголовок пік був досягнутий у 1985 р. — 68 000 боезарядів у розгорнутих силах. Динаміка зростання і скорочення ядерного потенціалу на планеті виглядає наступним чином: 1947 — 32 боеголовки, 1952- 1055, 1957 — 7124, 1962 — 30 000, 1967 — 39 925, 1972 — 42 000, 1977 — 50 000, 1982 — 57 000, 1987 — 63 484, 1992 — 40 000, 2002 — 29 300, 2010 — 20 850, 2013 — 17 300, 2014 — 16 400 боеголовки. Наприкінці минулого століття низка країн відмовилися від своєї ядерної зброї: у 1993 р. — ПАР (було 6 боеголовки), після підписання Лісабонської угоди (1992) — Білорусь (81 боеголовка), Казахстан (1 400) і Україна (5000).

Нерозповсюдження ядерної зброї забезпечується завдяки: 1. ДНЯЗ, який забороняє поширення ядерної зброї та юридично зобов'язує п'ять офіційних ядерних держав прагнути до ядерного роззброєння. ДНЯЗ

має три основних напрямки діяльності: нерозповсюдження ядерної зброї, роззброєння та мирне використання ядерної енергії. Ці три напрямки в рівній мірі важливі, взаємопов'язані і підсилюють один одного; 2. *Діяльності Міжнародного агентства з атомної енергії (МАГАТЕ)*, на яке було покладено контроль за виконанням режиму нерозповсюдження ядерної зброї. Агентство здійснює контроль над ядерною діяльністю держав, що не володіють ядерною зброєю, з метою не допустити переключення ядерної енергії з мирного застосування на створення ядерної зброї, ядерних вибухових пристроїв або на інші військові цілі; 3. *Концепції зон, вільних від ядерної зброї*, що вперше була сформульована у 1950-ті рр. як регіональний підхід до ядерного нерозповсюдження. Вважаються важливим інструментом ядерного роззброєння, оскільки один із способів досягнення мети «глобального ядерного нуля» полягає у поступовій, регіон за регіоном, забороні ядерної зброї за допомогою створення без'ядерних зон; 4. *Багатостороннім режимам експортного контролю у сфері ядерного нерозповсюдження*, які представляють собою керівні принципи щодо того, які види чутливих матеріалів, обладнання та технологій можуть передаватися від одного міжнародного актора до іншого; 5. *Іншим міжнародним договором на підтримку цілей режиму*, таким як *Договір про всеосяжну заборону ядерних випробувань* (відкритий для підписання у 1996 р.). Відповідно до Статті I Договору: «Кожна держава-учасниця зобов'язується не здійснювати будь-який випробувальний вибух ядерної зброї і будь-який інший ядерний вибух, а також заборонити і запобігати будь-який ядерний вибух у будь-якому місці, що знаходиться під її юрисдикцією або контролем. Кожна держава-учасниця зобов'язується надалі утримуватися від спонукання, заохочення або будь-якої участі у проведенні будь-якого випробувального вибуху ядерної зброї і будь-якого ядерного вибуху». Система верифікації цього договору — міжнародна система моніторингу (МСМ) — включає в себе 321 станцію спостереження і 16 лабораторій, розташованих по всьому світу. Основним технічним параметром системи моніторингу, вдосконалення якого продовжується вже майже 30 років, визначається її здатністю виявити і ідентифікувати ядерний вибух потужністю в одну кілотонну в будь-якій точці поверхні суші. У багатьох випадках чутливість системи навіть перевершує цей показник: функціональні випробування показали, що МСМ в стані зареєструвати ядерний вибух потужністю в 100 тон.

ЯЗЫКОВАЯ ПРОБЛЕМА В УКРАИНЕ: КОНСТИТУЦИОННО-ПРАВОВОЙ АСПЕКТ

Среди многочисленных проблем современного украинского общества, особо выделяется языковая проблема. Начиная со становления Украины как самостоятельного государства, не прекращаются политические дискуссии по поводу статуса русского языка в нашей стране. Много лет этот вопрос служит одним из эпицентров противостояния властных структур и общественного мнения. Часто проблема статуса русского языка служит лишь спекулятивным политическим целям во время предвыборных компаний, окончанию которых, она вновь перестает затрагиваться. Известно, что одной из проблем, препятствующих превращению Украины в сильное, сплоченное государство, является ее регионализм и политика наделенных властью по отношению к регионам. Одним из существующих факторов, влияющих на возникновение регионализма на Украине, является язык. На Юге и Востоке, прежде всего в городах, русский язык служит практически единственным, основным языком общения, в то время как в Центре господствует устойчивое двуязычье. Западные же регионы — украиноязычные. Актуальность выбранной темы, особенно сегодня в момент политического кризиса в стране, состоит в то, что отдельные социально — политические силы используют существующую языковую проблему для дестабилизации ситуации в государстве, для поднятия враждебных настроений среди населения разных регионов Украины. Начнем с анализа положений Конституции Украины, из которой следует, что в ней закреплена свобода использования во всех сферах жизнедеятельности не только украинского, но и русского и других языков национальных меньшинств. В связи с тем, что несмотря на полиэтничный состав населения (в Украине, по официальным данным проживают представители более 130 этнических групп), в качестве государственного зафиксирован лишь один язык, из-за чего довольно часто возникают конфликты и противоречия на языковой почве. Рассмотрим языковой вопрос в сугубо юридической плоскости, а именно в контексте Конституции Украины 1996 г. В ней языковому вопросу посвящена специальная статья — 10. Она, в частности, устанавливает: «Государственным языком в Украине является украинский язык.

Государство обеспечивает всестороннее развитие и функционирование украинского языка во всех сферах общественной жизни на всей территории Украины. В Украине гарантируется свободное развитие, использование и защита русского, других языков национальных меньшинств Украины. Из этого положения вытекает, что на территории Украины существует один официальный (государственный) язык — украинский. Вместе с тем, Украинская держава гарантирует «свободное развитие, использование и защиту» русского языка и других языков национальных меньшинств. Следует отметить, что западные юристы четко дифференцируют «свободу» и «право». Единственным ограничением индивидуальной свободы является свобода другого индивида. Демократическое государство не имеет права ограничивать индивидуальную свободу. Индивидуальное же право государство регламентирует, устанавливая для него определенные рамки, чаще всего фиксируемые в законе. Отсюда следует, что русский язык и другие языки национальных меньшинств в соответствии со ст. 10 Конституции Украины могут свободно использоваться во всех сферах общественной жизни, и государство гарантирует это. Иными словами, юридический статус украинского, русского и языков национальных меньшинств одинаков. Только первый именуется государственным, а языки национальных меньшинств — нет. Верховная Рада Украины от имени украинского народа — граждан Украины всех национальностей принимает Конституцию (Основной Закон) Украины. Статья 1 констатирует: «Украина есть суверенное и независимое, демократическое, социальное, правовое государство». В данной статье подчеркивается демократический характер Украинской державы. Ст. 3 Конституции Украины провозглашает человека наивысшей социальной ценностью. Права и свободы человека и их гарантии определяют содержание и направленность деятельности государства; утверждение и обеспечение прав и свобод человека является главной обязанностью государства. Другими словами, государство для человека, а не человек для государственной машины. Отсюда следует вывод, что государство должно говорить на языке большинства населения, а не народ подстраиваться под лингвистические особенности госаппарата. Ст. 22 Конституции Украины закрепляет: «При принятии новых законов или внесении изменений в действующие законы не допускается сужение содержания и объема существующих прав». Иными словами, в силу того, что Конституция Украины — это Основной Закон, обладающий высшей юридической силой, все текущие законы должны подтверждать и детализировать содержание и объем прав и свобод, установленных в ней, но ни

в коем случае не суживать. Применительно к нашему предмету исследования можно сделать вывод, что в соответствии со ст. 22 Конституции Украины не должны приниматься законы, которые сужают свободу использования русского языка или языка национальных меньшинств во всех сферах бытия социума, поскольку данная свобода закреплена в Конституции и гарантируется ею. Из анализа вышеприведенных положений Конституции Украины следует, что в ней закреплена свобода использования во всех сферах жизнедеятельности не только украинского, но и русского и других языков национальных меньшинств. Однако, несмотря на полиэтничный состав населения, в качестве государственного зафиксирован лишь один язык. Было бы целесообразно внести изменения в Конституцию Украины и закрепить статус русского языка как официального. А на местном уровне в районах компактного проживания национальных меньшинств придать и их языкам официальный характер. В заключение необходимо отметить, что сознательные и культурные граждане Украины должны свободно владеть украинским и русским языками, а также языком национального меньшинства, если они проживают в местности его компактного поселения. Более того, украинские государственные чиновники должны знать указанные языки, а желательно еще и один — два европейских. Это традиция, широко распространенная на нашем континенте. Потому весьма удивляют положения законов Украины и иных нормативных актов, которые требуют от судей, прокуроров, других государственных служащих свободного владения лишь одним языком — украинским. Терпимое и уважительное отношение к этническим особенностям соотечественников как со стороны граждан Украины, так и госаппарата — одна из важнейших составляющих социального мира и успешного развития нашей державы как демократической и правовой.

Федін А. І.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ПШОКСБУ, 2 курс, 1 група

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ НА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ

Актуальність даного питання зумовлено тим, що громадська думка є важливим механізмом прийняття політичних рішень на всіх рівнях та, як політичний інститут, бере участь у здійсненні влади. Серед сучасних

робіт, присвячених дослідженню впливу громадської думки на формування політики, можна зазначити наукові праці Ю. Левади, Е. Ноель — Нойман, В. Полторака та У. Ліппмана. Громадська думка — стан реальної свідомості мас, що виникає як реакція на актуальні, суспільно значущі явища та процеси, а також виражає активну позицію громадян щодо цього. Носіями, суб'єктами громадської думки є суспільство в цілому та різні соціальні спільноти, групи, колективи. Будь-яка соціальна спільнота складається з окремих індивідів, тому і громадська думка не може сформуватися інакше, як на підставі індивідуальних думок. Отже, на різних етапах розвитку суспільства, у різних типах суспільств за умов різних політичних режимів (тоталітарних, ліберальних, демократичних) прояв громадської думки як соціальної інституції має свої особливості. Так, за тоталітарних режимів вона є безсилою, за ліберальних — береться до уваги по можливості і тільки за демократичного правління стає дійовою силою, впливаючи на всі процеси суспільно-політичного життя. Більше того, демократичні режими створюють систему політичних, економічних, правових та інших гарантій вільного і реального функціонування громадської думки. Сама громадська думка в таких умовах стає плюралістичною: не тільки суспільство загалом, а й усі групи, верстви, спільноти отримують право вільно висловлювати своє ставлення до подій, що відбуваються у світі, власній країні, її окремих регіонах. Система соціального партнерства між владою і громадською думкою за сучасних умов має такі риси: вона дає можливість вирішувати суперечливі питання не шляхом страйків і на барикадах, а за столом переговорів, шляхом компромісу і взаємного погодження, урівноваження інтересів різних соціальних груп населення. Нормою взаємовідносин владних структур і громадської думки є її врахування у процесах управління на всіх його стадіях. Як елемент функціонування політичних систем, громадська думка є постійно діючим фактором управління, за допомогою якого виконується декілька впливових функцій, а саме: експресивно — контрольна, яка визначає політичну позицію тих або інших спільностей; консультативна дає поради щодо пошуку оптимальних політичних дій; директивна — виносить рішення по тих або інших питаннях, регулює поведінку індивідів, спільностей і установ, підтримує або відкидає ті чи інші уявлення, цінності і норми. Для того щоб ці функції були реалізовані, повинен бути гарантований вплив громадської думки на функціонування політичної системи. Вагомою гарантією вираження думки громадян є конституційно закріплений інститут звернень громадян до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадо-

вих і службових осіб цих органів (ст. 40 Конституції України). Гарантією дієвості громадської думки, що виражена у пропозиціях і зауваженнях громадян, стає конституційне положення про обов'язок зазначених суб'єктів у встановлений законом строк розглянути звернення громадян і дати на них обґрунтовані відповіді (ст. 40). Таким чином, основними каналами вияву громадської думки є референдум, опитування населення, збори, маніфести, всенародні обговорення. Зазначимо, що особливий вплив на громадську думку мають засоби масової інформації. В сучасному світі вони розглядаються як один із найважливіших інструментів завоювання і здійснення влади.

Федорова В. В.

НЮУ имени Ярослава Мудрого,
ИПКОПУ, 3 курс, 5 группа

КОНФЛІКТОЛОГІЯ ДЛЯ ЮРИСТА

Соціальні конфлікти часто спричинюються певними юридичними ситуаціями і відповідно вирішуються за допомогою юридичних засобів. Судові або правоохоронні органи, а зрештою всі фахівці-юристи значну частину своєї діяльності займаються аналізом, розслідуванням та розглядом конфліктних ситуацій, тобто діяльність юриста напряму пов'язана із потребою оволодіння певними методами щодо попередження, управління та вирішення конфліктів, адже існує необхідність отримання таких знань, що дозволять здійснювати правову кваліфікацію конфлікту, спрямувати та ефективно врегулювати його, визначити сферу конфліктної ситуації, щоб вірно підібрати законодавчу базу для його вирішення. Правова сфера за своєю природою характеризується конфліктністю між суб'єктами, наприклад, між прокурором та адвокатом під час судового процесу, бо вони мають зовсім протилежні установки, і ні в якому разі не можуть бути неконфліктними. Суддя приділяє увагу кожній зі сторін, яка наводить свої аргументи. Адвокат намагається захистити свого клієнта, а прокурор, підтримуючи сторону держави висловлює обвинувачення. Обидві сторони, які мають протилежні позиції чекають на обґрунтоване рішення. Правильно сформульовані доводи, які ґрунтуються на глибоких знаннях про структуру конфлікту та букві закону, безперечно впливають на рішення судді, завдяки більш конкретній аргументації щодо кожної складової конфліктної

ситуації. Після оголошення рішення суду конфлікт завершується. Такий приклад дає змогу стверджувати, що тільки правових знань недостатньо для успішного використання законодавчої бази. Конфліктологія для юриста дає змогу звернути більше уваги на ті конфлікти, що характеризуються правовою позицією, зануритися в них всебічно, вивчити не тільки поверхневі судження, але й розібрати конфлікт за його структурою, джерелами, рушійними силами, суб'єктивною складовою та динамікою. Особливо важливим є мотивація конфлікуючих, адже вірно визначений мотиваційний аспект допомагає юристу визнати винуватість особи та знайти відповідне до скоєного злочину, неправомірної поведінки покарання або знайти аргументи, які б доводили невинуватість особи. Знання про конфлікт допомагає зменшувати напругу та попереджати конфліктну ситуацію, тобто уникати його розвитку. Інформація про можливі наслідки конфліктів різного рівня як в юридичній так і в інших сферах життя певним чином корисне в юриста будь-яку схильність до правового інфантилізму або нігілізму. Як відомо, такі процеси, як інтеграція до європейської спільноти, чи-то зміни у територіальних характеристиках держави або у конституції країни завжди є конфліктними, бо супроводжуються безліччю протиріч, ефективність подолання яких залежить від правильного поєднання та застосування комплексу засобів та практичних досягнень загальної та юридичної конфліктології. Тому юристу необхідно розбиратися в природі конфлікту для адекватної оцінки подій, що відбуваються, їх професійного супроводження. Таким чином, підкреслюємо важливість знань про конфлікт для юриста як елемента формування його майстерності, а також як крок до інновацій, тобто розвиток більш дієвих механізмів вирішення спірних ситуацій, що виникають в галузі правової діяльності.

Філатов Б. А.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 2 курс, 16 група

ДЕСТРУКТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВЛАДИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Проблема деструктивної діяльності політичної влади є актуальною для української держави у зв'язку із нещодавніми подіями, які мали місце в нашій країні, наслідки яких теперішня влада намагається подо-

лати. Деструктивна політика екс-президента Януковича і його прибічників призвела до нестабільності в Україні, як політичної так і економічної, загострила конфліктність в суспільстві і розгорнула ворожнечу між західною і східною частинами її території, що породили сепаратистські тенденції. Передумовою даних негативних явищ в країні стала деструкція самої влади, її деградація, а також зневіра в ній з боку населення. Можна виділити наступні прояви деструктивної діяльності колишніх політичних лідерів: по-перше, можновладці, які були при владі не ставили перед собою цілі служити народу задля задоволення його інтересів і досягнення суспільного блага, вони намагались сконцентрувати всю повноту влади в своїх руках і діяли виключно заради власного достатку і багатства. По-друге, режим Януковича всілякими засобами намагався приховати невдачі і провали прийнятих ним рішень і використовуючи силові ресурси подавлювалось інакомислення, а також залякували тих людей, які намагались йому протидіяти. Так в Україні склалось негативне відношення до правоохоронних органів, які захищали інтереси правлячої еліти, а не права і свободи громадян. Також корупція, яка пройняла усі сфери суспільного життя, масове зубожіння населення, низький рівень соціального захисту, байдужість влади до проблем суспільства — саме ці чинники і призвели до делегітимації влади Януковича. Народні маси, яким вкрай набридла деструктивна діяльність попереднього режиму, зібрались з вимогами до представників влади, проте правляча еліта не прийняла активних дій щодо мирного врегулювання конфлікту, внаслідок чого розпочалась так звана «Революція гідності», яка саме і привела до краху «імперії» Януковича. На сьогоднішній день, теперішня влада намагається вийти зі стану глобальної кризи в країні, мобілізувати все населення заради досягнення миру і тим самим досягти стабільного розвитку України. Тому зараз проводиться зміна посадового складу органів виконавчої влади, перевибори у парламент, оскільки нова політична еліта зможе провадити конструктивну політику, задля забезпечення захисту і реалізації прав і свобод громадян. Тому велику роль у запобіганні деструктивної діяльності влади відіграє суспільство, зокрема його політико-правова культура, рівень якої можна підвищити через навчально-освітні заклади та ЗМІ. Людям потрібно прививати ідею служінню народу, заради досягнення суспільного блага, а не для збагачення та отримання матеріальних цінностей і привілеїв для окремих осіб.

ВПЛИВ «РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ» НА ПРОЦЕС РОЗВИТКУ ПОЛІТИЧНОЇ ТА ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНЦІВ

Сучасна Україна розвивається на конституційно визначених засадах демократичної, соціальної і правової держави. Така держава неможлива поза високого рівня правової культури кожного з її громадян, яка обумовлює загальну повагу до права в суспільстві, культивування принципу верховенства права і, отже, реальне функціонування всіх інших інститутів держави. Правова культура — це якісний стан правового життя суспільства, який характеризується досягнутим рівнем розвитку правової системи, правової свідомості, юридичної науки, системи законодавства, правозастосовної практики, законності і правопорядку, правової освіти, а також ступенем гарантованості основних прав і свобод людини. Передумовою для забезпечення належного рівня правової культури, як кожної людини, так і всього суспільства є положення ст. 57 Конституції України: «Кожному гарантується право знати свої права та обов'язки». Декларація таких положень безумовно передбачає наявність правової культури. Разом з тим, є хибною думка про те, що процес формування правової культури буде відбуватися сам собою по мірі формування демократичних інститутів, створення ефективної правової системи тощо. Правова культура не залежить від права. Жодні закони не зможуть підняти її рівень шляхом декларування окремих норм. Процес її становлення характеризується формуванням певних культурно-правових цінностей, сформованих певною національною часово-просторовою дійсністю. Політична культура — це історично утворені, відносно стійкі політичні уявлення, оцінки та орієнтації, а також моделі і норми політичної поведінки, що фіксують рівень розвитку політичної свідомості і політичної діяльності. Так несумісність внутрішньої політики держави з інтересами українців вилилася у відкрите протистояння з владою після її відмови від інтеграції країни з Великою Європою, спочатку мирне, а після застосування державою сили і вбивства мирних демонстрантів — в збройне. Українці в черговий раз продемонстрували, що для багатьох з них свобода, справедливість, честь і гідність важать більше, ніж власне життя. Ці події

отримали в Україні й світі назву «революція гідності». Ці події не пройшли безслідно, оскільки до них залучалися навіть аполітичні громадяни. Проте через низький рівень правової культури багато подій розумілися невірно, з'явилася гостра необхідність всебічного розвитку громадянської правосвідомості, задоволення потреби у правовій інформації. Зазвичай революції є негативним фактором для формування і розвитку правової і політичної культури. Адже, сама по собі революція є акцією протесту, характер її здійснення негативно впливає на правосвідомість суспільства, бо вона завжди здійснюється незаконним шляхом. Проте «революція гідності», навпаки, підвищила рівень правосвідомості. Діючи на той час закони гальмували розвиток суспільства, тому політична ініціатива громадян послугувала міцним поштовхом не тільки для розвитку політичної системи, але й для підвищення рівня загальної політичної культури суспільства, що, в свою чергу, має безпосередній зв'язок з культурою правовою. До подій революції правова і політична культура розвивалися повільно, більшість громадян не були зацікавлені та не прагнули брати участі у розбудові демократичної, соціальної держави. Підвищення правосвідомості, формування власної політичної позиції — може розглядатися як один із найсуттєвіших результатів революції.

Харитинюк О. В.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет №9, 2 курс, 3 група

ВИКОРИСТАННЯ СОЦІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В ЮРИДИЧНІЙ ПРАКТИЦІ

Соціологічні дослідження спрямовані на встановлення, вивчення реально існуючих у межах певного часу і простору соціально-юридичних фактів, аналіз яких може бути використаний як у загальній теорії права, так і в галузевому правознавстві. Право — це важливий не тільки політичний та юридичний, а й соціальний інститут, якому належить найважливіша роль у соціальному контролі та усьому соціальному регулюванні. Оскільки право породжено суспільством, то все юридичні явища тією чи іншою мірою є соціальними. Соціологічні дослідження в юридичній практиці проводяться на межі соціології та права і тому є найбільш яскравим прикладом комплексного підходу до вирішення актуальних

питань державного й правового будівництва. Тому важливого значення набуває вивчення процесу організації та проведення соціологічних досліджень правових явищ, опанування методикою та технікою впровадження отриманих емпіричних даних. В ході дослідження, яке проводиться в цьому напрямі, виявляються потреби суспільства в певному виді правового регулювання і пояснюється вибір юридичних засобів їх задоволення. Застосування методів соціологічних досліджень збагачує правову науку, пов'язує наукові дослідження з практикою. Соціологічні дослідження використовуються при аналізі: особливості соціально-економічних, політичних, духовних умов життя, що потребують правового врегулювання суспільних відносин. Отже, предмет досліджень, що спрямовані на вивчення соціальної обумовленості права, становлять соціальні чинники не правового характеру, які тією чи іншою мірою впливають на формування і розвиток права. Предмет правового регулювання вказує, на яку сферу (або коло) суспільних відносин спрямований вплив норм права, зокрема їх диспозицій (прав і обов'язків). Певна проблема тут за сучасних умов — соціально-політична й економічна трансформація суспільства у перехідний період, їх вплив на весь спектр суспільних відносин, які регулюються правом. Конкретно-соціологічним дослідженням виявляються першочергові потреби суспільства у певному регулюванні правовою поведінкою фізичних і юридичних осіб; соціальний та соціально-психологічний механізми дії правової норми, точніше — права у повній сукупності всіх юридичних чинників впливу на правову поведінку людей. Результати конкретно-соціологічного дослідження стають теоретичною базою для науково обґрунтованих рекомендацій. Основною в аналізі права як соціального інституту є проблема її соціальної ефективності. Від рівня соціальної ефективності права залежить життєздатність і функціональна повноцінність права. Важливими показниками соціальної ефективності права є результативність роботи юридичних органів, стан юридичної практики, виявлені в ній недоліки та труднощі в рішенні юридичних питань, фактичні можливості юридичних органів в їх подоланні, а головне, їх вплив на всю сукупність суспільних відносин. Конкретно-соціологічним дослідженням обумовлюється дійсний вплив права на характер і стан соціальних відносин та їх зміни. Можна сказати, що це чи не найважливіший напрям у дослідженні зв'язку права з життям, оскільки право існує не заради самого себе, а для забезпечення того чи іншого рівня соціальних відносин, сприятливої для суспільства форми їх змін та розвитку особистості. Отже, соці-

альне дослідження природи, структури та функцій юридичної практики дає можливість виділити ті її типи, сторони та елементи, котрі необхідно удосконалювати і якісно покращувати.

Харченко О. О.
НІОУ імені Ярослава Мудрого,
ІПСКМВСУ, 3 курс, 7 група

ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА ТА ЇЇ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ СУСПІЛЬСТВА

Для того, щоб розібратися в тому яким чином політична культура впливає на формування правової держави, потрібно дати визначення, що таке політична культура. А також, на наш погляд, необхідно визначитися з її функціями. Політична культура — сукупність соціально-психологічних настанов, цінностей і зразків поведінки соціальних верств, окремих громадян, які стосуються їх взаємодії з політичною владою. Політична культура охоплює рівень знань та уявлень про політику, емоційне ставлення до неї, що мотивує політичну поведінку громадян. Політична культура — явище полі структурне, багаторівневе та існує на трьох рівнях: 1) *когнітивний рівень* — це ступінь і характер інформованості населення про політичне життя, теоретичні і повсякденні знання політиків, інтерес до них; 2) *ціннісно-мотиваційний* — свідчить про ставлення до влади, політики, про мотивацію участі або не участі в політиці; 3) *діяльнісний рівень* — це різні форми участі в політичній діяльності, стандарти і стереотипи політичної поведінки і діяльності.

Функції політичної культури: 1) *інтегративна функція* — досягнення на базі загальноприйнятих політичних цінностей згоди в межах існуючої політичної системи; 2) *комунікативна* — дозволяє встановити зв'язок між учасниками політичного процесу як «за горизонталлю», так і «за вертикаллю», а також транслювати елементи політичної культури між поколіннями; 3) *забезпечення соціального прогресу* — означає, що політична культура створює умови для ефективного розвитку політичної системи і суспільства; 4) *нормативно-регулятивна* — полягає у формуванні і закріпленні в суспільній свідомості необхідні політичні цінності,

установки, цілі, мотиви та норми поведінки; 5) *політичної соціалізації* (або *виховна*) — це входження людини в суспільство на підставі тих цінностей, що існують в даному суспільстві і прийняті політичною культурою. З усього вище визначеного можна зробити висновок, що політична культура є цінісно — теоретичним підґрунтям всієї політичної системи. Політична культура на різних ступенях розвитку існує в усіх державах. Вона виконує одні й ті ж самі функції, і ту саму роль. Виконує основне завдання, через підтримку стабільності у суспільстві та культурній спадковості поколінь. Політична система не може існувати без політичної культури, там де зникає політична культура, зникає або кардинально змінюється політична система. Розвиток політичної системи напряму залежить від рівня політичної культури, тому розумні політичні лідери повинні розвивати політичну культуру, бо її існування це запорука існування політичної системи та держави в цілому. Формування сучасної політичної культури України залежить від якісного рівня загальної культури населення і насамперед — молоді. Тому увага до цієї проблеми завжди буде актуальною.

Холодник К. В.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет № 10, 3 курс, 3 група

ПРОБЛЕМА ПОЛІТИЧНОЇ ЕЛІТИ І ЛІДЕРСТВА В УКРАЇНІ

В Україні завжди існувала проблема національної політичної еліти, яка була б здатна розв'язувати складні державотворчі завдання у конкретній історичній ситуації. Велику роль у її формуванні тим чи іншим чином відіграла належність України до складу СРСР. Комуністичний режим знищив не тільки українську національну еліту, а й соціальний ґрунт для її відтворення. Роль еліти в тоталітарному суспільстві виконувала номенклатура, риси якої значною мірою не відповідали сучасній елітарній моделі, що існувала в демократичних цивілізованих країнах. Від початку державного відродження України до других парламентських виборів правляча еліта в основному формувалася з різних прошарків колишньої номенклатури. Одна частина номенклатурної еліти стала на шлях зміцнення державної незалежності України, інша ж її частина почала рівно

відстоювати збереження колишнього ладу і повернення до «оновленого» СРСР. Правляча еліта в Україні на цьому етапі суспільного і державного розвитку виявилася нездатною до швидких комплексних реформ через те, що складалася здебільшого з вихідців соціально-класових груп, які об'єктивно боялися втратити владу. Країна не мала кадрів, які б відзначалися високою активністю, рішучістю і сучасною управлінською компетентністю. Правляча еліта тих часів ставила перед собою лише мету збереження державності й національного відродження без відповідних реформ. За роки незалежності нових лідерів, на жаль, практично не з'явився. В Україні, незважаючи на істотні зміни в політичному житті, залишився по суті колишній тип лідерства, тобто зберігається традиція лідерської поведінки вождистського типу, заснована на харизмі та особистій відданості персоні, що втілює верховну владу. Нині, в умовах політизації життя, політичного суперництва і політичної боротьби великого значення набуває проблема формування і висунення молодих лідерів. Їх нова генерація повинна проходити спеціальну підготовку та відбір, професійно займатися політичною діяльністю, діяти в межах демократичних норм і процедур прийняття політичних рішень, взаємодії різних видів влади. Суспільство потребує якісної зміни принципів відбору. Українське суспільство дозріло до необхідності зламу системи, появи державницьки орієнтованих політиків, які б мали стійкий кредит довіри, сформований не маніпулятивними технологіями, а особистісними якостями політиків. І, найголовніше, в основі всього повинна бути поставлена тріада: мораль — правда — справедливість та служіння лідерів України і українському народу. В Україні певні проблеми є і з кадровим лідерським ресурсом. Народ не довіряє владі через те, що багато політичних лідерів є лицемірними. Вони просто «вдягають маску» та промовляють потрібний текст. Лідери партій бояться втратити рейтинг, тому заради власної вигоди працюють як професійні гравці. Політики, які починають обговорювати свої цінності, часто у розмовах переходять до бажаної дійсності і не говорять про свої теперішні реальні потреби. В результаті відбувається розмивання довіри, руйнування комунікації виборець-політик. Отже, ситуація в країні вимагає негайного формування якісно інших політичних лідерів, насамперед, з точки зору їх професіоналізму, творчості, інтелектуальних можливостей, нарешті — духовності, оскільки брак лідерів нового типу створює загрозу подальшій демократизації суспільства.

ДЕРЖАВНИЙ СУВЕРЕНІТЕТ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

На сучасному етапі розвитку держав їх правові, політичні, соціальні та економічні системи піддаються значним змінам, які нерозривно пов'язані з процесом глобалізації. Особливо актуальною є проблема впливу глобалізації на суверенітет держави. Згідно з положеннями міжнародного права наявність суверенітету є однією з ознак держави. Так, ця ознака знаходить своє відображення в Статуті ООН 1945, Заключному Гельсінському акті 1975 року та закріпленій такими положеннями: повага суверенної рівності держав, право кожної держави на юридичну рівність, на територіальну цілісність, на свободу і політичну незалежність, повага права держав вільно вибирати і розвивати свої політичні, соціальні, економічні та культурні системи, право держав встановлювати свої закони та адміністративні правила. Однак, на сьогоднішній день процес глобалізації, що активно розвивається, ставить під сумнів абсолютність державного суверенітету, зокрема, в таких сферах: 1. *правова сфера*, а саме вплив міжнародного права на національне право. Наприклад, в п. 2 ст. 19 Закону України «Про міжнародні договори» сказано: «Якщо міжнародним договором України, який набрав чинності в установленому порядку, передбачено інші правила, ніж ті, що передбачені у відповідному акті законодавства України, то застосовуються правила міжнародного договору». Таким чином, в умовах правової глобалізації реалізація правових норм, які суперечать нормам міжнародного права, є неможливою; 2. *економічна сфера*. Так, процес глобалізації в даній сфері може привести до обмеження здатності держав проводити національно орієнтовану економічну політику, а так само до залежності менш розвинених держав від стабільності світової господарської системи; 3. *екологічна сфера*. Наприклад, аварія на АЕС Фукусіма-1 2011 р. зобов'язало уряд Японії вжити всіх необхідних заходів для ліквідації наслідків аварії, незалежно від волі самої держави; 4. *політична сфера*, що обумовлено створенням міжурядових і неурядових міжнародних організацій. Зокрема, в Договорі про Євросоюз 1992 р. закріпленій принцип супранаціональності, який означає, що держави прийняли закріплене в договорі рішення про те, що в певних сферах політичної діяльності

держави відмовляються від свого суверенітету і передають право прийняття рішення та законотворчості Європейському Союзу або роблять це спільно з ним. Таким чином, вплив глобалізації на суверенітет держави є суттєвим, однак суверенітет держави не зникає. Він стає більш гнучким в умовах необхідності ефективного співіснування держав, як, наприклад, у випадку обов'язку держав ліквідації екологічних катастроф, можливості вільної торгівлі між державами, допомоги у вирішенні політичних проблем тощо. Як виявляється, для збереження необхідного балансу уряд повинен проводити таку політику, яка буде спрямована на збереження суверенітету держави та неприпустимості ізоляції від світової спільноти.

Червона С. Р.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПСКМВСУ, 3 курс, 9 група

ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ОРГАНАМИ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Актуальність дослідження даного питання полягає у тому, що проблематика розбудови України як демократичної, правової, соціальної держави неможлива без високого рівня правової культури громадян та українського суспільства в цілому. Сьогодні Україна знаходиться на перехідному етапі розвитку політичної, економічної, соціальної, духовно-етичної сфер яким потрібне реформування, що також зумовлює необхідність приділення уваги щодо процесу формування правосвідомості. Українське суспільство є, перш за все, суспільством що трансформується і це неможливо без встановлення високого рівня правової культури, заснованої на верховенстві права. Тематика залучення держави до формування правової культури громадян проаналізована у працях таких вчених, як О. Бабінова, В. Бакуменко, Л. Герасіна, Н. Драгомирецька, А. Колодій, О. Крутій, М. Требін та ін. Основним суб'єктом управління й організації правового виховання в сучасному суспільстві є держава. Також суб'єктами формування правової культури є органи державної влади та їх посадовці, у тому числі із зарубіжних країн, освітні установи, міжнародні організації. На міжнародній арені давно існує ефективна усталена практика виховання громади уповноваженими на це державними органами. Наприклад важливим напрямом здійснення правового виховання в США є широка участь

суспільства в реалізації профілактичних програм федерального уряду та регіональних органів влади. Поліція проводить пояснювальну роботу на предмет того, що кожний громадянин може здійснити особистий внесок у справу попередження правопорушень. У багатьох європейських країнах діє громадська організація «Зупини злочинця», яка допомагає поліції в боротьбі зі злочинністю, забезпеченні належного стану правопорядку в регіонах, проведенні профілактичної, превентивної, виховної, консультативної роботи. Виховання суспільної правосвідомості може активним чином відбуватися через взаємодію органів публічної влади і громадськості. Сьогодні при МВС України сформовано Громадську раду, яка є постійно діючим колегіальним виборним консультативно-дорадчим органом. Вона створена для забезпечення участі громадян в управлінні державними справами, здійснення громадського контролю за діяльністю персоналу органів внутрішніх справ, налагодження ефективної взаємодії МВС із громадськістю, врахування громадської думки під час формування та реалізації державної політики. Також існують добровільні народні дружини, діяльність яких спрямована на взаємодію з правоохоронними органами, шляхом патрулювання житлових масивів і селищ, розшуку зниклих безвісти, затриманні підозрюваних у скоєнні злочину, спільного проведення профілактичних, просвітницьких, виховних заходів серед різних категорій населення, з підлітками «групи ризику», безпритульними тощо. Отже, можна зазначити що формування високого ріння правової культури перехідному суспільстві, зокрема в українському, великою мірою залежить від активної участі органів публічної влади в процесі правового виховання громадян. Звичайно при цьому потрібно не забувати про те, що не тільки від зусиль держави, а й всієї громади залежатиме процес формування правової культури суспільства транзитного типу.

Черенов І. О.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПСКМВСУ, 3 курс, 4 група

ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Проблеми національної безпеки належать до найважливіших, найскладніших багатоаспектних та інтегральних явищ суспільного і політичного життя. Динамічні внутрішньо-державні зміни, які відбува-

ються навколо України, визначили її зовнішньополітичний курс на європейську інтеграцію. Перспективою цього процесу має стати формування загального європейського політико-економічного простору, в якому Україна має реалізувати свої інтереси. В умовах стану країни, наближеного до воєнного, тема політичних проблем національної безпеки є надзвичайно актуальною, потребує детального аналізу задля винесення висновків з метою виключення повтору подій 2013-2014 рр. в майбутньому. При цьому, поза будь-яким сумнівом, політика національної безпеки має бути спрямована, насамперед, на забезпечення геополітичних інтересів України, її незалежності, політичної стабільності, прогресивного соціально-економічного розвитку. На сьогодні в Україні склалися такі політичні умови, за яких стан національної безпеки знаходиться в край хиткому становищі. Можна визначити декілька причин цієї обставини. По-перше, становлення української державності збіглося за часом із складними демократичними перетвореннями, розвитком ринкових економічних відносин, нової соціальної структури суспільства з відповідними інтересами і цінностями. Ці реформи йдуть повільно і не встигають за загальносвітовими змінами, що призводить до політичної роздробленості суспільства і значного розшарування його за рівнем і якістю життя. По-друге, внутрішнє положення України попри позитивний вплив політичних реформ характеризується негативними наслідками довготривалої системної кризи, незавершеним процесом економічних перетворень та соціальною і політичною поляризацією суспільства. Це призводило до змін нормативно-правового регулювання, зокрема прийняття законів, котрі є вигідними представникам органів влади, та не є такими, що розраховані на середній клас громадян. Як наслідок – низький рівень захищеності життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за яких забезпечуються сталий розвиток суспільства; бездіяльність з боку органів державної влади при виникненні потенційних або реальних загроз національним інтересам. Таким чином, задля ефективної реалізації політики, спрямованої на вдосконалення засобів формування національної безпеки, необхідним є вдосконалення нормативно-правового регулювання життєво важливих інтересів людини, скоординованість дій усіх складових сектору безпеки, узгодженість напряму політики, обраної органами державної влади, а також кваліфікованих політиків-керманів державної влади.

ІДЕОЛОГІЧНІ ПРОЦЕСИ ЯК СКЛАДОВА УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІТИЧНОГО РОЗВИТКУ

Жодне суспільство не може існувати без ідеології. Питання лише в тому якою вона є: реакційною або прогресивною. Остання має місце там, де вона «обслуговує» політичний режим. Коли відбувається падіння одного режиму і поступове ствердження іншого, який не спроможний миттєво виробити нову ідеологію та засоби її зміцнення, у суспільстві має місце масштабні світоглядні зміни. Це в свою чергу призводить, до того, що стара ідеологія залишається домінуючою, але вже набуває ознак реакційності, а в майбутньому така ідеологія починає виконувати деструктивну функцію, як по відношенню до суспільства, так і по відношенню до політичного режиму. У цей час відбувається ідеологічне роздвоєння особистості, коли остання намагається прийняти нові цінності, при цьому, не відмовившись остаточно від старих. Що ж стосується ідеологічної структуризації українського суспільства, то вона полягає в тому, що у результаті впливу тоталітарного режиму, прискореної трансформації політичної системи, тривалої відсутності в країні справжнього політичного плюралізму, трансформуються і самі ідеології. Жодна з основних ідеологій (лібералізм, консерватизм, соціалізм та анархізм) не є і не може бути однозначно визначеною, та зустрічатися в українському суспільстві у чистому вигляді. При цьому в межах ідеологічного плюралізму не може бути «рівності» ідеологій. Конкурентна боротьба між ними продовжуватиметься. Але їм нікуди подітися від витлумачення якості і спрямування зв'язків країни з зовнішнім світом, від формування національно-цивілізаційної самосвідомості. В інформаційному суспільстві вже не можна відгородитися від світу, зробити «соціалістичний» чи «інший» табір. Так, як в Україні так і в інших державах, навіть після встановлення нового політичного режиму, ідеологія тоталітаризму ще надовго залишає свій «відбиток» на всіх сферах життя суспільства. Врешті-решт це призводить до появи так званого посттоталітарного синдрому. Класичним прикладом якого є наша держава, в частині системи організації органів державної влади, політичних організації суспільства. Ідеологічні процеси в ній на сучасному етапі суперечливі та нео-

днозначні. Суспільна думка ще й досі перебуває у своїй значній частині під впливом принципів тоталітаризму. І хоча політична еліта сьогодні у ЗМІ стверджує про демократичні ідеологічні процеси, на практиці ж обходиться дедалі більшим «загостренням» посттоталітарного синдрому. Прикро, що мало хто здатен подивитися правді в очі і визнати, що елітарні політичні практики, які базуються на нерозвинутій політичній культурі більшості громадян України, відстоюють лише власні інтереси, незалежно від їх партійної приналежності. Україна на разі хворіє на «ідеологічне похмілля», перспективи «ідеологічного ренесансу» дуже розмиті, нечіткі. В Україні немає нічого більш невизначеного, водночас найчастіше вживаного, особливо високими політиками та урядовцями рідше в позитивному, однак, на жаль, частіше в негативному контексті (аж до заперечення), аніж дискурс національної ідеї. Доморошений негативізм, псевдонаукове критиканство та лукавство владного інтелектуального анти українізму, бажання на ньому висунутися, дезінформувавши суспільний загал, а відтак розколоти і поділити країну,- настільки переповнюють інформаційний, нібито національний, простір зухвалістю, цинізмом та марнославством. Населення втомилося від постійних нав'язувань незрозумілих для більшості політичних ідей. Врешті-решт пересічний українець ще й досі не може визначитись зі своєю соціальною позицією. На політиків розраховувати не варто, адже інтереси простого народу їх не цікавлять. От ми і отримуємо в результаті складання цих факторів невтішну картину сучасного ідеологічного сьогодення: відсутність єдиної міцної ідеології, зданої об'єднати населення держави та повести його до досягнення поставленої мети — незалежної, вільної держави з щасливим та єдиним у своїх поглядах прагненням населенням.

Черток Т. В.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет № 2, 2 курс, 2 група

БАГАТОПАРТІЙНІСТЬ В УКРАЇНІ

Тема становлення і розвиток багатопартійності в Україні має беззаперечну наукову та практичну актуальність. Адже протягом більш ніж півтора століття історичні здобутки переважної більшості країн світу тісно пов'язані з діяльністю політичних партій, що стали важливим чин-

ником їх суспільного розвитку. Важливим фактором демократизації суспільного життя в Україні є розвиток багатопартійності при якій може існувати безліч політичних партій, що теоретично володіють рівними шансами на отримання більшості місць у парламенті країни. До головних причин, що призвели до багатопартійності в Україні, можна віднести: розширення демократизації суспільного життя, гласність; історичне коріння багатопартійності в Україні; виникнення й розвиток в Україні дисидентства; нездатність КПРС продовжувати виконання керівної ролі усього суспільства, яку вона собі привласнила. Правову основу для формування багатопартійності заклав позачерговий 3-й з'їзд народних депутатів СРСР (березень 1990 р.), що вніс зміни до Конституції СРСР, скасувавши, зокрема, й шосту статтю про керівну і спрямовуючу роль КПРС — ядро в політичній системі радянського суспільства. У жовтні 1990 р. було прийнято закон СРСР «Про громадські об'єднання». У Конституції України 1996 р. зазначено: «Суспільне життя в Україні ґрунтується на засадах політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності. Жодна ідеологія не може визнаватися державою як обов'язкова. Цензура заборонена». Політичні партії мають свою програму. Програма є викладом цілей та завдань партії, а також шляхів їх досягнення. Партія може мати власну символіку, до якої належить партійний гімн, прапор, розпізнавальний знак, девіз. Політичні партії України не можуть укладати угоди, які ставлять їх в підпорядковане або залежне положення до будь-якої іноземної організації чи політичної партії. Виникнення, становлення й утвердження політичних партій контролюють державні інституції. Партійні формування обов'язково повинні мати нормативні документи (статут, програму), відповідну кількість членів, первинних організацій тощо. Реєструються політичні партії Міністерством юстиції України. Так у 1994 р. нараховувалося 30 політичних партій, у 1998 р. — 53, то у 2002 р. — 127. Нині 16 червня 2014 року в Україні офіційно зареєстровані 208 політичних партій. В останніх виборах до Верховної Ради брали участь 87 політичних партій, 9 з яких стали парламентськими. Така кількість партій свідчить про молодість української демократії, незавершеність структурування українського суспільства. Отже, процес формування багатопартійної системи в Україні триває, партії активізують пошук свого політичного обличчя та місця в суспільстві. Вони поступово заповнили фактично весь політичний спектр від лівих до правих, який існує в більшості сучасних демократичних держав. Процес формування багатопартійної системи в Україні і надалі буде тривати. Сформувалося ядро багатопартійної системи — 11 політичних

партій, які мають досить чітку організаційну структуру, розгалужену систему місцевих осередків та важелі впливу на частину електорату. Реальна багатопартійність не означає кількісний склад партійної системи, а висловлювання, захист, представлення у владі інтересів тих прошарків населення, з якими пов'язує себе та чи інша партія. Партії повинні мати вагому соціальну базу, репрезентувати її інтереси, активно впливати на розв'язання нагальних суспільних проблем, сприяти консолідації суспільства. Сьогодні значна кількість українських політичних партій не відповідають потребам соціально-економічного, політичного розвитку країни, структурі та політичним, ідеологічним уподобанням українського суспільства.

Чеснокова Н. О.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет № 10, 3 курс, 1 група

ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ПРОСТІР

Для України інтеграція в Євросоюз — це рух країни до стандартів реальної, діючої демократії та цивілізованого, соціально орієнтованого ринкового господарства. Відповідно до ст. 11 Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 1 липня 2010 року однією з основних засад зовнішньої політики нашої держави є «забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в ЄС». З часом погляди українського суспільства на ЄС змінювалися — від абсолютного несприйняття суспільством до усвідомлення корисності членства в організації для реалізації національних інтересів. Нині для України проблеми євроінтеграції є дуже важливими. Існує так звана «багатовекторність», тобто бажання України одночасної співпраці відразу з двома об'єднаннями: Європейським Союзом і Євразійським Союзом, з різними правилами і стандартами. Необхідність вибору довгий час гальмувала українську євроінтеграцію. Українська євроінтеграційна політика — передбачає проведення системних реформ в усіх сферах життя відповідно до норм та стандартів ЄС. Для подальшого вдосконалення української євроінтеграційної політики необхідно проаналізувати допущені помилки та фактори, що гальмують рух України до Європи: по-перше, це повільність у проведенні економічних реформ, відсутність

помітних результатів внутрішніх соціально-економічних перетворень. Без цього, вступ до ЄС буде залишатися недосяжною мрією; по-друге, тривогу викликає високий рівень корупції та економічної злочинності. Україна є однією з найбільш корумпованих держав Європи; по-третє, існує невідповідність нашого законодавства стандартам існуючих норм в Європейському Союзі. Не зважаючи на ті проблеми, що існують в Україні, слід відзначити появу позитивних тенденцій, що дозволяє сподіватися на можливий вступ України до ЄС у недалекому майбутньому. Так, наприклад, у багатьох високотехнологічних галузях Україна змогла зберегти провідні позиції. Після тривалого економічного спаду, вона демонструє високі темпи економічного зростання. Втім, входження України в ЄС має і позитивні, і негативні наслідки. До позитивних можна віднести такі політичні вигоди, як участь у європейській колективній безпеці та гарантування, за її допомогою, територіальної недоторканості України; та переваги — стабілізацію політичної системи та адаптацію національного законодавства із законодавством ЄС. До негативних наслідків можна віднести такі політичні недоліки, як часткова втрата суверенітету й погіршення відносин з країнами СНД. Незважаючи на мінуси, цілі ЄС і України в більшості випадків співпадають та взаємодоповнюються. Основними шляхами інтеграції України до Євросоюзу можуть бути: створення умов для подолання „мовного бар'єру” між Україною та ЄС. Українська держава має сприяти оволодінню українськими громадянами мовами міжнаціонального спілкування в Європейському Союзі; розширення доступу та способів обміну інформацією між Україною та ЄС; приєднання до створюваного в ЄС європейського культурного простору; адаптація законодавства України до законодавства ЄС; реформування системи правосуддя тощо.

Чижик Т. В.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 3 курс, 2 група

ОСОБЛИВОСТІ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Виборчий процес — це врегульована Конституцією та законами України специфічна діяльність органів і громадян (суб'єктів виборчого процесу), спрямована на підготовку і проведення виборів з метою фор-

мування представницьких органів влади. Останнім часом в Україні відбувається поживалення активності громадян, які стали не тільки контролювати, а й співпрацювати з владою. Вибори 2012 р. і, насамперед, президентські і парламентські вибори 2014 р. показали нам, наскільки ефективним може бути контроль з боку громадськості. Особливістю виборчого процесу є те, що громадські активісти та журналісти заявили, що йдуть на парламентські вибори в складі різних політичних партій, щоб змінити і оновити Верховну Раду і за час парламентської діяльності реалізувати реформи та ініціативи, за які вони боролись раніше. Громадський рух ЧЕСНО, який був започаткований групою активістів спільно з представниками партнерства «Новий Громадянин» у 2011 р., своєю метою називає активізацію суспільства задля очищення майбутнього парламенту від недостойних депутатів. Під час дочасних парламентських виборів у жовтні 2014 р. учасники Руху ЧЕСНО сфокусувалися на питанні фінансової прозорості кандидатів, політичних партій та передвиборчих кампаній, яка є важливим інструментом боротьби з корупцією в Україні. Зважаючи на недосконалість чинного виборчого законодавства, учасники ЧЕСНО висунули власні вимоги до політичних партій, які мають намір брати участь у виборах, та закликали їх відкрити повні біографії кандидатів; відкрити повні майнові декларації кандидатів за 2013 р.; оприлюднити детальний фінансовий звіт політичних партій за 2013 р.; за 5 днів до дня голосування оприлюднити деталізований проміжний фінансовий звіт про надходження коштів виборчого фонду партії та їх використання під час підготовки та проведення позачергових парламентських виборів; оприлюднити інформацію про джерела коштів, використаних для формування виборчої застави партії. Активісти ЧЕСНО проаналізували списки кандидатів до Верховної Ради України VIII скликання від усіх політичних сил та підготували рейтинг прозорості та відкритості партій, а також назвали «небезпечних кандидатів», яких вдалось виявити — для того, щоб виборці могли зробити усвідомлений вибір в день голосування. Станом на 16 жовтня 2014 року лише 12 з 29 партій, які зареєстрували виборчі списки, бодай частково розкрили інформацію про себе, надавши інформацію на запит ЧЕСНО або розмістивши її на офіційному сайті. На деяких сайтах політичних сил розміщено, в кращому випадку, детальну інформацію лише про їх лідерів. 134 «голосувальників за диктатуру» балотуються до Верховної Ради». З них 42 — від партій та 92 — самовисуванців. 127 фігурантів антикорупційних розслідувань претендують на місце в парламенті, а 13

партій висувають до парламенту щонайменше по 2 кандидати, які були депутатами I-VII скликань. Реанімаційний пакет реформ (РПР) — ініціатива громадських активістів, експертів та журналістів, що об'єдналися для пришвидшення реформування країни. Ідея створити РПР виникла в січні 2014 р. на Майдані. Громадська ініціатива підготувала дорожню карту задля прискорення реформування країни. Запропоновано провести конституційну, судову, медіа, економічну, податкову реформи, а також реформи антикорупційного законодавства, місцевого самоврядування та децентралізації, органів правопорядку, законодавства у сфері виборів, системи охорони здоров'я, банківського сектору України та ін. Як бачимо, президентські і парламентські вибори 2014 р. показали, що такий контроль за здійсненням влади з боку громадськості дієвий. Громадські організації та активісти вимагають, аби держава стала партнером суспільства, а її ціллю було забезпечення прав громадян.

Чичков В. С.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 2 курс, 16 група

ПОЛІТИЧНА ТА ПРАВОВА КУЛЬТУРА ЯК ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ

Право і політика — взаємопов'язані сфери суспільного життя, взаємозв'язок і взаємодія яких має надзвичайно велике значення. Головною умовою розвитку демократичної (правової) держави є дотримання і вдосконалення законодавства та його безпосереднє втілення у політичній практиці. Для реалізації цих завдань необхідно підвищувати рівень правової і, як наслідок, політичної культури населення. І правова, і політична культури суспільства є невід'ємними складовими частинами культури загальної. Ці два види культур складаються історично, втілюють досвід минулих поколінь та постійно змінюються. Формування політико-правової культури суспільства є результатом свідомої і, насамперед, активної діяльності громадян, їх ставлення до політичної та правової систем та участь в них. Сучасна Україна розвивається на конституційних засадах демократичної, соціальної і правової держави, в якій основоположними принципами є: свобода особистості, свобода слова, верховенство права, де життя людини, її здоров'я, честь і гідність проголошуються найвищою соціаль-

ною цінністю. Така держава неможлива без достатнього рівня розвиненості політико — правової культури кожного з громадян, яка обумовлює загальну повагу до права в суспільстві, усвідомлення принципу верховенства права і, як наслідок, забезпечує реальну можливість впливати на владу відповідно до діючого законодавства, що регулює і політичну галузь життєдіяльності країни. В сучасній Україні чимало людей невдоволені діяльністю політичних партій, рухів та, насамперед, політичних лідерів, частина населення постійно займається пошуками «винних», а інші згуртовуються та намагаються в правовий спосіб вирішувати проблеми політичного змісту. Як правова, так і політична культура виступає основою, фундаментом нового суспільства та нової держави. Процес державотворення напряму залежить від рівня розвитку політичної та правової культури громадян, від їх політико-правової освіченості. На формування цих культур впливає багато чинників. Одним з найважливіших є засоби масової інформації. Українські ЗМІ потребують негайного очищення від неправдивої інформації. Те, що сьогодні відбувається в інформаційному просторі не тільки руйнує уявлення про правову, демократичну державу, а виступає загрозою нашій державності і її суверенітету. Отже, розвинена правова та політична культура суспільства є однією з передумов правової державності, верховенства права в цілому, усвідомлення кожним, що він є особистість і що його права і свободи захищені. Це зумовлює необхідність неухильного зростання й досягнення високого рівня політико-правової культури кожного громадянина, кожної посадової особи, кожного державного службовця й особливо професійних юристів, які виконують головну роботу із законотворення та застосування права.

Чуб М. В.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 2 курс, 27 група

АНАРХІЗМ ЯК ПОЛІТИЧНА ІДЕОЛОГІЯ В УКРАЇНІ І СВІТІ

Анархізм — суспільно-політична течія, що прагне до максимально можливого визволення особистості, виступає за негайне знищення всякої державної влади шляхом стихійного бунту мас і створення федерації дрібних автономних асоціацій виробників і споживачів (союзи громад). Мета

анархізму — створення вільної організації суспільства з інститутами громадського самоуправління, яке обходиться без влади сильнішого над слабшим. Ідеї анархізму остаточно сформувалися в XIX столітті. Анархізм не треба плутати з нігілізмом, який заперечує суспільству і спрямований на його руйнування; в цілому анархізм — це пацифістський рух. Хронологічно анархізм поділяють на індивідуалістичний анархізм — представники: П. Прудон, М. Штірнер; колективістський — М. Бакунін; комуністичний — П. Кропоткін. У сучасному світі поняття «анархізм» втратило свій первісний зміст і часто вживається як синонім хаосу, безвладдя, дезорганізації. Анархізм — ідея про те, що суспільство може і повинно бути організоване без державницького примусу. Крім того, конкретні анархісти можуть мати додаткові критерії того, що включає в себе анархізм, і вони часто не згодні один з одним відносно цих критеріїв. Сучасний анархістський рух дуже різноманітний і включає безліч течій. Поряд зі «старими» анархістами, тобто представниками класичних напрямів в анархізмі, переважно анархо-синдикалістами і анархо — комуністами, існує, наприклад, такий рух як анархо-примітивізм. Сьогодні є проанархістські рухи «автономістів», ред-скіни (червоні і анархо-скінхеда), ліберальних анархістів, екологічних рухів, різних культурних ініціатив, поселень, які налічують десятки тисяч активістів. Вони борються за так звану «деколонізацію повсякденного життя» в нинішньому суспільстві. Багато сучасних анархістів намагаються створити альтернативу відчуженому і репресивному соціуму, вирішуючи всі питання колективно, на основі консенсусу, поважаючи особистість і уникаючи авторитаризму та ієрархії. Патріархату протиставляється статева рівність, традиційним родинним стосункам — комуні, ієрархії — самоорганізація. Пропагуються і активно практикуються екологізм, антиімперіалізм і антифашизм. Анархісти активно виступають проти дискримінації по національній, гендерній, статевій ознакам, проти міждержавних воєн і політики неокolonіалізму. Анархісти вельми активні в антифашистському русі, постійно беруть участь у вуличному протистоянні з неофашистами і неонацистами, а так само поліцією. У сімдесятих величезний розмах і популярність набув антиядерний рух, в якому активно брали участь анархісти і автономі. Це був дуже масовий рух, в якому активно брала участь західна молодь. Автономі -сквотери часто захоплюють порожні будівлі, які вони перетворюють на центри лібертарної культури і політики Анархізм в Україні поширився в кінці 19 століття. В 1917-1921 роки анархізм був ідейною основою багатьох селянських повстанських рухів, особливо махновщини, всього Гуляйполя. Для

більшості простих селян того часу анархізм означав звільнення від недоконалої системи влади, «влади міста», яка збирала податки, примусово забирала людей в армію. Світогляд українських анархістів того часу формувався на основі праць П. Кропоткіна. Лідерами українських анархістів були Нестор Махно, В. Волін (Ейхенбаум), П. Аршинов (Марін), А. Барон (Канторович), Й. Гутман, отамани Григор'єв, Зелений. Найбільш значущими виявилися дії анархістів, організованих анархо — комуністом Нестором Махно. Револьюційна повстанська армія України (махновці) діяла проти УНР, білих, червоних та інтервентів. У ході бойових дій махновці тричі укладали союз з більшовиками, проте всі три рази більшовики порушували союз, так що врешті-решт РПАУ була розгромлена багаторазово переважаючими силами Червоної армії, а Махно з кількома товаришами зник за кордоном. В умовах сьогодення Україні діють різні анархічні організації. Найвідоміші: Пряма дія, РКАС, АДА та САУ. САУ має офіційний статус політичної партії і підтримують ідеї правої анархії: анархо індивідуалізм й анархо -капіталізм. Однак більшість анархістів в Україні не належить до організацій, об'єднані в спільноти -афініті групи. Вони складають «Чорний блок» на демонстраціях, віддають перевагу прямим діям перед теоретизуванням, активно займаються вуличним антифашизмом. Значна кількість їх гуртується довкола вболівальників футбольного клубу «Арсенал Київ», «Антифашистської дії», феміністичних, екологічних та антизабудовницьких кампаній. Прояви анархістської активності спостерігаються й досі. Серед певної групи населення укорінюється прагнення повернути до життя ідеї анархістів, створити певні організації. Анархізм зберігається в країнах Західної Європи, Америки у вигляді різних федерацій, груп та ін. Вплив останніх невеликий, але як реальність він не може не враховуватись у політиці.

Чугай О. В.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПСКМВСУ, 2 курс, 1 група

ПРАВОВА СВІДОМІСТЬ ТА ПРАВОВА КУЛЬТУРА ЯК ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

Проблема розбудови громадянського суспільства, демократичної правової держави є безпосередньо пов'язаною із розвитком правової свідомості і правової культури. Саме правова культура та правове ви-

ховання населення є соціальною гарантією дії верховенства правового закону в суспільстві. Слід зауважити, що наукове мислення та наукова правосвідомість у взаємодії із правовим мисленням і правосвідомістю особистості, які є головними елементами правової культури, здійснюють активний вплив на реалізацію верховенства правового закону. Учені сучасної України пов'язують розбудову в Україні правової держави із суттєвим підвищенням правосвідомості громадян, їх правової культури, законслухняності, подоланням явищ правового нігілізму, професійної деформації. Вони розглядають розвиток правової культури як умову розвитку України. Механізм правового регулювання складається із системи засобів, кожен з яких має своє призначення для регулювання суспільних відносин. Норми права є первинною клітиною правової матерії. Однак лише норм права недостатньо, щоб механізм правового регулювання запрацював, встановлюючи і розвиваючи правові відносини. Окрім норм права, його конструкція включає правовідносини, акти тлумачення норм права, правову свідомість і правову культуру та акти реалізації правових норм. За допомогою норм права законодавець встановлює права і обов'язки певних суб'єктів і, власне, створює необхідні умови для розвитку правовідносин. Дуже важливу роль у механізмі правового впливу відіграє правосвідомість. Вона займає проміжне становище серед елементів правового впливу, оскільки формується у людей під впливом різних чинників, у тому числі, правових. З іншого боку, правосвідомість при всій її різноманітності і недосконалості виступає як засіб регулювання суспільних відносин. Правова культура припускає відповідні знання людьми певних положень чинного законодавства, порядку його реалізації, уміння користуватися даними знаннями при застосуванні норм права, їх виконанні. Розрізняють правову культуру суспільства, в цілому, і правову культуру особистості. Причому ці два поняття є взаємозалежними. Побудова правової держави без поліпшення правової культури та підвищення рівня правосвідомості громадян України є неможливою. У цій справі, безумовно, відіграє надзвичайну роль правляча політична еліта, адже саме на прикладі її представників формується якоюсь мірою правосвідомість і правова культура наших людей. Інфантильність їх правосвідомості є край недопустимою. Тим більше, що від рішень політичних діячів залежать долі громадян, справи всього суспільства. Підняття правосвідомості всього нашого суспільства буде також слугувати підвищення життєвого рівня громадян України, забезпечення бізнесу, вільний розвиток особистості, посилення її захисту, в тому числі судо-

вого. Проблема налагодження механізму правового впливу на суспільні відносини із метою створення правової держави є комплексною, тому і потребує комплексних підходів до забезпечення окремих елементів цього правового явища. Правова еліта нашого суспільства має докласти максимум зусиль для реалізації положень Конституції України щодо створення правової держави України. Проблема правової свідомості і правової культури ще тривалий час буде актуальною, а необхідність її дослідження безпосередньо впливає із конституційного проголошення України правовою державою. Це обумовлює потребу в неухильному зростанні і досягненні високого рівня правової культури кожного громадянина, кожної посадової особи, кожного державного службовця і, особливо, професійних юристів, на яких припадає головна робота у законотворчості і застосуванні права. Лише тоді рівень правової культури населення досягне найвищого щабля розвитку, лише тоді кожен громадянин держави відчує власну приналежність до правового життя країни, буде активним учасником правового процесу і матиме змогу самостійно аналізувати чинне законодавство, відзначаючи його здобутки і недоліки.

Чумак К. О.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет № 10, 2 курс, 3 група

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Зародження та розвиток громадянського суспільства відбувається протягом тривалого періоду еволюції сучасної цивілізації. Вся історія ідеї громадянського суспільства — це історія перетворення колективності, організованої за законами спільного життя, в розвиток людини, що вийшла із природного стану необмеженої свободи, в громадянина цього суспільства. Сьогодні громадянське суспільство — це царина, в якій люди вирішують власні конкретні проблеми, тут здійснюється представництво їхніх інтересів, ведеться суспільно значуща діяльність, тобто громадянами береться на себе відповідальність за спільне благо. Головними ознаками, що характеризують громадянське суспільство є розвиненість його інститутів та рівень громадської активності населення. Важливим чинником у формуванні громадянського суспільства

є забезпечення права людей на вільне самовираження (ч.1 ст. 34 Конституції України) та права кожного на інформацію(ч.2 ст. 34 Конституції України). Провідну роль в такому забезпеченні відіграють ЗМІ. Відомо, що право на інформацію у сучасному контексті та розумінні інформації виникло з появою та бурхливим розвитком у другій половині ХХ ст. інформаційного суспільства. Технологічний прорив останнього десятиліття створив стійкі передумови умови для усунення бюрократичних перешкод та налагодження дистанційного та ефективного діалогу громадян та публічної влади. Сьогодні вже мало кого можна здивувати таким терміном, як електронна демократія. Втім відкритим досі залишається питання, в який момент суспільство можна вважати сформованим як громадянське і коли починається його поступове переродження у інформаційне. Надзвичайно важливу роль у цьому процесі відіграють соціальні мережі. Неможливо нехтувати факторами впливу соціальних мереж на суспільне життя та формування політики сучасної держави, зважаючи на потенціал їх розвитку, який дає підстави розвивати демократичні цінності. Останнім часом спостерігається активна самоорганізація громадян у соціальних мережах, що стає своєрідним каталізатором процесів суспільних перетворень. Соціальні мережі допомагають інформаційному суспільству в Україні структуруватися не лише за допомогою політичних партій та інших громадських організацій, а й на основі неформальних об'єднань у всесвітній мережі. Це дає змогу громадянам по-справжньому ефективно брати участь у політичному житті нашої держави. Водночас, технічний потенціал Інтернету дає змогу створити дієві засоби контролю за владою, забезпечуючи при цьому прозорість її діяльності. Бюрократичний апарат уже сьогодні починає руйнуватися, та по мірі зникнення штучних перепон поступово зникатиме. Таким чином, процеси загальної інформатизації, безумовно, впливають на сучасне розуміння права на управління державою. Зважаючи на це, остання, в свою чергу, повинна відреагувати на ті якісні зміни, що пов'язані з появою інформаційного суспільства, та врахувати нові елементи суспільної самоорганізації, які активно проявляють себе в соціальних мережах. Суспільні процеси також потребують від держави створення правового поля діяльності у кіберпросторі неформальних соціальних об'єднань, оскільки чинне законодавство України про об'єднання громадян створювалося тоді, коли не було ані інформаційного суспільства, ані необхідних технічних умов. Отже, демократична держава повинна орієнтуватися в першу чергу на інтереси громадян-

ського суспільства та чинники що зумовлюють його розвиток, бо в системі взаємодії суспільства і держави соціальні мережі є фактором формування та вираження активної громадської та політичної позиції.

Чуріліна А. Д.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 3 курс, 5 група

СІМЕЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ КОНФЛІКТ

Сучасний світ вже давно заповнила гендерна рівність. Жінки навчилися заробляти, нарівні, а інколи і більше, за чоловіків. Таким чином жінка почала відчувати себе незалежною, самостійною, впевненою в собі, змогла зайняти певне місце навіть в жорстокому світі бізнесу, який ще не так давно належав чоловікам. Чоловіки не завжди, а якщо говорити відверто, надто рідко сприймають таких жінок. Їм вкрай важко відчувати себе поряд з такими жінками потрібними та незамінними. Здавна існує формула сімейних стосунків, в яких чоловік — годувальник та здобувач, плюс жінка — берегиня домашнього вогнища, дорівнює щаслива родина. Але сьогодні диктує інші правила. Не рідким прикладом є сім'ї де ролі змінені навпаки. І ось тут з'являється підґрунтя для сімейних конфліктів, сварок, а іноді навіть і розлучень. В таких родинах існує два варіанти розвитку подій, де одна сторона займає позицію жертви, а інша — агресора. Варіант перший. Жінка заробляє більше за чоловіка, а його все влаштує. Він віднайшов у своїй другій половинці так би мовити спонсора і дозволив собі розслабитись і ні про що не думати. Навіщо шукати роботу з вищим рівнем доходів, якщо грошей і так вистачає? В цьому випадку жінка починає відчувати себе головною і нерідко від неї можна почути «все сама». Чоловік, наче представник з роду паразитуючих, пристосовується до такого життя і повністю задоволений станом подій. Страждає жінка, яка в формулі сімейних стосунків займає обидві позиції і годувальниці і господині. В другому варіанті чоловік, розуміючи що його дружина приносить набагато більше доходів у сімейний бюджет, відчуває себе пригніченим і навіть не потрібним. Йому важко реалізувати себе, досягати успіхів у своїй, нехай і менш прибутковій, справі, оскільки голова його зайнята лише тим, що він не виконує тієї функції, яка на нього покладена формулою сімейних стосунків.

З цього відчуття власної неповноцінності і виникають конфліктні ситуації в сім'ї. Для здорових стосунків в сім'ї вкрай необхідно запроваджувати профілактичні методи вирішення конфліктів. Важливо розуміти, що попередження конфлікту проходить через укріплення партнерських стосунків між подружжям. Намагання залучати один одного в спільну діяльність, прояв уваги один до одного, розмови про позитивні і негативні почуття, демонстрація співчуття і підтримки, відверта радість один за одного, ні в якому разі не виражати свою зверхність, проявляти повагу до того, чим займається друга половина, проявляти лише конструктивну критику, а не пусті звинувачення. Рішення проблеми у першому варіанті полягає в наступному: жінці необхідно розуміти просту річ, чим більше вона буде працювати і виконувати всю домашню роботу, тим більше чоловік буде відсторонюватися від обов'язків. Необхідно встановити певні рамки ведення господарства. Розподілити ролі, якщо чоловік категорично відмовляється працювати, або допомогти і підтримати його у пошуку джерела доходу. Розв'язання конфлікту найчастіше криється в діалозі. Та не слід надавати конфлікту різких оборотів. Необхідно підійти до його вирішення розумно та стримано. По своїй суті даний вид конфлікту є закритим, тому саме тут мають місце договірні стосунки. Для вирішення конфлікту описаного у другому варіанті, необхідно дотримуватися певних правил саме жінці, адже жертвою ситуації є чоловік. Жінка не повинна демонструвати чоловіку, що він від неї залежить. Ні в якому разі не можна вимагати від нього звіт витрат, показово видавати гроші із свого гаманця. Необхідно зменшити розмови, де головною темою є гроші, особливо звертати увагу на своє підвищення і як наслідок приріст до заробітку. Не слід говорити про те, що доходів чоловіка не вистачає на потреби сім'ї, а тим паче в такому ключі порівнювати його з іншими, більш успішними, чоловіками. Показувати чоловіку, що він необхідний. Запитувати поради, цікавитись його думкою. Якщо чоловік виконує якусь хатню роботу, не слід сприймати це як даність. Дякувати йому за допомогу, відзначати, що як би не він, ви б вже з ніг валилися або були вимушені наймати хатню робітницю. Отже, жінка, яка заробляє більше за чоловіка — це не вирок для сімейних стосунків. В будь-якому конфлікті можна знайти розумний компроміс та шляхи до його вирішення. Необхідно лише розібрати все на елементи, зрозуміти причину його виникнення і обрати правильну тактику поведінки. Тоді конфлікт перетвориться на взаємодопомогу та співпрацю на благо родини.

У ПОШУКАХ ОПТИМАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ДЕМОКРАТІЇ ДЛЯ УКРАЇНИ

Сьогодні ми перейшли на новий шабель розвитку демократичного суспільства. В умовах напруженої політичної ситуації досить близькими для нас стали поняття єдність, рівність, братерство як основні постулати демократії, яка має грецькі корені й у дослівному перекладі означає "народовладдя". Вона визначається, насамперед, як державний лад, що ґрунтується на владі народу і гарантує залучення громадян до процесу прийняття політичних рішень. Демократія перетворилась на сукупність вимог до держави, що зараз чітко простежується в Україні, невиконання яких може призвести до девальвації змісту цього поняття і навіть поставити під сумнів основні цінності самого демократичного розвитку як такого. Український народ переходить від однієї крайнощі в іншу у пошуках оптимальної моделі демократичного суспільства: від авторитарних тенденцій влади еліт до охлократії, де влада належить натовпу під гучними гаслами плюралізму. Можна погодитись з думкою російського дослідника М. Баранова про те, що моделі демократичного устрою кожної держави є своєрідними, тому що демократія не зводиться до певного єдиного, уніфікованого набору інститутів і правил. Звідси можна говорити про конкретну форму демократії у конкретній державі, яка залежить від соціально-економічних умов, від традиційного ладу держави, від політичної культури, від сприйняття влади у суспільстві. Однак, на нашу думку, не можна нехтувати першоосновами демократичного ладу. Аксиологічний підхід для певного розуміння і інтерпретації демократії наголошує на загальнолюдські цінностей, які є обов'язковими для демократичного ладу суспільства. До таких цінностей належить свобода, рівність, соціальна справедливість, право обирати і бути обраним, недоторканість і невтручання в особисте життя. Для демократії в межах цього підходу важливим є не факт використання громадянами цінностей, а надання можливості їх використання. Так, Україні характерний інститут виборності державних органів, існує система стримувань і противаг, діють громадянські інститути на автономних позиціях, Для нашого суспільства зараз є необхідним виключити ілюзії про всемогутню владу, яка повинна захистити від усіх негараздів, а свідо-

мо включитись у процес дотримання основних засад демократії і нарешті відчувати відповідальність за власні дії, навчитись довіряти тим, кого ми обираємо як представників влади від народу і не ототожнювати їх з беззаконням, верхівка влади повинна акцентувати увагу не на привілейовану меншість, а на розвиток середнього класу, який є стержнем нашого суспільства. На перший план має вийти економічна стабільність, яка зміцнить демократизацію, адже впевненість у завтрашньому дні є запорукою довіри до політичного режиму в державі.

На підставі аналізу українського суспільства можна представити демократичну модель, яка має такі складові: збереження чесних, змагальних та регулярних виборів; економічна стабільність; провідні осередки діяльності інститутів демократії — місцеві структури (територіальні громади, органи самоорганізації населення), яким простіше представляти інтереси окремих громадян; пріоритетні напрями для активізації роботи громадських організацій. Передати або частково делегувати їм окремі функції державних органів (особливо у соціальній сфері, спорті, культурній діяльності); політична дисципліна народу й високий рівень політичної культури, яка проявляється у свідомому виборі, а не в гіпнотичній силі ЗМІ; політична еліта для якої пріоритетними є демократичні блага; мінімізація конфліктів між різними політичними силами.

Шевчук Л. В.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет № 10, 3 курс, 3 група

ПОЛІТИЧНІ ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Проблема забезпечення національної безпеки сьогодні є вельми актуальною для України, яка переживає гостру політичну кризу. Нажаль, в науковій літературі немає однозначного визначення поняття політичної безпеки. Вона розглядається і як збереження існуючого конституційного ладу, і як відстоювання демократичних цінностей. Втім, безумовним є висновок, що загальною загрозою політичній стабільності залишається ситуація, що склалася в економіці України. Тривале падіння обсягів виробництва, хронічні борги щодо зарплатні, зниження рівня життя населення провокують радикальні настрої, страйки, зростання популяр-

ності ультралівих політичних сил. Це призводить до накопичення нерозв'язаних проблем і зростання у людей незадоволення політикою центральних органів влади. Низький рівень розвитку громадянського суспільства є чинником, який провокує конфліктогенність політичної сфери. Загрозу національній безпеці й стабільності держави, яка знаходиться на шляху трансформації від тоталітарного до демократичного стану, становлять відсутність традиції шанувати права людини й готовності цивілізовано домагатися їхнього дотримання. Процеси визнання та запровадження політичних та економічних свобод часто перетворюються на їх гіперболізовану лібералізацію. Сьогодні можна констатувати, що Україні загрожує послаблення системи легального регламентування держави, яке зумовлюється її руйнуванням, витісненням «тіньовими» структурами влади, тобто фактичним роздержавленням суспільного життя. Наслідком цих процесів може бути подальше зниження життєзабезпечення суспільства, відсутність узгоджуючого та координуючого впливів центральної влади на перебіг подій.

Крім внутрішніх загроз політичній безпеці України, були і залишаються зовнішні загрози. Серед них експерти виділяють: стратегічну невизначеність можливостей багатовекторної зовнішньої політики; неврегульованість міжнародно-правових відносин України з деякими сусідніми державами та експансіоністські зазіхання певних політичних сил в них; відсутність чіткої стратегічної програми інтегрованості в існуючі міжнародні системи колективної безпеки тощо. Україні належить створити систему політичної безпеки, яка б відповідала демократичній правовій державі. У зв'язку з цим першочергове значення має розвиток громадянського суспільства, підвищення політичної культури і активності народу. Але при цьому слід усвідомлювати, що оскільки політична безпека забезпечує також і захист політичних прав, свобод і дій громадянського суспільства і особи, важливо, щоб політична сфера була надійно захищена від свавілля і амбіцій силових структур безпеки (армії, розвідки, контррозвідки, правоохоронних органів тощо). У виявленні і захисті справжніх національних інтересів у сфері політики у демократичних державах величезна роль належить опозиції, незалежним ЗМІ, різним асоціаціям і фондам. Таким чином, враховуючи, що політична безпека є сукупністю заходів з виявлення, попередження і усунення тих чинників, які можуть завдати збитку політичним інтересам країни, народу, суспільства, громадян, зумовити політичний регрес і навіть політичну загибель держави, слід пам'ятати, що існує багато небезпек, які

здатні підірвати владу, правовий порядок, викликати хаос. Накопичення цих загроз зумовлює необхідність створення дієвого механізму їхнього попередження і, за необхідності, подолання.

Шепетенко К. Г.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКООУ, 3 курс, 11 група

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВЛАДИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Наразі можна констатувати факт, що в Україні ще не затвердилися сталі політичні норми і традиції, котрі, як відомо, відіграють важливу роль у будь-якій демократичній політичній системі. Для українського соціуму наочним є помітний брак відповідальності державних органів та посадових осіб за цілеспрямоване і належне здійснення ними владних повноважень. В першу чергу це стосується тих, хто безпосередньо стоїть у важелю управління країною, тобто політичних лідерів, членів політичних партій, усієї політичної еліти загалом, яка здійснює вирішальний вплив у країні. Подібне становище негативно позначається не тільки на дієздатності держави, але й на її сприйнятті широкою громадськістю, світовою спільнотою загалом і зумовлює необхідність поглибленого дослідження феномена політичної відповідальності, адже на піку політичних конфронтацій це може призводити до затяжних політичних криз. Тому, для українського політикуму надзвичайно актуальним є вдосконалення правових механізмів, що дозволять спрямувати його діяльність у конструктивне русло та обмежити деструктивну практику в системі сучасних політичних відносин. Досягнути цього можна шляхом впровадження політичної відповідальності, яка за допомогою правових засобів, певних методів контролю збоку інститутів громадянського суспільства впливатиме на суб'єктів політики у випадку порушення ними політичних норм, недотримання взятих на себе політичних зобов'язань. Політичну відповідальність слід розглядати як відповідальність за належне (в розумінні суспільства або його більшості) здійснення державної влади. Суб'єктом політичної відповідальності при цьому постають ті носії влади, які реально визначають зміст державно-управлінської діяльності. Не можна говорити про будь-яку політичну відповідальність осіб, які не

здійснюють ніякого впливу в політиці, на суспільство загалом. Звичайно, відповідальність політиків та державних керівників — річ реальна і важлива. Не випадково у світовій політичній практиці фігурують поняття популізму, спекулятивної риторики, демагогії тощо. Всі вони різною мірою відбивають безвідповідальність політиків, котрі обіцяють одне, а роблять інше. Звичайно, тут можна відзначити певні прорахунки політиків, які внаслідок власних, суб'єктивних чи зовнішніх, об'єктивних обставин (наприклад, світової економічної кризи) не змогли раціонально оцінити як теперішню ситуацію в країні, а й майбутні перспективи її розвитку. Слід зазначити, що у тих чи інших проявах політична відповідальність завжди є атрибутом усіх державно організованих суспільств. Демократично організована держава для унеможливлення негативних наслідків неналежного, безвідповідального використання державної влади для себе потребує спеціального механізму інституційного забезпечення політичної відповідальності, який дозволяв би приводити у відповідність із суспільними очікуваннями персональний склад і, відповідно, зміст діяльності правлячого угруповання. Політики повинні врешті зрозуміти, що за свої дії та слова необхідно відповідати, та почати здійснювати реформи, які допоможуть Україні стати дійсно демократичною державою, якою управляє народ, а не група людей, які реалізують власні інтереси.

Шокал Ю. В.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІШКОПУ, 2 курс, 5 група

ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО ЯК ОСНОВА ДЕМОКРАТИЧНОЇ ДЕРЖАВИ

Громадянське суспільство визначають як сукупність рівноправних індивідів і як сукупність недержавних об'єднань, і як сукупність різноманітних суспільних відносин між даними суб'єктами. Сама ідея громадянського суспільства своїм корінням сягає Давньої Греції та Риму. На різних етапах історичного розвитку проблема створення громадянського суспільства була актуальною, бо люди, політики завжди мріяли кращого суспільного устрою та гідного призначення людини. Процес розбудови громадянського суспільства в Україні складний і суперечливий. Най-

більш важливою проблемою є концептуальне обґрунтування та практична нормативна регламентація взаємодії громадянського суспільства з державою. Розбудові громадянського суспільства в Україні має сприяти процес розкріпачення свідомості людей, усвідомлення цінностей демократії та неприйняття будь-яких форм диктатури. Також передбачається реалізація народного суверенітету, прав та свобод людини. Громадянське суспільство і держава в інституційному розумінні не можуть в реальності існувати одна без одної. Розглядаючи феномен активності людини в соціально-політичному житті, варто підкреслити те, що громадянська активність населення, не обмежується участю у виборах. Людина може брати участь в громадських рухах, в різних об'єднаннях громадян, проводити мирні мітинги, різні акції тощо. На сьогодні, яскравим прикладом виявлення суспільної активності є Революція гідності (Єврореволюція), коли громадяни проводили протестні акції проти корупції, тривалого свавілля правоохоронних органів та сил спецпризначення і підтримували європейський вектор зовнішньої політики України. У вигляді протестів відбувались мітинги, демонстрації, студентські страйки. Події Євромайдану сприяли створенню Закону України «Про очищення влади». Цей Закон спрямований на подолання залишків московської колонізаційної політики в Україні, очищення органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій від ідеологів та реалізаторів цієї політики, недопущення новітньої колонізації України, усунення загрози суверенітету та територіальній цілісності України, встановлення історичної та соціальної справедливості, зміцнення духу і моралі Українського народу. Законом визначаються правові основи проведення люстрації, статус, функції та повноваження органів люстрації, відповідальність за порушення законодавства про люстрацію. Питання про сприяння розбудови громадянського суспільства є запорукою відстоювання прагнень всіх громадян до незалежності, миру і злагоди. Що ж до нинішньої ситуації в Україні, то формування в ній громадянського суспільства є завданням дуже тяжким і довготривалим. Протягом значного часу вона перебуває у глибокому кризовому стані. Отже, сьогодні очевидно, що Україна стала на шлях демократичної держави та обрала європейський вектор розвитку, має спрямувати свої зусилля на поглиблене вивчення й вироблення нового розуміння організації громадського, демократичного цивілізованого соціуму, що визначатиме принципи й характер відносин у всіх сферах життєдіяльності.

МЕТОД ПОРІВНЯННЯ У КОНТЕКСТІ КОНФЛІКТОЛОГІЧНОЇ НАУКИ

На сучасному етапі функціонування та розвитку суспільства наука конфліктологія покликана з'ясувати ступінь цілісності, урегульованості, стабільності, узгодженості існування даного інституту саме в практичній площині, а тому її предметом виступає — соціальна взаємодія особистостей, угруповань, організацій, суспільств, а, зрештою, й держав, які виступають основними системоутворюючими елементами суспільства. Саме тому для вирішення конкретних конфліктологічних ситуацій, в разі їх виникнення, і застосовується один із найдавніших емпіричних методів наукового дослідження — метод порівняння. Суть методу порівняння, як зазначав відомий радянський вчений-правознавець М. М. Файзієв, в тому, що це спосіб визначення та з'ясування якості явища шляхом його співставлення з якостями та властивостями іншого явища; це — встановлення закономірності шляхом порівняння об'єктів, їх якості в минулому та сучасному. Структурними елементами даного наукового методу виступають: об'єкт 1; об'єкт 2; підстава (критерій) порівняння — властивість, за якою порівнюють об'єкти; висновки, як наслідок конкретного порівняння. При цьому, специфіка його застосування полягає в тому, що він має абстрактний характер і використовується у випадках, коли неможливим чи неефективним є застосування іншого, більш точного наукового методу. Такої ж точки зору дотримуються Г. Алмонд та Г. Пауелл: «...логіка та мета порівняльного методу використовується політичними науками подібно до того, як експеримент використовується точними науками. Політолог не може спроектувати експеримент щодо політичного устрою та спостерігати за його наслідками. Однак порівняльний метод створює можливості описати та кваліфікувати, організувати та пояснити різноманітні комбінації подій, які відбуваються у політиці різних країн». У випадках, коли перевага при проведенні наукового дослідження та аналізу отриманих результатів все ж надається порівнянню, то не слід забувати, що об'єкти, які порівнюватимуться не повинні бути тотожними, оскільки в такому випадку, проведення дослідження є нераціональним. Проте

в той же час, обов'язковим елементом структури порівняльного методу є наявність спільності в досліджуваних об'єктах, яка й буде покладена в основу наукового аналізу. Хоча дані принципи і є ключовими при здійсненні порівняння, проте правильність та обґрунтованість отриманих результатів, які матимуть реальне практичне значення для вирішення наявної конфліктологічної ситуації, яка виникла в суспільстві, буде мати місце не тільки при належному виокремленні потрібної підстави для проведення класифікації, а й за умов врахування особливостей кожного об'єкту, які беруть участь у порівнянні. Так, яскравим прикладом, ігнорування вищесказаного є випадки порівняння чи проведення аналогії рівня розвитку суспільства чи стану його добробуту в таких країнах як США та України. Помилковість проведення такого порівняння підтверджується тим, що дані об'єкти належать до різних правових систем, що відіграє вагоме значення при визначенні напрямків їх розвитку; має місце різна політична культура та рівень її розвитку; не менш вагому роль відіграють національні традиції; період існування держави як незалежної тощо. При цьому проведення порівняння України з країнами, що входять до континентальної правової системи буде цілком обґрунтованим та зможе вирішити конкретні проблеми, що постали перед суспільством в цілому чи окремими його членами або їх об'єднаннями. На сьогодні однією з актуальних підстав практичного втілення методу порівняння є аналіз рівня майнової забезпеченості осіб, які виконують різні функції для належного функціонування держави в цілому, а тому дане питання потребує належного дослідження та аналізу отриманих даних. Найперше, що зазвичай, потрапляє в центр уваги є колосальна відмінність матеріальної забезпеченості посадових осіб вищих державних органів України та ряду зарубіжних країн. Зазвичай, наголошується на безпідставності, необґрунтованості значного розміру пільг та зарплат, якими наділені вітчизняні парламентарії чи інші посадові особи, про що свідчать результати проведеного порівняння у випадках, якщо іншим об'єктом дослідження була Норвегія, Данія, Канада, Франція, Німеччина тощо. Проте, при цьому, мало хто звертає увагу, що така невідповідність в оцінці необхідної та справедливої оплати праці існує і стосовно інших професій, зокрема в Україні надзвичайно низький рівень оцінки праці медичних працівників, у порівнянні з вже названими країнами. Тобто таких прикладів існує безліч, проте суть даного зауваження полягає у тому, що проводити порівнян-

ня потрібно з відповідною обережністю для того, щоб не втратити ознаку об'єктивності. У даному випадку саме застосування методу порівняння дозволяє з'ясувати наявну різницю при вирішенні одного й того ж питання, але в контексті різних держав, проте з'ясування наявних відмінностей є тільки поверхневим проявом застосування даного методу, оскільки його кінцевим результатом є також встановлення причин такої суттєвої відмінності при вирішенні поставленого для з'ясування питання, що також буде результатом проведеного наукового дослідження, шляхом використання саме методу порівняння досліджуваних об'єктів. Таким чином, метод порівняння є одним з найбільш застосовуваних на практиці методів наукового дослідження, результати застосування якого покликані розв'язувати наявні конфліктологічні ситуації чи попередити їх виникнення у суспільстві, оскільки останнє перебуває в постійній динаміці. Застосування даного методу дозволяє вирішувати значне коло дискусійних питань; сприяє уникненню повторення вже допущених помилок; а також сприяє накопиченню необхідного досвіду вирішення того чи іншого питання, яке свого часу торкнулося практичної площини, та стосовно якого було знайдено його раціональне вирішення.

Шутов Д. К.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет №7, 3 курс, 3 група

ПОЛІТИЧНІ КОНФЛІКТИ: ПРОБЛЕМИ ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВ'ЯЗАННЯ

Саме в політичній сфері найчастіше виникають конфлікти. Причиною цих конфліктів є відносини влади, відповідно до яких одні верстви населення здійснюють управління, а інші — їм підпорядковуються, інтереси одних стоять над інтересами інших, що може викликати суперечності між ними. Політичний конфлікт — гостре зіткнення протилежних сторін, обумовлене спільним виявом різних інтересів у процесі боротьби за владу, які виникають між людьми різного соціального статусу. Такий конфлікт має свої особливості. По-перше, такий конфлікт виникає щодо здійснення та функціонування політичної влади, по-друге, в політично-

му конфлікті беруть учать цілі соціальні групи, а не окремих індивідів, по-третє, наслідки такого конфлікту так, чи інакше впливають на всі сфери суспільного життя. Актуальність даної теми пов'язана з трагічними подіями 2014 р. на Сході України. Нагальною потребою стає необхідність дослідження як сутності політичних конфліктів, так і способів їх попередження та вирішення. Політичний конфлікт зачіпає інтереси певних прошарків, класів та суспільства в цілому. Тому суб'єктами політичних конфліктів є окремі інститути, політичні організації, політичні лідери, які представляють інтереси різних соціальних груп. Для того, щоб захистити свої права та інтереси, окремі громадяни створюють спеціальні організації й інститути, об'єднуються у співтовариства, стаючи суб'єктами політичних конфліктів.

З цього випливає, що політичний конфлікт має інституційований та організований характер. Як зазначав І. П. Станкевич, «Політичний конфлікт може відбуватися у двох вимірах: між політичними і соціальними групами, які у даний момент не володіють владою, але прагнуть нею завладіти; всередині політичних і соціальних груп, які при владі, але прагнуть більшого впливу на прийняття рішень і повного задоволення своїх інтересів». Виникнення конфлікту свідчить про наявність певних протиріч та розбіжностей між владою та суспільством. Внаслідок цього політичний конфлікт починає призводити до нестабільності та безладу в суспільстві, прояву негативних рис суспільства, як тероризм, насилля, війна. Слід зазначити, що політичний конфлікт крім негативних має й позитивні функції. Він може попереджувати застій, стимулювати інтерес та сприяти об'єднанню громадян для досягнення спільної мети. Отже, політичний конфлікт може виступати джерелом особистісних і соціальних змін. Серед найбільш типових засобів вирішення політичних конфліктів можна виділити наступні: досягнення компромісу, який заснований на взаємних поступках, або визнання та розуміння сторонами взаємних прав та інтересів; примирення на основі примусу, де одна сторона може ігнорувати думку іншої, якщо вона має значні переваги щодо сил, ресурсів. Таким чином, можна зробити висновок, що попередження політичних конфліктів — це обов'язок кожної держави. Протистояння на Сході прямий наслідок некомпетентності влади у по-перше, передбаченні, а по-друге, у відверненні конфліктів. Зараз необхідним є питання розв'язання ситуації на Сході із залучення всесвітніх наукових розробок з питання політичних конфліктів.

ЧИ МОЖЛИВА ПОЛІТІЯ ЯК ФОРМА ДЕРЖАВНОГО УСТРОЮ У СУЧАСНОМУ СВІТІ?

Сьогодні більшість держав у світі віддають перевагу демократії, вважаючи її найкращою формою державного устрою, чи принаймні найбільш доцільною. Проте Аристотель розглядав демократію як неправильну форму, віддаючи перевагу політії. Характеризуючи політію Аристотель зазначав, що найкраще об'єднання — те, котре створюється із середніх складників, і ті держави мають найкращий устрій, де середній прошарок становить значну кількість і користується більшим впливом порівняно з обома крайніми верствами населення, принаймні дужчий від кожного з них, взятого окремо. З'єднавшись із тим чи тим складником, середній складник набуває впливу і перешкоджає виявам протилежних крайнощів. Тому дуже бажано для держави, аби її громадяни володіли середньою власністю, що є достатньою (для існування). В тих випадках, коли одні володіють незмірним багатством, другі — ніяким, виникає або крайня демократія, або крайня олігархія, або тиранія — саме внаслідок протилежних крайнощів, що мають місце у майнових відносинах (між громадянами). Отже, зрозуміло, що середній стан найкращий для державного устрою, бо тільки завдяки йому відсутні групові чвари. Там, де середнього прошарку багато, найрідше бувають громадянські чвари й незгоди. Аристотель був впевнений, що тільки там, де в складі населення середні мають перевагу або над обома крайнощами, або над однією з них, державний лад може розраховувати на стійкість. Але сам Аристотель зазначав, що така держава зустрічається вкрай рідко і не у багатьох. Це історія. Але чи існує політія у сучасному світі і чи можлива вона взагалі? Зважаючи на те, що в основу керування державою покладені владні відносини, а влада завжди приваблювала людину, особа прагне завоювати владу зазвичай задля задоволення своїх власних примх та інтересів, в першу чергу задля власного збагачення. При цьому постає питання, яким чином буде поводити себе так званий середній прошарок, зосередивши владу в своїх руках? Якщо останній почне задовольняти власні потреби і збагачуватись, то в результаті перестане бути середнім, що вже унеможливує існування такого державного устрою,

як політія, адже виходить що владні повноваження вже зосереджені в руках заможної верхівки. Такий розвиток подій виключається у тому випадку, якщо представники цієї заможної верхівки є альтруїстами. В цьому випадку постає ще ряд питань, чи можуть усі суб'єкти які наділені владними повноваженнями бути альтруїстами, та чи взагалі така особа буде прагнути влади, чи зможе її утримувати і розпоряджатися нею? Таким чином, на мою думку, політія — це певний ідеал, орієнтир, якого слід прагнути. Теоретична модель, яка, враховуючи реалії життя та психологічні особливості людини, не може існувати на практиці, принаймні сьогодні. Тому, мабуть, більшість, слідом за У. Черчелем, притримується позиції, що демократія є найкраща формою серед найгірших. Звичайно, неабияку роль у формуванні державної влади, і взагалі у суспільних взаємовідносинах, відіграє вплив багатьох факторів, які у різні часи можуть бути не однакові. Аристотель мав рацію, щодо того, що в усьому потрібно шукати золоту середину, адже тільки тоді можна досягти гармонії і стабільності. Можливо, це лише питання часу.

Яковенко Р. К.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОПУ, 4 курс, 6 група

ТРУДОВИЙ КОНФЛІКТ: ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

Трудові конфлікти — це зіткнення інтересів та думок, оцінок між представниками різних груп з приводу трудових відносин (умов, змісту, організації праці та її оплати). Формами трудового конфлікту є критичні виступи на зборах трудового колективу, звільнення, в тому числі й колективне, страйк, демонстрації, саботаж, бунт. Будь-яка організація проходить у своєму розвитку через серію трудових конфліктів та не може існувати без внутрішньої напруженості, так само, як і без зіткнення між певними позиціями, представленими в ній. Для того, щоб визначити методи попередження та шляхи вирішення трудових конфліктів, слід визначити причини їх виникнення. До основних причин трудових конфліктів науковці відносять: порушення встановлених термінів виплати заробітної плати; невиконання роботодавцем діючих норм і правил трудового законодавства (за 2013 р. з цих причин відбувся не один страйк

та території України, серед яких: 25 грудня — страйк «Луцького підприємства електротранспорту»; 19 грудня — страйк працівників «Дніпропетровського Міськелектротранспорту»); неможливість або небажання керівництва організації поліпшити умови праці на робочих місцях (відомий приклад з історії — хвиля страйків по концтаборах, де було багато українців: у Норильську (1953 р.), у Воркуті (1953 р.), у Темір-Тау з вимогами скорочення робочого дня з 12 до 9 год., припинення морити в'язнів голодом); зниження рівня соціальних і трудових пільг, гарантій і компенсацій для працівників та невідповідність розміру оплати праці трудовому навантаженню працівників (страйки шахтарів Донбасу 1989-90-х років, які окрім цієї, охоплювалися й іншими, вищезазначеними причинами); прагнення керівництва організації незаконно розірвати трудовий договір з працівниками; невиправдано високий рівень скорочення чисельності або штату працівників організації (аналіз судової практики наочно показує високий коефіцієнт виникнення трудових конфліктів з цих причин); порушення умов укладених договорів з оплати, закупівель, постачання продукції та ін.; зниження (зміна) цінностей культури праці і виробництва., тощо. Проаналізувавши точки зору, щодо методів попередження та шляхів вирішення трудових конфліктів (А. Осєєва, З. Пушкаря, Л. Михайлової та ін.) можна виділити наступні: 1) «механічне» усунення конфлікту (тобто звільнення чи переведення працівників); 2) ділові переговори — такий підхід сприяє збереженню стану світового взаємодії між протидіючими сторонами; 3) укладення колективного трудового договору; 4) звернення працівника до комісії з трудових спорів або до суду; 5) прийняття відомчих і міжвідомчих конвенцій між представниками державних органів, роботодавцями та профспілками; 6) посередництво — надання опонентам чи сторонам права вирішувати проблему вироблення рішення третій стороні. Вважається, що трудовий конфлікт відкриває дорогу інноваціям, сприяє формуванню нового рівня взаєморозуміння та співробітництва. В багатьох випадках він призводить до позитивних змін, але інколи не співрозмірними шляхами (таким, як самоспалення гірника О. Михалевича (14.12.1998 р.), після якого через декілька днів майже трирічна заборгованість гірникам була погашена). Але одночасно конфлікт може стати фактором руйнування соціально- трудових відносин. Негативним наслідком трудового конфлікту може бути зниження якості продукту, продуктивності праці, підвищення рівня плинності, тощо. Зокрема у першому півріччі 2008 р. Федеральне міністерство праці Німеччини офіційно зареєструвало

290.000 пропущених людино-днів по причині страйків, що відповідно призвело до значного зниження виробництва. Окрім цього, слід розуміти, що хоча ряд причин трудових конфліктів передбачає як адміністративну відповідальність (ст. 41, 41-1, 41-2, 41-3 КУпАп), так і кримінальну відповідальність (ст.172, 173, 175 ККУ), в повсякденному житті трудові конфлікти є частим, розповсюдженим явищем. Підсумовуючи, слід зазначити, що розв'язання трудових конфліктів посідає важливе місце у діяльності організації, а сам конфлікт визнається вченими, як неминучий і необхідний фактор в розвитку трудових відносин.

Яренчук К. В.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 2 курс, 10 група

ПРОБЛЕМА ВЗАЄМОДІЇ ПОЛІТИКИ ТА МОРАЛІ

Політика та мораль – два феномени людського буття, котрі протягом всієї історії відігравали роль найважливіших регуляторів суспільного розвитку. Їх поява зумовлена самою природою людини, її потребою в координаційній силі, котра б брала на себе інструменти управління, розмежовуючи вічну дилему між добром та злом, справедливістю та несправедливістю. Однак, обидва ці феномени ґрунтуються на принципово різному підґрунті, використовуючи власний арсенал методів, що дає привід для конфлікту між ними, цим і зумовлюється актуальність питання про співвідношення політики та моралі. Відповідь на питання про співвідношення політики та моралі коливалась під тиском історичних та соціокультурних факторів і мала декілька варіантів: від ідеї абсолютної єдності моралі та політики в Античній філософії до їх рішучого протиставлення в період пізнього Середньовіччя (Н. Макіавеллі) і повної ідеологізації цього питання в філософії марксизму. Головними детермінантами у співвідношенні політики та моралі в історичному розвитку є рівень складності суспільних відносин, котрий і диктує домінування політики над мораллю та характер суспільної свідомості, який генерує місце і вплив моралі на суспільство. Проблеми у співіснуванні політики та моралі утворює саме політика. Поява державно-владного апарату була викликана неможливістю моралі виконувати свою регулюючу функцію, для її виконання потребувався принципово інший механізм — механізм

примусу, котрий на певному етапі гармонійно співіснував з мораллю, доки не почав суперечити її положенням. Отже, різниця між політикою та мораллю полягає перш за все, в характері впливу: для політики це примус та санкції, для моралі це етичні імперативи. Відмінністю між мораллю та політикою, що спричиняє проблеми у їх співіснуванні, є характер усвідомлення дії. Для політики набагато важливіший результат, як показник дії, а для моралі — мотив та почуття вчинків. В даному випадку, відмінність цих положень і призводить до протиріччя реалізації політичної діяльності, котра характеризується високим рівнем прагматичності, в той самий час ігнорує мотиви та внутрішні орієнтації людини, зорієнтовані на духовно-почуттєву складову. Особливістю політики є її владний та матеріальний ресурс, котрий робить її надзвичайно жаданим об'єктом людської пристрасті. Фактично сама природа політики є аморальною, бо її квінтесенція априорі є утворенням людських пороків. У зв'язку з цим виникає проблема збереження впливу моралі на політику, котра б дисциплінувала управлінську діяльність. М. Вебер вказує на наявність ряду каналів комунікації між державою та суспільною мораллю, яка не дає змогу політичній сфері узурпувати вплив на суспільство

Ярмольська Я. І.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОЮУ, 3 курс, 8 група

ПОЛІТИЧНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНА СКЛАДОВА ДЕМОКРАТИЧНОЇ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ

Управління будь-яким суспільством неможливо без наявності системи політичної комунікації. Саме в межах цієї системи циркулює інформація, що є необхідною для функціонування політичної системи. Комунікація завжди була важливим чинником політичного процесу, а наразі вона є першорядною в повсякденному житті. Однією з головних цілей політичної комунікації являється легітимізація, демократизація владних структур, зближення її з соціумом, адекватність викликам часу та ситуації, що робить її об'єктом вивчення політичної науки. Дослідження політичної комунікації в умовах політичної кризи, втрати владою легітимності, свідками яких ми є нині, є вкрай важливим і актуальним, адже

недосконалість в системі комунікації — одна з вагомих причин загострення політичного протистояння не тільки всередині самої влади, а й у відносинах «політична система — суспільство». Політико-комунікативні відносини в українській політичній науці досить довго перебували в тіні інших проблем, а тому відсутнє комплексне дослідження проблеми політичної комунікації, її місця в політичній системі, демократизації владних відносин, легітимізації влади, особливостей в кризових ситуаціях. Наразі головними бар'єрами, що заважають політичній комунікації є: неготовність окремих суб'єктів владних відносин до ведення діалогу та співробітництва, бюрократизм влади корупція, численні маніпулювання громадською думкою, низький професійний рівень чиновників, тобто подолавши ці чинники, можливо досягти рівня комунікації «політична система — суспільство». Наслідками неефективності комунікації можуть бути зміни керівництва держави, зростання поведінки з протестами, послаблення позицій держави на міжнародній арені, посилення сепаратистських рухів в середині держави. Всі ці симптоми ми спостерігаємо наразі в Україні. Виходячи з різних наукових підходів, можна сформулювати наступне визначення: політична комунікація є складним процесом, що включає в себе створення, передачу, обробку різноманітних за формою, різноспрямованих повідомлень, обмін якими ведеться на горизонтальному та вертикальному рівнях за допомогою прямого та опосередкованого зв'язку між різними суб'єктами політики та елементами суспільства в цілому. Наразі різноспрямованість і зворотній зв'язок в українській політичній комунікації відсутній. Отже, кожна політична система створює власну мережу політичної комунікації відповідно до своїх можливостей: економічних, технічних та у відповідності до типу політичної системи. Демократична система політичної комунікації ґрунтується на постійному діалозі між владою та суспільством, взаємному обміні інформацією між правителями та підлеглими. Громадська думка насамперед формується під впливом ЗМІ, політична правляча еліта намагається переконати більшість населення у правильності своїх дій і доцільності свого перебування при владі, використовуючи «зброю масового враження». Якщо розглядати політичну інформацію з позиції використовуваних засобів аргументації, то можна виокремити логічне та емоційне переконання. Недолік українського суспільства — в тяжінні саме до емоційного сприйняття інформації, що в своїх змаганнях за владу, політичні лідери активно використовують. Таким чином, політична комунікація має бути засобом координації суспільно-політичних інтересів на основі

повного інформування, поваги до прав і свобод особистості, демократичної політичної культури та свободи ЗМІ від владних структур. Проте українському суспільству потрібно сприймати інформацію, пропускаючи її крізь «фільтр» емоцій.

Ярова А. В.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
факультет № 10, 3 курс, 1 група

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Екологічна політика в широкому розумінні є системою концентрованих, науково обгрунтованих та до певного рівня легалізованих уявлень про цілі, пріоритети, зміст, способи й засоби природоохоронної діяльності держави. Оскільки політика — це мистецтво досягнення цілей, особливої актуальності набуває проблема визначення цілей та пріоритетів екологічної політики у кризовий період. Екологічна політика — це концептуально цілісна сукупність видів і форм суспільної діяльності, спрямованої на збереження природного середовища існування людини, гармонізацію взаємовпливів суспільства і довкілля, формування відношення суспільства до природи з метою її захисту й розвитку. Для сучасної української екологічної політики характерні слабка інтегрованість в інші політики, плани та програми, низька пріоритетність екологічних проблем. Це спричинює її ізольованість та замкненість, неможливість ефективного вирішення екологічних проблем та залучення додаткових ресурсів (як матеріальних, так і організаційних, інфраструктурних). Основними проблемами, які визначають сучасний стан екологічної безпеки в Україні, є: відсутність модернізації та оновлення основних фондів; низькі темпи розвитку інфраструктури з очищення викидів та скидів; недостатність фінансового забезпечення запланованих заходів; декларативний характер заходів спрямованих на підтримку біобезпеки в країні і уникнення небажаних впливів на здоров'я людей; невирішеність питань сортування та переробки побутових відходів, розширення старих і побудови нових ефективних методів утилізації виробничих відходів; порушення інтересів держави і суспільства під час відчуження та зміни цільового призначення земельних лісових ділянок;

відсутність нормативно-правового регулювання розмежування земель державної та комунальної власності.

Виходячи з цього, можна виділити такі пріоритетні напрямки екологічної політики та покращення стану довкілля: 1. утворення екологічно чистої вугільної енергетики, яка б працювала без викидів шкідливих газів. Це вимагає більших затрат держав на природозаощаджуючі цілі. У США та ФРН на ці заходи витрачалося 2% ВВП, в Японії — 3%. Значно скоротилися вони за останні роки в Україні; 2. вироблення всіма країнами конкретних заходів для дотримання екологічних стандартів, тобто стандартів чистоти повітря, водних басейнів, раціонального споживання енергії, підвищення ефективності своїх енергетичних систем. З цією метою необхідно реформувати податкову, амортизаційну, інвестиційну та інші форми політики. Так, у США прийнято рішення про переведення усього автомобільного транспорту з середини 90-х років на екологічно чисте паливо або електроенергію, введені жорсткі санітарно-гігієнічні норми на питну воду та ін.. Проведення державної екологічної експертизи; 3. формування та використання державних позабюджетних фондів охорони довкілля; Таким чином, стан екології активно впливає на соціальні процеси, екологічні кризи можуть призводити до масових міграцій населення, виокремлення демографічної структури суспільства. Тому екологічна політика є не від'ємною частиною державної політики, бо від її ефективності великою мірою залежить майбутнє не тільки держави і її основних політичних інститутів, але і суспільства в цілому.

Яровой В. О.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ШКОПУ, 3 курс, 15 група

СПОСОБИ МАНІПУЛЯЦІЇ ПОВЕДІНКОЮ ГРОМАДЯН ПІД ЧАС ВИБОРІВ

Актуальність даної теми полягає в тому, що маніпулювання поведінкою громадян під час виборчих кампаній в Україні, на жаль, набуває все більшої ваги і практичного застосування. Особливо із загостренням політичної ситуації як в Україні, так і в усьому світі. Під «маніпуляцією» розуміють систему засобів ідеологічного і духовно-психологічного впливу на свідомість виборців за умов приховування справжніх цілей

і інтересів певної політичної сили, з метою отримання підтримки, що не лише спонукає особу віддати свій голос за потрібного кандидата чи партію, а й примушує її це зробити. Обман, як один із важливих прийомів у технології маніпуляції, сам по собі скласти маніпулятивний вплив не може. Неправдива інформація, впливаючи на поведінку людини, слабо зачіпає її дух, її наміри та настанови. Втім, існують такі способи маніпуляції поведінкою виборців: Спосіб *«Додати одіозності»*. Полягає в тому, що конкурент під час виборів «підставляється», тобто своїми словами або діями виставляє себе незграбним або кумедним. (Наприклад, Мішель Бахман, сенатор США, на вшануванні дня смерті Елвіса Преслі, закликала аудиторію привітати Елвіса «З днем народження!») Як суміжний спосіб політтехнологами розглядається *«Ведмежа послуга»*, тобто провокаційна «підтримка» конкурента соціальними групами, які однозначно викликають відторгнення в більшій частині електорату. Спосіб *«Перенесення зневаги»*. Конкурента «ловлять» на тому, як у тій або іншій формі він виявляє зневагу до виборців. Ця зневага переноситься або в часі, коли транслюється минулий виступ конкурента, або з меншої аудиторії на більшу (телетрансляція). Дезінформації тут, звичайно, немає, але тенденційність — безумовна. (Так, у 2004 р. 5 канал українського телебачення постійно показував на зневажливі слова В. Януковича на з'їзді Партії регіонів). Фундаментальним механізмом маніпулювання є *«сугестія»*, тобто спроба переконати інших у конкретних судженнях без надання на те достатніх підстав, і при цьому неважливо, існують насправді такі підстави чи ні. Спосіб *«Повтор інформації»*. ЗМІ використовували повтори в повідомленнях новин, де в кожному наступному випуску найбільш значуща інформація повторювалася без будь-яких коригувань або змін. Спосіб *«Маніпулювання опитуваннями громадської думки»* полягає в тому, щоб за допомогою посилянь на сфабриковані соціологічні опитування, переконати громадян у підтримці більшістю суспільства певної політичної позиції. (Так, Національний інститут стратегічних досліджень (при Президентові України) оприлюднив результати соціологічного опитування, від 21–28 січня 2006 р. Згідно з яким, рейтинг Блоку «Наша Україна» на 7% випереджає показники Блоку Юлії Тимошенко (БЮТ). У той же час, були оприлюднені результати опитування, проведеного 24–31 січня 2006 р. Центром соціологічних досліджень на замовлення громадської організації «Демократичний вибір». За його результатами, БЮТ перебував на другому місці та випереджав «Нашу Україну» на 8,2%). Спосіб *«Зволікання часу»* зводиться до

того, щоб під різними приводами відтягувати оприлюднення дійсно важливих повідомлень до того моменту, коли буде вже пізно щось змінити. Наведені способи маніпуляції поведінкою громадян політичними партіями під час виборчих кампаній дійсно набувають все більшої ваги і практичного застосування.

Яцкевич Д. С.
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ІПКОЮУ, 2 курс, 10 група

ПРОБЛЕМИ РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ МОДЕЛІ ДЕМОКРАТІЇ

Поняття «демократія» використовується для характеристики політичного процесу з відповідними методами і процедурами, що забезпечують участь народу в формуванні та діяльності органів державної влади, тобто в управлінні державою. Утвердження в тій чи іншій країні демократичних цінностей не є результатом прагнення певних політичних сил чи бажання окремих осіб. Демократія дедалі частіше проявляється як об'єктивна закономірність світового політичного процесу, є однією з основоположних рис сучасної цивілізації. Проблема демократії та її ролі в суспільно-політичному житті є однією з центральних і для нашої держави. Однак на шляху її розбудови існують певні перепони, які ускладнюють впровадження демократичних принципів та ознак на теренах України. Значною перешкодою в процесі розбудови демократії є низький рівень політичної та виборчої культури населення. Недостатня компетентність народу в політичних процесах сприяє в негативному сенсі маніпуляції суспільною думкою з боку політиків, які вдаються до значного поширення різних думок. Це, в свою чергу, забезпечує перемогу на виборах, в переважній більшості, демагогів та популістів. Істотною проблемою українського варіанту демократії є також низький рівень громадянської активності, відсутність стійкого бажання у більшості населення займатися даною діяльністю, що виражається в ухиленні виборців від голосування. Загальновідомо, що на виборах будь-якого рівня явка виборців не перевищує сорока п'яти відсотків. Таку ситуацію можна пояснити зневірою громадян у виборах як реальній можливості впливу на політику держави. Народ не хоче брати участь в реалізації

свого права на вибори, тому що політичні партії, кандидати ніколи не виконують своїх обіцянок. Крім того, проведення референдумів, виборів та інших форм безпосередньої демократії є складною процедурою, яка дорого коштує і вимагає мобілізації значної кількості ресурсів. Дана теза підштовхує до думки, що демократія може існувати лише в країні з високим рівнем економічного розвитку та політичною стабільністю. Характерною особливістю української демократії та гальмом на шляху її встановлення може виступати непрофесійність окремих високопосадовців. Загальновідомо, що для того, аби стати викладачем чи юристом, необхідно отримати професійну освіту й оволодіти певними навичками, проте при демократії управління державою, ухвалення важливих для всього суспільства рішень не потребує жодних професійних знань. Наприклад, народні депутати Верховної Ради України вирішують будь-які питання охорони здоров'я, освіти або економіки, не маючи в більшості випадків навіть уявлення про дані сфери життя суспільства. Суттєвим недоліком нашої моделі демократії, який істотно впливає на політичну та суспільну стабільність, є неможливість розроблення та забезпечення планів довгострокового розвитку держави. Політики, обрані до головних органів управління, в першу чергу, думають про наступні вибори та симпатії виборців, і майже зовсім не переймаються такими питаннями як соціальна політика, індустріалізація, зовнішня політика, армія і багато інших, що вимагає планів на десятиріччя вперед. До негативних проявів демократії можна віднести й неухильне зростання ролі та добробуту представників влади, і таким чином розширення дистанції між тими, хто управляє, і керованими, що поступово призводить до прийняття рішень в інтересах не більшості громадян, а великого капіталу та різного роду лобістів. З даною вадою пов'язана подальша бюрократизація і корумпованість політичної влади.

Зміст

<i>Абдувелієва Е. У.</i> Фактори девіантної поведінки підлітків	3
<i>Адріанов О. В.</i> Проблеми політичної системи України	4
<i>Аксенова А. В.</i> Чайлдфри как социальное явление	6
<i>Ампілова К. О.</i> Модернізація політичної системи України.....	8
<i>Андрійцьо А. М.</i> Політична система України: в пошуках оптимальної моделі демократії.....	9
<i>Андрущак О. К.</i> Проблеми етнонаціональної політики в сучасній Україні та шляхи їх подолання.....	11
<i>Атrep'єва М. Р.</i> Правова культура як чинник формування правової держави	12
<i>Бабич Ю. В.</i> Вплив темпераменту на поведінку особистості у конфлікті	13
<i>Бабій О. Г.</i> «Інформаційна влада» як чинник демократизації сучасного суспільства	15
<i>Базалія О. В.</i> Легітимація політичної влади	16
<i>Балдига Л. О.</i> Проблема ідеологічної ідентифікації в Україні.....	18
<i>Баранова О. О.</i> Особливості політичної реклами в Україні	19
<i>Бейко Г. П.</i> Роль засобів масової інформації у виборчому процесі.....	21
<i>Беляй В. О.</i> Роль політичної освіти в сучасній державі.....	23
<i>Бірюков М. С.</i> Проблеми організації державної влади в Україні.....	24
<i>Білоус К. В.</i> До проблеми обґрунтування необхідності перегляду позаблокового статусу України.....	26
<i>Білоус І. В.</i> Сутність політичної глобалізації та її вплив на Україну.....	28
<i>Галушка Й.</i> Девиантное поведение: социологический аспект анализа	29
<i>Бойко В. О.</i> Проблеми національної безпеки України	31
<i>Боковикова Є. О.</i> Шляхи подолання нігілізму в контексті політичної соціалізації особистості	32
<i>Болотна Т. Ю.</i> Ідеологічні процеси як складова політичних практик	34
<i>Бондар Є. В.</i> Біологічна безпека — складова національної безпеки України	35
<i>Бондарева Н. М.</i> Натовп та особливості його поведінки	38
<i>Бондарчук А. А.</i> Бюрократія в Україні: основні ознаки та проблематичність функціонування.....	40
<i>Боровець І. К.</i> Проблеми становлення середнього класу в Україні та шляхи їх вирішення.....	42
<i>Борох Ю. О.</i> Проблеми формування національної еліти в Україні	43

Брегеда Я. О. Політико-правова культура як чинник формування правової держави	44
Брожик А. В. Проблема циркуляції еліт	46
Брояков С. В. Політико-соціопсихологічна концепція взаємозалежності влади та підкорення в структурі соціальної системи	48
Бугайова Д. Д. Політична еліта сучасної України	49
Бугайчук А. А. Проблеми становлення політичної культури українського суспільства	52
Булгакова А. В. Проблема ефективності санкцій ЄС як засобу впливу на політику РФ щодо України	53
Булигіна К. В. Роль української національної ідеї у розвитку країни	55
Бурчак І. В. Політична культура як суспільне явище	57
Бурлака Я. А. Теорія циркуляції еліт та її застосування в політичних реаліях України	58
Буряк Н. Г. Деструкція політичної влади — погляд сьогодення	60
Бусигіна А. С. Феномен політичного лідерства	61
Бутчак Р. В. Політичні технології під час виборчої кампанії	63
Буша З. В. Специфіка політичного маркетингу України	65
Вакуленко Б. А. Політика и спорт	66
Васильків І. О. Легітимація як найважливіший фактор ефективності державної влади	68
Васильченко О. М. Зовнішньополітична ідентичність України в умовах глобалізації	70
Васильчук Д. М. Конституціоналізм як режим взаємодії держави і громадянського суспільства в Україні	71
Вегера А. В. Глобалізація як найсуперечливіший феномен сучасності	73
Венгліньський О. О. Проблеми рекрутування політико-управлінської еліти в Україні	74
Веремчук А. В. Становлення політичної системи України: в пошуках оптимальної моделі демократії	76
Власенко В. О. Проблеми українського парламентаризму	77
Вовк Р. В. Суперечливий вплив глобалізації на розвиток України	79
Вовк М. М. Проблемні аспекти взаємодії влади і незалежних ЗМІ в Україні	80
Волвенко А. О. Політична активність сучасної молоді	82
Волошин Г. Р. Політичне лідерство як феномен персоніфікації влади	83

Волько К. В. Глобалізація у сучасному світі.....	85
Воронцова Д. О. Политическое лидерство в Украине	87
Гавриляк Ж. О. Політика і молодь.....	88
Гавриш О. К. Специфіка формування політичної культури молоді	90
Галаган О. В. Революція як один із засобів зміни соціально-політичного ладу.....	91
Галаган О. В. Проблеми сучасної політичної еліти в Україні.....	93
Галтуренко О. Г. Особливості формування якостей політичного лідера.....	95
Гамаюнова В. О. Причини суперечливих політичних процесів в Україні у 2013–2014 роках	96
Ганжа О. Г. Поділ та єдність державної влади в умовах демократії	98
Гапон Ю. О. Громадянське суспільство в Україні: проблеми і перспективи	99
Гапонова Є. А. Лідер-патріот — потреба українського суспільства	101
Гарбарчук А. М. Політичне маніпулювання: сутність, структура, функції.....	103
Гета Ю. Політичне лідерство	105
Гетьман А. Д. Стратегія оратора.....	106
Гипколенко І. А. Основні напрями розбудови громадянського суспільства в Україні	107
Глушко Д. А. Олігархічна клановість української державної влади (на прикладі дніпропетровського клану)	109
Гнєтєєва А. Ю. Причини девіантної поведінки серед підлітків	110
Гончаренко А. В. Шляхи подолання етнополітичної кризи в Україні	112
Горпенюк А. Д. Клієнтелізм в Україні	113
Готьван К. Є. Проблеми розвитку громадянського суспільства в сучасній Україні	115
Грбовська Я. Г. Сучасна модернізація політичних технологій	116
Грицева О. О. Формування громадянського суспільства шляхом підвищення соціальної активності громадян	119
Гриценко В. А. Особливості прояву феномена дисперсії влади в умовах сучасної України	120
Громаков А. С. Економічна еліта: роль та перспектива.....	122
Гудзь Ю. В. Правова культура як чинник формування правової держави	124
Гулаткан Т. В. Інститути громадянського суспільства в глобальному культурному просторі.....	125

<i>Гулевич В. В.</i> Інформаційне насилля в сучасній українській політиці	127
<i>Гуменюк І. С.</i> Політична активність молоді в реаліях українського сьогодення	128
<i>Данелюк Ю. І.</i> Проблеми люстрації в Україні.....	130
<i>Дебольська А. В.</i> Молодь в українському соціумі: суперечливість соціалізації.....	131
<i>Дзюба Ю. А.</i> Корупція в Україні	133
<i>Диба І. Б.</i> Аполітичність як проблема сучасної України.....	134
<i>Донченко В. В.</i> Основні тенденції розвитку сучасної сім'ї.....	136
<i>Дорошенко В. В.</i> Сила як засіб у міжнародних відносинах.....	138
<i>Дроздова В. І.</i> Проблема корупції в Україні.....	141
<i>Дронь А. В.</i> Роль інформаційного фактора у формуванні політичної культури громадян.....	142
<i>Дуплінський С. Є.</i> Відновне правосуддя як спосіб вирішення кримінальних конфліктів.....	144
<i>Дубровина А. А.</i> Многополярність мира	145
<i>Дудка О. В.</i> Роль ораторського мистецтва в професійній діяльності юриста	147
<i>Дяченко Г. В.</i> Політичне лідерство	148
<i>Дячук А. В.</i> Проблема етнополітичного конфлікту в Україні.....	150
<i>Жабинець Р. С.</i> Вплив глобалізації на розвиток українського суспільства.....	152
<i>Жук Я. А.</i> ЗМІ як засіб інформаційно-психологічного впливу.....	153
<i>Забеліна О. С.</i> Вплив засобів масової інформації на формування суспільної свідомості.....	155
<i>Заброда Ю. С.</i> Національно-етнічні проблеми сучасної України.....	156
<i>Задерей О. В.</i> Засоби впливу ЗМІ на формування політичної думки.....	158
<i>Зайцев В. В.</i> Ознаки гібридного політичного режиму в сучасній Україні.....	159
<i>Залозна К. В.</i> Феномен політичного лідерства	161
<i>Залозна К. В.</i> Громадська думка як соціальне явище.....	162
<i>Залюбовський М. Ю.</i> Місцеве самоврядування як основа громадянського суспільства в Україні.....	164
<i>Зархіна М. О.</i> Проблеми формування політичної еліти в Україні	165
<i>Зеленчук В. О.</i> Теоретичні основи політики тероризму	168
<i>Зіневич М. А.</i> Вплив засобів масової інформації на політику.....	169
<i>Іванов Д. В.</i> Маніпуляція свідомістю виборців	171
<i>Ільїна А. В.</i> Влияние СМИ на политическую ситуацию в стране.....	173
<i>Йосипенко Н. П.</i> Україна на шляху до громадянського суспільства.....	174

<i>Івасишин І. Я.</i> Політична еліта в Україні	176
<i>Івашук П. С.</i> Лібералізація політичної системи України	177
<i>Ільасова А. Р.</i> Правова та політична культура громадян як невід’ємна складова правової держави	178
<i>Каба О. В.</i> Проблема олігархічної влади в Україні	180
<i>Казанська Р. Т.</i> Якості політичної еліти	181
<i>Карпова В. В.</i> Становлення політичного лідерства в Україні	183
<i>Кацалан О. В.</i> Роль політичної активності молоді у політичному процесі	185
<i>Кашаба Д. А.</i> Медіа-сфера України: стан та перспективи	186
<i>Кеєр О. С.</i> Професійна етика сучасного українського політолога	188
<i>Керницька Ю. Ю.</i> Парадокс свободи у політичній поведінці на основі роботи Еріха Фрома «Втеча від свободи»	189
<i>Кіряєва Ю. Ю.</i> Проблема політичного лідерства в Україні	191
<i>Кічатиї Д. Ю.</i> Проблеми та перспективи розвитку вітчизняної конфліктології	193
<i>Климчук Ю. М.</i> Ідеологія в Україні: сучасний стан та перспективи	195
<i>Ковальчук Б. Ю.</i> Ротація уряду як необхідна передумова для здійснення реформ в Україні	196
<i>Ковтун К. В.</i> Політична реклама як елемент передвиборної агітації	198
<i>Кожуленко Ю. Ю.</i> Политический портрет Ангелы Меркель	200
<i>Козак Н. П.</i> Проблема становлення громадянського суспільства в Україні	201
<i>Козярин Д. Ю.</i> Функції політичної соціалізації	203
<i>Кокта А. О.</i> Особливості політичної соціалізації молоді в Україні	204
<i>Колісник Л. Г.</i> Концептуалізація понять «політична еліта» та «політичний клас»: український контекст	206
<i>Колісниченко А. С.</i> Проблема співвідношення влади і права у правовій державі	207
<i>Комарницька М. В.</i> Правова культура українських політиків	209
<i>Кондратенко Т. М.</i> Політико-правова культура — важлива умова розбудови правової держави	210
<i>Коновалова І. О.</i> Правова культура як чинник формування правової держави	212
<i>Конончук С. Г.</i> Конфлікт особистісних принципів та амбіцій: негативний фактор спілкування чи шлях до знаходження компромісу	213
<i>Конончук В. С.</i> ТНК — рушійна сила інтеграції України у світову економічну систему	215

<i>Корелова Н. М.</i> Жіночий фактор української політики	216
<i>Корицький В. А.</i> Громадянське суспільство: український вимір	218
<i>Корнієнко К. О.</i> Меритократія як новий шлях до розвитку країни	220
<i>Корсун В. В.</i> Сучасна інформаційна війна: витоки і наслідки	221
<i>Коршак Ю. А.</i> Особливості циклічної моделі розвитку суспільства.....	223
<i>Косовненко І. А.</i> Проблема формування громадянського суспільства в Україні	224
<i>Костів М. Т.</i> Окремі питання щодо запровадження інституту «політичних радників» в уряді	226
<i>Костюк О. С.</i> Роль молоді в українському соціумі	227
<i>Кривкіна Т. В.</i> Політична та правова культура як чинники державотворення	229
<i>Круть В. І.</i> Основні проблеми сучасної політичної культури в Україні	230
<i>Крутько А. В.</i> Соціологічний погляд на проблему «батьків і дітей»	232
<i>Кудрявцева В. В.</i> Політична міфотворчість як дієвий інструмент впливу на суспільство.....	233
<i>Кузенкова Є. Ю.</i> Нові тенденції у виборчих технологіях в Україні.....	235
<i>Куриленко С. О.</i> Політичний абсентеїзм у сучасній Україні.....	236
<i>Куценко О. І.</i> Розбудова громадянського суспільства в Україні.....	238
<i>Кучін Г. В.</i> Проблема наркоманії в Україні: соціологічний аспект	240
<i>Кушнар'ов П. В.</i> Проблеми попередження та діагностики соціальних конфліктів	241
<i>Кушаренко Д. В.</i> Участь молоді у політичному житті України	243
<i>Лаврикова Н. С.</i> Ідеологічні процеси як складові української політичної практики	244
<i>Лазукова Н. В.</i> Виборчі технології як чинник впливу на масову свідомість електорату України.....	246
<i>Левчук Ю. К.</i> Вибір оптимальної форми правління в Україні	248
<i>Лелюк К. В.</i> Воєнна доктрина України як чинник запобігання воєнним конфліктам.....	250
<i>Лигун Є. А.</i> Проблеми формування іміджу політичного лідера в сучасній Україні	251
<i>Лізогубова К. О.</i> Громадянське суспільство в Україні: специфіка формування та перспективи розвитку.....	253
<i>Лисенко А. В.</i> Проблеми національної безпеки України у площині соціально-політичних пріоритетів	255
<i>Литвиненко І. В.</i> Політична люстрація в Україні	256

Літвякова І. О. Проблема формування політичних лідерів в Україні	258
Лук'яненко Н. Абсентеїзм та причини його виникнення	259
Луханіна К. Ю. Політична реклама як засіб впливу на виборців	261
Макаренко Д. І. Політичне маніпулювання як феномен сучасності	263
Максименко А. В. Перспективи розвитку європейської державної молодіжної політики в Україні	264
Мандрікова О. О. Жінка в сучасній політиці	266
Мардус О. О. Детермінанти ефективної діяльності політичної еліти	268
Маринич Ю. В. Особливості глобалізаційних процесів в Україні	269
Марків А. С. Етнонаціональні проблеми в Україні	270
Мартінова А. С. До питання про співвідношення духовної та політичної еліт	272
Марціняк А. А. Трансформаційна модель української демократії	274
Масловська Ю. Ю. Законодавче закріплення лобізму: чи потрібне це Україні?	275
Матвійчук В. В. Модифікаційні тенденції розвитку політичного режиму України	277
Мац М. І. Соціально-політичні проблеми формування громадянського суспільства в Україні	278
Мельничук С. В. Проблеми формування громадянського суспільства в Україні та шляхи їх вирішення	280
Меньшикова В. О. Поняття «еліта» та «політична еліта»	282
Мирошніченко Ю. А. Політичні конфлікти: способи розв'язання	283
Мисловський М. О. Вплив засобів масової інформації на політичні процеси	284
Мірошніченко Д. С. Політична еліта	286
Миценко А. С. Особливості формування політичної свідомості	288
Миценко Ю. І. Особливості етнополітичного конфлікту в Великій Британії	289
Молькіна Є. С. Глобальні політичні проблеми: низька ефективність ООН щодо забезпечення міжнародної безпеки	291
Момот О. В. Чорний піар як технологія маніпулювання громадською думкою	292
Монзунь Д. О. Політична свідомість молоді	294
Моржановська А. І. Засади побудови громадянського суспільства в Україні	296
Морозова В. О. Клептократія по-українськи	298

Мягка А. Г. Демократія в пострадянських країнах: міф або реальність?.....	299
Нагірняк Ю. В. Розбудова громадянського суспільства — шлях до демократичного майбутнього	301
Найдіна В. В. Україна та Європейський Союз	302
Науменко К. В. Політична соціалізація громадян	304
Науменко С. В. Абсентеїзм: причини, наслідки та шляхи його подолання	306
Немеш А. О. Профілактика насильства в сім'ї	307
Нечитайло М. О. Патріотизм, націоналізм, шовінізм: сучасне бачення	309
Новодранова Р. Політична культура	310
Новосад Р. М. Типи конфліктних особистостей і тактика взаємодії з ними	312
Новосолов С. С. Політичне лідерство як психологічний феномен	313
Ночвій Г. І. Інститут політичного лідерства в Україні	315
Обиух І. С. До питання про трансформацію ідеї громадянського суспільства в науковій літературі	316
Овідієнко Ю. І. Витоки і сутність демократії	318
Одоміч А. О. Політичний тероризм	319
Ожват М. І. Боротьба з клептократією як базовий чинник розбудови демократичної держави	320
Онищенко А. Г. Вплив «Революції гідності» на формування громадянського суспільства в Україні	322
Онищенко В. В. Стратегічні аспекти формування політичного іміджу	323
Осіпова А. Ю. Політика і мораль: єдність і протиріччя	325
Остафійчук В. О. Політичне вчення націонал-соціалізму в Німеччині	327
Острроверх Д. О. Особенности формування советской политической культуры	329
Острожна Г. М. Психологічний аспект дискримінації при формуванні складу Верховної Ради України	330
Павлова Є. С. Проблеми нуклеарних родин	332
Павлович В. В. Етнонаціональні процеси в сучасній Україні	334
Парапанова Ю. Ю. Політична опозиція: світовий досвід і українські перспективи	335
Пархута Т. Б. Виборчі технології в Україні: сучасна практика та перспективи	337

Пастушок Б. М. Однопартійні системи: можливі переваги і недоліки	339
Паішкова Ю. Ю. ЗМІ в Україні	340
Петраціук Н. О. Люстрація як механізм подолання деструктивності влади в Україні	342
Петрушевська Ю. В. Засоби масової інформації як інструмент маніпуляції політичною свідомістю	343
Пивовар В. О. Державна політика національної безпеки	345
Пилипенко О. О. Правильное использование жестов как важная составляющая успешного выступления оратора	346
Пищик К. О. «Чорний PR» як політична технологія	347
Плевако Я. А. Політичні аспекти в позаблоковому статусі України	349
Плиска Ю. В. Розбудова громадянського суспільства в сучасних умовах	350
Погребняк О. О. Розбудова громадянського суспільства в Україні	352
Пойдин П. І. Сучасні аспекти аналізу етнонаціональних конфліктів у Закарпатській області	353
Покровська А. О. Проблема подолання абсентеїзму в сучасній Україні	355
Поллак М. О. Проблема відсутності незалежного суду в Україні	357
Пономаренко М. В. Жінка в політиці	358
Пономаренко О. О. Політична реклама у період виборів до парламенту в 2014 році	360
Постнова Н. І. ЗМІ як засіб політичного маніпулювання	361
Приймак Т. А. Проблеми становлення політичної еліти сучасної України	363
Приймак Є. П. Стан та проблеми розвитку демократії в сучасній Україні	364
Присяжнюк Г. В. Модернізація виборчої системи України	366
Присяжнюк Д. В. Глобальні проблеми сучасності	367
Прутула Г. І. Роль засобів масової інформації у формуванні громадянського суспільства	369
Прудников Я. В. Молодь в українському соціумі	371
Прудникова Ю. Г. Вибір українців: харизматичний лідер чи ідеологія партії?	372
Пуліна І. О. Майбутнє медіації в Україні як позасудової форми вирішення конфліктів	375
Путіна О. О. Україна в контексті процесів глобалізації	377
Радиш В. Ю. Особливості розвитку громадянського суспільства в Україні	379

Радіончик Ю. А. Перспективи розвитку Збройних Сил України в контексті удосконалення воєнної організації держави.....	380
Радченко М. Э. Референдарная демократия на примере шотландского плебисцита 2014 г.....	382
Рева Н. М. Проблеми використання теорії еліт в сучасній Україні.....	383
Ревунова К. С. Проблеми формування політичної культури в сучасній Україні.....	385
Репін К. А. Соціальні норми українського та американського суспільств: спільне та відмінне.....	386
Репін К. А. Порівняльна характеристика політичних систем США й України.....	388
Реука О. В. Переваги і недоліки процесів глобалізації для України.....	390
Рыбалко Е. Д. Проблема политической культуры молодёжи в условиях становления демократического общества.....	391
Рибалов О. О. Політична культура як чинник формування правової держави.....	393
Ріпка Л. Ю. Євроінтеграційні перспективи України.....	394
Рожак Л. В. Проблема формування загальнонаціонального політичного лідера в сучасній Україні.....	396
Романченко Д. І. Політична система України на сучасному етапі.....	397
Романюк О. О. Інформаційна війна в умовах сучасної України.....	399
Романюк А. О. «Циркуляція» політичної еліти як засіб забезпечення демократичного режиму у державі.....	400
Руденко А. М. Рівень правової культури громадян під час проведення виборів як чинник формування правової держави.....	402
Рудь О. О. Маніпулятивні технології влади.....	403
Рябошапка К. С. Проблеми побудови демократії в Україні.....	405
Рябуха В. В. Європейська регіональна політика.....	406
Савенко А. Ю. Сучасний розвиток етнонаціональної політики.....	408
Савенко Є. О. Розбудова громадянського суспільства в Україні.....	409
Салдан Г. М. Світова глобалізація та Україна.....	411
Салтиков С. М. Підвищення політичної відповідальності як умова довіри населення до влади.....	412
Самойленко М. С. Політична культура як чинник формування правової держави.....	414
Свергуненко А. О. Особливості клептократичного режиму в Україні.....	416
Святокум А. Ю. Проблеми реалізації політичних цінностей у суспільстві.....	417
Селецкая Е. А. В поисках украинской элиты.....	419

Семенюк Т. В. Особливості формування та функціонування сучасної політичної еліти в Україні	421
Сергєєва К. С. Значення теорії Хартленду для майбутнього розвитку України	422
Сердечний В. В. Сутність і загальні ознаки девіантної поведінки	424
Середа Ю. С. Інформаційні ресурси влади як чинник попередження політичних конфліктів	426
Символокова А. С. Проблеми виконання політичними партіями своїх функцій в Україні	427
Сичук С. Ю. Проблема взаємозв'язку політичної пропаганди та PR	429
Сікорська В. В. Проблеми етнонаціональних процесів в сучасній Україні	430
Сільвестр І. О. Сучасна українська політична еліта: проблеми та перспективи оновлення	432
Сластьон І. А. «Чорний» PR як невід'ємна складова виборчих кампаній	434
Слюсар Д. Ю. Політична культура суспільства	435
Соколов М. В. Политическое манипулирование сознанием людей	436
Сосонна Ю. К. Політична реклама як метод популяризації українських політиків	438
Срібна Л. М. Деякі проблеми формування громадянського суспільства в Україні	440
Старжинський В. В. Співвідношення фашизму та соціал-націоналізму	441
Старих К. О. Клептократія в Україні	443
Стеценко Я. М. Поліархія як модель плюралістичної демократії	444
Стонога О. А. Політична свідомість у сучасному суспільстві	446
Стороженко А. В. Олігархія як політичний феномен	447
Стороженко О. С. Соціальний вимір глобалізації в Україні	449
Стрюк М. П. Причини та соціальні наслідки розлучень	450
Студінська В. В. Щодо поняття бюрократії як соціально-політичного явища	452
Стужук А. Ю. Політична та правова культура як чинники формування демократичної держави	453
Таран Д. О. Аксиологічний підхід до розуміння політики національної безпеки	454
Тарасова Т. В. Проблемагичність розбудови демократії в Україні	456
Тітова А. Д. Соціальні і психологічні причини девіантної поведінки та способи впливу на її динаміку	457

Ткач О. І. Середній клас як рушійна сила становлення громадянського суспільства в Україні	459
Ткаченко К. О. Проблема безробіття в Україні: соціологічний аспект	461
Ткаченко Р. О. Вплив соціалістичного минулого на політичну систему сучасної України	462
Ткаченко К. О. Особливості формування багатопартійності в Україні	464
Ткачова Є. Ю. Становлення громадянського суспільства України	465
Требіна О. М. Забезпечення принципу нерозповсюдження ядерної зброї як умова існування сучасного світу.....	467
Тындик М. П. Языковая проблема в Украине: конституционно-правовой аспект.....	470
Федін А. І. Особливості впливу громадської думки на функціонування політичної системи	472
Федорова В. В. Конфліктологія для юриста.....	474
Філатов Б. А. Деструктивна діяльність влади в сучасній Україні.....	475
Хакімова М. Т. Вплив «Револуції гідності» на процес розвитку політичної та правової культури українців.....	477
Харитинюк О. В. Використання соціологічних досліджень в юридичній практиці	478
Харченко О. О. Політична культура та її роль у формуванні політичної системи суспільства.....	480
Холодняк К. В. Проблема політичної еліти і лідерства в Україні.....	481
Циркун О. М. Державний суверенітет в умовах глобалізації.....	483
Червона С. Р. Формування правової культури українського суспільства органами публічної влади.....	484
Черенов І. О. Проблеми національної безпеки України в сучасних умовах	485
Чернова А. Ю. Ідеологічні процеси як складова українського політичного розвитку.....	487
Чертюк Т. В. Багатопартійність в Україні.....	488
Чеснокова Н. О. Інтеграція України в Європейський політичний простір	490
Чижик Т. В. Особливості виборчого процесу в сучасній Україні.....	491
Чичеков В. С. Політична та правова культура як чинники формування незалежної України	493
Чуб М. В. Анархізм як політична ідеологія в Україні і світі	494
Чугай О. В. Правова свідомість та правова культура як чинники формування правової держави.....	496

Чумак К. О. Соціальні мережі як чинник розвитку громадянського суспільства.....	498
Чурліна А. Д. Сімейно-економічний конфлікт	500
Шевченко А. І. У пошуках оптимальної моделі демократії для України	502
Шевчук Л. В. Політичні проблеми національної безпеки	503
Шепетенко К. Г. Проблеми забезпечення політичної відповідальності влади в сучасній Україні.....	505
Шокал Ю. В. Громадянське суспільство як основа демократичної держави	506
Шолох І. О. Метод порівняння у контексті конфліктологічної науки.....	508
Шутов Д. К. Політичні конфлікти: проблеми виникнення та розв'язання.....	510
Юдіна Н. А. Чи можлива політія як форма державного устрою у сучасному світі?	512
Яковенко Р. К. Трудовий конфлікт: причини та шляхи подолання.....	513
Яренчук К. В. Проблема взаємодії політики та моралі.....	515
Ярмольська Я. І. Політична комунікація як визначальна складова демократичної політичної системи	516
Ярова А. В. Проблеми сучасної екологічної політики в Україні.....	518
Яровой В. О. Способи маніпуляції поведінкою громадян під час виборів.....	519
Яцкевич Д. С. Проблеми розбудови української моделі демократії	521

Наукове видання

**УКРАЇНСЬКИЙ СОЦІУМ:
СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ
АНАЛІЗ СУЧАСНОСТІ
ТА ПРОГНОЗ МАЙБУТНЬОГО**

Збірник тез XV Всеукраїнської студентської
науково-практичної конференції
17 грудня 2014 р.

Відповідальна за випуск *Г. П. Клімова*

Відповідальність за зміст тез несуть автори

Комп'ютерна верстка *О. І. Сенько*

Підписано до друку з оригінал-макета 11.12.2014.
Формат 60×84 $\frac{1}{16}$. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Обл.-вид. арк. 30. Ум. друк. арк. 31,2. Вид. № 1131.
Тираж 100 прим.

Видавництво «Право» Національної академії правових наук України
та Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
Україна, 61002, Харків, вул. Чернишевська, 80а
Тел./факс (057) 716-45-53
Сайт: www.pravo-izdat.com.ua
E-mail для авторів: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для замовлень: sales@pravo-izdat.com.ua

Свідцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції — серія ДК № 4219 від 01.12.2011 р.

Виготовлено у друкарні ФОП Леонов
Тел. (057) 717-28-80